

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + Refrain from automated querying Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

Digitized by Google

· ·

Lag

Arthur M. Freeman.

200 4811

Wholesale. Retail.

GINN BROTHERS, Publishers,

3 BEACON STREET, BOSTON.

Terms: Cash in Thirty Days.

Wholesale and Retail Prices.

ENGLISH.

CRAIK'S ENGLISH OF SHAKESPEARE. Illustrated in a Philological Commentary on his Julius Casar, by George L. Craik, Queen's College, Belfast. Edited by W. J. Rolff, Cambridge. Cloth \$1.40 \$1.75
HUDSON'S FAMILY SHAKESPEARE: Plays selected and prepared, with Notes and Introductions, for Use in Families.
Volume I., containing As You Like it, The Merchant of Venice, Twelfth Night, First and Second of King Henry the Fourth, Julius Cæsar, and Hamlet. Volume II., containing The Tempest, The Winter's Tale, King Henry the Fifth, King Richard the Third, King Lear, Macbeth, and Antouy and Cleopatra. And Hudson's Life, Art, and Characters of Shakespeare. 2 vols.
4 vols. Cloth
HUDSON'S LIFE, ART, AND CHARACTERS OF SHAKESPEARE. Including an Historical Sketch of the Origin and Growth of the Drama in England, with Studies in the Poet's Dramatic Architecture, Delineation of Character, Humor, Style, and Moral Spirit, also with Critical Discourses on the following plays. — A Midsummer-Night's Dream, The Merchant of Venice, The Merry Wives of Windsor, Much Ado about Nothing, As You Like It, Twelfth Night, All's Well that Ends Well, Measure for Measure, The Tempest, The Winter's Tale, King John, King Richard the Second, King Henry the Fourth, King Henry the Fifth, King Richard the Third, King Henry the Eighth, Romeo and Juliet, Julius Caesar, Hamlet, Macbeth, King Lear, Antony and Cleopatra, Othello, Cymbeline and Corlolaus. In Two Vol-
umes. Cloth, per vol., \$2.50
HUDSON'S SCHOOL SHAKESPEARE. Cloth . 2.00 2.60 Containing As You Like IT, The Merchant of Verior, Twelfth Night, Selected and prepared for use in Schools, Clubs, Classes, and Families. With Introductions and Notes. By the Rev. Henry N. Hudson.
HUDSON'S SCHOOL SHAKESPEARE. 2d Series. 2.00 2.50 Containing The Tempest, The Winder's Tale, King Henry the Fifth, MacBeth, Antony and Cleopatra.
THE MERCHANT OF VENICE. In Paper Cover82 .40
JULIUS CÆSAR. In Paper Cover
HAMLET. In Paper Cover
THE TEMPEST. In Paper Cover
MACBETH. In Paper Cover

The distinguishing feature of this book is the assurance to exhibit the state of the	
The distinguishing feature of this book is the arrangement, by subjects, of the spiritual and moral truths of the Bible, so that all its most expressive utterances upon a given subject may be read in unbroken succession. It is believed that this will furnish what has been long needed for public and private reading in the home, the school, and the church.	
OUR WORLD, No. I.; or, First Lessons in Geography. Revised edition, with new Maps, by MARY L. HALL	.94
Designed to give children clear and lasting impressions of the different countries and inhabitants of the earth rather than to tax the memory with mere names and details.	
OUR WORLD, No. II.: or, Second Series of Lessons	
OUR WORLD, No. II.; or, Second Series of Lessons in Geography. By Mary L. Hall. With fine illustrations of the various countries, the inhabitants and their occupations, and two distinct series of Maps, physical and political	1.88
This book is intended, if used in connection with the First Lessons, to cover the	
usual course of geographical study. It is based upon the principle that it is more useful to give vivid conceptions of the physical features and political associations of different regions, than to make pupils familiar with lofg lists of places, and a great array of statistics.	
or the second se	
TABLES OF LOGARITHMIC AND TRIGONO- METRIC FUNCTIONS TO THREE AND FOUR PLACES OF DECIMALS.	
By James Mills Priror, University Professor of Mathematics at Harvard University. Cloth	.75
THE ATLANTIC PRIMARY ARITHMETIC. By G. L. DEMAREST	.50
THE NATIONAL MUSIC COURSE. In Four Books. For Public Schools. By JULIUS EICHBERG, J. B. SHARLAYD, L. W. MASON, H. E. HOLT, Supervisors of Music in Public Schools of Boston, Mass.	
PRIMARY OR FIRST MUSIC READER A course of exercises in the elements of Vocal Music and Sight-Singing, with choice rote songs for the use of youngest pupils.	.80
INTERMEDIATE MUSIC READER Including the Second and Third Music Readers. A course of instruction in the elements of Vocal Music and Sight-Singing, with choice rote songs, in two and three parts, based on the elements of harmony.	.62
FOURTH MUSIC READER	Press.
SECOND MUSIC READER	.88
THIRD MUSIC READER	.88
THE NATIONAL MUSIC CHARTS. By LUTHER WHIT-	
ING MASON. An invaluable aid to Teachers of Common Schools, in imparting a practical knowledge of Music, and teaching Children to sing at sight. In Four Series, Forty Charts each. Price, \$ 10.00 each Series.	
FIRST SERIES, or PRIMARY CHARTS	10.00
	10 00
THIRD SERIES,) FOURTH SERIES, or GRAMMAR SCHOOL CHARTS, by L. W. MASON and J. B.	10.00
SHARLAND	10.00
THE NATIONAL MUSIC TEACHER. A Practical	
Guide for teaching Vocal Music to Young Children. By L. W. Mason	.60
A SYSTEM OF DRAWING. By the late John S. Wood-	1.90
MAM, of Dartmouth College	1.00

GREEK READER

(PROSE)

CONSISTING OF SELECTIONS FROM

XENOPHON, PLATO, HERODOTUS, AND THUCYDIDES.

WITH NOTES

ADAPTED TO GOODWIN'S GREEK GRAMMAR.

PARALLEL REFERENCES TO CROSBY'S AND HADLEY'S GRAMMARS,

AND LITHOGRAPHIC MAPS.

EDITED BY

WILLIAM W. GOODWIN, Ph. D.,
ELDOT PROFESSOR OF GREEK LITERATURE IN MARVARD UNIVERSITY,

AND

JOSEPH H. ALLEN, CAMBRIDGE, MASS.

REVISED EDITION.

BOSTON:
GINN BROTHERS.
1872.

Entered according to Act of Congress, in the year 1871,

BY WILLIAM W. GOODWIN,
in the Office of the Librarian of Congress, at Washington.

University Press: Welch, Bigelow, & Co., Cambridge,

Digitized by Google

PREFACE.

This Reader is designed to supply an equivalent for Xenophon's Anabasis, which is now almost universally read in preparation for American colleges. It surely needs no argument to show that a better knowledge even of the elements of a language is gained from a variety of styles than from a single author, or that even the briefest course of reading is the better for exhibiting the higher qualities of the literature which it represents. The fact that the Anabasis is accessible in carefully prepared editions has given it a prominence in our schools which neither its literary merit nor its historic importance could justly claim; and its exclusive reign has not been without its injurious effect on our scholarship.

Xenophon and Herodotus are perhaps the only strictly classic prose-writers of Greece who can be studied with success by beginners, except in selected passages. Demosthenes and Thucydides are by no means as well adapted as Cicero and Caesar to the attainments of young students; and Plato must be divested, to a great extent, of his philosophic robes before he can enter our schoolrooms. It will therefore surprise no one that so large a part of the present work is given to Xenophon and Herodotus.

We have attempted to select characteristic passages from

SUP.EXCH. 27 MAR. 1961

DREW THEOL. SEM.

the four authors included in the work, and at the same time to admit nothing which a diligent scholar cannot reasonably be expected to master in the first two years of his Greek studies. We have given the Third and Fourth books of the Anabasis entire, as being the most interesting part of the Retreat of the Ten Thousand, and as admirably adapted by its simplicity of style for elementary drill. Then follows the greater part of the Second Book of the Hellenica, describing the capture of Athens by the Spartan Lysander, the tragic end of the long Peloponnesian war in the destruction of the Piraeus and of the Long Walls of Athens - the pride of Themistocles and Pericles - to the insulting music of flutes, the odious rule of the Thirty Tyrants, with the expulsion of the oligarchy and the restoration of the democracy by Thrasybulus and his band of exiled patriots from Phyle; to which are added the last sections of the Hellenica, describing the battle of Mantinea and the death of Epaminondas.

Next comes the first chapter of the Memorabilia, giving the character of Socrates as drawn by Xenophon, followed by the last section of the same work. The short extracts from Plato which follow consist of the final address of Socrates to his judges from the Apology, and the narrative part of the Phaedo describing the last hours of the great philosopher.

The selections from Herodotus are in four parts. The first contains the account of the invasion of Darius and the battle of Marathon. The three others contain the most important passages in the Seventh and Eighth books, forming a continuous account of the invasion of Xerxes,—the pomp of the Great King's preparation; the march of the mighty host from Asia to Greece, including bridging

the Hellespont and cutting the canal through Athos; the preparations of the terrified Greeks; the wisdom of the Delphic oracle and the craft of Themistocles; the battles of Thermopylae, Artemisium, and Salamis; and finally the ignominious retreat of Xerxes from Salamis to Asia. The campaign of Mardonius in the following year, with the battles of Plataea and Mycale, is omitted for want of space. In thus condensing two long books of Herodotus into so small a compass, great pains have been taken to avoid abrupt transitions; and often single sentences have been taken from a chapter to keep up the continuity of the narrative. It is hoped that the wonderful story of the campaign of Xerxes has thus been presented to the pupil in greater vividness and completeness than it could have been by detached extracts.

The passage from Thucydides has been abridged by omitting the speeches, and such parts of the narrative as are not essential to the main account. As there is no continuous passage of this length in Thucydides which does not contain difficulties of construction or style too great for beginners, occasional liberties have been taken in omitting sentences or even clauses which are not essential to the story, simply to avoid difficulties. There is perhaps no other part of Thucydides from which so simple a narrative passage of equal interest with this story of Pylus could have been taken.

Although this Reader is especially designed for those who are preparing for college, with a view of giving them the best material afforded by the Greek literature to enliven the course of their earlier studies, it is yet hoped that it may be of use also to those whose study of Greek must be confined to the school or academy. It is especially

hard for such persons to spend a year or more in reading Greek, but to see nothing except the Anabasis,—a story of an expedition saved from oblivion chiefly by a skilful retreat,—when the great deeds of Marathon, Thermopylae, and Salamis, Leonidas and his Three Hundred, Miltiades, Themistocles, Aristides, Socrates, and Epaminondas are equally within their reach. For such, and indeed for all who may use the work, we desire that it may "enlarge and not belittle the notion of what a classic language and literature mean. The best justification of classical study, after all, is not its value as a means of mental discipline, but that it combines that discipline with some guiding of the mind towards the higher interpretation of history and the deeper lessons of human life."

The notes make no pretension to learning, and aim merely at aiding beginners in laying a solid foundation for future scholarship. The grammatical aid is given chiefly in the form of references, in which alone it can be systematic. No notes can supply all the collateral information needed for the full understanding of an ancient historian. Constant reference should be made to a classical dictionary and to some Greek history. It may be too much to expect of school-boys in these days that they should read a history like that of Grote; but we cannot too strongly recommend all who wish to catch the true spirit of the history they are studying, to read Grote's graphic account of the Persian wars with Herodotus, his story of Pylus and Cleon with Thucydides, and his chapters on the Thirty Tyrants and on Epaminondas with Xenophon's Hellenica. Many parts too of his chapter on Socrates (in vol. viii.) would be appreciated by every thoughtful reader of the extracts here made from the Memorabilia and from Plato.

believe, further, that the time spent in reading these chapters of Grote would be more than saved by their aid as a commentary to the Greek text, while the increased interest which they would awaken might often change the study from a task to a pleasure.

It is of course impossible in notes like these to give special credit for every remark which is wholly or partly borrowed. We must therefore express, once for all, our obligations to the long and familiar line of commentators on Xenophon, Herodotus, Thucydides, and Plato; and last, not least, to Grote, from whose notes many valuable hints have been derived which could not be acknowledged by quotation-marks. The maps at the end of the volume are chiefly copied from larger maps in Kiepert's "Atlas von Hellas."

No Poetry has been added to this Reader, partly because the masterpieces of Greek Poetry are nearly all accessible in a convenient form, but chiefly because no ancient poetry is so well adapted to the minds of youth as the Homeric poems, which every scholar should carry with him to college without abridgment. One great advantage of the extended course of preparatory study which, it is to be hoped, all our best colleges will soon expect of those who intend to be classical scholars will be the more thorough acquaintance with Homer which young men will thereby gain before they enter college.

In the extracts from Xenophon, the chapters and sections are numbered as they are in recent editions. The other selections are divided into new sections as they stand, and numbered accordingly. In all cases (except in Plato), the numbers of the original chapter and section with which the right-hand page ends are given at the top of the page.

No special lexicon is added to the volume, partly from the impossibility of making a really complete small lexicon to such a variety of authors, but chiefly from the belief that the use of a partial lexicon is injurious to sound scholarship. We do not refer to such special works as are really more full than a general lexicon, which are often invaluable in reading a difficult author; but to such imperfect glossaries as are sometimes expected at the end of a Greek Reader. The abridgment of Liddell and Scott's Greek-English Lexicon, which admirably combines convenience in size with completeness and exactness in definitions, is now so easily accessible, that all difficulty in this respect is happily removed.

THE EDITORS.

CAMBRIDGE, MASS., July, 1871.

CONTENTS.

XENOPHON.

		Page
I.	RETREAT OF THE TEN THOUSAND	1
II.	FALL AND RESTORATION OF ATHENS	61
III.	THE BATTLE OF MANTINEA	86
IV.	Character of Socrates	90
	PLATO.	
I.	Socrates before his Judges	96
II.	THE DEATH OF SOCRATES	101
	HERODOTUS.	
T.	INVASION OF GREECE BY DARIUS.	112
	MARCH OF XERXES: PREPARATIONS OF THE GREEKS	120
III.	THE PASS OF THERMOPYLAE.	136
	ARTEMISIUM: MARCH OF XERXES TO ATHENS: SALAMIS:	100
11.	RETREAT OF XERXES TO ASIA	156
	THUCYDIDES.	
Pylu	S AND SPHACTERIA	192
Note	s	-117
Para	LLEL REFERENCES	118
TABL	e of Dates	120
36	•	

XENOPHON.

I. RETREAT OF THE TEN THOUSAND. [Anabasis, III., IV.]

BOOK THIRD.

Ι, "Όσα μεν δη έν τη άναβάσει τη μετά Κύρου οί "Ελληνες έπραξαν μέχρι της μάχης, καὶ ὅσα ἐπεὶ Κῦρος ετελεύτησεν εγένετο απιόντων των Έλλήνων συν Τισσαφέρνει εν ταις σπονδαις, εν τώ πρόσθεν λόγω δεδήλωται. 2. έπεὶ δὲ οί τε στρατηγοὶ συνειλημμένοι ήσαν, καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπόμενοι απωλώλεσαν, εν πολλή δη απορία ήσαν οι Ελληνες, έννοούμενοι μεν ότι έπὶ ταις βασιλέως θύραις ήσαν, πύκλω δὲ αὐτοῖς πάντη πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ πόλεις πολέμιαι ήσαν, αγοράν δε ούδεις έτι παρέξειν έμελλεν, άπείχου δὲ τῆς Ἑλλάδος οὐ μείου ἡ μύρια στάδια, ἡγεμων δ' οὐδεὶς της όδοῦ ην, ποταμοὶ δὲ διείργον ἀδιάβατοι εν μέσω της οίκαδε όδου, προυδεδώκεσαν δε αυτούς καὶ οί σὺν Κύρφ ἀναβάντες βάρβαροι, μόνοι δὲ καταλελειμμένοι ήσαν, ούδε ίππέα ούδενα σύμμαχον έχοντες. ώστε εὖδηλον ἦν ὅτι νικῶντες μὲν οὐδένα ἂν κατακάνοιεν, ήττηθέντων δε αὐτῶν οὐδεὶς αν λειφθείη. 3. ταῦτα έννοούμενοι καὶ ἀθύμως ἔχοντες, ὀλίγοι μεν αὐτῶν εἰς τὴν έσπέραν σίτου εγεύσαντο, ολίγοι δε πῦρ ἀνέκαυσαν, ἐπὶ δε τὰ ὅπλα πολλοὶ οὐκ ἦλθον ταύτην τὴν νύκτα, ἀνεπαύοντο δὲ ὅπου ἐτύγχανεν ἔκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεύδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παίδων, οθς οὖποτ' ἐνόμιζον ἔτι ὄψεσθαι. οὕτω μὲν δὴ διακείμενοι πάντες άνεπαύοντο.

4. Ην δέ τις έν τη στρατιά Εενοφων Αθηναίος, δς ούτε στρατηγὸς οὖτε λοχαγὸς οὖτε στρατιώτης ὢν συνηκολούθει. άλλα Πρόξενος αὐτον μετεπέμψατο οἴκοθεν, ξένος ων άρχαιος ύπισχνείτο δε αὐτώ, εί έλθοι, φίλον αὐτὸν Κύρω ποιήσειν, δυ αυτος έφη κρείττω έαυτώ νομίζειν της πατρίδος. 5. ὁ μέντοι Εενοφων αναγνούς την επιστολην ανακοινοῦται Σωκράτει τῷ 'Αθηναίφ περὶ τῆς πορείας. καὶ ὁ Σωκράτης ύποπτεύσας μή τι προς της πόλεως επαίτιον είη Κύρφ φίλον γενέσθαι, ότι εδόκει ὁ Κύρος προθύμως τοις Λακεδαιμονίοις έπι τὰς 'Αθήνας συμπολεμήσαι, συμβουλεύει τῷ Εενοφῶντι ἐλθόντα εἰς Δελφους ἀνακοινῶσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας. 6. ἐλθὼν δ ὁ Ξενοφῶν ἐπήρετο τον 'Απόλλω, τίνι αν θεων θύων και ευχόμενος κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν όδὸν ἡν ἐπινοεῖ, καὶ καλῶς πράξας σωθείη, καὶ ἀνείλεν αὐτῷ ὁ ᾿Απόλλων θεοῖς οἶς ἔδει θύειν. 7. ἐπεὶ δὲ πάλιν ἦλθε, λέγει τὴν μαντείαν τῷ Σωκράτει. ὁ δ' ἀκούσας ἢτιᾶτο αὐτὸν ὅτι οὐ τοῦτο πρώτον ήρώτα, πότερον λώον είη αὐτῷ πορεύεσθαι ἡ μένειν, άλλ' αυτός κρίνας ιτέον είναι τουτ' έπυνθάνετο, όπως αν κάλλιστα πορευθείη. Ἐπεὶ μέντοι οὕτως ήρου, ταῦτ', ἔφη, γρη ποιείν όσα ο θεος εκέλευσεν. 8. Ο μεν δη Εενοφων ούτω θυσάμενος οίς ανείλεν ο θεος, εξέπλει καὶ καταλαμβάνει ἐν Σάρδεσι Πρόξενον καὶ Κῦρον μέλλοντας ήδη όρμαν την άνω όδον, καὶ συνεστάθη Κύρω. 9. προθυμουμένου δὲ τοῦ Προξένου, καὶ ὁ Κῦρος συμπρουθυμεῖτο μεῖναι αὐτόν εἶπε δὲ ὅτι, ἐπειδὰν τάχιστα ἡ στρατεία λήξη, εύθυς ἀποπέμψει αυτόν. ἐλέγετο δὲ ὁ στόλος είναι είς Πισίδας. 10. έστρατεύετο μεν δη ούτως έξαπατηθείς ούχ ύπὸ Προξένου · οὐ γὰρ ήδει τὴν ἐπὶ βασιλέα όρμὴν, οὐδὲ άλλος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων πλην Κλεάρχου ἐπεὶ μέντοι είς Κιλικίαν ηλθον, σαφες πασιν ήδη εδόκει είναι ότι

ό στόλος είη έπὶ βασιλέα. Φοβούμενοι δε την όδον, καὶ άκοντες, όμως οι πολλοί δι' αισχύνην και άλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν : ών είς καὶ Ξενοφων ήν. 11. Έπεὶ δὲ ἀπορία ἢν, ἐλυπεῖτο μὲν σὺν τοῖς ἄλλοις, καὶ οὐκ εδύνατο καθεύδειν. μικρον δ΄ ύπνου λαγων είδεν όναρ. έδοξεν αυτώ βροντής γενομένης σκηπτος πεσείν είς την πατρώαν οἰκίαν, καὶ ἐκ τούτου λάμπεσθαι πᾶσαν. 12. περίφοβος δ' εὐθὺς ἀνηγέρθη, καὶ τὸ ὄναρ πη μεν ἔκρινεν άγαθου, ότι εν πόνοις ων και κινδύνοις φως μέγα εκ Διος ίδειν έδοξε · πῆ δὲ καὶ ἐφοβείτο, ὅτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλέως το όναρ εδόκει αυτώ είναι, κύκλω δε εδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ, μὴ οὐ δύναιτο ἐκ τῆς χώρας ἐξελθεῖν τῆς βασιλέως, άλλ' εἴργοιτο πάντοθεν ὑπό τινων ἀποριῶν. 13. όποιόν τι μέντοι έστι το τοιούτον όναρ ιδείν, έξεστι σκοπείν έκ των συμβάντων μετά τὸ όναρ. γίγνεται γαρ τάδε. εὐθὺς ἐπειδη ἀνηγέρθη, πρῶτον μεν ἔννοια αὐτῶ ἐμπίπτει Τί κατάκειμαι; ἡ δὲ νὺξ προβαίνει ἄμα δὲ τῆ ἡμέρα εἰκὸς τοὺς πολεμίους ήξειν. • εἰ δὲ γενησόμεθα έπὶ βασιλεί, τί έμποδων μη ούχὶ πάντα μεν τὰ γαλεπώτατα έπιδόντας, πάντα δε τὰ δεινότατα παθόντας, ύβριζομένους ἀποθανείν; 14. ὅπως δ' ἀμυνούμεθα οὐδείς παρασκευάζεται οὐδὲ ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ κατακείμεθα ὥσπερ έξον ήσυχίαν ἄγειν. έγω οὖν τον έκ ποίας πόλεως στρατηγον προσδοκώ ταθτα πράξειν; ποίαν δ' ήλικίαν έμαυτώ έλθειν αναμένω; ού γαρ έγωγ' έτι πρεσβύτερος έσομαι, έὰν τήμερον προδῶ έμαυτὸν τοῖς πολεμίοις.

15. Ἐκ τούτου ἀνίσταται, καὶ συγκαλεῖ τοὺς Προξένου πρῶτον λοχαγούς. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξεν Ἐγώ, ἄ ἄνδρες λοχαγοὶ, οὖτε καθεύδειν δύναμαι, ὥσπερ οἶμαι οὐδ ὑμεῖς, οὖτε κατακεῖσθαι ἔτι, ὁρῶν ἐν οἵοις ἐσμέν. 16. οἱ μὲν γὰρ πολέμιοι δῆλον ὅτι οὐ πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν

πόλεμον εξέφηναν, πρίν ενόμισαν καλώς τὰ έαυτών παρεσκευάσθαι ήμων δ' ούδεις ούδεν άντεπιμελείται όπως ώς κάλλιστα άγωνιούμεθα. 17. καὶ μὴν εἰ ὑφησόμεθα καὶ έπὶ βασιλεί γενησόμεθα, τί οἰόμεθα πείσεσθαι; δς καὶ τοῦ όμομητρίου καὶ όμοπατρίου άδελφοῦ καὶ τεθνηκότος ήδη αποτεμών την κεφαλήν και την χείρα ανεσταύρωσεν: ήμας δε, οίς κηδεμων μεν ούδεις πάρεστιν, εστρατεύσαμεν δὲ ἐπ' αὐτὸν, ώς δοῦλον ἀντὶ βασιλέως ποιήσοντες, καὶ αποκτενούντες εί δυναίμεθα, τί αν οιόμεθα παθείν; 18. αρ' ούκ αν έπὶ παν ἔλθοι, ώς ήμας τὰ ἔσχατα αἰκισάμενος πασιν ανθρώποις φόβον παράσχοι τοῦ στρατεῦσαί ποτε ἐπ' αὐτόν; άλλ' ὅπως τοι μὴ ἐπ' ἐκείνω γενησόμεθα πάντα ποιητέον. 19. Έγω μεν ουν, έστε μεν αί σπονδαί ήσαν, ούποτε έπαυόμην ήμας μεν οικτείρων, βασιλέα δε και τους συν αυτώ μακαρίζων, διαθεώμενος αυτών όσην μεν χώραν καὶ οίαν ἔγοιεν, ώς δὲ ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, ὅσους δὲ θεράποντας, όσα δὲ κτήνη, χρυσὸν δὲ, ἐσθῆτα δέ • 20. τὰ δ' αὖ τῶν στρατιωτῶν ὁπότε ἐνθυμοίμην, ὅτι τῶν μὲν αγαθών πάντων ούδενος ήμεν μετείη, εἰ μὴ πριαίμεθα, ότου δ' ωνησόμεθα ήδειν έτι ολίγους έχοντας, άλλως δέ πως πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια ἡ ώνουμένους ὅρκους ήδη κατέχοντας ήμας ταῦτ' οὖν λογιζόμενος, ἐνίστε τὰς σπονδὰς μαλλον εφοβούμην η νῦν τὸν πόλεμον. 21. ἐπεὶ μέντοι έκείνοι έλυσαν τὰς σπονδάς, λελύσθαι μοι δοκεί καὶ ή έκείνων ύβρις καὶ ή ήμετέρα ὑποψία. ἐν μέσφ γὰρ ήδη κείται ταῦτα τὰ ἀγαθὰ, ἀθλα ὁπότεροι ἂν ἡμῶν ἄνδρες αμείνονες ώσιν, αγωνοθέται δ οί θεοί είσιν, ολ συν ήμεν, ώς τὸ εἰκὸς, ἔσονται. 22. οὖτοι μεν γὰρ αὐτοὺς ἐπιωρκήκασιν' ήμεις δε πολλά όρωντες άγαθά, στερρώς αὐτών ἀπειχόμεθα διὰ τοὺς τῶν θεῶν ὅρκους : ὥστε ἐξεῖναί μοι δοκεῖ ἰέναι έπὶ τὸν ἀγῶνα πολὺ σὺν φρονήματι μείζονι ἡ τούτοις.

23. Ετι δ' ἔχομεν σώματα ἱκανώτερα τούτων, καὶ ψύχη καὶ θάλπη καὶ πόνους φέρειν · ἔχομεν δὲ καὶ ψυχὰς σὺν τοῖς θεοῖς ἀμείνονας · οἱ δὲ ἄνδρες καὶ τρωτοὶ καὶ θνητοὶ μᾶλλον ἡμῶν, ἡν οἱ θεοὶ ὥσπερ τὸ πρόσθεν νίκην ἡμῖν διδῶσιν. 24. ἀλλ' ἔσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτ' ἐνθυμοῦνται, πρὸς τῶν θεῶν, μὴ ἀναμένωμεν ἄλλους ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρετήν. φάνητε τῶν λοχαγῶν ἄριστοι καὶ τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. 25. κάγὼ δὲ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε ἐξορμᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἔπεσθαι ὑμῖν βούλομαι, εἰ δ' ὑμεῖς τάττετέ με ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἐρύκειν ἀπ' ἐμαυτοῦ τὰ κακά.

26. 'Ο μεν ταῦτ' ἔλεξεν οἱ δε λοχαγοὶ ἀκούσαντες ήγεισθαι εκέλευον πάντες, πλην 'Απολλωνίδης τις ήν, βοιωτιάζων τη φωνή ούτος δ' είπεν ότι φλυαροίη όστις λέγοι άλλως πως σωτηρίας αν τυχείν ή βασιλέα πείσας, εὶ δύναιτο, καὶ ἄμα ήρχετο λέγειν τὰς ἀπορίας. 27. ὁ μέντοι Εενοφων μεταξύ ύπολαβων έλεξεν ώδε. ' Ω θαυμασιώτατε ἄνθρωπε, σύ γε οὐδε όρων γιγνώσκεις οὐδε ἀκούων μέμνησαι. ἐν ταὐτῷ γε μέντοι ἦσθα τούτοις, ὅτε βασιλεὺς, έπεὶ Κῦρος ἀπέθανε, μέγα φρονήσας ἐπὶ τούτω, πέμπων έκέλευε παραδιδόναι τὰ ὅπλα. 28. ἐπεὶ δὲ ἡμεῖς οὐ παραδόντες, άλλ' έξοπλισάμενοι, έλθόντες παρεσκηνήσαμεν αὐτώ, τί οὐκ ἐποίησε πρέσβεις πέμπων καὶ σπονδας αἰτών καὶ παρέχων τὰ ἐπιτήδεια, ἔστε σπονδων ἔτυχεν; 29. ἐπεὶ δ' αὖ οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ, ὥσπερ δὴ σὰ κελεύεις, είς λόγους αὐτοῖς ἄνευ ὅπλων ἦλθον, πιστεύσαντες ταῖς σπονδαίς, οὐ νῦν ἐκείνοι παιόμενοι, κεντούμενοι, ύβριζόμενοι, οὐδὲ ἀποθανεῖν οἱ τλήμονες δύνανται, καὶ μάλ' οἶμαι έρωντες τούτου; α σὺ πάντα εἰδως, τοὺς μεν ἀμύνεσθαι

κελεύοντας φλυαρεῖν φὴς, πείθειν δὲ πάλιν κελεύεις ἰόντας;
30. ἐμοὶ δὲ, ἄ ἄνδρες, δοκεῖ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον μήτε προσίεσθαι εἰς ταὐτὸ ήμῶν αὐτοῖς, ἀφελομένους τε τὴν λοχαγίαν σκεύη ἀναθέντας ὡς τοιούτῳ χρῆσθαι. οὖτος γὰρ καὶ τὴν πατρίδα καταισχύνει καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, ὅτι Ἑλλην ὡν τοιοῦτός ἐστιν. 31. Ἐντεῦθεν ὑπολαβὼν ᾿Αγασίας Στυμφάλιος εἶπεν ᾿Αλλὰ τούτῳ γε οὔτε τῆς Βοιωτίας προσήκει οὐδὲν, οὔτε τῆς Ἑλλάδος παντάπασιν, ἐπεὶ ἐγὼ αὐτὸν εἶδον, ὥσπερ Αυδὸν, ἀμφότερα τὰ ὧτα τετρυπημένον. καὶ εἶχεν οὕτως. 32. τοῦτον μὲν οὖν ἀπήλασαν οἱ δὲ ἄλλοι παρὰ τὰς τάξεις ἰόντες, ὅπου μὲν στρατηγὸς σῶς εἴη, τὸν στρατηγὸν παρεκάλουν, ὁπόθεν δὲ οἴχοιτο, τὸν ὑποστράτηγον, ὅπου δὶ αὐ λοχαγὸς σῶς εἴη, τὸν λοχαγόν.

33. Έπεὶ δὲ πάντες συνήλθον, εἰς τὸ πρόσθεν τῶν όπλων έκαθέζοντο καὶ έγένοντο οἱ συνελθόντες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀμφὶ τοὺς έκατόν. ὅτε δὲ ταῦτα ἦν, σχεδὸν μέσαι ήσαν νύκτες. 34. ἐνταῦθα Ἱερώνυμος Ἡλεῖος, πρεσβύτατος ὢν τῶν Προξένου λοχαγῶν, ἤρχετο λέγειν ὧδε. Ήμιν, ὦ ἄνδρες στρατηγοί καὶ λοχαγοί, ὁρῶσι τὰ παρόντα έδοξε καὶ αὐτοῖς συνελθεῖν καὶ ὑμᾶς παρακαλέσαι, ὅπως βουλευσαίμεθα εί τι δυναίμεθα άγαθόν. λέξον δ', έφη, καὶ σὺ, ὦ Εενοφῶν, ἄπερ καὶ πρὸς ήμᾶς. 35. ἐκ τούτου λέγει τάδε Εενοφων. 'Αλλά ταῦτα μεν δη πάντες έπιστάμεθα ὅτι βασιλεὺς καὶ Τισσαφέρνης οῦς μὲν ἐδυνήθησαν συνειλήφασιν ήμων, τοις δ άλλοις δήλον ότι επιβουλεύουσιν, ώς ην δύνωνται ἀπολέσωσιν. ημίν δέ γε οίμαι πάντα ποιητέα ώς μήποτ' έπὶ τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, άλλὰ μᾶλλου, ἡν δυνώμεθα, ἐκεῖνοι ἐφ' ἡμῖν. 36. εὖ τοίνυν ἐπίστασθε ὅτι ὑμεῖς τοσοῦτοι ὄντες ὅσοι νῦν συνεληλύθατε μέγιστον έχετε καιρόν. οἱ γὰρ στρατιῶται

ούτοι πάντες προς ύμας βλέπουσι, καν μεν ύμας όρωσιν άθύμους, πάντες κακοὶ ἔσονται, ἡν δὲ ὑμεῖς αὐτοί τε παρασκευαζόμενοι φανεροί ήτε έπὶ τους πολεμίους καὶ τους άλλους παρακαλήτε, εὖ ἴστε ὅτι ἔψονται ὑμῶν καὶ πειράσονται μιμείσθαι. 37. ίσως δέ τοι και δίκαιον έστιν ύμας διαφέρειν τι τούτων. ύμεις γάρ έστε στρατηγοί, ύμεις ταξίαρχοι και λοχαγοί και ότε ειρήνη ην ύμεις και χρήμασι καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλεονεκτεῖτε καὶ νῦν τοίνυν, έπεὶ πόλεμός έστιν, άξιοῦν δεῖ ύμας αὐτοὺς άμείνους τε τοῦ πλήθους είναι καὶ προβουλεύειν τούτων καὶ προπονείν, ην που δέη. 38. καὶ νῦν πρῶτον μεν οίμαι αν ύμας μέγα ονήσαι το στράτευμα, εὶ ἐπιμεληθείητε ὅπως ἀντὶ τῶν άπολωλότων ώς τάχιστα στρατηγοί καὶ λοχαγοί άντικατασταθώσιν. ἄνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδὲν ἃν οὖτε καλὸν οὖτε ἀγαθὸν γένοιτο, ώς μεν συνελόντι εἰπεῖν, οὐδαμοῦ, ἐν δὲ δὴ τοῖς πολεμικοῖς παντάπασιν. ἡ μὲν γὰρ εὐταξία σώζειν δοκεί, ή δε αταξία πολλούς ήδη απολώλεκεν. 39. ἐπειδὰν δὲ καταστήσησθε τοὺς ἄρχοντας ὅσους δεῖ, ἡν καὶ τους άλλους στρατιώτας συλλέγητε καὶ παραθαρρύνητε, οίμαι αν ύμας πάνυ έν καιρώ ποιήσαι. 49. νυν γαρ ίσως καὶ ύμεῖς αἰσθάνεσθε ώς αθύμως μεν ήλθον έπὶ τὰ όπλα, αθύμως δὲ πρὸς τὰς φυλακάς ωστε ούτω γ' έγόντων ούκ οίδα ο τι άν τις χρήσαιτο αυτοίς είτε νυκτός δέοι τι είτε καὶ ήμέρας. 41. ην δέ τις αὐτῶν τρέψη τὰς γνώμας, ώς μη τοῦτο μόνον έννοῶνται τί πείσονται άλλά καὶ τί ποιήσουσι, πολυ εύθυμότεροι έσονται. 42. επίστασθε γὰρ δὴ ὅτι οὖτε πληθός ἐστιν οὖτε ἰσχὺς ἡ ἐν τῷ πολέμω τὰς νίκας ποιοῦσα, ἀλλ' ὁπότεροι αν σὺν τοῖς θεοίς ταις ψυχαις έρρωμενέστεροι ίωσιν έπι τους πολεμίους, τούτους ώς έπὶ τὸ πολὺ οἱ ἀντίοι οὐ δέχονται. 48. ἐντεθύμημαι δ΄ ἔγωγε, ὧ ἄνδρες, καὶ τοῦτο, ὅτι ὁπόσοι

μὲν μαστεύουσι ζῆν ἐκ παντὸς τρόπου ἐν τοῖς πολεμικοῖς, οὖτοι μὲν κακῶς τε καὶ αἰσχρῶς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνήσκουσιν, ὁπόσοι δὲ τὸν μὲν θάνατον ἐγνώκασι πᾶσι κοινὸν εἶναι καὶ ἀναγκαῖον ἀνθρώποις, περὶ δὲ τοῦ καλῶς ἀποθνήσκειν ἀγωνίζονται, τούτους ὁρῶ μᾶλλόν πως εἰς τὸ γῆρας ἀφικνουμένους, καὶ ἔως ἃν ζῶσιν εὐδαιμονέστερον διάγοντας. 44. ὰ καὶ ἡμᾶς δεῖ νῦν καταμαθόντας, ἐν τοιοὐτῷ γὰρ καιρῷ ἐσμεν, αὐτούς τε ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι, καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν.

45. 'Ο μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐπαύσατο. μετὰ δὲ τοῦτον εἶπε Χειρίσοφος. 'Αλλὰ πρόσθεν μὲν, ὦ Εενοφῶν, τοσοῦτον μόνον σε ἐγίγνωσκον ὅσον ἤκουον 'Αθηναῖον εἶναι, νῦν δὲ καὶ ἐπαινῶ σε ἐφ' οἶς λέγεις τε καὶ πράττεις, καὶ βουλοίμην ἂν ὅτι πλείστους εἶναι τοιούτους · κοινὸν γὰρ ἂν εἶη τὸ ἀγαθόν. 46. καὶ νῦν, ἔφη, μὴ μέλλωμεν, ὧ ἄνδρες, ἀλλ' ἀπελθόντες ἤδη αἰρεῖσθε οἱ δεόμενοι ἄρχοντας, καὶ ἐλόμενοι ἤκετε εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου, καὶ τοὺς αἰρεθέντας ἄγετε · ἔπειτ' ἐκεῖ συγκαλοῦμεν τοὺς ἄλλους στρατιώτας. παρέστω δ' ἡμῖν, ἔφη, καὶ Τολμίδης ὁ κῆρυξ. 47. καὶ ἄμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνέστη, ὡς μὴ μέλλοιτο ἀλλὰ περαίνοιτο τὰ δέοντα. ἐκ τούτου ἡρέθησαν ἄρχοντες ἀντὶ μὲν Κλεάρχου Τιμασίων Δαρδανεὺς, ἀντὶ δὲ Σωκράτους Εανθικλῆς 'Αχαιὸς, ἀντὶ δὲ 'Αγίου Κλεάνωρ' Αρκὰς, ἀντὶ δὲ Μένωνος Φιλήσιος 'Αγαιὸς, ἀντὶ δὲ Προξένου Εενοφῶν 'Αθηναῖος.

ΙΙ. Ἐπεὶ δὲ ἥρηντο, ἡμέρα τε σχεδον ὑπέφαινε, καὶ εἰς τὸ μέσον ἡκον οἱ ἄρχοντες. καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς προφυλακὰς καταστήσαντας συγκαλεῖν τοὺς στρατιώτας. ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατιῶται συνήλθον, ἀνέστη πρῶτον μὲν Χειρίσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος, καὶ ἔλεξεν ὧδε. 2. Π ἄνδρες στρατιῶται, χαλεπὰ μέν τὰ παρόντα, ὁπότε ἀνδρῶν στρατηγῶν τοιούτων στερόμεθα, καὶ λοχαγῶν καὶ στρατιωτῶν,

προς δ' έτι καὶ οἱ ἀμφὶ ᾿Αριαῖον οἱ πρόσθεν σύμμαχοι ουτες προδεδώκασιν ήμας. 3. όμως δε δεί έκ των παρόντων ανδρας αγαθούς τελέθειν καὶ μὴ ὑφίεσθαι, αλλὰ πειρασθαι όπως ην μεν δυνώμεθα καλώς νικώντες σωζώμεθα είδε μη, άλλα καλώς γε αποθνήσκωμεν, ύποχείριοι δε μηδέποτε γενωμεθα ζώντες τοις πολεμίοις. οίμαι γάρ αν ήμας τοιαύτα παθείν οία τοὺς έχθροὺς οί θεοὶ ποιήσειαν. 4. έπὶ τούτω Κλεάνωρ 'Ορχομένιος ανέστη καὶ έλεξεν ώδε. 'Αλλ' οράτε μεν, ω άνδρες, την βασιλέως επιορκίαν και ασέβειαν, όρατε δὲ τὴν Τισσαφέρνους ἀπιστίαν, ὅστις λέγων ώς γείτων τε είη της Έλλάδος καὶ περὶ πλείστου αν ποιήσαιτο σωσαι ήμας, καὶ ἐπὶ τούτοις αὐτὸς ὁμόσας ήμίν, αὐτὸς δεξιὰς δοὺς, αὐτὸς έξαπατήσας συνέλαβε τοὺς στρατηγούς, καὶ οὐδε Δία ξένιον ήδεσθη, ἀλλὰ Κλεάρχω καὶ ὁμοτράπεζος γενόμενος αὐτοῖς τούτοις εξαπατήσας τους ἄνδρας ἀπολώλεκεν. 5. Αριαίος δε, δν ήμεις ήθέλομεν βασιλέα καθιστάναι, καὶ έδώκαμεν καὶ έλάβομεν πιστὰ μὴ προδώσειν ἀλλήλους, καὶ οὖτος οὖτε τοὺς θεοὺς δείσας οὖτε Κυρον τεθνηκότα αἰδεσθεὶς, τιμώμενος μάλιστα ύπο Κύρου ζώντος, νῦν προς τοὺς ἐκείνου ἐχθίστους ἀποστὰς ήμας τους Κύρου φίλους κακώς ποιείν πειραται. 6. αλλά τούτους μεν οί θεοί αποτίσαιντο ήμας δε δεί ταῦτα ορώντας μήποτε έξαπατηθήναι έτι ύπο τούτων, άλλα μαγομένους ώς αν δυνώμεθα κράτιστα, τοῦτο ὅ τι αν δοκή τοῖς θεοίς πάσχειν.

7. Έκ τούτου Εενοφῶν ἀνίσταται ἐσταλμένος ἐπὶ πόλεμον ὡς ἐδύνατο κάλλιστα, νομίζων, εἶτε νίκην διδοῖεν οἱ θεοὶ,
τὸν κάλλιστον κόσμον τῷ νικᾶν πρέπειν, εἶτε τελευτᾶν
δέοι, ὀρθῶς ἔχειν τῶν καλλίστων ἑαυτὸν ἀξιώσαντα ἐν
τούτοις τῆς τελευτῆς τυγχώνειν τοῦ λόγου δὲ ἤρχετο
ὧδε. 8. Τὴν μὲν τῶν βαρβάρων ἐπιορκίαν τε καὶ ἀπιστίαν

λέγει μεν Κλεάνωρ, επίστασθε δε καὶ ύμεις, οίμαι. εί μεν οὖν βουλευόμεθα πάλιν αὐτοῖς διὰ φιλίας ἰέναι, ἀνάγκη ήμας πολλην άθυμίαν έχειν, όρωντας καὶ τοὺς στρατηγούς, οὶ διὰ πίστεως αὐτοῖς έαυτοὺς ἐνεχείρισαν, οἶα πεπόνθασιν εί μέντοι διανοούμεθα σύν τοις οπλοις ών τε πεποιήκασι δίκην ἐπιθείναι αὐτοίς, καὶ τὸ λοιπὸν διὰ παντὸς πολέμου αὐτοῖς ἰέναι, σὺν τοῖς θεοῖς πολλαὶ ἡμῖν καὶ καλαὶ έλπίδες εἰσὶ σωτηρίας. 9. Τοῦτο δὲ λέγοντος αὐτοῦ πτάρνυταί τις · ἀκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται πάντες μιᾶ όρμη προσεκύνησαν τον θεόν. καὶ ὁ Εενοφών εἶπε · Δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες, ἐπεὶ περὶ σωτηρίας ἡμῶν λεγόντων οἰωνὸς τοῦ Διὸς τοῦ σωτήρος ἐφάνη, εὖξασθαι τῷ θεῷ τούτω θύσειν σωτήρια όπου αν πρώτον είς φιλίαν χώραν άφικώμεθα, συνεπεύξασθαι δε καὶ τοῖς άλλοις θεοῖς θύσειν κατά δύναμιν. καὶ ὅτῷ δοκεῖ ταῦτ', ἔφη, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα. Καὶ ἀνέτειναν ἄπαντες. ἐκ τούτου ηὕξαντο καὶ ἐπαιάνισαν. έπεὶ δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς εἶχεν, ἤρχετο πάλιν ὧδε.

10. Έτύγχανον λέγων ὅτι πολλαὶ καὶ καλαὶ ἐλπίδες ἡμῖν εἶεν σωτηρίας. πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν ἐμπεδοῦμεν τοὺς τῶν θεῶν ὅρκους, οἱ δὲ πολέμιοι ἐπιωρκήκασί τε καὶ τὰς σπονδὰς καὶ τοὺς ὅρκους λελύκασιν. οὕτω δ' ἐχόντων, εἰκὸς τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίους εἶναι τοὺς θεοὺς, ἡμῖν δὲ συμμάχους, οἴπερ ἱκανοί εἰσι καὶ τοὺς μεγάλους ταχὺ μικροὺς ποιεῖν, καὶ τοὺς μικροὺς, κὰν ἐν δεινοῖς ὧσι, σώζειν εὐπετῶς, ὅταν βούλωνται. 11. ἔπειτα δὲ ἀναμνήσω γὰρ ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων κινδύνους, ἴνα εἰδῆτε ὡς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν προσήκει εἶναι, σώζονταί τε σὺν τοῖς θεοῖς καὶ ἐκ πάνυ δεινῶν οἱ ἀγαθοί. ἐλθόντων μὲν γὰρ Περσῶν καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς παμπληθεῖ στόλῳ ὡς ἀφανιούντων αὖθις τὰς ᾿Αθήνας, ὑποστῆναι αὐτοῖς ᾿Αθηναῖοι τολμήσαντες ἐνίκησαν αὐτούς.

12. καὶ εὐξάμενοι τῆ Αρτέμιδι ὁπόσους κατακάνοιεν τῶν πολεμίων τοσαύτας χιμαίρας καταθύσειν τη θεώ, έπεὶ οὐκ είχου ίκανας εύρειν, έδοξεν αύτοις κατ' ένιαυτον πεντακοσίας θύειν, καὶ ἔτι καὶ νῦν ἀποθύουσιν. 13. ἔπειτα ὅτε Εέρξης υστερον αγείρας την αναρίθμητον στρατιάν ηλθεν έπὶ τὴν Ἑλλάδα, και τότε ἐνίκων οι ἡμέτεροι πρόγονοι τους τούτων προγόνους καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. ων έστι μεν τεκμήρια όραν τα τρόπαια, μεγιστον δε μαρτύριον ή έλευθερία των πόλεων έν αις ύμεις εγένεσθε και έτράφητε · οὐδένα γὰρ ἄνθρωπον δεσπότην, ἀλλὰ τοὺς θεούς προσκυνείτε. τοιούτων μέν έστε προγόνων. 14. Οὐ μεν δη τοῦτό γε έρω, ως ύμεις καταισχύνετε αὐτούς άλλ ούπω πολλαὶ ἡμέραι ἀφ' οῦ ἀντιταξάμενοι τούτοις τοῖς έκείνων έκγόνοις πολλαπλασίους ύμων αὐτων ένικατε σύν τοίς θεοίς. 15. καὶ τότε μεν δη περὶ της Κύρου βασιλείας ἄνδρες ητε άγαθοί νου δ, όπότε περί της ύμετέρας σωτηρίας ὁ ἀγών ἐστι, πολὺ δήπου ὑμᾶς προσήκει καὶ άμείνονας καὶ προθυμοτέρους είναι. 16. άλλά μὴν καὶ θαρραλεωτέρους νῦν πρέπει είναι πρὸς τοὺς πολεμίους. τότε μεν γαρ απειροι όντες αυτών τό τε πλήθος αμετρον όρωντες, όμως ετολμήσατε σύν τώ πατρίω φρονήματι λέναι εἰς αὐτούς · νῦν δὲ, ὁπότε καὶ πεῖραν ἤδη ἔχετε αὐτῶν, ότι θέλουσι καὶ πολλαπλάσιοι όντες μὴ δέχεσθαι ὑμᾶς, τί ἔτι ὑμῖν προσήκει τούτους φοβεῖσθαι; 17. Μηδὲ μέντοι τοῦτο μεῖον δόξητε ἔχειν, εἰ οἱ Κύρειοι πρόσθεν σὺν ἡμῖν ταττόμενοι νῦν ἀφεστήκασιν. ἔτι γὰρ οῦτοι κακίονές εἰσι των υφ' ήμων ήττημένων έφευγον γουν προς εκείνους καταλιπόντες ήμας. τους δ' έθέλοντας φυγής άρχειν πολύ κρείττον σύν τοις πολεμίοις ταττομένους ή έν τή ήμετέρα τάξει όραν. 18. Εὶ δέ τις ύμων άθυμεῖ ὅτι ἡμῖν μὲν οὐκ είσιν ίππεις, τοις δε πολεμίοις πολλοί πάρεισιν, ενθυμήθητε ότι οἱ μύριοι ἱππεῖς οὐδὲν ἄλλο ἡ μύριοί εἰσιν ἄνθρωποι ύπὸ μὲν γὰρ ἵππου ἐν μάχη οὐδεὶς πώποτε οὖτε δηχθείς οὖτε λακτισθείς ἀπέθανεν, οἱ δὲ ἄνδρες εἰσὶν οἱ ποιούντες ο τι αν έν ταις μάχαις γίγνηται. 19. οὐκοῦν τῶν ἱππέων πολὺ ἡμεῖς ἐπ' ἀσφαλεστέρου ὀχήματός ἐσμεν· οί μεν γαρ εφ' ίππων κρέμανται, φοβούμενοι οὐχ ήμας μόνου, άλλα καὶ τὸ καταπεσείν ήμεις δ' έπὶ γης βεβηκότες πολύ μεν ισχυρότερον παίσομεν, ήν τις προσίη, πολύ δὲ μᾶλλον ὅτου αν βουλώμεθα τευξόμεθα, ἐνὶ μόνω προέχουσιν οι ίππεις ήμας φεύγειν αὐτοις ασφαλέστερον έστιν ἡ ἡμῖν. 20. Εἰ δὲ δὴ τὰς μὲν μάχας θαρρεῖτε, ὅτι δε οὐκέτι ήμιν Τισσαφέρνης ήγήσεται οὐδε βασιλεύς ἀγορὰν παρέξει, τοῦτο ἄχθεσθε, σκέψασθε πότερον κρεῖττον Τισσαφέρνην ήγεμόνα έχειν, δε έπιβουλεύων ήμιν φανερός έστιν, η ούς αν ημείς ανδρας λαβόντες ήγεισθαι κελεύωμεν, οὶ εἴσονται ὅτι, ἦν τι περὶ ἡμᾶς άμαρτάνωσι, περὶ τὰς έαυτων ψυχάς καὶ σώματα άμαρτάνουσι 21. τὰ δὲ έπιτήδεια πότερον ωνείσθαι κρείττον έκ της αγοράς ης ούτοι παρείχου, μικρὰ μέτρα πολλοῦ ἀργυρίου, μηδὲ τοῦτο έτι έχοντας, η αυτούς λαμβάνειν, ήνπερ κρατώμεν, μέτρω χρωμένους όπόσφ αν έκαστος βούληται. 22. Εί δε ταῦτα μεν γιγνώσκετε ότι κρείττονα, τους δε ποταμούς απορον νομίζετε είναι, καὶ μεγάλως ήγεισθε έξαπατηθήναι διαβάντες, σκέψασθε εὶ ἄρα τοῦτο καὶ μωρότατον πεποιήκασιν οί βάρβαροι. πάντες γὰρ ποταμοί, ἢν καὶ πρόσω τῶν πηγών άποροι ώσι, προϊούσι προς τάς πηγάς διαβατοί γίγνονται, οὐδὲ τὸ γόνυ βρέχοντες. 23. Εἰ δὲ μήθ' οἱ ποταμοί διήσουσιν ήγεμών τε μηδείς ήμιν φανείται, οὐδ' ως ήμιν γε άθυμητέον. ἐπιστάμεθα γὰρ Μυσους, ους οὐκ αν ήμων φαίημεν βελτίους είναι, ολ βασιλέως ακουτος έν τη βασιλέως χώρα πολλάς τε καὶ εὐδαίμονας καὶ μεγάλας

πόλεις οἰκοῦσιν, ἐπιστάμεθα δὲ Πισίδας ὡσαύτως, Λυκάονας δὲ καὶ αὐτοὶ εἴδομεν, ὅτι ἐν τοῖς πεδίοις τὰ ἐρυμνὰ καταλαβόντες την τούτων χώραν καρποῦνται. 24. καὶ ήμας δ αν έφην έγωγε χρήναι μήπω φανερούς είναι οίκαδε ώρμημένους, άλλα κατασκευάζεσθαι ώς αυτοῦ που οἰκήσοντας. οίδα γαρ ότι καὶ Μυσοίς βασιλεύς πολλούς μεν ήγεμόνας αν δοίη, πολλούς δ' αν όμήρους τοῦ ἀδόλως ἐκπέμψειν, καὶ όδοποιήσει ε γ' αν αυτοίς, και εί συν τεθρίπποις βούλοιντο άπιέναι. καὶ ἡμιν γ' αν οἶδ' ὅτι τρισάσμενος ταῦτ' ἐποίει, εὶ έωρα ήμᾶς μένειν παρασκευαζομένους. 25. άλλὰ γὰρ δέδοικα μη, αν άπαξ μάθωμεν άργοι ζην και έν άφθόνοις βιοτεύειν, καὶ Μήδων δὲ καὶ Περσών καλαίς καὶ μεγάλαις γυναιξί καὶ παρθένοις όμιλείν, μη ώσπερ οι λωτοφάγοι έπιλαθώμεθα της οίκαδε όδου. 26. δοκεί οὐν μοι είκος καὶ δίκαιον είναι, πρώτον είς τὴν Ελλάδα καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους πειρασθαι ἀφικνεῖσθαι, καὶ ἐπιδεῖξαι τοῖς Ελλησιν ότι έκόντες πένονται, έξον αυτοίς τους νυν οίκοι ακλήρους πολιτεύοντας ένθάδε κομισαμένους πλουσίους όραν. άλλα γὰρ, ὦ ἄνδρες, πάντα ταῦτα τάγαθὰ δῆλον ὅτι τῶν κρατούντων έστί. 27. Τοῦτο δη δεῖ λέγειν, πῶς αν πορευοίμεθά τε ως ἀσφαλέστατα, καὶ εἰ μάχεσθαι δέοι, ως κράτιστα μαχοίμεθα. πρώτον μεν τοίνυν, έφη, δοκεί μοι κατακαῦσαι τὰς άμάξας ἃς ἔχομεν, ἵνα μὴ τὰ ζεύγη ήμῶν στρατηγῆ, άλλὰ πορευώμεθα ὅπη ἂν τῆ στρατιᾶ συμφέρη · ἔπειτα καὶ τὰς σκηνὰς συγκατακαῦσαι. αὖται γὰρ αὖ ὄχλον μὲν παρέχουσιν άγειν, συνωφελοῦσι δ' οὐδεν οὖτε εἰς το μάχεσθαι οὖτ' εἰς τὸ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν. 28. ἔτι δὲ καὶ τῶν άλλων σκευών τὰ περιττὰ ἀπαλλάξωμεν, πλην ὅσα πολέμου ενεκεν η σίτων η ποτών έχομεν, ϊν ώς πλείστοι μεν ήμῶν ἐν τοῖς ὅπλοις ὦσιν, ὡς ἐλάχιστοι δὲ σκευοφορῶσι. κρατουμένων μεν γαρ επίστασθε ότι πάντα άλλότρια.

ην δε κρατώμεν, και τους πολεμίους δει σκευοφόρους ήμετέρους νομίζειν. 29. Λοιπόν μοι είπειν ὅπερ καὶ μέγιστον νομίζω είναι. όρατε γάρ καὶ τοὺς πολεμίους ὅτι οὐ πρόσθεν έξενεγκείν ετόλμησαν προς ήμας πόλεμον, πριν τους στρατηγούς ήμων συνέλαβον, νομίζοντες όντων μεν των άρχόντων, καὶ ἡμῶν πειθομένων, ἱκανοὺς εἶναι ἡμᾶς περιγενέσθαι τῷ πολέμφ. λαβόντες δὲ τοὺς ἄρχοντας, ἀναρχία αν καὶ ἀταξία ἐνόμιζον ἡμας ἀπολέσθαι. 30. δεῖ οὖν πολύ μεν τούς ἄρχοντας ἐπιμελεστέρους γενέσθαι τοὺς νῦν τῶν πρόσθεν, πολὺ δὲ τοὺς ἀρχομένους εὐτακτοτέρους καὶ πειθομένους μάλλον τοῖς ἄρχουσι νῦν ἡ πρόσθεν. 31. ην δέ τις απειθη, ην ψηφίσησθε τον αεί ύμων έντυγχάνοντα σύν τῷ ἄρχοντι κολάζειν, οὕτως οἱ πολέμιοι πλείστον εψευσμένοι έσονται τηθε γαρ τη ήμερα μυρίους όψονται ανθ' ένος Κλεάρχους, τους ούδενὶ επιτρέψοντας κακφ είναι. 32. 'Αλλά γάρ καὶ περαίνειν ήδη ώρα ι ίσως γαρ οί πολέμιοι αὐτίκα παρέσονται. ὅτφ οὖν ταῦτα δοκεῖ καλώς έχειν, επικυρωσάτω ώς τάχιστα, ίν' έργφ περαίνηται. εἰ δέ τι ἄλλο βέλτιον ἡ ταύτη, τολμάτω καὶ ὁ ίδιώτης διδάσκειν πάντες, γὰρ κοινής σωτηρίας δεόμεθα.

33. Μετὰ ταῦτα Χειρίσοφος εἶπεν ' 'Αλλ' εἰ μέν τινος ἄλλου δεῖ πρὸς τούτοις οἷς λέγει Εενοφῶν, καὶ αὐτίκα ἐξέσται ποιεῖν ' ὰ δὲ νῦν εἴρηκε δοκεῖ μοι ὡς τάχιστα ψηφίσασθαι ἄριστον εἶναι ' καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα. ἀνέτειναν ἄπαντες. 34. 'Αναστὰς δὲ πάλιν εἶπε Εενοφῶν. ' Ω ἄνδρες, ἀκούσατε ὧν προσδεῖν δοκεῖ μοι. δῆλον ὅτι πορεύεσθαι ἡμᾶς δεῖ ὅπου εξομεν τὰ ἐπιτήδεια ' ἀκούω δὲ κώμας εἶναι καλὰς οὐ πλέον εἶκοσι σταδίων ἀπεχούσας ' 35. οὐκ ὰν οὖν θαυμάζοιμι εἰ οἱ πολέμιοι — ὥσπερ οἱ δειλοὶ κύνες τοὺς μὲν παριόντας διώκουσί τε καὶ δάκνουσιν, ἡν δύνωνται, τοὺς δὲ διώκοντας

φεύγουσιν — εἰ καὶ αὐτοὶ ἡμῖν ἀπιοῦσιν ἐπακολουθοῖεν. 36. ίσως οὖν ἀσφαλέστερον ήμιν πορεύεσθαι πλαίσιον ποιησαμένους των ὅπλων, ἵνα τὰ σκευοφόρα καὶ ὁ πολὺς όχλος εν ασφαλεστέρω η. εί οῦν νῦν αποδειχθείη τίνα γρη ήγεισθαι του πλαισίου και τὰ πρόσθεν κοσμείν, και τίνας επί των πλευρών έκατέρων είναι, τίνας δ' οπισθοφυλακείν, ούκ αν όπότε οι πολέμιοι έλθοκεν βουλεύεσθαι ήμας δέοι, αλλά χρώμεθ αν εύθυς τοις τεταγμένοις. 37. εί μεν οὖν ἄλλο τις βέλτιον ὁρᾶ, ἄλλως ἐχέτω· εἰ δὲ μη, Χειρίσοφος μεν ήγοιτο, επειδή και Λακεδαιμόνιός εστι. των δὲ πλευρών έκατέρων δύο τὼ πρεσβυτάτω στρατηγώ επιμελοίσθην οπισθοφυλακοίμεν δ ήμεις οι νεώτατοι, εγώ τε καὶ Τιμασίων, τὸ νῦν είναι. 38. τὸ δὲ λοιπὸν πειρώμενοι ταύτης τής τάξεως, βουλευσόμεθα δ τι αν άει κράτιστον δοκή είναι. εί δέ τις άλλο όρα βέλτιον, λεξάτω. Έπει δε ούδεις αντέλεγεν, είπεν "Οτφ δοκει ταῦτα, ανα-τεινάτω την χείρα. έδοξε ταῦτα. 39. Νῦν τοίνυν, έφη, απιόντας ποιείν δεί τὰ δεδογμένα. καὶ ὅστις τε ὑμῶν τοὺς οἰκείους ἐπιθυμεῖ ἰδείν, μεμνήσθω ἀνηρ ἀγαθὸς εἶναι· οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλως τούτου τυχείν δστις τε ζην ἐπιθυμεί, πειράσθω νικάν των μεν γάρ νικώντων το κατακαίνειν, των δε ήττωμένων το αποθνήσκειν έστί καὶ εί τις δε χρημάτων επιθυμεί, κρατείν πειράσθω: τῶν γὰρ νικώντων έστὶ καὶ τὰ έαυτῶν σώζειν καὶ τὰ τῶν ἡττωμένων λαμβάνειν.

ΙΙΙ. Τούτων λεχθέντων ἀνέστησαν, καὶ ἀπελθόντες κατέκαον τὰς ἀμάξας καὶ τὰς σκηνὰς, τῶν δὲ περιττῶν ὅτου μὲν δέοιτό τις μετεδίδοσαν ἀλλήλοις, τὰ δὲ ἄλλα εἰς τὸ πῦρ ἐρρίπτουν. ταῦτα ποιήσαντες ἠριστοποιοῦντο. ἀριστοποιουμένων δὲ αὐτῶν ἔρχεται Μιθριδάτης σὺν ἱππεῦσιν ὡς τριάκοντα, καὶ καλεσάμενος τοὺς στρατηγοὺς εἰς

ἐπήκοου, λέγει ὧδε. 2. Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες Ελληνες, καὶ Κύρω πιστος ήν, ως ύμεις επίστασθε, και νυν ύμιν εύνους και ενθάδε είμι σύν πολλώ φόβω διάγων. εί ουν δρώην ύμας σωτήριόν τι βουλευομένους, έλθοιμι αν προς ύμας, και τους θεράποντας πάντας έχων. λέξατε οὖν πρός με τί ἐν νῷ έχετε, ώς φίλον τε καὶ εὖνουν καὶ βουλόμενον κοινή σὺν ύμιν τον στόλον ποιείσθαι. 3. Βουλευομένοις τοις στρατηγοίς έδοξεν ἀποκρίνασθαι τάδε καὶ έλεγε Χειρίσοφος 'Ημιν δοκεί, εἰ μέν τις ἐᾳ ἡμᾶς ἀπιέναι οἴκαδε, διαπορεύεσθαι την χώραν ώς αν δυνώμεθα ασινέστατα ην δέ τις ήμας της όδου αποκωλύη, διαπολεμείν τούτω ως αν δυνώμεθα κράτιστα. 4. Έκ τούτου επειρατο Μιθριδάτης διδάσκειν ώς ἄπορον είη βασιλέως ἄκοντος σωθήναι. ένθα δη εγιγνώσκετο ότι υπόπεμπτος είη και γάρ των Τισσαφέρνους τις οἰκείων παρηκολούθει πίστεως ένεκα. 5. καὶ ἐκ τούτου ἐδόκει τοῖς στρατηγοῖς βέλτιον εἶναι δόγμα ποιήσασθαι τον πόλεμον ακήρυκτον είναι έστ' έν τη πολεμία είεν · διέφθειρον γάρ προσιόντες τους στρατιώτας, καὶ ἕνα γε λοχαγὸν διέφθειραν, Νίκαρχον Αρκάδα, καὶ ὤχετο ἀπιων νυκτὸς σὺν ἀνθρώποις ὡς εἴκοσι.

6. Μετὰ ταῦτα, ἀριστήσαντες καὶ διαβάντες τὸν Ζαπάταν ποταμὸν, ἐπορεύοντο τεταγμένοι τὰ ὑποζύγια καὶ
τὸν ὅχλον ἐν μέσῳ ἔχοντες. οὐ πολὺ δὲ προεληλυθότων
αὐτῶν, ἐπιφαίνεται πάλιν ὁ Μιθριδάτης, ἱππέας ἔχων ὡς
διακοσίους, καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας ὡς τετρακοσίους,
μάλα ἐλαφροὺς καὶ εὐζώνους. 7. καὶ προσήει μὲν ὡς φίλος
ὧν πρὸς τοὺς Ελληνας, ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένετο, ἐξαπίνης οἱ
μὲν αὐτῶν ἐτόξευον, καὶ ἱππεῖς καὶ πεζοὶ, οἱ δ' ἐσφενδόνων
καὶ ἐτίτρωσκον. οἱ δὲ ὀπισθοφύλακες τῶν Ἑλλήνων
ἔπασχον μὲν κακῶς, ἀντεποίουν δ' οὐδέν · οἴ τε γὰρ Κρῆτες βραχύτερα τῶν Περσῶν ἐτόξευον, καὶ ἄμα ψιλοὶ ὅντες

είσω των οπλων κατεκέκλειντο, οί τε ακοντισταί βραχύτερα ηκόντιζον η ως έξικνείσθαι των σφενδονητών. τούτου Εενοφωντι εδόκει διωκτέον είναι καὶ εδίωκον των τε όπλιτών καὶ τών πελταστών οἱ ἔτυχον σὺν αὐτῷ όπισθοφυλακούντες διώκοντες δε ούδενα κατελάμβανον τών πολεμίων. 9. ούτε γὰρ ἱππεῖς ἦσαν τοῖς "Ελλησιν, ούτε οί πεζοι τους πεζους έκ πολλού φεύγοντας εδύναντο καταλαμβάνειν έν ολίγω χωρίω πολύ γάρ ούχ οδόν τε ην άπο τοῦ ἄλλου στρατεύματος διώκειν. 10. οἱ δὲ βάρβαροι ίππεις, και φεύγοντες άμα ετίτρωσκον εις τούπισθεν τοξεύοντες απο των ίππων, οπόσον δε διώξειαν οί Ελληνες, τοσούτον πάλιν επαναγωρείν μαγομένους έδει. 11. ώστε της ήμέρας όλης διηλθον ου πλέον πέντε καὶ εἴκοσι σταδίων, αλλα δείλης αφίκουτο είς τας κώμας. "Ενθα δη πάλιν άθυμία ήν. καὶ Χειρίσοφος καὶ οἱ πρεσβύτατοι τῶν στρατηγών Εενοφώντα ήτιώντο, ὅτι ἐδίωκεν ἀπὸ τῆς φάλαγγος καὶ αὐτός τε ἐκινδύνευε, καὶ τοὺς πολεμίους οὐδὲν μᾶλλον έδύνατο βλάπτειν. 12. ακούσας δε Εενοφων έλεγεν ότι όρθως αιτιώντο, και αυτό το έργον αυτοις μαρτυροίη. 'Αλλ' έγω, έφη, ήναγκάσθην διώκειν, έπειδη έωρων ήμας έν τώ μένειν κακώς μεν πάσχοντας, άντιποιείν δε οὐ δυναμένους. 13. ἐπειδὴ δὲ ἐδιώκομεν, ἀληθῆ, ἔφη, ὑμεῖς λέγετε · κακῶς μέν γὰρ ποιείν οὐδὲν μᾶλλον ἐδυνάμεθα τοὺς πολεμίους, ανεχωρουμεν δε πάνυ χαλεπώς. 14. τοις οὐν θεοις χάρις ύτι οὐ σὺν πολλη ρώμη ἀλλὰ σὺν ὀλίγοις ηλθον, ὥστε βλάψαι μεν μη μεγάλα, δηλώσαι δε ων δεόμεθα. 15. νῦν γαρ οί μεν πολέμιοι τοξεύουσι καὶ σφενδονώσιν όσον οὖτε οί Κρητες αυτιτοξεύειν δύνανται, ούτε οί εκ χειρός βάλλοντες έξικνείσθαι. ὅταν δὲ αὐτοὺς διώκωμεν, πολὺ μὲν οὐχ οδόν τε χωρίον από τοῦ στρατεύματος διώκειν, εν ολίγφ δε, οὐδ' εἰ ταχὺς εἶη, πεζὸς πεζὸν αν διώκων καταλάβοι ἐκ τόξου ρύματος. 16. Ήμεις οὐν εὶ μέλλομεν τούτους εἴργειν ώστε μη δύνασθαι βλάπτειν ήμας πορευμένους, σφενδονητων την ταχίστην δεί καὶ ίππέων. ἀκούω δ' είναι έν τω στρατεύματι ήμων 'Ροδίους, ών τους πολλούς φασιν έπίστασθαι σφευδουαν, καὶ τὸ βέλος αὐτῶν καὶ διπλάσιον φέρεσθαι των Περσικών σφενδονών. 17. έκείναι γάρ, διά τὸ χειροπληθέσι τοις λίθοις σφενδοναν, ἐπὶ βραχὺ ἐξικνοῦνται, οί δὲ 'Ροδιοι καὶ ταῖς μολυβδίσιν ἐπίστανται χρησθαι. 18. ἡν οὖν αὐτῶν ἐπισκεψώμεθα τίνες πέπανται σφενδόνας, καὶ τούτω μεν δωμεν αὐτων άργύριον, τῷ δὲ άλλας πλέκειν έθέλοντι άλλο άργύριον τελώμεν, καὶ τῷ σφενδονάν εντεταγμένω εθέλοντι άλλην τινά ατέλειαν εύρίσκωμεν, ίσως τινές φανούνται ίκανοι ήμας ώφελείν. 19. Όρω δε ἵππους ὄντας εν τώ στρατεύματι, τους μέν τινας παρ' έμοι, τους δέ των Κλεάρχου καταλελειμμένους, πολλούς δὲ καὶ ἄλλους αἰχμαλώτους σκευοφοροῦντας. αν οὖν τούτους πάντας ἐκλέξαντες σκευοφόρα μὲν ἀντιδῶμεν, τους δὲ ἵππους εἰς ἱππέας κατασκευάσωμεν, ἴσως καὶ οὖτοί τι τους φεύγοντας ανιάσουσιν. έδοξε ταῦτα. 20. Καὶ ταύτης της νυκτός σφενδονηται μέν είς διακοσίους έγένοντο, ίπποι δὲ καὶ ἱππεῖς ἐδοκιμάσθησαν τὴ ὑστεραία εἰς πεντήκουτα, καὶ σπολάδες καὶ θώρακες αὐτοῖς ἐπορίσθησαν, καὶ ίππαρχος δὲ ἐπεστάθη Λύκιος ὁ Πολυστράτου 'Αθηναίος.

IV. Μείναντες δὲ ταύτην τὴν ἡμέραν, τῆ ἄλλη ἐπορεύοντο πρφαίτερον ἀναστάντες · χαράδραν γὰρ αὐτοὺς ἔδει διαβῆναι, ἐφ' ἡ ἐφοβοῦντο μὴ ἐπιθοῦντο αὐτοῦς διαβαίνουσιν οἱ πολέμιοι. 2. διαβεβηκόσι δὲ αὐτοῦς πάλιν φαίνεται ὁ Μιθριδάτης, ἔχων ὑππέας χιλίους, τοξότας δὲ καὶ σφενδονήτας εἰς τετρακισχιλίους · τοσούτους γὰρ ἤτησε Τισσαφέρνην, καὶ ἔλαβεν ὑποσχόμενος, ἄν τούτους λάβη, παραδώσειν αὐτῷ τοὺς ελληνας, καταφρονήσας, ὅτι ἐν τῆ

πρόσθεν προσβολή ολίγους έχων έπαθε μεν οὐδεν, πολλά δὲ κακὰ ἐνόμιζε ποιήσαι. 3. ἐπεὶ δὲ οἱ Ελληνες διαβεβηκότες απείχου της χαράδρας όσου οκτώ σταδίους, διέβαινε καὶ ὁ Μιθριδάτης έχων τὴν δύναμιν. παρήγγελτο δὲ τῶν τε πελταστῶν οθς ἔδει διώκειν, καὶ τῶν ὁπλιτῶν, καὶ τοῖς ἱππεῦσιν εἶρητο θαρροῦσι διώκειν ώς ἐφεψομένης ίκανης δυνάμεως. 4. έπει δε ό Μιθριδάτης κατειλήφει, καὶ ήδη σφενδόναι καὶ τοξεύματα έξικνοῦντο, έσήμηνε τοῖς Ελλησι τη σάλπιγγι, καὶ εὐθὺς ἔθεον όμόσε οἶς εἴρητο, καὶ οἱ ἱππεῖς ἤλαυνον· οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἔφευγον έπὶ τὴν χαράδραν. 5. ἐν ταύτη τῆ διώξει τοῖς βαρβάροις των τε πεζων ἀπέθανον πολλοί, και των ίππέων έν τή χαράδρα ζωοὶ ἐλήφθησαν εἰς ὀκτωκαίδεκα. τοὺς δὲ ἀποθανόντας αὐτοκέλευστοι οἱ "Ελληνες ἢκίσαντο, ὡς ὅτι φοβερώτατον τοις πολεμίοις είη όραν. 6. Καὶ οἱ μεν πολέμιοι ούτω πράξαντες ἀπηλθον, οι δὲ Ελληνες ἀσφαλώς πορευόμενοι τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας, ἀφίκουτο ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμόν. 7. ενταθθα πόλις ην ερήμη μεγάλη, ονομα δ' αὐτη ην Λάρισσα κουν δ' αὐτην το παλαιον Μήδοι. του δε τείχους αυτής ήν το ευρος πέντε και είκοσι πόδες, ύψος δ' έκατόν τοῦ δὲ κύκλου ή περίοδος δύο παρασύγγαι φκοδόμητο δε πλίνθοις κεραμεαίς κρηπίς δ ύπην λιθίνη, τὸ ύψος εἴκοσι ποδών. 8. ταύτην βασιλεὺς ό Περσών, ότε παρά Μήδων την άρχην έλάμβανον Πέρσαι, πολιορκών οὐδενὶ τρόπω εδύνατο ελείν ήλιον δε νεφέλη προκαλύψασα ήφάνισε, μέχρι έξέλιπον οἱ ἄνθρωποι, καὶ ούτως εάλω. 9. παρὰ ταύτην τὴν πόλιν ἦν πυραμὶς λιθίνη, το μεν ευρος ένος πλέθρου, το δε ύψος δύο πλέθρων. ἐπὶ ταύτης πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἦσαν, ἐκ τῶν πλησίον κωμών αποπεφευγότες. 10. Έντεῦθεν ἐπορεύθησαν σταθμον ενα παρασάγγας εξ, προς τείχος έρημον μέγα

πρὸς τῆ πόλει κείμενον δνομα δὲ ἦν τῆ πόλει Μέσπιλα Μῆδοι δ΄ αὐτήν ποτε ῷκουν. ἢν δὲ ἡ μὲν κρηπὶς λίθου ξεστοῦ κογχυλιάτου, τὸ εὖρος πεντήκοντα ποδῶν, καὶ τὸ τὸψος πεντήκοντα. 11. ἐπὶ δὲ ταύτη ἐπφκοδόμητο πλίνθινον τεῖχος, τὸ μὲν εὖρος πεντήκοντα ποδῶν, τὸ δὲ τψος ἐκατόν τοῦ δὲ κύκλου ἡ περίοδος ἔξ παρασάγγαι. ἐνταῦθα λέγεται Μήδεια γυνὴ βασιλέως καταφυγεῖν, ὅτε ἀπώλεσαν τὴν ἀρχὴν ὑπὸ Περσῶν Μῆδοι. 12.ταύτην δὲ τὴν πόλιν πολιορκῶν ὁ Περσῶν βασιλεὺς οὐκ ἐδύνατο οὕτε χρόνφ ἐλεῖν οὕτε βίᾳ. Ζεὺς δ' ἐμβροντήτους ποιεῖ τοὺς ἐνοικοῦντας, καὶ οὕτως ἐάλω.

13. Έντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμον ἕνα παρασάγγας τέτταρας. είς τοῦτον δὲ τὸν σταθμὸν Τισσαφέρνης ἐπεφάνη, ούς τε αὐτὸς ἱππέας ἢλθεν ἔχων καὶ τὴν Ὀρόντα δύναμιν, τοῦ τὴν βασιλέως θυγατέρα ἔχοντος, καὶ οθς Κῦρος έχων ἀνέβη βαρβάρους, καὶ οῦς ὁ βασιλέως ἀδελφὸς ἔχων βασιλεί έβοήθει, καὶ πρὸς τούτοις ὅσους βασιλεὺς ἔδωκεν αὐτῷ, ώστε τὸ στράτευμα πάμπολυ ἐφάνη. 14. ἐπεὶ δ έγγυς έγενετο, τὰς μεν τῶν τάξεων εἶχεν ὅπισθεν καταστήσας, τὰς δὲ εἰς τὰ πλάγια παραγαγών ἐμβαλεῖν μὲν οὐκ έτόλμησεν, οὐδ' έβούλετο διακινδυνεύειν, σφενδοναν δέ παρήγγειλε καὶ τοξεύειν. 15. ἐπεὶ δὲ διαταχθέντες οἱ 'Ρόδιοι έσφενδόνησαν, καὶ οἱ Σκύθαι τοξόται ἐτόξευσαν, καὶ οὐδεὶς ήμάρτανεν ανδρός, οὐδὲ γὰρ εἰ πάνυ προυθυμεῖτο ράδιον ην, και ὁ Τισσαφέρνης μάλα ταχέως ἔξω βελῶν ἀπεχώρει, καὶ αί άλλαι τάξεις ἀπεχώρησαν. 16. Καὶ τὸ λοιπὸν τῆς ήμέρας οἱ μὲν ἐπορεύοντο, οἱ δ΄ εἴποντο καὶ οὐκέτι ἐσίνοντο οί βάρβαροι τη τότε άκροβολίσει μακρότερον γάρ οί Υρόδιοι τῶν τε Περσῶν ἐσφενδόνων καὶ τῶν πλείστων τοξοτών. 17. μεγάλα δὲ καὶ τὰ τόξα τὰ Περσικά ἐστιν: ώστε χρήσιμα ην όπόσα άλίσκοιτο των τοξευμάτων τοις

Κρησὶ, καὶ διετέλουν χρώμενοι τοις τῶν πολεμίων τοξεύμασι, καὶ ἐμελέτων τοξεύειν ἄνω ἱέντες μακράν. εὐρίσκετο δὲ καὶ νεῦρα πολλὰ ἐν ταις κώμαις, καὶ μόλυβδος, ὥστε χρῆσθαι εἰς τὰς σφενδόνας.

18. Καὶ ταύτη μὲν τῆ ἡμέρα, ἐπεὶ κατεστρατοπεδεύοντο οί Ελληνες κώμαις επιτυχόντες, απηλθον οί βαρβαροι μείον έχοντες έν τη τότε ακροβολίσει την δ' έπιουσαν ήμέραν έμειναν οί Ελληνες καὶ ἐπεσιτίσαντο ήν γὰρ πολύς σίτος έν ταίς κώμαις. τη δ' ύστεραία έπορεύοντο διὰ τοῦ πεδίου, καὶ Τισσαφέρνης είπετο ἀκροβολιζόμενος. 19. ένθα δη οί Ελληνες έγνωσαν ότι πλαίσιον ισόπλευρον πουηρὰ τάξις είη πολεμίων έπομένων. ἀνάγκη γάρ έστιν, ην μεν συγκύπτη τὰ κέρατα τοῦ πλαισίου, η όδοῦ στενωτέρας ούσης, η ορέων αναγκαζόντων η γεφύρας, εκθλίβεσθαι τοὺς ὁπλίτας, καὶ πορεύεσθαι πονήρως, ἄμα μὲν πιεζομένους, άμα δὲ καὶ ταραττομένους δοτε δυσχρήστους είναι ἀνάγκη ἀτάκτους ὄντας. 20. ὅταν δ' αὖ διάσχη τὰ κέρατα, ἀνάγκη διασπασθαι τοὺς τότε ἐκθλιβομένους, καὶ κενὸν γίγνεσθαι τὸ μέσον τῶν κεράτων, καὶ άθυμεῖν τους ταυτα πάσχοντας, πολεμίων έπομένων. και όπότε δέοι γέφυραν διαβαίνειν, η άλλην τινα διάβασιν, έσπευδεν έκαστος βουλόμενος φθάσαι πρώτος καὶ εὐεπίθετον ἢν ένταῦθα τοῖς πολεμίοις. 21. Έπεὶ δὲ ταῦτ' ἔγνωσαν οί στρατηγοί, ἐποίησαν εξ λόχους ἀνὰ έκατὸν ἄνδρας, καὶ λοχαγούς επέστησαν, καὶ ἄλλους πεντηκοντήρας, καὶ ἄλλους ένωμοτάρχας. ούτω δὲ πορευόμενοι, όπότε μὲν συγκύπτοι τὰ κέρατα, ὑπέμενον ὕστεροι οἱ λοχαγοὶ, ὥστε μη ἐνοχλείν τοίς κέρασι, τότε δὲ παρήγον ἔξωθεν τῶν κεράτων. 22. όπότε δε διάσχοιεν αι πλευραί του πλαισίου, το μέσον ανεξεπίμπλασαν, - εί μεν στενώτερον είη τὸ διέχου, κατὰ λόχους, εἰ δὲ πλατύτερου, κατὰ πεντηκοστῦς, εἰ δὲ πάνυ πλατὺ, κατ' ἐνωμοτίας · ὅστε ἀεὶ ἔκπλεων εἶναι τὸ μέσον. 23. εἰ δὲ καὶ διαβαίνειν τινὰ δέοι διάβασιν ἡ γέφυραν, οὐκ ἐταράττοντο, ἀλλ' ἐν τῷ μέρει οἱ λοχαγοὶ διέβαινον · καὶ εἴ που δέοι τι τῆς φάλαγγος, ἐπιπαρήεσαν οὖτοι. τούτῷ τῷ τρόπῷ ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τέτταρας.

24. Ἡνίκα δὲ τὸν πέμπτον ἐπορεύοντο, εἶδον βασίλειόν τι, καὶ περὶ αὐτὸ κώμας πολλάς, τὴν δὲ όδὸν πρὸς τὸ χωρίου τοῦτο διὰ γηλόφων ύψηλων γιγνομένην, οὶ καθηκον άπὸ τοῦ ὄρους ὑφ' ῷ ἦν κώμη. καὶ εἶδον μὲν τοὺς λόφους ἄσμενοι οι "Ελληνες, ώς είκος, των πολεμίων ὄντων ίππέων. 25. ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι ἐκ τοῦ πεδίου ἀνέβησαν ἐπὶ τὸν πρώτον γήλοφον καὶ κατέβαινον, ώς έπὶ τὸν έτερον αναβαίνειν, ένταθθα έπιγίγνονται οἱ βάρβαροι, καὶ ἀπὸ τοῦ ύψηλοῦ εἰς τὸ πρανές έβαλλον, ἐσφενδόνων, ἐτόξευον ὑπὸ μαστίγων • 26. καὶ πολλούς ἐτίτρωσκον καὶ ἐκράτησαν των Ελλήνων γυμνήτων, καὶ κατέκλεισαν αυτούς είσω των δπλων . ώστε παντάπασι ταύτην την ήμεραν ἄχρηστοι ήσαν, έν τῷ ὄχλφ ὄντες, καὶ οί. σφενδονήται καὶ οί τοξόται. 27. έπεὶ δὲ πιεζόμενοι οἱ Ελληνες ἐπεχείρησαν διώκειν. σχολή μεν έπὶ τὸ ἄκρον ἀφικνοῦνται ὁπλίται ὅντες, οἱ δὲ πολέμιοι ταχὺ ἀπεπήδων. 28. πάλιν δὲ ὁπότε ἀπίοιεν προς το άλλο στράτευμα, ταυτά έπασχου, καὶ έπὶ τοῦ δευτέρου γηλόφου ταὐτὰ ἐγίγνετο, ώστε ἀπὸ τοῦ τρίτου γηλόφου έδοξεν αυτοίς μη κινείν τους στρατιώτας, πρίν άπὸ της δεξιας πλευρας τοῦ πλαισίου ἀνήγαγον πελταστας προς το όρος. 29. ἐπεὶ δ' οῦτοι ἐγένοντο ὑπερ τῶν έπομένων πολεμίων, οὐκέτι ἐπετίθεντο οἱ πολέμιοι τοῖς καταβαίνουσι, δεδοικότες μη αποτμηθείησαν και αμφοτίρω θεν αυτών γένοιντο οἱ πολέμιοι. 30. Οὕτω τὸ λοιπὸν τῆς ήμέρας πορευόμενοι, οί μεν τη όδφ κατά τους γηλόφους, οί

δὲ κατὰ τὸ ὅρος ἐπιπαριόντες, ἀφίκοντο εἰς τὰς κώμας καὶ ἰατροὺς κατέστησαν ὀκτώ πολλοὶ γὰρ ἦσαν οἱ τετρωμένοι. 31. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς, καὶ τῶν τετρωμένων ἕνεκα, καὶ ἄμα ἐπιτήδεια πολλὰ εἶχον, ἄλευρα, οἶνον, κριθὰς ἵπποις συμβεβλημένας πολλάς. ταῦτα δὲ συνενηνεγμένα ἦν τῷ σατραπεύοντι τῆς χώρας. τετάρτη δ' ἡμέρα καταβαίνουσιν εἰς τὸ πεδίον.

32. Έπεὶ δὲ κατέλαβεν αὐτοὺς Τισσαφέρνης σὺν τῆ δυνάμει, εδίδαξεν αὐτοὺς ή ἀνάγκη κατασκηνήσαι οὖ πρώτον είδον κώμην, καὶ μὴ πορεύεσθαι έτι μαχομένους · πολλοὶ γὰρ ἦσαν ἀπόμαχοι οἱ τετρωμένοι, καὶ οἱ ἐκείνους φέροντες, καὶ οἱ τῶν φερόντων τὰ ὅπλα δεξάμενοι. 33. ἐπεὶ δὲ κατεσκήνησαν, καὶ ἐπεχείρησαν αὐτοῖς ἀκροβολίζεσθαι οί βάρβαροι πρὸς τὴν κώμην προσιόντες, πολύ περιήσαν οί "Ελληνες · πολύ γὰρ διέφερον ἐκ χώρας ὁρμῶντες ἀλέξασθαι, ή πορευόμενοι επιούσι τοις πολεμίοις μάχεσθαι. 34. Ηνίκα δ' ην ήδη δείλη, ώρα ην απιέναι τοις πολεμίοις. οὖποτε γὰρ μεῖον ἀπεστρατοπεδεύοντο οἱ βάρβαροι τοῦ Έλληνικοῦ έξήκοντα σταδίων, φοβούμενοι μὴ τῆς νυκτὸς οί "Ελληνες έπιθώνται αὐτοίς. 35. πονηρον γὰρ νυκτός έστι στράτευμα Περσικόν. οί τε γαρ ίπποι αυτοίς δέδενται, καὶ ώς ἐπὶ τὸ πολὺ πεποδισμένοι εἰσὶ, τοῦ μὴ φεύγειν ένεκα εἰ λυθείησαν · ἐών τέ τις θόρυβος γίγνηται, δεῖ ἐπισάξαι του ίππου Πέρση αυδρί, και χαλινώσαι δεί, καί θωρακισθέντα αναβήναι έπι τον ίππον. ταθτα δε πάντα χαλεπα νύκτωρ και θορύβου όντος. τούτου ένεκα πόρρω απεσκήνουν τῶν Ἑλλήνων. 36. ἐπεὶ δὲ ἐγίγνωσκον αὐτοὺς οί "Ελληνες βουλομένους απιέναι καὶ διαγγελλομένους, έκήρυξε τοις "Ελλησι συσκευάζεσθαι ακουόντων των πολεμίων. καὶ χρόνον μέν τινα ἐπέσχον τῆς πορείας οἱ βάρβαροι, έπειδη δε όψε εγίγνετο, απήεσαν ου γαρ εδόκει

λύειν αὐτοὺς νυκτὸς πορεύεσθαι καὶ κατάγεσθαι ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. 37. Ἐπειδὴ δὲ σαφῶς ἀπιόντας ἤδη έωρων οἱ Ελληνες, ἐπορεύοντο καὶ αὐτοὶ ἀναζεύξαντες, καὶ διῆλθον ὅσον ἑξήκοντα σταδίους. καὶ γίγνεται τοσοῦτον μεταξὺ τῶν στρατευμάτων, ὥστε τῆ ὑστεραία οὐκ ἐφάνησαν οἱ πολέμιοι, οὐδὲ τῆ τρίτη τῆ δὲ τετάρτη νυκτὸς προελθόντες καταλαμβάνουσι χωρίον ὑπερδέξιον οἱ βάρβαροι, ἡ ἔμελλον οἱ Ελληνες παριέναι, ἀκρωνυχίαν ὅρους, ὑψ ἡν ἡ κατάβασις ἡν εἰς τὸ πεδίον.

38. Έπειδη δε έώρα Χειρίσοφος προκατειλημμένην την άκρωνυχίαν, καλεί Εενοφώντα άπὸ τής οὐρᾶς, καὶ κελεύει λαβόντα τοὺς πελταστὰς παραγενέσθαι εἰς τὸ πρόσθεν. 39. ό δε Εενοφων τους μεν πελταστάς ούκ ήγεν επιφαινόμενρν γαρ έώρα Τισσαφέρνην και το στράτευμα παν. αυτὸς δὲ προσελάσας ήρωτα, Τί καλεῖς; ὁ δὲ λέγει αὐτῶ. "Εξεστιν όρᾶν· προκατείληπται γὰρ ἡμῖν ὁ ὑπὲρ τῆς καταβάσεως λόφος, καὶ οὐκ ἔστι παρελθεῖν εἰ μὴ τούτους αποκόψομεν. αλλά τί ουκ ήγες τους πελταστάς; 40. δ δε λέγει ὅτι οὐκ ἐδόκει αὐτῷ ἔρημα καταλιπεῖν τὰ ὅπισθεν, πολεμίων επιφαινομένων. 'Αλλά μην ώρα γ', έφη, βουλεύεσθαι πῶς τις τοὺς ἄνδρας ἀπελậ ἀπὸ τοῦ λόφου. 41. Ένταθθα Εενοφων δρά του δρους την κορυφην υπέρ αὐτοῦ τοῦ έαυτῶν στρατεύματος οὖσαν, καὶ ἀπὸ ταύτης έφοδον επὶ τὸν λόφον ἔνθα ἦσαν οἱ πολέμιοι, καὶ λέγει: Κράτιστον, & Χειρίσοφε, ήμιν ίεσθαι ώς τάχιστα έπὶ τὸ άκρον ἡν γὰρ τοῦτο λάβωμεν, οὐ δυνήσονται μένειν οί ύπερ της όδου. άλλά, εί βούλει, μένε έπι τώ στρατεύματι, έγω δ' έθέλω πορεύεσθαι εί δε χρήζεις, πορεύου έπι το όρος, έγω δε μενω αυτού. 42. Αλλα δίδωμί σοι, έφη ό Χειρίσοφος, όπότερον βούλει έλέσθαι. είπων ό Εενοφων ότι νεώτερός έστιν, αίρειται πορεύεσθαι, κελεύει δέ οί συμπέμψαι από τοῦ στόματος ἄνδρας· μακρον γὰρ ἦν ἀπὸ τῆς οὐρᾶς λαβεῖν.

43. Καὶ ὁ Χειρίσοφος συμπέμπει τοὺς ἀπὸ τοῦ στόματος πελταστάς · έλαβε δὲ τοὺς κατὰ μέσον τοῦ πλαισίου. συνέπεσθαι δ' εκέλευσεν αυτώ και τους τριακοσίους, ους αὐτὸς εἶχε τῶν ἐπιλέκτων ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ πλαισίου. 44. Έντευθεν επορεύοντο ώς εδύναντο τάχιστα. οί δ' επί τοῦ λόφου πολέμιοι, ώς ἐνόησαν αὐτῶν τὴν πορείαν ἐπὶ τὸ άκρου, εύθυς καὶ αύτοὶ ὥρμησαν άμιλλασθαι ἐπὶ τὸ ἄκρον. 45. καὶ ἐνταῦθα πολλὴ μὲν κραυγὴ ἦν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατεύματος διακελευομένων τοις έαυτων, πολλή δε κραυγη των αμφὶ Τισσαφέρνην τοις έαυτων διακελευομένων. 46. Εενοφων δε, παρελαύνων επί του ίππου, παρεκελεύετο. *Ανδρες, νῦν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα νομίζετε ἀμιλλᾶσθαι, νῦν προς τους παίδας καὶ τὰς γυναίκας, νῦν ὀλίγον πονήσαντες άμαχεὶ τὴν λοιπὴν πορευσόμεθα. 47. Σωτηρίδας δὲ ό Σικυώνιος είπεν. Οὐκ έξ ἴσου, ὦ Ξενοφῶν, ἐσμέν · σὺ μὲν γαρ εφ' ίππου οχεί, εγω δε χαλεπως κάμνω, την ασπίδα φέρων. 48. καὶ δς ἀκούσας ταῦτα, καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ίππου, ωθείται αὐτὸν έκ τῆς τάξεως, καὶ τὴν ἀσπίδα ἀφελόμενος ώς εδύνατο τάχιστα έχων επορεύετο ετύγχανε δὲ καὶ θώρακα ἔχων τὸν ἱππικόν · ὥστε ἐπιέζετο. καὶ τοις μεν έμπροσθεν ύπάγειν παρεκελεύετο, τοις δε όπισθεν παριέναι μόλις έπομένοις. 49. οί δ άλλοι στρατιώται πα τυσι καὶ βάλλουσι καὶ λοιδοροῦσι τὸν Σωτηρίδαν, ἔστε ηνάγκασαν λαβόντα την ἀσπίδα πορεύεσθαι. ὁ δὲ ἀναβιις, έως μεν βάσιμα ην έπι τοῦ ἵππου ηγεν, έπει δε ἄβατα ην, καταλιπων τον ίππον έσπευδε πεζή. καὶ φθάνουσιν έπὶ τῷ ἄκρω γενόμενοι τοὺς πολεμίους.

V. Ένθα δη οί μεν βάρβαροι στραφέντες έφευγον ή ἔκαστος εδύνατο, οί δ' Έλληνες είχον το ἄκρον. οί δε

άμφὶ Τισσαφέρνην καὶ Αριαίον ἀποτραπόμενοι ἄλλην όδὸν φχοντο. οί δὲ ἀμφὶ Χειρίσοφον, καταβάντες εἰς τὸ πεδίον, έστρατοπεδεύσαντο έν κώμη μεστή πολλῶν ἀγαθῶν. ἦσαν δὲ καὶ ἄλλαι κῶμαι πολλαὶ πλήρεις πολλῶν ἀγαθῶν, ἐν τούτφ τῷ πεδίφ παρὰ τὸν Τίγρητα ποταμόν. 2. ἡνίκα δ' ην δείλη, έξαπίνης οι πολέμιοι επιφαίνονται εν τῷ πεδίφ, καὶ τῶν Ἑλλήνων κατέκοψάν τινας τῶν ἐσκεδασμένων ἐν τῷ πεδίφ καθ' άρπαγήν· καὶ γὰρ νομαὶ πολλαὶ βοσκημάτων διαβιβαζόμεναι είς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ κατελήφθη-3. Ένταθθα Τισσαφέρνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ κάειν έπεγείρησαν τὰς κώμας. καὶ τῶν Ἑλλήνων μάλα ἠθύμησάν τινες, εννοούμενοι μη τὰ επιτήδεια, εὶ κάοιεν, οὐκ έχοιεν όπόθεν λαμβάνοιεν. 4. καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ Χειρίσοφον ἀπήεσαν ἐκ τῆς βοηθείας · ὁ δὲ Εενοφῶν ἐπεὶ κατέβη, παρελαύνων τὰς τάξεις ἡνίκα ἀπὸ τῆς βοηθείας ἀπήντησαν οί "Ελληνες, έλεγεν • 5. 'Ορατε, & ανδρες "Ελληνες, ύφιέντας την χώραν ήδη ήμετέραν είναι; α γαρ ότε έσπενδοντο διεπράττοντο, μη κάειν την βασιλέως χώραν, νῦν αὐτοὶ κάουσιν ως άλλοτρίαν. άλλ' εάν που καταλίπωσί γε αύτοις τὰ ἐπιτήδεια, ὄψονται καὶ ἡμᾶς ἐνταῦθα πορευομένους. 6. άλλ, & Χειρίσοφε, έφη, δοκεί μοι βοηθείν επὶ τοὺς κάουτας ώς ύπερ της ήμετέρας. ό δε Χειρίσοφος είπευ. Οὔκουν ἔμοιγε δοκεί · ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς, ἔφη, κάωμεν, καὶ ούτω θάττον παύσονται.

7. Έπεὶ δὲ ἐπὶ τὰς σκηνὰς ἀπῆλθον, οἱ μὲν ἄλλοι περὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν, στρατηγοὶ δὲ καὶ λοχαγοὶ συνῆλθον. καὶ ἐνταῦθα πολλὴ ἀπορία ἦν. ἔνθεν μὲν γὰρ ὅρη ἦν ὑπερύψηλα, ἔνθεν δὲ ὁ ποταμὸς τοσοῦτος τὸ βάθος, ὡς μηδὲ τὰ δόρατα ὑπερέχειν πειρωμένοις τοῦ βάθους.
8. ἀπορουμένοις δ' αὐτοῖς προσελθών τις ἀνὴρ 'Ρόδιος εἶπεν. 'Εγὰ θέλω, ἄ ἄνδρες, διαβιβάσαι ὑμᾶς κατὰ τετρα-

κισχιλίους όπλίτας, αν έμοι ων δέομαι ύπηρετήσητε, και τάλαντον μισθον πορίσητε. 9. ερωτώμενος δε ότου δεοιτο, 'Ασκων, ἔφη, δισχιλίων δεήσομαι · πολλὰ δ' όρω πρόβατα καὶ αίγας καὶ βοῦς καὶ ὄνους, ἃ ἀποδαρέντα καὶ φυσηθέντα ραδίως αν παρέχοι την διάβασιν. 10. δεήσομαι δε και των δεσμων οίς χρησθε περί τὰ ὑποζύγια · τούτοις ζεύξας τοὺς ασκούς προς αλλήλους, όρμίσας έκαστον ασκον λίθους άρτήσας καὶ άφεὶς ώσπερ άγκύρας είς τὸ ὕδωρ, διαγαγών καὶ ἀμφοτέρωθεν δήσας, ἐπιβαλῶ ὕλην καὶ γῆν ἐπιφορήσω. 11. ότι μεν ουν ου καταδύσεσθε αυτίκα μάλα είσεσθε. πας γαρ ασκός δύο ανδρας έξει του μή καταδύναι · ωστε δε μη ολισθάνειν ή ύλη καὶ ή γη σχήσει. 12. 'Ακούσασι ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς τὸ μὲν ἐνθύμημα χαρίεν ἐδόκει εἶναι, τὸ δ' ἔργον ἀδύνατον · ἦσαν γὰρ οἱ κωλύσοντες πέραν πολλοὶ ίππεις, οὶ εὐθὺς τοις πρώτοις οὐδὲν αν ἐπέτρεπον τούτων ποιείν. 13. ένταθθα την μεν ύστεραίαν επανεχώρουν, είς τουμπαλιν [ή προς Βαβυλώνα], είς τὰς ἀκαύστους κώμας, κατακαύσαντες ένθεν έξήεσαν · ώστε οί πολέμιοι οὐ προσήλαυνου, άλλα έθεωντο, και δμοιοι ήσαν θαυμάζειν όποι ποτε τρέψονται οί "Ελληνες καὶ τί έν νῷ ἔχοιεν.

14. Ἐνταῦθα οἱ μὲν ἄλλοι στρατιῶται ἀμφὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν· οἱ δὲ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ πάλιν συνῆλθον,
καὶ συναγαγόντες τοὺς ἐαλωκότας ἤλεγχον τὴν κύκλῳ
πᾶσαν χώραν τίς ἐκάστη εἶη. 15. οἱ δ᾽ ἔλεγον ὅτι τὰ
μὲν πρὸς μεσημβρίαν τῆς ἐπὶ Βαβυλῶνα εἴη καὶ Μηδίαν,
δι᾽ ἦσπερ ἤκοιεν· ἡ δὲ πρὸς ἔω ἐπὶ Σοῦσά τε καὶ Ἐκβάτανα φέροι, ἔνθα θερίζειν καὶ ἐαρίζειν λέγεται βασιλεύς ·
ἡ δὲ διαβάντι τὸν ποταμὸν πρὸς ἐσπέραν ἐπὶ Λυδίαν καὶ Ἰωνίαν φέροι · ἡ δὲ διὰ τῶν ὀρέων, καὶ πρὸς ἄρκτον τετραμμένη, ὅτι εἰς Καρδούχους ἄγοι. 16. τούτους δὲ ἔφασαν οἰκεῖν ἀνὰ τὰ ὅρη, καὶ πολεμικοὺς εἶναι, καὶ βασιλέως

ούκ ακούειν άλλα και έμβαλείν ποτε είς αύτους βασιλικήν στρατιών, δώδεκα μυριάδας · τούτων δ' οὐδένα ἀπονοστήσαι διὰ τὴν δυσχωρίαν. ὁπότε μέντοι πρὸς τὸν σατράπην τὸν έν τῶ πεδίω σπείσαιντο, καὶ ἐπιμιγνύναι σφῶν τε πρὸς έκείνους καὶ έκείνων προς έαυτούς. 17. 'Ακούσαντες ταῦτα, οἱ στρατηγοὶ ἐκάθισαν χωρὶς τοὺς ἑκασταχόσε φάσκοντας είδεναι, οὐδεν δήλον ποιήσαντες ὅποι πορεύεσθαι έμελλου. έδόκει δὲ τοῖς στρατηγοῖς ἀναγκαῖον εἶναι διὰ τῶν ὀρέων εἰς Καρδούχους ἐμβάλλειν τούτους γὰρ διελθόντας έφασαν είς Αρμενίαν ήξειν, ής Όρόντας ήρχε πολλής καὶ εὐδαίμονος. ἐντεῦθεν δ' εὖπορον ἔφασαν εἶναι, όποι τις έθέλοι πορεύεσθαι. 18. έπὶ τούτοις έθύσαντο, όπως ήνίκα καὶ δοκοίη τῆς ὥρας τὴν πορείαν ποιοίντο · τὴν γὰρ ὑπερβολὴν τῶν ὀρέων ἐδεδοίκεσαν μὴ προκαταληφθείη: καὶ παρήγγειλαν, έπειδη δειπνήσειαν, συσκευασαμένους πάντας αναπαύεσθαι, καὶ ἔπεσθαι ἡνίκ' ἄν τις παραγγέλλη.

BOOK FOURTH.

Ι. "Όσα μὲν δὴ ἐν τῷ ἀναβάσει ἐγένετο μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα μετὰ τὴν μάχην ἐν ταῖς σπονδαῖς ἃς βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες "Ελληνες ἐποιήσαντο, καὶ ὅσα, παραβάντος τὰς σπονδὰς βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους, ἐπολεμήθη πρὸς τοὺς "Ελληνας ἐπακολουθοῦντος τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται. 2. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἔνθα ὁ μὲν Τίγρης ποταμὸς παντάπασιν ἄπορος ἦν, διὰ τὸ βάθος καὶ μέγεθος, πάροδος δὲ οὐκ ἦν, ἀλλὰ τὰ Καρδούχεια ὅρη ἀπότομα ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἐκρέματο, ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς διὰ τῶν ὀρέων πορευτέον εἶναι. 3. ἤκουον γὰρ τῶν άλισκομένων

Anab. 4, 1.]

ότι, εἰ διέλθοιεν τὰ Καρδούχεια ὅρη, ἐν τῆ ᾿Αρμενία τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ, ἡν μὲν βούλωνται, διαβήσονται, ἡν δὲ μὴ βούλωνται, περιίασι. καὶ τοῦ Εὐφράτου δὲ τὰς πηγὰς ἐλέγετο οὐ πρόσω τοῦ Τίγρητος εἶναι, καὶ ἔστιν οὕτως ἔχον. 4. τὴν δ΄ εἰς τοὺς Καρδούχους ἐμβολὴν ὧδε ποιοῦνται, ἄμα μὲν λαθείν πειρώμενοι, ἄμα δὲ φθάσαι πρὶν τοὺς πολεμίους καταλαβεῖν τὰ ἄκρα.

5. Ήνίκα δ' ην άμφὶ την τελευταίαν φυλακήν, καὶ έλείπετο της νυκτός όσον σκοταίους διελθείν το πεδίον, τηνικαθτα άναστάντες άπὸ παραγγέλσεως, πορευόμενοι άφικνοῦνται ἄμα τῆ ἡμέρα πρὸς τὸ ὅρος. 6. ἔνθα δὴ Χειρίσοφος μεν ήγειτο του στρατεύματος, λαβων το άμφ' αύτον καὶ τοὺς γυμνήτας πάντας, Εενοφων δὲ σὺν τοῖς οπισθοφύλαξιν οπλίταις είπετο, οὐδένα έχων γυμνητα: ούδεις γαρ κίνδυνος έδόκει είναι, μή τις άνω πορευομένων έκ τοῦ ὅπισθεν ἐπίσποιτο. 7. καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος, πρίν τινα αισθέσθαι των πολεμίων. έπειτα δ' ύφηγείτο · έφείπετο δε άει το ύπερβάλλον τοῦ στρατεύματος είς τὰς κώμας τὰς ἐν τοῖς ἄγκεσί τε καὶ μυχοις των ορέων. 8. "Ενθα δη οί μεν Καρδούχοι έκλιπόντες τὰς οἰκίας, ἔχοντες καὶ γυναῖκας καὶ παίδας, ἔφευγον ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ δὲ ἐπιτήδεια πολλὰ ἦν λαμβάνειν, ήσαν δε καὶ χαλκώμασι παμπόλλοις κατεσκευασμέναι αί οἰκίαι, ὧν οὐδὲν ἔφερον οἱ Ελληνες, οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους έδίωκον, ύποφειδόμενοι, εί πως έθελήσειαν οἱ Καρδοῦχοι διιέναι αὐτοὺς ώς διὰ φιλίας της χώρας, ἐπείπερ βασιλεῖ πολέμιοι ήσαν • 9. τὰ μέντοι ἐπιτήδεια ὅτῷ τις ἐπιτυγχάνοι ἐλάμβανον ἀνάγκη γὰρ ἦν. οἱ δὲ Καρδοῦχοι οὖτε καλούντων υπήκουον, ούτε άλλο φιλικον ούδεν εποίουν.

10. Ἐπεὶ δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς κώμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου, ἤδη σκοταῖοι, — διὰ γὰρ τὸ

στενην είναι την όδον, όλην την ημέραν ή ανάβασις αυτοίς έγενετο καὶ κατάβασις εἰς τὰς κώμας, — τότε δὴ συλλεγέντες τινές των Καρδούχων τοις τελευταίοις επέθεντο, καὶ ἀπέκτεινάν τινας, καὶ λίθοις καὶ τοξεύμασι κατέτρωσαν, ολίγοι όντες εξ απροσδοκήτου γαρ αυτοίς επέπεσε το Έλληνικόν. 11. εἰ μέντοι τότε πλείους συνελέγησαν, εκινδύνευσεν αν διαφθαρήναι πολύ του στρατεύματος. καὶ ταύτην μεν την νύκτα ούτως εν ταις κώμαις ηὐλίσθησαν. οί δὲ Καρδούχοι πυρὰ πολλὰ ἔκαον κύκλω ἐπὶ τῶν ὀρέων, καὶ συνεώρων άλλήλους. 12. "Αμα δὲ τῆ ήμέρα συνελθοῦσι τοῖς στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς τῶν Ελλήνων ἴδοξε τῶν τε ὑποζυγίων τὰ ἀναγκαῖα καὶ δυνατώτατα ἔχοντας πορεύεσθαι, καταλιπόντας τάλλα, καὶ ὅσα ἦν νεωστὶ αιχμάλωτα ανδράποδα εν τη στρατιά πάντα αφείναι. 13. σχολαίαν γὰρ ἐποίουν τὴν πορείαν, πολλὰ ὄντα, τὰ ύποζύγια καὶ τὰ αἰχμάλωτα πολλοὶ δὲ οἱ ἐπὶ τούτοις οντες απόμαχοι ήσαν, διπλάσιά τε επιτήδεια έδει πορίζεσθαι καὶ φέρεσθαι, πολλών των άνθρώπων ὄντων. δὲ ταῦτα, ἐκήρυξαν οὕτω ποιείν.

14. Ἐπεὶ δε ἀριστήσαντες ἐπορεύοντο, ὑποστάντες ἐν στενῷ οἱ στρατηγοὶ, εἴ τι εὐρίσκοιεν τῶν εἰρημένων μὴ ἀφειμένον, ἀφηροῦντο · οἱ δ' ἐπείθοντο, πλὴν εἴ τίς τι ἔκλεψεν, οἶον ἡ παιδὸς ἐπιθυμήσας ἡ γυναικὸς τῶν εὐπρεπῶν. καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν οὕτως ἐπορεύθησαν, τὰ μέν τι μαχόμενοι, τὰ δὲ καὶ ἀναπαυόμενοι. 15. εἰς δὲ τὴν ὑστεραίαν γίγνεται χειμὼν πολὺς, ἀναγκαῖον δ' ἦν πορεύεσθαι · οὐ γὰρ ἦν ἱκανὰ τἀπιτήδεια. καὶ ἡγεῖτο μὲν Χειρίσοφος, ἀπισθοφυλάκει δὲ Εενοφῶν. 16. καὶ οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπετίθεντο, καὶ στενῶν ὅντων τῶν χωρίων, ἐγγὺς προσιόντες ἐτόξευον καὶ ἐσφενδόνων · ὥστε ἡναγκάζοντο οἱ Ἑλληνες, ἐπιδιώκοντες καὶ πάλιν ἀναχά-

ζουτες, σχολή πορεύεσθαι καὶ θαμινὰ παρήγγελλεν ό Εενοφων ύπομένειν, ότε οι πολέμιοι ισχυρως επικέοιντο.

17. "Ενθα ο Χειρίσοφος άλλοτε μεν ότε παρεγγυώτο ύπέμενε, τότε δε ούχ ύπεμενεν, άλλ' ήγε ταχέως καὶ παρηγγύα έπεσθαι, ώστε δήλον ην ότι πραγμά τι είη · σχολη δ' ούκ ην ιδείν παρελθόντι το αίτιον της σπουδης. ώστε ή πορεία όμοία φυγή εγίγνετο τοις όπισθοφύλαξι. 18. καὶ ενταύθα άποθνήσκει άνηρ άγαθος Λακωνικός Κλεώνυμος, τοξευθείς διὰ τῆς ἀσπίδος καὶ τῆς σπολάδος εἰς τὰς πλευρὰς, καὶ Βασίας 'Αρκάς, διαμπερές την κεφαλήν. 19. Έπεὶ δὲ αφίκοντο έπὶ σταθμον, εὐθυς ωσπερ είχεν ο Εενοφων έλθων προς του Χειρίσοφου, ήτιατο αυτον δτι ούχ υπέμεινεν, άλλ' ήναγκάζοντο φεύγοντες άμα μάχεσθαι. καὶ νῦν δύο καλώ τε κάγαθω ἄνδρε τέθνατον, καὶ οὕτε ἀνελέσθαι ούτε θάψαι έδυνάμεθα. 20. ἀποκρίνεται ὁ Χειρίσοφος. Βλέψον, έφη, προς τὰ όρη, καὶ ίδὲ ώς ἄβατα πάντα ἐστί· μία δ' αΰτη όδὸς ἡν όρᾶς ὀρθία, καὶ ἐπὶ ταύτη ἀνθρώπων οραν έξεστί σοι όχλον τοσούτον, οι κατειληφότες φυλάττουσι την έκβασιν. 21. ταῦτ' ἐγὰ ἔσπευδον, καὶ διὰ τοῦτό σε οὐχ ὑπέμενον, εἶ πως δυναίμην φθάσαι πρὶν κατειλήφθαι την ύπερβολήν οί δ' ήγεμόνες οθς έχομεν ού φασιν είναι ἄλλην όδον. 22. ό δὲ Ξενοφῶν λέγει 'Αλλ' έγω έχω δύο ἄνδρας. έπεὶ γὰρ ἡμῖν πράγματα παρεῖχον, ένηδρεύσαμεν, όπερ ήμας καὶ άναπνεῦσαι ἐποίησε, καὶ άπεκτείναμέν τινας αὐτῶν, καὶ ζῶντας προύθυμήθημεν λαβείν αὐτοῦ τούτον ενεκα, ὅπως ἡγεμόσιν εἰδόσι τὴν χώραν χρησαίμεθα.

23. Καὶ εὐθὺς ἀγαγόντες τοὺς ἀνθρώπους, ἤλεγχον διαλαβόντες εἶ τινα εἰδεῖεν ἄλλην ὁδὸν ἢ τὴν φανεράν. ὁ μὲν οὖν ἔτερος οὐκ ἔφη, μάλα πολλῶν φόβων προσαγομένων ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἀφέλιμον ἔλεγεν, ὁρῶντος τοῦ ἑτέρου

κατεσφάγη. 24. ὁ δὲ λοιπὸς ἔλεξεν ὅτι οὖτος μὲν οὐ φαίη διὰ ταῦτα εἰδέναι, ὅτι αὐτῷ ἐτύγχανε θυγάτηρ ἐκεῖ παρ' ανδρὶ ἐκδεδομένη · αὐτὸς δ΄ ἔφη ἡγήσεσθαι δυνατὴν καὶ ύποζυγίοις πορεύεσθαι όδόν. 25. ερωτώμενος δ' εί είη τι έν αὐτη δυσπάριτον χωρίον, έφη είναι ἄκρον, δ εί μή τις προκαταλήψοιτο, άδύνατον έσεσθαι παρελθείν. 26. Ένταῦθα ἐδόκει, συγκαλέσαντας λοχαγούς καὶ πελταστάς καὶ τῶν ὁπλιτῶν, λέγειν τε τὰ παρόντα, καὶ ἐρωτᾶν εἶ τις αὐτῶν ἔστιν ὅστις ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐθέλοι ἂν γενέσθαι, καὶ ύποστας έθελοντής πορεύεσθαι. 27. ύφίσταται των μεν όπλιτῶν 'Αριστώνυμος Μεθυδριεύς 'Αρκάς καὶ 'Αγασίας Στυμφάλιος 'Αρκας, άντιστασιάζων δε αὐτοῖς Καλλίμαχος Παρρώσιος 'Αρκας, καὶ οῦτος ἔφη ἐθέλειν πορεύεσθαι, προσλαβων έθελοντας έκ παντός του στρατεύματος έγω γαρ, έφη, οίδα ότι έψονται πολλοί των νέων έμου ήγουμένου. 28. ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν εἴ τις καὶ τῶν γυμνήτων ταξιάρχων εθέλοι συμπορεύεσθαι. υφίσταται 'Αριστέας Χίος, δς πολλαχοῦ πολλοῦ ἄξιος τῆ στρατιᾶ εἰς τὰ τοιαῦτα έγένετο.

ΤΙ. Καὶ ἦν μὲν δείλη ἤδη, οἱ δ' ἐκέλευον αὐτοὺς ἐμφαγόντας πορεύεσθαι. καὶ τὸν ἡγεμόνα δήσαντες παραδιδόασιν αὐτοῖς, καὶ συντίθενται τὴν μὲν νύκτα, ἢν λάβωσι τὸ ἄκρον, τὸ χωρίον φυλάττειν, ἄμα δὲ τἢ ἡμέρα τἢ σάλπιγγι σημαίνειν · καὶ τοὺς μὲν ἄνω ὅντας ἰέναι ἐπὶ τοὺς κατέχοντας τὴν φανερὰν ἔκβασιν, αὐτοὶ δὲ συμβοηθήσειν ἐκβαίνοντες ὡς ἂν δύνωνται τάχιστα. 2. Ταῦτα συνθέμενοι, οἱ μὲν ἐπορεύοντο πλῆθος ὡς δισχίλιοι · καὶ ὕδωρ πολὶ ἢν ἐξ οὐρανοῦ · Εενοφῶν δὲ ἔχων τοὺς ὀπισθοφύλακας ἡγεῖτο πρὸς τὴν φανερὰν ἔκβασιν, ὅπως ταύτη τἢ ὁδῷ οἱ πολέμιοι προσέχοιεν τὸν νοῦν, καὶ ὡς μάλιστα λάθοιεν οἱ περιιόντες. 3. ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ χαράδρα οἱ ὀπισθαφύλα-

κες, ην έδει διαβάντας προς το δρθιον εκβαίνειν, τηνικαῦτα εκυλίνδουν οἱ βάρβαροι όλοιτρόχους άμαξιαίους, καὶ μείζους καὶ ελάττους, οὶ φερόμενοι προς τὰς πετρας παίοντες διεσφενδονῶντο · καὶ παντάπασιν οὐδὲ πελάσαι οἶόν τ' ην τῆ εἰσόδω. 4. ἔνιοι δὲ τῶν λοχαγῶν, εἰ μη ταύτη δύναιντο, ἄλλη ἐπειρῶντο · καὶ ταῦτα ἐποίουν μέχρι σκότος ἐγένετο · ἐπεὶ δὲ ἄρντο ἀφανεῖς εἶναι ἀπιόντες, τότε ἀπηλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον · ἐτύγχανον δὲ καὶ ἀνάριστοι ὄντες αὐτῶν οἱ ὀπισθοφυλακήσαντες. οἱ μέντοι πολέμιοι οὐδὲν ἐπαύσαντο δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κυλινδοῦντες τοὺς λίθους · τεκμαίρεσθαι δ' ην τῷ ψόφω.

5. Οί δ' έχουτες του ήγεμόνα, κύκλω περιιόντες, καταλαμβάνουσι τους φύλακας άμφὶ πῦρ καθημένους · καὶ τους μεν κατακανόντες, τους δε καταδιώξαντες, αυτοί ενταυθ έμενον ώς το ἄκρον κατέχοντες. 6. οἱ δ' οὐ κατεῖχον, άλλα μαστος ην ύπερ αυτών, παρ ον ην ή στενη αυτη όδος, έφ' ή εκάθηντο οι φύλακες. έφοδος μέντοι αυτόθεν έπι τους πολεμίους ήν, οι έπι τη φανερά όδω εκάθηντο. 7. Καὶ τὴν μὲν νύκτα ἐνταῦθα διήγαγον ἐπεὶ δ' ἡμέρα ύπέφαινεν, έπορεύοντο σιγή συντεταγμένοι έπὶ τοὺς πολεμίους · καὶ γὰρ ὁμίχλη ἐγένετο, ὥστ' ἔλαθον ἐγγὺς προσελθόντες. ἐπεὶ δὲ εἶδον ἀλλήλους, ή τε σάλπιγξ ἐφθέγξατο, καὶ ἀλαλάξαντες ἵεντο ἐπὶ τους ἀνθρώπους · οἱ δὲ οὐκ έδέξαντο, άλλα λιπόντες την όδον, φεύγοντες ολίγοι απέθυησκου · εύζωνοι γὰρ ἦσαν. 8. οἱ δὲ ἀμφὶ Χειρίσοφον, ακούσαντες της σάλπιγγος, εὐθὺς ίεντο ανω κατά την φανεράν όδόν · ἄλλοι δὲ τῶν στρατηγῶν κατὰ ἀτριβεῖς όδους επορεύοντο, ή έτυχον έκαστοι όντες, καὶ αναβάντες ώς εδύναντο, ανίμων αλλήλους τοις δόρασι. 9. καὶ οὖτοι πρώτοι συνέμιξαν τοίς προκαταλαβούσι το χωρίον. Ξενοφων δε, έχων των οπισθοφυλάκων τους ημίσεις, επορεύετο ήπερ οἱ τὸν ἡγεμόνα ἔχοντες · εὐοδωτάτη γὰρ ἦν τοῖς ὑποζυγίοις τους δε ήμίσεις όπισθεν των υποζυγίων έταξε. 10. Πορευόμενοι δ' εντυγχάνουσι λόφω ύπερ της όδου, κατειλημμένω ύπο των πολεμίων, ους η αποκόψαι ανάγκη η διεζεύχθαι ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. καὶ αὐτοὶ μὲν αν επορεύθησαν ήπερ οἱ ἄλλοι, τὰ δὲ ὑποζύγια οὐκ ἡν ἄλλη ἡ ταύτη έκβηναι. 11. ένθα δη παρακελευσάμενοι άλλήλοις, προσβάλλουσι προς του λόφου ορθίοις τοις λόχοις, οὐ κύκλω, άλλά καταλιπόντες άφοδον τοις πολεμίοις, εί βούλοιντο φεύγειν. 12. καὶ τέως μεν αὐτοὺς ἀναβαίνοντας, όπη εδύναντο εκαστος, οἱ βάρβαροι ετόξευον καὶ έβαλλον, έγγυς δ' οὐ προσίεντο, άλλὰ φυγή λείπουσι τὸ χωρίον. καὶ τοῦτόν τε παρεληλύθεσαν οἱ Ελληνες, καὶ έτερον ορωσιν έμπροσθεν λόφον κατεχόμενον έπὶ τοῦτον αὖθις έδόκει πορεύεσθαι. 13. Έννοήσας δ' ὁ Εενοφων, μη, εί έρημον καταλίποι τον ήλωκότα λόφον, καὶ πάλιν λαβόντες οί πολέμιοι έπιθοίντο τοίς ύποζυγίοις παριούσιν, - έπὶ πολύ δ' ην τὰ ὑποζύγια, ἄτε διὰ στενης της όδοῦ πορευόμενα, - καταλείπει έπὶ τοῦ λόφου λοχαγούς Κηφισόδωρον Κηφισοφώντος 'Αθηναίον, καὶ 'Αμφικριίτην 'Αμφιδήμου 'Αθηναίον, καὶ 'Αρχαγόραν 'Αργείον φυγάδα, αὐτὸς δὲ σὺν τοις λοιποις επορεύετο επί τον δεύτερον λόφον, και τώ αὐτῷ τρόπῳ καὶ τοῦτον αἱροῦσιν. 14. Ετι δ' αὐτοῖς τρίτος μαστὸς λοιπὸς ην, πολύ ορθιώτατος, ὁ ὑπὲρ τῆς ἐπὶ τῶ πυρὶ καταληφθείσης φυλακής της νυκτὸς ὑπὸ τῶν ἐθελουτών. 15. έπεὶ δ' έγγὺς έγένοντο οἱ Ελληνες, λείπουσιν οἱ βάρβαροι ἀμαχητὶ τὸν μαστὸν, ώστε θαυμαστὸν πασι γενέσθαι, καὶ ὑπώπτευον δείσαντας αὐτοὺς μὴ κυκλωθέντες πολιορκοίντο ἀπολιπείν. οἱ δ' ἄρα ἀπὸ τοῦ ἄκρου καθορώντες τὰ ὅπισθεν γιγνόμενα, πάντες ἐπὶ τοὺς ὁπισθοφύλακας έχώρουν. 16. καὶ Ξενοφῶν μὲν σὺν τοῖς νεωτάτοις ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἄκρον, τοὺς δὲ ἄλλους ἐκέλευσεν ὑπάγειν, ὅπως οἱ τελευταίοι λόχοι προσμίζειαν, καὶ προελθόντας κατὰ τὴν όδὸν ἐν τῷ ὁμαλῷ θέσθαι τὰ ὅπλα εἶπε.

17. Καὶ ἐν τούτφ τῷ χρόνφ ἢλθεν 'Αρχαγόρας ὁ 'Αργείος πεφευγώς, καὶ λέγει ώς ἀπεκόπησαν ἀπὸ τοῦ πρώτου λόφου, καὶ ὅτι τεθνᾶσι Κηφισόδωρος καὶ ᾿Αμφικράτης, καὶ ἄλλοι όσοι μη άλλόμενοι κατά της πέτρας προς τους όπισθοφύλακας ἀφίκουτο. 18. ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι οἱ βάρβαροι ήκον ἐπ' ἀντίπορον λόφον τῷ μαστῷ καὶ Ξενοφῶν . διελέγετο αυτοίς δι' έρμηνέως περί σπονδών, καὶ τοὺς νεκρούς απήτει. 19. οί δὲ ἔφασαν αποδώσειν ἐφ' ώ μη κάειν τὰς οἰκίας. συνωμολόγει ταῦτα ὁ Εενοφῶν. ἐν ὧ δε το μεν άλλο στράτευμα παρήει, οι δε ταῦτα διελέγοντο. πάντες οἱ ἐκ τούτου τοῦ τόπου συνερρύησαν. 20. ἐνταῦθα ίσταντο οι πολέμιοι. και έπει ήρξαντο καταβαίνειν απο τοῦ μαστοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους, ἔνθα τὰ ὅπλα ἔκειτο, ἵεντο δη οί πολέμιοι πολλώ πλήθει καὶ θορύβω καὶ ἐπεὶ ἐγένοντο έπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ μαστοῦ, ἀφ' οδ Εενοφῶν κατέβαινεν, έκυλίνδουν πέτρας καὶ ένος μεν κατέαξαν το σκέλος, Έενοφωντα δε ο ύπασπιστης έχων την ασπίδα απέλιπεν. 21. Εὐρύλοχος δὲ Λουσιεὺς ᾿Αρκὰς προσέδραμεν αὐτῷ, όπλίτης, καὶ πρὸ ἀμφοῖν προβεβλημένος ἀπεχώρει, καὶ οἱ άλλοι προς τους συντεταγμένους απηλθον. 22. Έκ δὲ τούτου παν όμου έγενετο το Ελληνικον, και έσκήνησαν αὐτοῦ, ἐν πολλαῖς καὶ καλαῖς οἰκίαις καὶ ἐπιτηδείοις δαψιλέσι καὶ γὰρ οἶνος πολὺς ἢν, ώστε ἐν λάκκοις κονιατοῖς είχου. 23. Εενοφων δε καὶ Χειρίσοφος διεπράξαντο ώστε λαβόντες τους νεκρους άπέδοσαν τον ήγεμόνα και πάντα έποίησαν τοίς ἀποθανούσιν έκ των δυνατων, ωσπερ νομίζεται ἀνδράσιν ἀγαθοῖς.

24. Τη δε ύστεραία άνευ ηγεμόνος επορεύοντο · μαχόμενοι δ' οἱ πολέμιοι, καὶ ὅπη εἶη στενὸν χωρίον προκαταλαμβάνοντες, εκώλυον τὰς παρόδους. 25. ὁπότε μεν οὖν τοὺς πρώτους κωλύοιεν, Εενοφων όπισθεν εκβαίνων προς τά όρη έλυε την απόφραξιν της παρόδου τοις πρώτοις, ανωτέρω πειρώμενος γίγνεσθαι των κωλυόντων . 26. όπότε δὲ τοίς όπισθεν επιθοίντο, Χειρίσοφος εκβαίνων, καὶ πειρώμενος ανωτέρω γίγνεσθαι των κωλυόντων, έλυε την απόφραξιν της παρόδου τοις όπισθεν και αει ούτως εβοήθουν άλλήλοις, καὶ ἰσχυρῶς άλλήλων ἐπεμέλοντο. 27. ἢν δὲ καὶ ὁπότε αὐτοῖς τοῖς ἀναβᾶσι πολλὰ πράγματα παρείχον οί βάρβαροι πάλιν καταβαίνουσιν ελαφροί γὰρ ήραν, ώστε καὶ ἐγγύθεν φεύγοντες ἀποφεύγειν οὐδὲν γὰρ εἶχον άλλο ή τόξα καὶ σφενδόνας. 28. ἄριστοι δὲ τοξόται ήσαν είχον δε τόξα εγγύς τριπήχη, τὰ δε τοξεύματα πλέον ή διπήχη · είλκον δὲ τὰς νευρὰς, ὁπότε τοξεύοιεν, πρὸς τὸ κάτω τοῦ τόξου τῷ ἀριστερῷ ποδὶ προβαίνοντες. τοξεύματα εχώρει διὰ τῶν ἀσπίδων καὶ διὰ τῶν θωράκων. έχρωντο δε αυτοίς οι Ελληνες, επει λάβοιεν, ακοντίοις, έναγκυλώντες. έν τούτοις τοις χωρίοις οι Κρήτες χρησιμώτατοι ἐγένοντο. ἢρχε δὲ αὐτῶν Στρατοκλης Κρής.

ΙΙΙ. Ταύτην δ' αὖ τὴν ἡμέραν ηὐλίσθησαν ἐν ταῖς κώμαις ταῖς ὑπὲρ τοῦ πεδίου τοῦ παρὰ τὸν Κεντρίτην ποταμὸν, εὖρος ὡς δίπλεθρον, δς ὁρίζει τὴν ᾿Αρμενίαν καὶ τὴν τῶν Καρδούχων χώραν. καὶ οἱ Ἔλληνες ἐνταῦθα ἀνεπαύσαντο ἄσμενοι, ἰδόντες πεδίον · ἀπεῖχε δὲ τῶν ὀρέων ὁ ποταμὸς ἐξ ἡ ἐπτὰ στάδια τῶν Καρδούχων. 2. τότε μὲν οὖν ηὐλίσθησαν μάλα ἡδέως καὶ τἀπιτήδεια ἔχοντες, καὶ πολλὰ τῶν παρεληλυθότων πόνων μνημονεύοντες. ἐπτὰ γὰρ ἡμέρας, ὅσασπερ ἐπορεύθησαν διὰ τῶν Καρδούχων, πάσας μαχόμενοι διετέλεσαν, καὶ ἔπαθον κακὰ ὅσα οὐδὲ

τὰ σύμπαντα ὑπὸ βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους. ώς οὖν ἀπηλλαγμένοι τούτων, ἡδέως ἐκοιμήθησαν.

3. "Αμα δὲ τῆ ἡμέρα, ὁρῶσιν ἱππέας που πέραν τοῦ ποταμοῦ, έξωπλισμένους ώς κωλύσοντας διαβαίνειν, πεζοὺς δ' έπὶ ταις όχθαις παρατεταγμένους ἄνω τῶν ἱππέων, ώς κωλύσοντας είς την Αρμενίαν έκβαίνειν. 4. ήσαν δ΄ ούτοι 'Ορόντα καὶ 'Αρτούχα, 'Αρμένιοι καὶ Μάρδοι καὶ Χαλδαῖοι μισθοφόροι. ἐλέγουτο δὲ οἱ Χαλδαίοι ἐλεύθεροί τε καὶ άλκιμοι είναι · όπλα δ' είχον γέρρα μακρά καὶ λόγχας. 5. αί δε ὄχθαι αθται, εφ' ων παρατεταγμένοι οθτοι ήσαν, τρία η τέτταρα πλέθρα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀπείχου · όδὸς δε μία ή όρωμενη ην άγουσα άνω, ώσπερ χειροποίητος. ταύτη ἐπειρωντο διαβαίνειν οί "Ελληνες. 6. ἐπεὶ δὲ πειρωμένοις τό τε ύδωρ ύπερ των μαστών έφαίνετο, καὶ τραχύς ην ό ποταμός μεγάλοις λίθοις καὶ όλισθηροῖς, καὶ οὖτ' ἐν τῷ ὕδατι τὰ ὅπλα ἦν ἔχειν, εἰ δὲ μὴ, ἥρπαζεν ὁ ποταμός · ἐπί τε τῆς κεφαλῆς τὰ ὅπλα εἴ τις φέροι, γυμνοὶ έγίγνοντο πρὸς τὰ τοξεύματα καὶ τάλλα βέλη, — ἀνεχώρησαν, καὶ αὐτοῦ ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ τὸν ποταμόν. 7. Ένθα δε αὐτοὶ την πρόσθεν νύκτα ήσαν επὶ τοῦ ὅρους, έωρων τους Καρδούχους πολλούς συνειλεγμένους έν τοις όπλοις. ἐνταῦθα δὴ πολλὴ ἀθυμία ἢν τοῖς "Ελλησιν, όρωσι μέν του ποταμού την δυσπορίαν, όρωσι δέ τους διαβαίνειν κωλύσοντας, όρωσι δε τοις διαβαίνουσιν επικεισομένους τους Καρδούχους όπισθεν. 8. ταύτην μεν οὖν την ημέραν καὶ την νύκτα ἔμειναν ἐν πολλη ἀπορία ὅντες. Εενοφων δε όναρ είδεν εδοξεν εν πεδαις δεδέσθαι, αδται δὲ αὐτῷ αὐτόμαται περιρρυήναι, ὥστε λυθήναι καὶ διαβαίνειν όπόσον έβούλετο. έπεὶ δὲ ὅρθρος ἦν, ἔρχεται πρὸς τον Χειρίσοφον, καὶ λέγει ὅτι ἐλπίδας ἔχει καλῶς ἔσεσθαι, καὶ διηγείται αὐτῷ τὸ ὄναρ. 9. ὁ δὲ ήδετό τε καὶ ώς τάχιστα έως ὑπέφαινεν, ἐθύοντο πάντες παρόντες οἱ στρατηγοί καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ ἢν εὐθὺς ἐπὶ τοῦ πρώτου. καὶ ἀπιόντες ἀπὸ τῶν ἱερῶν οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ παρήγγελλον τῆ στρατιᾳ ἀριστοποιεῖσθαι.

10. Καὶ ἀριστῶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανίσκω ήδεσαν γάρ πάντες ὅτι ἐξείη αὐτῷ καὶ ἀριστώντι καὶ δειπνοῦντι προσελθεῖν, καὶ εἰ καθεύδοι ἐπεγείραντα εἰπείν, εἴ τίς τι ἔχοι τῶν πρὸς τὸν πόλεμον. 11. καὶ τότε ἔλεγον ὅτι τυγχάνοιεν φρύγανα συλλέγοντες ώς έπι πύρ, κάπειτα κατίδοιεν έν τω πέραν, έν πέτραις καθηκούσαις έπ' αὐτὸν τὸν ποταμὸν, γέροντά τε καὶ γυναίκα καὶ παιδίσκας, ώσπερ μαρσίπους ίματίων κατατιθεμένους εν πέτρα αντρώδει. 12. ίδοῦσι δέ σφισι δόξαι ασφαλές είναι διαβήναι οὐδε γὰρ τοῖς πολεμίοις ίππεῦσι προσβατον είναι κατά τοῦτο. ἐκδύντες δ' ἔφασαν ἔχοντες τὰ έγχειρίδια γυμνοὶ ώς νευσόμενοι διαβαίνειν πορευόμενοι δε πρόσθεν διαβήναι πρίν βρέξαι τὰ αἰδοία καὶ διαβάντες καὶ λαβόντες τὰ ίμάτια πάλιν ήκειν. 13. Εὐθύς οὖν ὁ Εενοφῶν αὐτός τε ἔσπενδε, καὶ τοῖς νεανίσκοις έγχειν εκέλευε, και εύχεσθαι τοις φήνασι θεοις τά τε ονείρατα καὶ τὸν πόρου, καὶ τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ ἐπιτελέσαι. σπείσας δ΄ εὐθὺς ήγε τοὺς νεανίσκους παρὰ τὸν Χειρίσοφον, καὶ διηγούνται ταὐτά. 14. ἀκούσας δὲ καὶ ὁ Χειρίσοφος σπονδάς εποίει. σπείσαντες δε τοις μεν άλλοις παρήγηελλον συσκευάζεσθαι, αὐτοὶ δὲ, συγκαλέσαντες τους στρατηγούς, έβουλεύοντο όπως αν κάλλιστα διαβαίεν, καὶ τούς τε ἔμπροσθεν νικῶεν, καὶ ὑπὸ τῶν ὅπισθεν μηδὲν πάσχοιεν κακόν. 15. καὶ έδοξεν αὐτοῖς Χειρίσοφον μεν ήγεισθαι, και διαβαίνειν έχοντα το ήμισυ του στρατεύματος, τὸ δ' ήμισυ ἔτι ὑπομένειν σὺν Ξενοφῶντι, τὰ δὲ ὑποζύγια καὶ τὸν ὅχλον ἐν μέσω τούτων διαβαίνειν. 16. ἐπεὶ δὲ καλώς ταῦτα εἶχεν, ἐπορεύοντο· ἡγοῦντο δ' οἱ νεανίσκοι ἐν ἀριστερῷ ἔχοντες τὸν ποταμόν· όδὸς δὲ ἦν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὡς τέτταρες στάδιοι.

17. Πορευομένων δ' αὐτῶν ἀντιπαρήεσαν αἱ τάξεις τῶν ίππέων. ἐπειδή δὲ ήσαν κατὰ τὴν διάβασιν καὶ τὰς ὅχθας τοῦ ποταμοῦ, ἔθεντο τὰ ὅπλα, καὶ αὐτὸς πρῶτος Χειρίσοφος, στεφανωσάμενος καὶ ἀποδὺς, ἐλάμβανε τὰ ὅπλα, καὶ τοις άλλοις πάσι παρήγγελλε, καὶ τοὺς λοχαγοὺς ἐκέλευεν άγειν τους λόχους ορθίους, τους μεν έν άριστερά, τους δ' έν δεξιά έαυτου. 18. καὶ οἱ μὲν μάντεις ἐσφαγιάζοντο εἰς τον ποταμόν · οί δε πολέμιοι ετόξευον τε και εσφενδόνων · άλλ' οὖπω ἐξικνοῦντο. 19. ἐπεὶ δὲ καλὰ ἦν τὰ σφάγια, έπαιάνιζον πάντες οί στρατιωται καὶ ανηλάλαζον, συνωλόλυζον δὲ καὶ αἱ γυναῖκες ἄπασαι πολλαὶ γὰρ ἦσαν ἐταῖραι έν τῶ στρατεύματι. 20. Καὶ Χειρίσοφος μεν ενέβαινε, καὶ οἱ σὺν ἐκείνω · ὁ δὲ Εενοφῶν, τῶν οπισθοφυλάκων λαβων τους εύζωνοτάτους, έθει άνὰ κράτος πάλιν έπὶ τὸν πόρου του κατά τηυ εκβασιν την είς τὰ τῶν 'Αρμενίων όρη, προσποιούμενος ταύτη διαβάς αποκλείσειν τους παρά τον ποταμον ίππέας. 21. οἱ δὲ πολέμιοι, όρωντες μὲν τους αμφί Χειρίσοφον εύπετως το ύδωρ περώντας, ορώντες δε τους αμφί Εενοφωντα θέοντας είς τουμπαλιν, δείσαντες μη αποκλεισθείησαν, φεύγουσιν ανά κράτος, ώς πρὸς την τοῦ ποταμοῦ ἄνω ἔκβασιν. ἐπεὶ δὲ κατὰ τὴν όδὸν ἐγένοντο, ἔτεινον ἄνω προς το όρος. 22. Λύκιος δ' ο την τάξιν έγων των ίππέων, καὶ Αἰσχίνης ὁ τὴν τάξιν των πελταστών των αμφὶ Χειρίσοφον, ἐπεὶ εώρων ανα κράτος φεύγοντας, είπουτο · οί δε στρατιώται εβόων μη ἀπολείπεσθαι, ἀλλὰ συνεκβαίνειν έπὶ τὸ ὄρος. 23. Χειρίσοφος δ' αὖ έπεὶ διέβη, τοὺς μὲν ἱππέας οὐκ ἐδίωκεν, εὐθὺς δὲ κατὰ τὰς προσηκούσας οχθας έπὶ του ποταμον έξέβαινεν έπὶ τους

ἄνω πολεμίους. οἱ δὲ ἄνω, ὁρῶντες μὲν τοὺς ἐαυτῶν ἱππέας φεύγοντας, ὁρῶντες δ' ὁπλίτας σφίσιν ἐπιόντας, ἐκλείπουσι τὰ ὑπὲρ τοῦ ποταμοῦ ἄκρα.

24. Εενοφων δ΄, έπεὶ τὰ πέραν έώρα καλως γιγνόμενα, άπεγώρει την ταγίστην προς το διαβαίνον στράτευμα καὶ γὰρ οἱ Καρδοῦχοι φανεροὶ ἤδη ἦσαν εἰς τὸ πεδίον καταβαίνοντες, ώς ἐπιθησόμενοι τοῖς τελευταίοις. Χειρίσοφος μεν τὰ ἄνω κατείχε, Λύκιος δε συν ολίγοις έπιχειρήσας επιδιώξαι έλαβε των σκευοφόρων τὰ ύπολειπόμενα, καὶ μετὰ τούτων ἐσθητά τε καλην καὶ ἐκπώματα. 26. καὶ τὰ μὲν σκευοφόρα τῶν Ελλήνων καὶ ὁ όχλος ακμην διέβαινε. Ξενοφων δε στρέψας προς τους Καρδούγους αντία τὰ ὅπλα ἔθετο, καὶ παρήγηειλε τοῖς λοχαγοῖς κατ' ένωμοτίας ποιήσασθαι έκαστον τὸν έαυτοῦ λόχον, παρ' ασπίδα παραγαγόντας την ενωμοτίαν επί φάλαγγος καί τους μέν λοχαγούς καὶ τους ένωμοτάρχους προς των Καρδούχων ιέναι, οὐραγοὺς δὲ καταστήσασθαι πρὸς τοῦ ποταμοῦ. 27. Οἱ δὲ Καρδοῦχοι ὡς ἐώρων τοὺς ὁπισθοφύλακας τοῦ ὄχλου ψιλουμένους, καὶ ὀλίγους ἤδη φαινομένους, θᾶττον δη ἐπήεσαν ώδάς τινας ἄδοντες. ὁ δὲ Χειρίσοφος, ἐπεὶ τὰ παρ' αὐτῷ ἀσφαλῶς εἶχε, πέμπει παρὰ Ξενοφῶντα τοὺς πελταστάς καὶ σφενδονήτας καὶ τοξότας, καὶ κελεύει ποιείν ο τι αν παραγγέλλη. 28. ίδων δε αυτούς διαβαίνοντας, ό Εενοφων πέμψας άγγελον κελεύει αὐτοῦ μεῖναι ἐπὶ τοῦ ποταμού μη διαβάντας. όταν δ' ἄρξωνται αὐτοὶ διαβαίνειν, έναντίους ένθεν καὶ ἔνθεν σφων ἐμβαίνειν ως διαβησομένους, διηγκυλωμένους τους ακοντιστάς, καὶ ἐπιβεβλημένους τους τοξότας · μη πρόσω δὲ τοῦ ποταμοῦ προβαίνειν. 29. τοῖς δὲ παρ' ἑαυτῷ παρήγγειλευ, ἐπειδὰν σφενδόνη ἐξικνηται καὶ ἀσπὶς ψοφη, παιανίσαντας θεῖν εἰς τοὺς πολεμίους. έπειδαν δε αναστρέψωσιν οί πολέμιοι, και έκ του ποταμού

ό σαλπικτής σημήνη το πολεμικον, αναστρέψαντας έπὶ δόρυ ήγεισθαι μεν τους ουραγούς, θείν δε πάντας, και διαβαίνειν ὅτι τάχιστα, ἡ ἔκαστος τὴν τάξιν εἶχεν, ὡς μὴ έμποδίζειν αλλήλους. ὅτι οὖτος ἄριστος ἔσοιτο, ος αν πρώτος εν τῷ πέραν γένηται. 30. οἱ δὲ Καρδοῦχοι, όρωντες ολίγους ήδη τους λοιπους, — πολλοί γάρ και των μένειν τεταγμένων ἄχοντο, ἐπιμελησόμενοι οἱ μὲν ὑποζυγίων, οι δε σκευών, οι δ' εταιρών, - ενταύθα δη επέκειντο θρασέως, καὶ ήρχουτο σφευδουάν καὶ τοξεύειν. 31. οἱ δὲ "Ελληνες παιανίσαντες ώρμησαν δρόμω ἐπ' αὐτούς · οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο · καὶ γὰρ ἦσαν ώπλισμένοι ώς μὲν ἐν τοῖς όρεσιν ίκανως προς το επιδραμείν και φεύγειν, προς δε το είς χείρας δέχεσθαι οὐχ ίκανως. 32. ἐν τούτω σημαίνει ό σαλπικτής · καὶ οί μὲν πολέμιοι ἔφευγον πολὺ ἔτι θᾶττον, οί δ' Ελληνες τάναντία στρέψαντες έφευγον δια του ποταμοῦ ὅτι τάχιστα. 33. τῶν δὲ πολεμίων οἱ μέν τινες αἰσθόμενοι πάλιν έδραμον ἐπὶ τὸν ποταμὸν, καὶ τοξεύοντες ολίγους έτρωσαν, οί δὲ πολλοὶ καὶ πέραν ὅντων τῶν Ἑλλήνων έτι φανεροί ήσαν φεύγοντες. 34. οί δε ύπαντήσαντες, ανδριζόμενοι καὶ προσωτέρω τοῦ καιροῦ προϊόντες, ὕσ τερον των μετά Εενοφωντος διέβησαν πάλιν καὶ ἐτρώθησάν τινες καὶ τούτων.

IV. Έπεὶ δὲ διέβησαν, συνταξάμενοι ἀμφὶ μέσον ἡμέρας, ἐπορεύθησαν διὰ τῆς ᾿Αρμενίας πεδίον ἄπαν καὶ λείους γηλόφους, οὐ μεῖον ἡ πέντε παρασάγγας οὐ γὰρ ἤσαν ἐγγὺς τοῦ ποταμοῦ κῶμαι, διὰ τοὺς πολέμους τοὺς πρὸς τοὺς Καρδούχους. 2. εἰς δὲ ἡν ἀφίκοντο κώμην μεγάλη τε ἡν, καὶ βασίλειον εἶχε τῷ σατρώπη, καὶ ἐπὶ ταῖς πλείσταις οἰκίαις τύρσεις ἐπήσαν ἐπιτήδεια δ΄ ἡν δαψιλή. 3. ἐντεῦθεν δ΄ ἐπορεύθησαν σταθμοὺς δύο παρασύγγας δέκα, μέχρι ὑπερῆλθον τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος

ποταμοῦ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Τηλεβόαν ποταμόν. οὖτος δ' ἢν καλὸς μὲν, μέγας δ' οὖ· κῶμαι δὲ πολλαὶ περὶ τὸν ποταμὸν ἦσαν. 4. ὁ δὲ τόπος οὖτος ᾿Αρμενία ἐκαλεῖτο ἡ πρὸς ἐσπέραν. ὑπαρχος δ' ἢν αὐτῆς Τιρίβαζος, ὁ καὶ βασιλεῖ φίλος γενόμενος, καὶ ὁπότε παρείη, οὐδεὶς ἄλλος βασιλέα ἐπὶ τὸν ἵππον ἀνέβαλλεν. 5. οὖτος προσήλασεν ἱππέας ἔχων, καὶ προπέμψας ἐρμηνέα εἶπεν ὅτι βούλοιτο διαλεχθῆναι τοῖς ἄρχουσι. τοῖς δὲ στρατηγοῖς ἔδοξεν ἀκοῦσαι· καὶ προσελθόντες εἰς ἐπήκοον ἠρώτων τί θελοι. ὁ δὲ εἶπεν ὅτι σπείσασθαι βούλοιτο, ἐφ' ῷ μήτε αὐτὸς τοὺς Ἔλληνας ἀδικεῖν, μήτε ἐκείνους κάειν τὰς οἰκίας, λαμβάνειν τε τἀπιτήδεια ὅσων δέοιντο. ἔδοξε ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς, καὶ ἐσπείσαντο ἐπὶ τούτοις.

7. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς διὰ πεδίου, παρασώγγας πεντεκαίδεκα καὶ Τιρίβαζος παρηκολούθει, έχων την έαυτοῦ δύναμιν, ἀπέχων ώς δέκα σταδίους καὶ άφίκοντο είς βασίλεια καὶ κώμας πέριξ πολλάς πολλών τῶν ἐπιτηδείων μεστάς. 8. στρατοπεδευομένων δ' αὐτῶν, γίγνεται της νυκτος χιων πολλή · καὶ ξωθεν έδοξε διασκηνησαι τὰς τάξεις καὶ τοὺς στρατηγοὺς κατὰ τὰς κώμας οὐ γαρ έωρων πολέμιον οὐδένα, καὶ ἀσφαλες εδόκει είναι διὰ το πλήθος της χιόνος. 9. ένταθθα είχον πάντα τὰ έπιτήδεια όσα έστιν αγαθά, ίερεία, σίτον, οίνους παλαιούς εύώδεις, ἀσταφίδας, ὅσπρια παντοδαπά. τῶν δὲ ἀποσκεδαννυμένων τινες ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἔλεγον ὅτι κατίδοιεν στράτευμα, καὶ νύκτωρ πολλὰ πυρὰ φαίνοιτο. 10. ἐδόκει δη τοις στρατηγοίς ουκ ἀσφαλες είναι διασκηνούν, ἀλλὰ συναγαγείν το στράτευμα πάλιν. έντεθθεν συνήλθον καὶ γὰρ ἐδόκει διαιθριάζειν. 11. νυκτερευόντων δ' αὐτῶν ένταῦθ' ἐπιπίπτει χιων ἄπλετος, ώστε ἀπέκρυψε καὶ τὰ δπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους καὶ τὰ ὑποζύγια συνεπόδισεν ἡ χιών καὶ πολὺς ὅκνος ἢν ἀνίστασθαι κατακειμένων γὰρ ἀλεεινὸν ἢν ἡ χιων ἐπιπεπτωκυῖα, ὅτω μὴ παραρρυείη. 12. ἐπεὶ δὲ Εενοφῶν ἐτόλμησε γυμνὸς ἀναστὰς σχίζειν ξύλα, τάχ ἀναστάς τις καὶ ἄλλος, ἐκείνου ἀφελόμενος, ἔσχιζεν. ἐκ δὲ τούτου καὶ οἱ ἄλλοι ἀναστάντες πῦρ ἔκαον καὶ ἐχρίοντο 13. πολὺ γὰρ ἐνταῦθα εὐρίσκετο χρῖμα, ῷ ἐχρῶντο ἀντ ἐλαίου, σύειον καὶ σησώμινον καὶ ἀμυγδάλινον ἐκ τῶν πικρῶν καὶ τερεβίνθινον. ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ μύρον εύρίσκετο.

14. Μετά ταῦτα εδόκει πάλιν διασκηνητέον είναι είς τὰς κώμας εἰς στέγας. ἔνθα δὴ οἱ στρατιῶται σὰν πολλ $\hat{\pmb{\eta}}$ κραυγή καὶ ήδουή ήεσαν έπὶ τὰς στέγας καὶ τὰ ἐπιτήδεια. όσοι δὲ, ὅτε τὸ πρότερον ἀπήεσαν, τὰς οἰκίας ἐνέπρησαν ὑπὸ της αίθρίας δίκην έδιδοσαν κακώς σκηνούντες. 15. έντεύθεν έπεμψαν νυκτός Δημοκράτην Τημνίτην, ανδρας δόντες, επὶ τὰ ὅρη ἔνθα ἔφασαν οι ἀποσκεδαννύμενοι καθοραν τὰ πυρά · οὖτος γὰρ ἐδόκει καὶ πρότερου πολλὰ ήδη αληθεῦσαι τοιαῦτα, τὰ ὅντα τε ώς ὅντα καὶ τὰ μὴ ὅντα ώς οὐκ ὅντα. 16. Πορευθεὶς δὲ, τὰ μὲν πυρὰ οὐκ ἔφη ἰδεῖν, ἄνδρα δὲ συλλαβὼν ἡκεν ἄγων, ἔχοντα τόξον Περσικου καὶ φαρέτραν καὶ σάγαριν οΐανπερ καὶ 'Αμαζόνες έχουσιν. 17. έρωτώμενος δε το ποδαπος είη, Πέρσης μεν έφη είναι, πορεύεσθαι δ' άπο του Τιριβάζου στρατεύματος, όπως έπιτήδεια λάβοι. οἱ δ' ήρώτων αὐτὸν τὸ στράτευμα ὁπόσον τε είη, καὶ έπὶ τίνι συνειλεγμένον. 18. ὁ δὲ εἶπεν ὅτι Τιρίβαζος είη, έχων τήν τε έαυτοῦ δύναμιν, καὶ μισθοφόρους Χάλυβας καὶ Ταόχους παρεσκευάσθαι δὲ αὐτον έφη ώς επὶ τη ύπερβολή τοῦ όρους εν τοῖς στενοῖς, ήπερ μοναχή είη πορεία, ενταῦθα επιθησόμενον τοῖς Έλλησιν. 19. ακούσασι τοις στρατηγοίς ταθτα έδοξε το στράτευμα

συναγαγείν καὶ εὐθὺς φύλακας καταλιπόντες καὶ στρατηγου έπὶ τοις μένουσι Σοφαίνετον Στυμφάλιον, έπορεύοντο έχουτες ήγεμόνα του άλόντα ἄνθρωπου. 20. Έπειδη δέ ύπερέβαλλον τὰ ὄρη, οἱ πελτασταὶ, προϊόντες καὶ κατιδόντες το στρατόπεδον, οὐκ ἔμειναν τοὺς ὁπλίτας, ἀλλ' ανακραγόντες έθεον έπὶ τὸ στρατόπεδον. 21. οἱ δὲ βάρβαροι, ακούσαντες τον θόρυβον, ούχ υπέμειναν, άλλ' έφευγου · όμως δε καὶ ἀπέθανόν τινες των βαρβάρων, καὶ ίπποι ήλωσαν είς είκοσι, καὶ ή σκηνη ή Τιριβάζου εάλω, καὶ ἐν αὐτῆ κλίναι ἀργυρόποδες καὶ ἐκπώματα, καὶ οἱ ἀρτοκόποι καὶ οἱ οἰνοχόοι φάσκοντες εἶναι. 22. ἐπειδὴ δὲ έπύθοντο ταῦτα οἱ τῶν ὁπλιτῶν στρατηγοὶ, ἐδόκει αὐτοῖς απιέναι την ταχίστην έπὶ τὸ στρατόπεδον, μή τις ἐπίθεσις γενοιτο τοις καταλελειμμένοις. και εύθυς άνακαλεσάμενοι τη σάλπιγγι ἀπήεσαν, καὶ ἀφίκοντο αὐθημερον ἐπὶ το στρατόπεδον.

V. Τη δ' ύστεραία εδόκει πορευτέον είναι ὅπη δύναιντο τάχιστα, πρὶν συλλεγηναι τὸ στράτευμα πάλιν, καὶ καταλαβεῖν τὰ στενά. συσκευασάμενοι δ' εὐθὺς ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλης, ηγεμόνας ἔχοντες πολλούς καὶ αὐθημερὸν ὑπερβαλόντες τὸ ἄκρον ἐφ' ῷ ἔμελλεν ἐπιτίθεσθαι Τιρίβαζος, κατεστρατοπεδεύσαντο. 2. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς ἐρήμους τρεῖς, παρασάγγας πεντεκαίδεκα, ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, καὶ διέβαινον αὐτὸν βρεχόμενοι πρὸς τὸν ὀμφαλόν. ἐλέγοντο δὲ αὐτοῦ αἱ πηγαὶ οὐ πρόσω εἶναι. 3. Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλης καὶ πεδίου, σταθμοὺς τρεῖς, παρασάγγας πέντε. ὁ δὲ τρίτος ἐγένετο χαλεπὸς, καὶ ἄνεμος βορρας ἐναντίος ἔπνει, παντάπασιν ἀποκάων πάντα καὶ πηγνὺς τοὺς ἀνθρώπους. 4. ἔνθα δὴ τῶν μάντεών τις εἶπε σφαγιάσασθαι τῷ ἀνέμφ, καὶ σφαγιάζεται καὶ πᾶσι δὴ περιφανῶς ἔδοξε ληξαι τὸ

χαλεπου του πυεύματος. ην δε της χιόνος το βάθος οργυιά · ώστε καὶ των ύποζυγίων καὶ των ἀνδραπόδων πολλα απώλετο, και των στρατιωτών ως τριώκοντα. 5. Διεγένοντο δε την νύκτα πυρ κάοντες ξύλα δ' ήν έν τῷ σταθμῷ πολλά · οἱ δὲ ὀψὲ προσιόντες ξύλα οὐκ εἶχον. οί οὖν πάλαι ήκοντες καὶ τὸ πῦρ κάοντες οὐ προσίεσαν πρὸς τὸ πῦρ τοὺς ὀψίζοντας, εἰ μὴ μεταδοίεν αὐτοίς πυροὺς, ἡ άλλο τι εί τι έχοιεν βρωτόν. 6. ένθα δη μετεδίδοσαν άλλήλοις ων είχον έκαστοι. ένθα δε το πυρ εκάετο διατηκομένης της χιόνος, βόθροι ἐγίγνοντο μεγάλοι ἔστε ἐπὶ τὸ δάπεδου · οῦ δὴ παρῆν μετρείν τὸ βάθος τῆς χιόνος. 7. Έντεθθεν δε την επιούσαν ημέραν όλην επορεύοντο διά χιόνος, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐβουλιμίασαν. Ξενοφων δ' όπισθοφυλακών, καὶ καταλαμβάνων τους πίπτοντας των ανθρώπων, ηγνόει δ΄ τι τὸ πάθος είη. 8. ἐπειδη δὲ εἶπέ τις αὐτῷ τῶν ἐμπείρων ὅτι σαφῶς βουλιμιῶσι, κἄν τι φάγωσιν άναστήσονται, περιιών περί τὰ ύποζύγια, εί πού τι όρφη βρωτον, διεδίδου, καὶ διέπεμπε διδόντας τους δυναμένους παρατρέχειν τοις βουλιμιώσιν. ἐπειδη δέ τι ἐμφάγοιεν, ανίσταντο καὶ επορεύοντο.

9. Πορευομένων δὲ, Χειρίσοφος μὲν ἀμφὶ κνέφας πρὸς κώμην ἀφικνεῖται, καὶ ὑδροφορούσας ἐκ τῆς κώμης πρὸς τῆ κρήνη γυναῖκας καὶ κόρας καταλαμβάνει ἔμπροσθεν τοῦ ἐρύματος. 10. αὖται ἠρώτων αὐτοὺς τίνες εἶεν. ὁ δ΄ ἐρμηνεὺς εἶπε περσιστὶ, ὅτι παρὰ βασιλέως πορεύονται πρὸς τὸν σατράπην. αἱ δὲ ἀπεκρίναντο ὅτι οὐκ ἐνταῦθα εἶη, ἀλλ' ἀπέχει ὅσον παρασάγγην. οἱ δ΄, ἐπεὶ ὀψὲ ἦν, πρὸς τὸν κωμάρχην συνεισέρχονται εἰς τὸ ἔρυμα σὺν ταῖς ὑδροφόροις. 11. Χειρίσοφος μὲν οὖν. καὶ ὅσοι ἐδυνήθησαν τοῦ στρατεύματος, ἐνταῦθα ἐστρατοπεδεύσαντο, τῶν δ΄ ἄλλων στρατιωτῶν οἱ μὴ δυνάμενοι διατελέσαι τὴν ὁδὸν

ένυκτέρευσαν ἄσιτοι καὶ ἄνευ πυρός καὶ ένταῦθά τινες απώλοντο τῶν στρατιωτῶν. 12. Ἐφείποντο δὲ τῶν πολεμίων συνειλεγμένοι τινές, καὶ τὰ μὴ δυνάμενα τῶν ὑποζυγίων ήρπαζον, καὶ ἀλλήλοις ἐμάχοντο περὶ αὐτῶν. ποντο δε των στρατιωτων οί τε διεφθαρμένοι ύπο της χιόνος τους οφθαλμούς, οί τε ύπο του ψύχους τους δακτύλους των ποδών ἀποσεσηπότες. 13. ην δὲ τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς ἐπικούρημα της χιόνος, εί τις μέλαν τι έχων προ των όφθαλμῶν ἐπορεύετο, τῶν δὲ ποδῶν εἶ τις κινοῖτο καὶ μηδέποτε ήσυχίαν έχοι καὶ εἰ τὴν νύκτα ὑπολύοιτο. 14. ὅσοι δὲ ύποδεδεμένοι έκοιμωντο, είσεδύοντο είς τους πόδας οι ίμάντες, καὶ τὰ ὑποδήματα περιεπήγνυντο καὶ γὰρ ήσαν, έπειδη επέλιπε τὰ άρχαῖα ὑποδήματα, καρβάτιναι πεποιημέναι ἐκ τῶν νεοδάρτων βοῶν. 15. Διὰ τὰς τοιαύτας οὖν ανάγκας ύπελείποντό τινες των στρατιωτών και ιδόντες μέλαν τι χωρίον διὰ τὸ ἐκλελοιπέναι αὐτόθι τὴν χιόνα, είκαζον τετηκέναι καὶ τετήκει διὰ κρήνην τινὰ ἡ πλησίον ην ατμίζουσα εν νάπη. ενταθθ εκτραπόμενοι εκάθηντο, καὶ οὐκ ἔφασαν πορεύεσθαι. 16. ὁ δὲ Ξενοφῶν ἔγων οπισθοφύλακας ως ήσθετο, έδειτο αὐτῶν πάση τέχνη καὶ μηχανη μη ἀπολείπεσθαι, λέγων ὅτι ἔπονται πολλοὶ πολέμιοι συνειλεγμένοι, καὶ τελευτών έχαλέπαινεν. οἱ δὲ σφάττειν ἐκέλευον · οὐ γὰρ ἂν δύνασθαι πορευθηναι. 17. ενταθθα έδοξε κράτιστον είναι τοὺς έπομένους πολεμίους φοβήσαι, εί τις δύναιτο, μη επίοιεν τοις κάμνουσι. καὶ ἦν μὲν σκότος ἤδη, οἱ δὲ προσήεσαν πολλώ θορύβω, αμφὶ ὧν είχον διαφερόμενοι. 18. ἔνθα δη οί μεν όπισθοφύλακες, άτε ύγιαίνοντες, έξαναστάντες έδραμον είς τοὺς πολεμίους · οί δε κάμνοντες, ανακραγόντες όσον εδύναντο μέγιστον, τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ δόρατα ἔκρουσαν. οἱ δὲ πολέμιοι δείσαντες ήκαν έαυτους κατά της χιόνος είς την νάπην, καὶ οὐδεὶς ἔτι οὐδαμοῦ ἐφθέγξατο.

19. Καὶ Ξενοφῶν μεν καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, εἰπόντες τοῖς άσθενοῦσιν ὅτι τῆ ὑστεραία ήξουσί τινες ἐπ' αὐτοὺς, πορευόμενοι, πρίν τέτταρα στάδια διελθείν, έντυγχάνουσιν έν τη όδφ άναπαυομένοις έπὶ τῆς χιόνος τοῖς στρατιώταις έγκεκαλυμμένοις, καὶ οὐδὲ φυλακὴ οὐδεμία καθειστήκει καὶ ανίστασαν αὐτούς. οἱ δ΄ ἔλεγον ὅτι οἱ ἔμπροσθεν οὐχ ύποχωροίεν. 20. ὁ δὲ παριων, καὶ παραπέμπων των πελταστών τους ισχυροτάτους, εκέλευε σκέψασθαι τί είη τὸ κωλύον. οί δε απήγγελλον ότι όλον ούτως αναπαύοιτο τὸ στράτευμα. 21. ένταθθα καὶ οἱ ἀμφὶ Εενοφῶντα ηὐλίσθησαν αὐτοῦ, ἄνευ πυρὸς καὶ ἄδειπνοι, φυλακὰς οΐας έδύναυτο καταστησάμενοι. Ἐπεὶ δὲ πρὸς ἡμέραν ἦν, ὁ μὲν Εενοφων πέμψας προς τους ἀσθενούντας τους νεωτάτους, αναστήσαντας εκέλευεν αναγκάζειν προϊέναι. 22. εν δε τούτφ Χειρίσοφος πέμπει των έκ της κώμης, σκεψομένους πῶς ἔχοιεν οἱ τελευταίοι. οἱ δὲ, ἄσμενοι ἰδόντες, τοὺς μὲν άσθενουντας τούτοις παρέδοσαν κομίζειν έπὶ τὸ στρατόπεδον, αυτοί δε επορεύοντο, καὶ πρὶν είκοσι στάδια διεληλυθέναι ησαν προς τη κώμη ένθα Χειρίσοφος ηὐλίζετο. 23. έπεὶ δὲ συνεγένοντο ἀλλήλοις, ἔδοξε κατὰ τὰς κώμας ἀσφαλὲς είναι τὰς τάξεις σκηνοῦν. καὶ Χειρίσοφος μεν αὐτοῦ ἔμενεν, οί δε άλλοι διαλαχόντες ας εώρων κώμας επορεύοντο έκαστοι τους έαυτων έχοντες. 24. Ένθα δη Πολυκράτης 'Αθηναίος λοχαγός ἐκέλευσεν ἀφιέναι έαυτόν καὶ λαβών τους ευζώνους, θέων έπι την κώμην ην είληχει Εενοφων, καταλαμβάνει πάντας ένδον τους κωμήτας και τον κωμάρχην, καὶ πώλους εἰς δασμον βασιλεῖ τρεφομένους έπτακαίδεκα, καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ κωμάρχου, ἐνάτην ἡμέραν γεγαμημένην · ὁ δ΄ ἀνὴρ αὐτῆς λαγὼς ὤχετο θηράσων, καὶ ούχ ήλω έν ταις κώμαις. 25. αι δ' οἰκίαι ήσαν κατάγειοι, το μεν στόμα ώσπερ φρέατος, κάτω δ' ευρείαι αί δε

εἴσοδοι τοῖς μὲν ὑποζυγίοις ὀρυκταὶ, οἱ δὲ ἄνθρωποι κατέ-Βαινον έπὶ κλίμακος. Εν δὲ ταις οἰκίαις ήσαν αίγες, οἶες, βόες, ὄρνιθες, καὶ τὰ ἔκιγονα τούτων τὰ δὲ κτήνη πάντα χιλώ ένδον ετρέφετο. 26. ήσαν δε καὶ πυροὶ καὶ κριθαὶ καὶ όσπρια καὶ οἶνος κρίθινος ἐν κρατήρσιν. ἐνήσαν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ κριθαὶ ἰσοχειλεῖς, καὶ κάλαμοι ἐνέκειντο, οἱ μεν μείζους οἱ δε ελάττους, γόνατα οὐκ ἔχοντες • 27. τούτους δ' έδει όπότε τις διψώη λαβόντα είς τὸ στόμα μύζειν. καὶ πάνυ ἄκρατος ἢν, εἰ μή τις ὕδωρ ἐπιχέοι· καὶ πάνυ ήδυ συμμαθόντι το πώμα ην. 28. Ο δε Εενοφών τον άρχοντα της κώμης ταύτης σύνδειπνον ἐποιήσατο, καὶ θαρρείν αὐτὸν ἐκέλευε, λέγων ὅτι οὕτε τῶν τέκνων στερήσοιτο, τήν τε οικίαν αύτοῦ άντεμπλήσαντες των ἐπιτηδείων ἀπίασιν, ην αγαθόν τι τῷ στρατεύματι έξηγησάμενος φαίνηται, έστ' αν εν άλλω εθνει γενωνται. 29. δ δε ταυτα ύπισχνείτο, καὶ φιλοφρονούμενος οἶνον ἔφρασεν ἔνθα ἢν κατορωρυγμένος. ταύτην μεν ούν την νύκτα διασκηνήσαντες, ούτως εκοιμήθησαν εν πασιν αφθόνοις πάντες οί στρατιώται, έν φυλακή έχοντες τον κωμάρχην καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ όμοῦ έν ὀφθαλμοίς.

30. Τη δ΄ ἐπιούση ἡμέρα Ξενοφῶν λαβῶν τὸν κωμάρχην πρὸς Χειρίσοφον ἐπορεύετο · ὅπου δὲ παρίοι κώμην, ἐτρέπετο πρὸς τοὺς ἐν ταῖς κώμαις, καὶ κατελάμβανε πανταχοῦ εὐωχουμένους καὶ εὐθυμουμένους, καὶ οὐδαμόθεν ἀφίεσαν πρὶν παραθεῖεν αὐτοῖς ἄριστον · 31. οὐκ ἦν δ΄ ὅπου οὐ παρετίθεσαν ἐπὶ τὴν αὐτὴν τράπεζαν κρέα ἄρνεια, ἐρίφεια, χοίρεια, μόσχεια, ὀρνίθεια, σὺν πολλοῖς ἄρτοις τοῖς μὲν πυρίνοις τοῖς δὲ κριθίνοις. 32 · ὁπότε δέ τις φιλοφρονούμενός τῷ βούλοιτο προπιεῖν, εἶλκεν ἐπὶ τὸν κρατῆρα, ἔνθεν ἐπικύψαντα ἔδει ῥοφοῦντα πίνειν ὥσπερ βοῦν. καὶ τῷ κωμάρχη ἐδίδοσαν λαμβάνειν ὅ τι βούλοιτο. ὁ δὲ ἄλλο

Anab. 4, vi.]

μεν οὐδεν εδέχετο, ὅπου δέ τινα τῶν συγγενῶν ἴδοι, πρὸς έαυτον ἀεὶ ἐλάμβανεν. 33. Ἐπεὶ δ' ἢλθον προς Χειρίσοφου, κατελάμβανου κάκείνους σκηνούντας, έστεφανωμένους τοῦ ξηροῦ χιλοῦ στεφάνοις, καὶ διακονοῦντας 'Αρμενίους παίδας σύν ταίς βαρβαρικαίς στολαίς τοίς δὲ παισίν έδείκυυσαν ωσπερ ένεοις δ τι δέοι ποιείν. 84. έπει δ' αλλήλους έφιλοφρονήσαντο Χειρίσοφος καὶ Εενοφών, κοινή δη άνηρώτων του κωμάρχην διά τοῦ περσίζοντος έρμηνέως, τίς είη ή χώρα. ὁ δ' έλεγεν ὅτι ᾿Αρμενία. καὶ πάλιν ήρώτων τίνι οἱ ἵπποι τρέφοιντο. ὁ δ ἔλεγεν ὅτι βασιλεῖ δασμός · την δὲ πλησίον χώραν ἔφη είναι Χάλυβας, καὶ την όδον έφραζεν ή είη. 35. καὶ αὐτον τότε μεν ῷχετο άγων Εενοφων προς τους έαυτου οικέτας, και ίππον ον είλήφει παλαίτερον δίδωσι τῷ κωμάρχη ἀναθρέψαντι καταθύσαι, ότι ήκουσεν αὐτὸν ἱερὸν είναι τοῦ Ἡλίου, δεδιώς μη αποθάνη εκεκάκωτο γαρ ύπο της πορείας αύτος δε τῶν πώλων λαμβάνει, καὶ τῶν ἄλλων στρατηγῶν καὶ λοχαγών έδωκεν έκάστω πώλον. 36. ήσαν δ οί ταύτη ἵπποι μείονες μεν των Περσικών, θυμοειδέστεροι δε πολύ. ένταῦθα δὴ καὶ διδάσκει ὁ κωμάρχης περὶ τοὺς πόδας τῶν ίππων καὶ τῶν ὑποζυγίων σακία περιειλεῖν, ὅταν διὰ τῆς χιόνος ἄγωσιν . ἄνευ γὰρ τῶν σακίων κατεδύοντο μέχρι της γαστρός.

VI. Έπεὶ δ ἡμέρα ἦν ὀγδόη, τον μεν ἡγεμόνα παραδίδωσι Χειρισόφω, τοὺς δ' οἰκέτας καταλείπει τῷ κωμάρχη, πλὴν τοῦ υἰοῦ τοῦ ἄρτι ἡβάσκοντος · τοῦτον δ' Επισθένει ᾿Αμφιπολίτη παραδίδωσι φυλάττειν, ὅπως, εἰ καλῶς ἡγήσοιτο, ἔχων καὶ τοῦτον ἀπίοι. καὶ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσεφόρησαν ὡς ἐδύναντο πλεῖστα, καὶ ἀναζεύξαντες ἐπορεύοντο. 2. ἡγεῖτο δ αὐτοῖς ὁ κωμάρχης λελυμένος διὰ χιόνος · καὶ ἤδη τε ἦν ἐν τῷ τρίτῳ σταθμῷ, καὶ Χειρίσοφος

αὐτῷ ἐχαλεπάνθη, ὅτι οὐκ εἰς κώμας ἤγαγεν. ὁ δ ἔλεγεν ότι ουκ είεν εν τώ τόπω τούτω. ὁ δὲ Χειρίσοφος αυτον έπαισε μεν, έδησε δ' ού. 3. έκ δε τούτου έκεινος της νυκτὸς ἀποδρὰς ἄχετο καταλιπων τὸν υίον. τοῦτό γε δὴ Χειρισόφω καὶ Εενοφωντι μόνον διάφορον έν τη πορεία έγένετο, ή τοῦ ήγεμόνος κάκωσις καὶ ἀμέλεια. Ἐπισθένης δὲ ἠράσθη τοῦ παιδὸς, καὶ οἴκαδε κομίσας πιστοτάτω έχρητο. 4. Μετὰ τοῦτο ἐπορεύθησαν ἐπτὰ σταθμούς, άνὰ πέντε παρασάγγας της ήμέρας, παρὰ τὸν Φᾶσιν ποταμον, εθρος πλεθριαίον. 5. έντεθθεν επορεύθησαν σταθμούς δύο παρασώγγας δέκα · ἐπὶ δὲ τῆ εἰς τὸ πεδίον ὑπερβολῆ απήντησαν αυτοίς Χάλυβες καὶ Τάοχοι καὶ Φασιανοί. 6. Χειρίσοφος δ' έπεὶ κατείδε τοὺς πολεμίους έπὶ τῆ ὑπερβολή, επαύσατο πορευόμενος, απέχων είς τριάκοντα σταδίους, ίνα μη κατά κέρας άγων πλησιάση τοίς πολεμίοις. παρήγγειλε δε καὶ τοις άλλοις παράγειν τους λόχους, όπως έπὶ φάλαγγος γένοιτο τὸ στράτευμα. 7. ἐπεὶ δὲ ηλθον οί οπισθοφύλακες, συνεκάλεσε στρατηγούς καὶ λοχαγούς, καὶ ἔλεξεν ὧδε. Οἱ μὲν πολέμιοι, ὡς ὁρᾶτε, κατέχουσι τὰς ύπερβολας του όρους · ώρα δε βουλεύεσθαι όπως ώς κάλλιστα άγωνιούμεθα. 8. έμοὶ μεν οὖν δοκεί παραγγείλαι μεν αριστοποιείσθαι τοις στρατιώταις, ήμας δε βουλεύεσθαι είτε τήμερον είτε αύριον δοκεί ύπερβάλλειν το όρος. 9. 'Εμοὶ δέ γε, έφη ὁ Κλεάνωρ, δοκεί, ἐπὰν τάχιστα άριστήσωμεν, έξοπλισαμένους ώς τάχιστα ιέναι έπι τους άνδρας. εὶ γὰρ διατρίψομεν την τήμερον ήμεραν, οί τε νῦν ήμας όρωντες πολέμιοι θαρραλεώτεροι έσονται, καὶ άλλους εἰκὸς τούτων θαρρούντων πλείους προσγενέσθαι.

10. Μετὰ τοῦτον Ξενοφῶν εἶπεν· Ἐγὰ δ΄ οὕτω γιγνώσκω. εἰ μὲν ἀνάγκη ἐστὶ μάχεσθαι, τοῦτο δεῖ παρασκευάσασθαι, ὅπως ὡς κράτιστα μαχούμεθα· εἰ δὲ βου-

λόμεθα ως ράστα ύπερβάλλειν, τοῦτό μοι δοκεί σκεπτέον είναι, ὅπως ελάχιστα μεν τραύματα λάβωμεν, ώς ελάχιστα δὲ σώματα ἀνδρῶν ἀποβάλωμεν. 11. τὸ μὲν οὖν ὅρος έστὶ τὸ ὁρώμενον πλέον ἡ ἐφ' έξήκοντα στάδια, ἄνδρες δ' οὐδαμοῦ φυλάττοντες ήμας φανεροί εἰσιν, ἀλλ' ἡ κατ' αὐτὴν τὴν όδόν · πολὺ οὖν κρεῖττον τοῦ ἐρήμου ὅρους καὶ κλέψαι τι πειρασθαι λαθόντας, καὶ άρπάσαι φθώσαντας, ην δυνώμεθα, μάλλον η προς ισχυρά χωρία καὶ ἄνδρας παρεσκευασμένους μάχεσθαι. 13. πολύ γὰρ ράον ὅρθιον άμαχεὶ ἰέναι ἡ όμαλες ἔνθεν καὶ ἔνθεν πολεμίων ὅντων, καὶ νύκτωρ άμαχεὶ μᾶλλον αν τὰ πρὸ ποδών όρψη τις η μεθ ήμέραν μαχόμενος, καὶ ή τραχεία τοῖς ποσὶν ἀμαχεὶ ἰοῦσιν εύμενεστέρα ή όμαλη τὰς κεφαλάς βαλλομένοις. 13. καὶ κλέψαι δ' οὐκ ἀδύνατόν μοι δοκεῖ εἶναι, έξον μεν νυκτὸς ἰέναι, ώς μὴ ὁρᾶσθαι, έξὸν δὲ ἀπελθεῖν τοσοῦτον ώς μὴ αἴσθησιν παρέχειν. δοκοῦμεν δ ἄν μοι ταύτη προσποιούμενοι προσβαλείν έρημοτέρφ αν τῷ ἄλλφ ὅρει χρησθαι. μένοιεν γὰρ αὐτοῦ μᾶλλον ἀθρόοι οἱ πολέμιοι. 14. ἀτὰρ τί έγω περὶ κλοπης συμβάλλομαι; ύμας γὰρ ἔγωγε, ὦ Χειρίσοφε, ακούω τους Λακεδαιμονίους, όσοι έστε των ομοίων, εύθυς έκ παίδων κλέπτειν μελεταν, και ούκ αισχρον είναι άλλα καλον κλέπτειν όσα μη κωλύει νόμος. 15. όπως δὲ ώς κράτιστα κλέπτητε καὶ πειρασθε λανθάνειν, νόμιμον άρα ύμιν έστιν, έαν ληφθήτε κλέπτοντες, μαστιγοῦσθαι. νῦν οὖν μάλα σοι καιρός ἐστιν ἐπιδείξασθαι τὴν παιδείαν, καὶ φυλάξασθαι μὴ ληφθώμεν κλέπτοντες τοῦ ὅρους, ὡς μὴ πληγάς λάβωμεν.

16. 'Αλλὰ μέντοι, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, κάγὼ ὑμᾶς τοὺς 'Αθηναίους ἀκούω δεινοὺς εἶναι κλέπτειν τὰ δημόσια, καὶ μάλα ὅντος δεινοῦ τοῦ κινδύνου τῷ κλέπτοντι, καὶ τοὺς κρατίστους μέντοι μάλιστα, εἴπερ ὑμῖν οἱ κράτιστοι ἄρχειν άξιουνται · ώστε ώρα καὶ σοὶ ἐπιδείκνυσθαι τὴν παιδείαν. 17. Έγω μεν τοίνυν, έφη ὁ Εενοφων, έτοιμός είμι τους οπισθοφύλακας έχων, επειδάν δειπνήσωμεν, ι έναι καταληψόμενος τὸ ὅρος. ἔχω δὲ καὶ ἡγεμόνας οἱ γὰρ γυμνητες των επομένων ημίν κλωπων έλαβον τινας ένεδρεύσαντες τούτων καὶ πυνθάνομαι ότι οὐκ ἄβατόν ἐστι τὸ όρος, άλλα νέμεται αίξι και βουσίν ωστε εάνπερ απαξ λάβωμέν τι τοῦ ὄρους, βατὰ καὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἔσται. 18. έλπίζω δε ούδε τους πολεμίους μενείν έτι, επειδάν ἴδωσιν ήμας εν τω όμοίω επὶ των άκρων· οὐδε γαρ νῦν έθέλουσι καταβαίνειν ημίν είς τὸ ἴσον. 19. 'Ο δὲ Χειρίσοφος είπε. Καὶ τί δεί σὲ ἰέναι καὶ λιπείν την όπισθοφυλακίαν; άλλα άλλους πέμψον, αν μή τινες έθελούσιοι φαίνωνται. 20. Έκ τούτου Αριστώνυμος Μεθυδριεύς έρχεται όπλίτας έχων, καὶ 'Αριστέας Χίος γυμνήτας, καὶ Νικόμαχος Οιταίος γυμνήτας και σύνθημα εποιήσαντο, δπότε έχοιεν τὰ ἄκρα, πυρὰ κάειν πολλά. 21. ταῦτα συνθέμενοι ἡρίστων έκ δε του άρίστου προήγαγεν ο Χειρίσοφος το στράτευμα πῶν ὡς δέκα σταδίους πρὸς τοὺς πολεμίους, ύπως ώς μάλιστα δοκοίη ταύτη προσάξειν.

22. Έπειδη δὲ ἐδείπνησαν καὶ νὺξ ἐγένετο, οἱ μὲν ταχθέντες ἄχουτο, καὶ καταλαμβάνουσι τὸ ὅρος, οἱ δὲ ἄλλοι αὐτοῦ ἀνεπαύοντο. οἱ δὲ πολέμιοι ἐπεὶ ἤσθοντο ἐχόμενον τὸ ὅρος, ἐγρηγόρεσαν καὶ ἔκαον πυρὰ πολλὰ διὰ νυκτός.
23. ἐπειδη δὲ ἡμέρα ἐγένετο, Χειρίσοφος μὲν θυσάμενος ἤγε κατὰ τὴν ὁδὸν, οἱ δὲ τὸ ὅρος καταλαβόντες κατὰ τὰ ἄκρα ἐπήεσαν.
24. τῶν δ΄ αὐ πολεμίων τὸ μὲν πολὺ ἔμενεν ἐπὶ τῆ ὑπερβολῆ τοῦ ὅρους, μέρος δ΄ αὐτῶν ἀπήντα τοῖς κατὰ τὰ ἄκρα. πρὶν δὲ ὁμοῦ εἶναι τοὺς πολλοὺς ἀλλήλων, συμμιγνύασιν οἱ κατὰ τὰ ἄκρα, καὶ νικῶσιν οἱ Ἑλληνες καὶ διώκουσιν.
25. ἐν τούτω δὲ καὶ οἱ ἐκ τοῦ πεδίου

οί μὲν πελτασταὶ τῶν Ἑλλήνων δρόμφ ἔθεον πρὸς τοὺς παρατεταγμένους, Χειρίσοφος δὲ βάδην ταχὺ ἐφείπετο σὺν τοῖς ὁπλίταις. 26. οἱ δὲ πολέμιοι οἱ ἐπὶ τῆ ὁδῷ, ἐπειδὴ τὸ ἀνω ἑώρων ἡττώμενον, φεύγουσι καὶ ἀπέθανον μὲν οὐ πολλοὶ αὐτῶν, γέρρα δὲ πάμπολλα ἐλήφθη δὶ οἱ Ἑλληνες ταῖς μαχαίραις κόπτοντες ἀχρεῖα ἐποίουν. 27. ὡς δὶ ἀνέβησαν, θύσαντες καὶ τρόπαιον στησάμενοι, κατέβησαν εἰς τὸ πεδίον, καὶ εἰς κώμας πολλῶν καὶ ἀγαθῶν γεμούσας ἡλθον.

VII. Ἐκ δὲ τούτων ἐπορεύθησαν εἰς Ταόχους, σταθμούς πέντε παρασάγγας τριάκοντα· καὶ τὰ ἐπιτήδεια έπέλιπε · χωρία γὰρ ῷκουν ἰσχυρὰ οἱ Τάοχοι, ἐν οἱς καὶ τὰ ἐπιτήδεια πάντα είχον ἀνακεκομισμένοι. 2. ἐπεὶ δ' αφίκοντο πρὸς χωρίον ὁ πόλιν μὲν οὐκ εἶχεν οὐδ' οἰκίας, συνεληλυθότες δ' ήσαν αυτόσε καὶ ανδρες καὶ γυναίκες καὶ κτήνη πολλά, Χειρίσοφος μέν προς τοῦτο προσέβαλλεν εὐθὺς ήκων ἐπειδη δὲ ή πρώτη τάξις ἀπέκαμνεν, ἄλλη προσήει καὶ αὖθις ἄλλη · οὐ γὰρ ἦν ἀθρόοις περιστῆναι, άλλα ποταμός ην κύκλφ. 3. επειδή δε Εενοφων ηλθε σύν τοις οπισθοφύλαξι καὶ πελτασταίς καὶ οπλίταις, ένταῦθα δη λέγει Χειρίσοφος Είς καλὸν ήκετε τὸ γὰρ χωρίον αίρετέον τη γάρ στρατιά ουκ έστι τὰ ἐπιτήδεια, εί μη ληψόμεθα το χωρίον. 4. Ένταθθα δη κοινή έβουλεύοντο καὶ τοῦ Εενοφώντος έρωτώντος τί τὸ κωλύον είη είσελθειν, είπεν ὁ Χειρίσοφος Μία αΰτη πάροδός έστιν ην δράς · όταν δέ τις ταύτη πειράται παριέναι, κυλίνδουσι λίθους ύπερ ταύτης της ύπερεχούσης πέτρας δς δ αν καταληφθή, ούτω διατίθεται. άμα δ έδειξε συντετριμμένους ανθρώπους καὶ σκέλη καὶ πλευράς. 5. *Ην δὲ τους λίθους αναλώσωσιν, έφη ὁ Εενοφών, άλλο τι ἡ οὐδὲν κωλύει παριέναι; οὐ γὰρ δὴ ἐκ τοῦ ἐναντίου ὁρῶμεν εἰ μὴ

[Xex.

ολίγους τούτους ἀνθρώπους, καὶ τούτων δύο ἢ τρεῖς ὡπλισμένους. 6. τὸ δὲ χωρίον, ὡς καὶ σὰ ὁρᾳς, σχεδὸν τρία ἡμίπλεθρά ἐστιν, ὁ δεῖ βαλλομένους διελθεῖν. τούτου δὲ ὅσον πλέθρον δασὰ πίτυσι διαλειπούσαις μεγάλαις, ἀνθ ὧν ἑστηκότες ἄνδρες τί ἀν πάσχοιεν ἢ ὑπὸ τῶν φερομένων λίθων ἢ ὑπὸ τῶν κυλινδομένων; τὸ λοιπὸν οὖν ἤδη γίγνεται ὡς ἡμίπλεθρον, ὁ δεῖ ὅταν λωφήσωσιν οἱ λίθοι παραδραμεῖν. 7. ᾿Αλλὰ εὐθὰς, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, ἐπειδὰν ἀρξώμεθα εἰς τὸ δασὰ προσιέναι, φέρονται οἱ λίθοι πολλοί. Αὐτὸ ἀν, ἔφη, τὸ δέον εἴη · θᾶττον γὰρ ἀναλώσουσι τοὺς λίθους. ἀλλὰ πορευώμεθα ἔνθεν ἡμῖν μικρόν τι παραδραμεῖν ἔσται, ἢν δυνώμεθα, καὶ ἀπελθεῖν ράδιον, ἢν βουλώμεθα.

8. Έντεῦθεν ἐπορεύοντο Χειρίσοφος καὶ Εενοφῶν καὶ Καλλίμαχος Παρράσιος λοχαγός · τούτου γὰρ ἡ ἡγεμονία ην των οπισθοφυλάκων λοχαγών εκείνη τη ήμερα. οί δε άλλοι λοχαγοί έμενον έν τῷ ἀσφαλεί. μετὰ τοῦτο οὖν απηλθον ύπο τὰ δένδρα ἄνθρωποι ώς έβδομήκοντα, οὐκ άθρόοι άλλὰ καθ ένα, εκαστος φυλαττόμενος ώς εδύνατο. 9. 'Αγασίας δε ό Στυμφάλιος καὶ 'Αριστώνυμος Μεθυδριεύς, καὶ οὖτοι τῶν ὀπισθοφυλάκων λοχαγοὶ ὄντες, καὶ άλλοι δε, εφεστασαν έξω των δενδρων ου γαρ ήν ασφαλες έν τοις δένδροις έστάναι πλέον ή τον ένα λόχον. 10. ένθα δή Καλλίμαχος μηχαναταί τι προέτρεχεν ἀπὸ τοῦ δένδρου ύφ' ώ ην αυτος δύο η τρία βήματα επεί δε οί λίθοι φέροιντο, ανεχάζετο εύπετως εφ' έκάστης δε προδρομής πλέον η δέκα αμαξαι πετρων ανηλίσκοντο. 11. ο δε 'Αγασίας, ως όρα τον Καλλίμαχον α έποίει, καὶ το στράτευμα παν θεώμενον, δείσας μη ου πρώτος παραδράμοι είς το χωρίον, ούτε τον Αριστώνυμον πλησίον όντα παρακαλέσας, ούτε Ευρύλοχον τον Λουσιέα, εταίρους όντας, ούτε ἄλλον οὐδένα, χωρεῖ αὐτὸς, καὶ παρέρχεται πάντας. 12. ὁ δὲ Καλλίμαχος, ὡς ὁρὰ αὐτὸν παριόντα, ἐπιλαμβάνεται αὐτοῦ τῆς ἴτυος · ἐν δὲ τούτφ παραθεῖ αὐτοὺς ᾿Αριστώνυμος Μεθυδριεύς, καὶ μετὰ τοῦτον Εὐρύλοχος Λουσιεύς πάντες γὰρ οὖτοι ἀντεποιοῦντο ἀρετῆς, καὶ διηγωνίζοντο πρὸς ἀλλήλους · καὶ οὕτως ἐρίζοντες αἰροῦσι τὸ χωρίον. ὡς γὰρ ἄπαξ εἰσέδραμον, οὐδεὶς πέτρος ἄνωθεν ἡνέχθη. 13. Ἐνταῦθα δὴ δεινὸν ἦν θέαμα. αἱ γὰρ γυναῖκες, ρίπτουσαι τὰ παιδία, εἶτα καὶ ἐαυτὰς ἐπικατερρίπτουν, καὶ οἱ ἄνδρες ὡσαύτως. ἔνθα δὴ καὶ Λὶνέας Στυμφάλιος λοχαγὸς ἰδών τινα θέοντα, ὡς ρίψοντα ἐαυτὸν, στολὴν ἔχοντα καλὴν, ἐπιλαμβάνεται ὡς κωλύσων · 14. ὁ δὲ αὐτὸν ἐπισπᾶται, καὶ ἀμφότεροι ῷχοντο κατὰ τῶν πετρῶν φερόμενοι καὶ ἀπέθανον. ἐντεῦθεν ἄνθρωποι μὲν πάνυ ὀλίγοι ἐλήφθησαν, βόες δὲ καὶ ὄνοι πολλοὶ, καὶ πρόβατα.

15. Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Χαλύβων, σταθμοὺς ἐπτὰ παρασάγγας πεντήκοντα. οὖτοι ἢσαν ὧν διῆλθον ἀλκιμώτατοι, καὶ εἰς χεῖρας ἤεσαν. εἶχον δὲ θώρακας λινοῦς μέχρι τοῦ ἤτρου, ἀντὶ δὲ τῶν πτερύγων σπάρτα πυκνὰ ἐστραμμένα. 16. εἶχον δὲ καὶ κνημίδας καὶ κράνη, καὶ παρὰ τὴν ζώνην μαχαίριον ὅσον ξυήλην Λακωνικὴν, ῷ ἔσφαττον ὧν κρατεῖν δύναιντο, καὶ ἀποτέμνοντες ἂν τὰς κεφαλὰς ἔχοντες ἐπορεύοντο, καὶ ἦδον καὶ ἐχόρευον ὁπότε οἱ πολέμιοι αὐτοὺς ὄψεσθαι ἔμελλον. εἶχον δὲ καὶ δόρυ ὡς πεντεκαίδεκα πήχεων, μίαν λόγχην ἔχον. οὖτοι ἐνέμενον ἐν τοῖς πολίσμασιν 17. ἐπεὶ δὲ παρέλθοιεν οἱ Ἑλληνες, εἴποντο ἀεὶ μαχόμενοι. ῷκουν δὲ ἐν τοῖς ὀχυροῖς, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐν τούτοις ἀνακεκομισμένοι ἢσαν · ὥστε μηδὲν λαμβάνειν αὐτόθεν τοὺς Ἑλληνας, ἀλλὰ διετράφησαν τοῖς κτήνεσιν ἃ ἐκ τῶν Ταόχων ἔλαβον.

18. Έκ τούτου οἱ "Ελληνες ἀφίκοντο ἐπὶ "Αρπασον

ποταμον, εὖρος τεττάρων πλέθρων. ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Σκυθηνῶν, σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας εἴκοσι, διὰ πεδίου εἰς κώμας · ἐν αἶς ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο. 19. ἐντεῦθεν διῆλθον σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας εἴκοσι, πρὸς πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα καὶ οἰκουμένην, ἢ ἐκαλεῖτο Γυμνιάς. ἐκ ταύτης ὁ τῆς χώρας ἄρχων τοῖς Ελλησιν ἡγεμόνα πέμπει, ὅπως διὰ τῆς ἑαυτῶν πολεμίας χώρας ἄγοι αὐτούς. 20. ἐλθὼν δ' ἐκεῖνος λέγει ὅτι ἄξει αὐτοὺς πέντε ἡμερῶν εἰς χωρίον ὅθεν ὅψονται θάλατταν · εἰ δὲ μὴ, τεθνάναι ἐπηγγείλατο. καὶ ἡγούμενος, ἐπειδὴ ἐνέβαλεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ πολεμίαν, παρεκελεύετο αἴθειν καὶ φθείρειν τὴν χώραν · ῷ καὶ δῆλον ἐγένετο ὅτι τούτου ἔνεκα ἔλθοι, οὐ τῆς τῶν Ἑλλήνων εὐνοίας.

21. Καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ ὅρος τῆ πέμπτη ἡμέρα: ονομα δε τω όρει ην Θήχης. Επεί δε οί πρωτοι εγενοντο έπὶ τοῦ ὄρους καὶ κατείδον τὴν θάλατταν, κραυγὴ πολλὴ έγενετο. 22. ἀκούσας δὲ ὁ Εενοφῶν καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες ωήθησαν ξμπροσθεν άλλους επιτίθεσθαι πολεμίους · είποντο γάρ καὶ ὅπισθεν οἱ ἐκ τῆς καομένης χώρας, καὶ αὐτῶν οί οπισθοφύλακες απέκτειναν τέ τινας καὶ εζώγρησαν ενέδραν ποιησάμενοι, καὶ γέρρα ἔλαβον δασειῶν βοῶν ώμοβόεια άμφὶ τὰ εἴκοσιν. 23. ἐπειδὴ δὲ βοὴ πλείων τε έγίγνετο καὶ έγγύτερον, καὶ οἱ ἀεὶ ἐπιόντες ἔθεον δρόμφ έπὶ τοὺς ἀεὶ βοῶντας, καὶ πολλώ μείζων ἐγίγνετο ή βοὴ όσφ δη πλείους εγίγνοντο, εδόκει δη μείζόν τι είναι τώ Ξενοφωντι. 24. καὶ ἀναβὰς ἐφ' ἴππον, καὶ Λύκιον καὶ τοὺς ίππέας ἀναλαβὼν, παρεβοήθει καὶ τάχα δη ἀκούουσι βοώντων των στρατιωτών Θάλαττα, Θάλαττα, καὶ παρεγγυώντων. ἔνθα δη ἔθεον πάντες καὶ οἱ οπισθοφύλακες, καὶ τὰ ὑποζύγια ἡλαύνετο καὶ οἱ ἵπποι. 25. ἐπεὶ δὲ ἀφίκουτο πάντες ἐπὶ τὸ ἄκρου, ἐνταῦθα δὴ περιέβαλλου ἀλλήλους καὶ στρατηγούς καὶ λοχαγούς δακρύοντες. καὶ ἐξαπίνης, ὅτου δὴ παρεγγυήσαντος, οἱ στρατιῶται φέρουσι λίθους καὶ ποιοῦσι κολωνὸν μέγαν. 26. ἐνταῦθα ἀνετίθεσαν δερμάτων πλῆθος ὡμοβοείων, καὶ βακτηρίας, καὶ τὰ αἰχμάλωτα γέρρα, καὶ ὁ ἡγεμὼν αὐτός τε κατέτεμνε τὰ γέρρα καὶ τοῖς ἄλλοις διεκελεύετο. 27. μετὰ ταῦτα τὸν ἡγεμόνα οἱ Ελληνες ἀποπέμπουσι, δῶρα δόντες ἀπὸ κοινοῦ, ἵππον καὶ φιάλην ἀργυρᾶν καὶ σκευὴν Περσικὴν καὶ δαρεικοὺς δέκα τῶν στρατιωτῶν. κώμην δὲ δείξας αὐτοῖς οῦ σκηνήσουσι, καὶ τὴν ὁδὸν ἡν πορεύσονται εἰς Μάκρωνας, ἐπεὶ ἐσπέρα ἐγένετο, ῷχετο τῆς νυκτὸς ἀπιών.

VIII. Ἐντεῦθεν δ ἐπορεύθησαν οἱ Ἑλληνες διὰ Μακρώνων, σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας δέκα. τῆ πρώτη δὲ ἡμέρα ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν ποταμὸν δς ὧριζε τὴν τῶν Μακρώνων καὶ τὴν τῶν Σκυθινῶν. 2. εἶχον δ ὑπερδέξιον χωρίον οἶον χαλεπώτατον, καὶ ἐξ ἀριστερᾶς ἄλλον ποταμὸν, εἰς δν ἐνέβαλλεν ὁ ὁρίζων, δὶ οῦ ἔδει διαβῆναι. ἢν δὲ οῦτος δασὺς δένδρεσι, παχέσι μὲν οῦ, πυκνοῖς δέ. ταῦτα ἐπεὶ προσῆλθον οἱ Ἑλληνες ἔκοπτον, σπεύδοντες ἐκ τοῦ χωρίον ὡς τάχιστα ἐξελθεῖν. 3. οἱ δὲ Μάκρωνες, ἔχοντες γέρρα καὶ λόγχας καὶ τριχίνους χιτῶνας, κατ ἀντιπέραν τῆς διαβάσεως παρατεταγμένοι ἤσαν, καὶ ἀλλήλοις διεκελεύοντο καὶ λίθους εἰς τὸν ποταμὸν ἐρρίπτουν ἐξικνοῦντο δὲ οῦ, οὐδ' ἔβλαπτον οὐδέν.

4. Ένθα δη προσέρχεται τῷ Εενοφῶντι τῶν πελταστῶν τις ἀνηρ, ᾿Αθήνησι φάσκων δεδουλευκέναι, λέγων ὅτι γιγνώσκοι την φωνην τῶν ἀνθρώπων. καὶ οἶμαι, ἔφη, ἐμην ταύτην πατρίδα εἶναι· καὶ εἰ μή τι κωλύει, ἐθέλω αὐτοῖς διαλεχθηναι. 5. ᾿Αλλ᾽ οὐδὲν κωλύει, ἔφη, ἀλλὰ διαλέγου καὶ μάθε πρῶτον τίνες εἰσίν. οἱ δ᾽ εἶπον ἐρωτή-

σαντος ὅτι Μάκρωνες. Ἐρώτα τοίνυν, ἔφη, αὐτοὺς, τί ἀντιτετάχαται καὶ χρήζουσιν ἡμῖν πολέμιοι εἶναι. 6. Οἱ δ΄ ἀπεκρίναντο · "Οτι καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τὴν ἡμετέραν χώραν ἔρχεσθε. Λέγειν ἐκέλευον οἱ στρατηγοὶ ὅτι οὐ κακῶς γε ποιήσοντες, ἀλλὰ βασιλεῖ πολεμήσαντες ἀπερχόμεθα εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐπὶ θάλατταν βουλόμεθα ἀφικέσθαι. 7. ἠρώτων ἐκεῖνοι εἰ δοῖεν ἃν τούτων τὰ πιστά. οἱ δ΄ ἔφασαν καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν ἐθέλειν. ἐντεῦθεν διδόασιν οἱ Μάκρωνες βαρβαρικὴν λόγχην τοῖς "Ελλησιν, οἱ δὲ Ελληνες ἐκείνοις Ἐλληνικήν · ταῦτα γὰρ ἔφασαν πιστὰ εἶναι · θεοὺς δὲ ἐπεμαρτύραντο ἀμφότεροι.

8. Μετὰ δὲ τὰ πιστὰ εὐθὺς οἱ Μάκρωνες τὰ δένδρα συνεξέκοπτον, τήν τε όδον ώδοποίουν ώς διαβιβάσοντες, έν μέσοις αναμεμιγμένοι τοις Ελλησι καὶ αγοράν οίαν έδύναντο παρείχου, και παρήγαγου έν τρισίν ήμέραις έως έπι τὰ Κόλχων όρια κατέστησαν τους Ελληνας. 9. ἐνταῦθα ην όρος μέγα, προσβατον δέ καὶ ἐπὶ τούτου οἱ Κόλχοι παρατεταγμένοι ήσαν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἱ Ελληνες αντιπαρετάξαντο κατά φάλαγγα, ώς ούτως άξουτες προς τὸ ὄρος · ἔπειτα δὲ ἔδοξε τοῖς στρατηγοῖς βουλεύσασθαι συλλεγείσιν, όπως ώς κάλλιστα άγωνιοῦνται. 10. Ελεξεν οὖν Ξενοφῶν, ὅτι δοκεῖ παύσαντας τὴν φάλαγγα λόχους ορθίους ποιήσαι · ή μεν γαρ φάλαγξ διασπασθήσεται εύθύς τη μεν γάρ ἄνοδον, τη δε εὔοδον εύρήσομεν το ὅρος . καὶ εὐθὺς τοῦτο ἀθυμίαν ποιήσει, ὅταν τεταγμένοι εἰς φά-. λαγγα ταύτην διεσπασμένην δρώσιν. 11. έπειτα ην μέν έπὶ πολλοὺς τεταγμένοι προσάγωμεν, περιττεύσουσιν ήμῶν οί πολέμιοι, καὶ τοῖς περιττοῖς χρήσονται ὅτι αν βούλωνται έὰν δὲ ἐπ' ολίγων τεταγμένοι ἴωμεν, οὐδὲν ἂν εἶη θαυμαστον εί διακοπείη ήμων ή φάλαγξ ύπο άθρόων καὶ βελών καὶ ἀνθρώπων πολλών έμπεσόντων · εἰ δέ πη τοῦτο έσται, τη όλη φάλαγγι κακον έσται. 12. αλλά μοι δοκεί ορθίους τους λόχους ποιησαμένους, τοσούτον χωρίον κατασχείν διαλείποντας τοίς λόχοις, όσον έξω τους έσχμτους λόχους γενέσθαι των πολεμίων κεράτων καὶ ούτως ἐσόμεθα της τε των πολεμίων φάλαγγος έξω οἱ έσχατοι λόχοι, καὶ ὀρθίους ἄγοντες οἱ κράτιστοι ἡμῶν πρῶτον προσίασιν, ή τε αν εύοδον ή, ταύτη έκαστος άξει ο λόχος. 18. καὶ είς τε τὸ διαλείπον οὐ ράδιον ἔσται τοις πολεμίοις εἰσελθείν, ένθεν καὶ ένθεν λόχων ὄντων, διακόψαι τε οὐ ράδιον έσται λόχον ὄρθιον προσιόντα · ἐάν τέ τις πιέζηται τῶν λόχων, ό πλησίου βοηθήσει · ήν τε είς πη δυνηθη των λόχων έπὶ τὸ ἄκρον ἀναβηναι, οὐδεὶς μηκέτι μείνη τῶν πολεμίων. 14. ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίουν ὀρθίους τοὺς λόχους. Εενοφων δε απιων επὶ τὸ εὐωνυμον απὸ τοῦ δεξιοῦ, ἔλεγε τοῖς στρατιώταις · "Ανδρες, οὖτοί εἰσιν οὖς όρᾶτε μόνοι ἔτι ἡμῖν έμποδων το μη ήδη είναι ένθα πάλαι έσπεύδομεν • τούτους, ήν πως δυνώμεθα, καὶ ώμοὺς δεῖ καταφαγεῖν.

15. Έπεὶ δ' ἐν ταῖς χώραις ἔκαστοι ἐγένοντο, καὶ τοὺς λόχους ὀρθίους ἐποιήσαντο, ἐγένοντο μὲν λόχοι τῶν ὁπλιτῶν ἀμφὶ τοὺς ὀγδοήκοντα, ὁ δὲ λόχος ἔκαστος σχεδὸν εἰς τοὺς ἑκατόν · τοὺς δὲ πελταστὰς καὶ τοὺς τοξότας τριχῆ ἐποιήσαντο, τοὺς μὲν τοῦ εὐωνύμου ἔξω, τοὺς δὲ τοῦ δεξιοῦ, τοὺς δὲ κατὰ μέσον, σχεδὸν έξακοσίους ἐκάστους. 16. Ἐκ τούτου παρηγγύησαν οἱ στρατηγοὶ εὔχεσθαι · εὐξάμενοι δὲ καὶ παιανίσαντες ἐπορεύοντο. καὶ Χειρίσοφος μὲν καὶ Εενοφῶν καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς πελτασταὶ τῆς τῶν πολεμίων φάλαγγος ἔξω γενόμενοι ἐπορεύοντο · 17. οἱ δὲ πολέμιοι ὡς εἶδον αὐτοὺς, ἀντιπαραθέοντες οἱ μὲν ἐπὶ τὸ δεξιὸν, οἱ δὲ ἐπὶ τὸ εὐώνυμον, διεσπάσθησαν καὶ πολὺ τῆς αὐτῶν φάλαγγος ἐν τῷ μέσφ κενὸν ἐποίησαν. 18. ἰδόντες δὲ αὐτοὺς διαχάζοντας οἱ κατὰ τὸ ᾿Αρκαδικὸν πελτασταὶ, ὧν ἦρχεν

Αλσχίνης ό 'Ακαρνάν, νομίσαντες φεύγειν ανά κράτος έθεον. καὶ οὖτοι πρῶτοι ἐπὶ τὸ ὄρος ἀναβαίνουσι συνεφείπετο δε αυτοίς καὶ τὸ ᾿Αρκαδικον όπλιτικον, ὧν ἦρχε Κλεάνωρ ό 'Οργομένιος. 19. οἱ δὲ πολέμιοι, ώς ἤρξαντο θεῖν, οὐκέτι έστησαν, άλλα φυγή άλλος άλλη ετράπετο. οι δε Ελληνες αναβάντες εστρατοπεδεύοντο εν πολλαίς κώμαις καὶ τάπιτήδεια πολλά έχούσαις. 20. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα οὐδὲν ην ο τι καὶ ἐθαύμασαν τὰ δὲ σμήνη πολλὰ ην αὐτόθι, καὶ τῶν κηρίων ὅσοι ἔφαγον τῶν στρατιωτῶν πάντες ἄφρονές τε έγίγνοντο, καὶ ἤμουν, καὶ κάτω διεχώρει αὐτοῖς, καὶ ὀρθὸς οὐδεὶς ἢδύνατο ἴστασθαι· ἀλλ' οἱ μεν ὀλίγον εδηδοκότες σφόδρα μεθύουσιν έφκεσαν, οί δὲ πολύ, μαινομένοις, οί δὲ καὶ ἀποθνήσκουσιν. 21. ἔκειντο δὲ οῦτω πολλοὶ ὥσπερ τροπής γεγενημένης, καὶ πολλή ἦν ἀθυμία. τῆ δ ὑστεραία απέθανε μεν ούδεις, αμφι δε την αυτήν που ώραν ανεφρόνουν τρίτη δὲ καὶ τετάρτη ανίσταντο ώσπερ ἐκ φαρμακοποσίας.

- 22. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν δύο σταθμοὺς παρασάγγας ἐπτὰ, καὶ ἢλθον ἐπὶ θάλατταν εἰς Τραπεζοῦντα, πόλιν Ἑλληνίδα, οἰκουμένην ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, Σινωπέων ἀποικίαν, ἐν τῷ Κόλχων χώρα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἀμφὶ τὰς τριάκοντα, ἐν ταῖς τῶν Κόλχων κώμαις · κἀντεῦθεν ὁρμώμενοι ἐληίζοντο τὴν Κολχίδα. 23. ἀγορὰν δὲ παρεῖχον τῷ στρατοπέδῳ Τραπεζούντιοι, καὶ ἐδέξαντό τε τοὺς Ελληνας, καὶ ξένια ἔδοσαν βοῦς καὶ ἄλφιτα καὶ οἶνον. 24. συνδιεπράττοντο δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν πλησίον Κόλχων τῶν ἐν τῷ πεδίῳ μάλιστα οἰκούντων, καὶ ξένια καὶ παρ' ἐκείνων ἢλθον βόες.
- 25. Μετὰ δὲ τοῦτο τὴν θυσίαν ἡν εὕξαντο παρεσκευάζοντο· ἡλθον δ' αὐτοῖς ἱκανοὶ βόες ἀποθῦσαι τῷ Διὶ τῷ Σωτῆρι, καὶ τῷ Ἡρακλεῖ ἡγεμόσυνα, καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς

ά εὖξαντο. ἐποίησαν δὲ καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐν τῷ ὅρει ένθαπερ έσκήνουν. είλουτο δε Δρακόντιον Σπαρτιάτην, δς έφυγε παίς ων οικοθεν, παίδα ακων κατακανων ξυήλη πατάξας, δρόμου τ' επιμεληθήναι καὶ τοῦ ἀγῶνος προστατησαι. 26. επειδη δε ή θυσία εγένετο, τὰ δέρματα παρέδοσαν τῷ Δρακοντίφ, καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον ὅπου τὸν δρόμον πεποιηκώς είη. ὁ δὲ δείξας οὖπερ ἐστηκότες ἐτύγχανον, Ούτος ο λόφος, έφη, κάλλιστος τρέχειν οπου αν τις βούληται. Πῶς οὖν, ἔφασαν, δυνήσονται παλαίειν ἐν σκληρώ καὶ δασεί ούτως; ὁ δ΄ εἶπε, Μαλλόν τι ἀνιάσεται ό καταπεσών. 27. ήγωνίζοντο δε παίδες μεν στάδιον των αιχμαλώτων οι πλείστοι, δόλιχον δε Κρήτες πλείους ή έξήκουτα έθεου, πάλην δὲ καὶ πυγμην καὶ παγκράτιου έτεροι. καὶ καλὴ θέα εγένετο πολλοὶ γὰρ κατέβησαν, καὶ, ἄτε θεωμένων των έταίρων, πολλη φιλονεικία έγίγνετο. 28. ἔθεον δὲ καὶ ἵπποι, καὶ ἔδει αὐτοὺς κατὰ τοῦ πρανοῦς έλάσαντας, εν τη θαλάττη αναστρέψαντας, πάλιν ανω προς τον βωμον άγειν. και κάτω μέν οι πολλοι έκυλινδούντο. ανω δε προς το ισχυρώς ορθιον μόλις βάδην επορεύοντο οί ἵπποι· ἔνθα πολλὴ κραυγὴ καὶ γέλως καὶ παρακέλευσις έγίγνετο αὐτῶν.

II. FALL AND RESTORATION OF ATHENS.

[Hellenica, II.]

ΙΙ. 3. Ἐν δὲ ταῖς ᾿Αθήναις, τῆς Παράλου ἀφικομένης νυκτὸς, ἐλέγετο ἡ ξυμφορὰ, καὶ ἡ οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν ἐς ἄστυ διῆκεν, ὁ ἔτερος τῷ ἑτέρῷ παραγγέλλων Ὁ ἄστ ἀκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη, οὐ

μόνον τους ἀπολωλότας πενθοῦντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἐαυτοὺς, πείσεσθαι νομίζοντες οἶα ἐποίησαν Μηλίους τε Λακεδαιμονίων ἀποίκους ὄντας, κρατήσαντες πολιορκία, καὶ Ἱστιαιέας, καὶ Σκιωναίους, καὶ Τορωναίους, καὶ Αἰγινήτας, καὶ ἄλλους πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων. 4. τῆ δ΄ ὑστεραία ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ἡ ἔδοξε τούς τε λιμένας ἀποχῶσαι πλὴν ἑνὸς, καὶ τὰ τείχη εὐτρεπίζειν, καὶ φύλακας ἐφιστάναι, καὶ τἄλλα πάντα ὡς ἐς πολιορκίαν παρασκευάζειν τὴν πόλιν. Καὶ οὖτοι μὲν περὶ ταῦτα ἦσαν.

- 5. Λύσανδρος δ' έκ τοῦ Ἑλλησπόντου ναυσὶ διακοσίαις άφικόμενος είς Λέσβον, κατεσκευάσατο τάς τε άλλας πόλεις έν αυτή, καὶ Μιτυλήνην είς δὲ τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία έπεμψε δέκα τριήρεις έχοντα Έτεονικον, δς τὰ έκεῖ πάντα προς Λακεδαιμονίους μετέστησεν. 6. εὐθὺς δὲ καὶ ή άλλη Έλλὰς ἀφειστήκει 'Αθηναίων μετὰ τὴν ναυμαχίαν, πλην Σαμίων. οδτοι δε, σφαγάς των γνωρίμων ποιήσαντες, κατείχον την πόλιν. 7. Λύσανδρος δὲ μετὰ ταῦτα έπεμψε προς Αγίν τε είς Δεκέλειαν καὶ είς Λακεδαίμονα, ότι προσπλεί σύν διακοσίαις ναυσί. Λακεδαιμόνιοι δε έξήεσαν πανδημεί, καὶ οἱ άλλοι Πελοποννήσιοι, πλην 'Αργείων, παραγγείλαντος τοῦ έτέρου Λακεδαιμονίων βασιλέως, Παυσανίου. 8. ἐπεὶ δὲ ἄπαντες ήθροίσθησαν, ἀναλαβων αὐτοὺς, πρὸς τὴν πόλιν ἐστρατοπέδευσεν ἐν τἢ ᾿Ακαδημία, τῷ καλουμένφ γυμνασίφ. 9. Λύσανδρος δὲ, ἀφικόμενος προς Αίγιναν, απέδωκε την πόλιν Αίγινήταις, όσους έδύνατο πλείστους άθροίσας αὐτῶν · ώς δ' αὖτως καὶ Μηλίοις, καὶ τοίς ἄλλοις ὅσοι τῆς αυτών ἐστέροντο. μετὰ δὲ τοῦτο δηώσας Σαλαμίνα, ώρμίσατο προς τον Πειραιά ναυσί πεντήκοντα καὶ έκατὸν, καὶ τὰ πλοῖα εἶργε τοῦ εἴσπλου.
- 10. Οί δ' Αθηναίοι, πολιορκούμενοι κατά γην καὶ κατά θάλατταν, ηπόρουν τί χρη ποιείν, οὔτε νεων οὔτε συμμά-

χων αὐτοις ὄντων, οὖτε σίτου · ἐνόμιζον δ' οὐδεμίαν εἶναι σωτηρίαν τοῦ μὴ παθεῖν ἃ οὐ τιμωρούμενοι ἐποίησαν, ἀλλὰ διὰ τὴν ὕβριν ἠδίκουν ἀνθρώπους μικροπολίτας, οὐδ' ἐπὶ μιậ αἰτία ετέρα ή ὅτι ἐκείνοις συνεμάχουν. 11. διὰ ταῦτα τους ἀτίμους ἐπιτίμους ποιήσαντες, ἐκαρτέρουν καὶ ἀποθνησκόντων ἐν τῆ πόλει λιμῷ πολλῶν, οὐ διελέγοντο περὶ διαλλαγής. Ἐπεὶ δὲ παντελώς ήδη ὁ σῖτος ἐπελελοίπει, έπεμψαν πρέσβεις παρά Αγιν, βουλόμενοι ξύμμαχοι είναι Λακεδαιμονίοις, έχοντες τὰ τείχη καὶ τὸν Πειραια, καὶ ἐπὶ τούτοις ξυνθήκας ποιείσθαι. 12. ὁ δὲ αὐτοὺς ἐς Λακεδαίμονα εκέλευεν ιέναι ού γάρ είναι κύριος αυτός. έπεὶ δ' ἀπήγγειλαν οἱ πρέσβεις ταῦτα τοῦς ᾿Αθηναίοις, έπεμψαν αὐτοὺς ές Λακεδαίμονα. 13. οί δ', έπεὶ ἢσαν έν Σελλασία, πλησίου της Λακωνικής, καὶ ἐπύθουτο αὐτῶν οί *Εφοροι α έλεγον, όντα οδά περ καὶ πρὸς *Αγιν, αὐτόθεν αὐτοὺς ἐκέλευον ἀπιέναι, καὶ, εἶ τι δέονται εἰρήνης, κάλλιον ήκειν βουλευσαμένους. 14. Οι δε πρέσβεις επεί ήκον οικαδε, και απήγγειλαν ταθτα ές την πόλιν, αθυμία ενέπεσε πασιν · φουτο γαρ ανδραποδισθήσεσθαι, καὶ, έως αν πέμπωσιν έτέρους πρέσβεις, πολλούς τῷ λιμῷ ἀπολεῖσθαι. 15. περὶ δὲ τῶν τειχῶν τῆς καθαιρέσεως οὐδεὶς ἐβούλετο ξυμβουλεύειν 'Αρχέστρατος γὰρ, εἰπὼν ἐν τῆ βουλῆ Λακεδαιμονίοις κράτιστον είναι έφ' οίς προεκαλοῦντο εἰρήνην ποιεῖσθαι, ἐδέθη · (προεκαλοῦντο δὲ τῶν μακρῶν τειχῶν ἐπὶ δέκα σταδίους καθελεῖν ἐκάτερον·) ἐγένετο δὲ ψήφισμα μη έξειναι περί τούτων ξυμβουλεύειν.

16. Τοιούτων δε δυτων, Θηραμένης εἶπεν ἐν ἐκκλησία, ὅτι, εἰ βούλουται αὐτὸν πέμψαι παρὰ Λύσανδρον, εἰδὼς ἥξει Λακεδαιμονίους πότερον ἐξανδραποδίσασθαι τὴν πόλιν βουλόμενοι ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν, ἡ πίστεως ἕνεκα. πεμφθεὶς δὲ διέτριβε παρὰ Λυσάνδρω τρεῖς μῆνας καὶ

πλείω, ἐπιτηρῶν ὁπότε ᾿Αθηναῖοι ἔμελλον, διὰ τὸ ἐπιλελοιπέναι τὸν σῖτον ἄπαντα, ὅ τι τις λέγοι ὁμολογήσειν.

17. ἐπεὶ δὲ ἦκε τῷ τετάρτῳ μηνὶ, ἀπήγγειλεν ἐν ἐκκλησίᾳ ὅτι αὐτὸν Λύσανδρος τέως μὲν κατέχοι, εἶτα κελεύοι ἐς
Λακεδαίμονα ἰέναι · οὐ γὰρ εἶναι κύριος ὧν ἐρωτῷτο ὑπὰ
αὐτοῦ, ἀλλὰ τοὺς Ἐφόρους. μετὰ ταῦτα ἡρέθη πρεσβευτὴς ἐς Λακεδαίμονα αὐτοκράτωρ δέκατος αὐτός.

18. Λύσανδρος δὲ τοῖς Ἐφόροις ἔπεμψεν ἀγγελοῦντα μετ' άλλων Λακεδαιμονίων 'Αριστοτέλην, φυγάδα 'Αθηναΐον όντα, ότι αποκρίναιτο Θηραμένει έκείνους κυρίους είναι εἰρήνης καὶ πολέμου. 19. Θηραμένης δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις, έπεὶ ήσαν έν Σελλασία, έρωτώμενοι έπὶ τίνι λόγφ ήκοιεν, είπον ότι αὐτοκράτορες περὶ εἰρήνης. μετὰ ταῦτα οἱ "Εφοροι καλεῖν ἐκέλευον. ἐπεὶ δ' ἡκον, ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ἡ ἀντέλεγον Κορίνθιοι καὶ Θηβαίοι μάλιστα, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων, μὴ σπένδεσθαι 'Αθηναίοις, άλλ' έξαιρείν. 20. Λακεδαιμόνιοι δε ούκ έφασαν πόλιν Έλληνίδα ανδραποδιείν, μέγα αγαθον είργασμένην έν τοις μεγίστοις κινδύνοις γενομένοις τη Έλλάδι. άλλ' ἐποιοῦντο εἰρήνην, ἐφ' ῷ τά τε μακρὰ τείχη καὶ τὸν Πειραια καθελόντας, και τας ναυς πλην δώδεκα παραδόντας, καὶ τοὺς φυγάδας καθέντας, τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον νομίζοντας, Λακεδαιμονίοις έπεσθαι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, ὅποι αν ἡγώνται. 21. Θηραμένης δὲ καὶ οί σὺν αὐτῷ πρέσβεις ἐπανεφέροντο ταῦτα ἐς τὰς ᾿Αθήνας. είσιόντας δ΄ αὐτοὺς όχλος περιεχείτο πολὺς, φοβούμενοι μη ἄπρακτοι ήκοιεν ου γαρ έτι ένεχώρει μένειν δια τὸ πλήθος των ἀπολλυμένων τῷ λιμῷ. 22. Τῆ δὲ ὑστεραία απήγγελλον οί πρέσβεις έφ' οίς οί Λακεδαιμόνιοι ποιοίντο την εἰρήνην · προηγόρει δὲ αὐτῶν Θηραμένης, λέγων ώς χρη πείθεσθαι Λακεδαιμονίοις καὶ τὰ τείχη περιαιρείν.

αντειπόντων δέ τινων αὐτῷ, πολλῷ δὲ πλειόνων ξυνεπαινεσάντων, ἔδοξε δέχεσθαι τὴν εἰρήνην. 23. Μετὰ δὲ
ταῦτα Λύσανδρός τε κατέπλει ἐς τὸν Πειραιᾶ, καὶ οἱ
φυγάδες κατήεσαν, καὶ τὰ τείχη κατέσκαπτον ὑπ' αὐλητρίδων πολλῆ προθυμίᾳ, νομίζοντες ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῆ
Έλλάδι ἄρχειν τῆς ἐλευθερίας.

- ΙΙΙ. Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει ἐν ῷ ἢν 'Ολυμπιὰς, ἢ τὸ στάδιον ένίκα Κροκίνας Θετταλός, Ευδίου έν Σπάρτη έφορεύουτος, Πυθοδώρου δ' έν 'Αθήναις άρχουτος, δυ 'Αθηναίοι, ότι ἐν ὀλιγαρχία ἡρέθη, οὐκ ὀνομάζουσιν, ἀλλ' ἀναρχίαν τον ένιαυτον καλούσιν έγένετο δε αύτη ή ολιγαρχία ώδε -2. έδοξε τῷ δήμφ τριάκοντα ἄνδρας έλέσθαι, οὶ τοὺς πατρίους νόμους ξυγγράψουσι, καθ' οθς πολιτεύσουσι · καὶ ήρεθησαν ούτοι, Πολυάρχης, Κριτίας, Μηλόβιος, Ίππόλοχος, Εὐκλείδης, Ἱέρων, Μνησίλοχος, Χρέμων, Θηραμένης, 'Αρεσίας, Διοκλής, Φαιδρίας, Χαιρέλεως, 'Αναίτιος, Πείσων, Σοφοκλής, Έρατοσθένης, Χαρικλής, 'Ονομακλής, Θέογνις, Αισχίνης, Θεογένης, Κλεομήδης, Έρασίστρατος, Φείδων, Δρακοντίδης, Ευμάθης, 'Αριστοτέλης, 'Ιππόμαχος, Μυησιθείδης. 3. Τούτων δη πραχθέντων, απέπλει Λύσανδρος πρὸς Σάμον Αγις δ' έκ της Δεκελείας ἀπαγαγών τὸ πεζον στράτευμα, διέλυσε κατα πόλεις έκάστους. . . .
- 11. Οι δὲ τριάκοντα ἡρέθησαν μὲν ἐπεὶ τάχιστα τὰ μακρὰ τείχη καὶ τὰ περὶ τὸν Πειραιᾶ καθηρέθη αίρεθέντες δὲ ἐφ' ῷτε ξυγγράψαι νόμους, καθ' οὕστινας πολιτεύσοιντο, τούτους μὲν ἀεὶ ἔμελλον ξυγγράφειν τε καὶ ἀποδεικνύναι, βουλὴν δὲ καὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς κατέστησαν, ὡς ἐδόκει αὐτοῖς. 12. Ἐπειτα πρῶτον μὲν, οῦς πάντες ἤδεσαν ἐν τῆ δημοκρατία ἀπὸ συκοφαντίας ζῶντας, καὶ τοῖς καλοῖς καὶ ἀγαθοῖς βαρεῖς ὅντας, συλλαμβάνοντες ὑπῆγον θανάτου καὶ ἤ τε βουλὴ ἡδέως αὐτῶν κατεψηφίζετο, οῖ τε

ἄλλοι, ὅσοι ξυνήδεσαν έαυτοῖς μὴ ὅντες τοιοῦτοι, οὐδὲν ἤχθοντο. 13. Ἐπεὶ δὲ ἤρξαντο βουλεύεσθαι ὅπως ἂν ἐξείη αὐτοῖς τῆ πόλει χρῆσθαι ὅπως βούλοιντο, ἐκ τούτου πρῶτον μὲν, πέμψαντες ἐς Λακεδαίμονα Αἰσχίνην τε καὶ ᾿Αριστοτέλην, ἔπεισαν Λύσανδρον φρουροὺς σφίσι ξυμπρᾶξαι ἐλθεῖν, ἔως δὴ, τοὺς πονηροὺς ἐκποδὼν ποιησάμενοι, καταστήσαιντο τὴν πολιτείαν · θρέψειν δὲ αὐτοὶ ὑπισχνοῦντο. ὁ δὲ πεισθεὶς, τούς τε φρουροὺς καὶ Καλλίβιον άρμοστὴν ξυνέπραξεν αὐτοῖς πεμφθῆναι.

14. Οί δ' έπεὶ τὴν φρουρὰν έλαβον, τὸν μὲν Καλλίβιον εθεράπευον πάση θεραπεία, ώς πάντα επαινοίη à πράττοιεν τῶν δὲ φρουρῶν τούτου ξυμπέμποντος αὐτοῖς οὖς έβούλοντο, ξυνελάμβανον οὐκέτι τοὺς πονηρούς τε καὶ ολίγου άξίους, άλλ' ήδη οθς ενόμιζον ηκιστα μεν παρωθουμένους ανέχεσθαι, αντιπράττειν δέ τι έπιχειρούντας πλείστους αν τους ξυνεθέλοντας λαμβάνειν. 15. Τῷ μεν οὖν πρώτω χρόνω ὁ Κριτίας τῷ Θηραμένει ὁμογνώμων τε καὶ φίλος ην · ἐπεὶ δὲ αὐτὸς μεν προπετης ην ἐπὶ τὸ πολλους αποκτείνειν, ατε καὶ φυγών ύπο τοῦ δήμου, ὁ δὲ Θηραμένης αντέκοπτε, λέγων ὅτι οὖκ εἰκὸς εἴη θανατοῦν, εἴ τις έτιματο ύπο του δήμου, τους δε καλούς καλ αγαθούς μηδεν κακὸν εἰργάζετο · Ἐπεὶ καὶ έγὼ, ἔφη, καὶ σὺ πολλά δή τοῦ ἀρέσκειν ένεκα τῆ πόλει καὶ εἶπομεν καὶ ἐπράξαμεν. 16. 'Ο δε (έτι γαρ οἰκείως εχρήτο τῷ Θηραμένει) ἀντέλεγεν, ότι οὐκ ἐγχωροίη τοῖς πλεονεκτεῖν βουλομένοις, μὴ ουκ έκποδων ποιείσθαι τους ίκανωτάτους διακωλύειν Εί δε, ότι τριάκοντά έσμεν καὶ ούχ είς, ήττον τι οίει, ώσπερ τυραννίδος, ταύτης της άρχης χρηναι έπιμελείσθαι, εὐήθης εί.

17. Ἐπεὶ δὲ, ἀποθνησκόντων πολλῶν καὶ ἀδίκως, πολλοὶ δηλοι ήσαν ξυνιστάμενοί τε καὶ θαυμάζοντες τί

έσοιτο ή πολιτεία, πάλιν έλεγεν ο Θηραμένης, ότι, εὶ μή τις κοινωνούς ίκανούς λήψοιτο των πραγμάτων, αδύνατον έσοιτο την ολιγαρχίαν διαμένειν. 18. έκ τούτου μέντοι Κριτίας καὶ οἱ ἄλλοι τριάκοντα, ήδη φοβούμενοι, καὶ οὐχ ηκιστα του Θηραμένην, μη συρρυείησαν προς αυτον οί πολίται, καταλέγουσι τρισχιλίους τους μεθέξοντας δη των πραγμάτων. 19. ὁ δ' αὖ Θηραμένης καὶ πρὸς ταῦτα έλεγεν, ότι άτοπον δοκοίη έαυτώ είναι, το πρώτον μεν βουλομένους τοὺς βελτίστους τῶν πολιτῶν κοινωνοὺς ποιήσασθαι τρισχιλίους, ώσπερ του άριθμου τοῦτου έχουτά τινα ἀνάγκην καλούς καὶ ἀγαθούς είναι, καὶ οὖτ' ἔξω τούτων σπουδαίους, οὖτ' έντὸς τούτων πονηρούς οἶόν τε εἴη γενέσθαι · *Επειτα δ', ἔφη, όρῶ ἔγωγε δύο ὑμᾶς τὰ ἐναντιώτατα πράττοντας, βιαίαν τε την άρχην και ήττονα των άρχομένων κατασκευαζομένους. 20. 'Ο μεν ταῦτ' έλεγεν. οί δ' έξέτασιν ποιήσαντες των μεν τρισχιλίων έν τη άγορα, των δὲ ἔξω τοῦ καταλόγου ἄλλων άλλαχοῦ, ἔπειτα κελεύσαντες έπὶ τὰ ὅπλα ἐν φ ἐκεῖνοι ἀπεληλύθεσαν, πέμψαντες τοὺς φρουρούς καὶ τῶν πολιτῶν τοὺς ὁμογνώμονας αύτοῖς, τὰ όπλα πάντων, πλην των τρισχιλίων, παρείλοντο καὶ άνακομίσαντες ταθτα ές την ακρόπολιν, ξυνέθηκαν εν τώ ναώ.

21. Τούτων δὲ γενομένων, ὡς ἐξὸν ἤδη ποιεῖν αὐτοῖς ὅτι βούλοιντο, πολλοὺς μὲν ἔχθρας ἔνεκα ἀπέκτεινον, πολλοὺς δὲ χρημάτων. ἔδοξε δ΄ αὐτοῖς, ὅπως ἔχοιεν καὶ τοῖς φρουροῖς χρήματα διδόναι, καὶ τῶν μετοίκων ἔνα ἔκαστον λαβεῖν καὶ αὐτοὺς μὲν ἀποκτεῖναι, τὰ δὲ χρήματα αὐτῶν ἀποσημήνασθαι. 22. Ἐκέλευον δὲ καὶ τὸν Θηραμένην λαβεῖν ὅντινα βούλοιτο. ὁ δ΄ ἀπεκρίνατο ΄ ᾿Αλλ΄ οὐ δοκεῖ μοι, ἔφη, καλὸν εἶναι, φάσκοντας βελτίστους εἶναι, ἀδικώτερα τῶν συκοφαντῶν ποιεῖν. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ, παρ᾽ ὧν χρήματα λαμβάνοιεν, ζῆν εἶων · ἡμεῖς δὲ ἀποκτενοῦμεν

μηδεν ἀδικοῦντας, ἵνα χρήματα λαμβάνωμεν; πῶς οὐ ταῦτα τῷ παντὶ ἐκείνων ἀδικώτερα; 23. Οἱ δ', ἐμποδῶν νομίζοντες αὐτὸν εἶναι τῷ ποιεῖν ὅτι βούλοιντο, ἐπιβουλεύουσιν αὐτῷ, καὶ ἰδία πρὸς τοὺς βουλευτὰς ἄλλος πρὸς ἄλλον διέβαλλον, ὡς λυμαινόμενον τὴν πολιτείαν. καὶ παραγγείλαντες νεανίσκοις, οὶ ἐδόκουν αὐτοῖς θρασύτατοι εἶναι, ξιφίδια ὑπὸ μάλης ἔχοντας παραγενέσθαι, ξυνέλεξαν τὴν βουλήν. 24. ἐπεὶ δὲ ὁ Θηραμένης παρῆν, ἀναστὰς ὁ Κριτίας ἔλεξεν ὧδε·

🕯 Ω ἄνδρες βουλευταὶ, εἰ μέν τις ὑμῶν νομίζει πλέονας τοῦ καιροῦ ἀποθνήσκειν, ἐννοησάτω ὅτι, ὅπου πολιτεῖαι μεθίστανται, πανταχοῦ ταῦτα γίγνεται πλείστους δ' ανάγκη πολεμίους είναι τοις ές ολιγαρχίαν μεθιστασι, διά τε τὸ πολυανθρωποτάτην τῶν Ἑλληνίδων τὴν πόλιν είναι, καὶ διὰ τὸ πλείστον χρόνον ἐν ἐλευθερία τὸν δημον τετράφθαι. 25. ήμεις δε, γνόντες μεν τοις οίοις ήμιν τε καὶ ύμιν χαλεπήν πολιτείαν είναι δημοκρατίαν, γνόντες δε ότι Λακεδαιμονίοις τοις περισώσασιν ήμας ό μεν δήμος ούποτ' αν φίλος γένοιτο, οί δε βέλτιστοι αεί αν πιστοί διατελοίεν, διὰ ταῦτα σὺν τῆ Λακεδαιμονίων γνώμη τήνδε τὴν πολιτείαν καθίσταμεν. 26. καὶ ἐάν τινα αἰσθανώμεθα ἐναντίον τη ολιγαρχία, όσον δυνάμεθα έκποδων ποιούμεθα πολύ δὲ μάλιστα ήμιν δοκεί δίκαιον είναι, εί τις ήμων αὐτων λυμαίνεται ταύτη τη καταστάσει, δίκην αὐτον διδόναι. 27. Νῦν οὖν αἰσθανόμεθα Θηραμένην τουτονὶ, οἷς δύναται, άπολλύντα ήμας τε καὶ ύμας. ώς δὲ ταῦτα άληθη, ἡν κατανοήτε, εύρήσετε οὖτε ψέγοντα οὐδένα μᾶλλον Θηραμένους τουτουί τὰ παρόντα, οὖτε ἐναντιούμενον, ὅταν τινὰ έκποδων βουλώμεθα ποιήσασθαι των δημαγωγών. εὶ μεν τοίνυν έξ άρχης ταθτα έγίγνωσκε, πολέμιος μεν ήν, ού μέντοι πονηρός γ' αν δικαίως ένομίζετο · 28. νῦν δὲ, —

αύτος μεν άρξας της προς Λακεδαιμονίους πίστεως καὶ φιλίας, αὐτὸς δὲ τῆς τοῦ δήμου καταλύσεως, μάλιστα δὲ έξορμήσας ήμας τοις πρώτοις ύπαγομένοις είς ήμας δίκην έπιτιθέναι, - νῦν, ἐπεὶ καὶ ὑμεῖς καὶ ἡμεῖς φανερῶς ἐχθροὶ τῷ δήμφ γεγενήμεθα, οὐκέτ' αὐτῷ τὰ γιγνόμενα ἀρέσκει, όπως αὐτὸς μὲν αὖ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ καταστῆ, ἡμεῖς δὲ δίκην δωμεν των πεπραγμένων. 29. ώστε ου μόνον ως έχθρω αὐτῷ προσήκει, ἀλλὰ καὶ ὡς προδότη ὑμῶν τε καὶ ἡμῶν, διδόναι την δίκην. καίτοι τοσούτω μεν δεινότερον προδοσία πολέμου, όσφ χαλεπώτερον φυλάξασθαι το άφανες τοῦ φανεροῦ · τοσούτω δ΄ ἔχθιον, ὅσω πολέμιοι μεν ἄνθρωποι καὶ σπένδονται αὖθις, καὶ πιστοὶ γίγνονται · δν δ' αν προδιδόντα λαμβάνωσι, τούτφ οὖτε έσπείσατο πώποτε ούδεις, οὖτ' ἐπίστευσε τοῦ λοιποῦ. 30. Ίνα δὲ εἰδητε ότι οὐ καινὰ ταῦτα οὖτος ποιεῖ, ἀλλὰ φύσει προδότης ἐστὶν, αναμνήσω ύμας τα τούτω πεπραγμένα. ούτος γαρ, έξ άρχης μεν τιμώμενος ύπο του δήμου κατά τον πατέρα Αγνωνα, προπετέστατος έγένετο την δημοκρατίαν μεταστήσαι είς τους τετρακοσίους, καὶ επρώτευεν εν εκείνοις. έπεὶ δ' ήσθετο ἀντίπαλόν τι τη ὀλιγαρχία ξυνιστάμενον, πρώτος αὖ ήγεμων τῷ δήμῳ ἐπ' ἐκείνους ἐγένετο. 31. ὅθεν δήπου καὶ κόθορνος ἐπικαλείται. καὶ γὰρ ὁ κόθορνος άρμόττειν μεν τοις ποσίν αμφοτέροις δοκεί, αποβλέπει δ' έπ' αμφότερον. δεί δε, & Θηράμενες, άνδρα τον άξιον ζην ού προάγειν μεν δεινον είναι είς πράγματα τους ξυνόντας, ην δέ τι ἀντικόπτη, εὐθὺς μεταβάλλεσθαι · ἀλλ' ὥσπερ ἐν νηὶ διαπονείσθαι, έως αν είς ουρον καταστώσιν εί δε μη, πώς αν αφίκοιντό ποτε ένθα δεί, εί, επειδάν τι αντικόψη, εύθυς ές τάναντία πλέοιεν; 32. Καὶ εἰσὶ μεν δήπου πάσαι μεταβολαὶ πολιτειῶν θανατηφόροι · σὺ δὲ, διὰ τὸ εὐμετάβολος είναι, πλείστοις μεν μεταίτιος εί εξ ολιγαρχίας ύπο τοῦ

[XEN.

δήμου ἀπολωλέναι, πλείστοις δ' ἐκ δημοκρατίας ὑπὸ τῶν βελτιόνων. Ούτος δέ τοί έστιν, δς, ταχθείς ανελέσθαι υπο των στρατηγών τους καταδύντας 'Αθηναίων έν τη περί Λέσβον ναυμαχία, αὐτὸς οὐκ ἀνελόμενος, ὅμως τῶν στρατηγων κατηγορών ἀπέκτεινεν αὐτοὺς, ἵνα αὐτὸς περισωθείη. 33. όστις γε μην φανερός έστι του μεν πλεονεκτείν άεὶ έπιμελούμενος, τοῦ δὲ καλοῦ καὶ τῶν φίλων μηδὲν ἐντρεπόμενος, πως τούτου χρή ποτε φείσασθαι; πως δ΄ οὐ φυλύξασθαι, είδότας αυτοῦ τὰς μεταβολὰς, ὡς μη καὶ ἡμᾶς ταὐτὸ δυνασθή ποιήσαι; ήμεις οὖν τοῦτον ὑπάγομεν καὶ ώς έπιβουλεύοντα, καὶ ώς προδιδόντα ήμας τε καὶ ύμας. 34. 'Ως δ' εἰκότα ποιοῦμεν, καὶ τάδ' ἐννοήσατε. καλλίστη μεν γαρ δήπου δοκεί πολιτεία είναι ή Λακεδαιμονίων · εί δ' εν εκείνη επιχειρήσειε τις των Έφορων, αντί του τοις πλείοσι πείθεσθαι, ψέγειν τε την άρχην καὶ εναντιοῦσθαι τοις πραττομένοις, οὐκ ἂν οἴεσθε αὐτὸν καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν 'Εφόρων καὶ ὑπὸ τῆς ἄλλης άπάσης πόλεως τῆς μεγίστης τιμωρίας αξιωθήναι; καὶ ύμεις οὖν, ἐὰν σωφρονήτε, οὐ τούτου άλλ' ύμῶν αὐτῶν φείσεσθε : ώς οὖτος, σωθεὶς μεν, πολλούς αν μέγα φρονείν ποιήσειε των έναντία γιγνωσκόντων ύμιν · ἀπολόμενος δὲ, πάντων καὶ τῶν ἐν τῆ πόλει καὶ

35. 'Ο μεν ταῦτ' εἰπων ἐκαθέζετο · Θηραμένης δὲ ἀναστὰς ἔλεξεν · 'Αλλὰ πρῶτον μεν μνησθήσομαι, ὦ ἄνδρες, ὃ τελευταῖον κατ' ἐμοῦ εἶπε. φησὶ γάρ με τοὺς στρατηγοὺς ἀποκτεῖναι κατηγοροῦντα. ἐγω δὲ οὐκ ἢρχον κατ' ἐκείνων λόγου, ἀλλ' ἐκεῖνοι ἔφασαν, προσταχθέν μοι ὑφ' ἑαυτῶν, οὐκ ἀνελέσθαι τοὺς δυστυχοῦντας ἐν τῆ περὶ Λέσβον ναυμαχία. ἐγω δὲ ἀπολογούμενος, ὡς διὰ τὸν χειμῶνα οὐδὲ πλεῖν, μὴ ὅτι ἀναιρεῖσθαι τοὺς ἄνδρας, δυνατὸν ἦν, ἔδοξα τῆ πόλει εἰκότα λέγειν, ἐκεῖνοι δὲ ἑαυτῶν κατηγορεῖν ἐφαί-

των έξω ύποτέμοι αν τας έλπίδας.

νοντο · φάσκοντες γαρ οδόν τε εδναι σώσαι τους ανδρας, προέμενοι αὐτοὺς ἀπολέσθαι, ἀποπλέοντες ῷχοντο. 36. οὐ μέντοι θαυμάζω γε το Κριτίαν παρανενομηκέναι · ότε γαρ ταῦτα ην, οὐ παρων ἐτύγχανεν, ἀλλ' ἐν Θετταλία μετὰ Προμηθέως δημοκρατίαν κατεσκεύαζε, καλ τους πενέστας ωπλιζεν έπὶ τους δεσπότας. 37. ων μεν ουν ούτος έκει έπραττε, μηδεν ένθάδε γένοιτο τάδε γε μέντοι όμολογῶ ἐγὼ τούτω, εἶ τις ὑμᾶς μὲν τῆς ἀρχῆς βούλεται παῦσαι, τοὺς δ' ἐπιβουλεύοντας ὑμῶν ἰσχυροὺς ποιεῖν, δίκαιου είναι της μεγίστης αυτου τιμωρίας τυγχάνειν. δστις μέντοι ὁ ταῦτα πράττων ἐστὶν, οἶμαι αν ὑμας κάλλιστα κρίνειν, τά τε πεπραγμένα καὶ α νῦν πράττει εκαστος ήμων εί κατανοήσετε. 38. Οὐκοῦν μέχρι μεν τοῦ ὑμᾶς τε καταστήναι ές την βουλείαν, καὶ ἀρχὰς ἀποδειχθήναι, καὶ τους όμολογουμένως συκοφάντας υπάγεσθαι, πάντες ταυτά έγιγνώσκομεν · έπεὶ δέ γε οὖτοι ἤρξαντο ἄνδρας καλούς τε κάγαθούς ξυλλαμβάνειν, έκ τούτου κάγω ήρξάμην τάναντία τούτοις γιγνώσκειν. 39. ήδειν γαρ ότι, αποθνήσκουτος μεν Λέουτος του Σαλαμινίου, ανδρός και όντος καὶ δοκοῦντος ίκανοῦ εἶναι, ἀδικοῦντος δ' οὐδὲ εν, οἱ ὅμοιοι τούτφ φοβήσοιντο, φοβούμενοι δε έναντίοι τηδε τη πολιτεία έσοιντο. εγίγνωσκον δε ότι, ξυλλαμβανομένου Νικηράτου τοῦ Νικίου, καὶ πλουσίου καὶ οὐδεν πώποτε δημοτικον οὖτε αὐτοῦ οὖτε τοῦ πατρὸς πράξαντος, οἱ τούτφ δμοιοι δυσμενείς ύμιν γενήσοιντο. 40. άλλα μην, καὶ 'Αντιφώντος ύφ' ύμων ἀπολλυμένου, δς έν τῷ πολέμφ δύο τριήρεις εὖ πλεούσας παρείχετο, ἠπιστάμην ὅτι καὶ οἱ πρόθυμοι τη πόλει γεγενημένοι πάντες ύπόπτως ύμιν έξοιεν. ἀντείπον δὲ καὶ ὅτε τῶν μετοίκων ἔνα ἔκαστον λαβείν έφασαν χρήναι · εύδηλον γὰρ ἦν ὅτι, τούτων ἀπολομένων, καὶ οἱ μέτοικοι ἄπαντες πολέμιοι τὴ πολιτεία

έσοιντο. 41. ἀντείπον δὲ καὶ ὅτε τὰ ὅπλα τοῦ πλήθους παρηρούντο; οὐ νομίζων χρηναι ἀσθενή την πόλιν ποιείν· οὐδὲ γαρ τους Λακεδαιμονίους εώρων τούτου ένεκα βουλομένους περισώσαι ήμας, ὅπως, ὀλίγοι γενόμενοι, μηδεν δυναίμεθα αὐτοὺς ὡφελεῖν εξην γὰρ αὐτοῖς, εἰ τούτου γ' εδέοντο, καὶ μηδένα λιπεῖν, ὀλίγον ἔτι χρόνον τῷ λιμῷ πιέσαντας. 42. οὐδέ γε τὸ Φρουρούς μισθοῦσθαι ξυνήρεσκέ μοι, έξον αὐτῶν τῶν πολιτῶν τοσούτους προσλαμβάνειν, ἔως ράδίως οί ἄρχοντες έμέλλομεν των άρχομένων κρατήσειν. Έπεί γε μην πολλούς έώρων έν τη πόλει τη άρχη τηδε δυσμενεις, πολλούς δε φυγάδας γιγνομένους, οὐκ αὖ έδόκει μοι ούτε Θρασύβουλον ούτε "Ανυτον ούτε 'Αλκιβιάδην φυγαδεύειν ήδειν γὰρ ὅτι οὕτω γε τὸ ἀντίπαλον ἰσχυρὸν έσοιτο, εὶ τῷ μὲν πλήθει ἡγεμόνες ἱκανοὶ προσγενήσοιντο, τοις δε ήγεισθαι βουλομένοις ξύμμαχοι πολλοί φανήσοιντο. 43. ΄Ο ταῦτα οὖν νουθετῶν ἐν τῷ φανερῷ, πότερα εὐμενὴς αν δικαίως, ή προδότης νομίζοιτο; οὐχ οἱ ἐχθροὺς, ὦ Κριτία, κωλύοντες πολλούς ποιείσθαι, οὐδὲ οἱ ξυμμάχους πλείστους διδάσκοντες κτασθαι, ούτοι τους πολεμίους ισχυρούς ποιούσιν · άλλὰ πολύ μᾶλλον οἱ ἀδίκως τε χρήματα ἀφαιρούμενοι, καὶ τοὺς οὐδὲν ἀδικοῦντας ἀποκτείνοντες, οὖτοί είσιν οί καὶ πολλούς τοὺς έναντίους ποιούντες, καὶ προδιδόντες οὐ μόνον τοὺς φίλους, ἀλλὰ καὶ ἑαυτοὺς, δι' αἰσχροκέρδειαν. 44. Εί δὲ μὴ ἄλλως γνωστὸν ὅτι αληθη λέγω, ώδε επισκέψασθε. πότερον οίεσθε Θρασύβουλον, καὶ "Ανυτον, καὶ τοὺς ἄλλους φυγάδας, ἃ ἐγὼ λέγω μᾶλλον ἂν ενθάδε βούλεσθαι γίγνεσθαι, η α ούτοι πράττουσιν; έγω μεν γαρ οίμαι νθν μεν αθτούς νομίζειν ξυμμάχων πάντα μεστὰ είναι · εί δὲ τὸ κράτιστον τῆς πόλεως προσφιλώς ήμιν είχε, χαλεπον αν ήγεισθαι είναι και το έπιβαίνειν ποι της χώρας. 45. Α δ αὐ εἶπεν, ώς εἰγώ εἰμι οἷος ἀεί ποτε

μεταβάλλεσθαι, κατανοήσατε καὶ ταῦτα. τὴν μὲν γὰρ των τετρακοσίων πολιτείαν καὶ αὐτὸς δήπου ὁ δημος ἐψηφίσατο, διδασκόμενος ώς οἱ Λακεδαιμόνιοι πάση πολιτεία μαλλον αν η δημοκρατία πιστεύσειαν. 46. επεὶ δε γε έκεινοι μεν ούδεν ανίεσαν, οί δε αμφι 'Αριστοτέλην και Μελάνθιον καὶ 'Αρίσταρχον, στρατηγούντες, φανεροὶ έγενουτο έπὶ τῷ χώματι ἔρυμα τειχίζοντες, ές δ έβούλοντο τους πολεμίους δεξάμενοι υφ' αυτοίς και τοις έτέροις την πόλιν ποιήσασθαι, — εὶ ταῦτ' αἰσθόμενος έγω διεκώλυσα, τοῦτ' ἔστι προδότην είναι τῶν φίλων; 47. 'Αποκαλεί δὲ κόθορνόν με, ως αμφοτέροις πειρώμενον αρμόττειν δστις δε μηδετέροις άρεσκει, τοῦτον — ὁ πρὸς τῶν θεῶν — τί ποτε καὶ καλέσαι χρή; σὺ γὰρ δὴ ἐν μὲν τῆ δημοκρατία πάντων μισοδημότατος ένομίζου, έν δὲ τῆ ἀριστοκρατία πάντων μισοχρηστότατος γεγένησαι. 48. έγω δ', ω Κριτία, εκείνοις μεν ἀεί ποτε πολεμώ τοις οὐ πρόσθεν οἰομένοις καλην αν δημοκρατίαν είναι, πρίν και οι δούλοι, και οί δι' ἀπορίαν δραχμής αν ἀποδόμενοι την πόλιν, δραχμής μετέχοιεν · καὶ τοῖσδέ γ' αὖ ἀεὶ ἐναντίος εἰμὶ, ολ οὖκ οἶονται καλην αν έγγενεσθαι όλιγαρχίαν, πριν είς το ύπ' ολίγων τυραννείσθαι την πόλιν καταστήσειαν. το μέντοι σὺν τοῖς δυναμένοις, καὶ μεθ ἵππων καὶ μετ' ἀσπίδων ώφελείν δια τούτων την πολιτείαν, πρόσθεν άριστον ήγούμην είναι, καὶ νῦν οὐ μεταβάλλομαι. 49. εἰ δ΄ ἔχεις είπειν, & Κριτία, όπου έγω ξύν τοις δημοτικοίς ή τυραννικοίς τους καλούς τε κάγαθους άποστερείν πολιτείας έπεχείρησα, λέγε · ἐὰν γὰρ ἐλεγχθῶ ἡ νῦν ταῦτα πράττων, η πρότερον πώποτε ταῦτα πεποιηκώς, όμολογῶ τὰ πάντων έσχατώτατα παθών αν δικαίως αποθνήσκειν.

50. 'Ως δ' εἰπων ταῦτα ἐπαύσατο, καὶ ή βουλὴ δήλη ἐγένετο εὐμενως ἐπιθορυβήσασα, γνοὺς ὁ Κριτίας ὅτι, εἰ

ἐπιτρέψει τῆ βουλῆ διαψηφίζεσθαι περὶ αὐτοῦ, ἀναφεύξοιτο, καὶ τοῦτο οὐ βιωτὸν ἡγησάμενος, προσελθων καὶ διαλεχθείς τι τοῖς τριάκοντα, ἐξῆλθε, καὶ ἐπιστῆναι ἐκέλευσε τοῦς τὰ ἐγχειρίδια ἔχοντας φανερῶς τῆ βουλῆ ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις. 51. πάλιν δ εἰσελθων, εἰπεν ᾿Εγω, ὡ βουλὴ, νομίζω προστάτου ἔργον εἶναι οἵου δεῖ, ὃς ὰν ὁρῶν τοὺς φίλους ἐξαπατωμένους μὴ ἐπιτρέπῃ. καὶ ἐγω οὖν τοῦτο ποιήσω. καὶ γὰρ οἵδε οἱ ἐφεστηκότες οὖ φασιν ἡμῖν ἐπιτρέψειν, εἰ ἀνήσομεν ἄνδρα τὸν φανερῶς τὴν ὀλιγαρχίαν λυμαινόμενου. ἔστι δὲ ἐν τοῖς καινοῖς νόμοις, τῶν μὲν ἐν τοῖς τρισχιλίοις ὄντων μηδένα ἀποθνήσκειν ἄνευ τῆς ὑμετέρας ψήφου τῶν δ΄ ἔξω τοῦ καταλόγου κυρίους εἶναι τοὺς τριάκοντα θανατοῦν. ἐγω οὖν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ ἐξαλείφω ἐκ τοῦ καταλόγου, ξυνδοκοῦν ἄπασιν ἡμῖν. καὶ τοῦτον, ἔφη, ἡμεῖς θανατοῦμεν.

- 52. 'Ακούσας ταῦτα ὁ Θηραμένης ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν Ἑστίαν, καὶ εἶπεν 'Εγὰ δ', ἔφη, ὧ ἄνδρες, ἱκετεύω τὰ πάντων ἐννομώτατα, μὴ ἐπὶ Κριτία εἶναι ἐξαλείφειν μήτε ἐμὲ, μήτε ὑμῶν ον ὰν βούληται, ἀλλ', ὅνπερ νόμον οὖτοι ἔγραψαν περὶ τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ, κατὰ τοῦτον καὶ ὑμῦν καὶ ἐμοὶ τὴν κρίσιν εἶναι. 53. καὶ τοῦτο μὲν, ἔφη, μὰ τοὺς θεοὺς, οὐκ ἀγνοῶ, ὅτι οὐδέν μοι ἀρκέσει ὅδε ὁ βωμός · ἀλλὰ βούλομαι καὶ τοῦτο ἐπιδείξαι, ὅτι οὖτοι οὐ μόνον εἰσὶ περὶ ἀνθρώπους ἀδικώτατοι, ἀλλὰ καὶ περὶ θεοὺς ἀσεβέστατοι. Ὑμῶν μέντοι, ἔφη, ὧ ἄνδρες καλοὶ κάγαθοὶ, θαυμάζω, εἰ μὴ βοηθήσετε ὑμῦν αὐτοῖς, καὶ ταῦτα γιγνώσκοντες ὅτι οὐδὲν τὸ ἐμὸν ὄνομα εὐεξαλειπτότερον ἡ τὸ ὑμῶν ἑκάστου.
- 54. Έκ δε τούτου εκέλευσε μεν ο των τριάκοντα κήρυξ τους ενδεκα επί τον Θηραμένην. εκείνοι δε είσελθόντες συν τοις υπηρεταις, ήγουμένου αυτών Σατύρου, του θρασυτάτου αυτών και αναιδεστάτου, είπε μεν ο Κριτίας · Παρα-

δίδομεν ύμιν, έφη, Θηραμένην τουτονί, κατακεκριμένον κατά του νόμου · ύμεις δε λαβόντες και απαγαγόντες, οι ενδεκα, οῦ δεῖ, τὰ ἐκ τούτων πράσσετε. 55. Ώς δὲ ταῦτα εἶπεν, είλκε μεν από του βωμου ό Σάτυρος, είλκον δε οι υπηρέται. ό δε Θηραμένης, ωσπερ είκος, και θεούς επεκαλείτο και ανθρώπους καθοράν τὰ γιγνόμενα. ή δὲ βουλή ήσυχίαν είχεν, όρωσα καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις όμοίους Σατύρφ, καὶ τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου πλήρες τῶν φρουρων, καὶ οὐκ ἀγνοοῦντες ὅτι ἐγχειρίδια ἔχοντες παρησαν. 56. οί δ' ἀπήγαγον τον ἄνδρα διὰ τῆς ἀγορᾶς, μάλα μεγάλη τη φωνή δηλούντα οία έπασχε. Λέγεται δε εν ρημα καὶ τοῦτο αὐτοῦ : ὡς εἶπεν ὁ Σάτυρος, ὅτι οἰμώξοιτο εὶ μὴ σιωπήσειεν, ἐπήρετο · *Αν δὲ σιωπῶ, οὐκ ἄρα, ἔφη, οἰμώξομαι; Καὶ ἐπεί γε ἀποθνήσκειν ἀναγκαζόμενος τὸ κώνειον έπιε, το λειπόμενον έφασαν αποκοτταβίσαντα είπειν αὐτόν Κριτία τουτ' έστω τῷ καλῷ. Καὶ τουτο μεν ούκ άγνοω, ότι ταυτα άποφθέγματα ούκ άξιόλογα. έκεινο δε κρίνω του ανδρος αγαστον, το του θανάτου παρεστηκότος μήτε τὸ φρόνιμον μήτε τὸ παιγνιώδες ἀπολιπείν έκ της ψυχής.

- IV. Θηραμένης μεν δη ούτως ἀπέθανεν οι δε τριάκοντα, ώς έξον ήδη αὐτοις τυραννείν ἀδεῶς, προείπον μεν τοις έξω τοῦ καταλόγου μη εἰσιέναι ἐς τὸ ἄστυ, ήγον δε ἐκ τῶν χωρίων, ἵνα αὐτοὶ καὶ οι φίλοι τοὺς τούτων ἀγροὺς ἔχοιεν. φευγόντων δὲ ἐς τὸν Πειραιᾶ, καὶ ἐντεῦθεν πολλοὺς ἄγοντες, ἐνέπλησαν καὶ τὰ Μέγαρα καὶ τὰς Θήβας τῶν ὑποχωρούντων.
- 2. Ἐκ δὲ τούτου Θρασύβουλος, ὁρμηθεὶς ἐκ Θηβῶν ὡς σὺν ἑβδομήκοντα, Φυλὴν χωρίον καταλαμβάνει ἰσχυρόν. οἱ δὲ τριάκοντα ἐβοήθουν ἐκ τοῦ ἄστεος σύν τε τοῖς τρισχιλίοις καὶ σὺν τοῖς ἱππεῦσι, καὶ μάλ' εὐημερίας οὕσης.

ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο, εὐθὺς μὲν θρασυνόμενοί τινες τῶν νέων προσέβαλον πρὸς τὸ χωρίον, καὶ ἐποίησαν μὲν οὐδὲν, τραύματα δὲ λαβόντες ἀπῆλθον. 3. βουλομένων δὲ τῶν τριάκοντα ἀποτειχίζειν, ὅπως ἐκπολιορκήσειαν αὐτοὺς ἀποκλείσαντες αὐτοῖς τὰς ἐφόδους τῶν ἐπιτηδείων, ἐπιγίγνεται τῆς νυκτὸς χιῶν παμπληθῆς καὶ τῆ ὑστεραία οἱ δὲ νιφόμενοι ἀπῆλθον εἰς τὸ ἄστυ, μάλα συχνοὺς τῶν σκευοφόρων ὑπὸ τῶν ἐκ Φυλῆς ἀποβαλόντες. 4. γιγνώσκοντες δὲ ὅτι καὶ ἐκ τῶν ἀγρῶν λεηλατήσοιεν, εἰ μή τις φυλακὴ ἔσοιτο, διαπέμπουσιν εἰς τὰς ἐσχατιὰς, ὅσον πεντεκαίδεκα στάδια ἀπὸ Φυλῆς, τούς τε Λακωνικοὺς πλην ὀλίγων φρουροὺς, καὶ τῶν ἱππέων δύο φυλάς. οὖτοι δὲ στρατοπεδευσάμενοι ἐν χωρίφ λασίφ, ἐφύλαττον.

- 5. 'Ο δε Θρασύβουλος, ήδη συνειλεγμένων ες την Φυλην περὶ έπτακοσίους, λαβων αὐτοὺς, καταβαίνει της νυκτός. θέμενος δε τὰ ὅπλα ὅσον τρία ἡ τέτταρα στάδια ἀπὸ τῶν φρουρών, ήσυχίαν είχεν. 6. έπεὶ δὲ πρὸς ήμέραν ἐγίγνετο, καὶ ήδη ἀνίσταντο, ὅποι ἐδεῖτο ἕκαστος, ἀπὸ τῶν ὅπλων, καὶ οἱ ἱπποκόμοι ψήχοντες τοὺς ἵππους ψόφον ἐποίουν, ἐν τούτω αναλαβόντες οι περί Θρασύβουλον τὰ ὅπλα, δρόμω προσέπιπτον καὶ ἔστι μεν οθς αὐτῶν κατέβαλον, πάντας δε τρεψάμενοι εδίωξαν εξ ή επτά στάδια καὶ ἀπεκτειναν των μεν όπλιτων πλέον ή είκοσι καὶ έκατον, των δε ίππέων Νικόστρατόν τε τον καλον επικαλούμενον, καὶ ἄλλους δὲ δύο, έτι καταλαβόντες έν ταις εύναις. 7. έπαναχωρήσαντες δε καὶ τρόπαιον στησάμενοι, συσκευασάμενοι έπλα τε όσα έλαβον καὶ σκεύη, ἀπηλθον ἐπὶ Φυλης. οἱ δὲ ἐξ άστεος ίππεις βοηθήσαντες των μεν πολεμίων οὐδένα ἔτι είδον προσμείναντες δε έως τους νεκρους ανείλοντο οί προσήκοντες, ανεχώρησαν ές τὸ άστυ.
 - 8. Ἐκ δὲ τούτου οἱ τριάκοντα, οὐκέτι νομίζοντες ἀσφαλη

σφίσι τὰ πράγματα, ἐβουλήθησαν Ἐλευσῖνα ἐξιδιώσασθαι, ὅστε εἶναι σφίσι καταφυγὴν, εἰ δεήσειε. καὶ παραγγείλαντες τοῖς ἱππεῦσιν, ἢλθον εἰς Ἐλευσῖνα Κριτίας τε καὶ οἱ ἄλλοι τῶν τριίκοντα · ἐξέτασίν τε ποιήσαντες ἐν τοῖς ἱππεῦσι, φάσκοντες εἰδέναι βούλεσθαι πόσοι εἶεν καὶ πόσης ψυλακῆς προσδεήσοιντο, ἐκέλευον ἀπογράφεσθαι πάντας τὸν δὲ ἀπογραψάμενον ἀεὶ διὰ τῆς πυλίδος ἐπὶ τὴν θάλατταν ἐξιέναι. ἐπὶ δὲ τῷ αἰγιαλῷ τοὺς μεν ἱππέας ἔνθεν καὶ ἔνθεν κατέστησαν, τὸν δ' ἐξιόντα ἀεὶ οἱ ὑπηρέται ξυνέδουν. ἐπεὶ δὲ πάντες ξυνειλημμένοι ἢσαν, Λυσίμαχον τὸν ἵππαρχον ἐκέλευσαν ἀναγαγόντα παραδοῦναι αὐτοὺς τοῖς ἔνδεκα.

9. Τη δ΄ ύστεραία εἰς τὸ ᾿Ωιδείον παρεκάλεσαν τοὺς ἐν τῷ καταλόγῷ ὁπλίτας καὶ τοὺς ἄλλους ἱππέας. ἀναστὰς δὲ Κριτίας ἔλεξεν Ἡμεῖς, ἔφη, ὡ ἄνδρες, οὐδὲν ἡττον ὑμῖν κατασκευάζομεν τὴν πολιτείαν ἡ ἡμῖν αὐτοῖς. δεῖ οὖν ὑμᾶς, ὅσπερ καὶ τιμῶν μεθέξετε, οὕτω καὶ τῶν κινδύνων μετέχειν. τῶν οὖν ξυνειλεγμένων Ἐλευσινίων καταψηφιστέον ἐστὶν, ἵνα ταὐτὰ ἡμῖν καὶ θαρρήτε καὶ φοβήσθε. Δείξας δὲ τι χωρίον, εἰς τοῦτο ἐκέλευσε φανερὰν φέρειν τὴν ψήφον. 10. οἱ δὲ Λακωνικοὶ φρουροὶ ἐν τῷ ἡμίσει τοῦ ᾿Ωιδείου ἐξωπλισμένοι ἤσαν ἡν δὲ ταῦτα ἀρεστὰ καὶ τῶν πολιτῶν ὅσοις τὸ πλεονεκτεῖν μόνον ἔμελεν.

Έκ δὲ τούτου λαβῶν ὁ Θρασύβουλος τοὺς ἀπὸ Φυλῆς, περὶ χιλίους ἤδη ξυνειλεγμένους, ἀφικνεῖται τῆς νυκτὸς ἐς τὸν Πειραιᾶ. οἱ δὲ τριάκοντα, ἐπεὶ ἤσθοντο ταῦτα, εὐθὺς ἐβοήθουν σύν τε τοῖς Λακωνικοῖς, καὶ σὺν τοῖς ἱππεῦσι καὶ τοῖς ὁπλίταις · ἔπειτα ἐχώρουν κατὰ τὴν εἰς τὸν Πειραιᾶ ἀμαξιτὸν ἀναφέρουσαν. 11. οἱ δὲ ἀπὸ Φυλῆς ἔτι μὲν ἐπεχείρησαν μὴ ἀνιέναι αὐτούς · ἐπεὶ δὲ μέγας ὁ κύκλος ὧν πολλῆς φυλακῆς ἐδόκει δεῖσθαι, οὖπω πολλοῖς οὖσι, συνεσπειράθησαν ἐπὶ τὴν Μουνυχίαν. οἱ δὲ ἐκ τοῦ

ἄστεος εἰς τὴν Ἱπποδάμειον ἀγορὰν ἐλθόντες, πρώτον μὲν ξυνετάξαντο, ὥστε ἐμπλῆσαι τὴν ὁδὸν ἡ φέρει πρός τε τὸ ἱερὸν τῆς Μουνυχίας ᾿Αρτέμιδος καὶ τὸ Βενδίδειον· καὶ ἐγένοντο βάθος οὐκ ἔλαττον ἡ ἐπὶ πεντήκοντα ἀσπίδων. οὕτω δὲ συντεταγμένοι ἐχώρουν ἄνω. 12. οἱ δὲ ἀπὸ Φυλῆς ἀντανέπλησαν μὲν τὴν όδὸν, βάθος δὲ οὐ πλέον ἡ εἰς δέκα ὁπλίτας ἐγένοντο. ἐτάχθησαν μέντοι ἐπ' αὐτοῖς πελτοφόροι τε καὶ ψιλοὶ ἀκοντισταὶ, ἐπὶ δὲ τούτοις οἱ πετροβόλοι. οὕτοι μέντοι συχνοὶ ἤσαν· καὶ γὰρ αὐτόθεν προσεγένοντο. ἐν ῷ δὲ προσήεσαν οἱ ἐναντίοι, Θρασύβουλος τοὺς μετ' αὐτοῦ θέσθαι κελεύσας τὰς ἀσπίδας, καὶ αὐτὸς θέμενος, τὰ δ᾽ ἄλλα ὅπλα ἔχων, κατὰ μέσον στὰς, ἔλεξεν·

13. Ανδρες πολίται, τους μεν διδάξαι, τους δε άναμνησαι ύμων βούλομαι, ότι είσι των προσιόντων οι μεν τὸ δεξιον έχοντες, οθς ύμεις ήμεραν πέμπτην τρεψάμενοι έδιώξατε · οί δ' επὶ τοῦ εὐωνύμου ἔσχατοι, οὖτοι δη οί τριάκουτα, ολ ήμας καὶ πόλεως ἀπεστέρουν οὐδὲν ἀδικοῦντας, καὶ οἰκιῶν ἐξήλαυνον, καὶ τοὺς φιλτάτους τῶν ἡμετέρων άπεσημαίνοντο. άλλα νῦν τοι παραγεγένηνται, οδ οδτοι μεν ούποτε φοντο, ήμεις δε αεί ευχόμεθα. 14. έχοντες γαρ οπλα μεν εναντίοι αὐτοῖς καθέσταμεν οἱ δε θεοὶ — ὅτι ποτε καὶ δειπνούντες ξυνελαμβανόμεθα καὶ καθεύδοντες καὶ αγοράζοντες, οί δε καὶ ούχ ὅπως άδικοῦντες, άλλ' οὐδ' ἐπιδημούντες έφυγαδευόμεθα - νύν φανερώς ήμιν συμμαχοῦσι. καὶ γὰρ ἐν εὐδία χειμῶνα ποιοῦσιν, ὅταν ἡμῖν συμφέρη καὶ ὅταν ἐγχειρωμεν, πολλων ὄντων ἐναντίων, ολίγοις οὖσι τρόπαια ἵστασθαι διδόασι. 15. καὶ νῦν δὲ κεκομίκασιν ήμας είς χωρίον, έν ώ οδτοι μεν ούτε βάλλειν ούτε ακοντίζειν ύπερ των προτεταγμένων, δια το προς ορθιον ίεναι, δύναιντ' αν ήμεις δε, ές το κάταντες καί

δόρατα άφιέντες καὶ ἀκόντια καὶ πέτρους, ἐξιξόμεθά τε αὐτῶν, καὶ πολλοὺς κατατρώσομεν. 16. καὶ ὧετο μὲν ἄν τις δεήσειν τοις γε πρωτοστάταις έκ του ίσου μάχεσθαι. νῦν δὲ, αν ὑμεῖς, ώσπερ προσήκει, προθύμως ἀφιῆτε τὰ βέλη, άμαρτήσεται μεν ούδεις ών γε μεστή ή όδος, φυλαττόμενοι δε δραπετεύσουσιν αει ύπο ταις ασπίσιν ωστε έξέσται ώσπερ τυφλούς καὶ τύπτειν, ὅπου αν βουλώμεθα, καὶ ἐναλλομένους ανατρέπειν. 17. 'Αλλ', ω ανδρες, ούτω χρή ποιείν, όπως εκαστός τις έαυτῷ συνείσεται τῆς νίκης αἰτιώτατος ών. αΰτη γὰρ ἡμῖν, ἃν θεὸς θέλη, νῦν ἀποδώσει καὶ πατρίδα καὶ οίκους καὶ έλευθερίαν καὶ τιμάς καὶ παίδας, οίς είσὶ, καὶ γυναίκας. ὧ μακάριοι δήτα, οἱ αν ήμων νικήσαντες επίδωσι την πασών ηδίστην ήμεραν ευδαίμων δε καὶ ἄν τις ἀποθάνη · μνημείου γὰρ οὐδεὶς οὕτω πλούσιος ῶν καλοῦ τεύξεται. Ἐξάρξω μεν οὖν εγω, ἡνίκ αν καιρος ή, παιανα · όταν δε τον Ενυάλιον παρακαλέσωμεν, τότε πάντες όμοθυμαδον, άνθ ων ύβρίσθημεν, τιμωρώμεθα τους ἄνδρας.

18. Ταῦτα δ εἰπὼν, καὶ μεταστραφεὶς πρὸς τοὺς ἐναντίους, ἡσυχίαν εἶχε · καὶ γὰρ ὁ μάντις παρήγγειλεν αὐτοῖς μὴ πρότερον ἐπιτίθεσθαι, πρὶν τῶν σφετέρων ἡ πέσοι τις ἡ τρωθείη · Ἐπειδὰν μέντοι τοῦτο γένηται, ἡγησόμεθα μὲν, ἔφη, ἡμεῖς · νίκη δὲ ἡμῖν ἔσται ἐπομένη, ἐμοὶ μέντοι θάνατος, ὡς γ' ἐμοὶ δοκεῖ. 19. καὶ οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλ' ἐπεὶ ἀνέλαβον τὰ ὅπλα, αὐτὸς μὲν, ὥσπερ ὑπὸ μοίρας τινὸς ἀγόμενος, ἐκπηδήσας πρῶτος, ἐμπεσὼν τοῖς πολεμίοις ἀποθνήσκει · καὶ τέθαπται ἐν τἡ διαβάσει τοῦ Κηφισοῦ · οἱ δ' ἄλλοι ἐνίκων καὶ κατεδίωξαν μέχρι τοῦ ὁμαλοῦ. ἀπέθανον δ' ἐνταῦθα τῶν μὲν τριάκοντα Κριτίας τε καὶ Ἱππόμαχος · τῶν δ' ἐν Πειραιεῖ δέκα ἀρχόντων, Χαρμίδης ὁ Γλαύκωνος · τῶν δ' ἄλλων περὶ ἑβδομήκοντα. καὶ τὰ μὲν ὅπλα ἔλαβον,

τοὺς δὲ χιτῶνας οὐδενὸς τῶν πολιτῶν ἐσκύλευσαν. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἐγένετο καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπεδίδοσαν, προσιόντες ἀλλήλοις πολλοὶ διελέγοντο.

20. Κλεόκριτος δε, ό των μυστων κήρυξ, μάλ' εξφωνος ων, κατασιωπησάμενος έλεξεν Ανδρες πολίται, τί ήμας έξελαύνετε; τί ἀποκτείναι βούλεσθε; ήμεις γαρ ύμας κακον ούδεν πώποτε εποιήσαμεν, μετεσχήκαμεν δε ύμιν καὶ ίερων των σεμνοτάτων, καὶ θυσιών καὶ έορτων των καλλίστων, καὶ ξυγχορευταὶ καὶ ξυμφοιτηταὶ γεγενήμεθα καὶ ξυστρατιώται, καὶ πολλά μεθ' ύμων κεκινδυνεύκαμεν κατά γην καὶ κατὰ θάλατταν ύπερ της κοινης ἀμφοτέρων ήμων σωτηρίας τε καὶ έλευθερίας. 21. πρὸς θεῶν πατρώων καὶ μητρώων, καὶ ξυγγενείας, καὶ κηδεστίας, καὶ έταιρίας (πάντων γὰρ τούτων πολλοὶ κοινωνοῦμεν ἀλλήλοις), αἰδούμενοι καὶ θεούς καὶ ἀνθρώπους, παύσασθε άμαρτάνοντες ές τὴν πατρίδα, καὶ μὴ πείθεσθε τοῖς ἀνοσιωτάτοις τριάκοντα, οδ ιδίων κερδέων ένεκα ολίγου δείν πλείους άπεκτόνασιν 'Αθηναίων έν οκτω μησίν, η πάντες Πελοποννήσιοι δέκα έτη πολεμοῦντες. 22. έξον δ' ήμεν εν ειρήνη πολιτεύεσθαι, ούτοι τον πάντων αισχιστόν τε και χαλεπώτατον και άνοσιώτατον καὶ ἔχθιστον καὶ θεοῖς καὶ ἀνθρώποις πόλεμον ημίν προς αλλήλους παρέχουσιν. αλλ' εὐ γε μέντοι ἐπίστασθε, ότι καὶ τῶν νῦν ὑφ' ἡμῶν ἀποθανόντων οὐ μόνον ύμεις, άλλα και ήμεις έστιν ους πολλα κατεδακρύσαμεν.

Ό μὲν τοιαῦτα ἔλεγεν. οἱ δὲ λοιποὶ ἄρχοντες, καὶ διὰ τὸ τοιαῦτα προσακούειν, τοὺς μεθ' ἐαυτῶν ἀπήγαγον εἰς τὸ ἄστυ. 23. τἢ δ' ὑστεραία οἱ μὲν τριάκοντα πάνυ δὴ ταπεινοὶ καὶ ἔρημοι ξυνεκάθηντο ἐν τῷ ξυνεδρίῳ τῶν δὲ τρισχιλίων ὅπου ἕκαστοι τεταγμένοι ἦσαν, πανταχοῦ διεφέροντο πρὸς ἀλλήλους. ὅσοι μὲν γὰρ ἐπεποιήκεσάν τι βιαιότερον καὶ ἐφοβοῦντο, ἐντόνως ἔλεγον ὡς οὐ χρὴ καθυ-

φίεσθαι τοῖς ἐν Πειραιεῖ · ὅσοι δὲ ἐπίστευον μηδὲν ἠδικηκέναι, αὐτοί τε ἀνελογίζοντο καὶ τοὺς ἄλλους ἐδίδασκον, ώς οὐδὲν δέοιντο τούτων τῶν κακῶν, καὶ τοῖς τριάκοντα οὐκ ἔφασαν χρῆναι πείθεσθαι, οὐδ ἐπιτρέπειν ἀπολλύναι τὴν πόλιν. καὶ τὸ τελευταῖον ἐψηφίσαντο ἐκείνους μὲν καταπαῦσαι, ἄλλους δὲ ἑλέσθαι · καὶ εῖλοντο δέκα, ἕνα ἀπὸ φυλῆς.

24. Καὶ οἱ μὲν τριάκοντα Ἐλευσῖνάδε ἀπηλθον · οἱ δὲ δέκα των έν ἄστει, καὶ μάλα τεταραγμένων καὶ ἀπιστούντων άλλήλοις, συν τοις ίππάρχοις επεμέλοντο. έξεκάθευδον δὲ καὶ οἱ ἱππεῖς ἐν τῷ ἸΩιδείῳ, τούς τε ἵππους καὶ τὰς ασπίδας έχουτες, καὶ δι' απιστίαν έφώδευον το μεν άφ' έσπέρας σὺν ταις ἀσπίσι κατὰ τὰ τείχη, τὸ δὲ πρὸς ὅρθρον σύν τοις ίπποις, ἀεὶ φοβούμενοι μη ἐπεισπέσοιέν τινες αὐτοῖς τῶν ἐκ τοῦ Πειραιῶς. 25. Οἱ δὲ, πολλοί τε ἤδη όντες καὶ παντοδαποὶ, ὅπλα ἐποιοῦντο, οἱ μὲν ξύλινα, οἱ δὲ οἰσύϊνα, καὶ ταῦτα ἐλευκοῦντο. πρὶν δὲ ἡμέρας δέκα γενέσθαι, πιστά δόντες οίτινες ξυμπολεμήσειαν, καὶ εἰ ξένοι εἶεν, ἰσοτέλειαν ἔσεσθαι, έξήεσαν πολλοὶ μὲν ὁπλίται, πολλοὶ δὲ γυμνήτες (ἐγένοντο δὲ αὐτοῖς καὶ ἱππεῖς ώσεὶ έβδομήκοντα), προνομάς δε ποιούμενοι, και λαμβάνοντες ξύλα και οπώραν, εκάθευδον πάλιν εν Πειραιεί. 26. των δ' εκ τοῦ ἄστεος ἄλλος μεν οὐδεὶς σὺν ὅπλοις ἐξήει, οἱ δὲ ἱππεῖς έστιν ότε καὶ ληστας έχειρούντο των έκ του Πειραιως, καὶ την φάλαγγα αὐτῶν ἐκακούργουν. περιέτυχον δὲ καὶ τῶν Αίξωνέων τισίν, είς τους αύτων άγρους έπι τὰ έπιτήδεια πορευομένοις καὶ τούτους Λυσίμαχος ὁ ἵππαρχος ἀπέσφαξε, πολλά λιτανεύοντας, καὶ πολλών χαλεπώς φερόντων ίππέων. 27. ἀνταπέκτεινον δὲ καὶ οἱ ἐν Πειραιεῖ τῶν ἱππέων ἐπ' ἀγροῦ λαβόντες Καλλίστρατον, φυλής Λεοντίδος · καὶ γὰρ ἤδη μέγα ἐφρόνουν, ὥστε καὶ πρὸς τὸ τείχος τοῦ ἄστεος προσέβαλλον. Εἰ δὲ καὶ τοῦτο δεῖ εἰπεῖν τοῦ μηχανοποιοῦ τοῦ ἐν τῷ ἄστει, δς, ἐπεὶ ἔγνω ὅτι κατὰ τὸν ἐκ Λυκείου δρόμον μέλλοιεν τὰς μηχανὰς προσάγειν, τὰ ζεύγη ἐκέλευσε πάντα άμαξιαίους λίθους ἄγειν, καὶ καταβάλλειν ὅπου ἔκαστος βούλοιτο τοῦ δρόμου. ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, πολλὰ εἶς ἔκαστος τῶν λίθων πράγματα παρεῖχε.

28. Πεμπόντων δὲ πρέσβεις ές Λακεδαίμονα, τῶν μὲν τριάκοντα έξ Έλευσίνος, των δ' έν καταλόγω έξ άστεος, καὶ βοηθεῖν κελευόντων, ώς άφεστηκότος τοῦ δήμου ἀπὸ Λακεδαιμονίων, Λύσανδρος, λογισάμενος ότι οίον τε είη ταχὺ ἐκπολιορκήσαι τοὺς ἐν τῷ Πειραιεῖ κατά τε γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, εἰ τῶν ἐπιτηδείων ἀποκλεισθείησαν, ξυνέπραξεν έκατόν τε τάλαντα αὐτοῖς δανεισθηναι, καὶ αὐτὸν μέν κατά γην άρμοστην, Λίβυν δέ τον άδελφον ναυαρχούντα έκπεμφθήναι. 29. καὶ έξελθων αυτος μεν Έλευσινάδε, ξυνελέγετο όπλίτας πολλούς Πελοποννησίους · ό δε ναύαρχος κατά θάλατταν έφύλαττεν, ὅπως μηδὲν εἰσπλέοι αὐτοῖς των επιτηδείων ωστε ταχύ πάλιν εν απορία ήσαν οί εν Πειραιεί, οί δ' εν τῷ ἄστει πάλιν αὖ μέγα εφρόνουν επὶ τῷ Λυσάνδρφ. ούτω δὲ προχωρούντων, Παυσανίας ὁ βασιλευς, φθονήσας Λυσάνδρφ, εί κατειργασμένος ταθτα αμα μεν εύδοκιμήσοι, αμα δε ίδίας ποιήσοιτο τας 'Αθήνας, πείσας των Ἐφόρων τρεις, εξάγει φρουράν. 30. συνείποντο δὲ καὶ οἱ σύμμαχοι πάντες πλην Βοιωτῶν καὶ Κορινθίων. ούτοι δ' έλεγον μεν, ὅτι οὐ νομίζοιεν εὐορκεῖν αν στρατευόμενοι επ' 'Αθηναίους, μηδεν παράσπονδον ποιούντας. έπραττον δε ταῦτα, ὅτι ἐγίγνωσκον Λακεδαιμονίους βουλομένους την των 'Αθηναίων χώραν οἰκείαν καὶ πιστην ποιήσασθαι. ὁ δὲ Παυσανίας ἐστρατοπεδεύσατο μὲν ἐν τῷ Αλιπέδο καλουμένο πρὸς τῷ Πειραιεί, δεξιὸν ἔχων κέρας, Λύσανδρος δὲ σὺν τοῖς μισθοφόροις τὸ εὐώνυμον.

31. Πέμπων δε πρέσβεις ο Παυσανίας προς τους έν Πειραιεί, εκέλευεν απιέναι επί τα εαυτών επεί δ ουκ επείθουτο, προσέβαλλεν όσον ἀπὸ βοής ένεκεν, ὅπως μὴ δήλος είη εύμενης αυτοίς ών. έπει δ' ουδεν άπο της προσβολής πράξας απηλθε, τη ύστεραία, λαβων των μεν Λακεδαιμονίων δύο μόρας, των δὲ ᾿Αθηναίων ἱππέων τρεῖς φυλάς, παρηλθεν επί τον κωφον λιμένα, σκοπών πη ευαποτείχιστος είη ὁ Πειραιεύς. 32. ἐπεὶ δὲ ἀπιόντος αὐτοῦ προσέθεόν τινες, καὶ πράγματα αὐτῷ παρείχον, ἀχθεσθεὶς παρήγγειλε τους μεν ίππέας ελαύνειν είς αυτους ενέντας, καὶ τους τὰ δέκα ἀφ' ήβης συνέπεσθαι · σύν δὲ τοῖς ἄλλοις αυτός επηκολούθει. καὶ απέκτειναν μεν εγγύς τριάκοντα τῶν Φιλῶν, τοὺς δ' ἄλλους κατεδίωξαν πρὸς τὸ ἐν Πειραιεῖ θέατρου. 33. έκει δὲ ἔτυγου ἐξοπλιζόμενοι οί τε πελτασταὶ πάντες, καὶ οἱ ὁπλῖται τῶν ἐκ Πειραιῶς. καὶ οἱ μὲν ψιλοὶ εὐθὺς ἐκδραμόντες ἡκόντιζον, ἔβαλλον, ἐτόξευον, έσφενδόνων · οί δε Λακεδαιμόνιοι, έπεὶ αὐτῶν πολλοὶ έτιτρώσκοντο, μάλα πιεζόμενοι ανεχώρησαν επὶ πόδα · οἱ δ' έν τούτω πολύ μάλλον επέκειντο. ενταύθα δε αποθνήσκει Χαίρων τε καὶ Θίβραχος, ἄμφω πολεμάρχω, καὶ Λακράτης ό όλυμπιονίκης, καὶ ἄλλοι οἱ τεθαμμένοι Λακεδαιμονίων πρὸ τῶν πυλῶν ἐν Κεραμεικῷ. 34. ὁρῶν δὲ ταῦτα ὁ Θρασύβουλος καὶ οἱ ἄλλοι ὁπλῖται, ἐβοήθουν, καὶ ταχὺ παρετάξαντο προ των άλλων επ' οκτώ. Ο δε Παυσανίας, μάλα πιεσθείς, καὶ ἀναχωρήσας ὅσον στάδια τέτταρα ἡ πέντε πρὸς λόφον τινά, παρήγγειλε τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ τοις άλλοις ξυμμάχοις ἐπιχωρείν πρὸς ἑαυτόν. ἐκεί δὲ συνταξάμενος βαθείαν παντελώς την φάλαγγα, ηγεν ἐπὶ τους 'Αθηναίους. οι δ' είς χείρας μεν εδέξαντο, επειτα δε οί μεν έξεωσθησαν είς τον έν ταις 'Αλαις πηλον, οί δε ένέκλιναν, και αποθυήσκουσιν αυτών ώς πεντήκοντα και έκατόν.

35. Ο δε Παυσανίας τρόπαιον στησάμενος ανεχώρησε. καὶ οὐδ ὢς ὦργίζετο αὐτοῖς, ἀλλὰ λάθρα πέμπων ἐδίδασκε τους έν Πειραιεί οία χρη λέγοντας πρέσβεις πέμπειν πρός έαυτον καὶ τοὺς παρόντας Ἐφόρους. οἱ δ' ἐπείθοντο. διίστη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῷ ἄστει, καὶ ἐκέλευε πρὸς σφᾶς προσιέναι ώς πλείστους συλλεγομένους, λέγοντας ὅτι οὐδὲν δέονται τοῖς ἐν τῷ Πειραιεῖ πολεμεῖν, ἀλλὰ διαλυθέντες κοινή αμφότεροι Λακεδαιμονίοις φίλοι είναι. 36. ήδέως ταῦτα καὶ Ναυκλείδας Εφορος ών συνήκουεν. ωσπερ γαρ νομίζεται συν βασιλεί δύο των 'Εφόρων συστρατεύεσθαι, καὶ τότε παρην οὖτός τε καὶ ἄλλος, ἀμφότεροι της μετά Παυσανίου γνώμης όντες, μάλλον ή της μετά Λυσάνδρου. διὰ ταῦτα οὖν καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα προθύμως ἔπεμπον τούς τ' έκ Πειραιώς, έχοντας τὰς πρὸς Λακεδαιμονίους σπονδάς, καὶ τους ἀπὸ τῶν ἐν τῷ ἄστει ίδιώτας, Κηφισοφώντά τε καὶ Μέλητον. 37. Έπεὶ μέντοι ούτοι ώχουτο ες Λακεδαίμονα, επεμπου δη καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ἐκ τοῦ ἄστεος, λέγοντας ὅτι αὐτοὶ μὲν παραδιδόασι καὶ τὰ τείχη, ἃ έχουσι, καὶ σφας αὐτοὺς Λακεδαιμονίοις χρησθαι ο τι βούλονται· άξιουν δ' έφασαν καὶ τους έν Πειραιεί, εί φίλοι φασίν είναι Λακεδαιμονίοις, παραδιδόναι τόν τε Πειραια και την Μουνυχίαν. 38. ακούσαντες δε πάντων αὐτῶν οἱ Εφοροι καὶ οἱ ἔκκλητοι, ἐξέπεμψαν πεντεκαίδεκα ανδρας είς τὰς 'Αθήνας, καὶ ἐπέταξαν σὺν Παυσανία διαλλάξαι ὅπη δύναιντο κάλλιστα. Οἱ δὲ διήλλαξαν, ἐφ' ὧτε εἰρήνην μεν έχειν ώς προς άλλήλους, άπιέναι δε έπι τὰ έαυτῶν έκάστους, πλην τῶν τριάκοντα, καὶ τῶν ἔνδεκα, καὶ τῶν ἐν τῷ Πειραιεῖ ἀρξάντων δέκα · εἰ δέ τινες φοβοίντο των έξ ἄστεος, έδοξεν αὐτοῖς τὴν Ἐλευσίνα κατοικείν.

39. Τούτων δὲ περανθέντων, Παυσανίας μὲν διῆκε τὸ στράτευμα· οἱ δὲ ἐκ τοῦ Πειραιῶς, ἀνελθόντες σὺν τοῖς

οπλοις είς την ακρόπολιν, έθυσαν τη 'Αθηνά. επεί δε κατέβησαν οι στρατηγοί, ένθα δη ο Θραυσύβουλος έλεξεν. 40. Τμίν, έφη, ὦ έκ τοῦ ἄστεος ἄνδρες, συμβουλεύω έγὼ γυωναι ύμας αὐτούς. μάλιστα δ' αν γνοίητε, εὶ ἀναλογίσαισθε, επὶ τίνι ὑμῖν μέγα φρονητέον ἐστὶν, ὥστε ἡμῶν άρχειν έπιχειρείν. πότερον δικαιότεροί έστε; άλλ' ὁ μὲν δήμος, πενέστερος ύμων ων, ούδεν πώποτε ένεκα χρημάτων ύμας ηδίκησεν ύμεις δε, πλουσιώτεροι πάντων όντες, πολλά καὶ αἰσχρὰ ένεκα κερδέων πεποιήκατε. ἐπεὶ δὲ δικαιοσύνης οὐδεν ύμιν προσήκει, σκέψασθε εὶ ἄρα ἐπ' ανδρεία υμίν μέγα φρονητέον. 41. καὶ τίς αν καλλίων κρίσις τούτου γένοιτο, ή ώς έπολεμήσαμεν προς άλλήλους; άλλα γυώμη φαίητ' αν προέχειν, ολ, έχουτες και τείχος και όπλα καὶ χρήματα καὶ ξυμμάχους Πελοποννησίους, υπὸ των οὐδεν τούτων εχόντων παρελύθητε; άλλ' επὶ Λακεδαιμονίοις δη οἴεσθε μέγα φρονητέον εἶναι; πῶς; οἵ γε, ώσπερ τους δάκνοντας κύνας κλοιφ δήσαντες παραδιδόασιν, ούτω κάκεινοι, ύμας παραδόντες τώ ήδικημένω τούτω δήμω, οἴχονται ἀπιόντες; 42. οὐ μέντοι γε ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες, ἀξιῶ έγω, ων ομωμόκατε παραβήναι οὐδεν, άλλα και τοῦτο προς τοις άλλοις καλοις επιδείξαι, ότι και εύορκοι και όσιοί εστε.

Εἰπων δὲ ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα, καὶ ὅτι οὐδὲν δέοι ταράττεσθαι, ἀλλὰ τοῖς νόμοις τοῖς ἀρχαίοις χρῆσθαι, ἀνέστησε τὴν ἐκκλησίαν. 43. καὶ τότε μὲν ἀρχὰς καταστησάμενοι ἐπολιτεύοντο· ὑστέρω δὲ χρόνω, ἀκούσαντες ξένους μισθοῦσθαι τοὺς ἐν Ἐλευσῖνι, στρατευσάμενοι πανδημεὶ ἐπ' αὐτοὺς, τοὺς μὲν στρατηγοὺς αὐτῶν εἰς λόγους ἐλθόντας ἀπέκτειναν, τοῖς δὲ ἄλλοις εἰσπέμψαντες τοὺς φίλους καὶ ἀναγκαίους, ἔπεισαν συναλλαγῆναι· καὶ ὀμόσαντες ὅρκους, ἡ μὴν μὴ μνησικακήσειν, ἔτι καὶ νῦν ὁμοῦ τε πολιτεύονται, καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένει ὁ δῆμος.

III. THE BATTLE OF MANTINEA.

[Hellenica, VII.]

- V. 11. Ἐπεὶ δὲ ἐγένετο Ἐπαμεινώνδας ἐν τῆ πόλει τῶν Σπαρτιατών, ὅπου μὲν ἔμελλον ἔν τε ἰσοπέδω μαγείσθαι καὶ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν βληθήσεσθαι, οὐκ εἰσήει ταύτη, οὐδ όπου γε μηδέν πλέον μαχείσθαι των ολίγων πολλοί όντες. ένθα δε πλεονεκτείν αν ενόμιζε, τουτο λαβων το χωρίον κατέβαινε, καὶ οὐκ ἀνέβαινεν εἰς τὴν πόλιν. 12. τό γε μην έντευθεν γενόμενον έξεστι μεν το θείον αιτιασθαι, έξεστι δε λέγειν ώς τοις απονενοημένοις οὐδεὶς αν ύποσταίη. ἐπεὶ γὰρ ἡγεῖτο ᾿Αρχίδαμος οὐδὲ ἐκατὸν ἔχων άνδρας, καὶ διαβάς ὅπερ ἐδόκει τι ἔχειν κώλυμα, ἐπορεύετο προς όρθιον έπι τους αντιπάλους, ένταθθα δη οί πύρ πνέοντες, οι νενικηκότες τους Λακεδαιμονίους, οι τω παντί πλέονες καὶ προσέτι ὑπερδέξια χωρία ἔχοντες, οὐκ ἐδέξαντο τους περὶ τὸν ᾿Αρχίδαμον, ἀλλ᾽ ἐγκλίνουσι. 13. καὶ οἱ μεν πρώτοι τών Επαμεινώνδου αποθνήσκουσιν επεί μέντοι ἀγαλλόμενοι τῆ νίκη ἐδίωξαν οἱ ἔνδοθεν πορρωτέρω τοῦ καιρού, ούτοι αὐ ἀποθνήσκουσι περιεγέγραπτο γάρ, ώς ξοικεν, ύπὸ τοῦ θείου μέχρι όσου ή νίκη εδέδοτο αὐτοῖς. καὶ ὁ μὲν δὴ ᾿Αρχίδαμος τρόπαιόν τε ἵστατο ἔνθα ἐπεκράτησε, καὶ τοὺς ἐνταῦθα πεσόντας τῶν πολεμίων ὑποσπόνδους ἀπεδίδου.
- 14. 'Ο δ' Επαμεινώνδας, λογιζόμενος ὅτι βοηθήσοιεν οἱ ᾿Αρκάδες εἰς τὴν Λακεδαίμονα, ἐκείνοις μὲν οὐκ ἐβούλετο καὶ πᾶσι Λακεδαιμονίοις ὁμοῦ γενομένοις μάχεσθαι, ἄλλως τε καὶ εὐτυχηκόσι, τῶν δὲ ἀποτετυχηκότων · πάλιν δὲ πορευθεὶς ὡς ἐδύνατο τάχιστα εἰς τὴν Τεγέαν, τοὺς μὲν ὁπλίτας ἀνέπαυσε, τοὺς δ΄ ἱππέας ἔπεμψεν εἰς τὴν Μαντίνειαν, δεηθεὶς αὐτῶν προσκαρτερήσαι, καὶ διδάσκων ὡς

πάντα μεν είκος έξω είναι τὰ τῶν Μαντινέων βοσκήματα, πάντας δὲ τοὺς ἀνθρώπους, ἄλλως τε καὶ σίτου συγκομιδής ούσης. 15. Καὶ οἱ μὲν ορχοντο · οἱ δ' ᾿Αθηναῖοι ἱππεῖς όρμηθέντες έξ Έλευσίνος έδειπνοποιήσαντο μεν έν Ισθμώ, διελθόντες δε τὰς Κλεωνάς ετύγχανον προσιόντες είς τὴν Μαντίνειαν, καὶ καταστρατοπεδευσάμενοι έντὸς τείχους έν ταις οικίαις. ἐπεὶ δὲ δηλοι ήσαν προσελαύνοντες οἱ πολέμιοι, έδεοντο οἱ Μαντινεῖς τῶν ᾿Αθηναίων ἱππέων βοηθησαι, εί τι δύναιντο · έξω γαρ είναι και τα βοσκήματα πάντα και τους έργάτας, πολλους δε και παίδας και γεραιτέρους των έλευθέρων άκούσαντες δε ταῦτα οἱ Αθηναῖοι ἐκβοηθοῦσιν, έτι όντες αναριστοι καὶ αυτοί καὶ οί ἵπποι. 16. ένταθθα δη τούτων αὖ την ἀρετην τίς οὐκ ἃν ἀγασθείη; οἱ καὶ πολύ πλείονας όρωντες τους πολεμίους, καὶ ἐν Κορίνθω δυστυχήματος γεγενημένου τοις ίππευσιν, ούδεν τούτων έπελογίσαντο, οὐδ' ὅτι καὶ Θηβαίοις καὶ Θετταλοῖς τοῖς κρατίστοις ίππευσιν είναι δοκουσιν έμελλον μάχεσθαι, άλλ' αισχυνόμενοι, εί παρόντες μηδεν ώφελήσειαν τους συμμάχους, ώς είδον τάχιστα τους πολεμίους, συνέρραξαν, έρωντες ανασώσασθαι την πατρώαν δόξαν. 17. καὶ μαχόμενοι αίτιοι μεν εγένοντο τὰ έξω πάντα σωθήναι τοις Μαντινευσιν, αὐτῶν δὲ ἀπέθανον ἄνδρες ἀγαθοὶ, καὶ ἀπέκτειναν δὲ δήλον ὅτι τοιούτους · οὐδὲν γὰρ οὕτω βραχὺ ὅπλον ἐκάτεροι είχον φ ούκ έξικνούντο άλλήλων. καὶ τοὺς μεν φιλίους νεκρούς οὐ προήκαντο, τῶν δὲ πολεμίων ἦν οθς ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν.

18. 'Ο δ' αὖ Ἐπαμεινώνδας, — ἐνθυμούμενος ὅτι ὀλίγων μὲν ἡμερῶν ἀνάγκη ἔσοιτο ἀπιέναι, διὰ τὸ ἐξήκειν τἢ στρατεία τὸν χρόνον, εἰ δὲ καταλείψοι ἐρήμους οἷς ἢλθε σύμμαχος, ἐκεῖνοι πολιορκήσοιντο ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων, αὐτὸς δὲ τἢ ἐαυτοῦ δόξῃ παντάπασιν ἔσοιτο λελυμασμένος, ἡττη-

μένος μεν εν Λακεδαίμονι συν πολλώ όπλιτικώ ύπ' όλίγων, ήττημένος δὲ ἐν Μαντινεία ἱππομαχία, αἴτιος δὲ γεγενημένος, διὰ τὴν εἰς Πελοπόννησον στρατείαν, τοῦ συνεστάναι Λακεδαιμονίους καὶ 'Αρκάδας καὶ 'Αχαιούς καὶ 'Ηλείους καὶ ᾿Αθηναίους · ώστε οὐκ ἐδόκει αὐτῷ δυνατὸν εἶναι άμαχεὶ παρελθεῖν, λογιζομένω ὅτι εἰ μὲν νικώη, πάντα ταῦτα ἀναλύσοιτο · εἰ δὲ ἀποθάνοι, καλὴν τὴν τελευτὴν ήγήσατο ἔσεσθαι πειρωμένω τη πατρίδι ἀρχην Πελοπονυήσου καταλιπείν. 19. το μεν οὖν αυτον τοιαῦτα διανοείσθαι οὐ πάνυ μοι δοκεί θαυμαστον είναι · φιλοτίμων γὰρ ανδρών τὰ τοιαῦτα διανοήματα · τὸ μέντοι τὸ στράτευμα παρεσκευακέναι ώς πόνον τε μηδένα αποκάμνειν μήτε νυκτὸς μήτε ἡμέρας, κινδύνου τε μηδενὸς ἀφίστασθαι, σπάνιά τε τὰ ἐπιτήδεια ἔχοντας ὅμως πείθεσθαι ἐθέλειν, ταῦτά μοι δοκεί θαυμαστότερα είναι. 20. καὶ γὰρ ὅτε τὸ τελευταίον παρήγγειλεν αὐτοίς παρασκευάζεσθαι ώς μάχης έσομένης, προθύμως μεν έλευκοῦντο οἱ ἱππεῖς τὰ κράνη κελεύουτος έκείνου, έπεγράφουτο δὲ καὶ οί τῶν ᾿Αρκάδων ὁπλίται ρόπαλα, ως Θηβαίοι όντες, πάντες δε ήκονωντο καὶ λόγχας καὶ μαγαίρας, καὶ ἐλαμπρύνοντο τὰς ἀσπίδας.

21. Έπεὶ μέντοι οὖτω παρεσκευασμένους ἐξήγαγεν, ἄξιον αὖ κατανοῆσαι ἃ ἐποίησε. πρῶτον μὲν γὰρ, ὥσπερ εἰκὸς, συνετάττετο. τοῦτο δὲ πράττων, σαφηνίζειν ἐδόκει ὅτι εἰς μάχην παρεσκευάζετο · ἐπεί γε μὴν ἐτέτακτο αὐτῷ τὸ στράτευμα ὡς ἐβούλετο, τὴν μὲν συντομωτάτην πρὸς τοὺς πολεμίους οὐκ ἦγε, πρὸς δὲ τὰ πρὸς ἑσπέραν ὄρη καὶ ἀντιπέραν τῆς Τεγέας ἡγεῖτο · ὥστε δόξαν παρεῖχε τοῖς πολεμίοις μὴ ποιήσεσθαι μάχην ἐκείνη τῆ ἡμέρα. 22. καὶ γὰρ δὴ ὡς πρὸς τῷ ὅρει ἐγένετο, ἐπεὶ ἐξετάθη αὐτῷ ἡ φάλαγξ, ὑπὸ τοῖς ὑψηλοῖς ἔθετο τὰ ὅπλα, ὥστε εἰκάσθη στρατοπεδευομένῳ. τοῦτο δὲ ποιήσας, ἔλυσε μὲν τῶν

πλείστων πολεμίων την έν ταις ψυχαις προς μάχην παρασκευήν, έλυσε δε την έν ταις συντάξεσιν. έπεί γε μην παραγαγών τους έπι κέρως πορευομένους λόχους είς μέτωπον, ισχυρον εποιήσατο το περί εαυτον εμβολον, τότε δη αναλαβείν παραγγείλας τὰ ὅπλα ἡγείτο · οί δ' ἡκολούθουν. οί δε πολέμιοι ώς είδον παρά δόξαν επιόντας, ούδεις αὐτῶν ήσυγίαν έχειν ήδύνατο, άλλ' οἱ μὲν ἔθεον εἰς τὰς τάξεις, οἱ δὲ παρετάττοντο, οἱ δὲ ἵππους ἐχαλίνουν, οἱ δὲ θώρακας ένεδύοντο, πάντες δε πεισομένοις τι μαλλον ή ποιήσουσιν έψκεσαν. 23. Ο δε το στράτευμα αντίπρωρον ωσπερ τριήρη προσήγε, νομίζων, όπη έμβαλων διακόψειε, διαφθερείν όλον τὸ τῶν ἐναντίων στράτευμα καὶ γὰρ δὴ τῷ μὲν ισχυροτάτφ παρεσκευάζετο άγωνίζεσθαι, το δε άσθενέστατον πόρρω ἀπέστησεν, είδως ὅτι ἡττηθεν ἀθυμίαν αν παράσχοι τοῖς μεθ' έαυτοῦ, ρώμην δὲ τοῖς πολεμίοις. καὶ μην τους ίππέας οι μεν πολέμιοι άντιπαρετάξαντο ώσπερ όπλιτων φάλαγγα βάθος, έφεξης καὶ ἔρημον πεζων άμίππων · 24. ό δ' Επαμεινώνδας αὖ καὶ τοῦ ἱππικοῦ ἔμβολον ισχυρου εποιήσατο, και αμίππους πεζούς συνέταξεν αυτοίς, νομίζων τὸ ἱππικὸν ἐπεὶ διακόψειεν, ὅλον τὸ ἀντίπαλον νενικηκώς έσεσθαι · μάλα γὰρ χαλεπον εύρειν τους έθελήσοντας μένειν, επειδάν τινας φεύγοντας των έαυτων δρωσι. καὶ ὅπως μη ἐπιβοηθῶσιν οἱ ᾿Αθηναῖοι ἀπὸ τοῦ εὐωνύμου κέρατος έπὶ τὸ έχόμενον, κατέστησεν έπὶ γηλόφων τινῶν έναντίους αυτοῖς καὶ ἱππέας καὶ ὁπλίτας, Φόβον βουλόμενος καὶ τούτοις παρέχειν ώς, εί βοηθήσαιεν, ὅπισθεν οὖτοι ἐπικείσοιντο αυτοίς. την μεν δη συμβολην ούτως εποιήσατο, καὶ οὐκ ἐψεύσθη τῆς ἐλπίδος · κρατήσας γὰρ ἡ προσέβαλεν δλου εποίησε φεύγειν το των εναντίων. 25. Έπεί γε μην έκεινος έπεσεν, οι λοιποι ούδε τη νίκη ορθως έτι έδυνάσθησαν χρήσασθαι. άλλα φυγούσης μέν αυτοίς της έναντίας φάλαγγος, οὐδένα ἀπέκτειναν οἱ ὁπλῖται, οὐδὲ προῆλθον ἐκ τοῦ χωρίου ἔνθα ἡ συμβολὴ ἐγένετο · φυγόντων δ αὐτοῖς καὶ τῶν ἱππέων, ἀπέκτειναν μὲν οὐδ' οἱ ἱππεῖς διώκοντες οὖτε ἱππείας οὖθ' ὁπλίτας, ὥσπερ δὲ ἡττώμενοι πεφοβημένως διὰ τῶν φευγόντων πολεμίων διέπεσον. καὶ μὴν οἱ ἄμιπποι καὶ οἱ πελτασταὶ, συννενικηκότες τοῖς ἱππεῦσιν, ἀφίκοντο μὲν ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου, ὡς κρατοῦντες, ἐκεῖ δ' ὑπὸ τῶν ᾿Αθηναίων οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ἀπέθανον.

26. Τούτων δὲ πραχθέντων, τοὐναντίον ἐγεγένητο οῦ ἐνόμισαν πάντες ἄνθρωποι ἔσεσθαι. συνεληλυθυίας γὰρ σχεδον ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἀντιτεταγμένων, οὐδεὶς ἢν ὅστις οὐκ ῷετο, εἰ μάχη ἔσοιτο, τοὺς μεν κρατήσαντας ἄρξειν, τοὺς δὲ κρατηθέντας ὑπηκόους ἔσεσθαι· ὁ δὲ θεὸς οὕτως ἐποίησεν ὥστε ἀμφότεροι μὲν τρόπαιον ὡς νενικηκότες ἐστήσαντο, τοὺς δὲ ἰσταμένους οὐδέτεροι ἐκώλυον, νεκροὺς δὲ ἀμφότεροι μὲν ὡς νενικηκότες ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν, ἀμφότεροι δὲ ὡς ἡττημένοι ὑποσπόνδους ἀπελάμβανον. 27. νενικηκέναι δὲ φάσκοντες ἐκάτεροι οὖτε χώρα οὕτε πόλει οὖτ' ἀρχῆ οὐδέτεροι οὐδὲν πλέον ἔχοντες ἐφάνησαν ἡ πρὶν τὴν μάχην γενέσθαι· ἀκρισία δὲ καὶ ταραχὴ ἔτι πλείων μετὰ τὴν μάχην ἐγένετο ἡ προσθεν ἐν τῆ Ἑλλάδι. ἐμοὶ μὲν δὴ μέχρι τούτου γραφέσθω· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἴσως ἄλλφ μελήσει.

IV. CHARACTER OF SOCRATES.

[Memorabilia, I.]

Ι. Πολλάκις ἐθαύμασα, τίσι ποτὲ λόγοις ᾿Αθηναίους ἔπεισαν οἱ γραψάμενοι Σωκράτην, ὡς ἄξιος εἶη θανάτου τῆ πόλει. ἡ μὲν γὰρ γραφὴ κατ' αὐτοῦ τοιάδε τις ἦν :—

'Αδικεί Σωκράτης οῦς μεν ή πόλις νομίζει θεοὺς οὐ νομίζων, ἔτερα δε καινὰ δαιμόνια εἰσφέρων· ἀδικεί δε καὶ τοὺς νέους διαφθείρων.

- 2. Πρώτον μεν ούν, ως ούκ ενόμιζεν οθς ή πόλις νομίζει θεούς, ποίφ ποτ' έχρήσαντο τεκμηρίφ; θύων τε γαρ φανερὸς ἦν, πολλάκις μὲν οἴκοι, πολλάκις δὲ ἐπὶ τῶν κοινῶν της πόλεως βωμών, καὶ μαντική χρώμενος οὐκ ἀφανης ην. διετεθρύλητο γαρ, ώς φαίη Σωκράτης το δαιμόνιον εαυτώ σημαίνειν . όθεν δη καὶ μάλιστά μοι δοκούσιν αὐτον αἰτιάσασθαι καινά δαιμόνια είσφερειν. 3. ό δε οὐδεν καινότερου εἰσέφερε τῶν ἄλλων, ὅσοι, μαντικὴν νομίζοντες, οἰωνοίς τε χρώνται καὶ φήμαις καὶ συμβόλοις καὶ θυσίαις. ούτοί τε γὰρ ὑπολαμβάνουσιν οὐ τοὺς ὅρνιθας οὐδὲ τοὺς απαντώντας είδεναι τὰ συμφέροντα τοῖς μαντευομένοις, άλλα τους θεους δια τούτων αυτά σημαίνειν, κακείνος ουτως ενόμιζεν. 4. άλλ' οι μεν πλείστοι φασιν ύπό τε των ορνίθων και των απαντώντων αποτρέπεσθαί τε και προτρέπεσθαι· Σωκράτης δὲ ωσπερ ἐγίγνωσκεν ούτως ἔλειγε· τὸ δαιμόνιον γὰρ ἔφη σημαίνειν. καὶ πολλοῖς τῶν ξυνόντων προηγόρευε τὰ μεν ποιείν, τὰ δε μὴ ποιείν, ώς τοῦ δαιμονίου προσημαίνοντος. καὶ τοῖς μὲν πειθομένοις αὐτῷ συνέφερε, τοις δε μη πειθομένοις μετέμελε. 5. καίτοι τίς οὐκ αν όμολογήσειεν αὐτον βούλεσθαι μήτ' ηλίθιον μήτ' άλαζόνα φαίνεσθαι τοις συνούσιν; έδόκει δ' αν άμφότερα ταῦτα, εἰ προαγορεύων ὡς ὑπὸ θεοῦ φαινόμενα εἶτα ψευδόμενος έφαίνετο. δήλον οὖν, ὅτι οὐκ αν προέλεγεν, εἰ μη επίστευεν αληθεύσειν. ταῦτα δὲ τίς αν άλλω πιστεύσειεν ή θεώ; πιστεύων δὲ θεοίς, πώς οὐκ είναι θεοὺς ενόμιζεν ;
- 6. 'Αλλά μην εποίει και τάδε προς τους επιτηδείους. τὰ μεν γὰρ ἀναγκαια συνεβούλευε και πράττειν, ώς ενό-

μιζεν ἄριστ' αν πραχθήναι περί δε των άδήλων ὅπως άποβήσοιτο, μαντευσομένους έπεμπεν εί ποιητέα. 7. καὶ τους μέλλοντας οίκους τε καὶ πόλεις καλώς οίκήσειν μαντικής έφη προσδείσθαι. τεκτονικον μέν γὰρ ἡ χαλκευτικου ή γεωργικου ή αυθρώπων αρχικου ή των τοιούτων έργων έξεταστικον ή λογιστικον ή οἰκονομικον ή στρατηγικον γενέσθαι, πάντα τὰ τοιαῦτα μαθήματα καὶ ἀνθρώπου γνώμη αίρετεα ενόμιζεν είναι . 8. τὰ δὲ μέγιστα τῶν εν τούτοις έφη τους θεους έαυτοίς καταλείπεσθαι, ών ουδεν δήλον είναι τοις ανθρώποις. οὖτε γὰρ τῷ καλῶς ἀγρὸν φυτευσαμένω δήλον όστις καρπώσεται ούτε τω καλώς οικίαν οικοδομησαμένω δήλον όστις οικήσει · ούτε τώ στρατηγικώ δήλου εί συμφέρει στρατηγείν ούτε τώ πολιτικώ δήλον εἰ συμφέρει τῆς πόλεως προστατείν · οὖτε τῷ καλὴν γήμαντι, ίνα ευφραίνηται, δήλον εί δια ταύτην ανιάσεται. ούτε τω δυνατούς έν τη πόλει κηδεστάς λαβόντι δήλον εί διὰ τούτους στερήσεται τῆς πόλεως. 9. τοὺς δὲ μηδὲν των τοιούτων οιομένους είναι δαιμόνιον, άλλα πάντα της ανθρωπίνης γνώμης, δαιμοναν έφη · δαιμοναν δε και τούς μαντευομένους α τοις ανθρώποις έδωκαν οι θεοί μαθούσι διακρίνειν οδον, εί τις επερωτώη πότερον επιστάμενον ήνιοχείν επὶ ζεύγος λαβείν κρείττον, ἡ μὴ επιστάμενον ἡ πότερον επιστάμενον κυβερναν επί την ναθν κρείττον λαβείν, ἡ μὴ ἐπιστάμενον · ἡ ὰ ἔξεστιν ἀριθμήσαντας ἡ μετρήσαντας ή στήσαντας είδεναι, τους τὰ τοιαῦτα παρὰ τῶν θεων πυνθανομένους άθέμιτα ποιείν ήγείτο. έφη δε δείν, ά μεν μαθόντας ποιείν έδωκαν οί θεοί, μανθάνειν · ά δε μή δήλα τοις ανθρώποις έστὶ, πειρασθαι διὰ μαντικής παρά των θεων πυνθάνεσθαι · τους θεους γαρ, οις αν ωσιν ίλεφ, σημαίνειν.

10. 'Αλλά μην εκεινός γε άει μεν ην εν τῷ φανερῷ πρώ

τε γὰρ εἰς τοὺς περιπάτους καὶ τὰ γυμνάσια ἤει, καὶ πληθούσης ἀγορᾶς ἐκεῖ φανερὸς ἦν, καὶ τὸ λοιπὸν ἀεὶ τῆς ἡμέρας ἢν ὅπου πλείστοις μέλλοι συνέσεσθαι· καὶ ἔλεγε μὲν ὡς τὸ πολὺ, τοῖς δὲ βουλομένοις ἐξῆν ἀκούειν. 11. οὐδεὶς δὲ πώποτε Σωκράτους οὐδὲν ἀσεβὲς οὐδὲ ἀνόσιον οὕτε πράττοντος εἶδεν, οὕτε λέγοντος ἤκουσεν. οὐδὲ γὰρ περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως, ἦπερ τῶν ἄλλων οἱ πλεῖστοι, διελέγετο, — σκοπῶν ὅπως ὁ καλούμενος ὑπὸ τῶν σοφιστῶν κόσμος ἔχει, καὶ τίσιν ἀνάγκαις ἔκαστα γίγνεται τῶν οὐρανίων, — ἀλλὰ καὶ τοὺς φροντίζοντας τὰ τοιαῦτα μωραίνοντας ἀπεδείκνυ.

12. Καὶ πρώτον μὲν αὐτών ἐσκόπει, πότερά ποτε νομίσαντες ίκανως ήδη τάνθρώπινα είδεναι, έρχονται έπὶ τὸ περὶ των τοιούτων φροντίζειν, ή τὰ μεν ἀνθρώπινα παρέντες, τὰ δαιμόνια δὲ σκοποῦντες, ἡγοῦνται τὰ προσήκοντα πράττειν. 13. έθαύμαζε δε εί μη φανερον αυτοίς έστιν, δτι ταῦτα οὐ δυνατόν ἐστιν ἀνθρώποις εύρεῖν ἐπεὶ καὶ τοὺς μέγιστον φρονούντας έπὶ τῷ περὶ τούτων λέγειν οὐ ταὐτὰ δοξάζειν άλλήλοις, άλλα τοις μαινομένοις όμοίως διακείσθαι προς άλλήλους. 14. των τε γάρ μαινομένων τους μεν οὐδὲ τὰ δεινὰ δεδιέναι, τοὺς δὲ καὶ τὰ μὴ φοβερὰ φοβεῖσθαι· καὶ τοῖς μὲν οὐδ' ἐν ὅχλφ δοκεῖν αἰσχρὸν εἶναι λέγειν ή ποιείν ότιουν, τοίς δε ουδ έξιτητέον είς ανθρώπους είναι δοκείν και τους μεν ούθ' ιερον ούτε βωμον ούτε άλλο τῶν θείων οὐδὲν τιμᾶν, τοὺς δὲ καὶ λίθους καὶ ξύλα τὰ τυχόντα καὶ θηρία σέβεσθαι · τῶν τε περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως μεριμνώντων τοις μεν δοκείν εν μόνον το ον είναι, τοις δε άπειρα το πλήθος και τοις μεν αεί κινείσθαι πάντα, τοις δε οὐδεν ἄν ποτε κινηθήναι καὶ τοις μεν πάντα γίγνεσθαί τε καὶ ἀπόλλυσθαι, τοῖς δὲ οὖτ' αν γενέσθαι ποτε ουδεν ούτε απολέσθαι. 15. Ἐσκόπει δε περί αὐτῶν καὶ τάδε· ἀρ', ὅσπερ οἱ τὰνθρώπεια μανθάνοντες ἡγοῦνται τοῦθ', ὅ τι ἀν μάθωσιν, ἑαντοῖς τε καὶ τῶν ἄλλων ὅτῷ ἀν βούλωνται ποιήσειν, οὕτω καὶ οἱ τὰ θεῖα ζητοῦντες νομίζουσιν, ἐπειδὰν γνῶσιν αἶς ἀνάγκαις ἔκαστα γίγνεται, ποιήσειν, ὅταν βούλωνται, καὶ ἀνέμους καὶ ὕδατα καὶ ὥρας καὶ ὅτου ἀν ἄλλου δέωνται τῶν τοιούτων; ἡ τοιοῦτο μὲν οὐδὲν οὐδ ἐλπίζουσιν, ἀρκεῖ δ' αὐτοῖς γνῶναι μόνον ἡ τῶν τοιούτων ἔκαστα γίγνεται; 16. περὶ μὲν οὖν τῶν ταῦτα πραγματευομένων τοιαῦτα ἔλεγεν. αὐτὸς δὲ περὶ τῶν ἀνθρωπείων ἀεὶ διελέγετο, σκοπῶν τί εὐσεβὲς, τί ἀσεβές· τί καλὸν, τί αἰσχρόν· τί δίκαιον, τί ἄδικον· τί σωφροσύνη, τί μανία· τί ἀνδρία, τί δειλία· τί πόλις, τί πολιτικός· τί ἀρχὴ ἀνθρώπων, τί ἀρχικὸς ἀνθρώπων· καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ἃ τοὺς μὲν εἰδότας ἡγεῖτο καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς εἶναι, τοὺς δὲ ἀγνοοῦντας ἀνδραποδώδεις ἃν δικαίως κεκλῆσθαι.

17. "Οσα μεν ουν μη φανερος ην όπως εγίγνωσκεν, οὐδεν θαυμαστού ύπερ τούτων περί αὐτοῦ παραγνώναι τούς δικαστάς · όσα δε πάντες δρεσαν, θαυμαστον εί μη τούτων ένεθυμήθησαν. 18. βουλεύσας γάρ πατε, καὶ τὸν βουλευτικου δρκου ομόσας, ευ φ ην κατά τους νόμους Βουλεύσειν, επιστάτης εν τω δήμω γενόμενος, επιθυμήσαντος τοῦ δήμου παρὰ τοὺς νόμους ἐννέα στρατηγοὺς μιậ ψήφφ τους άμφι Θράσυλλον και Έρασινίδην αποκτείναι πάντας, ούκ ήθελησεν επιψηφίσαι, δργιζομένου μεν αυτώ του δήμου, πολλών δε καὶ δυνατών ἀπειλούντων · ἀλλὰ περὶ πλείονος έποιήσατο εύορκείν η χαρίσασθαι τω δήμω παρά το δίκαιον καὶ φυλάξασθαι τοὺς ἀπειλοῦντας. 19. καὶ γὰρ επιμελείσθαι θεούς ενόμιζεν ανθρώπων, ούχ δν τρόπον οί πολλοί νομίζουσιν. οὖτοι μεν γάρ οἴονται τοὺς θεοὺς τά μεν είδεναι, τὰ δὲ ούκ είδεναι. Σωκράτης δ' ήγειτο πάντα μεν θεούς είδεναι, τά τε λεγόμενα καὶ πραττόμενα καὶ τὰ

σιγή βουλευόμενα, πανταχού δε παρείναι, καὶ σημαίνειν τοις ανθρώποις περὶ των ανθρωπείων πάντων.

20. Θαυμάζω οὖν, ὅπως ποτὲ ἐπείσθησαν ᾿Αθηναῖοι Σωκράτην περὶ τοὺς θεοὺς μὴ σωφρονεῖν, τὸν ἀσεβὲς μὲν οὐδέν ποτε πρὸς τοὺς θεοὺς οὖτ᾽ εἰπόντα οὔτε πράξαντα τοιαῦτα δὲ καὶ λέγοντα καὶ πράττοντα περὶ θεῶν, οἶά τις ἃν καὶ λέγων καὶ πράττων εἶη τε καὶ νομίζοιτο εὐσεβέστατος.

[Book IV., ch. viii.]

11. Των δε Σωκράτην γιγνωσκόντων οίος ην, οι άρετης έφιέμενοι πάντες έτι καὶ νῦν διατελοῦσι πάντων μάλιστα ποθούντες έκείνον, ώς ώφελιμώτατον όντα προς άρετης έπιμέλειαν. έμοι μεν δη, τοιούτος ων οίον έγω διήγημαι, εύσεβης μεν ούτως, ώστε μηδεν άνευ της των θεών γνώμης ποιείν · δίκαιος δε, ώστε βλάπτειν μεν μηδε μικρον μηδενα, ώφελείν δε τὰ μέγιστα τοὺς χρωμένους έαυτῷ · ἐγκρατὴς δὲ, ὥστε μηδέποτε προαιρεῖσθαι τὸ ήδιον ἀντὶ τοῦ βελτίονος · φρόνιμος δε, ώστε μη διαμαρτάνειν κρίνων τα βελτίω καὶ τὰ χείρω, μηδὲ ἄλλου προσδεῖσθαι, άλλ' αὐτάρκης είναι πρὸς τὴν τούτων γνῶσιν, ίκανὸς δὲ καὶ λόγφ εἰπεῖν τε καὶ διορίσασθαι τὰ τοιαῦτα, ἱκανὸς δὲ καὶ ἄλλους δοκιμάσαι τε καὶ άμαρτάνοντας έξελέγξαι, καὶ προτρέψασθαι έπ' άρετην καὶ καλοκάγαθίαν, — έδόκει τοιοῦτος είναι, οίος αν είη άριστός τε ανηρ καὶ εὐδαιμονέστατος. εἰ δέ τω μη αρέσκει ταῦτα, παραβάλλων τὸ ἄλλου ἦθος πρὸς ταῦτα, ούτω κρινέτω.

PLATO.

I. SOCRATES BEFORE HIS JUDGES.

1. Οὐ πολλοῦ γ' ἔνεκα χρόνου, ὦ ἄνδρες 'Αθηναῖοι, ονομα έξετε καὶ αιτίαν ύπο των βουλομένων την πόλιν λοιδορείν, ώς Σωκράτη ἀπεκτόνατε, ἄνδρα σοφόν · φήσουσι γαρ δή με σοφον είναι, εί και μη είμι, οί βουλόμενοι ύμιν ονειδίζειν. εί οὖν περιεμείνατε ολίγον χρόνον, ἀπὸ τοῦ αυτομάτου αν ύμιν τουτο εγένετο · όρατε γαρ δη την ήλικίαν, ὅτι πόρρω ἦδη ἐστὶ τοῦ βίου, θανάτου δὲ ἐγγύς. λέγω δὲ τοῦτο οὐ πρὸς πάντας ύμᾶς, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἐμοῦ καταψηφισαμένους θάνατον. 2. λέγω δε καὶ τόδε πρὸς τους αυτους τούτους. ἴσως με οἶεσθε, ω ἄνδρες, ἀπορία λόγων έαλωκέναι τοιούτων οις αν ύμας έπεισα, εί ώμην δείν ἄπαντα ποιείν καὶ λέγειν ὥστε ἀποφυγείν τὴν δίκην. πολλοῦ γε δεῖ. ἀλλ' ἀπορία μεν εάλωκα, οὐ μέντοι λόγων, άλλα τόλμης και αναισχυντίας και του έθέλειν λέγειν προς ύμας τοιαύτα οί αν ύμιν ήδιστ ήν ακούειν, θρηνούντός τέ μου καὶ οδυρομένου καὶ ἄλλα ποιούντος καὶ λέγοντος πολλά καὶ ἀνάξια ἐμοῦ, ὡς ἐγώ φημι · οἶα δὴ καὶ εἴθισθε ὑμεῖς τῶν ἄλλων ἀκούειν. 3. ἀλλ' οὖτε τότε ῷήθην δεῖν ἕνεκα τοῦ κινδύνου πράξαι οὐδεν ἀνελεύθερον, οὕτε νῦν μοι μεταμέλει ούτως απολογησαμένω, αλλά πολύ μαλλον αίρουμιι ώδε ἀπολογησάμενος τεθνάναι ἡ ἐκείνως ζῆν οὖτε γὰρ ἐν δίκη οὖτ' ἐν πολέμω οὖτ' ἐμὲ οὖτ' ἄλλον οὐδένα δεῖ τοῦτο μηχανασθαι, όπως αποφεύξεται παν ποιών θάνατον. γαρ έν ταις μάχαις πολλάκις δηλον γίγνεται ότι τό γει

ἀποθανεῖν ἄν τις ἐκφύγοι καὶ ὅπλα ἀφεὶς, καὶ ἐφ' ἰκετείαν τραπόμενος τῶν διωκόντων καὶ ἄλλαι μηχαναὶ πολλαί εἰσιν ἐν ἑκάστοις τοῖς κινδύνοις ὥστε διαφεύγειν θάνατον, ἐάν τις τολμῷ πῶν ποιεῖν καὶ λέγειν. 4. ἀλλὰ μὴ οὐ τοῦτ' ἢ χαλεπὸν, ὡ ἄνδρες, θάνατον ἐκφυγεῖν, ἀλλὰ πολὺ χαλεπώτερον πονηρίαν · θᾶττον γὰρ θανάτου θεῖ. καὶ νῦν ἐγὼ μὲν, ἄτε βραδὺς ὧν καὶ πρεσβύτης, ὑπὸ τοῦ βραδυτέρου ἐάλων, οἱ δ' ἐμοὶ κατήγοροι, ἄτε δεινοὶ καὶ ὀξεῖς ὅντες, ὑπὸ τοῦ θάττονος, τῆς κακίας. καὶ νῦν ἐγὼ μὲν ἄπειμι ὑφ' ὑμῶν θανάτου δίκην ὀφλὼν, οὖτοι δ' ὑπὸ τῆς ἀληθείας ὡφληκότες μοχθηρίαν καὶ ἀδικίαν. καὶ ἐγώ τε τῷ τιμήματι ἐμμένω, καὶ οὖτοι. ταῦτα μέν που ἴσως οὕτω καὶ ἔδει σχεῖν, καὶ οἶμαι αὐτὰ μετρίως ἔχειν.

5. Τὸ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο ἐπιθυμῶ ὑμῖν χρησμφδῆσαι, ὦ καταψηφισάμενοί μου · καὶ γάρ εἰμι ήδη ἐνταῦθα, ἐν ῷ μάλιστ' ἄνθρωποι χρησμφδοῦσιν, ὅταν μέλλωσιν ἀποθανείσθαι. φημὶ γὰρ, ὦ ἄνδρες οὶ ἐμὲ ἀπεκτόνατε, τιμωρίαν ύμιν ήξειν εὐθὺς μετὰ τὸν ἐμὸν θάνατον πολὺ χαλεπωτέραν, νη Δί', η οίαν εμε απεκτόνατε · νῦν γὰρ τοῦτο εἰργάσασθε, οἰόμενοι μεν ἀπαλλάξεσθαι τοῦ διδόναι ἔλεγχον τοῦ βίου · τὸ δὲ ὑμῶν πολὺ ἐναντίον ἀποβήσεται, ὡς ἐγώ φημι. 6. πλείους έσονται ύμας οἱ ἐλέγχοντες, οὺς νῦν ἐγὼ κατείχου, ύμεις δε οὐκ ἠσθάνεσθε καὶ χαλεπώτεροι ἔσονται οσφ νεώτεροί είσι, καὶ ύμεις μαλλον αγανακτήσετε. εί γὰρ οἶεσθε, ἀποκτείνοντες ἀνθρώπους, ἐπισχήσειν τοῦ ονειδίζειν τινὰ ύμιν ὅτι οὐκ ὀρθῶς ζῆτε, οὐκ ὀρθῶς διανοείσθε · οὐ γάρ ἐσθ' αὕτη ἡ ἀπαλλαγὴ οὕτε πάνυ δυνατὴ οὖτε καλη, άλλ' ἐκείνη καὶ καλλίστη καὶ ράστη, μη τοὺς άλλους κολούειν, άλλ' έαυτον παρασκευάζειν ὅπως ἔσται ώς βέλτιστος. ταῦτα μὲν οὖν ὑμῖν τοῖς καταψηφισαμένοις μαντευσάμενος ἀπαλλάττομαι.

- 7. Τοίς δε ἀποψηφισαμένοις ήδέως αν διαλεχθείην ύπερ τοῦ γεγονότος τουτουὶ πράγματος, ἐν ῷ οἱ ἄρχοντες ἀσχολίαν ἄγουσι, καὶ οὖπω ἔρχομαι οἶ ἐλθόντα με δεῖ τεθνάναι. άλλά μοι, & ἄνδρες, παραμείνατε τοσοῦτον χρόνον οὐδὲν γὰρ κωλύει διαμυθολογήσαι πρὸς ἀλλήλους, ἔως ἔξεστιν. ύμιν γὰρ ώς φίλοις οὖσιν ἐπιδείξαι ἐθέλω τὸ νυνί μοι ξυμβεβηκὸς τί ποτε νοεί. 8. ἐμοὶ γάρ, & ἄνδρες δικασταί ύμας γαρ δικαστάς καλών όρθως αν καλοίην — θαυμάσιόν τι γέγονεν. ή γαρ είωθυιά μοι μαντική, ή τοῦ δαιμονίου, έν μεν τῷ πρόσθεν χρόνω παντὶ πάνυ πυκνη ἀεὶ ην, καὶ πάνυ έπὶ σμικροῖς έναντιουμένη, εἶ τι μέλλοιμι μὴ ὀρθώς πράξειν νυνὶ δὲ ξυμβέβηκέ μοι, ἄπερ ὁρᾶτε καὶ αὐτοὶ, ταυτὶ ἄ γε δὴ οἰηθείη ἄν τις καὶ νομίζεται ἔσχατα κακῶν είναι. 9. έμοι δε ούτε έξιόντι έωθεν οίκοθεν ήναντιώθη το τοῦ θεοῦ σημεῖον, οὖτε ἡνίκα ἀνέβαινον ἐνταυθοῖ ἐπὶ τὸ δικαστήριον, οὖτ' ἐν τῷ λόγω οὐδαμοῦ μέλλοντί τι ἐρεῖν. καίτοι ἐν ἄλλοις λόγοις πολλαχοῦ δή με ἐπέσχε λέγοντα μεταξύ · νυνί δε οὐδαμοῦ περὶ ταύτην τὴν πράξιν οὖτ' ἐν έργφ οίδενὶ οὖτ' ἐν λόγφ ἡναντίωταί μοι. 10. τί οὖν αίτιον είναι ύπολαμβάνω; εγω ύμιν ερω κινδυνεύει γάρ μοι τὸ ξυμβεβηκὸς τοῦτο ἀγαθὸν γεγονέναι, καὶ οὐκ ἔσθ όπως ήμεις όρθως ύπολαμβάνομεν, όσοι οιόμεθα κακον είναι τὸ τεθνάναι. μέγα μοι τεκμήριον τούτου γέγονεν · οὐ γὰρ έσθ όπως οὐκ ἡναντιώθη ἄν μοι τὸ εἰωθὸς σημείου, εἰ μή τι έμελλου έγω άγαθου πράξειν.
- 11. Έννοήσωμεν δὲ καὶ τῆδε, ὡς πολλὴ ἐλπίς ἐστιν ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι. δυοῖν γὰρ θάτερόν ἐστι τὸ τεθνάναι ἡ γὰρ οἶον μηδὲν εἶναι, μηδ αἴσθησιν μηδεμίαν μηδενὸς ἔχειν τὸν τεθνεῶτα, ἡ κατὰ τὰ λεγόμενα μεταβολή τις τυγχάνει οὖσα, καὶ μετοίκησις τῆ ψυχῆ τοῦ τόπου τοῦ ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον. 12. Καὶ εἶτε μηδεμία αἴσθησίς

έστιν, άλλ' οξον ύπνος έπειδάν τις καθεύδων μηδ' όναρ μηδεν όρε, θαυμάσιον κέρδος αν είη ό θάνατος. εγώ γαρ αν οξμαι, εί τινα έκλεξάμενον δέοι ταύτην την νύκτα, έν ή ούτω κατέδαρθεν ώστε μηδ' όναρ ίδειν, καὶ τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας τὰς τοῦ βίου τοῦ έαυτοῦ ἀντιπαραθέντα ταύτη τῆ νυκτὶ δέοι σκεψάμενον εἰπεῖν, πόσας ἄμεινον καὶ ήδιον ήμέρας καὶ νύκτας ταύτης της νυκτὸς βεβίωκεν έν τῷ έαυτοῦ βίφ, οἶμαι αν μὴ ὅτι ἰδιώτην τινα, άλλα τον μέγαν βασιλέα εὐαριθμήτους αν εύρειν αὐτον ταύτας πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας καὶ νύκτας. 13. εἰ οὖν τοιοῦτον ὁ θάνατός έστι, κέρδος έγωγε λέγω καὶ γὰρ οὐδὲν πλείων ὁ πας χρόνος φαίνεται ούτω δη είναι η μία νύξ. Εὶ δ' αὐ οίον αποδημήσαί έστιν ο θάνατος ένθένδε είς άλλον τόπον, καὶ ἀληθη ἐστι τὰ λεγόμενα, ώς ἄρα ἐκεῖ εἰσιν ἄπαντες οί τεθνεώτες, τί μείζον αγαθον τούτου είη αν, ω ανδρες δικασταί; 14. εὶ γάρ τις ἀφικόμενος εἰς Αιδου, ἀπαλλαγεὶς τούτων τῶν φασκόντων δικαστῶν εἶναι, εύρήσει τοὺς ἀληθως δικαστάς, οίπερ καὶ λέγονται έκει δικάζειν, - Μίνως τε καὶ 'Ραδώμανθυς καὶ Αἰακὸς καὶ Τριπτόλεμος καὶ ἄλλοι όσοι τῶν ἡμιθέων δίκαιοι ἐγένοντο ἐν τῷ ἐαυτῶν βίφ, ἀρα φαύλη αν εἶη ἡ ἀποδημία; ἢ αὖ ᾿Ορφεῖ ξυγγενέσθαι καὶ Μουσαίφ καὶ Ἡσιόδφ καὶ Ὁμήρφ ἐπὶ πόσφ ἄν τις δέξαιτ' αν ύμων; 15. έγω μεν γαρ πολλάκις εθέλω τεθνάναι, εί ταῦτ' ἐστὶν ἀληθη · ἐπεὶ ἔμοιγε καὶ αὐτῷ θαυμαστή αν είη ή διατριβή αὐτόθι, όπότε ἐντύχοιμι Παλαμήδει καὶ Αίαντι τῷ Τελαμῶνος καὶ εἴ τις ἄλλος τῶν παλαιῶν διὰ κρίσιν άδικον τέθνηκεν, αντιπαραβάλλοντι τὰ έμαυτοῦ πάθη πρὸς τὰ ἐκείνων, ὡς ἐγὰ οἶμαι, οὐκ αν ἀηδὲς εἴη. Καὶ δὴ τὸ μέγιστον, τοὺς ἐκεῖ ἐξετάζοντα καὶ ἐρευνῶντα ώσπερ τους ένταυθα διάγειν, τίς αυτών σοφός έστι, καὶ τίς οίεται μεν έστι δ΄ οὖ. 16. ἐπὶ πόσφ δ΄ ἀν τις, ὦ ἄνδρες

δικασταὶ, δέξαιτο ἐξετάσαι τὸν ἐπὶ Τροίαν ἀγαγόντα τὴν πολλὴν στρατιὰν, ἡ ᾿Οδυσσέα, ἡ Σίσυφον, ἡ ἄλλους μυρίους ἄν τις εἴποι καὶ ἄνδρας καὶ γυναίκας; οἶς ἐκεί διαλέγεσθαι καὶ ξυνείναι καὶ ἐξετάζειν ἀμήχανον ἂν εἴη εὐδαιμονίας. πάντως οὐ δήπου τούτου γε ἔνεκα οἱ ἐκεί ἀποκτείνουσι τά τε γὰρ ἄλλα εὐδαιμονέστεροί εἰσιν οἱ ἐκεί τῶν ἐνθάδε, καὶ ἡδη τὸν λοιπὸν χρόνον ἀθάνατοί εἰσιν, εἴπερ γε τὰ λεγόμενα ἀληθή ἐστιν.

17. 'Αλλά καὶ ύμᾶς χρη, & ἄνδρες δικασταὶ, εὐέλπιδας είναι προς τον θάνατον, καὶ εν τι τοῦτο διανοείσθαι άληθες, ότι οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ κακὸν οὐδὲν οὔτε ζῶντι οὔτε τελευτήσαντι, οὐδὲ ἀμελείται ὑπὸ θεῶν τὰ τούτου πράγματα · οὐδὲ τὰ ἐμὰ νῦν ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου γέγονεν, ἀλλά μοι δηλόν έστι τοῦτο, ὅτι ήδη τεθνάναι καὶ ἀπηλλάγθαι πραγμάτων βέλτιον ην μοι. διὰ τοῦτο καὶ ἐμὲ οὐδαμοῦ απέτρεψε το σημείον, καὶ έγωγε τοις καταψηφισαμένοις μου καὶ τοῖς κατηγόροις οὐ πάνυ χαλεπαίνω. καίτοι οὐ ταύτη τη διανοία κατεψηφίζοντό μου καὶ κατηγόρουν, άλλ' οιόμενοι βλάπτειν· τοῦτο αὐτοῖς ἄξιον μέμφεσθαι. 18. Τοσόνδε μέντοι αὐτῶν δέομαι τοὺς υίεις μου, ἐπειδὰν ἡβήσωσι, τιμωρήσασθε, ω ανδρες, ταυτά ταυτα λυπούντες άπερ έγω ύμας ελύπουν, εαν ύμιν δοκωσιν ή χρημάτων ή άλλου του πρότερον επιμελείσθαι ἡ ἀρετής, καὶ εὰν δοκῶσί τι είναι μηδεν όντες, ονειδίζετε αυτοίς, ώσπερ έγω ύμιν, ότι ούκ επιμελούνται ών δεί, καὶ οἴονταί τι εἶναι ὄντες οἰδενὸς άξιοι. καὶ ἐὰν ταῦτα ποιῆτε, δίκαια πεπονθώς ἐγὼ ἔσομαι ύφ' ύμῶν, αὐτός τε καὶ οἱ υἱεῖς.

' Αλλὰ γὰρ ἤδη ὥρα ἀπιέναι, ἐμοὶ μὲν ἀποθανουμένῳ, ὑμῖν δὲ βιωσομένοις · ὁπότεροι δὲ ἡμῶν ἔρχονται ἐπὶ ἄμεινον πρᾶγμα, ἄδηλον παντὶ πλὴν ἢ τῷ θεῷ.

II. THE DEATH OF SOCRATES.

[Phaedo, I.-V.; LXIII.-LXVI.]

1. Έχεκ ράτης. Αὐτὸς, ὧ Φαίδων, παρεγένου Σωκράτει ἐκείνη τῆ ἡμέρα, ἢ τὸ φάρμακον ἔπιεν ἐν τῷ δεσμωτηρίφ, ἢ ἄλλου του ἤκουσας;

Φαίδων. Αὐτὸς, δ Ἐχέκρατες.

- Ε. Τί οὖν δή ἐστιν ἄττα εἶπεν ὁ ἀνὴρ πρὸ τοῦ θανάτου; καὶ πῶς ἐτελεύτα; ἡδέως γὰρ ἃν ἐγὰ ἀκούσαιμι. καὶ γὰρ οὖτε τῶν πολιτῶν Φλιασίων οὐδεὶς πάνυ τι ἐπιχωριάζει τὰ νῦν ᾿Αθήναζε, οὖτε τις ξένος ἀφῖκται χρόνου συχνοῦ ἐκείθεν, ὅστις ἃν ἡμῖν σαφές τι ἀγγεῖλαι οἶός τ' ἢν περὶ τούτων, πλήν γε δὴ ὅτι φάρμακον πιὰν ἀποθάνοι τῶν δὲ ἄλλων οὐδὲν εἶχε φράζειν.
- 2. Φ. Οὐδὲ τὰ περὶ τῆς δίκης ἄρα ἐπύθεσθε δυ τρόπου ἐγένετο ;
- Ε. Ναὶ, ταῦτα μὲν ἡμιν ἦγγειλέ τις, καὶ ἐθαυμάζομέν γε ὅτι, πάλαι γενομένης αὐτῆς, πολλῷ ὕστερον φαίνεται ἀποθανών. τί οὖν ἦν τοῦτο, ὧ Φαίδων;
- Φ. Τύχη τις αὐτῷ, ὧ Ἐχέκρατες, συνέβη \cdot ἔτυχε γὰρ τἢ προτεραία τἢς δίκης ἡ πρύμνα ἐστεμμένη τοῦ πλοίου, \hat{o} εἰς Δῆλον Ἀθηναῖοι πέμπουσιν.
 - Ε. Τοῦτο δὲ δὴ τί ἐστιν;
- 3. Φ. Τοῦτό ἐστι τὸ πλοίον, ὡς φασιν ᾿Αθηναίοι, ἐν ῷ Θησεύς ποτε εἰς Κρήτην τοὺς δὶς ἐπτὰ ἐκείνους ῷχετο ἄγων, καὶ ἔσωσὲ τε καὶ αὐτὸς ἐσώθη. τῷ οὖν ᾿Απόλλωνι εὕξαντο, ὡς λέγεται, τότε, εἰ σωθείεν, ἐκάστου ἔτους θεωρίαν ἀπάξειν εἰς Δῆλον · ἡν δὴ ἀεὶ καὶ νῦν ἔτι ἐξ ἐκείνου κατ' ἐνιαυτὸν τῷ θεῷ πέμπουσιν. ἐπειδὰν οὖν ἄρξωνται τῆς θεωρίας, νόμος ἐστὶν αὐτοῖς ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ καθαρεύειν τὴν πόλιν, καὶ δημοσία μηδένα ἀποκτιννύναι, πρὶν

αν εἰς Δῆλον ἀφίκηται το πλοίον καὶ πάλιν δεῦρο τοῦτο δ ἐνίστε ἐν πολλῷ χρόνῳ γίγνεται, ὅταν τύχωσιν ἀνεμοι ἀπολαβόντες αὐτούς. ἀρχὴ δ ἐστὶ τῆς θεωρίας, ἐπειδὰν ὁ ἱερεὺς τοῦ ᾿Απόλλωνος στέψη τὴν πρύμναν τοῦ πλοίου τοῦτο δ' ἔτυχεν, ὥσπερ λέγω, τῆ προτεραία τῆς δίκης γεγονός. διὰ ταῦτα καὶ πολὺς χρόνος ἐγένετο τῷ Σωκράτει ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, ὁ μεταξῦ τῆς δίκης τε καὶ τοῦ θανάτου.

- 4. Ε. Τί δε δη τὰ περὶ αὐτὸν τὸν θάνατον, ὡ Φαίδων; τίνα ην τὰ λεχθέντα καὶ πραχθέντα, καὶ τίνες οἱ παραγενόμενοι τῶν ἐπιτηδείων τῷ ἀνδρί; ἡ οὐκ εἴων οἱ ἄρχοντες παρεῖναι, ἀλλ' ἔρημος ἐτελεύτα φίλων;
 - Φ. Οὐδαμῶς · ἀλλὰ παρῆσάν τινες, καὶ πολλοί γε.
- Ε. Ταῦτα δη πάντα προθυμήθητι ως σαφέστατα ημίν ἀπαγγείλαι, εἰ μή τίς σοι ἀσχολία τυγχάνει οὖσα.
- Φ. 'Αλλὰ σχολάζω γε, καὶ πειράσομαι ύμιν διηγήσασθαι καὶ γὰρ τὸ μεμνησθαι Σωκράτους καὶ αὐτὸν λέγοντα καὶ ἄλλου ἀκούοντα ἔμοιγε ἀεὶ πάντων ήδιστον.
- Ε. 'Αλλὰ μὴν, & Φαίδων, καὶ τοὺς ἀκουσομένους γε τοιούτους ετέρους ἔχεις · ἀλλὰ πειρῶ ὡς ἃν δύνη ἀκριβέστατα διελθεῖν πάντα.
- 5. Φ. Καὶ μὴν ἔγωγε θαυμάσια ἔπαθον παραγενόμενος. οὖτε γὰρ ὡς θανάτω παρόντα με ἀνδρὸς ἐπιτηδείου ἔλεος εἰσήει εὐδαίμων γάρ μοι ἀνὴρ ἐφαίνετο, ὡ Ἐχέκρατες, καὶ τοῦ τρόπου καὶ τῶν λόγων, ὡς ἀδεῶς καὶ γενναίως ἐτελεύτα, ὥστε μοι ἐκείνον παρίστασθαι μηδὶ εἰς Αιδου ἰόντα ἄνευ θείας μοίρας ἰέναι, ἀλλὰ κἀκεῖσε ἀφικόμενον εὖ πράξειν, εἴπερ τις πώποτε καὶ ἄλλος. διὰ δὴ ταῦτα οὐδὲν πάνυ μοι ἐλεεινὸν εἰσήει, ὡς εἰκὸς ἃν δόξειεν εἶναι παρόντι πένθει οὖτε αὖ ἡδονὴ ὡς ἐν φιλοσοφία ἡμῶν ὄντων, ὥσπερ εἰώθειμεν καὶ γὰρ οἱ λόγοι τοιοῦτοί τινες ἦσαν · ἀλλὶ ἀτεχνῶς ἄτοπόν τί μοι πάθος παρῆν, καί

τις ἀήθης κρασις ἀπό τε της ήδονης συγκεκραμένη όμου καὶ ἀπὸ της λύπης, ἐνθυμουμένο ὅτι αὐτίκα ἐκεῖνος ἔμελλε τελευταν. καὶ πάντες οἱ παρόντες σχεδόν τι οὕτω διεκείμεθα, ότὲ μὲν γελωντες, ἐνίστε δὲ δακρύοντες, εἶς δὲ ἡμων καὶ διαφερόντως, ᾿Απολλόδωρος · οἶσθα γάρ που τὸν ἄνδρα καὶ τὸν τρόπον αὐτοῦ.

- 6. E. Πως γὰρ οὖ;
- Φ. Ἐκεινός τε τοίνυν παντάπασιν ούτως είχε, καὶ αυτὸς έγωγε έτεταράγμην καὶ οι άλλοι.
 - Ε. Έτυχον δε, & Φαίδων, τίνες παραγενόμενοι;
- Φ. Οὖτός τε δη ὁ ᾿Απολλόδωρος τῶν ἐπιχωρίων παρην, καὶ ὁ Κριτοβουλος, καὶ ὁ πατηρ αὐτοῦ [Κρίτων], καὶ ἔτι Ἑρμογένης καὶ Ἐπιγένης καὶ Αἰσχίνης καὶ ᾿Αντισθένης · ην δὲ καὶ Κτήσιππος ὁ Παιανιεὺς, καὶ Μενέξενος, καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ἐπιχωρίων · Πλάτων δέ, οἶμαι, ἠσθένει.
 - Ε. Εένοι δέ τινες παρήσαν;
- Φ. Ναὶ, Σιμμίας τέ γε ὁ Θηβαῖος καὶ Κέβης καὶ Φαιδωνίδης, καὶ Μεγαρόθεν Εὐκλείδης τε καὶ Τερψίων.
- Ε. Τί δέ; 'Αρίστιππος καὶ Κλεόμβροτος παρεγένοντο;
 - Φ. Οὐ δητα · ἐν Αἰγίνη γὰρ ἐλέγοντο είναι.
 - Ε. "Αλλος δέ τις παρην;
 - Φ. Σχεδόν τι οίμαι τούτους παραγενέσθαι.
 - Ε. Τί οὖν δή; τίνες, φης, ήσαν οἱ λόγοι;
- 7. Φ. 'Εγώ σοι ἐξ ἀρχῆς πάντα πειράσομαι διηγήσασθαι. ἀεὶ γὰρ δὴ καὶ τὰς πρόσθεν ἡμέρας εἰώθειμεν φοιτῶν, καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι, παρὰ τὸν Σωκράτη, συλλεγόμενοι ἔωθεν εἰς τὸ δικαστήριον, ἐν ῷ καὶ ἡ δίκη ἐγένετο · πλησίον γὰρ ἦν τοῦ δεσμωτηρίου. περιεμένομεν οὖν ἑκάστοτε, ἔως ἀνοιχθείη τὸ δεσμωτήριον, διατρίβοντες μετ' ἀλλήλων · ἀνεώγετο γὰρ οὐ πρώ · ἐπειδὴ δὲ ἀνοιχθείη,

είσηειμεν παρά τον Σωκράτη, και τὰ πολλά διημερεύομεν μετ' αυτού. καὶ δη καὶ τότε πρωϊαίτερον ξυνελέγημεν. τη γαρ προτεραία ημέρα, επειδη εξήλθομεν εκ του δεσμωτηρίου έσπέρας, επυθόμεθα ότι το πλοίον εκ Δήλου άφιγμένον είη. παρηγγείλαμεν οὖν άλλήλοις ήκειν ώς πρωϊαίτατα είς τὸ εἰωθός. 8. καὶ ἥκομεν, καὶ ἡμῖν έξελθων ὁ θυρωρός, όσπερ είώθει ύπακούειν, είπε περιμένειν καὶ μὴ πρότερον παριέναι, έως αν αυτος κελεύση λύουσι γαρ, έφη, οι ενδεκα Σωκράτη, και παραγγέλλουσιν όπως αν τηρδε τη ήμερα τελευτήση. ου πολύν δ ουν χρόνον επισχων, ήκε καὶ ἐκέλευεν ήμας εἰσιέναι. εἰσιόντες οὖν κατελαμβάνομεν τον μεν Σωκράτη ἄρτι λελυμένον, την δε Εανθίππην — γιγνώσκεις γάρ — έχουσάν τε τὸ παιδίον αὐτοῦ καὶ παρακαθημένην. ώς οὖν εἶδεν ήμᾶς ἡ Ξανθίππη, ανευφήμησέ τε καὶ τοιαῦτ' ἄττα εἶπεν, οἶα δὴ εἰώθασιν αί γυναίκες, ὅτι * Ω Σώκρατες, ΰστατον δή σε προσεροῦσι νῦν οἱ ἐπιτήδειοι, καὶ σὺ τούτους. καὶ ὁ Σωκράτης, βλέψας είς του Κρίτωνα, *Ω Κρίτων, έφη, απαγέτω τις αὐτὴν οἴκαδε. καὶ ἐκείνην μὲν ἀπηγόν τινες τῶν τοῦ Κρίτωνος βοωσάν τε καὶ κοπτομένην. 9. ὁ δὲ Σωκράτης, ανακαθιζόμενος είς την κλίνην, συνέκαμψέ τε το σκέλος καὶ ἐξέτριψε τῆ χειρὶ, καὶ τρίβων αμα, 'Ως ἄτοπον, ἔφη, ω ανδρες, εοικέ τι είναι τουτο, δ καλουσιν οι ανθρωποι ίδυ · ώς θαυμασίως πέφυκε προς το δοκουν έναντίον είναι, τὸ λυπηρὸν, τῷ ἄμα μὲν αὐτὼ μὴ ἐθέλειν παραγίγνεσθαι τῷ ανθρώπω, έαν δέ τις διώκη το έτερον και λαμβάνη, σχεδόν τι αναγκάζεσθαι λαμβάνειν καὶ τὸ έτερον, ώσπερ ἐκ μιᾶς κορυφής συνημμένω δύ' όντε. καί μοι δοκεί, έφη, εί ένενόησεν αὐτὰ Αἴσωπος, μῦθον αν συνθείναι, ώς ὁ θεὸς βουλόμενος αὐτὰ διαλλάξαι πολεμοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἠδύνατο, ξυνήψεν είς ταὐτὸν αὐτοῖς τὰς κορυφὰς, καὶ διὰ ταῦτα 🕉 αν το ετερον παραγένηται, επακολουθεί υστερον και το ετερον. ώσπερ οθν και αθτώ μοι εοικεν, επειδή υπο του δεσμού ην εν τώ σκέλει πρότερον το άλγεινον, ήκειν δή φαίνεται επακολουθούν το ήδύ.

10. Ο οὖν Κέβης ὑπολαβὼν, Νη τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, έφη, εὖ γ' ἐποίησας ἀναμνήσας με. περὶ γάρ τοι τῶν ποιημάτων ων πεποίηκας, έντείνας τους του Αίσώπου λόγους καὶ τὸ εἰς τὸν 'Απόλλω προοίμιου, καὶ ἄλλοι τινές με ήδη ήρουτο · άτὰρ καὶ Εὐηνὸς πρώην, ὅ τι ποτὲ διανοηθείς, επειδή δεύρο ήλθες, εποίησας αυτά, πρότερον ούδεν πώποτε ποιήσας. εὶ οὖν τί σοι μέλει τοῦ ἔχειν ἐμὲ Εὐηνώ ἀποκρίνασθαι όταν με αὐθις έρωτα (εὐ οίδα γάρ ότι έρήσεται), είπε τί χρή με λέγειν. 11. Λέγε τοίνυν, έφη, αὐτῷ, ὁ Κέβης, τάληθη, ὅτι οὐκ ἐκείνω βουλόμενος οὐδὲ τοις ποιήμασιν αὐτοῦ ἀντίτεχνος είναι ἐποίησα ταῦτα. ήδειν γαρ ώς οὐ ράδιον είη · άλλ' ένυπνίων τινών ἀποπειρώμενος τί λέγει, καὶ ἀφοσιούμενος εἰ ἄρα πολλάκις ταύτην τὴν μουσικήν μοι ἐπιτάττοι ποιείν. ἢν γὰρ δὴ ἄττα τοιάδε · πολλάκις μοι φοιτών το αυτο ενύπνιον εν τώ παρελθόντι βίφ, ἄλλοτ' ἐν ἄλλη ὅψει φαινόμενον, τὰ αὐτὰ δὲ λέγον, ³Ω Σώκρατες, έφη, μουσικήν ποίει καὶ έργάζου. 12. καὶ ἐγὰ ἔν γε τῷ πρόσθεν χρόνῳ, ὅπερ ἔπραττον τοῦτο ύπελάμβανον αυτό μοι παρακελεύεσθαί τε καὶ ἐπικελεύειν, ώσπερ οί τοις θέουσι διακελευόμενοι καὶ έμοι ούτω τὸ ἐνύπνιον ὅπερ ἔπραττον τοῦτο ἐπικελεύειν, μουσικὴν ποιείν, ως φιλοσοφίας μεν ούσης μεγίστης μουσικής, έμοῦ δὲ τοῦτο πράττοντος · νῦν δ' ἐπειδὴ ή τε δίκη ἐγένετο, καὶ ή του θεου έορτη διεκώλυε με αποθνήσκειν, έδοξε χρηναι, εί άρα πολλάκις μοι προστάττοι το ενύπνιον ταύτην την δημώδη μουσικήν ποιείν, μη ἀπειθήσαι αὐτώ, ἀλλὰ ποιείν. ασφαλέστερον γαρ είναι μη απιέναι πρίν αφοσιώσασθαι

ποιήσαντα ποιήματα, καὶ πειθόμενον τῷ ἐνυπνίῳ. 18. οὕτω δὴ πρῶτον μὲν εἰς τὸν θεὸν ἐποίησα, οῦ ἦν ἡ παροῦσα θυσία· μετὰ δὲ τὸν θεὸν, ἐννοήσας ὅτι τὸν ποιητὴν δέοι, εἶπερ μέλλοι ποιητὴς εἶναι, ποιεῖν μύθους ἀλλ' οὐ λόγους, καὶ αὐτὸς οὐκ ἢ μυθολογικὸς, διὰ ταῦτα δὴ οῦς προχείρους εἶχον καὶ ἠπιστάμην μύθους τοὺς Αἰσώπου, τούτους ἐποίησα—οῖς πρώτοις ἐνέτυχον. ταῦτα οὖν, ὧ Κέβης, Εὐηνῷ φράζε, καὶ ἐρρῶσθαι, καὶ ἄν σωφρονἢ, ἐμὲ διώκειν ὡς τάχιστα. ἄπειμι δὲ, ὡς ἔοικε, τήμερον· κελεύουσι γὰρ ᾿Αθηναῖοι.

14. Καὶ ὁ Σιμμίας, Οἶον παρακελεύει, ἔφη, τοῦτο, ὧ Σώκρατες, Εὐηνῷ; πολλὰ γὰρ ήδη ἐντετύχηκα τῷ ἀνδρί. σχεδον οὖν, έξ ὧν έγὼ ἤσθημαι, οὐδ ὁπωστιοῦν σοι έκὼν είναι πείσεται. Τί δαί; η δ' δς · οὐ φιλόσοφος Εύηνός; "Εμοιγε δοκεί, έφη ὁ Σιμμίας. 'Εθελήσει τοίνυν, έφη, καὶ Εύηνος καὶ πᾶς ὅτω ἀξίως τούτου τοῦ πράγματος μέτεστιν. . οὐ μέντοι γ' ἴσως βιάσεται αῦτόν · οὐ γάρ φασι θεμιτον είναι. 15. Καὶ ἄμα λέγων ταῦτα καθῆκε τὰ σκέλη [ἀπὸ τῆς κλίνης] ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ καθεζόμενος οὕτως ήδη τὰ λοιπὰ διελέγετο. ήρετο οὖν αὐτὸν ὁ Kέetaης \cdot Π $\hat{\omega}$ ς τοῦτο λέγεις, & Σώκρατες, το μη θεμιτον είναι έαυτον βιάζεσθαι, εθέλειν δ αν τω αποθνήσκοντι τον φιλόσοφον έπεσθαι ; Τί δὲ, ὦ Κέβης ; οὐκ ἀκηκόατε σύ τε καὶ Σιμμίας περὶ τῶν τοιούτων, Φιλολάφ συγγεγονότες; Οὐδέν γε σαφῶς, ὦ Σώκρατες. 'Αλλὰ μὴν κάγὼ έξ ἀκοῆς περὶ αὐτῶν λέγω · â μεν οὖν τυγχάνω ἀκηκοὼς, φθόνος οὐδεὶς λέγειν. καὶ γὰρ ἴσως καὶ μάλιστα πρέπει, μέλλουτα ἐκείσε ἀποδημείν, διασκοπείν τε καὶ μυθολογείν περὶ τῆς ἀποδημίας τῆς έκει, ποίαν τινα αὐτὴν οἰόμεθα είναι τί γαρ ἄν τις καὶ ποιοί άλλο ἐν τῷ μέχρι ἡλίου δυσμῶν χρόνφ;

- 16. 'Αλλὰ τούτων δη ἔνεκα χρη ὧν διεληλύθαμεν, ὧ Σιμμία, πᾶν ποιείν, ὧστε ἀρετής καὶ φρονήσεως ἐν τῷ βίφ μετασχείν · καλὸν γὰρ τὸ ἄθλον, καὶ ἡ ἐλπὶς μεγάλη. ὑμεῖς μὲν οὖν, ἔφη, ὧ Σιμμία τε καὶ Κέβης καὶ οἱ ἄλλοι, εἰσαῦθις ἔν τινι χρόνῷ ἔκαστοι πορεύσεσθε · ἐμὲ δὲ νῦν ἤδη καλεῖ, φαίη ἃν ἀνὴρ τραγικὸς, ἡ εἰμαρμένη, καὶ σχεδόν τί μοι ὧρα τραπέσθαι πρὸς τὸ λουτρόν · δοκεῖ γὰρ δη βέλτιον εἶναι λουσάμενον πιεῖν τὸ φάρμακον, καὶ μὴ πράγματα ταῖς γυναιξὶ παρέχειν νεκρὸν λούειν.
- 17. Ταθτα δή εἰπόντος αὐτοθ, ὁ Κρίτων, Είεν, ἔφη, ὦ Σώκρατες τί δε τούτοις η έμοι επιστέλλεις, η περί των παίδων ἡ περὶ ἄλλου του, ὅ τι ἄν σοι ποιοῦντες ἡμεῖς ἐν χάριτι μάλιστα ποιοίμεν; Απερ αει λέγω, έφη, δ Κριτων, ούδεν καινότερον . ὅτι ὑμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμενοι ύμεις, καὶ ἐμοὶ καὶ τοις ἐμοις καὶ ὑμίν αὐτοις ἐν χάριτι ποιήσετε άττ' αν ποιήτε, καν μη νυν όμολογήσητε · έαν δὲ ὑμῶν μὲν αὐτῶν ἀμελῆτε, καὶ μὴ θέλητε, ὥσπερ κατ' ίχνη, κατὰ τὰ νῦν τε εἰρημένα καὶ τὰ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνως ζην, οὐδ ἐὰν πολλὰ ὁμολογήσητε ἐν τῷ παρόντι καὶ σφόδρα, οὐδὲν πλέον ποιήσετε. 18. Ταῦτα μὲν τοίνυν προθυμηθησόμεθα, έφη, ούτω ποιείν · θάπτωμεν δέ σε τίνα τρόπου; "Οπως αν, έφη, βούλησθε, εάνπερ γε λάβητέ με, καὶ μὴ ἐκφύγω ὑμᾶς. γελάσας δὲ ἄμα ἡσυχῆ, καὶ πρὸς ήμας αποβλέψας, είπεν Ου πείθω, έφη, ω ανδρες, Κρίτωνα, ώς έγώ είμι οδτος ό Σωκράτης, ό νυνὶ διαλεγόμενος καὶ διατάττων ἔκαστον τῶν λεγομένων, ἀλλ' οἴεταί με έκεινου είναι, δυ δψεται ολίγου υστερου νεκρου, και έρωτα δη πως με θάπτη. ὅτι δὲ ἐγω πάλαι πολύν λόγον πεποίημαι, ώς, επειδάν πίω το φάρμακον, οὐκέτι ὑμιν παραμενῶ, ἀλλ' οἰχήσομαι ἀπιὼν εἰς μακάρων δή τινας εὐδαιμονίας, ταῦτά μοι δοκῶ αὐτῷ ἄλλως λέγειν, παραμυθού-

μενος αμα μεν ύμας, αμα δ΄ εμαυτόν. 19. εγγυήσασθε οῦν με πρὸς Κρίτωνα, ἔφη, τὴν ἐναντίαν ἐγγύην ἡ ἡν οῦτος πρὸς τοὺς δικαστὰς ἠγγυᾶτο. οῦτος μεν γὰρ ἡ μὴν παραμενεῖν · ὑμεῖς δὲ ἡ μὴν μὴ παραμενεῖν ἐγγυήσασθε, ἐπειδὰν ἀποθάνω, ἀλλὰ οἰχήσεσθαι ἀπιόντα, ἵνα Κρίτων ρῷον φέρῃ, καὶ μὴ ὁρῶν μου τὸ σῶμα ἡ καιόμενον ἡ κατορυττόμενον ἀγανακτὴ ὑπὲρ ἐμοῦ ὡς δεινὰ πάσχοντος, μηδὲ λέγῃ ἐν τἢ ταφῃ, ὡς ἡ προτίθεται Σωκράτη ἡ ἐκφέρει ἡ κατορύττει. εὖ γὰρ ἴσθι, ἡ δ΄ δς, ὧ ἄριστε Κρίτων, τὸ μὴ καλῶς λέγειν οὐ μόνον εἰς αὐτὸ τοῦτο πλημμελὲς, ἀλλὰ καὶ κακόν τι ἐμποιεῖ ταῖς ψυχαῖς. ἀλλὰ θαρρεῖν τε χρὴ, καὶ φάναι τοὐμὸν σῶμα θάπτειν, καὶ θάπτειν οὕτως ὅπως ἄν σοι φίλον ἦ, καὶ μάλιστα ἡγὴ νόμιμον εἶναι.

- 20. Ταῦτ' εἰπῶν ἐκεῖνος μὲν ἀνίστατο εἰς οἴκημά τι ὡς λουσόμενος, καὶ ὁ Κρίτων εἴπετο αὐτῷ, ἡμᾶς δ΄ ἐκέλευε περιμένειν. περιεμένομεν οὖν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς διαλεγόμενοι περὶ τῶν εἰρημένων, καὶ ἀνασκοποῦντες, τοτὲ δ΄ αὖ περὶ τῆς ξυμφορᾶς διεξιόντες, ὅση ἡμῖν γεγονυῖα εἴη, ἀτεχνῶς ἡγούμενοι ὥσπερ πατρὸς στερηθέντες διάξειν ὀρφανοὶ τὸν ἔπειτα βίον. ἐπειδὴ δὲ ἐλούσατο, καὶ ἡνέχθη παρ' αὐτὸν τὰ παιδία δύο γὰρ αὐτῷ υἰεῖς σμικροὶ ἦσαν, εῖς δὲ μέγας καὶ αἱ οἰκεῖαι γυναῖκες ἀφίκοντο, ἐκείναις ἐναντίον τοῦ Κρίτωνος διαλεχθείς τε καὶ ἐπιστείλας ἅττα ἐβούλετο, τὰς μὲν γυναῖκας καὶ τὰ παιδία ἀπιέναι ἐκέλευσεν, αὐτὸς δὲ ἦκε παρ' ἡμᾶς.
- 21. Καὶ ἢν ἤδη ἐγγὺς ἡλίου δυσμῶν · χρόνον γὰρ πολὺν διέτριψεν ἔνδον. ἐλθῶν δ' ἐκαθέζετο λελουμένος, καὶ οὐ
 πόλλ' ἄττα μετὰ ταῦτα διελέχθη · καὶ ἦκεν ὁ τῶν ἔνδεκα
 ὑπηρέτης, καὶ στὰς παρ' αὐτὸν, ¾ Ω Σώκρατες, ἔφη, οὐ καταγνώσομαι σοῦ ὅπερ ἄλλων καταγιγνώσκω, ὅτι μοι χαλεπαίνουσι καὶ καταρῶνται, ἐπειδὰν αὐτοῖς παραγγέλλω

πίνειν τὸ φάρμακου, ἀναγκαζόντων τῶν ἀρχόντων. σὲ δ έγω καὶ ἄλλως ἔγνωκα έν τούτω τῷ χρόνω γενναιότατον καὶ πραότατον καὶ ἄριστον ἄνδρα ὅντα τῶν πώποτε δεῦρο άφικομένων · καὶ δὴ καὶ νῦν εὖ οἶδ' ὅτι οὐκ ἐμοὶ χαλεπαίνεις, γιγνώσκεις γαρ τους αιτίους, άλλ' έκείνοις. νυν ούν, οἶσθα γὰρ ἃ ἢλθον ἀγγέλλων, χαιρέ τε καὶ πειρῶ ὡς ῥậστα φέρειν τὰ ἀναγκαΐα. καὶ ἄμα δακρύσας μεταστρεφόμενος ἀπήει. 22. Καὶ ὁ Σωκράτης ἀναβλέψας πρὸς αὐτὸν, Καὶ σὺ, ἔφη, χαιρε, καὶ ἡμεις ταῦτα ποιήσομεν. καὶ ἄμα πρὸς ήμας, 'Ως ἀστείος, ἔφη, ὁ ἄνθρωπος · καὶ παρὰ πάντα μοι τον χρόνον προσήει, καὶ διελέγετο ενίστε, καὶ ην ανδρών λώστος, καὶ νῦν ώς γενναίως με ἀποδακρύει. ἀλλ' ἄγε δὴ, ὦ Κρίτων, πειθώμεθα αὐτῷ, καὶ ἐνεγκάτω τις τὸ φάρμακον, εὶ τέτριπται · εὶ δὲ μὴ, τριψάτω ὁ ἄνθρωπος. 23. καὶ ὁ Κρίτων, 'Αλλ' οίμαι, ἔφη, ἔγωγε ὦ Σώκρατες, ἔτι ήλιον είναι έπὶ τοῖς ὄρεσι, καὶ οὖπω δεδυκέναι. καὶ ἄμα έγω οἶδα καὶ ἄλλους πάνυ όψε πίνοντας, επειδάν παραγγελθή αὐτοις, δειπνήσαντάς τε καὶ πιόντας εὐ μάλα. — άλλὰ μηδεν ἐπείγου· ἔτι γὰρ ἐγχωρεῖ. καὶ ὁ Σωκράτης, Εἰκότως γ', έφη, & Κρίτων, εκείνοι τε ταῦτα ποιοῦσιν, οῦς σὺ λέγεις, οιονται γάρ κερδανείν ταθτα ποιήσαντες, καὶ ἔγωγε ταθτα εικότως ου ποιήσω ουδεν γαρ οίμαι κερδαίνειν ολίγον ^წστερον πιὼν, ἄλλο γε ἡ γέλωτα ὀφλήσειν παρ' ἐμαυτῷ, γλιχόμενος του ζην, και φειδόμενος ούδενος έτι ενόντος. άλλ' ἴθι, ἔφη, πιθοῦ καὶ μὴ ἄλλως ποίει.

24. Καὶ ὁ Κρίτων ἀκούσας ἔνευσε τῷ παιδὶ πλησίον ἐστῶτι, καὶ ὁ παῖς ἐξελθῶν, καὶ συχνὸν χρόνον διατρίψας, ἡκεν ἄγων τὸν μέλλοντα διδόναι τὸ φάρμακον, ἐν κύλικι φέροντα τετριμμένον · ἰδῶν δὲ ὁ Σωκράτης τὸν ἄνθρωπον, Εἶεν, ἔφη, ὧ βέλτιστε, σὺ γὰρ τούτων ἐπιστήμων, τί χρὴ ποιεῖν; Οὐδὲν ἄλλο, ἔφη, ἡ πιόντα περιιέναι, ἔως ἄν σου

βύρος ἐν τοις σκέλεσι γένηται, ἔπειτα κατακείσθαι· καὶ οὕτως αὐτὸ ποιήσει. καὶ ἄμα ἄρεξε τὴν κύλικα τῷ Σωκράτει. 25. καὶ δς λαβὼν, καὶ μάλα ἵλεως, ἀ Ἐχέκρατες, οὐδὲν τρέσας, οὐδὲ διαφθείρας οὕτε τοῦ χρώματος οὕτε τοῦ προσώπου, ἀλλ ὥσπερ εἰώθει, ταυρηδὸν ὑποβλέψας πρὸς τὸν ἄνθρωπον, Τί λέγεις, ἔφη, περὶ τοῦδε τοῦ πόματος πρὸς τὸ ἀποσπεῖσαί τινι; ἔξεστιν, ἡ οῦ; Τοσοῦτον, ἔφη, ὡ Σώκρατες, τρίβομεν, ὅσον οἰόμεθα μέτριον εἶναι πιεῖν. Μανθάνω, ἡ δ' ὅς · ἀλλ εὕχεσθαί γέ που τοῖς θεοῖς ἔξεστί τε καὶ χρὴ, τὴν μετοίκησιν τὴν ἐνθένδε ἐκεῖσε εὐτυχῆ γενέσθαι · ὰ δὴ καὶ ἐγὼ εὕχομαί τε καὶ γένοιτο ταύτη · καὶ ἄμα εἰπὼν ταῦτα, ἐπισχόμενος καὶ μάλα εὐχερῶς καὶ εὐκόλως ἐξέπιε.

26. Καὶ ἡμῶν οἱ πολλοὶ τέως μὲν ἐπιεικῶς οἶοί τε ἦσαν κατέχειν το μη δακρύειν ώς δε είδομεν πίνοντά τε καὶ πεπωκότα, οὐκέτι, άλλ' έμοῦ γε βία καὶ αὐτοῦ ἀστακτὶ έχώρει τὰ δάκρυα, ώστε έγκαλυψάμενος ἀπέκλαιον έμαυτόν. ρού γαρ δη έκεινόν γε, άλλα την έμαυτου τύχην, οίου ανδρος έταίρου έστερημένος είην. ὁ δὲ Κρίτων ἔτι πρότερος έμου, έπειδη ούχ οδός τ' ην κατέχειν τὰ δάκρυα, έξανέστη. 'Απολλόδωρος δὲ καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνφ οὐδὲν ἐπαύετο δακρύων, καὶ δὴ καὶ τότε ἀναβρυχησάμενος κλαίων καὶ ἀγανακτών οὐδένα ὅντινα οὐ κατέκλασε τών παρόντων, πλήν γε αὐτοῦ Σωκράτους. ἐκεῖνος δὲ, Οἶα, ἔφη, ποιείτε, & θαυμάσιοι. έγω μέντοι ούχ ήκιστα τούτου ένεκα τὰς γυναίκας ἀπέπεμψα, ἵνα μὴ τοιαῦτα πλημμελοίεν καὶ γὰρ ἀκήκοα, ὅτι ἐν εὐφημία χρη τελευτᾶν. άλλ' ήσυχίαν τε άγετε καὶ καρτερείτε. καὶ ήμεις άκούσαντες ήσχύνθημέν τε καὶ ἐπέσχομεν τοῦ δακρύειν. 27. 'Ο δε περιελθων, επειδή οί βαρύνεσθαι έφη τα σκέλη, κατεκλίθη υπτιος · ουτω γὰρ ἐκέλευεν ὁ ἄνθρωπος ·

καὶ αμα εφαπτόμενος αὐτοῦ οῦτος ὁ δοὺς τὸ φάρμακον, διαλιπών χρόνον έπεσκόπει τους πόδας καὶ τὰ σκέλη, κάπειτα σφόδρα πιέσας αὐτοῦ τὸν πόδα, ήρετο εἰ αἰσθάνοιτο · δ δ' οὐκ ἔφη. καὶ μετὰ τοῦτο αὖθις τὰς κνήμας · καὶ ἐπανιων οὕτως ἡμιν αὐτοις ἐπεδείκνυτο, ὅτι ψύχοιτό τε καὶ πηγυύοιτο. καὶ αὐτὸς ήπτετο, καὶ εἶπευ ὅτι, ἐπειδὰν προς τη καρδία γένηται αυτώ, τότε οιχήσεται. ήδη οὐν σχεδόν τι αὐτοῦ ην τὰ περὶ τὸ ητρον ψυχόμενα, καὶ ἐκκαλυψάμενος, ένεκεκάλυπτο γάρ, είπεν, — δ δη τελευταίον έφθέγξατο, - ' Ω Κρίτων, έφη, τῷ 'Ασκληπιῷ ὀφείλομεν άλεκτρυόνα · άλλ' άπόδοτε καὶ μὴ άμελήσητε. 28. 'Αλλά ταῦτα, ἔφη, ἔσται, ὁ Κρίτων · ἀλλ' ὅρα, εἴ τι ἄλλο λέγεις. ταῦτα ἐρομένου αὐτοῦ οὐδὲν ἔτι ἀπεκρίνατο, ἀλλ' ολίγον χρόνον διαλιπων, εκινήθη τε καὶ ὁ ἄνθρωπος εξεκάλυψεν αὐτὸν, καὶ δς τὰ ὅμματα ἔστησεν · ἰδων δὲ ὁ Κρίτων ξυνέλαβε τὸ στόμα τε καὶ τοὺς ὀφθαλμούς.

"Ηδε ή τελευτη, & Έχεκρατες, τοῦ εταίρου ήμιν εγενετο, ανδρός, ως ήμεις φαιμεν αν, των τότε ων επειράθημεν αρίστου, καὶ άλλως φρονιμωτάτου καὶ δικαιοτάτου.

HERODOTUS.

I. INVASION OF GREECE BY DARIUS.

- 1. Βασιλέι δὲ Δαρείφ ὡς ἐξηγγέλθη Σάρδις άλούσας ἐμπεπρῆσθαι ὑπό τε ᾿Αθηναίων καὶ Ἰώνων, πρῶτα μὲν λέγεται αὐτὸν, ὡς ἐπύθετο ταῦτα, Ἰώνων οὐδένα λόγον ποιησάμενον, εἶρεσθαι οἵτινες εἶεν οἱ ᾿Αθηναῖοι · μετὰ δὲ πυθόμενον αἰτῆσαι τὸ τόξον, λαβόντα δὲ καὶ ἐπιθέντα οϊστὸν, ἄνω ἐς τὸν οὐρανὸν ἀπεῖναι, καί μιν ές τὸν ἠέρα βάλλοντα εἰπεῖν, ˚Ω Ζε ῦ, ἐκγενέσθαι μοι ᾿Αθηναίους τίσασθαι · εἶπαντα δὲ ταῦτα προστάξαι ἐνὶ τῶν θεραπόντων, δείπνου προκειμένου αὐτῷ, ἐς τρὶς ἑκάστοτε εἰπεῖν, Δέσποτα, μέμνεο τῶν ᾿Αθηναίων.
- 2. Μετὰ δὲ τοῦτο ἀπεπειρᾶτο ὁ Δαρεῖος τῶν Ἑλλήνων, ὅ τι ἐν νόῷ ἔχοιεν, κότερα πολεμέειν έωυτῷ ἡ παραδιδόναι σφέας αὐτούς. διέπεμπε ὧν κήρυκας, ἄλλους ἄλλη τάξας ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, κελεύων αἰτέειν βασιλέι γὴν τε καὶ ὕδωρ. τούτους μὲν δὴ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔπεμπε, ἄλλους δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς έωυτοῦ δασμοφόρους πόλιας τὰς παραθαλασσίους, κελεύων νέας τε μακρὰς καὶ ἰππαγωγὰ πλοῖα ποιέεσθαι. 3. Οὖτοί τε δὴ παρεσκευάζοντο ταῦτα, καὶ τοῖσι ἤκουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυξι πολλοὶ μὲν ἡπειρωτέων ἔδοσαν τὰ προίσχετο αἰτέων ὁ Πέρσης, πάντες δὲ νησιῶται ἐς τοὺς ἀπικοίατο αἰτήσοντες. οἴ τε δὴ ἄλλοι νησιῶται ἐς τοὺς ἀπικοίατο αἰτήσοντες. οἴ τε δὴ ἄλλοι νησιῶται διδοῦσι γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῷ, καὶ δὴ καὶ Αἰγινήται. ποιήσασι δέ σφι ταῦτα ἰθέως ᾿Αθηναῖοι ἐπεκέατο, δοκέοντες ἐπὶ σφίσι ἔχοντας τούς Αἰγινήτας δεδω-

κέναι, ώς ἄμα τῷ Πέρση ἐπὶ σφέας στρατεύωνται. καὶ ἄσμενοι προφάσιος ἐπελάβοντο, φοιτέοντές τε ἐς τὴν Σπάρτην κατηγόρεον τῶν Αἰγινητέων τὰ πεποιήκοιεν προδύντες τὴν Ἑλλάδα. 'Αθηναίοισι μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγινήτας.

- 4. 'Ο δὲ Πέρσης τὸ έωυτοῦ ἐποίεε, ὅστε ἀναμιμνήσκοντός τε αἰεὶ τοῦ θεράποντος μεμνήσθαί μιν τῶν ᾿Αθηναίων, καὶ Πεισιστρατιδέων προσκατημένων καὶ διαβαλλόντων ᾿Αθηναίους, ἄμα δὲ βουλόμενος ὁ Δαρεῖος ταύτης ἐχόμενος τῆς προφάσιος καταστρέφεσθαι τῆς Ἑλλάδος τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ. Μαρδόνιον μὲν δὴ φλαύρως πρήξαντα τῷ στόλῳ παραλύει τῆς στρατηγής, ἄλλους δὲ στρατηγοὺς ἀποδέξας ἀπέστελλε ἐπί τε Ἐρέτριαν καὶ ᾿Αθήνας, Δᾶτίν τε ἐόντα Μῆδον γένος, καὶ ᾿Αρταφέρνεος παίδα, ἀδελφιδέον ἑωυτοῦ · ἐντειλάμενος δὲ ἀπέπεμπε, ἐξανδραποδίσαντας ᾿Αθήνας καὶ Ἐρέτριαν, ἀγαγεῖν ἑωυτῷ εἰς ὄψιν τὰ ἀνδράποδα.
 - 5. Χειρωσάμενοι δὲ τὴν Ἐρέτριαν, καὶ ἐπισχόντες ολίγας ἡμέρας, ἔπλωον ἐς τὴν ᾿Αττικὴν, κατέργοντές τε πολλον, καὶ δοκέοντες ταὐτὰ τοὺς ᾿Αθηναίους ποιήσειν τὰ καὶ τοὺς Ἐρετριέας ἐποίησαν καὶ, ἢν γὰρ ὁ Μαραθὼν ἐπιτηδεώτατον χωρίον τῆς ᾿Αττικῆς ἐνιππεῦσαι, καὶ ἀγχοτάτω τῆς Ἐρετρίης, ἐς τοῦτό σφι κατηγέετο Ἱππίης ὁ Πεισιστρώτου. ᾿Αθηναίοι δὲ ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐβοήθεον καὶ αὐτοὶ ἐς τὸν Μαραθῶνα. ἢγον δέ σφεας στρατηγοὶ δέκα, τῶν ὁ δέκατος ἢν Μιλτιάδης, τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα τὸν Στησαγόρεω κατέλαβε φυγεῖν ἐξ ᾿Αθηνέων Πεισίστρατον τὸν Ἱπποκράτεος. 6. οὖτος δὴ ὧν τότε ὁ Μιλτιάδης ἤκων ἐκ τῆς Χερσονήσου, καὶ ἐκπεφευγὼς διπλόον θάνατον, ἐστρατήγεε ᾿Αθηναίων. ἄμα μὲν γὰρ οἱ Φοίνικες αὐτὸν οἱ ἐπιδιώξαντες μέχρι Ἦβρου, περὶ πολ-

λοῦ ἐποιεῦντο λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν παρὰ βασιλέα ' ἄμα δὲ ἐκφυγόντα τε τούτους, καὶ ἀπικόμενον ἐς τὴν ἑωυτοῦ, δοκέοντά τε εἶναι ἐν σωτηρίῃ ἤδη, τὸ ἐνθεῦτέν μιν οἱ ἐχθροὶ ὑποδεξάμενοι, καὶ ὑπὸ δικαστήριον αὐτὸν ἀγαγόντες, ἐδίωξαν τυραννίδος τῆς ἐν Χερσονήσω. ἀποφυγὼν δὲ καὶ τούτους, στρατηγὸς οὕτω 'Αθηναίων ἀπεδέχθη, αἰρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου.

7. Καὶ πρώτα μεν, εόντες έτι εν τῷ ἄστεϊ, οἱ στρατηγοὶ ἀποπέμπουσι ἐς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδην, 'Αθηναίον μεν ἄνδρα, ἄλλως δε ήμεροδρόμον τε καὶ τοῦτο μελετώντα · τῷ δὴ (ὡς αὐτός τε ἔλεγε Φειδιππίδης καὶ ' Αθηναίοισι απήγγελλε) περί το Παρθένιον ούρος το ύπερ Τεγέης ὁ Πὰν περιπίπτει. βώσαντα δὲ τοὖνομα τοῦ Φειδιππίδεω, τον Πανα 'Αθηναίοισι κελευσαι απαγγείλαι, διότι έωυτοῦ ούδεμίαν επιμέλειαν ποιεῦνται, εόντος εύνόου ' Αθηναίοισι, καὶ πολλαχη γενομένου ήδη σφι χρησίμου, τὰ δ' ἔτι καὶ ἐσομένου. καὶ ταῦτα μὲν ᾿Αθηναῖοι, καταστάντων σφίσι εὖ ήδη τῶν πρηγμάτων, πιστεύσαντες εἶναι άληθέα, ίδρύσαντο ύπὸ τῆ άκροπόλι Πανὸς ίρὸν, καὶ αὐτὸν άπὸ ταύτης της άγγελίης θυσίησι έπετέησι καὶ λαμπάδι ίλάσκουται. 8. Τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης ούτος, ότε πέρ οἱ ἔφη καὶ τὸν Πανα φανήναι, δευτεραίος έκ του 'Αθηναίων ἄστεος ην έν Σπάρτη, ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγε · * Ω Λακεδαιμόνιοι, 'Αθηναίοι ύμέων δέονται σφίσι βοηθήσαι, καὶ μη περιιδείν πόλιν άρχαιοτάτην έν τοίσι Ελλησι δουλοσύνη περιπεσοῦσαν πρὸς ἀνδρῶν βαρβάρων καὶ γὰρ νῦν Ἐρέτριά τε ηνδραπόδισται, καὶ πόλι λογίμω ή Ελλάς γέγονε ἀσθενεστέρη. 'Ο μεν δή σφι τὰ έντεταλμένα ἀπήγγελλε · τοισι δὲ ἔαδε μὲν βοηθέειν Αθηναίοισι, ἀδύνατα δέ σφι ἢν τὸ παραυτίκα ποιέειν ταῦτα, οὐ βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον

- ην γαρ ισταμένου του μηνος εινάτη, εινάτη δε ουκ έξελευσεσθαι έφασαν, μη ου πλήρεος έόντος του κύκλου. ουτοι μέν νυν την πανσέληνον έμενον.
- 9. Τοισι δε βαρβάροισι κατηγέετο Ίππίης ο Πεισιστράτου ές του Μαραθώνα, της παροιχομένης νυκτός όψιν ιδων έν τῷ ὅπνφ τοιήνδε · ἐδόκεε ὁ Ἱππίης τῆ μητρὶ τῆ έωυτοῦ συνευνηθήναι. συνεβάλετο ων έκ τοῦ ονείρου, κατελθων ές τὰς 'Αθήνας καὶ ἀνασωσάμενος τὴν ἀρχὴν, τελευτήσειν έν τη έωυτοῦ γηραιός. έκ μεν δη της όψιος συνεβάλετο ταῦτα • 10. τότε δὲ κατηγεόμενος, τοῦτο μὲν τὰ ανδράποδα τὰ έξ Ερετρίης άπέβησε ές την νησον την Στυρέων, καλεομένην δε Αιγίλειαν, τοῦτο δε καταγομένας ές τον Μαραθώνα τὰς νέας ὥρμιζε οὖτος, ἐκβάντας τε ἐς γην τους βαρβάρους διέτασσε. καί οι ταυτα διέποντι έπηλθε πταρείν τε καὶ βήξαι μεζόνως ή ώς εώθεε, οἶα δε οἱ πρεσβυτέρω εόντι των οδόντων οι πλεύνες εσείοντο. τούτων ὦν ἔνα τῶν ὀδόντων ἐκβάλλει ὑπὸ βίης βήξας · ἐκπεσόντος δε ές την ψάμμον αυτου, εποιέετο πολλην σπουδην έξευρείν. ώς δε ούκ εφαίνετό οι ο όδων, αναστενάξας είπε προς τους παραστάτας · 'Η γη ήδε ουκ ήμετέρη έστι, ουδέ μιν δυνησόμεθα ύποχειρίην ποιήσασθαι · όκόσον δέ τί μοι μέρος μετην, ο οδών μετέχει. Ίππίης μεν δη ταύτη την όψιν συνεβάλετο έξεληλυθέναι.
- 11. 'Αθηναίοισι δὲ τεταγμένοισι ἐν τεμένεϊ Ἡρακλέος ἐπῆλθον βοηθέοντες Πλαταιέες πανδημεί καὶ γὰρ καὶ ἐδεδώκεσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι 'Αθηναίοισι οἱ Πλαταιέες, καὶ πόνους ὑπὲρ αὐτῶν οἱ 'Αθηναῖοι συχνοὺς ἤδη ἀναραιρέατο · ἔδοσαν δὲ ὧδε. πιεζόμενοι ὑπὸ Θηβαίων οἱ Πλαταιέες ἐδίδοσαν πρῶτα παρατυχοῦσι Κλεομένει τε τῷ 'Αναξανδρίδεω καὶ Λακεδαιμονίοισι σφέας αὐτοὺς, οἱ δὲ οὐ δεκόμενοι ἔλεγόν σφι τάδε · Ἡμεῖς μὲν ἐκαστέρω τε οἰκέο-

μεν, καὶ ὑμῖν τοιήδε τις γίνοιτ' αν ἐπικουρίη ψυχρή: φθαίητε γαρ αν πολλάκις έξανδραποδισθέντες ή τινα πυθέσθαι ήμέων. συμβουλεύομεν δε ύμιν δουναι ύμέας αὐτοὺς ᾿Αθηναίοισι, πλησιοχώροισί τε ἀνδράσι καὶ τιμωρέειν έουσι ου κακοίσι. ταυτα συνεβούλευον οι Λακεδαιμόνιοι, οὐ κατὰ εὖνοιαν οὕτω τῶν Πλαταιέων, ὡς βουλόμενοι τοὺς 'Αθηναίους ἔχειν πόνους συνεστεῶτας Βοιωτοῖσι. 12. Λακεδαιμόνιοι μέν νυν Πλαταιεῦσι ταῦτα συνεβούλευον · οί δὲ οὐκ ἢπίστησαν, ἀλλ' Αθηναίων ἱρὰ ποιείντων τοίσι δυώδεκα θεοίσι, ίκεται ίζόμενοι επὶ τὸν βωμὸν έδίδοσαν σφέας αὐτούς. Θηβαίοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα έστρατεύοντο έπὶ τοὺς Πλαταιέας · 'Αθηναίοι δέ σφι έβοήθεον. μελλόντων δε συνάπτειν μάχην, Κορίνθιοι οὐ περιείδου, παρατυχόντες δε καὶ καταλλάξαντες, επιτρεψάντων αμφοτέρων, ούρισαν την χώρην έπὶ τοισίδε, έαν Θηβαίους Βοιωτών τους μη βουλομένους ές Βοιωτούς τελέειν. 13. Κορίνθιοι μεν δη ταυτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο · 'Αθηναίοισι δε άπιουσι έπεθήκαντο Βοιωτοί, επιθέμενοι δε έσσώθησαν τη μάχη. ύπερβάντες δε οί 'Αθηναίοι τους οί Κορίνθιοι έθηκαν Πλαταιεύσι είναι ούρους, τούτους ύπερβάντες του 'Ασωπου αυτου εποιήσαντο οθρου Θηβαίοισι προς Πλαταιέας είναι καὶ Υσιάς. Εδοσαν μεν δη οί Πλαταιέες σφέας αὐτοὺς 'Αθηναίοισι τρόπφ τῷ εἰρημένφ, ἦκον δὲ τότε ἐς Μαραθῶνα βοηθέοντες.

14. Τοίσι δὲ 'Αθηναίων στρατηγοίσι ἐγίνοντο δίχα αἱ γνῶμαι τῶν μὲν οὐκ ἐώντων συμβάλλειν, ὀλίγους γὰρ εἶναι στρατιῆ τῆ Μήδων συμβαλεῖν, τῶν δὲ καὶ Μιλτιάδεω κελευόντων. ὡς δὲ δίχα τε ἐγίνοντο, καὶ ἐνίκα ἡ χείρων τῶν γνωμέων, ἐνθαῦτα (ἦν γὰρ ἐνδέκατος ψηφιδοφόρος ὁ τῷ κυάμῳ λαχὼν 'Αθηναίων πολεμαρχέειν, τὸ παλαιὸν γὰρ 'Αθηναῖοι ὁμόψηφον τὸν πολέμαρχον ἐποιεῦντο τοῖσι στρα-

τηγοίσι, ην τε τότε πολέμαρχος Καλλίμαχος 'Αφιδναίος) προς τουτον έλθων Μιλτιάδης έλεγε τάδε 15. Έν σοί νῦν, Καλλίμαχε, ἐστὶ ἡ καταδουλώσαι ᾿Αθήνας, ἡ ἐλευθέρας ποιήσαντα, μνημόσυνα λιπέσθαι ές τον απαντα ανθρώπων βίον, οία οὐδὲ Αρμόδιός τε καὶ Αριστογείτων λείπουσι. νῦν γὰρ δὴ, ἐξ οὖ ἐγένοντο ᾿Αθηναῖοι, ἐς κίνδυνον ήκουσι μέγιστον. καὶ ἡν μέν γε ὑποκύψωσι τοῖσι Μήδοισι, δίδοκται τὰ πείσονται παραδεδομένοι Ίππίη · ἡν δὲ περιγένηται αΰτη ή πόλις, οίη τέ έστι πρώτη τῶν Ελληνίδων πολίων γενέσθαι. κώς ών δη ταῦτα οξά τέ έστι γενέσθαι, καὶ κῶς ἐς σέ τι τούτων ἀνήκει τῶν πρηγμάτων τὸ κῦρος έχειν, νῦν ἔρχομαι φράσων. ήμέων τῶν στρατηγῶν, ἐόντων δέκα, δίχα γίνονται αι γνωμαι, των μεν κελευόντων συμβαλείν, των δε ού συμβαλείν. ἡν μέν νυν μη συμβάλωμεν, έλπομαί τινα στάσιν μεγάλην έμπεσοῦσαν διασείσειν τὰ ' Αθηναίων φρονήματα ώστε μηδίσαι · ἢν δὲ συμβάλωμεν πρίν τι καὶ σαθρον 'Αθηναίων μετεξετέροισι έγγενέσθαι, θεων τὰ ἴσα νεμόντων, οιοί τέ είμεν περιγενέσθαι τῆ συμβολή. ταῦτα ὧν πάντα ἐς σὲ νῦν τείνει καὶ ἐκ σέο ήρτηται· ην γὰρ σὺ γνώμη τῆ ἐμῆ προσθῆ, ἔστι τοι πατρίς τε έλευθέρη καὶ πόλις πρώτη τῶν ἐν τῆ Ἑλλάδι, ἡν δὲ τὴν τῶν ἀποσπευδόντων τὴν συμβολὴν έλη, ὑπάρξει τοι τῶν έγω κατέλεξα άγαθων τα έναντία. 16. Ταῦτα λέγων ό Μιλτιάδης προσκτάται του Καλλίμαχου. προσγευομένης δὲ τοῦ πολεμάρχου τῆς γνώμης, ἐκεκύρωτο συμβάλλειν. μετὰ δὲ οἱ στρατηγοὶ τῶν ἡ γνώμη ἔφερε συμβάλλειν, ὡς έκάστου αὐτῶν ἐγίνετο πρυτανηΐη τῆς ἡμέρης, Μιλτιάδη παρεδίδοσαν · ό δε δεκόμενος οὖ τί κω συμβολην εποιέετο, πρίν γε δη αὐτοῦ πρυτανητη έγένετο.

17. 'Ως δὲ ἐς ἐκείνον περιῆλθε, ἐνθαῦτα δὴ ἐτάσσοντο ώδε 'Αθηναίοι ώς συμβαλέοντες. τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρεος

ήγέετο ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος · ὁ γὰρ νόμος τότε εἶχε ούτω τοισι 'Αθηναίοισι, τον πολέμαρχον έχειν κέρας το δεξιόν. ήγεομένου δὲ τούτου, ἐξεδέκοντο ὡς ἡριθμέοντο αἰ φυλαὶ, ἐχόμεναι ἀλλήλων · τελευταίοι δὲ ἐτάσσοντο, ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρας, Πλαταιέες. ἀπὸ ταύτης γάρ σφι της μάχης, θυσίας 'Αθηναίων αναγόντων και πανηγύριας τας εν τησι πενταετηρίσι γινομένας, κατεύχεται ο κηρυξ ο 'Αθηναίος, αμα τε 'Αθηναίοισι λέγων γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. τότε δὲ, τασσομένων τῶν 'Αθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι, ἐγίνετο τοιόνδε τι · τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον τῷ Μηδικῷ στρατοπέδω, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγίνετο έπὶ τάξιας ολίγας, καὶ ταύτη ην ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδου, το δε κέρας εκάτερου έρρωτο πλήθει. 18. 'Ως δέ σφι διετέτακτο, καὶ τὰ σφάγια ἐγίνετο καλὰ, ἐνθαῦτα ώς ἀπείθησαν οἱ ᾿Αθηναῖοι, δρόμφ ἵεντο ἐς τοὺς βαρβάρους. ησαν δε στάδιοι ούκ ελάσσονες το μεταίχμιον αὐτῶν ή οκτώ. οι δε Πίρσαι ορέοντες δρόμφ επιόντας, παρεσκευάζοντο ώς δεξόμενοι · μανίην τε τοίσι 'Αθηναίοισι ἐπέφερον καὶ πάγχυ ολεθρίην, δρέοντες αὐτοὺς ολίγους, καὶ τούτους δρόμω επειγομένους, ούτε ίππου ύπαρχούσης σφι ούτε τοξευμάτων. ταῦτα μέν νυν οἱ βάρβαροι κατείκαζον 'Αθηναιοι δε, επεί τε άθρόοι προσέμιξαν τοισι βαρβάροισι, έμάχοντο άξίως λόγου. πρώτοι μεν γάρ Έλλήνων πάντων των ήμεις ίδμεν δρόμφ ές πολεμίους έχρήσαντο, πρώτοι δὲ ἀνέσχουτο ἐσθητά τε Μηδικην ὁρέουτες, καὶ τοὺς ανδρας ταύτην ἐσθημένους · τέως δὲ ἦν τοῖσι Ελλησι καὶ τὸ οὖνομα τὸ Μήδων φόβος ἀκοῦσαι. 19. Μαχομίνων δὲ έν τῷ Μαραθῶνι χρόνος ἐγίνετο πολλός. καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου ἐνίκων οἱ βάρβαροι, τῆ Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάχατο · κατὰ τοῦτο μὲν δη ἐνίκων οί βάρβαροι, καὶ ρήξαντες ἐδίωκον ἐς τὴν μεσόγαιαν, τὸ δὲ

κέρας έκάτερου ενίκων 'Αθηναιοί τε και Πλαταιέες. νικώντες δε, το μεν τετραμμένον των βαρβάρων φεύγειν έων, τοίσι δε το μέσον ρήξασι αυτών, συναγαγόντες τα κέρεα αμφότερα, εμάχοντο καὶ ενίκων Αθηναίοι. φεύγουσι δε τοίσι Πέρσησι είποντο κόπτοντες, ές δ έπὶ τὴν θάλασσαν απικόμενοι πυρ τε αίτεον και επελαμβάνοντο των νεων. 20. Καὶ τοῦτο μὲν ἐν τούτφ τῷ πόνφ ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος διαφθείρεται, ανήρ γενόμενος αγαθός, από δ' έθανε των στρατηγών Στησίλεως ο Θρασύλεω τουτο δε Κυνέγειρος ὁ Εὐφορίωνος, ἐνθαῦτα ἐπιλαβόμενος τῶν ἀφλάστων νεὸς τὴν χειρα ἀποκοπεὶς πελέκει πίπτει, τοῦτο δὲ ἄλλοι 'Αθηναίων πολλοί τε καὶ οὐνομαστοί. 21. Έπτὰ μεν δή των νεων επεκράτησαν τρόπφ τοιούτφ Αθηναίοι, τήσι δε λοιπησι οἱ βάρβαροι ἐξανακρουσάμενοι, καὶ ἀναλαβόντες έκ της νήσου, έν τη έλιπον, τὰ έξ Έρετρίης ἀνδράποδα, περιέπλωον Σούνιον, βουλόμενοι φθήναι τους 'Αθηναίους απικόμενοι ές το άστυ. αιτίη δε έσχε εν Αθηναίοισι έξ 'Αλκμαιωνιδέων μηχανής αὐτους ταῦτα ἐπινοηθήναι · τούτους γάρ, συνθεμένους τοίσι Πέρσησι, αναδέξαι ασπίδα εούσι ήδη εν τησι νηυσί. 22. ούτοι μεν δη περιέπλωον Σούνιον, 'Αθηναΐοι δε ώς ποδών είχον τάχιστα εβοήθεον ές το ἄστυ, καὶ ἔφθησάν τε ἀπικόμενοι πρὶν ἡ τους βαρβάρους ηκειν, καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο ἀπιγμένοι ἐξ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἐν ἄλλφ Ἡρακλείφ τῷ ἐν Κυνοσάργεϊ. οί δὲ βάρβαροι τῆσι νηυσὶ ὑπεραιωρηθέντες Φαλήρου (τοῦτο γὰρ ἦν ἐπίνειον τότε τῶν ᾿Αθηναίων), ὑπὲρ τούτου ἀνακωχεύσαντες τὰς νέας, ἀπέπλωον ὀπίσω ἐς τὴν ᾿Ασίην.

23. Έν ταύτη τη εν Μαραθωνι μάχη απέθανον των βαρβάρων κατὰ έξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους ἄνδρας, 'Αθηναίων δὲ έκατον ενενήκοντα καὶ δύο. ἔπεσον μεν άμφοτέρων τοσοῦτοι συνήνεικε δε αὐτόθι θωυμα γενέσθαι

τοιόνδε· 'Αθηναίον ἄνδρα 'Επίζηλον τον Κουφαγόρεω, ἐν τῆ συστάσι μαχόμενόν τε καὶ ἄνδρα γινόμενον ἀγαθον, τῶν ὀμμάτων στερηθῆναι, οὕτε πληγίντα οὐδὲν τοῦ σώματος οὕτε βληθέντα, καὶ τὸ λοιπὸν τῆς ζόης διατελέειν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου ἐόντα τυφλόν. λέγειν δὲ αὐτὸν ἤκουσα περὶ τοῦ πάθεος τοιόνδε τινὰ λόγον, ἄνδρα οἱ δοκέειν ὁπλίτην ἀντιστῆναι μέγαν, τοῦ τὸ γένειον τὴν ἀσπίδα πᾶσαν σκιάζειν· τὸ δὲ φάσμα τοῦτο ἑωυτὸν μὲν παρεξελθείν, τὸν δὲ έωυτοῦ παραστάτην ἀποκτείναι. ταῦτα μὲν δὴ 'Επίζηλον ἐπυθόμην λέγειν.

24. Λακεδαιμονίων δὲ ἦκον ἐς τὰς ᾿Αθήνας δισχίλιοι μετὰ τὴν πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν οὕτω, ὥστε τριταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐγένοντο ἐν τἢ ᾿Αττικῆ. ὕστεροι δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς, ἱμείροντο ὅμως θηήσασθαι τοὺς Μήδους · ἐλθόντες δὲ ἐς τὸν Μαραθῶνα ἐθηήσαντο. μετὰ δὲ, αἰνέοντες ᾿Αθηναίους καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω.

II. MARCH OF XERXES. — PREPARATIONS OF THE GREEKS.

1. Ἐπεὶ δὲ ἡ ἀγγελίη ἀπίκετο περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης παρὰ βασιλέα Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεος, καὶ πρὶν μεγάλως κεχαραγμένον τοῖσι ᾿Αθηναίοισι διὰ τὴν ἐς Σάρδις ἐσβολὴν, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῷ τε δεινότερα ἐποίεε, καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καὶ αὐτίκα μὲν ἐπηγγέλλετο πέμπων ἀγγέλους κατὰ πόλις ἐτοιμάζειν στρατιὴν, πολλῷ πλίω ἐπιτάσσων ἐκάστοισι ἡ πρότερον παρεῖχον, καὶ νέας τε καὶ ἵππους καὶ σῖτον καὶ πλοῖα. τούτων δὲ περιαγγελλομένων, ἡ

'Ασίη εδονέετο έπὶ τρία έτεα, καταλεγομένων τε τῶν ἀρίστων ώς έπι την Ελλάδα στρατευσομένων, και παρασκευαζομένων. 2. τετάρτω δὲ ἔτει Αἰγύπτιοι ὑπὸ Καμβύσεω δουλωθέντες ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. ἐνθαῦτα δὴ καὶ μάλλον ώρμητο καὶ ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι. Στελλομένου δε Δαρείου έπ' Αίγυπτον καὶ 'Αθήνας, των παίδων αὐτοῦ στάσις ἐγένετο μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς δέει μιν αποδέξαντα βασιλέα κατά τον Περσέων νόμον οθτω στρατεύεσθαι. 'Αποδέξας δε βασιλέα Πέρσησι Δαρείος Εέρξεα, ώρμητο στρατεύεσθαι. άλλα γαρ μετα ταῦτά τε καὶ Αἰγύπτου ἀπόστασιν τῷ ὑστέρφ ἔτεϊ παρασκευαζόμενον συνήνεικε αὐτὸν Δαρείον, βασιλεύσαντα τὰ πάντα έτεα έξ τε καὶ τριήκοντα, ἀποθανεῖν, οὐδέ οἱ έξεγένετο οὖτε τοὺς απεστεώτας Αίγυπτίους οὔτε 'Αθηναίους τιμωρήσασθαι. αποθανόντος δε Δαρείου ή βασιλητη ανεχώρησε ές τον παίδα τον ἐκείνου Εέρξεα. 3. Καὶ Εέρξης . . ἐπὶ μὲν τέσσερα έτεα πλήρεα παραρτέετο στρατιήν τε καὶ τὰ πρόσφορα τη στρατιή, πέμπτω δε έτει ανομένω εστρατηλάτεε χειρὶ μεγάλη πλήθεος. στόλων γὰρ τῶν ἡμεῖς ἔδμεν πολλφ δη μέγιστος ούτος έγένετο. τί γάρ οὐκ ήγαγε έκ της 'Ασίης έθνος έπὶ τὴν Ἑλλάδα Εέρξης; κοῖον δὲ πινόμενόν μιν ύδωρ ούκ έπέλιπε, πλην των μεγάλων ποταμών; οί μεν γαρ νέας παρείχοντο, οί δε ές πεζον ετετάχατο, τοισι δὲ ἵππος προσετέτακτο, τοῖσι δὲ ἱππαγωγὰ πλοῖα, ἄμα στρατευομένοισι, τοίσι δὲ ἐς τὰς γεφύρας μακρὰς νέας παρέχειν, τοίσι δὲ σῖτά τε καὶ νέας. 4. Καὶ τοῦτο μὲν, ώς προσπταισάντων των πρώτων περιπλωόντων περί του "Αθων, προετοιμάζετο έκ τριών έτέων κου μάλιστα ές τον "Αθων · ἐν γὰρ 'Ελαιοῦντι τῆς Χερσονήσου ὥρμεον τριήρεες, ενθεύτεν δε δρμεόμενοι ἄρυσσον ύπο μαστίγων παντοδαποὶ της στρατιης, διάδοχοι δ' έφοίτων · ἄρυσσον δὲ καὶ

οί περὶ τὸν "Αθων κατοικημένοι. 'Ο γὰρ "Αθως ἐστὶ οὐρος μέγα τε καὶ οὐνομαστου, ες θάλασσαν κατήκου, οἰκημένου ύπο ανθρώπων. τη δε τελευτά ές την ήπειρον το ούρος, χερσονησοειδές τέ έστι καὶ ἰσθμὸς ώς δυώδεκα σταδίων, πεδίον δε τοῦτο καὶ κολωνοὶ οὐ μεγάλοι εκ θαλάσσης τῆς ' Ακανθίων έπὶ θάλασσαν τὴν ἀντίον Τορώνης. 5. Μρυσσον δὲ ὧδε · δασάμενοι τὸν χῶρον οἱ βάρβαροι κατὰ ἔθνεα, κατά Σάνην πόλιν σχοινοτενές ποιησάμενοι, επειδή εγένετο βαθέα ή διῶρυξ, οἱ μὲν κατώτατα έστεῶτες ἄρυσσον, έτεροι δε παρεδίδοσαν τον αιεί εξορυσσόμενον χοῦν ἄλλοισι κατύπερθε έστεωσι έπὶ βάθρων, οἱ δ΄ αὖ ἐκδεκόμενοι έτέροισι, έως απίκουτο ές τους ανωτάτω, ουτοι δε εξεφόρεον τε καὶ ἐξέβαλλον. ἐνθαῦτα δη λειμών ἐστι, ἵνα σφι ἀγορή τε εγίνετο καὶ πρητήριον · σίτος δέ σφι πολλος εφοίτα έκ της 'Ασίης αληλεσμένος. 6. ώς μεν εμε συμβαλλόμενον εύρίσκειν, μεγαλοφροσύνης είνεκεν αυτό Εέρξης ορύσσειν έκέλευε, εθέλων τε δύναμιν ἀποδείκνυσθαι καὶ μνημόσυνα λιπέσθαι · παρεον γαρ μηδένα πόνον λαβόντας του ισθμον τας νέας διειρύσαι, δρύσσειν έκέλευε διώρυχα τη θαλάσση, εύρος ως δύο τριήρεας πλώειν όμου έλαστρευμένας. δὲ αὐτοῖσι τούτοισι, τοῖσί περ καὶ τὸ ὅρυγμα, προσετέτακτο καὶ τὸν Στρυμόνα ποταμὸν ζεύξαντας γεφυρώσαι.

7. Έν ῷ δὲ οὖτοι τὸν προκείμενον πόνον ἐργάζοντο, ἐν τούτῳ ὁ πεζὸς ἄπας συλλελεγμένος ἄμα Εέρξη ἐπορεύετο ἐς Σάρδις, ἐκ Κριτάλλων ὁρμηθεὶς τῶν ἐν Καππαδοκίη ἐνθαῦτα γὰρ εἴρητο συλλέγεσθαι πάντα τὸν κατ ἤπειρον μέλλοντα ἄμα αὐτῷ Εέρξη πορεύεσθαι στρατόν. ἀπικόμενος δὲ ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν ἀπέπεμπε κήρυκας ἐς τὴν Ἑλλάδα αἰτήσοντας γῆν τε καὶ ὕδωρ, καὶ προερέοντας δεῖπνα βασιλέϊ παρασκευάζειν.

8. Μετὰ δὲ ταῦτα παρεσκευάζετο ὡς ἐλῶν ἐς Αβυδον.

οί δὲ ἐν τούτφ τὸν Ἑλλήσποντον ἐζεύγνυσαν ἐκ τῆς ᾿Ασίης ές την Ευρώπην. έστι δε της Χερσονήσου της έν Έλλησπόντφ, Σηστοῦ τε πόλιος μεταξὺ καὶ Μαδύτου, ἀκτὴ τρηχέα ές θύλασσαν κατήκουσα 'Αβύδφ καταντίον. ές ταύτην ὧν τὴν ἀκτὴν ἐξ ᾿Αβύδου ὁρμεόμενοι ἐγεφύρουν τοίσι προσεκέετο, την μεν λευκολίνου Φοίνικες, την δ' έτέρην την βυβλίνην Αιγύπτιοι. έστι δε έπτα στάδιοι έξ Αβύδου ες την απαντίον. και δη εζευγμένου του πόρου έπιγενόμενος χειμων μέγας συνέκοψέ τε έκεινα πάντα και διέλυσε. 9. ώς δ' επύθετο Εέρξης, δεινά ποιεύμενος, τον Ελλήσποντον ἐκέλευσε τριηκοσίας ἐπικέσθαι μάστιγι πληγας, καὶ κατείναι ές το πέλαγος πεδέων ζεύγος. ήδη δὲ ήκουσα, ώς καὶ στιγέας άμα τούτοισι ἀπέπεμψε στίξοντας του Ελλήσπουτου. Ενετέλλετο δη ων ραπίζουτας λέγειν βάρβαρά τε καὶ ἀτάσθαλα · * Ω πικρον ὕδωρ, δεσπότης τοι δίκην επιτιθεί τήνδε, ότι μιν ηδίκησας οὐδεν προς έκείνου άδικον παθόν. καὶ βασιλεύς μεν Εέρξης διαβήσεταί σε, ήν τε σύ γε βούλη ήν τε μή σοι δε κατα δίκην ἄρα οὐδεὶς ἀνθρώπων θύει, ὡς ἐόντι δολερῷ τε καὶ άλμυρῷ ποταμώ. Τήν τε δη θάλασσαν ενετέλλετο τούτοισι ζημιοῦν, καὶ τῶν ἐπεστεώτων τῆ ζεύξι τοῦ Ἑλλησπόντου ἀποταμείν τὰς κεφαλάς. 10. καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐποίεον, τοῖσι προσεκέετο αυτη ή ἄχαρις τιμη, τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες έζεύγνυσαν. έζεύγνυσαν δε ώδε πεντηκοντέρους και τριήρεας συνθέντες, — ύπὸ μεν την προς τοῦ Εὐξείνου Πόντου έξήκουτά τε καὶ τριηκοσίας, ὑπὸ δὲ τὴν έτέρην τεσσερεσκαίδεκα καὶ τριηκοσίας, τοῦ μεν Πόντου επικαρσίας, τοῦ δε Έλλησπόντου κατα ρόον, ίνα ανακωχεύη τον τόνον των όπλων, — συνθέντες δε αγκύρας κατήκαν περιμήκεας, τας μεν προς του Πόντου της ετέρης των ανέμων είνεκεν των έσωθεν έκπνεόντων, της δε έτέρης προς έσπέρης τε καὶ

τοῦ Αἰγαίου εὔρου τε καὶ νότου εἵνεκεν · διέκπλοον δὲ ὑπόφαυσιν κατέλιπον των πεντηκοντέρων καὶ τριηρέων τριχοῦ, ΐνα καὶ ές τὸν Πόντον ἔχη ὁ βουλόμενος πλώειν πλοίοισι λεπτοίσι, καὶ ἐκ τοῦ Πόντου ἔξω. 11. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, κατέτεινον έκ γής στρεβλοῦντες όνοισι ξυλίνοισι τὰ όπλα, οὐκέτι χωρὶς έκάτερα τάξαντες, άλλα δύο μεν λευκολίνου δασάμενοι ές έκατέρην, τέσσερα δὲ τῶν βυβλίνων. παχύτης μεν ήν ή αὐτη καὶ καλλονη, κατὰ λόγον δε ήν έμβριθέστερα τὰ λίνεα, τοῦ τάλαντον ὁ πηχυς είλκε. ἐπειδη δὲ ἐγεφυρώθη ὁ πόρος, κορμοὺς ξύλων καταπρίσαντες, καὶ ποιήσαντες ἴσους τῆς σχεδίης τῷ εὖρεϊ, κόσμῳ έπετίθεσαν κατύπερθε των δπλων του τόνου, θέντες δὲ έπεξης ενθαύτα αύτις επεζεύγνυον. ποιήσαντες δε ταύτα ύλην ἐπεφόρησαν, κόσμφ δὲ θέντες καὶ τὴν ύλην, γῆν έπεφόρησαν κατανάξαντες δὲ καὶ τὴν γῆν, φραγμὸν παρείρυσαν ενθεν καὶ ένθεν, ίνα μὴ φοβέηται τὰ ὑποζύγια την θάλασσαν ύπερορώντα καὶ οἱ ἵπποι.

12. 'Ως δὲ τά τε τῶν γεφυρέων κατεσκεύαστο καὶ τὰ περὶ τὸν 'Αθων, οἴ τε χυτοὶ περὶ τὰ στόματα τῆς διώρυχος (οἱ τῆς ρηχίης εἴνεκεν ἐποιήθησαν, ἴνα μὴ πίμπληται τὰ στόματα τοῦ ὀρύγματος), καὶ αὐτὴ ἡ διῶρυξ παντελέως πεποιημένη ἠγγέλλετο, ἐνθαῦτα χειμερίσας, ἄμα τῷ ἔαρι παρεσκευασμένος ὁ στρατὸς ἐκ τῶν Σαρδίων ὡρμᾶτο ἐλῶν ἐς 'Αβυδον. ὡρμημένῳ δέ οἱ ὁ ἢλιος ἐκλιπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδρην ἀφανὴς ἦν, οὖτ' ἐπινεφέλων ἐόντων, αἰθρίης τε τὰ μάλιστα, ἀντὶ ἡμέρης τε νὺξ ἐγένετο. ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Εέρξῃ ἐπιμελὲς ἐγένετο, καὶ εἴρετο τοὺς Μάγους, τὸ ἐθέλοι προφαίνειν τὸ φάσμα. οἱ δὲ ἔφραζον, ὡς 'Ελλησι προδεικνύει ὁ θεὸς ἔκλειψιν τῶν πολίων, λέγοντες ἥλιον εἶναι 'Ελλήνων προδεκτορα, σελήνην δὲ σφέων. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Εέρξης περιχαρὴς ἐὼν

έποιέετο τὴν ἔλασιν. 13. ἡγέοντο δὲ πρῶτοι μὲν οί σκευοφόροι τε καὶ τὰ ὑποζύγια, μετὰ δὲ τούτους στρατὸς παντοίων έθνέων αναμίξ, οὐ διακεκριμένοι τη δε ύπερημίσεες ήσαν, ένθαθτα διελέλειπτο, καὶ οὐ συνέμισγον οδτοι βασιλέι. προηγεύντο μεν δη ίππόται χίλιοι έκ Περσέων πάντων απολελεγμένοι · μετα δε αιχμοφόροι χίλιοι, και ούτοι έκ πάντων ἀπολελεγμένοι, τὰς λόγχας κάτω ές τὴν γῆν τρέψαντες · μετά δὲ ίροὶ Νισαίοι καλεύμενοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ως κάλλιστα. Νισαΐοι δὲ καλέονται ἵπποι έπὶ τοῦδε · ἔστι πεδίον μέγα της Μηδικής, τῷ οὖνομά ἐστι Νίσαιον. τους ων δη ίππους τους μεγάλους φέρει το πεδίον τοῦτο. ὅπισθε δὲ τούτων τῶν δέκα ἵππων ἄρμα Διὸς ίρον επετέτακτο, το ἵπποι μεν είλκον λευκοὶ οκτώ, ὅπισθε δὲ τῶν ἴππων εἴπετο πεζη ἡνίοχος ἐχόμενος τῶν χαλινῶν · οὐδεὶς γὰρ δὴ ἐπὶ τοῦτον τὸν θρόνον ἀνθρώπων ἀναβαίνει. τούτου δὲ ὅπισθε αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἄρματος ἵππων Νισαίων · παραβεβήκεε δέ οἱ ήνίοχος, τῷ οὖνομα ἢν Πατιράμφης, 'Οτάνεω παις ανδρός Πέρσεω.

14. Έξήλασε μὲν οὕτω ἐκ Σαρδίων Εέρξης, μετεκβαίνεσκε δὲ, ὅκως μιν λόγος αἰρέοι, ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς άρμάμεξαν. αὐτοῦ δὲ ὅπισθε αἰχμοφόροι Περσέων οἱ ἄριστοί τε καὶ γενναιότατοι χίλιοι, κατὰ νόμον τὰς λόγχας ἔχοντες, μετὰ δὲ ἵππος ἄλλη χιλίη ἐκ Περσέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. οὕτος πεζὸς ἢν · καὶ τούτων χίλιοι μὲν ἐπὶ τοῦσι δούρασι ἀντὶ τῶν σαυρωτήρων ροιὰς εἶχον χρυσέας, καὶ πέριξ συνεκλήιον τοὺς ἄλλους, οἱ δὲ εἰνακισχίλιοι ἐντὸς τούτων ἐόντες ἀργυρέας ροιὰς εἶχον. εἶχον δὲ χρυσέας ροιὰς καὶ οἱ εἰς τὴν γῆν τράποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα οἱ ἄγχιστα ἐπόμενοι Εέρξη. τοῦσι δὲ μυρίοισι ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων μυρίη. μετὰ δὲ τὴν ἵππον διελέλειπτο

καὶ δύο σταδίους, καὶ ἔπειτεν ὁ λοιπὸς ὅμιλος ἤιε ἀναμίξ.

15. ἀπικομένου δὲ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ τὸν Σκάμανδρον, ὃς πρῶτος ποταμῶν, ἐπεί τε ἐκ Σαρδίων ὁρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῆ ὁδῷ, ἐπέλιπε τὸ ῥέεθρον, οὐδ' ἀπέχρησε τῆ στρατιῆ τε καὶ τοῦσι κτήνεσι πινόμενος · ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπίκετο Ξέρξης, ἐς τὸ Πριάμου Πέργαμον ἀνέβη, ἵμερον ἔχων θηήσασθαι. θηησάμενος δὲ, καὶ πυθόμενος ἐκείνων ἔκαστα, τῆ ᾿Αθηναίη τῆ Ἰλιάδι ἔθυσε βοῦς χιλίας, χοὰς δὲ οἱ Μάγοι τοῦσι ήρωσι ἐχέὰντο. ταῦτα δὲ ποιησαμένοισι νυκτὸς φόβος ἐς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεσε. ἄμα ἡμέρη δὲ ἐπορεύετο ἐνθεῦτεν.

16. Έπεὶ δ' έγενοντο εν 'Αβύδφ, ήθελησε Εέρξης ίδέσθαι πάντα τον στρατόν. καὶ προεπεποίητο γὰρ ἐπὶ κυλωνου επίτηδες αυτώ ταύτη προεξέδρη λίθου λευκου (ἐποίησαν δὲ ᾿Αβυδηνοὶ ἐντειλαμένου πρότερον βασιλέος), ένθαθτα ως ίζετο, κατορων έπὶ της ηϊόνος έθηειτο και τον πεζον καὶ τὰς νέας. θηεύμενος δὲ ἱμέρθη τῶν νεῶν ἄμιλλαν γινομένην ιδέσθαι. ἐπεὶ δ' ἐγένετό τε καὶ ἐνίκων Φοίνικες Σιδώνιοι, ήσθη τε τη άμίλλη καὶ τη στρατιή. 'Ως δὲ ώρα πάντα μὲν τὸν Ἑλλήσποντον ὑπὸ τῶν νεῶν άποκεκρυμμένου, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ ᾿Αβυδηνῶν πεδία έπίπλεα ανθρώπων, ένθαῦτα Εέρξης έωυτον έμακώρισε, μετὰ δὲ τοῦτο ἐδάκρυσε. 17. μαθὼν δέ μιν 'Αρτάβανος ο πάτρως - δς το πρώτον γνώμην απεδέξατο έλευθέρως, οὐ συμβουλεύων Εέρξη στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ελλάδα — ούτος ώνηρ φρασθείς Εέρξεα δακρύσαντα, είρετο τάδε • 3 βασιλεῦ, ὡς πολλον ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσαο νῦν τε καὶ ολίγφ πρότερον : μακαρίσας γάρ σεωυτον δακρύεις. ό δὲ εἶπε 'Εσῆλθε γάρ με λογισάμενον κατοικτείραι, ώς βραχύς είη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εὶ τούτων γε εόντων τοσούτων ούδεις ες εκατοστον έτος περιέσται.

ό δὲ ἀμείβετο λέγων "Ετερα τούτου παρὰ τὴν ζόην πεπόνθαμεν οἰκτρότερα. ἐν γὰρ οὕτω βραχέϊ βίφ οὐδεὶς οὕτω ἄνθρωπος ἐων εὐδαίμων πέφυκε, οὕτε τούτων οὕτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ παραστήσεται πολλάκις, καὶ οὐκὶ ἄπαξ, τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον ἡ ζώειν. αἴ τε γὰρ συμφοραὶ προσπίπτουσαι, καὶ αὶ νοῦσοι συνταράσσουσαι, καὶ βραχὺν ἐόντα μακρὸν δοκέειν εἶναι ποιεῦσι τὸν βίον. οὕτω ὁ μὲν θάνατος, μοχθηρῆς ἐούσης τῆς ζόης, καταφυγὴ αἰρετωτάτη τῷ ἀνθρώπῳ γέγονε · ὁ δὲ θεὸς, γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶνα, φθονερὸς ἐν αὐτῷ εὐρίσκεται ἐων. Ἐίρξης δὲ ἀμείβετο λέγων · ᾿Αρτάβανε, βιοτῆς μέν νυν ἀνθρωπηίης πέρι, ἐούσης τοιαύτης οῖην περ σὺ διαιρέεαι εἶναι, παυσώμεθα, μηδὲ κακῶν μεμνεώμεθα, χρηστὰ ἔχοντες πρήγματα ἐν χερσί.

- 18. Καὶ ᾿Αρτάβανον ἀποστείλας ἐς Σοῦσα, δεύτερα μετεπέμψατο Εέρξης Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους · ἐπεὶ δέ οἱ παρῆσαν, ἔλεγέ σφι τάδε · Ἦ Πέρσαι, τῶνδ ἐγὰ ὑμέων χρηίζων συνέλεξα, ἄνδρας τε γίνεσθαι ἀγαθοὺς, καὶ μὴ καταισχύνειν τὰ πρόσθε ἐργασμένα Πέρσησι, ἐόντα μεγάλα τε καὶ πολλοῦ ἄξια, ἀλλ εἶς τε ἔκαστος καὶ οἱ σύμπαντες προθυμίην ἔχωμεν · ξυνὸν γὰρ τοῦτο πᾶσι ἀγαθὸν σπεύδεται. τῶνδε δὲ εἶνεκεν προαγορεύω ἀντέχεσθαι τοῦ πολέμου ἐντεταμένως · ὡς γὰρ ἐγὰ πυνθάνομαι, ἐπ ἄνδρας στρατευόμεθα ἀγαθοὺς, τῶν ἡν κρατήσωμεν, οὐ μή τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς ἀντιστῆ κοτε ἀνθρώπων. νῦν δὲ διαβαίνωμεν, ἐπευξάμενοι τοῖσι θεοῖσι οἱ Περσίδα γὴν λελόγχασι.
- 19. Ταύτην μεν την ημέρην παρεσκευάζοντο ες την διάβασιν, τη δε ύστεραίη ανέμενον τον ηλιον εθέλοντες ιδέσθαι ανίσχοντα, θυμιήματά τε παντοία επί των γεφυρέων καταγίζοντες καὶ μυρσίνησι στορνύντες την όδόν. ώς δ' επανέτελλε ό ηλιος, σπένδων εκ χρυσέης φιάλης Εέρξης ες την θίλασσαν, εύχετο προς τον ηλιον μηδεμίαν οι συντυχίην

τοιαύτην γενέσθαι, ή μιν παύσει καταστρέψασθαι την Ευρώπην, πρότερον ή έπὶ τέρμασι τοῖσι έκείνης γένηται. εὐξάμενος δὲ ἐσέβαλε τὴν φιάλην ἐς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ χρύσεον κρητήρα καὶ Περσικον ξίφος, τον ἀκινάκην καλέουσι. ταῦτα οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακρῖναι, οὖτε εἰ τῷ ἡλίφ ανατιθείς κατήκε ές το πέλαγος, ούτε εἰ μετεμέλησέ οἱ τον Έλλήσποντον μαστιγώσαντι καὶ άντὶ τούτων τὴν θάλασσαν έδωρέετο. 20. Ως δε ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, διέβαινον κατὰ μὲν τὴν έτέρην τῶν γεφυρέων τὴν πρὸς τοῦ Πόντου ὁ πεζός τε καὶ ή ίππος ἄπασα, κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ Αἰγαίον τὰ ὑποζύγια καὶ ἡ θεραπητη. ἡγέοντο δὲ πρῶτα μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι, εστεφανωμένοι πάντες, μετά δε τούτους δ σύμμικτος στρατός παντοίων έθνέων. ταύτην μεν την ήμέρην οὖτοι, τῆ δὲ ὑστεραίη πρῶτοι μὲν οί τε ἱππόται καὶ οί τὰς λόγχας κάτω τράπουτες · ἐστεφάνωντο δὲ καὶ οὖτοι · μετὰ δὲ οί τε ίπποι οἱ ἱροὶ καὶ τὸ ἄρμα τὸ ἱρὸν, ἐπὶ δὲ αὐτός τε Εέρξης καὶ οἱ αἰχμοφόροι καὶ οἱ ἱππόται οἱ χίλιοι, έπὶ δὲ τούτοισι ὁ ἄλλος στρατός. καὶ αἱ νέες ἄμα ἀνήγοντο ες την απεναντίον. ήδη δε ήκουσα καὶ ύστατον διαβήναι βασιλέα πάντων. 21. Ξέρξης δε επεί τε διέβη ές την Ευρώπην, έθηείτο τον στρατον ύπο μαστίγων διαβαίνοντα. διέβη δε ό στρατός αὐτοῦ εν έπτα ἡμέρησι καὶ έν έπτα εύφρόνησι, ελινύσας ούδενα χρόνον. ενθαύτα λέγεται, Εέρξεω ήδη διαβεβηκότος του Ελλήσπουτου, ἄνδρα $\epsilon i\pi \epsilon i\nu$ $E\lambda\lambda\eta\sigma\pi \acute{o}
u\tau\iota o
u$ Ω $Z\epsilon \mathring{v}$, $\tau \acute{t}$ $\delta \mathring{\eta}$ $\acute{a}
u\delta \rho \grave{i}$ $\epsilon \acute{i}\delta \acute{o}\mu \epsilon
u\sigma \varsigma$ Πέρση καὶ οὖνομα ἀντὶ Διὸς Εέρξεα θέμενος, ἀνάστατον την Ελλάδα εθέλεις ποιησαι, άγων πάντας ανθρώπους; καὶ γὰρ ἄνευ τούτων έξην τοι ποιέειν ταῦτα.

22. ΄Ο δὲ ναυτικὸς ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον πλώων παρὰ γῆν ἐκομίζετο, τὰ ἔμπαλιν πρήσσων τοῦ πεζοῦ. ΄Ο δὲ Δορίσκος ἐστὶ τῆς Θρηΐκης αἰγιαλός τε καὶ πεδίον μέγα,

διὰ δὲ αὐτοῦ ρέει ποταμὸς μέγας "Εβρος. ἔδοξε ὧν τῷ Εέρξη ὁ χῶρος είναι ἐπιτήδεος ἐνδιατάξαι τε καὶ ἐξαριθμῆσαι τὸν στρατὸν, καὶ ἐποίεε ταῦτα. τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας ἀπικομένας ές Δορίσκου οἱ ναύαρχοι κελεύσαυτος Εέρξεω ές του αιγιαλου του προσεχέα Δορίσκω εκόμισαν. 23. ὁ δὲ ἐν τῷ Δορίσκω τοῦτον τὸν χρόνον τῆς στρατιῆς αριθμον εποιέετο. "Οσον μέν νυν εκαστοι παρείχον πλήθεος ἀριθμὸν, οὐκ ἔχω εἶπαι τὸ ἀτρεκὲς (οὐ γὰρ λέγεται προς οὐδαμῶν ἀνθρώπων), σύμπαντος δὲ τοῦ στρατοῦ τοῦ πεζου τὸ πλήθος εφάνη εβδομήκοντα καὶ εκατὸν μυριάδες. έξηρίθμησαν δε τόνδε τον τρόπον συναγαγόντες ές ένα χῶρον μυριάδα ἀνθρώπων, καὶ συννάξαντες ταύτην ώς μάλιστα είχου, περιέγραψαν ἔξωθεν κύκλον, περιγράψαντες δὲ καὶ ἀπέντες τοὺς μυρίους, αἰμασιὴν περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλου, εψος ανήκουσαν ανδρί ές τον ομφαλόν. ταύτην δὲ ποιήσαντες, ἄλλους ἐσεβίβαζον ἐς τὸ περιοικοδομημένον, μέχρι οὖ πώντας τούτφ τῷ τρόπφ ἐξηρίθμησαν. αριθμήσαντες δε κατά έθνεα διέτασσον.

24. Εέρξης δὲ, ἐπεὶ ἠριθμήθη τε καὶ διετάχθη ὁ στρατὸς, ἐπεθύμησε αὐτός σφεας διεξελώσας θηήσασθαι. μετὰ δὲ ἐποίεε ταῦτα, καὶ διεξελαύνων ἐπὶ ἄρματος παρὰ ἔθνος ἐν ἕκαστον ἐπυνθάνετο, καὶ ἀπέγραφον οἱ γραμματισταὶ, ἔως ἐξ ἐσχάτων ἐς ἔσχατα ἀπίκετο, καὶ τῆς ἵππου καὶ τοῦ πεζοῦ. ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, τῶν νεῶν κατελκυσθεισέων ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Εέρξης, μετεκβὰς ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς νέα Σιδωνίην, ἵζετο ὑπὸ σκηνῆ χρυσέη καὶ παρέπλωε παρὰ τὰς πρῷρας τῶν νεῶν, ἐπειρωτῶν τε ἐκάστας ὁμοίως ὡς καὶ τὸν πεζὸν, καὶ ἀπογραφόμενος. τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀναγαγόντες ὅσον τε τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ ἀνεκώχευον, τὰς πρῷρας ἐς γῆν τρέψαντες πάντες μετωπηδὸν, καὶ ἐξοπλίσαντες τοὺς ἐπιβάτας ὡς ἐς πόλε-

μον. ὁ δ' ἐντὸς τῶν πρωρέων πλώων ἐθηεῖτο καὶ τοῦ αἰγιαλοῦ.

25. Εέρξης δε έκ τοῦ Δορίσκου επορεύετο επὶ τὴν Ελλάδα, τους δε αιεί γινομένους έμποδων συστρατεύεσθαι ηνάγκαζε. οἱ δὲ ὑποδεκόμενοι Ελλήνων την στρατιην καὶ δειπνίζοντες Εέρξεα ές πᾶν κακοῦ ἀπίκατο, οὕτω ὥστε ἀνάστατοι έκ τῶν οἰκίων ἐγίνοντο · ὅκου γε Θασίοισι ὑπὲρ τῶν έν τη ηπείρω πολίων των σφετέρων δεξαμένοισι την Εέρξεω στρατιήν καὶ δειπνίσασι, 'Αντίπατρος ὁ 'Οργέος άραιρημένος, των ἀστων ἀνηρ δόκιμος όμοῖα τῷ μάλιστα, ἀπέδεξε ές τὸ δείπνον τετρακόσια τάλαντα άργυρίου τετελεσμένα. 26. ένθα δη Μεγακρέοντος ανδρός 'Αβδηρίτεω έπος εὖ εἰρημένον ἐγένετο, δς συνεβούλευσε ᾿Αβδηρίτησι πανδημεὶ αὐτοὺς καὶ γυναίκας ελθόντας ες τὰ σφέτερα ίρὰ ίζεσθαι ίκέτας τῶν θεῶν, παραιτεομένους καὶ τὸ λοιπόν σφι ἀπαμύνειν τῶν ἐπιόντων κακῶν τὰ ἡμίσεα, τῶν τε παροιχομένων έχειν σφι μεγάλην χάριν, ὅτι βασιλεὺς Εέρξης ου δὶς έκάστης ἡμέρης ἐνόμισε σίτον αίρέεσθαι · παρέχειν γὰρ ἂν 'Αβδηρίτησι, εἰ καὶ ἄριστον προείρητο όμοῖα τῷ δείπνω παρασκευάζειν, η μη υπομένειν Εέρξεα επιόντα, ή καταμείναντας κάκιστα πάντων άνθρώπων διατριβήναι. 27. Οι μεν δη πιεζόμενοι όμως το επιτασσόμενον επετέλεον. Εέρξης δε εκ της Ακάνθου εντειλάμενος τοισι στρατηγοίσι τον ναυτικον στρατον ύπομένειν έν Θέρμη, απήκε απ' έωυτοῦ τὰς νέας πορεύεσθαι, (Θέρμη δὲ τῆ ἐν τῷ Θερμαίφ κόλπφ οἰκημένη, ἀπ' ης καὶ ὁ κόλπος οὖτος την επωνυμίην έχει:) ταύτη γαρ επυνθάνετο συντομώτατον ϵ îvaı.

28. 'Ο μεν δη περί Πιερίην διέτριβε ημέρας συχνάς. ο δε δη κήρυκες οι αποπεμφθέντες ές την Ελλάδα έπι γης αίτησιν απίκατο, οι μεν κεινοι, οι δε φέροντες γην τε και

ίδωρ. Των δε δόντων ταῦτα έγένοντο οίδε, Θεσσαλοί, Δόλοπες, Αινιήνες, Περραιβοί, Λοκροί, Μάγνητες, Μηλιέες, Αχαιοὶ οἱ Φθιῆται, καὶ Θηβαῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ πλην θεσπιέων τε καὶ Πλαταιεων. ἐπὶ τούτοισι οἱ Ελληνες έταμον ὅρκιον οἱ τῷ βαρβάρῳ πόλεμον ἀειράμενοι. τὸ δὲ δρκιον ώδε είχε · Θσοι τῷ Πέρση ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ελληνες εόντες, μη άναγκασθέντες, καταστάντων σφι εὐ των πρηγμάτων, τούτους δεκατεύσαι τώ έν Δελφοίσι θεώ. τὸ μὲν δὴ ὅρκιον ὧδε εἶχε τοῖσι Ἦλλησι. 29. ἐς δὲ 'Αθήνας καὶ Σπάρτην οὐκ ἀπέπεμψε Εέρξης ἐπὶ γῆς αἶτησιν κήρυκας τωνδε είνεκεν πρότερον Δαρείου πέμψαντος έπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ μὲν αὐτῶν τοὺς αἰτέοντας ές τὸ βάραθρου, οί δ' ές φρέαρ έσβαλόντες, εκέλευον γην τε καὶ ὕδωρ έκ τούτων φέρειν παρά βασιλέα. τούτων μεν είνεκεν ούκ έπεμψε Εέρξης τους αιτήσοντας. ὅ τι δὲ τοισι ᾿Αθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τοὺς κήρυκας συνήνεικε ἀνεθέλητον γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἶπαι, πλην ὅτι σφέων ή χώρη καὶ ή πόλις έδηϊώθη. άλλα τοῦτο οὐ δια ταύτην την αἰτίην δοκέω γενέσθαι.

30. 'Η δὲ στρατηλασίη ἡ βασιλέος οὔνομα μὲν εἶχε ὡς ἐπ' ᾿Αθήνας ἐλαύνει, κατίετο δὲ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ, οἱ Ἑλληνες οὐκ ἐν ὁμοίῳ πάντες ἐποιεῦντο · οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν δόντες γῆν τε καὶ ὕδωρ τῷ Πέρση εἶχον θάρσος, ὡς οὐδὲν πεισόμενοι ἄχαρι πρὸς τοῦ βαρβάρου · οἱ δὲ οὐ δόντες ἐν δείματι μεγάλῳ κατέστασαν, ἄτε οὕτε νεῶν ἐουσέων ἐν τῆ Ἑλλάδι ἀριθμὸν ἀξιομάχων δέκεσθαι τὸν ἐπιόντα, οὕτε βουλομένων τῶν πολλῶν ἀντάπτεσθαι τοῦ πολέμου, μηδιζόντων δὲ προθύμως. 31. ἐνθαῦτα ἀναγκαίη ἐξέργομαι γνώμην ἀποδέξασθαι ἐπίφθονον μὲν πρὸς τῶν πλεόνων ἀνθρώπων, ὅμως δὲ, τῆ γ' ἐμοὶ φαίνεται εἶναι ἀληθὲς, οὐκ ἐπισχήσω. εἶ

'Αθηναίοι καταρρωδήσαντες τον επιόντα κίνδυνον εξέλιπον την σφετέρην, η καὶ μη εκλιπόντες άλλα μείναντες έδοσαν σφέας αὐτοὺς Ξέρξη, κατὰ τὴν θάλασσαν οὐδαμοὶ αν έπειρωντο αντιεύμενοι βασιλέι. εί τοίνυν κατά την θάλασσαν μηδείς ήντιοῦτο Εέρξη, κατά γε αν την ήπειρον τοιάδε έγίνετο εί καὶ πολλοὶ τειχέων κιθώνες ήσαν έληλαμένοι διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ Πελοποννησίοισι, προδοθέντες αν Λακεδαιμόνιοι ύπὸ τῶν συμμάχων οὐκ ἐκόντων, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης, κατὰ πόλις άλισκομένων ύπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τοῦ βαρβάρου, εμουνώθησαν, μουνωθέντες δε αν και αποδεξάμενοι έργα μεγάλα ἀπέθανον γενναίως. 32. ἢ ταῦτα αν έπαθου, ή προ του ορέουτες αν και τους άλλους Έλληνας μηδίζοντας, όμολογίη αν έχρήσαντο προς Εέρξεα. ι ύτω αν επ' αμφότερα ή Έλλας εγίνετο ύπο Πέρσησι. την γὰρ ἀφελίην την τῶν τειχέων τῶν διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ έληλαμένων οὐ δύναμαι πυθέσθαι ήτις αν ήν, βασιλίος ζπικρατέοντος της θαλάσσης. νῦν δὲ Αθηναίους αν τις λέγων σωτήρας γενέσθαι της Ελλάδος ουκ αν άμαρτάνοι τάληθέος · οδτοι γὰρ ἐπὶ ὁκότερα τῶν πρηγμάτων ἐτράποντο, ταῦτα ρέψειν έμελλε. έλόμενοι δὲ τὴν Ελλάδα περιείναι έλευθέρην, τούτο το Έλληνικον πάν το λοιπον, όσον μη εμήδισε, αυτοί ουτοι ήσαν οι επεγείραντες, καὶ βασιλέα μετά γε θεούς ανωσάμενοι. οὐδέ σφεας χρηστήρια φοβερὰ ἐλθόντα ἐκ Δελφῶν καὶ ἐς δεῖμα βαλόντα ἔπεισε ἐκλιπεῖν τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καταμείναντες ἀνέσχουτο του έπιόντα έπι την χώρην δέξασθαι.

33. Πέμψαντες γὰρ οἱ ᾿Αθηναῖοι ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους χρηστηριάζεσθαι ἦσαν ἐτοῖμοι. καί σφι ποιήσασι περὶ τὸ ἱρὸν τὰ νομιζόμενα, ὡς ἐς τὸ μέγαρον ἐσελθόντες ἵζοντο, χρậ ἡ Πυθίη, τῆ οὖνομα ἦν ᾿Αριστονίκη, τάδε ·

*Ω μέλεοι, τί κάθησθε; λιπων φεῦγ' ἔσχατα γαίης Δώματα καὶ πόλιος τροχοειδέος ἄκρα κάρηνα.
Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον, οὔτε τὸ σῶμα,
Οὔτε πόδες νέατοι, οὔτ' ὧν χέρες, οὔτε τι μέσσης Λείπεται, ἀλλ' ἀΐδηλα πέλει. κατὰ γάρ μιν ἐρείπει Β Πῦρ τε καὶ ὀξὺς "Αρης, Συριηγενὲς ἄρμα διώκων.
Πολλὰ δὲ κἄλλ' ἀπολεῖ πυργώματα, κοὐ τὸ σὸν οἰον·
Πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῷ πυρὶ δώσει,
Οἵ που νῦν ἱδρῶτι ῥεούμενοι ἐστήκασι,
Δείματι παλλόμενοι, κατὰ δ' ἀκροτάτοις ὀρόφοισι
Λἶμα μέλαν κέχυται, προϊδὸν κακότητος ἀνάγκας.
'Αλλ' ἴτον ἐξ ἀδύτοιο, κακοῖς δ' ἐπικίδνατε θυμόν.

34. Ταῦτα ἀκούσαντες, οἱ τῶν ᾿Αθηναίων θεοπρόποι συμφορŷ τŷ μεγίστη ἐχρέοντο. προβάλλουσι δὲ σφέας αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ κακοῦ τοῦ κεχρησμένου, Τίμων ὁ ᾿Ανδροβούλου, τῶν Δελφῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα, συνεβούλευέ σφι ἰκετηρίας λαβοῦσι δεύτερα αὖτις ἐλθόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὡς ἰκέτας. πειθομένοισι δὲ ταῦτα τοῖσι ᾿Αθηναίοισι, καὶ λέγουσι · Ἦναξ, χρῆσον ἡμῖν ἄμεινόν τι περὶ τῆς πατρίδος, αἰδεσθεὶς τὰς ἱκετηρίας τάσδε τάς τοι ἡκομεν φεροντες · ἡ οῦ τοι ἄπιμεν ἐκ τοῦ ἀδύτου, ἀλλ αὐτοῦ τῆδε μενέομεν, ἔστ ἀν καὶ τελευτήσωμεν · 35. ταῦτα δὲ λέγουσι ἡ πρόμαντις χρᾶ δεύτερα τάδε ·

Οὐ δύναται Παλλὰς Δί' 'Ολύμπιον ἐξιλάσασθαι, Λισσομένη πολλοισι λόγοις καὶ μήτιδι πυκυἢ. Σοὶ δὲ τόδ αὐτις ἔπος ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσσας. Τῶν ἄλλων γὰρ άλισκομένων, ὅσα Κέκροπος οὐρος Ἐντὸς ἔχει κευθμών τε Κιθαιρῶνος ζαθέοιο, Τείχος Τριτογενεί ξύλινον διδοί εὐρύοπα Ζεὺς Μοῦνον ἀπόρθητον τελέθειν, τὸ σὲ τέκνα τ' ὀνήσει. Μηδὲ σύ γ' ἱπποσύνην τε μένειν καὶ πεζον ἰόντα Πολλὸν ἀπ' ἠπείρου στρατὸν ἤσυχος, ἀλλ' ὑποχωρείν

Νῶτον ἐπιστρέψας · ἔτι τοί κοτε κάντίος ἔσση. 📆 θείη Σαλαμίς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν *Η που σκιδναμένης Δημήτερος ή συνιούσης.

36. Ταῦτά σφι ἠπιώτερα γὰρ τῶν προτέρων καὶ ἦν καὶ έδόκεε είναι, συγγραψάμενοι ἀπαλλάσσοντο ἐς τὰς Αθήνας. ώς δε απελθόντες οί θεοπρόποι απήγγελλον ες τον δήμον, γυωμαι καὶ άλλαι πολλαὶ ἐγίνοντο διζημένων τὸ μαντήϊον, καὶ αίδε συνεστηκυίαι μάλιστα · των πρεσβυτέρων έλεγον μετεξέτεροι δοκέειν σφι τον θεον την ακρόπολιν χρήσαι περιέσεσθαι ή γὰρ ἀκρόπολις τὸ πάλαι τῶν 'Αθηνέων ρηχῷ ἐπέφρακτο. οἱ μὲν δὴ κατὰ τὸν φραγμὸν συνεβάλλοντο τοῦτο τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι · οἱ δ' αὖ ἔλεγον τὰς νέας σημαίνειν τον θεον, καὶ ταύτας παραρτέεσθαι ἐκέλευον τὰ ἄλλα ἀπέντας. τοὺς ὧν δὴ τὰς νέας λέγοντας είναι τὸ ξύλινον τείχος έσφαλλε τὰ δύο τὰ τελευταία ρηθέντα ύπο της Πυθίης,

ι θείη Σαλαμίς, απολείς δε συ τέκνα γυναικών *Η που σκιδναμένης Δημήτερος ή συνιούσης.

κατὰ ταῦτα τὰ ἔπεα συνεχέοντο αἱ γνῶμαι τῶν φαμένων τὰς νέας τὸ ξύλινον τεῖχος είναι. οἱ γὰρ χρησμολόγοι ταύτη ταῦτα ἐλιίμβανον, ώς ἀμφὶ Σαλαμίνα δεί σφέας έσσωθήναι ναυμαχίην παρασκευασαμένους.

37. Ήν δε των τις 'Αθηναίων ανήρ ες πρώτους νεωστί παριων, τφ ούνομα μεν ήν Θεμιστοκλέης, παις δε Νεοκλέος έκαλέετο. οὖτος ώνηρ οὐκ ἔφη πᾶν ὀρθῶς τοὺς χρησμολίγους συμβάλλεσθαι, λέγων τοιάδε : εί ες 'Αθηναίους είχε τὸ ἔπος εἰρημένον ἐόντως, οὐκ ἂν οὕτω μιν δοκέειν ἠπίως χρησθηναι, άλλα ώδε, *Ω σχετλίη Σαλαμίς, άντι τοῦ *Ω θείη Σαλαμίς, εί πέρ γε έμελλον οι οικήτορες άμφ' αὐτή τελευτήσειν. άλλα γαρ ές τους πολεμίους τῷ θεῷ εἰρῆσθαι

τὸ χρηστήριον συλλαμβάνοντι κατὰ τὸ ὀρθὸν, ἀλλ' οὐκ ἐς 'Αθηναίους. παρασκευάζεσθαι ων αυτούς ως ναυμαχήσοντας συνεβούλευε, ώς τούτου εόντος του ξυλίνου τείχεος. ταύτη Θεμιστοκλέος αποφαινομένου, 'Αθηναίοι ταῦτά σφι έγνωσαν αίρετώτερα είναι μάλλον ή τὰ τῶν χρησμολόγων, οὶ οὐκ ἔων ναυμαχίην ἀρτέεσθαι, τὸ δὲ σύμπαν είναι οὐδὲ χείρας άνταείρεσθαι, άλλα έκλιπόντας χώρην την Αττικήν άλλην τινὰ οἰκίζειν. 38. Έτέρη τε Θεμιστοκλέι γνώμη έμπροσθε ταύτης ές καιρον ηρίστευσε, ότε 'Αθηναίοισι γενομένων χρημάτων μεγάλων έν τῷ κοινῷ, τὰ ἐκ τῶν μετάλλων σφι προσήλθε των ἀπὸ Λαυρείου, ἔμελλον λάξεσθαι ὀρχηδον έκαστος δέκα δραχμώς. τότε Θεμιστοκλέης ανέγνωσε 'Αθηναίους, της διαιρέσιος ταύτης παυσαμένους, νέας τούτων των χρημάτων ποιήσασθαι διηκοσίας ές τον πόλεμου, του προς Αίγινήτας λέγων. ούτος γαρ ο πόλεμος συστας έσωσε τότε την Ελλάδα, αναγκάσας θαλασσίους γενέσθαι 'Αθηναίους. αί δε ές το μεν εποιήθησαν ούκ έχρήσθησαν, ές δέον δὲ ούτω τῆ Ἑλλάδι ἐγένοντο. αδταί τε δη αί νέες τοισι 'Αθηναίοισι προποιηθείσαι ύπηρχον, έτέρας τε έδεε προσναυπηγέεσθαι. έδοξέ τέ σφι μετά τὸ χρηστήριον βουλευομένοισι, έπιόντα έπὶ τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον δέκεσθαι τησι νηυσί πανδημεί, τῷ θεῷ πειθομένους, άμα Έλλήνων τοίσι βουλομένοισι.

39. Τὰ μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖσι ᾿Αθηναίοισι ἐγεγόνεε · συλλεγομένων δὲ ἐς τὤυτὸ τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα
τὰ ἀμείνω φρονεόντων, καὶ διδόντων σφίσι λόγον καὶ
πίστιν, ἐνθαῦτα ἐδόκεε βουλευομένοισι αὐτοῖσι πρῶτον μὲν
χρημάτων πάντων καταλλάσσεσθαι τάς τε ἔχθρας καὶ
τοὺς κατ᾽ ἀλλήλους ἐόντας πολέμους. ἦσαν δὲ πρός τινας
καὶ ἄλλους ἐγκεκρημένοι, ὁ δὲ ὧν μέγιστος ᾿Αθηναίοισί τε
καὶ Αἰγινήτησι. μετὰ δὲ, πυνθανόμενοι Εέρξεα σὺν τῷ

στρατῷ εἶναι ἐν Σάρδισι, ἐβουλεύσαντο κατασκόπους πέμπειν ἐς τὴν ᾿Ασίην τῶν βασιλέος πρηγμάτων, ἐς Ἦργος τε ἀγγέλους όμαιχμίην συνθησομένους πρὸς τὸν Πέρσην, καὶ ἐς Σικελίην ἄλλους πέμπειν παρὰ Γέλωνα τὸν Δεινομένεος, ἔς τε Κέρκυραν, κελεύσοντας βοηθέειν τῆ Ἑλλάδι, καὶ ἐς Κρήτην ἄλλους, φρονήσαντες εἶ κως ἔν τε γένοιτο τὸ Ἑλληνικὸν, καὶ εἰ συγκύψαντες τῶυτὸ πρήσσοιεν πάντες, ὡς δεινῶν ἐπιόντων ὁμοίως πᾶσι Ελλησι.

III. THE PASS OF THERMOPYLAE.

1. Οἱ δὲ Ελληνες ἐβουλεύοντο τῆ τε στήσονται τὸν πόλεμον, καὶ ἐν οίοισι χώροισι. ἡ νικῶσα δὲ γνώμη ἐγένετο την εν Θερμοπύλησι εσβολην φυλάξαι. στεινοτέρη γαρ έφαίνετο έουσα της ές Θεσσαλίην, και μία, αγχοτέρη τε της έωυτων. την δε άτραπον, δι' ην ήλωσαν οι άλόντες Έλλήνων εν Θερμοπύλησι, οὐδε ήδεσαν εοῦσαν πρότερον ήπερ απικόμενοι ές Θερμοπύλας. επύθοντο Τρηχινίων. ταύτην ων εβουλεύσαντο φυλάσσοντες την εσβολην μη παριέναι ές την Έλλάδα τον βάρβαρου, τον δε ναυτικου στρατον πλέειν γης της Ιστιαιήτιδος επὶ Αρτεμίσιον. ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων ἐστὶ, ώστε πυνθάνεσθαι τὰ κατ' έκατέρους ἐόντα. 2. Οί τε χῶροι οὕτω ἔχουσι· τοῦτο μεν, το 'Αρτεμίσιον, έκ τοῦ πελάγεος τοῦ Θρηϊκίου έξ εὐρέος συνάγεται ές στεινον έόντα τον πόρον τον μεταξύ νήσου τε Σκιάθου καὶ ηπείρου Μαγνησίης · ἐκ δὲ τοῦ στεινοῦ τῆς Εὐβοίης ήδη τὸ Αρτεμίσιον δέκεται αἰγιαλὸς, έν δε 'Αρτέμιδος ίρόν. ή δε αὖ διὰ Τρηχίνος ἔσοδος ἐς την Ελλάδα έστὶ, τῆ στεινοτάτη, ημίπλεθρον. οὐ μέντοι κατὰ τοῦτό γ' ἐστὶ τὸ στεινότατον τῆς χώρης τῆς ἄλλης, άλλ' ἔμπροσθέ τε Θερμοπυλέων καὶ ὅπισθε, κατά τε ᾿Αλπηνούς όπισθε έόντας έουσα άμαξιτος μούνη, καὶ έμπροσθε κατὰ Φοίνικα ποταμὸν ἀγχοῦ ἀνθηλης πόλιος άμαξιτὸς άλλη μούνη. 3. των δὲ Θερμοπυλέων το μὲν προς έσπέρης οὖρος ἄβατόν τε καὶ ἀπόκρημνον, ὑψηλὸν, ἀνατείνον ἐς την Οίτην, το δε προς την ηω της όδου θάλασσα υποδέκεται καὶ τενάγεα. ἔστι δὲ ἐν τῆ ἐσόδφ ταύτη θερμὰ λουτρὰ, τὰ Χύτρους καλέουσι οἱ ἐπιχώριοι, καὶ βωμὸς ἵδρυται Ήρακλέος ἐπ' αὐτοῖσι. ἐδέδμητο δὲ τεῖχος κατὰ ταύτας τὰς ἐσβολὰς, καὶ τό γε παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν. ἔδειμαν δὲ Φωκέες τὸ τείχος, δείσαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἢλθον ἐκ Θεσπρωτών οἰκήσοντες γην την Αἰολίδα, την περ νῦν ἐκτέαται. άτε δη πειρωμένων των Θεσσαλών καταστρέφεσθαί σφεας, τοῦτο προεφυλάξαντο οἱ Φωκέες · καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερμὸν τότε ἐπῆκαν ἐπὶ τὴν ἔσοδον, ώς αν χαραδρωθείη ό χῶρος, πᾶν μηχανεόμενοι, ὅκως μή σφι ἐσβάλοιεν οί Θεσσαλοί ές την χώρην. το μέν νυν τείχος το άρχαίον έκ παλαιού τε έδέδμητο, καὶ τὸ πλέον αὐτοῦ ἤδη ὑπὸ χρόνου ἐκέετο. 4. τοῖσι δὲ αὖτις ὀρθώσασι ἔδοξε ταύτη ἀπαμύνειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν βάρβαρον. κώμη δέ ἐστι άγχοτάτω της όδοῦ, Αλπηνοὶ οὖνομα · ἐκ ταύτης δὲ ἐπισιτιείσθαι έλογίζοντο οί "Ελληνες. οί μέν νυν χώροι ούτοι τοίσι Ελλησι είναι εφαίνοντο επιτήδεοι. άπαντα γάρ προσκεψάμενοι, καὶ ἐπιλογισθέντες ὅτι οὖτε πλήθει έξουσι χρασθαι οἱ βάρβαροι οὖτε ἵππφ, ταύτη σφι ἔδοξε δέκεσθαι τον επιόντα επὶ τὴν Ελλάδα. ώς δε επύθοντο τον Πέρσην έόντα έν Πιερίη, διαλυθέντες έκ τοῦ Ἰσθμοῦ έστρατεύοντο αυτών οι μεν ές Θερμοπύλας πεζή, άλλοι δε κατά θάλασσαν έπ' 'Αρτεμίσιον.

5. 'Ο δε ναυτικός Ξέρξεω στρατός όρμε όμενος εκ Θέρμης πόλιος παρέβαλε νηυσὶ τῆσι ἄριστα πλεούσησι δέκα

ίθυ Σκιάθου, ένθα ήσαν προφυλάσσουσαι νέες τρείς Έλληνίδες, Τροιζηνίη τε καὶ Αἰγιναίη καὶ Αττική. προϊδόντες δε ούτοι τας νέας των βαρβάρων, ες φυγήν ωρμησαν. 6. Των δε δέκα νεων των βαρβάρων τρεις επήλασαν περί τὸ ἔρμα τὸ μεταξὺ ἐὸν Σκιάθου τε καὶ Μαγνησίης, καλεόμενον δε Μύρμηκα. ενθαῦτα οι βάρβαροι, επειδή στήλην λίθου επέθηκαν κομίσαντες επὶ τὸ ἔρμα, όρμηθέντες αὐτοὶ έκ Θέρμης, ως σφι τὸ ἐμποδων ἐγεγόνεε καθαρον, ἐπέπλεον πάσησι τησι νηυσὶ, ενδεκα ήμερας παρέντες μετὰ την βασιλέος εξέλασιν εκ Θέρμης. το δε έρμα σφι κατηγήσατο έον έν πόρφ μάλιστα Πάμμων Σκύριος. πανημερον δέ πλώοντες οἱ βάρβαροι ἐξανύουσι τῆς Μαγνησίης χώρης έπὶ Σηπιάδα τε καὶ τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κασθαναίης τε πόλιος έόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτής. Μέχρι μέν νυν τούτου τοῦ χώρου καὶ Θερμοπυλέων ἀπαθής τε κακών ἢν ὁ στρατός.

7. Αί μὲν δὴ πρῶται τῶν νεῶν ὅρμεον πρὸς γῷ, ἄλλαι δ' ἐπ' ἐκείνησι ἐπ' ἀγκυρέων · ἄτε γὰρ τοῦ αἰγιαλοῦ ἐόντος οὐ μεγάλου, πρόκροσσαι ὡρμέοντο ἐς πόντον καὶ ἐπὶ ὀκτὰ νέας. ταύτην μὲν τὴν εὐφρόνην οὕτω · ἄμα δὲ ὅρθρω, ἐξ αἰθρίης τε καὶ νηνεμίης τῆς θαλάσσης ζεσάσης, ἐπέπεσέ σφι χειμών τε μέγας καὶ πολλὸς ἄνεμος ἀπηλιώτης, τὸν δὴ Ἑλλησποντίην καλέουσι οἱ περὶ ταῦτα τὰ χωρία οἰκημένοι. ὅσοι μέν νυν αὐτῶν αὐξόμενον ἔμαθον τὸν ἄνεμον, καὶ τοῖσι οὕτω εἶχε ὅρμου, οἱ δ΄ ἔφθησαν τὸν χειμῶνα ἀνασπάσαντες τὰς νέας, καὶ αὐτοί τε περιῆσαν καὶ αἱ νέες αὐτῶν · ὅσας δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς Ἰπνοὺς καλεομένους τοὺς ἐν Πηλίω, τὰς δὲ ἐς τὸν αἰγιαλόν. αἱ δὲ περὶ αὐτὴν τὴν Σηπιάδα περιέπιπτον, αἱ δὲ ἐς Μελίβοιαν πόλιν, αἱ δὲ ἐς Κασθαναίην ἐξεβράσσοντο. ἢν δὲ τοῦ χειμῶνος χρῆμα ἀφόρητον. 8. Λέγεται δὲ

λόγος, ως 'Αθηναΐοι τον Βορέην έκ θεοπροπίου έπεκαλέσαντο, έλθόντος σφι άλλου χρηστηρίου τον γαμβρον έπίκουρον καλέσασθαι. Βορέης δὲ κατὰ τὸν Ἑλλήνων λόγον έχει γυναίκα 'Αττικήν, 'Ωρείθυιαν τήν 'Ερεχθέος. κατά δη το κήδος τουτο οι 'Αθηναίοι, ως φάτις ωρμηται, συμβαλλόμενοί σφι τον Βορέην γαμβρον είναι, ναυλοχέοντες της Ευβοίης εν Χαλκίδι, ως έμαθον αυξόμενον τον χειμωνα, η καὶ πρὸ τούτου, ἔθυόν τε καὶ ἐπεκαλέοντο τόν τε Βορέην καὶ τὴν 'Ωρείθυιαν τιμωρήσαί σφι καὶ διαφθείραι τῶν βαρβάρων τὰς νέας, ώς καὶ πρότερον περὶ Αθων. εἰ μέν νυν διὰ ταῦτα τοῖσι βαρβάροισι όρμέουσι ὁ Βορέης ἐπέπεσε, ούκ έχω είπαι· οί δ' ὧν 'Αθηναῖοί σφι λέγουσι βοηθήσαντα του Βορέην πρότερου καὶ τότε ἐκείνα κατεργάσασθαι, καὶ ίρου ἀπελθόντες Βορέω ίδρύσαντο παρὰ ποταμον Ίλισσόν. 9. ἐν τούτφ τῷ πόνφ νέας οὶ ἐλαχίστας λέγουσι διαφθαρήναι, τετρακοσιέων ουκ ελάσσονας, ανδρας τε αναριθμήτους, χρημάτων τε πλήθος ἄφθονον ωστε 'Αμεινοκλέϊ τῷ Κρητίνεω ἀνδρὶ Μάγνητι γηοχέοντι περὶ Σηπιάδα μεγάλως ή ναυηγίη αΰτη χρηστή έγένετο, δς πολλά μεν χρύσεα ποτήρια ύστέρω χρόνω έκβρασσόμενα ανείλετο, πολλά δὲ ἀργύρεα, θησαυρούς τε τῶν Περσέων εὖρε, ἄλλα τε [χρύσεα] ἄφατα χρήματα περιεβάλετο. άλλ' ὁ μὲν τἄλλα ούκ εύτυχέων εύρήμασι μέγα πλούσιος έγένετο ήν γάρ τις καὶ τοῦτον ἄχαρις συμφορή λυπεῦσα παιδοφόνος. 10. σιταγωγών δὲ όλκάδων καὶ τών ἄλλων πλοίων διαφθειρομένων οὐκ ἐπῆν ἀριθμὸς, ὥστε δείσαντες οἱ στρατηγοὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ, μή σφι κεκακωμένοισι ἐπιθέωνται οί Θεσσαλοὶ, έρκος ύψηλον έκ τῶν ναυηγίων περιεβάλουτο. ήμέρας γὰρ δὴ ἐχείμαζε τρεῖς τέλος δὲ ἔντομά τε ποιεύντες καὶ καταείδοντες γόησι τῷ ἀνέμφ οἱ Μάγοι, πρὸς δὲ τούτοισι καὶ τŷ Θέτι καὶ τŷσι Νηρηίσι θύοντες,

έπαυσαν τετάρτη ήμέρη, η άλλως κως αὐτὸς ἐθέλων ἐκόπασε. τη δε Θέτι έθυον πυθόμενοι παρά των Ἰώνων τον λόγον, ώς έκ τοῦ χώρου τούτου άρπασθείη ὑπὸ Πηλέος, είη τε άπασα ή ακτη ή Σηπιας έκείνης τε και των άλλων Νηρηίδων. 11. Ο μεν δη τετάρτη ημέρη επέπαυτο · τοίσι δὲ "Ελλησι οἱ ἡμεροσκόποι, ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν Εὐβοϊκῶν καταδραμόντες δευτέρη ήμέρη ἀπ' ής ὁ χειμων ὁ πρώτος έγενετο, εσήμαινον πάντα τὰ γενόμενα περί την ναυηγίην. οί δε ως επύθοντο, Ποσειδέωνι σωτήρι ευξάμενοι, καὶ σπονδας προχέαντες την ταχίστην, οπίσω ηπείγοντο έπι το 'Αρτεμίσιον, έλπίσαντες όλίγας τινάς σφι άντιξόους έσεσθαι νέας. οι μεν δη το δεύτερον ελθόντες περί το 'Αρτεμίσιον έναυλόχεον, Ποσειδέωνος σωτήρος επωνυμίην από τούτου έτι καὶ ές τόδε νομίζοντες. 12. Οἱ δὲ βάρβαροι, ώς επαύσατό τε ο άνεμος και το κυμα έστρωτο, κατασπάσαντες τὰς νέας ἔπλεον παρὰ τὴν ἤπειρον, κάμψαντες δὲ την ἄκρην της Μαγνησίης, ιθέαν ἔπλεον ές τον κόλπον του έπὶ Παγασέων φέροντα. ἔστι δὲ χῶρος ἐν τῷ κόλπφ τούτω της Μαγνησίης, ένθα λέγεται τον Ἡρακλέα καταλειφθήναι ύπο 'Ιήσονός τε καὶ των συνεταίρων έκ τής 'Αργούς ἐπ' ὕδωρ πεμφθέντα, εὖτ' ἐπὶ τὸ κῶας ἔπλεον ἐς Αίαν την Κολχίδα · ενθεύτεν γαρ εμελλον ύδρευσάμενοι ες τὸ πέλαγος ἀφήσειν, ἐπὶ τούτου δὲ τῷ χώρφ οὖνομα γέγονε 'Αφεταί. Εν τούτφ ων δρμον οι Εέρξεω εποιεύντο.

13. Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς, πορευθεὶς διὰ Θεσσαλίης καὶ ᾿Αχαιίης, ἐσβεβληκῶς ἦν καὶ δὴ τριταῖος ἐς Μηλιέας · ἐν Θεσσαλίη μὲν ἄμιλλαν ποιησάμενος ἵππων τῶν ἑωυτοῦ, ἀποπειρεόμενος καὶ τῆς Θεσσαλίης ἵππου, πυθόμενος ὡς ἀρίστη εἴη τῶν ἐν ἕλλησι · ἔνθα δὴ αἱ Ἑλληνίδες ἵπποι ἐλείποντο πολλόν. τῶν μέν νυν ἐν Θεσσαλίη ποταμῶν ²Ονόχωνος μοῦνος οὐκ ἀπέχρησε τῆ στρατιῆ τὸ ῥέεθρον

πινόμενος, των δε εν Αχαιίη ποταμών ρεόντων οὐδε δστις μέγιστος αὐτῶν ἐστὶ Ἡπιδανὸς, οὐδὲ οὖτος ἀντέσχε εἰ μὴ φλαύρως. 14. Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίη καὶ τὰ ἐν Αχαιίη· ἀπὸ δὲ τούτων τῶν χώρων ἤιε ἐς τὴν Μηλίδα παρὰ κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπωτίς τε καὶ ῥηχίη ἀνὰ πᾶσαν ήμέρην γίνεται. περί δὲ τὸν κόλπον τοῦτόν ἐστι χῶρος πεδινὸς, τῆ μὲν εὐρὺς, τῆ δὲ καὶ κάρτα στὲινός. περὶ δὲ τὸν χῶρον οὔρεα ύψηλὰ καὶ ἄβατα περικληΐει πασαν την Μηλίδα γην, Τρηχίνιαι πέτραι καλεόμεναι. πρώτη μέν νυν πόλις έστὶ έν τῷ κόλπῳ ἰόντι ἀπ' 'Αχαιίης Αυτικύρη, παρ' ην ποταμός Σπερχειός ρέων έξ Ένιήνων ές θάλασσαν έκδιδοί. ἀπὸ δὲ τούτου διὰ είκοσί κου σταδίων ἄλλος ποταμός, τω οὖνομα κέεται Δύρας, τὸν βοηθέοντα τῷ Ἡρακλέϊ καιομένῳ λόγος ἐστὶ ἀναφανηναι. απο δε τούτου δι' άλλων είκοσι σταδίων άλλος ποταμός έστι, δς καλέεται Μέλας. 15. Τρηχίς δε πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου ποταμοῦ πέντε στάδια ἀπέχει. ταύτη δὲ καὶ εὐρύτατόν έστι πάσης της χώρης ταύτης έκ τῶν οὐρέων ές θάλασσαν, κατ' à Τρηχὶς πεπόλισται · δισχίλιά τε γὰρ καὶ δισμύρια πλέθρα τοῦ πεδίου ἐστί. τοῦ δὲ οὔρεος, τὸ περικλητει την γην την Τρηχινίην, έστι διασφάξ προς μεσαμβρίην Τρηχίνος, διὰ δὲ τῆς διασφάγος 'Ασωπὸς ποταμὸς ρέει παρὰ τὴν ὑπώρεαν τοῦ οὔρεος. 16. Ἐστι δὲ άλλος Φοινιξ ποταμός οὐ μέγας πρὸς μεσαμβρίην τοῦ Ασωποῦ, δς έκ τῶν οὐρέων τούτων ρέων ές τον Ασωπον έκδιδοί. κατά δὲ τὸν Φοίνικα ποταμον στεινότατόν ἐστι· άμαξιτὸς γὰρ μία μούνη δέδμηται. ἀπὸ δὲ τοῦ Φοίνικος ποταμοῦ πεντεκαίδεκα στάδιά έστι ές Θερμοπύλας. έν δὲ τῷ μεταξὺ Φοίνικος ποταμοῦ καὶ Θερμοπυλέων κώμη τέ έστι, τῆ οὖνομα ἀΑνθήλη κέεται, παρ' ἣν δὴ παραρρέων ὁ 'Ασωπος ές θάλασσαν έκδιδοί, και χώρος περι αυτήν ευρυς,

΄ εν τῷ Δήμητρός τε ίρον 'Αμφικτυονίδος ίδρυται, καὶ έδραι εἰσὶ 'Αμφικτύοσι καὶ αὐτοῦ τοῦ 'Αμφικτύονος ίρόν.

17. Βασιλεύς μεν δη Εέρξης έστρατοπεδεύετο της Μηλίδος ἐν τῆ Τρηχινίη, οἱ δὲ δὴ "Ελληνες ἐν τῆ διόδφ. καλέεται δε ό χώρος ούτος ύπο μεν τών πλεόνων Ελλήνων Θερμοπύλαι, ύπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ περιοίκων Πύλαι. έστρατοπεδεύοντο μέν νυν έκάτεροι έν τούτοισι τοίσι χωρίοισι · ἐπεκράτεε δὲ ὁ μὲν τῶν πρὸς βορέην ἄνεμον ἐχόντων πάντων μέχρι Τρηχίνος, οί δὲ τῶν πρὸς νότον καὶ μεσαμβρίην φερόντων τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἢπείρου. 18. Ήσαν δε οίδε Έλλήνων οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσην ἐν τούτω τῷ χώρω · Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι όπλιται, και Τεγεητέων καὶ Μαντινέων χίλιοι, ἡμίσεες έκατέρων, έξ 'Ορχομενοῦ τε της 'Αρκαδίης είκοσι καὶ έκατὸν, καὶ έκ της λοιπης 'Αρκαδίης χίλιοι τοσούτοι μεν Αρκάδων, από δε Κορίνθου τετρακόσιοι καὶ ἀπὸ Φλιοῦντος διηκόσιοι καὶ Μυκηναίων ὀγδώκοντα · ούτοι μεν άπο Πελοποννήσου παρήσαν, άπο δε Βοιωτών Θεσπιέων τε έπτακόσιοι καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι. τούτοισι επίκλητοι εγένοντο Λοκροί τε οί 'Οπούντιοι πανστρατιή, καὶ Φωκέων χίλιοι. αὐτοὶ γάρ σφεας οί Ελληνες έπεκαλέσαντο, λέγοντες δι αγγέλων ώς αὐτοὶ μεν ήκοιεν πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων πρόσδόκιμοι πασαν είεν ημέρην ή θάλασσά τέ σφι είη έν φυλακή, ὑπ' 'Αθηναίων τε φρουρεομένη καὶ Αἰγινητέων καὶ των ές τον ναυτικον στρατον ταχθέντων, καί σφι είη δεινον ούδεν ου γάρ θεον είναι τον επιόντα επί την Ελλάδα, άλλ' ἄνθρωπον · είναι δὲ θνητὸν οὐδένα οὐδὲ ἔσεσθαι, τῷ κακον έξ άρχης γινομένω ου συνεμίχθη, τοισι δε μεγίστοισι αὐτῶν μέγιστα · ὀφείλειν ὧν καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὡς ἐόντα θνητον, από της δόξης πεσείν αν. Οι δε ταθτα πυνθανόμενοι έβοήθεον ές την Τρηχίνα. 20. Τούτοισι ήσαν μέν

νυν καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιας έκάστων · ὁ δὲ θωυμαζόμενος μάλιστα, καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ήγεόμενος, Λακεδαιμόνιος ην Λεωνίδης ο 'Αναξανδρίδεω τοῦ Λέοντος τοῦ Εὐρυκρατίδεω τοῦ Αναξάνδρου τοῦ Εὐρυκράτεος του Πολυδώρου του 'Αλκαμένεος του Τηλέκλου τοῦ ᾿Αρχέλεω τοῦ Ἡγησίλεω τοῦ Δορύσσου τοῦ Λεωβώτεω τοῦ Εχεστράτου τοῦ Ήγιος τοῦ Εὐρυσθένεος τοῦ 'Αριστοδήμου τοῦ 'Αριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Τλλου τοῦ Ἡρακλέος, κτησάμενος την βασιλητην έν Σπάρτη έξ απροσδοκήτου. 21. διξων γάρ οι εόντων πρεσβυτέρων άδελφεων, Κλεομένεός τε καὶ Δωριέος, άπελήλατο της φροντίδος περὶ της βασιληίης. ἀποθανόντος δὲ Κλεομένεος άπαιδος έρσενος γόνου, Δωριέος τε οὐκέτι ἐόντος, ἀλλὰ τελευτήσαντος καὶ τούτου έν Σικελίη, ούτω δη ές Λεωνίδην ανέβαινε ή βασιληίη, και διότι πρότερος έγεγόνεε Κλεομβρότου (ούτος γὰρ ἢν νεώτατος 'Αναξανδρίδεω παῖς), καὶ δη και είχε Κλεομένεος θυγατέρα. δς τότε ή ε ές Θερμοπύλας, ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε τοὺς κατεστεῶτας τριηκοσίους, καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες ἐόντες. 22. παραλαβὼν δὲ ἀπίκετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν λογισάμενος είπου, των έστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Ευρυμάχου. τουδε δὲ είνεκεν τούτους σπουδήν ἐποιήσατο Λεωνίδης μούνους Ελλήνων παραλαβείν, ὅτι σφέων μεγάλως κατηγόρητο μηδίζειν. παρεκάλεε ων ές τον πόλεμον, εθέλων είδεναι είτε συμπέμψουσι είτε καὶ ἀπερέουσι έκ τοῦ έμφανέος την Έλλήνων συμμαχίην· οἱ δὲ ἀλλοφρονέοντες ἔπεμπον. 23. Τούτους μεν τους άμφι Λεωνίδην πρώτους άπέπεμψαν Σπαρτιήται, ΐνα τούτους δρώντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι στρατεύωνται, μηδε καὶ οὖτοι μηδίσωσι, ἢν αὐτοὺς πυνθάνωνται ύπερβαλλομένους · μετὰ δὲ, Κάρνεια γάρ σφι ἢν ἐμποδῶν, έμελλον όρτάσαντες, καὶ φυλακὰς λιπόντες ἐν τŷ Σπάρτη,

κατὰ τάχος βοηθήσειν πανδημεί. ὡς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τών συμμάχων ἐνένωντο καὶ αὐτοὶ ἔτερα τοιαῦτα ποιήσειν ἢν γὰρ κατὰ τώυτὸ ᾿Ολυμπιὰς τούτοισι τοῦσι πρήγμασι συμπεσοῦσα. οὐκ ὧν δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτω διακριθήσεσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλησι πόλεμον, ἔπεμπον τοὺς προδρόμους.

24. Οῦτοι μεν δη ούτω διενένωντο ποιήσειν οί δε εν Θερμοπύλησι Ελληνες, επειδή πέλας εγένετο της εσβολής ό Πέρσης, καταρρωδέοντες έβουλεύοντο περί ἀπαλλαγής. τοίσι μέν νυν ἄλλοισι Πελοποννησίοισι έδόκεε, έλθοῦσι ές Πελοπόννησον, τον Ίσθμον έχειν έν φυλακή · Λεωνίδης δέ, Φωκέων καὶ Λοκρών περισπερχεόντων τη γνώμη ταύτη, αὐτοῦ τε μένειν έψηφίζετο, πέμπειν τε ἀγγέλους ές τὰς πόλιας κελεύοντάς σφι έπιβοηθέειν, ως έόντων αὐτων όλίγων στρατον τον Μήδων αλέξασθαι. 25. Ταῦτα βουλευομένων σφέων, έπεμπε Εέρξης κατάσκοπον ίππέα, ίδέσθαι όκόσοι τέ είσι καὶ ὅ τι ποιέοιεν. ἡκηκόεε δὲ, ἔτι ἐων έν Θεσσαλίη, ώς ήλισμένη είη ταύτη στρατιή όλίγη, καὶ τοὺς ήγεμόνας ώς είησαν Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Λεωνίδης έων γένος 'Ηρακλείδης. ώς δε προσήλασε ό ίππεὺς πρὸς τὸ στρατόπεδον, εθηειτό τε και κατώρα παν μεν ου το στρατόπεδον τους γάρ έσω τεταγμένους του τείχεος, τὸ άνορθώσαντες είχον εν φυλακή, ούκ οιά τε ήν κατιδέσθαι · ό δε τους έξω εμάνθανε, τοισι προ του τείχεος τὰ ὅπλα ἐκέετο. έτυχον δε τοῦτον τὸν χρόνον Λακεδαιμόνιοι έξω τεταγμένοι. τους μεν δη ώρα γυμναζομένους των ανδρών, τους δε τὰς κόμας κτενιζομένους. ταῦτα δη θηεύμενος εθώυμαζε, καὶ τὸ πλήθος ἐμάνθανε. μαθών δὲ πάντα ἀτρεκέως, ἀπήλαννε οπίσω κατ' ήσυχίην · ούτε γάρ τις εδίωκε, άλογίης τε έκύρησε πολλής · ἀπελθων δε έλεγε προς Εέρξεα τά περ οπώπεε πάντα. 26. ακούων δε Εέρξης οὐκ είχε συμβν

λέσθαι τὸ εον, ὅτι παρασκευάζοιντο ώς ἀπολεύμενοί τε καὶ άπολέοντες κατά δύναμιν · άλλ' αὐτῷ γελοία γὰρ ἐφαίνοντο ποιέειν, μετεπέμψατο Δημάρητον τον Αρίστωνος, έόντα έν τῷ στρατοπέδω. ἀπικόμενον δέ μιν εἰρώτα Ξέρξης ἔκαστα τούτων, έθέλων μαθείν το ποιεύμενον προς των Λακεδαιμονίων. ὁ δὲ εἶπε . "Ηκουσας μέν μευ καὶ πρότερον, εὖτε ώρμωμεν έπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῶν ἀνδρων τούτων ακούσας δε γέλωτά με έθευ λέγοντα τη περ ώρων έκβησόμενα πρήγματα ταῦτα. ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀληθείην ἀσκέειν αντία σεῦ, δ βασιλεῦ, αγων μέγιστός έστι. ἄκουσον δὲ καὶ νῦν. 27. οἱ ἄνδρες οὖτοι ἀπίκαται μαχεσόμενοι ἡμῖν περὶ τῆς ἐσόδου, καὶ ταῦτα παρασκευάζονται. νόμος γάρ σφι ούτω έχων έστί · έπεὰν μέλλωσι κινδυνεύειν τη ψυχή, τύτε τὰς κεφαλάς κοσμέονται. ἐπίστασο δὲ, εἰ τούτους τε καὶ τὸ ὑπομένον ἐν Σπάρτη καταστρέψεαι, ἔστι οὐδὲν ἄλλο έθνος ανθρώπων τό σε, βασιλεῦ, ὑπομενέει χείρας ἀνταειρόμενον υθν γάρ προς βασιληίην τε καλλίστην των έν "Ελλησι προσφέρεαι, καὶ ἄνδρας ἀρίστους. Κάρτα τε δὴ ἄπιστα Εέρξη ἐφαίνετο τὰ λεγόμενα εἶναι, καὶ δεύτερα έπειρώτα, δυτινα τρόπου τοσούτοι έόντες τη έωυτού στρατιῆ μαχέσονται. ὁ δὲ εἶπε • * Ω βασιλεῦ, ἐμοὶ χρᾶσθαι ώς ἀνδρὶ ψεύστη, ἡν μὴ ταῦτά τοι ταύτη ἐκβῆ, τῆ ἐγὼ λέγω. ταῦτα λέγων οὐκ ἔπειθε τὸν Εέρξεα.

28. Τέσσερας μεν δη παρεξήκε ήμέρας, ελπίζων αιεί σφεας αποδρήσεσθαι. πέμπτη δε, ως οὐκ απαλλάσσοντο, αλλά οἱ ἐφαίνοντο ἀναιδείη τε καὶ ἀβουλίη διαχρεόμενοι μένειν, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μήδους τε καὶ Κισσίους θυμωθείς, ἐντειλάμενός σφεας ζωγρήσαντας ἄγειν ἐς ὄψιν τὴν έωυτοῦ. ως δ' ἐπέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς Έλληνας οἱ Μήδοι, ἔπιπτον πολλοί · ἄλλοι δ' ἐπεσήϊσαν καὶ οὐκ ἀπήλαυνον, καίπερ μεγάλως προσπταίοντες. δῆλον δ' ἐποίευν

παντί τεφ καὶ οὐκ ἥκιστα αὐτῷ βασιλέϊ, ὅτι πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες. ἐγίνετο δὲ ἡ συμβολὴ δι' ἡμέρης. 29. ἐπείτε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως περιείποντο, ἐνθαῦτα οὖτοι μὲν ὑπεξήϊσαν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκδεξίμενοι ἐπήϊσαν, τοὺς ἀθανάτους ἐκάλεε βασιλεὺς, τῶν ἦρχε Ὑδάρνης, ὡς δὴ οὖτοί γε εὐπετέως κατεργασόμενοι. ὡς δὲ καὶ οὖτοι συνέμισγον τοῖσι "Ελλησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ, ἄτε ἐν στεινοπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι, καὶ δούρασι βραχυτέροισι χρεόμενοι ἤπερ οἱ "Ελληνες, καὶ οὐκ ἔχοντες πλήθεϊ χρήσασθαι.

30. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἄλλα τε αποδεικνύμενοι έν ουκ έπισταμένοισι μάχεσθαι έξεπιστάμενοι, καὶ ὅκως ἐντρέψειαν τὰ νῶτα, άλέες φεύγεσκον δηθεν. οί δε βιίρβαροι όρεοντες φεύγοντας βοή τε καὶ πατάγω έπή σαν, οί δ' αν καταλαμβανόμενοι υπέστρεφον αντίοι είναι τοίσι βαρβάροισι, μεταστρεφόμενοι δε κατέβαλλον πλήθει αναριθμήτους των Περσέων έπιπτον δε και αυτών των Σπαρτιητέων ενθαύτα ολίγοι. επεί δε ούδεν εδυνέατο παραλαβείν οἱ Πέρσαι τῆς ἐσόδου, πειρεόμενοι καὶ κατὰ τέλεα καὶ παυτοίως προσβάλλουτες, ἀπήλαυνου οπίσω. 31. Έν ταύτησι τησι προσόδοισι της μάχης λέγεται βασιλέα θηεύμενον τρὶς ἀναδραμεῖν ἐκ τοῦ θρόνου, δείσαντα περὶ τῆ στρατιῆ. τότε μὲν οὕτω ἠγωνίσαντο, τῆ δ' ύστεραίη οι βάρβαροι οὐδεν ἄμεινον ἀέθλεον . ἄτε γὰρ ολίγων έόντων, έλπίσαντές σφεας κατατετρωματίσθαι τε καὶ οὐκ οίους τε έσεσθαι έτι χείρας άνταείρασθαι, συνέβαλλον. οί δὲ "Ελληνες κατὰ τάξις τε καὶ κατὰ ἔθνεα κεκοσμημένοι ησαν, καὶ ἐν μέρεϊ ἔκαστοι ἐμάχοντο, πλην Φωκέων · οὖτοι δε ές το ουρος ετάχθησαν φυλάξοντες την άτραπόν. ώς δε ουδεν ευρισκον αλλοιότερον οι Πέρσαι ή τη προτεραίη ενώ-

ρων, ἀπήλαυνον. 32. 'Απορέοντος δὲ βασιλέος ὅ τι χρήσηται τῶ παρεόντι πρήγματι, Ἐπιάλτης ὁ Εὐρυδήμου ανηρ Μηλιεύς ηλθέ οἱ ές λόγους, ώς μέγα τι παρά βασιλέος δοκέων οἴσεσθαι, ἔφρασέ τε την ἀτραπὸν την διὰ τοῦ ούρεος φέρουσαν ές Θερμοπύλας, καὶ διέφθειρε τοὺς ταύτη ύπομείναντας Έλλήνων. ύστερον δε δείσας Λακεδαιμονίους έφυγε ές Θεσσαλίην, καί οἱ φυγόντι ύπο τῶν Πυλαγόρων, των Αμφικτυόνων ές την Πυλαίην συλλεγομένων, αργύριον επεκηρύχθη. χρόνφ δε υστερον, κατήλθε γαρ ές 'Αντικύρην, απέθανε ύπο 'Αθηνάδεω, ανδρός Τρηχινίου. ό δὲ 'Αθηνάδης οὖτος ἀπέκτεινε μὲν 'Επιάλτην δι' ἄλλην αιτίην, την έγω έν τοίσι όπισθε λόγοισι σημανέω, έτιμήθη μέντοι ύπο Λακεδαιμονίων ουδεν έσσον. Επιάλτης μεν ούτω ύστερον τούτων ἀπέθανε. 33. Έστι δὲ έτερος λεγόμενος λόγος, ώς 'Ονήτης τε ό Φαναγόρεω ανηρ Καρύστιος καὶ Κορυδαλὸς 'Αντικυρεύς είσι οἱ εἶπαντες πρὸς βασιλέα τούτους τοὺς λόγους, καὶ περιηγησάμενοι τὸ οὖρος τοῖσι Πέρσησι, οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστός. τοῦτο μὲν γὰρ τῷδε χρη σταθμώσασθαι, ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων Πυλαγόροι ἐπεκήρυξαν οὐκ ἐπὶ 'Ονήτη τε καὶ Κορυδαλῷ ἀργύριον, ἀλλ' έπὶ Ἐπιάλτη τῷ Τρηχινίω, πάντως κου τὸ ἀτρεκέστατον πυθόμενοι, τοῦτο δὲ φεύγοντα τὸν Ἐπιάλτην ταύτην τὴν αἰτίην οἴδαμεν. εἰδείη μεν γὰρ αν, καὶ έων μη Μηλιεύς, ταύτην την άτραπον 'Ονήτης, εί τη χώρη πολλά ώμιληκώς είη · άλλ' Έπιάλτης γάρ έστι ὁ περιηγησάμενος τὸ οὖρος κατά την άτραπον, τοῦτον αἴτιον γράφω.

34. Ε έρξης δε, επεί οι ήρεσε τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπιάλτης κατεργάσεσθαι, αὐτίκα περιχαρης γενόμενος επεμπε Τδάρνεα καὶ τῶν ἐστρατήγεε Τδάρνης. ὁρμέατο δε περὶ λύχυων ἀφὰς ἐκ τοῦ στρατοπέδου. την δε ἀτραπὸν ταύτην εξεῦρον μεν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιέες, ἐξευρόντες δε Θεσσα-

λοίσι κατηγήσαντο έπὶ Φωκέας τότε ὅτε οἱ Φωκέες, φράξαντες τείχει την έσβολην, ήσαν έν σκέπη του πολέμου έκ τε τοσούδε κατεδέδεκτο έουσα ούδεν χρηστή Μηλιεύσι. 35. Έχει δε ώδε ή ἀτραπος αύτη δρχεται μεν ἀπο τοῦ 'Ασωποῦ ποταμοῦ τοῦ διὰ τῆς διασφάγος ρέοντος · οὖνομα δε τῷ οὖρεϊ τούτω καὶ τῆ ἀτραπῷ τώυτὸ κέεται, 'Ανόπαια' τείνει δε ή 'Ανόπαια αΰτη κατὰ ράχιν τοῦ οὔρεος, λήγει δε κατά τε 'Αλπηνον πόλιν, πρώτην ἐοῦσαν τῶν Λοκρίδων προς των Μηλιέων, καὶ κατὰ Μελάμπυγόν τε καλεόμενον λιθον καὶ κατὰ Κερκώπων έδρας, τῆ καὶ τὸ στεινότατόν έστι. 36. κατά ταύτην δη την άτραπον καὶ οῦτω έχουσαν οί Πέρσαι, του 'Ασωπου διαβάντες, επορεύοντο πασαν την νύκτα, εν δεξίη μεν έχοντες ούρεα τὰ Οἰταίων, εν ἀριστερή δε τὰ Τρηχινίων ήώς τε δη διέφαινε, καὶ εγένοντο επ' ακρωτηρίω του ούρεος. κατά δε τουτο του ούρεος εφύλασσον, ώς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, Φωκέων χίλιοι όπλίται, ρυόμενοί τε την σφετέρην χώρην καὶ φρουρέοντες την άτραπόν. ή μεν γὰρ κάτω ἐσβολὴ ἐφυλάσσετο ὑπ' ὧν είρηται, την δε δια του ούρεος ατραπον εθελονταί Φωκέες ύποδεξάμενοι Λεωνίδη εφύλασσον. 37. Έμαθον δέ σφεας οί Φωκέες ώδε αναβεβηκότας · αναβαίνοντες γαρ ελάνθανον οί Πέρσαι το ούρος παν έον δρυών επίπλεον. ην μεν δη νηνεμίη, ψόφου δε γινομένου πολλοῦ, ώς οἰκὸς ἢν φύλλων ύποκεχυμένων ύπο τοίσι ποσὶ, ἀνά τε ἔδραμον οί Φωκίες καὶ ἐνέδυνον τὰ ὅπλα, καὶ αὐτίκα οἱ βάρβαροι παρήσαν. ώς δε είδον άνδρας ενδυομένους όπλα, εν θώυματι εγένοντο έλπόμενοι γὰρ οὐδέν σφι φανήσεσθαι ἀντίξοον, ἐνεκύρησαν στρατώ. 38. ἐνθαῦτα Ὑδάρνης, καταρρωδήσας μὴ οί Φωκέες έωσι Λακεδαιμόνιοι, είρετο του Επιάλτην όποδαπος είη ο στρατός. πυθόμενος δε άτρεκέως, διέτασσε τους Πέρσας ώς ές μάχην. οι δε Φωκέες, ώς εβάλλοντο τοίσι τοξεύμασι πολλοίσί τε καὶ πυκνοίσι, οἴχοντο φεύγοντες ἐπὶ τοῦ οὔρεος τὸν κόρυμβον, ἐπιστάμενοι ὡς ἐπὶ σφέας ὡρμήθησαν ἀρχὴν, καὶ παρεσκευάδατο ὡς ἀπολεόμενοι. οὖτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐφρόνεον, οἱ δὲ ἀμφὶ Ἐπιάλτεα καὶ Ὑδάρνεα Πέρσαι Φωκέων μὲν οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ οὖρος κατὰ τάχος.

39. Τοίσι δὲ ἐν Θερμοπύλησι ἐοῦσι Ἑλλήνων πρῶτον μεν ο μάντις Μεγιστίης, εσιδων ες τὰ ίρὰ, έφρασε τον μέλλοντα έσεσθαι αμα ήοι σφι θάνατον. ἐπὶ δὲ καὶ αὐτόμολοι ήσαν οἱ ἐξαγγείλαντες τῶν Περσέων τὴν περίοδον. ούτοι μεν έτι νυκτός εσήμηναν, τρίτοι δε οί ήμεροσκόποι καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἄκρων, ἤδη διαφαινούσης ἡμέρης. ενθαύτα εβουλεύοντο οί "Ελληνες, καί σφεων εσχίζοντο αί γνώμαι · οί μεν γαρ ούκ έων την τάξιν έκλιπείν, οί δε άντέτεινου. μετά δε τούτο διακριθέντες, οι μεν απαλλάσσοντο καὶ διασκεδασθέντες κατὰ πόλις έκαστοι ετράποντο, οί δε αὐτῶν ἄμα Λεωνίδη μένειν αὐτοῦ παρεσκευάδατο. 40. λέγεται δὲ καὶ ώς αὐτός σφεας ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπόλωνται κηδόμενος · αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρεοῦσι οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν, ἐς τὴν ηλθον φυλάξοντες άρχην. ταύτη καὶ μαλλον τη γνώμη πλειστός είμι, Λεωνίδην, επείτε αίσθετο τους συμμάχους έόντας ἀπροθύμους, καὶ οὐκ ἐθέλοντας συνδιακινδυνεύειν, κελεῦσαί σφεας ἀπαλλάσσεσθαι, αὐτῷ δὲ ἀπιέναι οὐ καλῶς έχειν. μένοντι δὲ αὐτοῦ κλέος μέγα ἐλείπετο, καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίη οὐκ έξηλείφετο. 41. ἐκέχρηστο γὰρ ὑπὸ της Πυθίης τοίσι Σπαρτιήτησι χρεομένοισι περί τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐγειρομένου, ἡ Λακεδαίμονα ανάστατον γενέσθαι ύπὸ τῶν βαρβάρων, ἡ τὸν βασιλέα σφέων ἀπολέσθαι. ταῦτα δέ σφι ἐν ἔπεσι έξαμέτροισι χρά, έχοντα ώδε.

'Τμιν δ', & Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόροιο,
"Η μέγα ἄστυ ἐρικυδες ὑπ' ἀνδράσι Περσείδησι
Πέρθεται, ἡ τὸ μεν οὐκὶ, ἀφ' Ἡρακλέος δε γενέθλης
Πενθήσει βασιλή φθίμενον Λακεδαίμονος οὖρος.
Οὐ γὰρ τὸν ταύρων σχήσει μένος οὐδε λεόντων
'Αντιβίην Ζηνὸς γὰρ ἔχει μένος · οὐδε ἕ φημι
Σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἔτερον διὰ πάντα δάσηται.

Ταῦτά τε δη ἐπιλεγόμενον Λεωνίδην, καὶ βουλόμενον κλέος καταθέσθαι μούνων Σπαρτιητέων, αποπέμψαι τους συμμάχους, μαλλον η γνώμη διενειχθέντας ούτω ἀκόσμως οίχεσθαι τοὺς οἰχομένους. 42. μαρτύριον δέ μοι καὶ τόδε ούκ έλάχιστον τούτου πέρι γέγονε ού γάρ μοῦνον τοὺς άλλους, άλλα και τον μάντιν δς είπετο τη στρατιή ταύτη, Μεγιστίην του 'Ακαρνηνα, λεγόμενου είναι τὰ ἀνέκαθεν απο Μελάμποδος, τοῦτον τον είπαντα έκ των ίρων τὰ μέλλουτά σφι εκβαίνειν, φανερός εστι Λεωνίδης αποπέμπων, ίνα μη συναπόληταί σφι. ό δε αποπεμπόμενος αυτος μεν ουκ ἀπελείπετο, τον δε παίδα συστρατευόμενον, εόντα οί μουνογενέα, απέπεμψε. 43. Οἱ μέν νυν σύμμαχοι οἱ αποπεμπόμενοι οίχοντό τε απιόντες, καὶ ἐπείθοντο Λεωνίδη Θεσπιέες δὲ καὶ Θηβαίοι κατέμειναν μοῦνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι. τούτων δε Θηβαίοι μεν αέκοντες έμενον, και οί βουλόμενοι (κατείχε γάρ σφεας Λεωνίδης έν δμήρων λόγω ποιεύμενος). Θεσπιέες δε εκόντες μάλιστα, οι ουκ έφασαν απολιπόντες Λεωνίδην καὶ τους μετ' αὐτοῦ ἀπαλλάξεσθαι, άλλα καταμείναντες, συναπέθανον. έστρατήγεε δε αὐτῶν Δημόφιλος Διαδρόμεω.

44. Εέρξης δὲ ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐποιήσατο, ἐπισχῶν χρόνον ἐς ἀγορῆς κου μάλιστα πληθώρην, πρόσοδον ἐποιέετο· καὶ γὰρ ἐπέσταλτο ἐξ Ἐπιάλτεω οὕτω. ἀπὸ γὰρ τοῦ οὕρεος ἡ κατάβασις συντομωτέρη τέ ἐστι, καὶ

βραχύτερος ο χώρος πολλον ήπερ ή περίοδός τε καὶ ἀνάβασις. οί τε δη βάρβαροι οι άμφι Εέρξεα προσήϊσαν. καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην Ελληνες, ὡς τὴν ἐπὶ θανάτω ἔξοδον ποιεύμενοι, ήδη πολλώ μαλλον ή κατ' αρχάς επεξήϊσαν ες τὸ εὐρύτερον τοῦ αὐχένος. τὸ μὲν γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος έφυλώσσετο, οἱ δὲ ἀνὰ τὰς προτέρας ἡμέρας ὑπεξιόντες ές τὰ στεινόπορα ἐμάγοντο. τότε δὲ συμμίσγοντες ἔξω τῶν στεινών, έπιπτον πλήθει πολλοί τών βαρβάρων όπισθε γὰρ οἱ ἡγεμόνες τῶν τελέων ἔχοντες μάστιγας ἐρράπιζον πάντα ἄνδρα, αιεί ες το πρόσω εποτρύνοντες. 45. πολλοί μεν δη εσέπιπτον αὐτῶν ες την θάλασσαν καὶ διεφθείροντο, πολλώ δ' έτι πλεύνες κατεπατέοντο ζωοί ύπ' άλλήλων ήν δὲ λόγος οὐδεὶς τοῦ ἀπολλυμένου. ἄτε γὰρ ἐπιστάμενοι τον μέλλοντά σφι έσεσθαι θάνατον έκ των περιιόντων τὸ ουρος, απεδείκυυντο ρώμης όσον είχον μέγιστον ές τους βαρβάρους, παραχρεόμενοί τε καὶ ἀτέοντες. δούρατα μέν νυν τοίσι πλέοσι αὐτῶν τηνικαῦτα ἐτύγχανε κατεηγότα ήδη, οι δε τοισι ξίφεσι διεργάζοντο τους Πέρσας. 46. Καὶ Λεωνίδης τε έν τούτω τω πόνω πίπτει, ανηρ γενόμενος άριστος, καὶ έτεροι μετ' αὐτοῦ οὐνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν έγω ως ανδρων αξίων γενομένων επυθόμην τα οὐνόματα. έπυθόμην δε καὶ άπάντων τῶν τριηκοσίων. καὶ δὴ καὶ Περσέων πίπτουσι ένθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ οὐνομαστοὶ, ἐν δὲ δὴ καὶ Δαρείου δύο παίδες, 'Αβροκόμης τε καὶ 'Υπεράνθης, ἐκ τῆς 'Αρτάνεω θυγατρὸς Φραταγούνης γεγονότες Δαρείω. ὁ δὲ ᾿Αρτάνης Δαρείου μὲν τοῦ βασιλέος ην άδελφεὸς, 'Τστάσπεος δε τοῦ 'Αρσάμεος παῖς, ὃς καὶ έκδιδοὺς τὴν θυγατέρα Δαρείω τὸν οἶκον πάντα τὸν έωυτοῦ ἐπέδωκε, ώς μούνου οἱ ἐούσης ταύτης τέκνου. 47. Εέρξεώ τε δη δύο άδελφεοὶ ένθαῦτα πίπτουσι μαχόμενοι ύπερ τοῦ νεκρού του Λεωνίδεω. Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ώθισμὸς ἐγένετο πολλὸς, ἐς ὁ τοῦτόν τε ἀρετῆ οἱ Ελληνες ὑπεξείρυσαν, καὶ ἐτρέψαντο τοὺς ἐναντίους τετράκις. τοῦτο δὲ συνεστήκεε μέχρι οὖ οἱ σὺν Επιάλτη παρεγένοντο. ὡς δὲ τούτους ἤκειν ἐπύθοντο οἱ Ελληνες, ἐνθεῦτεν ἤδη ἐτεροιοῦτο τὸ νεῖκος. 48. ἔς τε γὰρ τὸ στεινὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω, καὶ παραμειψάμενοι τὸ τεῖχος, ἐλθόντες ἴζοντο ἐπὶ τὸν κολωνὸν πάντες ἀλέες οἱ ἄλλοι πλὴν Θηβαίων. ὁ δὲ κολωνός ἐστι ἐν τῆ ἐσόδω, ὅκου νῦν ὁ λίθινος λέων ἔστηκε ἐπὶ Λεωνίδη. ἐν τούτω σφέας τῷ χώρω ἀλεξομένους μαχαίρησι, τοῖσι αὐτῶν ἐτύγχανον ἔτι περιεοῦσαι, καὶ χερσὶ καὶ στόμασι, κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν ἐξ ἐναντίης ἐπισπόμενοι καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τείχεος συγχώσαντες, οἱ δὲ περιελθόντες πάντοθεν περισταδόν.

- 49. Λακεδαιμονίων δε καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενομένων, δμως λέγεται άριστος ανήρ γενέσθαι Σπαρτιήτης Διηνέκης, του τόδε φασὶ εἰπεῖν τὸ ἔπος πρὶν ἡ συμμίξαί σφεας τοίσι Μήδοισι · πυθόμενον πρός τευ τῶν Τρηχινίων ώς, επεαν οί βάρβαροι απιέωσι τὰ τοξεύματα, τον ήλιον ύπο τοῦ πλήθεος τῶν ὀϊστῶν ἀποκρύπτουσι, — τοσοῦτό τι πλήθος αὐτῶν εἶναι · τὸν δὲ οὐκ ἐκπλαγέντα τούτοισι εἰπεῖν, ἐν αλογίη ποιεύμενον το των Μήδων πληθος, ως πάντα σφι άγαθὰ ὁ Τρηχίνιος ξείνος ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τον ήλιον, ύπο σκιή έσοιτο προς αυτούς ή μάχη, καί οὐκ ἐν ἡλίφ. 50. ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιουτότροπα ἔπεά φασι Διηνέκεα τον Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα. μετὰ δὲ τοῦτον ἀριστεῦσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο αδελφεοί, 'Αλφεός τε καὶ Μάρων 'Ορσιφάντου παίδες. Θεσπιέων δε εὐδοκίμεε μάλιστα τῷ οὖνομα ἢν Διθύραμβος 'Αρματίδεω.
- 51. Θαφθείσι δέ σφι αὐτοῦ ταύτη τῆ περ ἔπεσον, καὶ τοῦσι πρότερον τελευτήσασι ἢ ὑπὸ Λεωνίδεω ἀποπεμφθέντας οἴχεσθαι, ἐπιγέγραπται γράμματα λέγοντα τάδε.

Μυριάσιν ποτε τηθε τριηκοσίαις εμάχοντο Έκ Πελοποννάσου χιλιάθες τέτορες.

Ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγέγραπται, τοῖσι δὲ Σπαρτιήτησι ἰδίη.

°Ω ξειν', αγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῆδε Κείμεθα τοις κείνων ρήμασι πειθόμενοι.

Λακεδαιμονίοισι μεν δη τούτο, τῷ δὲ μάντι τόδε.

Μυήμα τόδε κλεινοίο Μεγιστία, δυ ποτε Μήδοι Σπερχειον ποταμον κτείναν άμειψάμενοι, Μάντιος, δς τότε Κήρας ἐπερχομένας σάφα είδως Οὐκ ἔτλη Σπάρτης ήγεμόνας προλιπείν.

έπιγράμμασι μέν νυν καὶ στήλησι, έξω ἡ τὸ τοῦ μάντιος ἐπίγραμμα, ᾿Αμφικτύονἐς εἰσί σφεας οἱ ἐπικοσμήσαντες, τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίεω Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπεός ἐστι κατὰ ξεινίην ὁ ἐπιγράψας.

52. Δύο δὲ τούτων τῶν τριηκοσίων λέγεται Εὔρυτόν τε καὶ ᾿Αριστόδημον, παρεὸν αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι κοινῷ λόγῷ χρησαμένοισι ἡ ἀποσωθηναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην (ὡς μεμετιμένοι τε ἦσαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδεω, καὶ κατεκέατο ἐν ᾿Αλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς τὸ ἔσχατον), ἡ εἴ γε μὴ ἐβούλοντο νοστῆσαι, ἀποθανεῖν ἄμα τοῖσι ἄλλοισι, παρεόν σφι τούτων τὰ ἔτερα ποιέειν, οὐκ ἐθελῆσαι ὁμοφρονέειν ἀλλὰ γνώμη διενειχθέντας, Εὔρυτον μὲν πυθόμενον τὴν τῶν Περσέων περίοδον, αἰτήσαντά τε τὰ ὅπλα καὶ ἐνδύντα, ἄγειν αὐτὸν κελεῦσαι τὸν εἴλωτα ἐς τοὺς μαχομένους · ὅκως δὲ ἀντὸν ἤγιιγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα οἴχεσθαι φεύγοντα, τὸν δὲ ἐσπεσόντα ἐς τὸν ὅμιλον διαφθαρῆναι · ᾿Αριστόδημον δὲ λειποψυχέοντα λειφθῆναι. 53. εἰ μέν νυν ἦν μοῦνον ᾿Αριστόδημον ἀλγήσαντα ἀπονοστῆσαι ἐς Σπάρτην, ἡ καὶ ὁμοῦ σφέων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκέειν ἐμοὶ,

ούκ ἄν σφι Σπαρτιήτας μηνιν οὐδεμίαν προσθέσθαι · νυνὶ δὲ, τοῦ μὲν αὐτῶν ἀπολομένου, τοῦ δὲ τῆς μὲν αὐτῆς ἐχομένου προφάσιος, οὐκ ἐθελήσαντος δὲ ἀποθνήσκειν, ἀναγκαίως σφι έχειν μηνίσαι μεγάλως 'Αριστοδήμω. οί μέν νυν ούτω σωθηναι λέγουσι 'Αριστόδημον ές Σπάρτην, καὶ διὰ πρόφασιν τοιήνδε · οί δὲ ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ τοῦ στρατοπέδου, έξεον αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομένην, οὐκ έθελησαι, άλλ' ύπομείναντα έν τη όδφ περιγενέσθαι, τὸν δὲ συνάγγελον αὐτοῦ ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην ἀποθανεῖν. 54. ἀπονοστήσας δὲ ἐς Λακεδαίμονα ὁ ᾿Αριστόδημος ὅνειδός τε είχε καὶ ἀτιμίην. πάσχων δὲ τοιάδε ἡτίμωτο · οὕτε οἱ πῦρ οὐδεὶς ἔναυε Σπαρτιητέων οὖτε διελέγετο, ὄνειδός τε είχε ό τρέσας 'Αριστόδημος καλεόμενος. άλλ' ό μεν έν τη έν Πλαταιησι μάχη ἀνέλαβε πασαν την ἐπενειχθεῖσάν οί αὶτίην. Λέγεται δὲ καὶ ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην των τριηκοσίων τούτων περιγενέσθαι, τῷ οὖνομα είναι Παντίτην · νοστήσαντα δε τούτον ες Σπάρτην, ως ήτίμωτο, ἀπάγξασθαι.

55. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁ Λεοντιάδης ἐστρατήγεε, τέως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐόντες ἐμάχοντο ὑπ' ἀναγκαίης ἐχόμενοι πρὸς τὴν βασιλέος στρατιήν · ὡς δὲ εἶδον κατυπέρτερα τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα, οὕτω δὴ τῶν σὺν Λεωνίδη Ἑλλήνων ἐπειγομένων ἐπὶ τὸν κολωνὸν, ἀποσχισθέντες τούτων, χεῖράς τε προέτεινον καὶ ἤισαν ἀσσον τῶν βαρβάρων, λέγοντες τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὡς καὶ μηδίζουσι καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐν πρώτοισι ἔδοσαν βασιλέί, ὑπὸ δὲ ἀναγκαίης ἐχόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἀπικοίατο, καὶ ἀναίτιοι εἶεν τοῦ τρώματος τοῦ γεγονότος βασιλέί. ὥστε ταῦτα λέγοντες περιεγίνοντο · εἶχον γὰρ καὶ Θεσσαλοὺς τῶν λόγων τούτων μάρτυρας. 56. οὐ μέντοι τά γε πάντα εὐτύχησαν · ὡς γὰρ αὐτοὺς ἔλαβον οἱ

βάρβαροι ελθόντας, τοὺς μεν τινας καὶ ἀπεκτειναν προσιόντας, τοὺς δὲ πλεῦνας αὐτῶν, κελεύσαντος Εέρξεω, ἔστιζον στίγματα βασιλήϊα, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδεω, τοῦ τὸν παίδα Εὐρύμαχον χρόνω μετέπειτεν ἐφόνευσαν Πλαταιέες, στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τετρακοσίων, καὶ σχόντα τὸ ἄστυ τὸ Πλαταιέων.

57. Οἱ μὲν δὴ περὶ Θερμοπύλας Ελληνες ούτω ἠγωνίσαντο Εέρξης δε καλέσας Δημάρητον είρωτα άρξάμενος ένθένδε · Δημάρητε, ανηρ είς αγαθός. τεκμαίρομαι δε τή άληθείη · όσα γὰρ εἶπας, ἄπαντα ἀπέβη οὕτω. νῦν δέ μοι είπε, κόσοι τινές είσι οἱ λοιποὶ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τούτων ὁκόσοι τοιοῦτοι τὰ πολέμια, εἶτε καὶ ἄπαντες. ὁ δ' είπε · 3 Ω βασιλεῦ, πληθος μεν πάντων των Λακεδαιμονίων πολλον, καὶ πόλιες πολλαί το δὲ ἐθέλεις ἐκμαθεῖν, εἰδήσεις. ἔστι ἐν τῆ Λακεδαίμονι Σπάρτη, πόλις ἀνδρῶν ὀκτακισχιλίων μάλιστά κη, καὶ οδτοι πάντες εἰσὶ όμοῖοι τοῖσι ένθάδε μαχεσαμένοισι οί γε μεν άλλοι Λακεδαιμόνιοι τούτοισι μεν οὐκ έμοῖοι, ἀγαθοὶ δέ. εἶπε πρὸς ταῦτα Ξέρξης. Δημάρητε, τέφ τρόπφ ἀπονητότατα τῶν ἀνδρῶν τούτων έπικρατήσομεν; ἴθι έξηγέο. σὸ γὰρ ἔχεις αὐτῶν τὰς διεξόδους τῶν βουλευμάτων, οἶα βασιλεὺς γενόμενος. 58. Ταύτα είπας Εέρξης διεξήϊε διὰ τῶν νεκρῶν καὶ Λεω-νίδεω, άκηκοως ότι βασιλεύς τε ην καὶ στρατηγός Λακεδαιμονίων, εκέλευσε αποταμόντας την κεφαλην ανασταυρώσαι. δηλά μοι πολλοίσι μεν καὶ άλλοισι τεκμηρίσιαι, εν δε καὶ τῷδε οὐκ ήκιστα γέγονε, ὅτι βασιλεὺς Εέρξης πάντων δη μάλιστα ἀνδρων ἐθυμώθη ζώοντι Λεωνίδη · οὐ γὰρ αν κοτε ές τον νεκρον ταθτα παρενόμησε, έπει τιμαν μάλιστα νομίζουσι τῶν ἐγὰ οἶδα ἀνθρώπων Πέρσαι ἄνδρας. άγαθούς τὰ πολέμια. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίευν, τοῖσι ἐπες τέτακτο ποιέειν.

IV. ARTEMISIUM.—MARCH OF XERXES TO ATHENS.— SALAMIS.—RETREAT OF XERXES TO ASIA.

1. Οί δε Έλλήνων ες του ναυτικού στρατού ταχθέντες ησαν οίδε · 'Αθηναίοι μεν νέας παρεχόμενοι έπτα και είκοσι καὶ έκατόν · ύπὸ δὲ ἀρετῆς τε καὶ προθυμίης Πλαταιέες, άπειροι της ναυτικής εόντες, συνεπλήρουν τοίσι 'Αθηναίοισι τας νέας · Κορίνθιοι δὲ τεσσεράκοντα νέας παρείχοντο, Μεγαρέες δε είκοσι. καὶ Χαλκιδέες ἐπλήρουν είκοσι, 'Αθηναίων σφι παρεχόντων τὰς νέας Αἰγινηται δὲ ὀκτωκαίδεκα, Σικυώνιοι δε δυώδεκα, Λακεδαιμόνιοι δε δέκα, Έπιδαύριοι δε οκτω, Έρετριέες δε έπτα, Τροιζήνιοι δε πέντε, Στυρέες δε δύο, καὶ Κείοι δύο τε νέας καὶ πεντηκοντέρους δύο. Λοκροί δέ σφι οί 'Οπούντιοι ἐπεβοήθεον πεντηκοντέρους έχοντες έπτά. 2. ήσαν μεν ων ούτοι οί στρατευόμενοι επ' Αρτεμίσιον, είρηται δέ μοι καὶ ώς τὸ πλήθος έκαστοι των νεων παρείχοντο. ἀριθμος δὲ των συλλεχθεισέων νεων επ' 'Αρτεμίσιον ην, πάρεξ των πεντηκοντέρων, μία καὶ έβδομήκοντα καὶ διηκόσιαι. τον δὲ στρατηγον τον τὸ μέγιστον κράτος έχοντα παρείχοντο Σπαρτιήται, Εύρυβιάδεα τον Ευρυκλείδεω. οι γαρ σύμμαχοι ουκ έφασαν, ην μη ο Λάκων ήγεμονεύη, Αθηναίοισι έψεσθαι ήγεομένοισι, άλλα λύσειν το μέλλον έσεσθαι στράτευμα. 8. εγένετο γαρ κατ' αρχας λόγος, πριν η και ές Σικελίην πέμπειν έπὶ συμμαχίην, ώς τὸ ναυτικον 'Αθηναίοισι χρεων είη έπιτράπειν. ἀντιβάντων δὲ τῶν συμμάχων, εἶκον οἱ ᾿Αθηναῖοι, μέγα πεποιημένοι περιείναι την Έλλάδα, καὶ γνόντες, εἰ στασιάσουσι περί της ήγεμονίης, ώς ἀπολέεται ή Έλλας, έρθα νοεύντες στάσις γαρ έμφυλος πολέμου όμοφρονέοντος τοσούτω κάκιον έστι, δσω πόλεμος ειρήνης. επιστάμενοι ὧν αὐτὸ τοῦτο, οὐκ ἀντέτεινον, ἀλλ' εἶκον μέχρι

δσου κάρτα εδέουτο αὐτῶν, ὡς διέδεξαν. ὡς γὰρ δη ἀσάμενοι τον Πέρσεα, περὶ της ἐκείνου ήδη τον ἀγῶνα ἐποκεύντο, πρόφασιν την Παυσανίεω ὕβριν προϊσχόμενοι, ἀπείλουτο την ήγεμονίην τοὺς Λακεδαιμονίους. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο.

4. Τότε δὲ οὖτοι οἱ καὶ ἐπ' ᾿Αρτεμίσιον Ἑλλήνων ἀπικόμενοι, ώς είδον νέας τε πολλάς καταχθείσας ές τὰς 'Αφετὰς, καὶ στρατιῆς ἄπαντα πλέα, ἐπεὶ αὐτοῖσι παρὰ δόξαν τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἀπέβαινε ἡ ὡς αὐτοὶ κατεδόκεον, καταρρωδήσαντες δρησμον έβουλεύοντο από τοῦ Αρτεμισίου έσω ές την Ελλάδα. γνόντες δέ σφεας οί Εὐβοέες ταῦτα βουλευομένους, ἐδέοντο Εὐρυβιάδεω προσμείναι χρόνον ολίγον, έστ' αν αυτοί τέκνα τε καί τους οικέτας υπεκθέωνται. ώς δε ουκ έπειθον, μεταβάντες τον 'Αθηναίων στρατηγον πείθουσι Θεμιστοκλέα έπὶ μισθώ τριήκοντα ταλιίντοισι, έπ' φ τε καταμείναντες προ τής Εὐβοίης ποιήσονται την ναυμαχίην. 5. ὁ δὲ Θεμιστοκλέης τους "Ελληνας επισχείν ώδε ποιέει Ευρυβιάδη τούτων των χρημάτων μεταδιδοί πέντε τάλαντα, ως παρ' έωυτοῦ δήθεν διδούς. ώς δέ οἱ οῦτος ἀνεπέπειστο, — Αδείμαντος γαρ δ 'Ωκύτου, Κορινθίων στρατηγός, των λοιπων ήσπαιρε μοῦνος, φάμενος ἀποπλώσεσθαί τε ἀπὸ τοῦ ᾿Αρτεμισίου καὶ οὐ παραμενέειν, - προς δη τοῦτον εἶπε ὁ Θεμιστοκλέης επομόσας. Οὐ σύ γε ήμεας ἀπολείψεις, ἐπεί τοι έγω μέζω δώρα δώσω ή βασιλευς αν τοι ο Μήδων πέμψειε απολιπόντι τους συμμάχους. ταθτά τε άμα ήγόρευε, καὶ πέμπει έπὶ τὴν νέα τὴν 'Αδειμάντου τάλαντα άργυρίου τρία. οδτοί τε δη πληγέντες δώροισι άναπεπεισμένοι ήσαν, καὶ τοῖσι Εὐβοεῦσι ἐκεχάριστο · αὐτός τε ὁ Θεμιστοκλέης ἐκέρδηνε, ἐλάνθανε δὲ τὰ λοιπὰ ἔχων · ἀλλ' ήπιστέατο οἱ μεταλαβόντες τούτων τῶν χρημώτων, ἐκ τῶν 'Αθηνέων έλθειν έπι τῷ λόγῷ τούτῷ τὰ χρήματα.

- 6. Οΰτω δη κατέμεινάν τε έν τη Ευβοίη και έναυμάχηέγένετο δε ώδε επείτε δη ές τὰς Αφετάς περί δείλην πρωτην γινομένην ἀπίκατο οἱ βάρβαροι, πυθόμενοι μεν έτι καὶ πρότερον περὶ τὸ Αρτεμίσιον ναυλοχέειν νέας Έλληνίδας ολίγας, τότε δε αυτοι ιδόντες, πρόθυμοι ήσαν έπιχειρέειν, εί κως έλοιεν αυτάς. έκ μεν δη της άντίης προσπλώειν οὖ κώ σφι ἐδόκεε, τῶνδε είνεκεν, μή κως ἰδόντες οί "Ελληνες προσπλώοντας ές φυγην όρμησειαν, φεύγοντάς τε ευφρόνη καταλάβοι καὶ έμελλον δηθεν έκφεύξεσθαι, έδεε δε μηδε πυρφόρον, τῷ ἐκείνων λόγφ, ἐκφυγόντα περιγενέσθαι. 7. προς ταθτα ων τάδε έμηχανέοντο • των νεων άπασέων ἀποκρίναντες διηκοσίας, περιέπεμπον έξωθεν Σκιάθου (ώς αν μη ὀφθέωσι ύπο των πολεμίων περιπλώουσαι Εύβοιαν) κατά τε Καφηρέα καὶ περὶ Γεραιστὸν ές του Ευριπου, ίνα δη περιλάβοιευ, οι μεν ταύτη απικόμευοι καὶ φράξαντες αὐτῶν τὴν ὀπίσω φέρουσαν ὁδὸν, σφεῖς δὲ έπισπόμενοι έξ έναντίης. ταῦτα βουλευσάμενοι, ἀπέπεμπον τῶν νεῶν τὰς ταχθείσας, αὐτοὶ οὐκ ἐν νόφ ἔχοντες ταύτης της ημέρης τοισι "Ελλησι ἐπιθήσεσθαι, οὐδὲ πρότερον ή το σύνθημά σφι έμελλε φανήσεσθαι παρά των περιπλωόντων, ώς ἡκόντων. ταύτας μεν δη περιέπεμπον, των δε λοιπέων νεων έν τησι 'Αφετησι έποιευντο άριθμόν.
- 8. 'Εν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν τῷ οῦτοι ἀριθμὸν ἐποιεῦντο τῶν νεῶν, ἦν γὰρ ἐν τῷ στρατοπέδῳ τούτῳ Σκυλλίης Σκιωναῖος, δύτης τῶν τότε ἀνθρώπων ἄριστος, δς καὶ ἐν τἢ ναυηγίη τἢ κατὰ τὸ Πήλιον γενομένη πολλὰ μὲν ἔσωσε τῶν χρημάτων τοῖσι Πέρσησι, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὸς περιεβάλετο, οῦτος ὁ Σκυλλίης ἐν νόῳ μὲν εἶχε ἄρα καὶ πρότερον αὐτομολήσειν ἐς τοὺς "Ελληνας, ἀλλ' οὐ γάρ οἱ παρέσχε ὡς τότε. ὅτεῳ μὲν δὴ τρόπῳ τὸ ἐνθεῦτεν ἔτι ἀπίκετο ἐς τοὺς "Ελληνας, οὐκ ἔχω εἶπαι ἀτρεκέως".

θωυμάζω δε, εἰ τὰ λεγόμενά ἐστι ἀληθέα. λέγεται γὰρ, ώς έξ 'Αφετέων δυς ές την θάλασσαν, ου πρότερον ανέσχε πρὶν ἡ ἀπίκετο ἐπὶ τὸ ᾿Αρτεμίσιου, σταδίους μάλιστά κη τούτους ές ογδώκοντα δια της θαλάσσης διεξελ. θών. 9. λέγεται μέν νυν καὶ άλλα ψευδέσι ἴκελα περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, τὰ δὲ μετεξέτερα ἀληθέα. περὶ μέντοι τούτου γυώμη μοι αποδεδέχθω, πλοίφ μιν απικέσθαι έπὶ τὸ Αρτεμίσιον. ώς δὲ ἀπίκετο, αὐτίκα ἐσήμηνε τοῖσι στρατηγοίσι τήν τε ναυηγίην ώς γένοιτο, καὶ τὰς περιπεμφθείσας τῶν νεῶν περὶ Εὖβοιαν. τοῦτο δὲ ἀκούσαντες οἱ Ελληνες, λόγον σφίσι αὐτοῖσι ἐδίδοσαν. πολλῶν δὲ λεχθέντων, ενίκα την ημέρην εκείνην αὐτοῦ μείναντάς τε καὶ αὐλισθέντας, μετέπειτεν νύκτα μέσην παρέντας πορεύεσθαι καὶ ἀπαντάν τῆσι περιπλωούσησι τῶν νεῶν. 10. Μετά δε τούτο, ώς ούδείς σφι επέπλωε, δείλην οψίην γινομένην της ημέρης φυλάξαντες, αυτοί επανέπλωον επί τους βαρβάρους, απόπειραν αυτών ποιήσασθαι βουλόμενοι της τε μάχης καὶ τοῦ διεκπλόου. ὁρέοντες δέ σφεας οί τε ἄλλοι στρατιώται οἱ Εέρξεω καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐπιπλώοντας νηυσὶ ολίγησι, πάγχυ σφι μανίην ἐπενείκαντες, ἀνήγον καὶ αὐτοὶ τας νέας, ελπίσαντές σφεας ευπετέως αιρήσειν, οικότα κάρτα έλπίσαντες τὰς μέν γε τῶν Ελλήνων ὁρέοντες ὀλίγας νέας, τὰς δὲ έωυτῶν πλήθεί τε πολλαπλησίας καὶ ἄμεινον πλωούσας, καταφρονήσαντες ταῦτα, έκυκλοῦντο αὐτοὺς ές μέσον. ὅσοι μέν νυν των Ἰώνων ἦσαν εὖνοοι τοῖσι "Ελ-. λησι, ἀέκοντές τε ἐστρατεύοντο, συμφορήν τε ἐποιεῦντο μεγάλην, όρεοντες περιεχομένους αὐτούς, καὶ ἐπιστάμενοι ώς ούδεις αὐτῶν ἀπονοστήσει · οὕτω ἀσθενέα σφι εφαίνετο είναι τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα. ὅσοισι δὲ καὶ ήδομένοισι ην το γινόμενον, αμιλλαν εποιεύντο, δκως αυτος εκαστος πρώτος νέα 'Αττικήν έλων δώρα παρά βασιλέος λάμψεται. 'Αθηναίων γὰρ αὐτοῖσι λόγος ἦν πλεῖστος ἀνὰ τὰ στρατόπεδα.

11. Τοίσι δὲ "Ελλησι ὡς ἐσήμηνε, πρῶτα μὲν ἀντίπρφροι τοίσι βαρβάροισι γενόμενοι ές το μέσον τας πρύμνας συνήγαγον · δεύτερα δε σημήναντος, έργου είχοντο, έν ολίγω περ απολαμφθέντες καὶ κατὰ στόμα. ἐνθαῦτα τριήκουτα νέας αίρεουσι των βαρβάρων, καὶ τὸν Γόργου τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος άδελφεον Φιλάονα τον Χέρσιος, λόγιμον εόντα εν τῷ στρατοπέδῷ ἄνδρα. πρῶτος δὲ Ἑλλήνων νέα των πολεμίων είλε άνηρ 'Αθηναίος Λυκομήδης Αίσχραίου, καὶ τὸ ἀριστήϊον ἔλαβε οὖτος. τοὺς δ' ἐν τῆ ναυμαχίη ταύτη έτεραλκέως άγωνιζομένους νύξ έπελθούσα διέλυσε. οἱ μὲν δὴ "Ελληνες ἐπὶ τὸ 'Αρτεμίσιον ἀπέπλωον, οἱ δὲ βάρβαροι ἐς τὰς ᾿Αφετὰς, πολλὸν παρὰ δόξαν άγωνισάμενοι. έν ταύτη τη ναυμαχίη Αντίδωρος Λήμνιος μοῦνος τῶν σὺν βασιλέι Ἑλλήνων ἐόντων αὐτομολέει ἐς τους Ελληνας, καὶ οἱ ᾿Αθηναῖοι διὰ τοῦτο τὸ ἔργον ἔδοσαν αὐτῷ χῶρον ἐν Σαλαμίνι. 12. ΄Ως δὲ εὐφρόνη ἐγεγόνεε, ην μεν της ώρης μέσον θέρος, εγίνετο δε ύδωρ τε ἄπλετον διὰ πάσης τῆς νυκτὸς, καὶ βρονταὶ σκληραὶ ἀπὸ τοῦ Πηλίου · οἱ δὲ νεκροὶ καὶ τὰ ναυήγια ἐξεφορέοντο ἐς τὰς 'Αφετας, καὶ περί τε τας πρώρας των νεων είλέοντο, καὶ έτάρασσον τους ταρσούς των κωπέων. οί δε στρατιώται οί ταύτη ακούοντες ταῦτα ες φόβον κατιστέατο, ελπίζοντες πάγχυ ἀπολέεσθαι ές οία κακὰ ήκου πρὶν γὰρ ή καὶ αναπνεῦσαί σφεας ἔκ τε της ναυηγίης καὶ τοῦ χειμῶνος τοῦ γενομένου κατά Πήλιον, ὑπέλαβε ναυμαχίη καρτερή, ἐκ δὲ της ναυμαχίης δμβρος τε λάβρος, καὶ ρεύματα ἰσχυρὰ ές θάλασσαν ώρμημένα, βρονταί τε σκληραί. 13. καὶ τούτοισι μέν τοιαύτη νὺξ ἐγίνετο· τοῖσι δὲ ταχθεῖσι αὐτῶν περιπλώειν Εύβοιαν ή αὐτή περ ἐοῦσα νὺξ πολλον ἢν ἔτι

αγριωτέρη, τοσούτω ὅσω ἐν πελάγεϊ φερομένοισι ἐπέπιπτε, καὶ τὸ τέλος σφι ἐγένετο ἄχαρι · ὡς γὰρ δη πλώουσι αὐτοῖσι χειμών τε καὶ τὸ ὕδωρ ἐπεγίνετο ἐοῦσι κατὰ τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης, φερόμενοι τῷ πνεύματι, καὶ οὐκ εἰδότες τῆ ἐφέροντο, ἐξέπιπτον πρὸς τὰς πέτρας. ἐποιέετό τε πᾶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὅκως ἃν ἐξισωθείη τῷ Ἑλληνικῷ τὸ Περσικὸν, μηδὲ πολλῷ πλέον εἴη. οὖτοι μέν νυν περὶ τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης διεφθείροντο.

14. Οἱ δὲ ἐν ᾿Αφετῆσι βάρβαροι, ὧς σφι ἀσμένοισι ήμέρη ἐπέλαμψε, ἀτρέμας τε είχον τὰς νέας, καί σφι ἀπεχράτο κακώς πρήσσουσι ήσυχίην ἄγειν έν τῷ παρεόντι. τοίσι δὲ Ελλησι ἐπεβώθεον νέες τρείς καὶ πεντήκοντα 'Αττικαί. αδταί τε δή σφεας ἐπέρρωσαν ἀπικόμεναι, καὶ αμα αγγελίη ελθούσα ώς των βαρβάρων οἱ περιπλώοντες την Εύβοιαν πάντες είησαν διεφθαρμένοι ύπο του γενομένου χειμώνος. φυλάξαντες δη την αυτην ώρην, πλώοντες ἐπέπεσον νηυσὶ Κιλίσσησι, ταύτας δὲ διαφθείραντες, ὡς εύφρόνη εγένετο, απέπλωον οπίσω επί το Αρτεμίσιον. 15. Τρίτη δε ήμερη, δεινόν τι ποιησάμενοι οι στρατηγοί τῶν βαρβάρων νέας οὕτω σφι ὀλίγας λυμαίνεσθαι, καὶ τὸ απο Ξέρξεω δειμαίνοντες, ούκ ανέμειναν έτι τους Ελληνας μάχης ἄρξαι, άλλὰ παρακελευσάμενοι κατὰ μέσον ἡμέρης ανήγον τας νέας. συνέπιπτε δε ώστε τήσι αυτήσι ήμέρησι τὰς ναυμαχίας γίνεσθαι ταύτας, καὶ τὰς πεζομαχίας τὰς έν Θερμοπύλησι. ήν δὲ πᾶς ὁ ἀγὼν τοῖσι κατὰ θάλασσαν περὶ τοῦ Εὐρίπου, ὥσπερ τοῖσι ἀμφὶ Λεωνίδεα τὴν ἐσβολην φυλάσσειν. οί μεν δη παρεκελεύοντο δκως μη παρήσουσι ές την Έλλάδα τους βαρβάρους, οί δ' όκως το Έλληνικον στράτευμα διαφθείραντες του πόρου κρατήσουσι. 16. ως δε ταξάμενοι οι Εέρξεω ἐπέπλωον, οι Ελληνες άτρέμας είχον προς τῷ ᾿Αρτεμισίῳ. οἱ δὲ βάρβαροι μηνοειδες ποιήσαντες των νεων, έκυκλευντο ως περιλάβοιεν αὐτούς. ἐνθεῦτεν οἱ Ἑλληνες ἐπανέπλωόν τε καὶ συνέμισγον. ἐν ταύτη τῆ ναυμαχίη παραπλήσιοι ἀλλήλοισι ἐγένοντο. ὁ γὰρ Ἐέρξεω στρατὸς ὑπὸ μεγάθεός τε καὶ πλήθεος αὐτὸς ὑπὸ έωυτοῦ ἔπιπτε, ταρασσομένων τε τῶν νεῶν καὶ περιπιπτουσέων περὶ ἀλλήλας · ὅμως μέντοι ἀντεῖχε καὶ οὐκ εἶκε · δεινὸν γὰρ χρῆμα ἐποιεῦντο ὑπὸ νεῶν ὀλίγων ἐς φυγὴν τράπεσθαι. πολλαὶ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων νέες διεφθείροντο, πολλοὶ δὲ ἄνδρες, πολλῷ δ΄ ἔτι πλεῦνες νέες τε τῶν βαρβάρων καὶ ἄνδρες. οῦτω δὲ ἀγωνιζόμενοι διέστησαν χωρὶς ἑκάτεροι.

17. Παρήν δε δ έκ Τρηχίνος κατάσκοπος - ήν μεν γὰρ ἐπ' 'Αρτεμισίφ κατάσκοπος Πολύας, γένος 'Αντικυρεύς, τῷ προσετέτακτο, καὶ εἶχε πλοίον κατήρες έτοιμον, εἰ παλήσειε ό ναυτικός στρατός, σημαίνειν τοίσι έν Θερμοπύλησι ἐοῦσι · ὡς δ΄ αὕτως ἢν ᾿Αβρώνιχος ὁ Λυσικλέος ᾿Αθηναίος καὶ παρὰ Λεωνίδη έτοιμος τοισι ἐπ' ᾿Αρτεμισίω ἐουσι άγγελλειν τριηκοντέρφ, ήν τι καταλαμβάνη νεώτερον τον πεζόν - ουτος ων δ 'Αβρώνιχος απικόμενός σφι εσήμαινε τὰ γεγονότα περὶ Λεωνίδεα καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ. οἱ δὲ ώς επύθοντο ταῦτα, οὐκετι ες ἀναβολὰς εποιεῦντο τὴν ἀποχώρησιν, ἐκομίζοντο δὲ ὡς ἔκαστοι ἐτάχθησαν, Κορίνθιοι πρώτοι, υστατοι δε 'Αθηναίοι. 18. 'Αθηναίων δε νέας τὰς άριστα πλωούσας επιλεξάμενος Θεμιστοκλέης επορεύετο περὶ τὰ πότιμα ὕδατα, ἐντάμνων ἐν τοῖσι λίθοισι γράμματα, τὰ Ίωνες ἐπελθόντες τῆ ύστεραίη ἡμέρη ἐπὶ τὸ 'Αρτεμίσιον ἐπελέξαντο. τὰ δὲ γράμματα τάδε ἔλεγε· *Ανδρες *Ιωνες, ου ποιέετε δίκαια έπι τους πατέρας σρατευόμενοι καὶ τὴν Ἑλλάδα καταδουλούμενοι. ἀλλὰ μάλιστα μεν προς ήμεων γίνεσθε · εί δε ύμιν έστι τοῦτο μη δυνατον ποιήσαι, ύμεις δε έτι και νυν έκ του μέσου ήμιν έζεσθε

καὶ αὐτοὶ, καὶ τῶν Καρῶν δέεσθε τὰ αὐτὰ ὑμῖν ποιέειν εἰ δὲ μηδέτερον τούτων οἶόν τε γίνεσθαι, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μέζονος κατέζευχθε ἡ ὥστε ἀπίστασθαι, ὑμεῖς δὲ ἐν τῷ ἔργῷ, ἐπεὰν συμμίσγωμεν, ἐθελοκακέετε, μεμνημένοι ὅτι ἀπ' ἡμέων γεγόνατε, καὶ ὅτι ἀρχῆθεν ἡ ἔχθρη πρὸς τὸν βάρβαρον ἀπ' ὑμέων ἡμῖν γέγονε. Θεμιστοκλέης δὲ ταῦτα ἔγραψε, δοκέειν ἐμοὶ, ἐπ' ἀμφότερα νοέων, ἵνα ἡ λαθόντα τὰ γράμματα βασὶλέα Ἰωνας ποιήση μεταβαλεῖν καὶ γενέσθαι πρὸς ἑωυτῶν, ἡ ἐπείτε ἀνενειχθῆ καὶ διαβληθῆ πρὸς Εέρξεα, ἀπίστους ποιήση τοὺς Ἰωνας καὶ τῶν ναυμαχιέων αὐτοὺς ἀπόσχη. . . .

19. 'Εκ μεν δη της Τρηχινίης ές την Δωρίδα έσέβαλον [οί βάρβαροι]. της γαρ Δωρίδος χώρης ποδεων στεινος ταύτη κατατείνει, ώς τριήκοντα σταδίων μάλιστά κη εθρος, κείμενος μεταξύ της τε Μηλίδος και της Φωκίδος χώρης, ή περ ην τὸ παλαιὸν Δρυοπίς · ή δὲ χώρη αὕτη ἐστὶ μητρόπολις Δωριέων των εν Πελοποννήσφ. ταύτην ων την Δωρίδα γην οὐκ ἐσίναντο ἐσβαλόντες οἱ βάρβαροι · ἐμήδιζόν τε γὰρ καὶ οὐκ ἐδόκεε Θεσσαλοῖσι. 20. 'Ως δὲ ἐκ τῆς Δωρίδος ες την Φωκίδα εσέβαλον, αὐτοὺς μεν τοὺς Φωκέας ούκ αίρεουσι · οί μεν γάρ των Φωκέων ες τὰ ἄκρα τοῦ Παρνησσοῦ ἀνέβησαν (ἔστι δὲ καὶ ἐπιτηδέη δέξασθαι ὅμιλον του Παρνησσού ή κορυφή, κατά Νέωνα πόλιν κειμένη έπ' έωυτης · Τιθορέα οὖνομα αὐτη, ές την δη ἀνηνείκαντο καὶ αὐτοὶ ἀνέβησαν) · οἱ δὲ πλεῦνες αὐτῶν ἐς τοὺς ᾿Οζόλας Λοκρούς έξεκομίσαντο, ές Αμφισσαν πόλιν την ύπερ τοῦ Κρισαίου πεδίου οἰκεομένην. οἱ δὲ βάρβαροι τὴν χώρην πασαν επέδραμον την Φωκίδα. Θεσσαλοί γαρ ούτω ήγον τον στρατόν · οκόσα δε επέσχον, πάντα επέφλεγον καὶ έκειρου, καὶ ές τὰς πόλις ἐνιέντες πῦρ καὶ ές τὰ ἱρά. 21. Παραποταμίους δε παραμειβόμενοι οι βάρβαροι ἀπίκουτο ές Πανοπέας. Ενθεύτεν δε ήδη διακρινομένη ή στρατιη αυτών έσχίζετο. το μεν πλείστον καὶ δυνατώτατον τοῦ στρατοῦ ἄμα αὐτῷ Εέρξη πορευόμενον ἐπ' ᾿Αθήνας έσέβαλε ές Βοιωτούς, ές γην την 'Ορχομενίων. Βοιωτων δὲ πῶν τὸ πληθος ἐμήδιζε, τὰς δὲ πόλις αὐτων ἄνδρες Μακεδόνες διατεταγμένοι έσωζον, ύπο 'Αλεξάνδρου άποπεμφθέντες. ἔσωζον δὲ τῆδε, βουλόμενοι δῆλον ποιέειν Εέρξη ότι τὰ Μήδων Βοιωτοί φρονέοιεν. 22. Οὖτοι μεν δη των βαρβάρων ταύτη ετράποντο, άλλοι δε αὐτων ήγεμόνας έχοντες ώρμέατο έπὶ τὸ ίρὸν τὸ έν Δελφοίσι, έν δεξιή τον Παρνησσον απέργοντες. όσα δε καὶ οὖτοι ἐπέσχον της Φωκίδος, πάντα έσιναμώρεον καὶ γὰρ τῶν Πανοπέων την πόλιν ένέπρησαν καὶ Δαυλίων καὶ Αἰολιδέων. έπορεύοντο δὲ ταύτη ἀποσχισθέντες της ἄλλης στρατιής τωνδε είνεκεν, δκως συλήσαντες το ίρον το έν Δελφοίσι βασιλέϊ Εέρξη ἀποδέξαιεν τὰ χρήματα. πάντα δ' ήπίστατο τὰ ἐν τῷ ἱρῷ ὅσα λόγου ἢν ἄξια Εέρξης, ώς ἐγὰ πυνθάνομαι, ἄμεινον ἡ τὰ ἐν τοῖσι οἰκίοισι ἔλιπε, πολλών αὶεὶ λεγόντων, καὶ μάλιστα τὰ Κροίσου τοῦ ᾿Αλυάττεω αναθήματα. 23. Οι δε Δελφοί πυνθανόμενοι ταῦτα ές πασαν αρρωδίην απίκατο εν δείματι δε μεγάλφ κατεστεωτες, έμαντεύοντο περί των ίρων χρημάτων, είτε σφία κατα γης κατορύξωσι, είτε εκκομίσωσι ες άλλην χώρην. ό δε θεός σφεας οὐκ ἔα κινέειν, φας αὐτὸς ίκανὸς είναι τῶν έωυτοῦ προκατήσθαι. Δελφοὶ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες σφέων αὐτῶν πέρι ἐφρόντιζον. τέκνα μέν νυν καὶ γυναῖκας πέρην ές την Αχαιίην διέπεμψαν, αὐτων δε οί μεν πλείστοι ἀνέβησαν ές τοῦ Παρνησσοῦ τὰς κορυφάς καὶ ές τὸ Κωρύκων αντρου ανηνείκαντο, οἱ δὲ ἐς Αμφισσαν τὴν Λοκρίδα ὑπεξηλθον. πάντες δε ων οί Δελφοι εξέλιπον την πόλιν, πλην έξήκοντα ανδρών καὶ τοῦ προφήτεω. 24. Ἐπεὶ δὲ αγχοῦ

τε ήσαν οἱ βάρβαροι ἐπιόντες καὶ ἀπώρεον τὸ ἱρὸν, ἐν τούτφ ο προφήτης, τφ ούνομα ην 'Ακήρατος, όρα προ του νηοῦ ὅπλα προκείμενα ἔσωθεν ἐκ τοῦ μεγάρου ἐξενηνειγμένα ίρὰ, τῶν οὐκ ὅσιον ἢν ἄπτεσθαι ἀνθρώπων οὐδενί. ό μεν δη ήιε Δελφων τοίσι παρεούσι σημανέων το τέρας. οί δε βάρβαροι επειδή εγίνοντο επειγόμενοι κατά το ίρον της Προνηίης 'Αθηναίης, επιγίνεται σφι τέρεα έτι μέζονα τοῦ πρὶν γενομένου τέρεος. θῶυμα μὲν γὰρ καὶ τοῦτο κάρτα έστὶ, ὅπλα ἀρήϊα αὐτόματα φανήναι ἔξω προκείμενα τοῦ νηοῦ · τὰ δὲ δὴ ἐπὶ τούτφ δεύτερα ἐπιγενόμενα καὶ διὰ πάντων φασμάτων ἄξια θωυμάσαι μάλιστα. 25. ἐπεὶ γὰρ δὴ ἦσαν ἐπιόντες οἱ βάρβαροι κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς Προνηίης 'Αθηναίης, εν τούτω έκ μεν τοῦ οὐρανοῦ κεραυνοὶ αὐτοῖσι ἐνέπιπτον, ἀπὸ δὲ τοῦ Παρνησσοῦ ἀπορραγεῖσαι δύο κορυφαὶ έφέροντο πολλώ πατάγω ές αὐτοὺς καὶ κατέλαβον συχνούς σφεων, έκ δε τοῦ ίροῦ της Προνηίης βοή τε καὶ ἀλαλαγμὸς ἐγίνετο. Συμμιγέντων δὲ τούτων πάντων, φόβος τοίσι βαρβάροισι ένεπεπτώκεε. μαθόντες δε οί Δελφοί φεύγοντάς σφεας, επικαταβάντες απέκτειναν πληθός τι αὐτῶν. οἱ δὲ περιεόντες ἰθὰ Βοιωτῶν ἔφευγον. έλεγον δε οἱ ἀπονοστήσαντες οὖτοι τῶν βαρβάρων, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ώς προς τούτοισι καὶ ἄλλα ώρεον θεῖα. δύο γαρ όπλίτας, μέζονας ή κατα ανθρώπων φύσιν [έχοντας], έπεσθαί σφι κτείνοντας καὶ διώκοντας. 26. τούτους δὲ τους δύο Δελφοί λέγουσι ἐπιχωρίους ήρωας είναι, Φύλακόν τε καὶ Αὐτόνοον, τῶν τὰ τεμένεά ἐστι περὶ τὸ ίρὸν, Φυλάκου μεν παρ' αὐτὴν τὴν όδον κατύπερθε τοῦ ἱροῦ τῆς Προνηίης, Αυτονόου δὲ πέλας τῆς Κασταλίης ὑπὸ τῆ Υαμπείη κορυφή. οἱ δὲ πεσόντες ἀπὸ τοῦ Παρνησσοῦ λίθοι έτι καὶ ἐς ἡμέας ἦσαν σόοι, ἐν τῷ τεμένεῖ τῆς Προνητης 'Αθηναίης κείμενοι, ές τὸ ένέσκηψαν διὰ τῶν βαρβάρων φερόμενοι. τούτων μέν νυν τῶν ἀνδρῶν αὕτη ἀπὸ τοῦ ἱροῦ ἀπαλλαγὴ γίνεται.

27. 'Ο δε Έλλήνων ναυτικός στρατός από τοῦ Αρτεμισίου, 'Αθηναίων δεηθέντων, ές Σαλαμίνα κατίσχει τὰς νέας. τῶνδε δὲ είνεκεν προσεδεήθησαν αὐτῶν σχείν πρὸς Σαλαμίνα 'Αθηναίοι, ἵνα αὐτοὶ παίδάς τε καὶ γυναίκας ύπεξαγάγωνται έκ της Αττικής, προς δε καὶ βουλεύσωνται το ποιητέον αυτοίσι έσται. έπὶ γὰρ τοίσι κατήκουσι πρήγμασι βουλην έμελλον ποιήσεσθαι, ως έψευσμένοι γνώμης. δοκέοντες γαρ εύρήσειν Πελοποννησίους πανδημεί εν τή Βοιωτίη υποκατημένους του βάρβαρου, των μεν ευρου οὐδεν εον οί δε επυνθάνοντο τον Ίσθμον αὐτους τειχεουτας, την Πελοπόννησον περί πλείστου τε ποιευμένους περιείναι, καὶ ταύτην έχοντας έν φυλακή, τὰ δὲ ἄλλα άπιέναι. ταῦτα πυνθανόμενοι οὕτω δὴ προσεδεήθησάν σφεων σχείν πρὸς τὴν Σαλαμίνα. 28. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατέσχου ές την Σαλαμίνα, Αθηναίοι δε ές την έωυτων. μετὰ δὲ τὴν ἄπιξιν κήρυγμα ἐποιήσαντο, 'Αθηναίων τῆ τις δύναται σώζειν τὰ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας. ένθαῦτα οί μεν πλείστοι ές Τροιζήνα ἀπέστειλαν, οί δε ές Αίγιναν, οί δὲ ἐς Σαλαμίνα. ἔσπευσαν δὲ ταῦτα ὑπεκθέσθαι, τῷ χρηστηρίω τε βουλόμενοι ύπηρετέειν, και δη και τουδε είνεκεν ούκ ήκιστα. λέγουσι 'Αθηναίοι όφιν μέγαν φύλακου της ακροπόλιος ενδιαιτασθαι εν τφ ίρφ. λεγουσί τε ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ὡς ἐόντι ἐπιμήνια ἐπιτελέουσι προτιθέντες τὰ δ' ἐπιμήνια μελιτόεσσά ἐστι. ή μελιτόεσσα, ἐν τῷ πρόσθε αἰεὶ χρόνῷ ἀναισιμουμένη, τότε ην άψαυστος. σημηνάσης δε ταῦτα της ίρείης, μᾶλλόν τι οί 'Αθηναίοι καὶ προθυμότερον έξέλιπον την πόλιν, ώς καὶ της θεοῦ ἀπολελοιπυίης την ἀκρόπολιν. ώς δέ σφι πάντα ύπεξεκέετο, έπλωον ές το στρατόπεδον.

δὲ οἱ ἀπ' ᾿Αρτεμισίου ἐς Σαλαμῖνα κατέσχον τὰς νέας, συνέρρεε καὶ ὁ λοιπὸς πυνθανόμενος ὁ τῶν Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἐκ Τροιζῆνος · ἐς γὰρ Πώγωνα τὸν Τροιζηνίων λιμένα προείρητο συλλέγεσθαι. συνελέχθησάν τε δὴ πολλῷ πλεῦνες νέες ἡ ἐπ' ᾿Αρτεμισίῳ ἐναυμάχεον, καὶ ἀπὸ πολίων πλεύνων. ναύαρχος μέν νυν ἐπῆν ώυτὸς ὅσπερ ἐπ' ᾿Αρτεμισίῳ, Εὐρυβιάδης ὁ Εὐρυκλείδεω ἀνὴρ Σπαρτιήτης, οὐ μέντοι γένεός γε τοῦ βασιλητου ἐών. νέας δὲ πολλῷ πλείστας τε καὶ ἄριστα πλωούσας παρείχοντο ᾿Αθηναῖοι. ἀριθμὸς δὲ ἐγένετο ὁ πᾶς τῶν νεῶν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων, ὀκτὰ καὶ ἑβδομήκοντα καὶ τριηκόσιαι.

30. 'Ως δε ες την Σαλαμίνα συνηλθον οί στρατηγοί, έβουλεύοντο, προθέντος Εύρυβιάδεω γνώμην αποφαίνεσθαι τον βουλόμενον, όκου δοκέοι επιτηδεώτατον είναι ναυμαχίην ποιέεσθαι τῶν αὐτοὶ χωρέων ἐγκρατέες εἰσί · ἡ γὰρ 'Αττική ἀπείτο ήδη, των δε λοιπέων πέρι προετίθεε. 🛚 αἰ γνώμαι δε τών λεγόντων αί πλείσται συνεξέπιπτον προς τον Ισθμον πλώσαντας ναυμαχέειν προ της Πελοποννήσου · ἐπιλέγοντες τὸν λόγον τόνδε, ὡς ἢν νικηθέωσι τῆ ναυμαχίη, εν Σαλαμινι μεν εόντες πολιορκήσονται εν νήσω, ΐνα σφι τιμωρίη οὐδεμία ἐπιφανήσεται, πρὸς δὲ τῶ Ισθμώ ες τους εωυτών εξοίσονται. 31. ταθτα τών από Πελοποννήσου στρατηγών ἐπιλεγομένων, ἐληλύθεε ἀνηρ 'Αθηναίος αγγέλλων ήκειν τον βάρβαρον ές την Αττικήν καὶ πᾶσαν αὐτην πυρπολέεσθαι. ὁ γὰρ διὰ Βοιωτών τραπόμενος στρατός άμα Εέρξη, έμπρήσας Θεσπιέων την πόλιν (αὐτῶν ἐκλελοιπότων ἐς Πελοπόννησον) καὶ τὴν Πλαταιέων ωσαύτως, ηκέ τε ές τὰς 'Αθήνας καὶ πάντα έκεινα έδητου. ένέπρησε δε Θέσπειάν τε και Πλάταιαν, πυθόμενος Θηβαίων ὅτι οὐκ ἐμήδιζον.

32. 'Απὸ δὲ τῆς διαβάσιος τοῦ Ελλησπόντου, ἔνθεν πορεύεσθαι ήρξαντο οί βάρβαροι, ένα αὐτοῦ διατρίψαντες μηνα, εν τφ διέβαινον ες την Ευρώπην, εν τρισί ετέροισι μησὶ ἐγένοντο ἐν τῆ ᾿Αττικῆ, Καλλιάδεω ἄρχοντος ᾿Αθηναίοισι. καὶ αἰρέουσι ἐρῆμον τὸ ἄστυ, καί τινας ὀλίγους εύρίσκουσι τῶν 'Αθηναίων ἐν τῷ ἱρῷ ἐόντας, ταμίας τε τοῦ ίρου και πένητας άνθρώπους, οι φραξάμενοι την ακρόπολιν θύρησί τε καὶ ξύλοισι ημύνοντο τοὺς ἐπιόντας · άμα μὲν ύπ' ἀσθενείης βίου οὐκ ἐκχωρήσαντες ἐς Σαλαμίνα, πρὸς δε αὐτοὶ δοκέοντες εξευρηκέναι τὸ μαντήϊον, τὸ ή Πυθίη σφι έχρησε, τὸ ξύλινον τείχος ἀνάλωτον ἔσεσθαι, καὶ αὐτὸ δη τοῦτο είναι τὸ κρησφύγετον κατὰ τὸ μαντήῖον, καὶ ού τὰς νέας. 33. Οἱ δὲ Πέρσαι ἱζόμενοι ἐπὶ τὸν καταντίον της ακροπόλιος όχθον, του 'Αθηναίοι καλέουσι 'Αρήϊον πάγον, ἐπολιόρκεον τρόπον τοιόνδε · ὅκως στυπεῖον περὶ τους οιστους περιθέντες άψειαν, ετόξευον ες το φράγμα. ένθαῦτα 'Αθηναίων οἱ πολιορκεόμενοι δμως ημύνοντο, καίπερ ές τὸ ἔσχατον κακοῦ ἀπιγμένοι, καὶ τοῦ φράγματος προδεδωκότος. ούδε λόγους των Πεισιστρατιδέων προσφερόντων περὶ ὁμολογίης ἐνεδέκοντο, ἀμυνόμενοι δὲ ἄλλα τε αντεμηγανέοντο, καὶ δη καὶ προσιόντων των βαρβάρων προς τας πύλας ολοιτρόχους απίεσαν, ώστε Εέρξεα επί χρόνον συχνον ἀπορίησι ἐνέχεσθαι, οὐ δυνάμενόν σφεας έλειν. 34. χρόνω δ' έκ των απόρων έφανη δή τις έσοδος τοίσι βαρβάροισι έδεε γὰρ κατὰ τὸ θεοπρόπιον πᾶσαν την 'Αττικήν την έν τη ήπείρω γενέσθαι ύπο Πέρσησι. έμπροσθε ών πρὸ τῆς ἀκροπόλιος, ὅπισθε δὲ τῶν πυλίων καὶ τῆς ἀνόδου, τῆ δὴ οὖτε τις ἐφύλασσε οὖτ' ἂν ἤλπισε μή κοτέ τις κατά ταῦτα ἀναβαίη ἀνθρώπων, ταύτη ἀνέβησάν τινες κατά τὸ ίρὸν της Κέκροπος θυγατρος 'Αγλαύρου, καίτοι περ αποκρήμνου έόντος τοῦ χώρου. ώς δὲ είδον

αὐτοὺς ἀναβεβηκότας οἱ ᾿Αθηναίοι ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν, οἱ μεν ερρίπτεον εωυτούς κατά τοῦ τείχεος κάτω καὶ διεφθείροντο, οί δὲ ἐς τὸ μέγαρον κατέφευγον. τῶν δὲ Περσέων οί αναβεβηκότες πρώτον μεν ετράποντο προς τας πύλας, ταύτας δε ανοίξαντες τους ικέτας εφόνευον επεί δε σφιπάντες κατέστρωντο, τὸ ἱρὸν συλήσαντες ἐνέπρησαν πᾶσαν την ακρόπολιν. 35. Σχων δε παντελέως τας Αθήνας, Εέρξης ἀπέπεμψε ές Σοῦσα ἄγγελον ἱππέα Αρταβάνω αγγελέουτα την παρεούσαν σφι εύπρηξίην. από δε της πέμψιος τοῦ κήρυκος δευτέρη ἡμέρη, συγκαλέσας 'Αθηναίων τους φυγάδας, έωυτῷ δὲ ἐπομένους, ἐκέλευε τρόπω τῷ σφετέρω θῦσαι τὰ ἱρὰ, ἀναβάντας ἐς τὴν ἀκρόπολιν, είτε δη ων όψιν τινα ίδων ένυπνίου ένετέλλετο ταυτα, είτε καὶ ἐνθύμιόν οἱ ἐγένετο ἐμπρήσαντι τὸ ἱρόν. οἱ δὲ φυγάδες των 'Αθηναίων εποίησαν τὰ εντεταλμένα. 36. τοῦ δὲ είνεκεν τούτων ἐπεμνήσθην, φράσω. ἔστι ἐν τῆ ἀκροπόλι ταύτη 'Ερεχθέος τοῦ γηγενέος λεγομένου είναι νηὸς, έν τῶ ἐλαίη τε καὶ θάλασσα ἔνι, τὰ λόγος παρ' 'Αθηναίων Ποσειδέωνά τε καὶ 'Αθηναίην ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρης μαρτύρια θέσθαι. ταύτην ὧν τὴν ἐλαίην ἄμα τῷ ἄλλῳ ίρω κατέλαβε έμπρησθηναι ύπο των βαρβάρων δευτέρη δε ημέρη απο της έμπρησιος, 'Αθηναίων οι θύειν ύπο βασιλέος κελευόμενοι ώς ανέβησαν ές το ίρον, ώρεον βλαστον έκ του στελέχεις όσον τε πηχυαίον αναδεδραμηκότα. ουτοι μέν νυν ταῦτα ἔφρασαν.

37. Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ελληνες, ὡς σφι ἐξηγγέλθη ὡς ἔσχε τὰ περὶ τὴν Αθηνέων ἀκρόπολιν, ἐς τασοῦτον θόρυ-βον ἀπίκοντο, ὡστε ἔνιοι τῶν στρατηγῶν οὐδὲ κυρωθῆναι ἔμενον τὸ προκείμενον πρῆγμα, ἀλλ' ἔς τε τὰς νέας ἐσέπιπτον καὶ ἱστία ἀείροντο ὡς ἀποθευσόμενοι. τοῖσί τε ὑπολειπομένοισι αὐτῶν ἐκυρώθη πρὸ τοῦ Ἰσθμοῦ ναυμα-

χέειν. νύξ τε εγίνετο, καὶ οὶ διαλυθέντες εκ τοῦ συνεδρίου έσέβαινον ές τὰς νέας. 38. ἐνθαῦτα δὴ Θεμιστοκλέα απικόμενον έπὶ τὴν νέα εἴρετο Μυησίφιλος ἀνὴρ ᾿Αθηναῖος, ο τι σφι είη βεβουλευμένον. πυθόμενος δε προς αυτού ώς είη δεδογμένον ανάγειν τὰς νέας πρὸς τὸν Ἰσθμὸν καὶ πρὸ της Πελοποννήσου ναυμαχέειν, είπε · Ού τοι άρα, ην άπαείρωσι τὰς νέας ἀπὸ Σαλαμίνος, περὶ οὐδεμιῆς ἔτι πατρίδος ναυμαχήσεις. κατά γάρ πόλις εκαστοι τρέψονται, καὶ ούτε σφέας Ευρυβιάδης κατέχειν δυνήσεται, ούτε τις ανθρώπων ἄλλος, ώστε μη οὐ διασκεδασθήναι την στρατιήν, απολέεται τε ή Έλλας άβουλίησι. άλλ' εί τις έστι μηχανη, ίθι καὶ πειρώ διαχέαι τὰ βεβουλευμένα, ήν κως δύνη αναγνώσαι Εύρυβιάδεα μεταβουλεύσασθαι ώστε αὐτοῦ μενέειν. 39. κάρτα δη τώ Θεμιστοκλέϊ ήρεσε ή υποθήκη, καὶ οὐδεν πρὸς ταῦτα ἀμειψάμενος ἡϊε ἐπὶ τὴν νέα τὴν Ευρυβιάδεω. απικόμενος δε έφη εθέλειν οι κοινόν τι πρηγμα συμμίξαι. ὁ δ' αὐτὸν ἐς τὴν νέα ἐκέλευε ἐσβάντα λέγειν, εί τι εθέλοι. ενθαῦτα ὁ Θεμιστοκλέης παριζόμενός οί καταλέγει ἐκεῖνά τε πάντα τὰ ἤκουσε Μνησιφίλου, έωυτοῦ ποιεύμενος, καὶ ἄλλα πολλὰ προστιθεὶς, ἐς δ ἀνέγνωσε χρητζων έκ τε της νεος έκβηναι συλλέξαι τε τους στρατηγούς ές το συνέδριον. 40. Ως δε άρα συνελέχθησαν, πρίν ή του Ευρυβιάδεα προθείναι του λόγον των είνεκεν συνήγαγε τους στρατηγούς, πολλός ήν ό Θεμιστοκλέης έν τοίσι λόγοισι οία κάρτα δεόμενος. λέγοντος δὲ αὐτοῦ ὁ Κορίνθιος στρατηγὸς 'Αδείμαντος ὁ 'Ωκύτου εἶπε. 📆 Θεμιστόκλεες, ἐν τοῖσι ἀγῶσι οὶ προεξανιστάμενοι ραπίζονται. ὁ δὲ ἀπολυόμενος ἔφη · Οἱ δέ γε ἐγκαταλειπόμενοι οὐ στεφανεῦνται. 41. Τότε μεν ἡπίως προς τον Κορίνθιον αμείψατο, προς δε τον Ευρυβιάδεα έλεγε εκείνων μεν οὐκέτι οὐδεν των πρότερου λεχθέντων, ως

έπεὰν ἀπαείρωσι ἀπὸ Σαλαμίνος διαδρήσονται παρεόντων γὰρ τῶν συμμάχων οὐκ ἔφερέ οἱ κόσμον οὐδένα κατηγορέειν · ὁ δὲ ἄλλου λόγου εἶχετο, λέγων τάδε · Ἐν σοὶ νῦν ἐστὶ σῶσαι τὴν Ἑλλάδα, ἡν ἐμοὶ πείθη ναυμαχίην αύτοῦ μένων ποιέεσθαι, μηδε πειθόμενος τούτων τοίσι λέγουσι αναζεύξης προς του Ισθμου τας νέας. αντίθες γὰρ ἐκάτερον ἀκούσας. πρὸς μὲν τῷ Ἰσθμῷ συμβάλλων έν πελάγει άναπεπταμένω ναυμαχήσεις, ές τὸ ήκιστα ήμιν σύμφορόν έστι νέας έχουσι βαρυτέρας καὶ ἀριθμὸν ἐλάσσονας, τοῦτο δὲ ἀπολέεις Σαλαμινά τε καὶ Μέγαρα καὶ Αίγιναν, ήν περ καὶ τὰ ἄλλα εὐτυχήσωμεν. ἄμα γὰρ τῶ ναυτικφ αὐτῶν εψεται καὶ ὁ πεζος στρατός καὶ οὕτω σφέας αυτός άξεις έπὶ την Πελοπόννησον, κινδυνεύσεις τε άπάση τη Έλλάδι. 42. ην δε τὰ έγω λέγω ποιήσης, τοσάδε εν αὐτοίσι χρηστὰ εύρήσεις πρῶτα μεν εν στεινῷ συμβάλλοντες νηυσὶ ολίγησι προς πολλας, ην τα οἰκότα έκ τοῦ πολέμου έκβαίνη, πολλον κρατήσομεν, — τὸ γὰρ έν στεινώ ναυμαχέειν προς ήμέων έστὶ, έν εύρυχωρίη δὲ προς έκείνων, - αὐτις δὲ Σαλαμὶς περιγίνεται, ές την ήμιν ύπεκκέεται τέκνα τε καὶ γυναίκες. καὶ μὴν καὶ τόδε έν αὐτοῖσι ἔνεστι, τοῦ καὶ περιέχεσθε μάλιστα · ὁμοίως αὐτοῦ τε μένων προναυμαχήσεις Πελοποννήσου καὶ πρὸς τώ Ισθμώ, οὐδέ σφεας, εἶ περ εὖ φρονέεις, ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον. 43. ην δέ γε καὶ τὰ έγὰ ἐλπίζω γένηται καὶ νικήσωμεν τήσι νηυσὶ, οὖτε ὑμῖν ἐς τὸν Ἰσθμὸν παρέσονται οί βάρβαροι, ούτε προβήσονται έκαστέρω της 'Αττικής, απίασί τε ούδενὶ κόσμω · Μεγάροισί τε κερδανέομεν περιεούσι καὶ Αἰγίνη καὶ Σαλαμίνι, ἐν τῆ ἡμῖν καὶ λόγιόν έστι τῶν ἐχθρῶν κατύπερθε γενέσθαι. οἰκότα μέν νυν βουλευομένοισι ανθρώποισι ώς το επίπαν εθέλει γίνεσθαι. μη δε οικότα βουλευομένοισι ούκ εθέλει ούδε ό θεος προσ-

χωρέειν προς τὰς ἀνθρωπηΐας γνώμας. 44. Ταῦτα λέγοντος Θεμιστοκλέος, αὖτις ὁ Κορίνθιος ᾿Αδείμαντος έπεφέρετο, σιγάν τε κελεύων τῷ μή ἐστι πατρὶς, καὶ Εὐρυβιάδεα οὐκ έῶν ἐπιψηφίζειν ἀπόλι ἀνδρί · πόλιν γὰρ τον Θεμιστοκλέα παρεχόμενον ούτω έκέλευε γνώμας συμβάλλεσθαι. ταῦτα δέ οἱ προέφερε, ὅτι ἡλώκεσάν τε καὶ κατείχοντο αἱ 'Αθηναι. τότε δη ὁ Θεμιστοκλέης έκεινόν τε και τους Κορινθίους πολλά τε και κακά έλεγε, εωυτοισί τε εδήλου λόγφ ώς είη και πόλις καὶ γη μέζων ήπερ έκείνοισι, έστ' αν διηκόσιαι νέες σφι έωσι πεπληρωμέναι · οὐδαμοὺς γὰρ 'Ελλήνων αὐτοὺς έπιόντας ἀποκρούσεσθαι. 45. Σημαίνων δὲ ταῦτα τῷ λόγφ διέβαινε ές Ευρυβιάδεα, λέγων μαλλον έπεστραμμένα. Σὺ εἰ μενέεις αὐτοῦ καὶ μένων ἔσεαι ἀνὴρ άγαθός · εἰ δὲ μὴ, ἀνατρέψεις τὴν Ἑλλάδα. τὸ πῶν γὰρ ήμιν του πολέμου φέρουσι αι νέες. άλλ' έμοι πείθεο. εὶ δὲ ταῦτα μὴ ποιήσεις, ἡμεῖς μὲν, ὡς ἔχομεν, ἀναλαβόν. τες τους οικέτας, κομιεύμεθα ές Σίριν την έν Ίταλίη, ή περ ήμετέρη τε έστι έκ παλαιοῦ έτι, καὶ τὰ λόγια λέγει ύπ' ήμέων αὐτὴν δέειν κτισθήναι · ὑμεῖς δὲ συμμάχων τοιῶνδε μουνωθέντες μεμνήσεσθε τῶν ἐμῶν λόγων. 46. Ταῦτα δὲ Θεμιστοκλέος λέγοντος ανεδιδάσκετο Ευρυβιάδης. δοκέειν δέ μοι, αρρωδήσας μάλιστα τους 'Αθηναίους ανεδιδάσκετο μή σφεας ἀπολίπωσι, ἡν πρὸς τὸν Ἰσθμὸν ἀνάγη τας νέας. απολιπόντων γαρ Αθηναίων ουκέτι εγίνοντο άξιόμαχοι οἱ λοιποί. ταύτην δὲ αἰρέεται τὴν γνώμην, αὐτοῦ μένοντας διαναυμαχέειν. Οὕτω μὲν οἱ περὶ Σαλαμίνα έπεσι ἀκροβολισάμενοι, ἐπείτε Εὐρυβιάδη έδοξε, αυτοῦ παρεσκευάζοντο ώς ναυμαχήσοντες. ήμέρη τε έγίνετο, καὶ ἄμα τῷ ἡλίφ ἀνιόντι σεισμὸς ἐγένετο ἔν τε τῆ γη καὶ τη θαλάσση. ἔδοξε δέ σφι εὔξασθαι τοῖσι θεοίσι

καὶ ἐπικαλέσασθαι τοὺς Αἰακίδας συμμάχους. ὡς δέ σφι ἔδοξε, καὶ ἐποίευν ταῦτα · εὐξάμενοι γὰρ πᾶσι τοῖσι θεοῖσι, αὐτόθεν μὲν ἐκ Σαλαμίνος Αἴαντά τε καὶ Τελαμῶνα ἐπεκαλέοντο, ἐπὶ δὲ Αἰακὸν καὶ τοὺς ἄλλους Αἰακίδας νέα ἀπέστελλον ἐς Αἴγιναν.

47. "Εφη δε Δίκαιος ο Θεοκύδεος, ανηρ 'Αθηναίος, φυγάς τε καὶ παρὰ Μήδοισι λόγιμος γενόμενος τοῦτον τὸν χρόνον, ἐπείτε ἐκείρετο ἡ ᾿Αττικὴ χώρη ὑπὸ τοῦ πεζοῦ στρατοῦ τοῦ Εέρξεω ἐοῦσα ἐρῆμος ᾿Αθηναίων, τυχεῖν τότε ἐων άμα Δημαρήτω τώ Λακεδαιμονίω εν τώ Θριασίω πεδίω, ίδειν δε κονιορτον χωρέοντα από Έλευσινος ώς ανδρών μάλιστά κη τρισμυρίων άποθωυμάζειν τέ σφεας τον κονιορτον ότεων κοτε είη ανθρώπων, και πρόκατε φωνής ακούειν, και οι φαίνεσθαι την φωνην είναι τον μυστικον ἴακχου. είναι δ' άδαήμουα των ίρων των έν Ἐλευσίνι γινομένων τον Δημάρητον, είρεσθαί τε αὐτον, ο τι το φθεγγόμενον είη τοῦτο : 48. αὐτὸς δὲ εἶπαι : Δημάρητε, οὐκ έστι ὅκως οὐ μέγα τι σίνος ἔσται τῆ βασιλέος στρατιῆ. τάδε γὰρ ἀρίδηλα ἐρήμου ἐούσης τῆς ᾿Αττικῆς, ὅτι θεῖον τὸ φθεγγόμενου, απο 'Ελευσίνος ίου ές τιμωρίην 'Αθηναίοισί τε καὶ τοῖσι συμμάχοισι. καὶ ην μέν γε κατασκήψη ές την Πελοπόννησου, κίνδυνος αυτώ τε βασιλέι και τη στρατιη τη έν τη ηπείρφ έσται, ην δε επί τας νέας τράπηται τας έν Σαλαμίνι, τον ναυτικον στρατον κινδυνεύσει βασιλευς αποβαλείν. την δε όρτην ταύτην άγουσι 'Αθηναίοι ἀνὰ πάντα ἔτεα τῆ Μητρὶ καὶ τῆ Κούρη, καὶ αὐτῶν τε ὁ βουλόμενος καὶ τῶν ἄλλων Ελλήνων μυεῖται, καὶ τὴν φωνην, της ἀκούεις, ἐν ταύτη τῆ ὁρτῆ ἰακχάζουσι. 49. προς ταυτα είπειν Δημάρητον. Σίγα τε και μηδενί άλλφ του λόγου τοῦτου είπης. ἡν γάρ τοι ές βασιλέα άνενειχθη τὰ έπεα ταῦτα, ἀποβαλέεις την κεφαλην, καί σε

οὖτε ἐγὰ δυνήσομαι ρύσασθαι, οὖτ' ἄλλος ἀνθρώπων εὐδὲ εἶς. ἀλλ' ἔχ' ήσυχος, περὶ δὲ στρατιής τήσδε θεοῖσι μελήσει. Τὸν μὲν δὴ ταῦτα παραινέειν, ἐκ δὲ τοῦ κονιορτοῦ καὶ τής φωνής γενέσθαι νέφος, καὶ μεταρσιωθὲν φέρεσθαι ἐπὶ Σαλαμῖνος ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν Ἑλλήνων. οὕτω δὲ αὐτοὺς μαθεῖν ὅτι τὸ ναυτικὸν τὸ Ξέρξεω ἀπολέσσθαι μέλλοι. Ταῦτα μὲν Δίκαιος ὁ Θεοκύδεος ἔλεγε, Δημαρήτου τε καὶ ἄλλων μαρτύρων καταπτόμενος.

50. Οἱ δὲ ἐς τὸν Εέρξεω ναυτικον στρατον ταχθέντες, έπειδη έκ Τρηχίνος θηησάμενοι το τρώμα το Λακωνικον διέβησαν ές την Ιστίαιαν, έπισχόντες ημέρας τρεις έπλωον δι Ευρίπου, και έν έτέρησι τρισί ήμέρησι έγένοντο έν Φαλήρω. ἐπειδη δὲ παρήγγελλον ἀναπλώειν, ἀνηγον τας νέας επὶ την Σαλαμίνα, καὶ παρεκρίθησαν διαταχθέντες κατ' ήσυχίην. τότε μέν νυν ουκ έξέχρησε σφι ή ήμέρη ναυμαχίην ποιήσασθαι, νὺξ γὰρ ἐπεγένετο, οἱ δὲ παρεσκευάζοντο ές την ύστεραίην. τους δε "Ελληνας είχε δέος τε καὶ ἀρρωδίη, οὐκ ήκιστα δὲ τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου. ἀρρώδεον δὲ, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐν Σαλαμίνι κατήμενοι ύπερ γης της 'Αθηναίων ναυμαχέειν μέλλοιεν, νικηθέντες τε εν νήσφ απολαμφθέντες πολιορκήσονται, απέντες την έωυτων ἀφύλακτον. 51. Των δε βαρβάρων ο πεζος ύπο την παρεούσαν νύκτα επορεύετο επί την Πελοπόννησον: καίτοι τὰ δυνατὰ πάντα έμεμηχάνητο, ὅκως κατ' ἤπειρον μη ἐσβάλοιεν οἱ βάρβαροι. ὡς γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα Πελοποννήσιοι τους αμφί Λεωνίδεα έν Θερμοπύλησι τετελευτηκέναι, συνδραμόντες έκ των πολίων ές του Ίσθμον ίζουτο, καί σφι έπην στρατηγος Κλεόμβροτος ο 'Αναξανδρίδεω, Λεωνίδεω δε άδελφεός. ίζόμενοι δε έν τω Ίσθμω καὶ συγχώσαντες την Σκιρωνίδα όδον, μετα τοῦτο ώς σφι έδοξε βουλευομένοισι, οἰκοδόμεον διὰ τοῦ Ίσθμοῦ τείχος ατε δε εουσεων μυριάδων πολλεων καὶ παντος ανδρος εργαζομένου, ήνύετο το έργον, καὶ γὰρ λίθοι καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ φορμοὶ ψώμμου πλήρεες εσεφορέοντο, καὶ ελίνυον οὐδένα χρόνον οἱ βοηθήσαντες εργαζόμενοι, οὕτε νυκτος οὕτε ήμέρης.

52. Οι μεν δη έν τῷ Ἰσθμῷ τοιούτῳ πόνῳ συνέστασαν, άτε περί του παυτός ήδη δρόμου θέουτες, καὶ τῆσι νηυσὶ ούκ ελπίζοντες ελλάμψεσθαι· οί δε εν Σαλαμίνι δμως ταῦτα πυνθανόμενοι ἀρρώδεον, οὐκ οὕτω περὶ σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες ώς περί τη Πελοποννήσφ. τέως μεν δη αυτων ανηρ ανδρί παραστας συγή λόγον εποιέετο, θωυμα ποιεύμενοι την Ευρυβιάδεω άβουλίην, τέλος δε έξερράγη ές τὸ μέσον. σύλλογός τε δὴ ἐγίνετο, καὶ πολλὰ ἐλέγετο περί των αὐτων : οί μεν, ως ές την Πελοπόννησον χρεων είη αποπλώειν και περί εκείνης κινδυνεύειν, μηδε προ χώρης δοριαλώτου μένοντας μάχεσθαι, Αθηναίοι δὲ καὶ Αίγινήται καὶ Μεγαρέες αὐτοῦ μένοντας ἀμύνεσθαι. 53. Ἐνθαῦτα Θεμιστοκλέης, ώς έσσοῦτο τῆ γνώμη ὑπὸ των Πελοποννησίων, λαθών έξέρχεται έκ του συνεδρίου. έξελθων δε πέμπει ές το στρατόπεδον το Μήδων ανδρα πλοίφ, εντειλάμενος τὰ λέγειν χρεων, τῷ οὖνομα μεν ἢν Σίκιννος, οἰκέτης δὲ καὶ παιδαγωγὸς ἢν τῶν Θεμιστοκλέος παίδων τον δη ύστερον τούτων των πρηγμάτων Θεμιστοκλέης Θεσπιέα τε εποίησε, ως επεδέκουτο οί Θεσπιέες πολιήτας, και χρήμασι όλβιον. δε τότε πλοίφ απικόμενος, έλεγε προς τους στρατηγούς των βαρβάρων τάδε *Επεμψέ με στρατηγός ὁ ᾿Αθηναίων λάθρη τῶν ἄλλων Ἑλλήνων (τυγχάνει γαρ φρονέων τα βασιλέος και βουλόμενος μαλλον τὰ ὑμέτερα κατύπερθε γίνεσθαι ἡ τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα) φράσουτα ὅτι οἱ Ελληνες δρησμον βουλεύονται καταρρωδηκότες καὶ νῦν παρέχει κάλλιστον ὑμέας ἔργον

άπάντων έξεργάσασθαι, ην μη περιίδητε διαδράντας αὐτούς. οὖτε γὰρ ἀλλήλοισι ὁμοφρονέουσι, οὖτ' ἔτι ἀντιστήσονται ύμιν, προς έωυτούς τε σφέας όψεσθε ναυμαχέοντας τους τὰ ὑμέτερα φρονέοντας καὶ τους μή. 54. ό μεν ταῦτά σφι σημήνας έκποδων ἀπαλλάσσετο · τοίσι δε ώς πιστὰ ἐγίνετο τὰ ἀγγελθέντα, τοῦτο μὲν ἐς τὴν νησίδα την Ψυττάλειαν, μεταξύ Σαλαμίνός τε κειμένην και της ήπείρου, πολλούς των Περσέων απεβίβασαν, τούτο δέ, έπειδη έγίνοντο μέσαι νύκτες, ανηγον μεν το απ' έσπέρης κέρας κυκλούμενοι προς την Σαλαμίνα, ανήγον δε οί αμφί την Κέον τε καὶ την Κυνόσουραν τεταγμένοι, κατείχόν τε μέχρι Μουνυχίης πάντα τον πορθμον τησι νηυσί. τωνδε δὲ είνεκεν ἀνηγον τὰς νέας, ίνα δη τοίσι Ελλησι μηδὲ φυγείν έξη, άλλ' ἀπολαμφθέντες έν τη Σαλαμίνι δοίεν τίσιν των ἐπ' Αρτεμισίω άγωνισμάτων. ἐς δὲ τὴν νησίδα την Ψυττάλειαν καλεομένην απεβίβαζον των Περσέων τῶνδε είνεκεν, ώς, ἐπεὰν γένηται ναυμαχίη, ἐνθαῦτα μάλιστα έξοισομένων των τε ανδρών καὶ των ναυηγίων (έν γὰρ δη πόρφ της ναυμαχίης της μελλούσης έσεσθαι εκέετο ή νήσος), ΐνα τοὺς μεν περιποιώσι, τοὺς δε διαφθείρωσι. έποίουν δὲ σιγη ταῦτα, ώς μη πυνθανοίατο οἱ ἐναντίοι. Οί μεν δη ταθτα της νυκτός οὐδεν ἀποκοιμηθέντες παραρτέοντο.

55. Των δε εν Σαλαμίνι στρατηγων εγίνετο ωθισμος λόγων πολλός. ήδεσαν δε ούκω ότι σφέας περιεκυκλέοντο τήσι νηυσι οι βάρβαροι, άλλ ώσπερ τής ήμέρης ώρεον αὐτοὺς τεταγμένους, εδόκεον κατὰ χώρην είναι. συνεστηκότων δε των στρατηγων, εξ Αιγίνης διέβη 'Αριστείδης ο Αυσιμάχου, ἀνηρ 'Αθηναίος μεν, εξωστρακισμένος δε ύπο τοῦ δήμου, τὸν εγω νενόμικα, πυνθανόμενος αὐτοῦ τὸν τρόπον, ἄριστον ἄνδρα γενέσθαι ἐν 'Αθήνησι καὶ δικαιότατον.

ούτος ώνηρ στας έπι το συνέδριον έξεκαλέετο Θεμιστοκλέα, έόντα μεν έωυτώ οὐ φίλον, έχθρον δε τὰ μάλιστα · ὑπὸ δε μεγάθεος των παρεόντων κακών λήθην εκείνων ποιεύμενος έξεκαλέετο, έθέλων αυτώ συμμίξαι. προακηκόεε δε ότι σπεύδοιεν οι από Πελοποννήσου ανάγειν τας νέας προς τον Ισθμόν. 56. ως δε έξηλθε οι Θεμιστοκλέης, έλεγε 'Αριστείδης τάδε . Ήμέας στασιάζειν χρεών έστι, έν τε τώ ἄλλφ καιρῷ καὶ δὴ καὶ ἐν τῷδε, περὶ τοῦ ὁκότερος ἡμέων πλέω ἀγαθὰ τὴν πατρίδα ἐργάσεται. λέγω δέ τοι, ὅτι ἴσον ἐστὶ πολλά τε καὶ ὀλίγα λέγειν περὶ ἀποπλόου τοῦ ἐνθεῦτεν Πελοποννησίοισι. ἐγὰ γὰρ αὐτόπτης τοι λέγω γενόμενος, ότι νῦν, οὐδ' ἢν ἐθέλωσι Κορίνθιοί τε καὶ αὐτὸς Ευρυβιάδης, οιοί τε έσονται έκπλωσαι περιεχόμεθα γάρ ύπο των πολεμίων κύκλω. άλλ' έσελθών σφι ταῦτα σήμηνον. 57. 'Ο δ' αμείβετο τοισίδε. Κάρτα τε χρηστά διακελεύεαι καὶ εὖ ήγγειλας. τὰ γὰρ έγω έδεόμην γενέσθαι, αυτός αυτόπτης γενόμενος ήκεις. Ισθι γαρ έξ έμέο τὰ ποιεύμενα ὑπὸ Μήδων. ἔδεε γὰρ, ὅτε οὐκ ἐκόντες ἤθελου ες μάχην κατίστασθαι οί Ελληνες, δέκοντας παραστήσασθαι. σὺ δὲ ἐπεί περ ήκεις χρηστὰ ἀπαγγέλλων, αὐτός σφι ἄγγειλου. ἡν γὰρ ἐγὼ αὐτὰ λέγω, δόξω πλάσας λέγειν, καὶ οὐ πείσω ώς οὐ ποιεύντων τῶν βαρβάρων ταῦτα. ἀλλά σφι σήμηνον αὐτὸς παρελθών ώς ἔχει. έπεὰν δὲ σημήνης, ἡν μὲν πείθωνται, ταῦτα δὴ τὰ κάλλιστα· ην δε αὐτοῖσι μη πιστά γένηται, όμοῖον ημίν έσται: ού γὰρ ἔτι διαδρήσουται, εἴ περ περιεχόμεθα παυταχόθεν, ώς σὺ λέγεις. 58. Ταῦτα ἔλεγε παρελθων ὁ ᾿Αριστείδης, φάμενος έξ Αἰγίνης τε ήκειν καὶ μόγις ἐκπλῶσαι λαθὼν τοὺς ἐπορμέοντας · περιέχεσθαι γὰρ πᾶν τὸ στρατόπεδον τὸ Ελληνικὸν ὑπὸ τῶν νεῶν τῶν Εέρξεω · παραρτέεσθαί τε συνεβούλευε ώς άλεξησομένους. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα είπας μετεστήκες, τῶν δὲ αὐτις ἐγίνετο λόγων ἀμφισβασίη·
οί γὰρ πλεῦνες τῶν στρατηγῶν οὐκ ἐπείθοντο τὰ ἐξαγγελθέντα. 59. ἀπιστεόντων δὲ τούτων, ἡκε τριήρης ἀνδρῶν
Τηνίων αὐτομολέουσα, τῆς ἡρχε ἀνὴρ Παναίτιος ὁ Σωσιμένεος, ἥ περ δὴ ἔφερε τὴν ἀληθείην πᾶσαν. διὰ δὲ τοῦτο
τὸ ἔργον ἐνεγράφησαν Τήνιοι ἐν Δελφοῖσι ἐς τὸν τρίποδα
ἐν τοῖσι τὸν βάρβαρον κατελοῦσι. σὺν δὲ ἀν ταύτη τῆ
νηὶ τῆ αὐτομολησάση ἐς Σαλαμίνα, καὶ τῆ πρότερον ἐπ'
᾿Αρτεμίσιον τῆ Λημνίη, ἐξεπληροῦτο τὸ ναυτικὸν τοῖσι
Ελλησι ἐς τὰς ὀγδώκοντα καὶ τριηκοσίας νέας. δύο γὰρ
δὴ νεῶν τότε κατέδεε ἐς τὸν ἀριθμόν.

60. Τοίσι δε Ελλησι ώς πιστά δη τά λεγόμενα ην των Τηνίων ρήματα, παρεσκευάζοντο ώς ναυμαχήσοντες. ήώς τε δη διέφαινε, καὶ οὶ σύλλογον των ἐπιβατέων ποιησάμενοι, προηγόρευε εὐ έχοντα μεν έκ πάντων Θεμιστοκλέης, τὰ δὲ ἔπεα ἢν πάντα κρέσσω τοῖσι ἔσσοσι ἀντιτιθέμενα. όσα δὲ ἐν ἀνθρώπου φύσι καὶ καταστάσι ἐγγίνεται, παραινέσας δη τούτων τὰ κρέσσω αίρέεσθαι, καὶ καταπλέξας την ρησιν, εσβαίνειν εκέλευε ες τας νέας. και οδτοι μεν δη έσέβαινου, καὶ ήκε ή ἀπ' Αἰγίνης τριήρης, ή κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀπεδήμησε. ἐνθαῦτα ἀνηγον τὰς νέας ἀπάσας οἱ Ελληνες. 61. αναγομένοισι δέ σφι αὐτίκα ἐπεκέατο οί βάρβαροι. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι Ελληνες ἐπὶ πρύμνην ἀνεκρούουτο καὶ ὤκελλου τὰς νέας, 'Αμεινίης δὲ Παλληνεύς άνηρ 'Αθηναίος έξαναχθείς νηὶ έμβάλλει. συμπλακείσης δε της νεος, και ου δυναμένων απαλλαγήναι, ούτω δη οί άλλοι 'Αμεινίη βοηθέουτες συνέμισγου. 'Αθηναΐοι μέν ούτω λέγουσι της ναυμαχίης γενέσθαι την αρχήν · Αίγιιηται δε την κατά τους Αιακίδας αποδημήσασαν ές Αίγιναν, ταύτην είναι την ἄρξασαν. λέγεται δὲ καὶ τάδε, ώς φάσμα σφι γυναικός έφάνη, φανείσαν δε διακελεύσασθαι, ώστε καὶ

179

άπαν ακούσαι το των Έλληνων στρατόπεδον, ονειδίσασαν πρότερον τάδε • 1 δαιμάνιοι, μέχρι κόσου έτι πρύμνην ανακρούεσθε; 62. Κατά μεν δη 'Αθηναίους ετετάχατο Φοίνικες (ούτοι γαρ είχον το προς Έλευσινός τε και έσπέρης κέρας), κατά δε Λακεδαιμονίους "Ιωνες · ούτοι δ' είχου τὸ πρὸς την ήῶ τε καὶ τὸν Πειραιέα. ἐθελοκάκεον μέντοι αὐτῶν κατὰ τὰς Θεμιστοκλέος ἐντολὰς ὀλίγοι, οἱ δὲ πλεῦνες ού. έχω μέν νυν συχνών οὐνόματα τριηράρχων καταλέξαι των νέας Έλληνίδας έλόντων, χρήσομαι δε αυτοίσι ουδεν πλην Θεομήστορός τε του Ανδροδάμαντος και Φυλάκου τοῦ Ἱστιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τοῦδε δὲ είνεκεν μέμνημαι τούτων μούνων, ότι Θεομήστωρ μεν διά τοῦτο τὸ έργον Σάμου ετυράννευσε καταστησάντων των Περσέων, Φύλακος δε εὐεργέτης βασιλέος ἀνεγράφη καὶ χώρη οί έδωρήθη πολλή. οἱ δ΄ εὐεργέται βασιλέος ὀροσάγγαι καλέονται Περσιστί. 63. Περὶ μέν νυν τούτους ούτω είχε, τὸ δὲ πλήθος τῶν νεῶν ἐν τῆ Σαλαμινι ἐκεραίζετο, αἱ μὲν ύπ' 'Αθηναίων διαφθειρόμεναι, αί δε ύπ' Αίγινητέων. άτε γάρ των μέν Έλλήνων σύν κόσμο ναυμαχεόντων κατά τάξιν, των δε βαρβάρων ου τεταγμένων έτι, ούτε συν νόω ποιεόντων ούδεν, έμελλε τοιούτό σφι συνοίσεσθαι οδόν περ άπέβη. καίτοι ήσάν γε καὶ ἐγένοντο ταύτην τὴν ἡμέρην μακρώ αμείνουες αυτοί έωυτων ή προς Ευβοίη, πας τις προθυμεόμενος και δειμαίνων Εέρξεα, εδόκεε τε εκαστος έωυτον θηήσεσθαι βασιλέα. 64. κατά μεν δη τους άλλους οὐκ ἔχω μετεξετέρους εἰπεῖν ἀτρεκέως ὡς ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἡ τῶν Ἑλλήνων ἠγωνίζουτο, κατὰ δὲ ᾿Αρτεμισίην τάδε εγένετο, απ' ων εύδοκίμησε μαλλον έτι παρά βασιλέι· έπειδη γαρ ές θόρυβου πολλου απίκετο τα βασιλέος πρήγματα, έν τούτω τω καιρώ ή νηθς ή 'Αρτεμισίης εδιώκετο ύπο νεος Αττικής και η ουκ έχουσα διαφυγείν, έμπροσθε γὰρ αὐτης ήσαν ἄλλαι νέες φίλιαι, ή δὲ αὐτης προς των πολεμίων μάλιστα ἐτύγχανε ἐοῦσα, ἔδοξέ οί τόδε ποιήσαι, το καὶ συνήνεικε ποιησάση · διωκομένη γὰρ ὑπὸ τῆς ᾿Αττικῆς, φέρουσα ἐνέβαλε νητ φιλίη ἀνδρῶν τε Καλυνδέων, καὶ αὐτοῦ ἐπιπλώοντος τοῦ Καλυνδέων βασιλέος Δαμασιθύμου. 65. εί μεν καί τι νείκος προς αύτον έγεγόνεε έτι περί Έλλήσποντον έόντων, ου μέντοι έγωγε έχω είπειν, ούτε εί έκ προνοίης αυτά έποίησε, ούτε εὶ συνεκύρησε ή των Καλυνδέων κατὰ τύχην παραπεσούσα νηθς. ώς δε ενέβαλε τε και κατέδυσε, εὐτυχίη χρησαμένη διπλόα έωυτην αγαθα έργασατο δ τε γαρ της Αττικής νεὸς τριήραρχος, ώς εἶδε μιν εμβάλλουσαν νητ ἀνδρῶν βαρβάρων, νομίσας την νέα την Αρτεμισίης η Έλληνίδα είναι ή αὐτομολέειν έκ των βαρβάρων καὶ αὐτοῖσι ἀμύνειν, αποστρέψας προς άλλας ετράπετο. 66. τοῦτο μεν τοιοῦτο αὐτῆ συνήνεικε γενέσθαι διαφυγεῖν τε καὶ μὴ ἀπολέσθαι τοῦτο δὲ συνέβη ώστε κακὸν ἐργασαμένην ἀπὸ τούτων αὐτὴν μάλιστα εὐδοκιμῆσαι παρά Εέρξη. λέγεται γαρ βασιλέα θηεύμενον μαθείν την νέα έμβαλουσαν, καὶ δή τινα είπαι των παρεύντων · Δέσποτα, όρας 'Αρτεμισίην, ώς εὐ ἀγωνίζεται καὶ νέα τῶν πολεμίων κατέδυσε; καὶ τον επείρεσθαι εί άληθέως έστι 'Αρτεμισίης το έργον, καί τους φάναι, σαφέως το επίσημον της νεος επισταμένους. την δε διαφθαρείσαν ηπιστέατο είναι πολεμίην. τά τε γαρ άλλα, ώς είρηται, αυτή συνήνεικε ές ευτυχίην γενόμενα, καὶ τὸ τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νεὸς μηδένα ἀποσωθέντα κατήγορον γενέσθαι. Εέρξην δε είπαι λέγεται προς τὰ φραζόμενα. Οἱ μὲν ἄνδρες γεγόνασί μοι γυναίκες, αί δε γυναίκες άνδρες. ταυτα μεν Εέρξην φασι είπαι.

67. 'Εν δὲ τῷ πόνῷ τούτῷ ἀπὸ μὲν ἔθανε ὁ στρατηγὸς 'Αριαβίγνης ὁ Δαρείου, Ξέρξεω ἐὼν ἀδελφεὸς, ἀπὸ δὲ

άλλοι πολλοί τε καὶ οὐνομαστοὶ Περσέων καὶ Μήδων καὶ των άλλων συμμάχων, ολίγοι δέ τινες καὶ Ελλήνων. άτε γαρ νέειν επιστάμενοι, τοίσι αι νέες διεφθείροντο, και μή έν χειρών νόμω ἀπολλύμενοι, ές την Σαλαμίνα διένεον. τῶν δὲ βαρβάρων οἱ πολλοὶ ἐν τἢ θαλάσση διεφθάρησαν, νέειν οὐκ ἐπιστάμενοι. ἐπεὶ δὲ αἱ πρῶται ἐς φυγὴν ἐτράποντο, ένθαῦτα αἱ πλεῖσται διεφθείροντο. οἱ γὰρ ὅπισθε τεταγμένοι, ές το πρόσθε τησι νηυσί παριέναι πειρώμενοι, ώς ἀποδεξόμενοί τι καὶ αὐτοὶ ἔργον βασιλέϊ, τησι σφετέρησι νηυσὶ φευγούσησι περιέπιπτον. 68. Έγένετο δὲ καὶ τόδε ἐν τῷ θορύβῷ τούτῷ • τῶν τινες Φοινίκων, τῶν αί νέες διεφθάρατο, έλθόντες παρά βασιλέα διέβαλλον τοὺς *Ιωνας, ώς δι' ἐκείνους ἀπολοίατο αι νέες, ώς προδόντων. συνήνεικε ων ούτω ώστε 'Ιώνων τε τους στρατηγούς μή απολέσθαι, Φοινίκων τε τους διαβάλλοντας λαβείν τοιόνδε μισθόν ετι τούτων ταθτα λεγόντων ενέβαλε νης Αττική Σαμοθρηϊκίη νηθς. ή τε δη Αττική κατεδύετο, καὶ έπιφερομένη Αιγιναίη νηθς κατέδυσε των Σαμοθρητκων την νέα. άτε δη εόντες ακοντισταί οι Σαμοθρηϊκές τους έπιβάτας ἀπὸ τῆς καταδυσάσης νεὸς βάλλοντες ἀπήραξαν, καὶ ἐπέβησάν τε καὶ ἔσχον αὐτήν. 69. ταῦτα γενόμενα τους "Ιωνας έρρύσατο : ώς γαρ είδε σφεας Εερξης έργον μέγα έργασαμένους, έτράπετο προς τους Φοίνικας, οία ύπερλυπεόμενός τε καὶ πάντας αἰτιώμενος, καί σφεων ἐκέλευσε τὰς κεφαλὰς ἀποταμεῖν, ἵνα μὴ αὐτοὶ κακοὶ γενόμενοι τους άμείνονας διαβάλλωσι. ὅκως γάρ τινα ἴδοι Εέρξης των έωυτου έργον τι αποδεικνύμενον εν τή ναυμαχίη, κατήμενος ύπο τφ ούρει τφ αντίον Σαλαμίνος, το καλέεται Αιγάλεως, ανεπυνθάνετο τον ποιήσαντα, και οί γραμματισταὶ ανέγραφον πατρόθεν του τριήραρχου καὶ την πόλιν. προς δέ τι καὶ προσεβάλετο φίλος έων

'Αριαράμνης άνηρ Πέρσης παρεών τούτου του Φοινικηίου πάθεος.

70. Οἱ μὲν δὴ πρὸς τοὺς Φοίνικας έτράποντο τῶν δὲ βαρβάρων ες φυγην τραπομένων καὶ εκπλωόντων προς το Φάληρον, Αιγινήται υποστάντες εν τῷ πορθμῷ έργα ἀπεδέξαντο λόγου άξια. οἱ μὲν γὰρ ᾿Αθηναίοι ἐν τῷ θορύβφ έκεραϊζον τάς τε αντισταμένας και τας φευγούσας τῶν νεων, οί δε Αιγινήται τας εκπλωούσας. δκως δε τινες τους 'Αθηναίους διαφύγοιεν, φερόμενοι έσέπιπτον ές τους Αίγινήτας. 71. Ένθαῦτα συνεκύρεον νέες ή τε Θεμιστοκλέος διώκουσα νέα, καὶ ή Πολυκρίτου τοῦ Κρίου ἀνδρὸς Αἰγινήτεω νητ έμβαλούσα Σιδωνίη, ή περ είλε την προφυλάσσουσαν έπὶ Σκιάθω την Αιγιναίην, έπ' ής έπλεε Πυθέης δ Ισχενόου, τον οι Πέρσαι κατακοπέντα άρετης είνεκεν είχον έν τη νης έκπαγλεόμενοι. τον δη περιάγουσα άμα τοίσι Πέρσησι ήλω νηθς ή Σιδωνίη, ώστε Πυθέην οθτω σωθήναι ές Αίγιναν. ώς δε εσείδε την νέα την Αττικήν ο Πολύκριτος, έγνω τὸ σημήτον ιδών της στρατηγίδος, καὶ βώσας τον Θεμιστοκλέα επεκερτόμησε ες των Αιγινητέων τον μηδισμον ονειδίζων. ταῦτα μέν νυν νητ εμβαλων ο Πολύκριτος απέρριθε ές Θεμιστοκλέα οί δε βάρβαροι, των αί νέες περιεγένοντο, φεύγοντες απίκοντο ές Φάληρον ύπο τον πεζου στρατόν. 72. Έν δὲ τῆ ναυμαχίη ταύτη ήκουσαν Έλληνων ἄριστα Αἰγινηται, ἐπὶ δὲ ᾿Αθηναῖοι, ἀνδρῶν δὲ Πολύκριτός τε ο Αίγινήτης καὶ 'Αθηναίοι Εύμένης τε ο 'Αναγυράσιος καὶ 'Αμεινίης Παλληνεύς, δς καὶ 'Αρτεμισίην έπεδίωξε. εὶ μέν νυν ἔμαθε ὅτι ἐν ταύτη πλώοι ᾿Αρτεμισίη, ούκ αν επαύσατο πρότερον η είλε μιν η και αυτος ήλω. τοίσι γὰρ 'Αθηναίων τριηράρχοισι παρεκεκέλευστο, προς δε και ἄεθλον εκέετο μύριαι δραχμαί, δς αν μιν ζωήν έλη · δεινον γάρ τι ἐποιεύντο γυναῖκα ἐπὶ τὰς 'Αθήνας στρατεύεσθαι. αὕτη μεν δη, ως πρότερον εἴρηται, διέφυγε, ήσαν δε καὶ οἱ ἄλλοι, των αἱ νέες περιεγεγόνεσαν, ἐν τῷ Φαλήρῳ.

73. 'Αδείμαντον δε τον Κορίνθιον στρατηγον λέγουσι 'Αθηναίοι αὐτίκα κατ' άρχὰς, ώς συνέμισγον αἱ νέες, έκπλαγέντα τε καὶ ὑπερδείσαντα, τὰ ἱστία ἀειράμενον οἶχεσθαι φεύγουτα, ίδουτας δε τους Κορινθίους την στρατηγίδα φεύγουσαν, ωσαύτως οἴχεσθαι. ως δὲ ἄρα φεύγοντας γίνεσθαι της Σαλαμινίης κατά το ίρου 'Αθηναίης Σκιράδος, περιπίπτειν σφι κέλητα θείη πομπη, τον ούτε πέμψαντα φανήναι οὐδένα, οὐτε τι τῶν ἀπὸ τής στρατιής εἰδόσι προσφέρεσθαι τοίσι Κορινθίοισι. τῆδε δὲ συμβάλλονται είναι θείον τὸ πρηγμα · ώς γὰρ ἀγχοῦ γενέσθαι τῶν νεῶν, τους από του κέλητος λέγειν τάδε 'Αδείμαντε, συ μεν άποστρέψας τὰς νέας ές φυγην ώρμησαι καταπροδούς τοὺς Ελληνας · οί δε καὶ δη νικώσι, όσον αὐτοὶ ηρώντο επικρατησαι τῶν ἐχθρῶν. 74. Ταῦτα λεγόντων, ἀπιστέειν γὰρ τον 'Αδείμαντον, αὐτις τάδε λέγειν, ώς αὐτοὶ οἶοί τε εἶεν αγόμενοι δμηροι αποθνήσκειν, ην μη νικώντες φαίνωνται οί Ελληνες. ούτω δη αποστρέψαντα την νέα, αυτόν τε καὶ τους ἄλλους, ἐπ' ἐξεργασμένοισι ἐλθεῖν ἐς τὸ στρατόπεδον. Τούτους μεν τοιαύτη φάτις έχει ύπο 'Αθηναίων, οὐ μέντοι αὐτοί γε Κορίνθιοι ὁμολογέουσι, ἀλλ' ἐν πρώτοισι σφέας αὐτοὺς τῆς ναυμαχίης νομίζουσι γενέσθαι, μαρτυρέει δέ σφι καὶ ή ἄλλη Έλλώς. 75. Αριστείδης δὲ ὁ Λυσιμάχου ανηρ 'Αθηναίος, του καὶ ολίγφ τι πρότερον τούτων ἐπεμνήσθην ώς ανδρος αρίστου, ούτος έν τῷ θορύβφ τούτφ τῷ περὶ Σαλαμίνα γενομένω τάδε ἐποίεε· παραλαβών πολλούς τῶν όπλιτέων, οι παρατετάχατο παρά την άκτην της Σαλαμινίης χώρης, γένος έόντες 'Αθηναΐοι, ές την Ψυττάλειαν νησον απέβησε άγων, ολ τους Πέρσας τους έν τη νησίδι ταύτη κατεφήνευσαν πάντας.

76. 'Ως δὲ ἡ ναυμαχίη διελέλυτο, κατειρύσαντες ἐς τὴν Σαλαμῖνα οἱ Ελληνες τῶν ναυηγίων ὅσα ταύτη ἐτύγχανε ἔτι ἐόντα, ἐτοῖμοι ἦσαν ἐς ἄλλην ναυμαχίην, ἐλπίζοντες τῆσι περιεούσησι νηυσὶ ἔτι χρήσεσθαι βασιλία. τῶν δὲ ναυηγίων πολλὰ ὑπολαβὼν ἄνεμος ζέφυρος ἔφερε τῆς ᾿Αττικῆς ἐπὶ τὴν ἠιόνα τὴν καλεομένην Κωλιάδα· ὥστε ἀποπλῆσαι τὸν χρησμὸν τόν τε ἄλλον πάντα τὸν περὶ τῆς ναυμαχίης ταύτης εἰρημένον Βάκιδι καὶ Μουσαίφ, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὰ ναυήγια τὰ ταύτη ἐξενειχθέντα τὸ εἰρημένον πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τούτων ἐν χρησμῷ Λυσιστράτῷ ᾿Αθηναίῷ ἀνδρὶ χρησμολόγῷ, τὸ ἐλελήθεε πάντας τοὺς Ελληνας,

Κωλιάδες δε γυναίκες ερετμοίσι φρύξουσι.

τοῦτο δὲ ἔμελλε ἀπελάσαντος βασιλέος ἔσεσθαι.

77. Ξέρξης δὲ, ώς ἔμαθε τὸ γεγονὸς πάθος, δείσας μή τις των Ἰωνων ύποθηται τοῖσι Ελλησι, ή αὐτοὶ νοήσωσι πλώειν ές τον Ελλήσποντον λύσοντες τὰς γεφύρας, καὶ απολαμφθείς εν τη Ευρώπη απολέσθαι κινδυνεύση, δρησμον εβούλευε εθέλων δε μή επίδηλος είναι μήτε τοίσι Ελλησι μήτε τοίσι έωυτου, ές την Σαλαμίνα χώμα έπειρατο διαχούν, γαυλούς τε Φοινικητους συνέδεε, ίνα αντί τε σχεδίης έωσι καὶ τείχεος, άρτέετο τε ές πόλεμον, ώς ναυμαχίην ἄλλην ποιησόμενος. όρεοντες δε μιν πάντες οί άλλοι ταθτα πρήσσοντα, εθ ήπιστέατο ώς έκ παντός νόου παρεσκεύασται μένων πολεμήσειν · Μαρδόνιον δ' ούδεν τούτων ελάνθανε, ώς μάλιστα έμπειρον εόντα της εκείνου διανοίης. 78. Ταῦτά τε ἄμα Ξέρξης ἐποίεε, καὶ ἔπεμπε ές Πέρσας άγγελέοντα την παρεούσάν σφι συμφορήν. τούτων δὲ τῶν ἀγγέλων ἔστι οὐδὲν ὅ τι θᾶσσον παραγίνεται θνητον έόν ούτω τοίσι Πέρσησι έξεύρηται

τούτο. λέγουσι γαρ, ώς δσων αν ήμερέων ή ή πασα όδος, τοσοθτοι ίπποι τε καὶ ἄνδρες διεστάσι, κατὰ ἡμερησίην όδον έκάστην ίππος τε καὶ άνηρ τεταγμένος, τους ούτε νιφετός, οὐκ ὅμβρος, οὐ καῦμα, οὐ νὺξ ἔργει μὴ οὐ κατα-. νύσαι τον προκείμενον έωυτώ δρόμον την ταχίστην. ό μεν δη πρώτος δραμών παραδιδοί τὰ έντεταλμένα τῷ δευτέρφ, ό δὲ δεύτερος τῷ τρίτφ το δὲ ἐνθεῦτεν ἤδη κατ ἄλλον διεξέρχεται παραδιδόμενα, κατάπερ Ελλησι ή λαμπαδηφορίη, την τώ Ἡφαίστω ἐπιτελέουσι. τοῦτο τὸ δράμημα των ίππων καλέουσι Πέρσαι άγγαρήτου. 79. Ή μεν δή πρώτη ες Σοῦσα αγγελίη απικομένη, ως έχοι 'Αθήνας Εέρξης, έτερψε ούτω δή τι Περσέων τους υπολειφθέντας, ώς τάς τε όδους μυρσίνη πάσας έστόρεσαν, και έθυμίεον θυμιήματα, καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἐν θυσίησί τε καὶ εὐπαθείησι ή δὲ δευτέρη σφι ἀγγελίη ἐπεξελθοῦσα συνέχει οὕτω, ὥστε τους κιθώνας κατερρήξαντο πάντες, βοή τε καὶ οἰμωγή έχρεουτο απλέτω, Μαρδόνιον εν αιτίη τιθέντες. ούκ ούτω δὲ περὶ τῶν νεῶν ἀχθόμενοι ταῦτα οἱ Πέρσαι ἐποίευν, ὡς περί αὐτῷ Εέρξη δειμαίνοντες.

80. Ξέρξης δὲ ὡς τοὺς παίδας ᾿Αρτεμισίη ἐπέτρεψε ἀπάγειν ἐς Ἔφεσον, καλέσας Μαρδόνιον ἐκέλευσέ μιν τῆς στρατιῆς διαλέγειν τοὺς βούλεται, καὶ ποιέειν τοῖσι λόγοισι τὰ ἔργα πειρεόμενον ὁμοῖα. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην ἐς τοσοῦτο ἐγίνετο · τῆς δὲ νυκτὸς, κελεύσαντος βασιλέος, τὰς νέας οἱ στρατηγοὶ ἐκ τοῦ Φαλήρου ἀπῆγον ὀπίσω ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ὡς τάχεος εἶχε ἔκαστος, διαφυλαξούσας τὰς σχεδίας πορευθῆναι βασιλέι. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ ἦσαν Ζωστῆρος πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἀνατείνουσι γὰρ ἄκραι λεπταὶ τῆς ἡπείρου ταύτης, ἔδοξάν τε νέας εἶναι καὶ ἔφευγον ἐπὶ πολλόν. χρόνω δὲ μαθόντες ὅτι οὐ νέες εἶεν ἀλλ᾽ ἄκραι, συλλεχθέντες ἐκομίζοντο. 81. ՙΩς δὲ ἡμέρη ἐγέ-

νετο, δρέοντες οί Ελληνες κατά χώρην μένοντα τον στρατον τον πεζον, ήλπιζον καὶ τὰς νέας είναι περὶ Φάληρον, έδοκεόν τε ναυμαχήσειν σφέας, παραρτέοντό τε ώς άλεξησόμενοι. ἐπεὶ δὲ ἐπύθοντο τὰς νέας οἰχωκυίας, αὐτίκα μετά ταθτα έδόκεε έπιδιώκειν. τον μέν νυν ναυτικόν τον Εέρξεω στρατον ούκ επείδον διώξαντες μέχρι "Ανδρου, ές δε την Ανδρον απικόμενοι έβουλεύοντο. Θεμιστοκλέης μέν νυν γνώμην ἀπεδείκνυτο, διὰ νήσων τραπομένους καὶ επιδιώξαντας τὰς νέας, πλώειν ἰθέως ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον λύσοντας τὰς γεφύρας. 82. Εὐρυβιάδης δὲ τὴν ἐναντίην ταύτη γνώμην ετίθετο, λέγων ώς, εὶ λύσουσι τὰς σχεδίας, τοῦτ' αν μέγιστον πάντων σφείς κακον την Ελλάδα έργάσαιντο. εὶ γὰρ ἀναγκασθείη ἀπολαμφθεὶς ὁ Πέρσης μένειν έν τη Ευρώπη, πειρώτο αν ήσυχίην μη άγειν ώς άγοντι μέν οἱ ήσυχίην οὖτε τι προχωρέειν οἶόν τε έσται τῶν πρηγμάτων, οὖτε τις κομιδη τὸ ὀπίσω φανήσεται, λιμώ τέ οἱ ἡ στρατιὴ διαφθαρέεται · ἐπιχειρέοντι δὲ αὐτῷ καὶ έργου έχομένω πάντα τὰ κατὰ τὴν Εὐρώπην οἶά τε έσται προσχωρήσαι κατά πόλις τε καὶ κατ' ἔθνεα, ήτοι άλισκομένων γε ή προ τούτου όμολογεόντων. τροφήν τε έξειν σφέας του επέτεου αιεί των Ελλήνων καρπόν. αλλά δοκέειν γὰρ νικηθέντα τη ναυμαχίη οὐ μενέειν ἐν τη Εὐρώπη του Πέρσεα, εατέου ων είναι φεύγειν, ες δ έλθη φεύγων ές την έωυτου. το ένθευτεν δε περί της έκείνου ποιέεσθαι ήδη τον άγωνα έκέλευε. ταύτης δε είχοντο της γνώμης καὶ Πελοποννησίων των άλλων οἱ στρατηγοί.

83. ΄ Ως δὲ ἔμαθε ὅτι οὐ πείσει τούς γε πολλοὺς πλώειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ὁ Θεμιστοκλέης, μεταβαλῶν πρὸς τοὺς ᾿ Αθηναίους (οὖτοι γὰρ μάλιστα ἐκπεφευγότων περιημέκτεον, ὡρμέατό τε ἐς τὸν Ἑλλήσποντον πλώειν καὶ ἐπὶ σφέων αὐτῶν βαλλόμενοι, εἰ ὧλλοι μὴ βουλοίατο) ἔλεγέ

σφι τάδε · Καὶ αὐτὸς ήδη πολλοίσι παρεγενόμην, καὶ πολλώ πλέω ἀκήκοα τοιάδε γενέσθαι· ἄνδρας ἐς ἀναγκαίην άπειληθέντας νενικημένους αναμάχεσθαί τε καὶ αναλαμβάνειν την προτέρην κακότητα. ήμεις δε (ευρημα γαρ εύρηκαμεν ήμέας τε αυτούς και την Ελλάδα, νέφος τοσούτο ανθρώπων ανωσάμενοι) μη διώκωμεν ανδρας φεύγοντας. 84. τάδε γὰρ οὐκ ἡμεῖς κατεργασάμεθα, ἀλλὰ θεοί τε καὶ ήρωες, οὶ ἐφθόνησαν ἄνδρα ενα τής τε 'Ασίης καὶ τής Εὐρώπης βασιλευσαι, εόντα ανόσιόν τε και ατάσθαλον ος τα ίρα και τα ίδια έν όμοιφ εποιέςτο, έμπιπρώς τε και καταβάλλων τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα · δς καὶ τὴν θάλασσαν άπεμαστίγωσε πέδας τε κατήκε. άλλ' εὐ γὰρ ἔχει ἐς τὸ παρεου ήμιν, υθυ μευ έν τη Ελλάδι καταμείναντας ήμεων τε αὐτῶν ἐπιμεληθηναι καὶ τῶν οἰκετέων καί τις οἰκίην τε αναπλασάσθω καὶ σπόρου ανακώς έχέτω, παντελέως απελάσας τον βάρβαρον άμα δε τῷ ἔαρι καταπλέωμεν ἐπὶ Έλλησπόντου καὶ Ἰωνίης. Ταῦτα ἔλεγε ἀποθήκην μέλλων ποιήσεσθαι ές τον Πέρσεα, ΐνα, ἡν ἄρα τί μιν καταλαμβάνη προς 'Αθηναίων πάθος, έχη ἀποστροφήν τά περ ων καὶ έγένετο. 85. Θεμιστοκλέης μεν ταῦτα λέγων διέβαλλε, Αθηναΐοι δὲ ἐπείθοντο · ἐπειδη γὰρ, καὶ πρότερον δεδογμένος είναι σοφος, έφάνη έων άληθέως σοφός τε καὶ εὖβουλος, πάντως έτοιμοι ησαν λέγοντι πείθεσθαι. ώς δὲ ούτοι οι ανεγνωσμένοι ήσαν, αυτίκα μετά ταθτα ο Θεμιστοκλέης ἄνδρας ἀπέπεμπε ἔχοντας πλοίον, τοίσι ἐπίστευε σιγάν, ές πάσαν βάσανον ἀπικνεομένοισι, τὰ αὐτὸς ένετείλατο βασιλέι φρώσαι των και Σίκιννος ο οἰκέτης αὐτις έγένετο. οὶ ἐπεί τε ἀπίκοντο πρὸς τὴν Αττικὴν, οἱ μὲν κατέμενον έπὶ τῷ πλοίῳ, Σίκιννος δὲ ἀναβὰς παρὰ Εέρξεα έλεγε τάδε . Επεμψέ με Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος, στρατηγὸς μὲν 'Αθηναίων, ἀνὴρ δὲ τῶν συμμάχων πάντων ἄριστος καὶ σοφώτατος, φράσοντά τοι ὅτι Θεμιστοκλέης ὁ ᾿Αθηναῖος, σοὶ βουλόμενος ὑπουργέειν, ἔσχε τοὺς Ἦλληνας τὰς νέας βουλομένους διώκειν καὶ τὰς ἐν Ἑλλησπόντω γεφύρας λύειν. καὶ νῦν κατ' ἡσυχίην πολλὴν κομίζεο. Οἱ μὲν ταῦτα σημήναντες ἀπέπλωον ὀπίσω.

86. Οι δ' αμφί Εέρξεα, επισχόντες ολίγας ήμερας μετά την ναυμαχίην, έξήλαυνον ές Βοιωτούς την αυτην όδόν. έδοξε γαρ Μαρδονίω αμα μεν προπέμψαι βασιλέα, αμα δε άνωρίη είναι του έτεος πολεμέειν γειμερίσαι δε άμεινον είναι εν Θεσσαλίη, καὶ έπειτεν αμα τῷ έαρι πειρασθαι της Πελοπουνήσου. ώς δε απίκατο ες την Θεσσαλίην, ένθαῦτα Μαρδόνιος έξελέγετο πρώτους μέν Πέρσας πάντας τους άθανάτους καλεομένους, πλην Υδάρνεος του στρατηγοῦ (οὖτος γὰρ οὐκ ἔφη λείψεσθαι βασιλέος), μετὰ δὲ των άλλων Περσέων τους θωρηκοφόρους και την ίππον την χιλίην, καὶ Μήδους τε καὶ Σάκας καὶ Βακτρίους τε καὶ Ἰνδοὺς, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὴν ἵππον. ταῦτα μὲν έθνεα όλα είλετο, έκ δε των άλλων συμμάχων έξελέγετο κατ' ολίγους · ώστε σύμπαντας τριήκοντα μυριάδας γενέσθαι σὺν ἱππεῦσι. 87. Εέρξης δὲ, Μαρδόνιον ἐν Θεσσαλίη καταλιπων, αυτός έπορεύετο κατά τάχος ές τον Ελλήσπουτου, καὶ ἀπικυέεται ἐς του πόρου τῆς διαβάσιος ἐν πέντε καὶ τεσσεράκοντα ήμέρησι, ἀπάγων της στρατιής ούδεν μέρος ώς είπειν. ὅκου δὲ πορευόμενοι γινοίατο καὶ κατ' ουστινας ανθρώπους, τον τούτων καρπον άρπάζοντες έσιτέοντο : εί δε καρπον μηδένα ευροιεν, οί δε την ποίην την έκ της γης αναφυσμένην και των δενδρέων τον φλοιον περιλέποντες καὶ τὰ φύλλα καταδρέποντες κατήσθιον, όμοίως των τε ήμέρων καὶ των άγρίων, καὶ έλειπον οὐδέν: ταῦτα δ' ἐποίευν ὑπὸ λιμοῦ. ἐπιλαβων δὲ λοιμός τε τὸν στρατον και δυσεντερίη κατ' όδον διέφθειρε. τους δε και

νοσέοντας αὐτῶν κατέλιπε, ἐπιτάσσων τῆσι πόλισι, ἵνα έκάστοτε γίνοιτο έλαύνων, μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν, έν Θεσσαλίη τέ τινας καὶ έν Σίρι της Παιονίης καὶ έν Μακεδονίη. ένθα καὶ τὸ ἱρὸν ἄρμα καταλιπών τοῦ Διὸς, ὅτε έπὶ την Ελλάδα ήλαυνε, ἀπιων ουκ ἀπέλαβε · ἀλλὰ δόντες οἱ Παίονες τοῖσι Θρήϊξι, ἀπαιτέοντος Εέρξεω, ἔφασαν νεμομένας άρπασθήναι ύπο των άνω Θρηίκων των περί τὰς πηγὰς τοῦ Στρυμόνος οἰκημένων. 88. οἱ δὲ Πέρσαι, ώς έκ της Θρηίκης πορευόμενοι απίκοντο έπὶ τον πόρον, έπειγόμενοι τον Έλλήσποντον τησι νηυσί διέβησαν ές Αβυδον· τὰς γὰρ σχεδίας οὐκ εὖρον ἔτι ἐντεταμένας, άλλ' ύπο χειμώνος διαλελυμένας. ἐνθαῦτα δὲ κατεχόμενοι σιτία τε πλέω ή κατ' όδον ελάγχανον, οὐδένα τε κόσμον έμπιπλάμενοι, καὶ ύδατα μεταβάλλοντες, ἀπέθνησκον τοῦ στρατού τού περιεόντος πολλοί. οί δε λοιποί άμα Εέρξη άπικνέονται ές Σάρδις. 89. Έστι δὲ καὶ ἄλλος ὅδε λόγος λεγόμενος, ώς, επειδή Εέρξης απελαύνων εξ Αθηνέων απίκετο έπ' 'Ηϊόνα την έπὶ Στρυμόνι, ένθεῦτεν οὐκέτι όδοιπορίησι διεχράτο, άλλα την μεν στρατιην Υδάρνεϊ έπιτράπει απάγειν ές τον Έλλήσποντον, αυτος δ' έπὶ νεος Φοινίσσης ἐπιβὰς ἐκομίζετο ἐς τὴν ᾿Ασίην. πλώοντα δέ μιν ανεμον Στρυμονίην ύπολαβείν μέγαν καὶ κυματίην. καὶ δη, μάλλον γάρ τι χειμαίνεσθαι, γεμούσης της νεος ώστε έπὶ τοῦ καταστρώματος έπεόντων συχνῶν Περσέων τῶν σὺν Εέρξη κομιζομένων, ἐνθαῦτα ἐς δεῖμα πεσόντα τὸν βασιλέα είρεσθαι βώσαντα τον κυβερνήτην, εί τις έστί σφι σωτηρίη. καὶ τὸν εἶπαι · Δέσποτα, οὐκ ἔστι οὐδεμία, ην μη τούτων απαλλαγή τις γένηται των πολλων έπιβατέων. 90. καὶ Ξέρξεα λέγεται ἀκούσαντα ταῦτα εἶπαι· *Ανδρες Πέρσαι, νῦν τις διαδεξάτω ὑμέων βασιλέος κηδόμενος · εν ύμιν γαρ οίκε είναι εμοί ή σωτηρίη. Τον μεν

ταῦτα λέγειν, τοὺς δὲ προσκυνέοντας ἐκπηδαν ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ τὴν νέα ἐπικουφισθεῖσαν οὕτω δὴ ἀποσωθῆναι ἐς τὴν ᾿Ασίην. ὡς δὲ ἐκβῆναι τάχιστα ἐς γὴν τὸν Ἐέρξεα, ποιῆσαι τοιόνδε· ὅτι μὲν ἔσωσε βασιλέος τὴν ψυχὴν, δωρήσασθαι χρυσέῃ στεφάνῃ τὸν κυβερνήτεα, ὅτι δὲ Περσέων πολλοὺς ἀπώλεσε, ἀποταμεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

- 91. Οὖτος δὲ ἄλλος λέγεται λόγος περὶ τοῦ Ξέρξεω νόστου, οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστὸς, οὔτε ἄλλως οὔτε τὸ Περσέων τοῦτο πάθος. εἰ γὰρ δὴ ταῦτα οὕτω εἰρέθη ἐκ τοῦ κυβερνήτεω πρὸς Ξέρξεα, ἐν μυρίησι γνώμησι μίαν οὐκ ἔχω ἀντίξοον, μὴ οὐκ ἄν ποιῆσαι βασιλέα τοιόνδε, τοὺς μὲν ἐκ τοῦ καταστρώματος καταβιβάσαι ἐς κοίλην νέα, ἐόντας Πέρσας καὶ Περσέων τοὺς πρώτους, τῶν δ' ἐρετέων ἐόντων Φοινίκων ὅκως οὐκ ᾶν ἴσον πλῆθος τοῖσι Πέρσησι ἐξέβαλε ἐς τὴν θάλασσαν. ἀλλ' ὁ μὲν, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ὁδῷ χρεόμενος ἄμα τῷ ἄλλφ στρατῷ ἀπενόστησε ἐς τὴν 'Ασίην.
- 92. Οἱ δὲ Ἑλληνες, τραπόμενοι ἐς Κάρυστον καὶ δηιώσαντες αὐτῶν τὴν χώρην, ἀπαλλάσσοντο ἐς Σαλαμίνα. πρῶτα μέν νυν τοῖσι θεοῖσι ἐξεῖλον ἀκροθίνια ἄλλα τε καὶ τριήρεας τρεῖς Φοινίσσας, τὴν μὲν ἐς Ἰσθμὸν ἀναθεῖναι, ἡ περ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἢν, τὴν δὲ ἐπὶ Σούνιον, τὴν δὲ τῷ Αἴαντι αὐτοῦ ἐς Σαλαμίνα. μετὰ δὲ τοῦτο διεδάσαντο τὴν λητην καὶ τὰ ἀκροθίνια ἀπέπεμψαν ἐς Δελφοὺς, ἐκ τῶν ἐγένετο ἀνδριὰς ἔχων ἐν τῆ χειρὶ ἀκρωτήριον νεὸς, ἐων μέγαθος δυώδεκα πηχέων. 93. Μετὰ δὲ τὴν διαίρεσιν τῆς λητης ἔπλωον οἱ Ἑλληνες ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἀριστήτα δώσοντες τῷ ἀξιωτάτῳ γενομένῳ Ἑλλήνων ἀνὰ τὸν πόλεμον τοῦτον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι οἱ στρατηγοὶ διενέμοντο τὰς ψήφους ἐπὶ τοῦ Ποσειδέωνος τῷ βωμῷ, τὸν πρῶτον καὶ τὸν δεύτερον κρίνοντες ἐκ πάντων, ἐνθαῦτα πᾶς τις αὐτῶν έωυτῷ ἐτίθετο τὴν ψῆφον, αὐτὸς ἕκαστος δοκέων ἄριστος

γενέσθαι, δεύτερα δε οί πολλοί συνεξέπιπτον Θεμιστοκλέα κρίνοντες. οἱ μὲν δὴ ἐμουνοῦντο, Θεμιστοκλέης δὲ δευτερείοισι ύπερεβάλλετο πολλόν. 94. Οὐ βουλομένων δὲ ταῦτα κρίνειν τῶν Ἑλλήνων φθόνφ, ἀλλ' ἀποπλωόντων έκάστων ες την έωυτων ακρίτων, όμως Θεμιστοκλέης έβώσθη τε καὶ έδοξώθη είναι άνηρ πολλον Έλλήνων σοφώτατος ανα πασαν την Έλλαδα. ὅτι δὲ νικῶν οὐκ έτιμήθη προς των εν Σαλαμίνι ναυμαχησάντων, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐς Λακεδαίμονα ἀπίκετο ἐθέλων τιμηθηναι. καί μιν Λακεδαιμόνιοι καλώς μεν ύπεδέξαντο, μεγάλως δε έτίμησαν. αριστήϊα μέν νυν έδοσαν Ευρυβιάδη έλαίης στέφανον, σοφίης δε καὶ δεξιότητος Θεμιστοκλέϊ, καὶ τούτῷ στέφανον ἐλαίης. ἐδωρήσαντο δέ μιν ὅχῳ τῷ ἐν Σπάρτη καλλιστεύουτι. αινέσαντες δε πολλά, προέπεμψαν απιόντα τριηκόσιοι Σπαρτιητέων λογάδες, ούτοι οίπερ ίππέες καλέονται, μέχρι ούρων των Τεγεητικών · μούνον δή τοῦτον πάντων ανθρώπων των ήμεις ίδμεν Σπαρτιήται προέπεμψαν. 95. Ως δὲ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος ἀπίκετο ἐς τὰς 'Αθήνας, ἐνθαῦτα Τιμόδημος 'Αφιδναῖος, τῶν ἐχθρῶν μεν των Θεμιστοκλέος έων, άλλως δε ού των επιφανέων ανδρών, φθόνω καταμαργέων ενείκες τον Θεμιστοκλέα, την ές Λακεδαίμονα ἄπιξιν προφέρων, ώς διὰ τὰς 'Αθήνας ἔχοι τὰ γέρεα τὰ παρὰ Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οὐ δί' έωυτόν. ο δε, επείτε ουκ επαύετο ταυτα λέγων ο Τιμόδημος, είπε. Ούτω έχει τοι· ούτ' αν έγω έων Βελβινίτης ετιμήθην ούτω προς Σπαρτιητέων, οὖτ' αν σὺ, ὧνθρωπε, ἐων 'Αθηναίος.

96. 'Ο δε ναυτικός ὁ Εέρξεω περιγενόμενος, ὡς προσέμιξε τῆ 'Ασίη φεύγων ἐκ Σαλαμίνος καὶ βασιλέα τε καὶ την στρατιην ἐκ Χερσονήσου διεπόρθμευσε ἐς "Αβυδον, ἐχειμέρισε ἐν Κύμη.

THUCYDIDES.

PYLUS AND SPHACTERIA.

1. Τπο δε τους αυτους χρόνους του ήρος, πρίν του σιτον έν ακμή είναι, Πελοποννήσιοι και οι ξύμμαχοι έσέβαλον ές την 'Αττικήν, ήγειτο δε 'Αγις ό 'Αρχιδώμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς · καὶ εγκαθεζόμενοι εδήουν την γην. 'Αθηναίοι δὲ τάς τε τεσσαράκοντα ναῦς ἐς Σικελίαν απέστειλαν, ώσπερ παρεσκευάζοντο, καὶ στρατηγούς τους ύπολοίπους Ευρυμέδοντα καὶ Σοφοκλέα. Πυθόδωρος γὰρ ό τρίτος αὐτῶν ἤδη προαφικτο ἐς Σικελίαν. 2. εἶπον δὲ τούτοις καὶ Κερκυραίων άμα παραπλέοντας των έν τή πόλει επιμεληθήναι, οι εληστεύοντο ύπο των εν τω όρει φυγάδων καὶ Πελοποννησίων αὐτόσε νήες έξήκοντα παρεπεπλεύκεσαν τοις έν τφ όρει τιμωροί, καὶ λιμοῦ όντος μεγάλου εν τη πόλει νομίζοντες κατασχήσειν ραδίως τὰ πρώγματα. Δημοσθένει δε, όντι ιδιώτη μετα την αναχώρησιν την έξ 'Ακαρνανίας, αυτώ δεηθέντι είπον χρησθαι ταίς ναυσὶ ταύταις, ἡν βούληται, περὶ τὴν Πελοπόννησον. 3. καὶ ώς εγένοντο πλέοντες κατά την Λακωνικήν, καὶ έπυνθώνοντο ότι αι νήες εν Κερκύρα ήδη είσι των Πελοπουνησίων, ὁ μὲν Εὐρυμέδων καὶ Σοφοκλής ήπείγοντο ές την Κέρκυραν, ὁ δὲ Δημοσθένης ἐς τὴν Πύλον πρῶτον έκέλευε σχόντας αὐτοὺς καὶ πράξαντας αἱ δεῖ τὸν πλοῦν ποιείσθαι · άντιλεγόντων δε, κατά τύχην χειμων έπιγενόμενος κατήνεγκε τὰς ναῦς ἐς τὴν Πύλον. 4. καὶ ὁ Δημοσθένης εὐθὺς ἢξίου τειχίζεσθαι τὸ χωρίον, — ἐπὶ τούτφ

γὰρ ξυνέπλευσε, — καὶ ἀπέφαινε πολλην εὐπορίαν ξύλων τε καὶ λίθων, καὶ φύσει καρτερον ον καὶ ἐρῆμον αὐτό τε καὶ ἐπὶ πολὺ τῆς χώρας · ἀπέχει γὰρ σταδίους μάλιστα ή Πύλος της Σπάρτης τετρακοσίους, καὶ έστιν έν τη Μεσσηνία ποτε ούση γή, καλούσι δε αὐτὴν οί Λακεδαιμόνιοι Κορυφάσιον. οι δε πολλας έφασαν είναι ακρας ερήμους της Πελοποννήσου, ην βούληται καταλαμβάνων την πόλιν δαπανάν. 5. ώς δε οὐκ ἔπειθεν οὖτε τοὺς στρατηγούς ούτε τούς στρατιώτας, ύστερον καὶ τοῖς ταξιάρχοις κοινώσας, ήσύχαζεν ύπο απλοίας, μέχρι αυτοίς τοίς στρατιώταις σχολάζουσιν όρμη ἐπέπεσε περιστασιν ἐκτειχίσαι τὸ χωρίου. καὶ ἐγχειρήσαντες εἰργάζοντο, σιδήρια μεν λιθουργα ούκ έχοντες, λογάδην δε φέροντες λίθους, καὶ ξυνετίθεσαν ώς εκαστόν τι ξυμβαίνοι καὶ τὸν πηλον, εί που δέοι χρησθαι, αγγείων απορία έπὶ τοῦ νώτου έφερον, έγκεκυφότες τε ώς μάλιστα μέλλοι έπιμένειν, καὶ τὼ χειρε ές τουπίσω ξυμπλέκοντες, όπως μη αποπίπτοι. 6. παντί τε τρόπω ηπείγουτο φθηναι τους Λακεδαιμονίους τὰ έπιμαχώτατα έξεργασάμενοι πρὶν ἐπιβοηθήσαι το γὰρ πλέον τοῦ χωρίου αὐτὸ καρτερὸν ὑπῆρχε, καὶ οὐδὲν ἔδει τείχους. οί δε εορτήν τινα έτυχον άγοντες, καὶ άμα πυνθανόμενοι έν ολιγωρία έποιοῦντο, ώς όταν εξέλθωσιν ή ούχ ύπομενοῦντας σφας ἡ ραδίως ληψόμενοι βία καί τι καὶ αὐτοὺς ο στρατός έτι έν ταις 'Αθήναις ων επέσχεν. τειχίσαντες δὲ οἱ ᾿Αθηναῖοι τοῦ χωρίου τὰ πρὸς ἤπειρον καὶ ἃ μάλιστα έδει εν ήμεραις εξ, τον μεν Δημοσθένην μετά νεών πέντε αὐτοῦ φύλακα καταλείπουσιν, ταῖς δὲ πλείοσι ναυσὶ τὸν ἐς την Κέρκυραν πλούν καὶ Σικελίαν ήπείγοντο. 7. οἱ δ' ἐν τη Αττική όντες Πελοποννήσιοι, ως επύθοντο της Πύλου κατειλημμένης, ανεχώρουν κατά τάχος επ' οίκου, νομίζοντες μεν οί Λακεδαιμόνιοι καὶ Αγις ὁ βασιλεὺς οἰκεῖον σφίσι τὸ

περὶ τὴν Πύλον · ἄμα δὲ πρῷ ἐσβαλόντες, καὶ τοῦ σίτου ἔτι χλωροῦ ὅντος, ἐσπάνιζον τροφῆς τοῖς πολλοῖς, χειμών τε ἐπιγενόμενος μείζων παρὰ τὴν καθεστηκυῖαν ὥραν ἐπίεσε τὸ στράτευμα. ὥστε πολλαχόθεν ξυνέβη ἀναχωρῆσαί τε θᾶσσον αὐτοὺς καὶ βραχυτάτην γενέσθαι τὴν ἐσβολὴν ταύτην · ἡμέρας γὰρ πεντεκαίδεκα ἔμειναν ἐν τῆ ᾿Αττικῆ.

8. 'Αναχωρησάντων δε των εκ της 'Αττικής Πελοποννησίων, οι Σπαρτιάται αυτοί μέν και οι έγγύτατα των περιοίκων εὐθὺς ἐβοήθουν ἐπὶ τὴν Πύλον, τῶν δὲ ἄλλων Λακεδαιμονίων βράδυτέρα εγίγνετο ή έφοδος, άρτι άφιγμένων ἀφ' έτέρας στρατιάς. περιήγγελλον δε καὶ κατά την Πελοπόννησον βοηθείν ότι τάχιστα έπὶ Πύλον, καὶ έπὶ τὰς ἐν τῆ Κερκύρα ναῦς σφῶν τὰς έξήκοντα ἔπεμψαν, αὶ ύπερενεχθείσαι τον Λευκαδίων ἰσθμον, καὶ λαθούσαι τὰς έν Ζακύνθω Αττικάς ναθς, άφικνοθνται έπλ Πύλον παρήν δὲ ήδη καὶ ὁ πεζὸς στρατός. Δημοσθένης δὲ, προσπλεόν των έτι των Πελοποννησίων, ύπεκπέμπει φθάσας δύο ναῦς άγγείλαι Εύρυμέδουτι καὶ τοίς έν ταίς ναυσίν έν Ζακύνθω Αθηναίοις παρείναι, ώς τοῦ χωρίου κινδυνεύοντος. καὶ αἰ μεν νήες κατά τάχος έπλεον κατά τά έπεσταλμένα ύπο Δημοσθένους • 9. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι παρεσκευάζοντο ώς τῷ τειχίσματι προσβαλοῦντες κατά τε γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, έλπίζοντες ραδίως αιρήσειν οικοδόμημα δια ταχέων είργασμένον, καὶ ἀνθρώπων ολίγων ἐνόντων. προσδεχόμενοι δε καὶ τὴν ἀπὸ Ζακύνθου τῶν Αττικῶν νεῶν βοήθειαν, έν νώ είχου, ην άρα μη πρότερον έλωσι, καὶ τοὺς ἔσπλους τοῦ λιμένος ἐμφράξαι, ὅπως μὴ ἢ τοῖς ᾿Αθηναίοις έφορμίσασθαι ές αὐτόν. 10. ή γὰρ νῆσος ή Σφακτηρία καλουμένη, τόν τε λιμένα, παρατείνουσα καὶ έγγὺς ἐπικειμένη, έχυρον ποιεί και τους έσπλους στενούς, τή μεν δυοίν νεοίν διάπλουν κατὰ τὸ τείχισμα τῶν ᾿Αθηναίων καὶ τὴν Πύλον, τῆ δὲ πρὸς τὴν ἄλλην ἤπειρον ὀκτὰ ἡ ἐννέα · ὑλώδης τε καὶ ἀτριβὴς πᾶσα ὑπ᾽ ἐρημίας ἦν, καὶ μέγεθος περὶ
πεντεκαίδεκα σταδίους μάλιστα. τοὺς μὲν οὖν ἔσπλους
ταὶς ναυσὶν ἀντιπρώροις βύζην κλήσειν ἔμελλον · τὴν δὲ
νῆσον ταύτην φοβούμενοι μὴ ἐξ αὐτῆς τὸν πόλεμον σφίσι
ποιῶνται, ὁπλίτας διεβίβασαν ἐς αὐτὴν καὶ παρὰ τὴν
ἤπειρον ἄλλους ἔταξαν.

11. Δημοσθένης δε, δρών τους Λακεδαιμονίους μέλλοντας προσβάλλειν ναυσί τε αμα καὶ πεζώ, παρεσκευάζετο καὶ αὐτὸς, καὶ τὰς τριήρεις αίπερ ήσαν αὐτῷ ἀπὸ των καταλειφθεισων ανασπάσας ύπο το τείχισμα προσεσταύρωσεν, καὶ τοὺς ναύτας ἐξ αὐτῶν ὥπλισεν ἀσπίσι τε φαύλαις καὶ οἰσυΐναις ταῖς πολλαῖς οὐ γὰρ ἦν ὅπλα ἐν χωρίω ἐρήμω πορίσασθαι, άλλα καὶ ταῦτα ἐκ ληστρικῆς Μεσσηνίων τριακοντόρου καὶ κέλητος έλαβον, οὶ έτυχον παραγενόμενοι. 12. όπλιταί τε των Μεσσηνίων τούτων ώς τεσσαράκοντα έγενοντο, οίς έχρητο μετα των άλλων. τους μεν ούν πολλούς των τε αόπλων και ωπλισμένων έπι τὰ τετειχισμένα μάλιστα καὶ έχυρὰ τοῦ χωρίου πρὸς τὴν ήπειρου έταξε, προειπων αμύνασθαι τον πεζον, ην προσβάλλη · αὐτὸς δὲ, ἀπολεξάμενος ἐκ πάντων ἑξήκοντα ὁπλίτας καὶ τοξότας ολίγους, έχώρει έξω τοῦ τείχους έπὶ τὴν θάλασσαν, ή μάλιστα έκείνους προσεδέχετο πειράσειν ἀποβαίνειν.

13. Οι δε Λακεδαιμόνιοι, ἄραντες, τῷ τε κατὰ γῆν στρατῷ προσέβαλλον τῷ τειχίσματι καὶ ταῖς ναυσὶν ἄμα, οὕσαις τεσσαράκοντα καὶ τρισίν · ναύαρχος δε αὐτῶν ἐπέπλει Θρασυμηλίδας ὁ Κρατησικλέους, Σπαρτιάτης · προσέβαλλε δε ἦπερ ὁ Δημοσθένης προσεδέχετο. καὶ οἱ μὲν ᾿Αθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν, ἔκ τε γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης,

ημύνοντο · οί δε κατ' ολίγας ναθς διελόμενοι, διότι οὐκ ἦν πλείοσι προσσχείν, καὶ άναπαύοντες εν τῷ μέρει, τοὺς έπίπλους έποιούντο, προθυμία τε πάση χρώμενοι καὶ παρακελευσμώ, εί πως ωσάμενοι έλοιεν το τείχισμα. 14. πάντων δε φανερώτατος Βρασίδας εγένετο. τριηραρχων γὰρ, καὶ όρων τοῦ χωρίου χαλεποῦ ὅντος τοὺς τριηράρχους καὶ κυβερνήτας, εἶ τη καὶ δοκοίη δυνατον εἶναι σχείν, αποκνούντας καὶ φυλασσομένους των νεων μη ξυντρίψωσιν, έβόα λέγων ώς ούκ είκος είη, ξύλων φειδομένους, τους πολεμίους εν τη χώρα περιιδείν τείχος πεποιημένους, άλλα τώς τε σφετέρας ναυς βιαζομένους την απόβασιν καταγνύναι ἐκέλευεν, καὶ τοὺς ξυμμάχους μη ἀποκνήσαι αντί μεγάλων εύεργεσιών τὰς ναῦς τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ παρόντι ἐπιδοῦναι, ὀκείλαντας δὲ καὶ παντὶ τρόπῳ άποβάντας, των τε άνδρων καὶ τοῦ χωρίου κρατήσαι. 15. καὶ ὁ μὲν τούς τε ἄλλους τοιαῦτα ἐπέσπερχεν, καὶ τὸν έαυτοῦ κυβερνήτην ἀναγκάσας ὀκείλαι τὴν ναῦν, ἐχώρει ἐπὶ την αποβάθραν καὶ πειρώμενος αποβαίνειν, ανεκόπη ύπὸ των 'Αθηναίων, καὶ τραυματισθείς πολλά έλειποψύχησέ τε καὶ πεσόντος αὐτοῦ ἐς τὴν παρεξειρεσίαν ἡ ἀσπὶς περιερρύη ές την θάλασσαν, καὶ έξενεχθείσης αυτής ές την γην, οί 'Αθηναίοι ανελόμενοι ύστερον προς το τροπαίον έχρήσαντο δ έστησαν της προσβολής ταύτης. οί δ' άλλοι προύθυμοῦντο μεν, ἀδύνατοι δ' ήσαν ἀποβήναι, τῶν τε χωρίων χαλεπότητι καὶ τῶν Αθηναίων μενόντων καὶ οὐδὲν ύποχωρούντων. 16. ές τοῦτό τε περιέστη ή τύχη, ώστε ' Αθηναίους μεν έκ γης τε καὶ ταύτης Λακωνικής άμύνεσθαι έκείνους έπιπλέοντας, Λακεδαιμονίους δε έκ νεών τε καὶ ές την έαυτων πολεμίαν οὖσαν ἐπ' 'Αθηναίους ἀποβαίνειν: έπὶ πολὺ γὰρ ἐποίει τῆς δόξης ἐν τῷ τότε, τοῖς μὲν ἡπειρώταις μάλιστα είναι καὶ τὰ πεζὰ κρατίστοις, τοῖς δὲ θαλασσίοις τε καὶ ταῖς ναυσὶ πλεῖστον προέγειν.

17. Ταύτην μεν ουν την ήμεραν και της ύστεραίας μέρος τι προσβολας ποιησάμενοι επέπαυντο και τη τρίτη έπὶ ξύλα ἐς μηχανὰς παρέπεμψαν τῶν νεῶν τινας ἐς Ασίνην, ελπίζουτες το κατά τον λιμένα τείχος ύψος μεν έχειν, αποβάσεως δε μάλιστα ούσης έλειν μηχαναίς. έν τούτφ δε αί έκ της Ζακύνθου νηςς των Αθηναίων παραγίγνονται πεντήκοντα · προσεβοήθησαν γὰρ τῶν τε φρουρίδων τινές αὐτοῖς τῶν ἐκ Ναυπάκτου καὶ Χῖαι τέσσαρες. ώς δε είδον τήν τε ήπειρον όπλιτων περίπλεων τήν τε νήσον, έν τε τῷ λιμένι οὖσας τὰς ναῦς καὶ οὐκ ἐκπλεούσας, απορήσαντες όπη καθορμίσωνται, τότε μεν ες Πρωτην την νησον, η ού πολύ απέχει, έρημος ούσα, έπλευσαν καὶ ηὐλίσαντο, τῆ δ' ὑστεραία παρασκευασάμενοι ώς ἐπὶ ναυμαχίαν ανήγοντο, ην μεν αντεκπλείν εθέλωσι σφίσιν ές την εύρυχωρίαν, εἰ δὲ μη, ώς αὐτοὶ ἐπεσπλευσούμενοι. καὶ οι μεν οὖτε ἀντανήγοντο, οὖτε ἃ διενοήθησαν, φράξαι τοὺς ἔσπλους, ἔτυχον ποιήσαντες, ήσυχάζοντες δ' έν τῆ γη τάς τε ναθς επλήρουν και παρεσκευάζοντο, ην έσπλεη τις, ώς εν τῷ λιμένι ὅντι οὐ σμικρῷ ναυμαχήσοντες. 18. οί δ' 'Αθηναίοι γνόντες καθ' εκάτερον τον έσπλουν ώρμησαν έπ' αὐτοὺς, καὶ τὰς μεν πλείους καὶ μετεώρους ήδη των νεων καὶ ἀντιπρώρους προσπεσόντες ές φυγην κατέστησαν, καὶ ἐπιδιώκοντες ώς διὰ βραχέος ἔτρωσαν μεν πολλάς, πέντε δ' έλαβον καὶ μίαν τούτων αὐτοῖς ἀνδράσιν ταις δε λοιπαις εν τη γη καταπεφευγυίαις ενέβαλλου. αί δε καὶ πληρούμεναι ἔτι πρὶν ἀνάγεσθαι ἐκόπτοντο. καί τινας καὶ ἀναδούμενοι κενας είλκον, των ἀνδρων ές φυγην ώρμημένων. 19. ά όρωντες οι Λακεδαιμόνιοι καὶ περιαλγούντες τῷ πάθει, ὅτι περ αὐτῶν οἱ ἄνδρες ἀπελαμβάνοντο εν τη νήσω, παρεβοήθουν, καὶ επεσβαίνοντες ές την θάλασσαν ξύν τοις οπλοις άνθειλκον επιλαμβανόμενοι

των νεων καὶ ἐν τούτω κεκωλῦσθαι ἐδόκει ἔκαστος ῷ μή τινι καὶ αὐτὸς ἔργω παρῆν. ἐγένετό τε ὁ θόρυβος μέγας, καὶ ἀντηλλαγμένος τοῦ ἐκατέρων τρόπου, περὶ τὰς ναῦς. οἴ τε γὰρ Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ προθυμίας καὶ ἐκπλήξεως, ώς εἰπεῖν, ἄλλο οὐδὲν ἡ ἐκ γῆς ἐναυμάχουν · οῖ τε ᾿Αθηναῖοι κρατοῦντες, καὶ βουλόμενοι τῆ παρούση τύχη ὡς ἐπὶ πλεῖστον ἐπεξελθεῖν, ἀπὸ νεων ἐπεζομάχουν. πολύν τε πόνον παρασχόντες ἀλλήλοις καὶ τραυματίσαντες, διεκρίθησαν, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰς κενὰς ναῦς πλὴν τῶν τὸ πρῶτον ληφθεισῶν διέσωσαν. καταστάντες δὲ ἐκάτεροι ἐς τὸ στρατόπεδον, οἱ μὲν τροπαῖόν τε ἔστησαν καὶ νεκροὺς ἀπέδοσαν καὶ ναυαγίων ἐκράτησαν, καὶ τὴν νῆσον εὐθὺς περιέπλεον, καὶ ἐν ψυλακῆ εἶχον ὡς τῶν ἀνδρῶν ἀπειλημμένων · οἱ δ᾽ ἐν τὴ ἡπείρω Πελοποννήσιοι καὶ ἀπὸ πάντων ἤδη βεβοηθηκότες ἔμενον κατὰ χώραν ἐπὶ τῆ Πύλω.

20. Ές δὲ τὴν Σπάρτην ώς ἡγγέλθη τὰ γεγενημένα περὶ Πύλον, ἔδοξεν αὐτοῖς, ώς ἐπὶ ξυμφορά μεγάλη, τὰ τέλη καταβώντας ές το στρατόπεδου βουλεύειν, παραχρήμα όρωντας, δ τι αν δοκή. και ώς είδον αδύνατον δυ τιμωρείν τοις ανδράσι, και κινδυνεύειν ούκ έβούλοντο ή ύπο λιμού τι παθείν αὐτοὺς ἡ ὑπὸ πλήθους βιασθέντας κρατηθηναι, έδοξεν αὐτοῖς, πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν 'Αθηναίων, ην έθέλωσι, σπονδάς ποιησαμένους τὰ περὶ Πύλον, ἀποστείλαι ές τὰς 'Αθήνας πρέσβεις περὶ ξυμβάσεως, καὶ τους άνδρας ώς τάχιστα πειρασθαι κομίσασθαι. 21. δεξαμένων δε των στρατηγών τον λόγον, εγίγνοντο σπονδαί τοιαίδε. Λακεδαιμονίους μεν τας ναυς έν αξς έναυμάγησαν καὶ τὰς ἐν τῆ Λακωνική πάσας, ὅσαι ἦσαν μακραὶ, παραδουναι κομίσαντας ές Πύλον 'Αθηναίοις, και όπλα μη έπιφέρειν τῷ τειχίσματι μήτε κατὰ γῆν μήτε κατὰ θάλασσαν, 'Αθηναίους δε τοις έν τη νήσφ ανδράσι σίτον έαν τους έν

τη ηπείρφ Λακεδαιμονίους έκπεμπειν τακτον καὶ μεμαγμένον, δύο χοίνικας έκάστω 'Αττικάς άλφίτων καὶ δύο κοτύλας οίνου καὶ κρέας, θεράποντι δὲ τούτων ἡμίσεα, ταῦτα δε ορώντων των 'Αθηναίων, έσπέμπειν, και πλοίον μηδεν έσπλειν λάθρα · φυλάσσειν δε και την νησον 'Αθηναίους μηδεν ήσσον, όσα μη αποβαίνοντας, καὶ όπλα μη επιφέρειν τῷ Πελοποννησίων στρατῷ μήτε κατὰ γῆν μήτε κατὰ θάλασσαν. 22. ὅ τι δ' αν τούτων παραβαίνωσιν εκάτεροι καὶ ότιοῦν, τότε λελύσθαι τὰς σπονδάς. ἐσπεῖσθαι δὲ αὐτὰς μέχρι οδ ἐπανέλθωσιν οἱ ἐκ τῶν ᾿Αθηνῶν Λακεδαιμονίων πρέσβεις · ἀποστείλαι δὲ αὐτοὺς τριήρει 'Αθηναίους καὶ πάλιν κομίσαι. ἐλθόντων δὲ, τάς τε σπονδὰς λελύσθαι ταύτας, καὶ τὰς ναῦς ἀποδοῦναι 'Αθηναίους ὁμοίας οΐασπερ αν παραλάβωσιν. αι μεν σπονδαι επι τούτοις έγενουτο, καὶ αἱ νῆες παρεδόθησαν οὖσαι περὶ έξήκοντα, καὶ οἱ πρέσβεις ἀπεστάλησαν. . . .

23. Οι μεν οὖν Λακεδαιμόνιοι τοσαῦτα εἶπον, νομίζοντες τοὺς ᾿Αθηναίους ἐν τῷ πρὶν χρόνφ σπονδῶν μὲν ἐπιθυμεῖν, σφῶν δὲ ἐναντιουμένων κωλύεσθαι, διδομένης δὲ εἰρήνης ἀσμένως δέξεσθαί τε καὶ τοὺς ἄνδρας ἀποδώσειν. οι δὲ τὰς μὲν σπονδὰς, ἔχοντες τοὺς ἄνδρας ἐν τῆ νήσφ, ἤδη σφίσιν ἐνόμιζον ἐτοίμους εἶναι, ὁπόταν βούλωνται, ποιεῖσθαι πρὸς αὐτοὺς, τοῦ δὲ πλέονος ὡρέγοντο. 24. μάλιστα δὲ αὐτοὺς ἐνῆγε Κλέων ὁ Κλεαινέτου, ἀνὴρ δημαγωγὸς κατ ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὧν καὶ τῷ πλήθει πιθανώτατος καὶ ἔπεισεν ἀποκρίνασθαι ὡς χρὴ τὰ μὲν ὅπλα καὶ σφᾶς αὐτοὺς τοὺς ἐν τῆ νήσφ παραδόντας πρῶτον κομισθῆναι ᾿Αθήναζε, ἐλθόντων δὲ, ἀποδόντας Λακεδαιμονίους Νίσαιαν καὶ Πηγὰς καὶ Τροιζῆνα καὶ ᾿Αχαΐαν, — ἃ οὐ πολέμφ ἔλαβον ἀλλ᾽ ἀπὸ τῆς προτέρας ξυμβάσεως, ᾿Αθηναίων ξυγχωρησάντων κατὰ ξυμφορὰς καὶ ἐν τῷ τότε δεομένων

τι μάλλον σπονδών, - κομίσασθαι τοὺς ἄνδρας, καὶ σπονδας ποιήσασθαι όπόσον αν δοκή χρόνον αμφοτέροις. 25. οί δὲ πρὸς μὲν τὴν ἀπόκρισιν οὐδὲν ἀντείπον, ξυνέδρους δε σφίσιν εκέλευον ελέσθαι, οίτινες λέγοντες καὶ ακούοντες περί έκαστου ξυμβήσονται κατα ήσυχίαν δ τι αν πείθωσιν αλλήλους. Κλέων δε ένταῦθα δη πολύς ενέκειτο, λέγων γιγνώσκειν μεν καὶ πρότερον οὐδεν εν νῷ ἔχοντας δίκαιον αὐτοὺς, σαφες δ' είναι καὶ νῦν, οἴτινες τῷ μεν πλήθει οὐδεν εθέλουσιν εἰπεῖν, ὀλίγοις δε ἀνδράσι ξύνεδροι βούλονται γίγνεσθαι· άλλὰ εἶ τι ύγιὲς διανοοῦνται, λέγειν εκέλευσεν άπασιν. ορώντες δε οι Λακεδαιμόνιοι ούτε σφίσιν οδόν τε ον εν πλήθει είπειν, εί τι και ύπο της ξυμφορας έδόκει αὐτοις ξυγχωρείν, μη ές τους ξυμμάχους διαβληθωσιν εἰπόντες καὶ οὐ τυχόντες, οὖτε τοὺς 'Αθηναίους έπὶ μετρίοις ποιήσοντας α προυκαλούντο, ανεχώρησαν έκ τῶν 'Αθηνῶν ἄπρακτοι. 26. ἀφικομένων δὲ αὐτῶν, διελύουτο εύθυς αί σπουδαὶ αί περὶ Πύλον, καὶ τὰς ναῦς οί Λακεδαιμόνιοι ἀπήτουν, καθάπερ ξυνέκειτο · οί δ' 'Αθηναίοι έγκλήματα έχοντες - έπιδρομήν τε τώ τειχίσματι παράσπουδου καὶ άλλα οὐκ άξιόλογα δοκοῦντα είναι — οὐκ ιλπεδίδοσαν, λσχυριζόμενοι ότι δη είρητο, έαν και ότιοῦν παραβαθή, λελύσθαι τὰς σπονδάς. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι αντέλεγον τε καὶ, ἀδίκημα ἐπικαλέσαντες τὸ τῶν νεῶν, άπελθόντες ες πόλεμον καθίσταντο. 27. καὶ τὰ περὶ Πύλον ὑπ' ἀμφοτέρων κατὰ κράτος ἐπολεμεῖτο, 'Αθηναῖοι μεν δυοίν νεοίν έναντίαιν αεί την νήσον περιπλέοντες τής ήμέρας, - της δε νυκτος καὶ απασαι περιώρμουν, πλην τὰ προς το πέλαγος, όπότε ἄνεμος είη καὶ έκ τῶν Αθηνῶν αυτοίς είκοσι νήες άφικοντο ές την φυλακην, ώστε αι πάσαι έβδομήκοντα έγένοντο, - Πελοποννήσιοι δε έν τη ηπείρω στρατοπεδευόμενοι καὶ προσβολάς ποιούμενοι τῷ τείχει,

σκοπούντες καιρον εί τις παραπέσοι ώστε τους ανδρας σωσαι.

28. Έν δὲ τῆ Πύλφ ἔτι ἐπολιόρκουν τοὺς ἐν τῆ νήσφ Λακεδαιμονίους οἱ 'Αθηναίοι, καὶ τὸ ἐν τῆ ἡπείρφ στρατόπεδον των Πελοποννησίων κατά χώραν έμενεν, επίπονος δ' ην τοις 'Αθηναίοις ή φυλακή σίτου τε απορία και ύδατος ού γάρ ἦν κρήνη ὅτι μὴ μία ἐν αὐτῆ τῆ ἀκροπόλει της Πύλου, καὶ αὕτη οὐ μεγάλη, ἀλλὰ διαμώμενοι τὸν κάχληκα οι πλείστοι έπι τη θαλάσση έπινον οίον είκος ύδωρ. στενοχωρία τε έν ολίγω στρατοπεδευομένοις έγίγνετο · καὶ τῶν νεῶν οὐκ έχουσῶν ὅρμον, αἱ μὲν σῖτον ἐν τῆ γη ήρουντο κατά μέρος, αί δὲ μετέωροι ώρμουν. 29. άθυμίαν τε πλείστην ό χρόνος παρείχε παρά λόγον επιγιγνόμενος, οθς φοντο ήμερων ολίγων έκπολιορκήσειν, έν νήσφ τε έρήμη καὶ ΰδατι άλμυρῷ χρωμένους. αἴτιον δὲ ἢν οί Λακεδαιμόνιοι, προειπόντες ές την νήσον εσάγειν σίτόν τε τον βουλόμενον άληλεσμένον και οίνον και εί τι άλλο βρώμα, οίον αν ές πολιορκίαν ξυμφέρη, τάξαντες άργυρίου πολλού, καὶ τῶν Είλώτων τῷ ἐσαγαγόντι ἐλευθερίων ὑπισχυούμενοι. καὶ ἐσῆγον ἄλλοι τε παρακινδυνεύοντες καὶ μάλιστα οἱ Είλωτες, ἀπαίροντες ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου οπόθεν τύχοιεν, καὶ καταπλέοντες έτι νυκτὸς ές τὰ πρὸς τὸ πέλαγος τῆς νήσου. 30. μάλιστα δὲ ἐτήρουν ἀνέμφ καταφέρεσθαι · ράον γάρ την φυλακην των τριήρων έλάνθανου, όπότε πνεθμα έκ πόντου είη · άπορον γὰρ εγίγνετο περιορμείν, τοίς δε άφειδης ό κατάπλους καθεστήκει. έπώκελλον γὰρ τὰ πλοία τετιμημένα χρημάτων, καὶ οί όπλιται περί τὰς κατάρσεις της νήσου εφύλασσον. δσοι δὲ γαλήνη κινδυνεύσειαν ήλίσκοντο. ἐσένεον δὲ καὶ κατὰ τον λιμένα κολυμβηταὶ ΰφυδροι, καλωδίω έν ἀσκοῖς έφέλκουτες μήκωνα μεμελιτωμένην καὶ λίνου σπέρμα κεκομμένον · ὧν τὸ πρῶτον λανθανόντων, φυλακαὶ ὕστερον ἐγένοντο · παντί τε τρόπφ ἐκάτεροι ἐτεχνῶντο, οἱ μὲν ἐσπέμπειν τὰ σιτία, οἱ δὲ μὴ λανθάνειν σφᾶς.

31. Έν δε ταις 'Αθήναις πυνθανόμενοι περί της στρατιας, ότι ταλαιπωρείται και σίτος τοις έν τη νήσφ ότι έσπλεί, ηπόρουν καὶ έδεδοίκεσαν μη σφών χειμών την φυλακην επιλάβοι. πάντων δε εφοβούντο μάλιστα τούς Λακεδαιμονίους, δτι έχοντάς τι ισχυρον αυτούς ενόμιζον ουκέτι σφίσιν επικηρυκεύεσθαι καὶ μετεμέλοντο τὰς σπονδάς οὐ δεξάμενοι. 32. Κλέων δὲ, γνοὺς αὐτῶν τὴν ές αυτον υποψίαν περί της κωλύμης της ξυμβάσεως, οὐ τάληθη έφη λέγειν τους έξαγγέλλοντας. παραινούντων δε των άφιγμένων, εί μη σφίσι πιστεύουσι, κατασκόπους τινας πέμψαι, ήρεθη κατάσκοπος αυτός μετά Θεογένους ύπο 'Αθηναίων καὶ γνούς ὅτι ἀναγκασθήσεται ἡ ταὐτά λέγειν οίς διέβαλλεν η τάναντία είπων ψευδης φανήσεσθαι, παρήνει τοις 'Αθηναίοις, όρων αυτούς καὶ ώρμημένους τι τὸ πλέον τη γνώμη στρατεύειν, ώς χρη κατασκόπους μεν μη πέμπειν μηδε διαμέλλειν καιρον παριέντας, εὶ δὲ δοκεῖ αὐτοῖς ἀληθη εἶναι τὰ ἀγγελλόμενα, πλεῖν ἐπὶ τους άνδρας. καὶ ές Νικίαν τον Νικηράτου στρατηγον οντα απεσήμαινεν, έχθρος ων και επιτιμών, ράδιον είναι παρασκευή, εἰ ἄνδρες εἶεν οἱ στρατηγοὶ, πλεύσαντας λαβείν τους έν τη νήσω, καὶ αὐτός γ' αν, εί ήρχεν, ποιήσαι τοῦτο.

33. 'Ο δὲ Νικίας, τῶν τε 'Αθηναίων τι ὑποθορυβησάντων ἐς τὸν Κλέωνα, ὅ τι οὐ καὶ νῦν πλέει εἰ ῥάδιόν γε αὐτῷ φαίνεται, καὶ ἄμα ὁρῶν αὐτὸν ἐπιτιμῶντα, ἐκέλευεν ἤντινα βούλεται δύναμιν λαβόντα τὸ ἐπὶ σφᾶς εἶναι ἐπιχειρεῖν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρώτον, οἰόμενος αὐτὸν λόγῷ μόνον ἀφιέναι, ἐτοῖμος ἦν · γνοὺς δὲ τῷ ὄντι παραδωσείοντα, ἀνε-

χώρει, καὶ οὐκ ἔφη αὐτὸς ἀλλ' ἐκείνον στρατηγείν, δεδιώς ήδη, καὶ οὐ κὰν οἰόμενός οἱ αὐτὸν τολμήσαι ὑποχωρήσαι. αὐθις δὲ ὁ Νικίας ἐκέλευε, καὶ ἐξίστατο τῆς ἐπὶ Πύλω άρχης, καὶ μάρτυρας τους 'Αθηναίους ἐποιείτο. 34. οί δὲ, οίον όχλος φιλεί ποιείν, όσφ μαλλον ο Κλέων υπέφευγε τον πλούν καὶ εξανεχώρει τὰ εἰρημένα, τόσφ ἐπεκελεύοντο τῷ Νικία παραδιδόναι την άρχην, καὶ ἐκείνο ἐπεβόων πλείν. ὥστε οὐκ ἔχων ὅπως τῶν εἰρημένων ἔτι ἐξαπαλλαγή, ὑφίσταται τὸν πλοῦν, καὶ παρελθών οὖτε φοβεῖσθαι έφη Λακεδαιμονίους, πλεύσεσθαί τε λαβων έκ μεν της πόλεως οὐδένα, Λημνίους δε καὶ Ίμβρίους τοὺς παρόντας, καὶ πελταστάς οἱ ήσαν έκ τε Αἴνου βεβοηθηκότες, καὶ άλλοθεν τοξότας τετρακοσίους · ταῦτα δὲ ἔχων, ἔφη, πρὸς τοις εν Πύλω στρατιώταις, εντός ήμερων είκοσιν ή άξειν Λακεδαιμονίους ζώντας η αυτού αποκτενείν. τοις δε 'Αθηναίοις ένέπεσε μέν τι καὶ γέλωτος τῆ κουφολογία αὐτοῦ · ασμένοις δ' δμως εγίγνετο τοις σώφροσι τῶν ανθρώπων, λογιζομένοις δυοίν άγαθοίν του έτέρου τεύξεσθαι, ή Κλέωνος ἀπαλλαγήσεσθαι (δ μαλλον ἤλπιζον), ἡ σφαλείσι γνώμης Λακεδαιμονίους σφίσι χειρώσασθαι.

35. Καὶ πάντα διαπραξάμενος ἐν τῆ ἐκκλησία, καὶ ψηφισαμένων ᾿Αθηναίων αὐτῷ τὸν πλοῦν, τῶν τε ἐν Πύλῷ στρατηγῶν ἔνα προσελόμενος, Δημοσθένην, τὴν ἀναγωγὴν διὰ τάχους ἐποιεῖτο. τὸν δὲ Δημοσθένην προσέλαβε πυνθανόμενος τὴν ἀπόβασιν αὐτὸν ἐς τὴν νῆσον διανοεῖσθαι. οἱ γὰρ στρατιῶται, κακοπαθοῦντες τοῦ χωρίου τῆ ἀπορία, καὶ μᾶλλον πολιορκούμενοι ἡ πολιορκοῦντες, ὅρμηντο διακινδυνεῦσαι. καὶ αὐτῷ ἔτι ῥώμην καὶ ἡ νῆσος ἐμπρησθεῖσα παρέσχεν. πρότερον μὲν γὰρ αὐτῆς οὕσης ὑλώδους ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἀτριβοῦς διὰ τὴν ἀεὶ ἐρημίαν, ἐφοβεῖτο, καὶ πρὸς τῶν πολεμίων τοῦτο ἐνόμιζε μᾶλλον εἶναι· πολλῷ

γὰρ ἃν στρατοπέδω ἀποβάντι ἐξ ἀφανοῦς χωρίου προσβάλλοντας αὐτοὺς βλάπτειν. 36. τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀναγκασθέντων διὰ τὴν στενοχωρίαν τῆς νήσου τοῖς ἐσχάτοις προσίσχοντας ἀριστοποιεῖσθαι διὰ προφυλακῆς, καὶ ἐμπρήσαντός τινος κατὰ μικρὸν τῆς ὕλης ἄκοντος, [καὶ] ἀπὸ τούτου πνεύματος ἐπιγενομένου τὸ πολὺ αὐτῆς ἔλαθε κατακαυθέν. οὕτω δὴ τούς τε Λακεδαιμονίους μᾶλλον κατιδῶν πλείους ὄντας (ὑπονοῶν πρότερον ἐλάσσοσι τὸν σῖτον αὐτοὺς ἐσπέμπειν) τήν τε νῆσον εὐαποβατωτέραν οὖσαν, τότε — ὡς ἐπ' ἀξιόχρεων τοὺς ᾿Αθηναίους μᾶλλον σπουδὴν ποιεῖσθαι — τὴν ἐπιχείρησιν παρεσκευάζετο, στρατιάν τε μεταπέμπων ἐκ τῶν ἐγγὺς ξυμμάχων, καὶ τὰ ἄλλα ἐτοιμάζων.

37. Κλέων δε, εκείνω τε προπέμψας άγγελον ως ήξων, καὶ έχων στρατιὰν ἣν ήτήσατο, ἀφικνείται ἐς Πύλον. καὶ άμα γενόμενοι πέμπουσι πρώτον ές τὸ έν τῆ ἡπείρφ στρατόπεδον κήρυκα, προκαλούμενοι εί βούλοιντο άνευ κινδύνου τους εν τη νήσφ ανδρας σφίσι τά τε ὅπλα καὶ σφας αὐτους κελεύειν παραδούναι, έφ' ῷ φυλακῆ τῆ μετρία τηρήσονται, έως ἄν τι περὶ τοῦ πλέονος ξυμβαθή. οὐ προσδεξαμένων δὲ αὐτῶν, μίαν μὲν ἡμέραν ἐπέσχον, τῆ δ' ὑστεραία ανηγάγοντο μεν νυκτος επ' ολίγας ναθς, τους όπλίτας πάντας επιβιβάσαντες, προ δε της εω ολίγον απέβαινον της υήσου έκατέρωθεν, έκ τε τοῦ πελάγους καὶ πρὸς τοῦ λιμένος, οκτακόσιοι μάλιστα όντες όπλιται, και έχώρουν δρόμφ έπὶ τὸ πρώτον φυλακτήριον της νήσου. 38. ώδε γὰρ διετετάχατο · ἐν ταύτη μὲν τῆ πρώτη φυλακῆ ὡς τριάκοντα ησαν όπλίται, μέσον δὲ καὶ όμαλώτατόν τε καὶ περὶ τὸ ύδωρ οἱ πλείστοι αὐτῶν καὶ Ἐπιτάδας ὁ ἄρχων εἶχεν, μέρος δέ τι οὐ πολὺ αὐτὸ τοὖσχατον ἐφύλασσε τῆς νήσου τὸ πρὸς τὴν Πύλον, ὁ ἢν ἔκ τε θαλάσσης ἀπόκρημνον καὶ

έκ της γης ηκιστα επίμαχου· καὶ γάρ τι καὶ ἔρυμα αὐτόθι ην παλαιον λίθων λογάδην πεποιημένου, δ ενόμιζου σφίσιν ώφέλιμον αν είναι, εἰ καταλαμβάνοι ἀναχώρησις βιαιοτέρα.

39. Ούτω μεν τεταγμένοι ήσαν. οί δε 'Αθηναίοι τους ΄ μεν πρώτους φύλακας, οίς επέδραμον, εὐθὺς διαφθείρουσιν έν τε ταις εύναις έτι, αναλαμβάνοντας τὰ ὅπλα, καὶ λαθόντες την ἀπόβασιν, ολομένων αὐτῶν τὰς ναῦς κατὰ τὸ έθος ες έφορμον της νυκτός πλείν. αμα δε έφ γιγνομένη καὶ ὁ ἄλλος στρατὸς ἀπέβαινου, ἐκ μὲν νεῶν έβδομήκοντα καὶ ὀλίγφ πλειόνων πάντες πλην θαλαμίων, ώς έκαστοι έσκευασμένοι, τοξόται τε όκτακόσιοι καὶ πελτασταὶ οὐκ έλάσσους τούτων, Μεσσηνίων τε οἱ βεβοηθηκότες, καὶ άλλοι όσοι περὶ Πύλον κατείχον πάντες πλην των ἐπὶ τοῦ τείχους φυλάκων. 40. Δημοσθένους δε τάξαντος διέστησαν κατά διακοσίους τε καὶ πλείους, έστι δ' ή έλάσσους, των χωρίων τὰ μετεωρότατα λαβόντες, όπως ότι πλείστη απορία ή τοις πολεμίοις πανταχόθεν κεκυκλωμένοις, καὶ μη έχωσι προς δ τι αντιτάξωνται, άλλ' αμφίβολοι γίγνωνται τῶ πλήθει, εἰ μεν τοῖς πρόσθεν ἐπίοιεν, ὑπὸ τῶν κατόπιν βαλλόμενοι, εί δε τοις πλαγίοις, ύπο των έκατέρωθεν παρατεταγμένων. 41. τοιαύτη μέν γνώμη δ Δημοσθένης τό τε πρώτον την απόβασιν έπενόει καὶ έν τῷ ἔργῳ έταξεν· οί δὲ περὶ τὸν Ἐπιτάδαν, καὶ ὅπερ ἢν πλείστον των έν τη νήσφ, ως είδον τό τε πρώτον φυλακτήριον διεφθαρμένον, καὶ στρατον σφίσιν ἐπιόντα, ξυνετάξαντο καὶ. τοις όπλίταις των 'Αθηναίων έπήεσαν, βουλόμενοι ές χείρας έλθειν εξ έναντίας γὰρ οὖτοι καθεστήκεσαν, έκ πλαγίου δε οί ψιλοί και κατά νώτου. τοις μεν ουν όπλίταις. ούκ ηδυνήθησαν προσμίξαι ούδε τη σφετέρα εμπειρία χρήσασθαι· οί γὰρ ψιλοὶ έκατέρωθευ βάλλοντες είργον, καὶ

άμα ἐκείνοι οὐκ ἀντεπήεσαν ἀλλ ἡσύχαζον τοὺς δὲ ψιλοὺς, ἡ μάλιστα αὐτοῖς προσθέοντες προσκέοιντο, ἔτρεπου καὶ οἱ ὑποστρέφοντες ἡμύνοντο, ἄνθρωποι κούφως τε ἐσκευασμένοι καὶ προλαμβάνοντες ἡρδίως τῆς φυγῆς, χωρίων τε χαλεπότητι καὶ ὑπὸ τῆς πρὶν ἐρημίας τραχέων ὄντων, ἐν οἶς οἱ Δακεδαιμόνιοι οὐκ ἡδύναντο διώκειν ὅπλα ἔχοντες.

- 42. Χρόνον μεν οὖν τινα ἀλίγον οὕτω πρὸς ἀλλήλους ηκροβολίσαντο · των δε Λακεδαιμονίων οὐκέτι ὀξέως ἐπεκθείν ή προσπίπτοιεν δυναμένων, γνόντες αὐτοὺς οἱ ψιλοὶ βραδυτέρους ήδη όντας τω αμύνασθαι, . . . καταφρονήσαντες καὶ εμβοήσαντες άθρόοι ώρμησαν επ' αὐτοὺς, καὶ έβαλλον λίθοις τε καὶ τοξεύμασι καὶ ἀκοντίοις, ώς ἕκαστός τι πρόχειρου είχευ. γενομένης δε της βοης αμα τη έπιδρομη, έκπληξίς τε ενέπεσεν ανθρώποις αήθεσι τοιαύτης μάχης, καὶ ὁ κονιορτὸς τῆς ὕλης νεωστὶ κεκαυμένης έχώρει πολύς ἄνω, ἄπορόν τε ην ίδειν το προ αύτου ύπο των τοξευμάτων καὶ λίθων ἀπὸ πολλῶν ἀνθρώπων μετὰ τοῦ κονιορτοῦ ἄμα φερομένων. 43. τό τε ἔργον ἐνταῦθα χαλεπον τοις Λακεδαιμονίοις καθίστατο ούτε γαρ οί πίλοι έστεγον τὰ τοξεύματα, δοράτιά τε έναποκέκλαστο βαλλομένων, είχον τε ουδεν σφίσιν αυτοίς χρήσασθαι, αποκεκλημένοι μεν τη όψει του προοράν, ύπο δε της μείζονος βοής τῶν πολεμίων τὰ ἐν αύτοις παραγγελλόμενα οὐκ ἐσακούοντες, κινδύνου τε πανταχόθεν περιεστώτος, καὶ οὐκ ἔχοντες έλπίδα καθ' δ τι χρη αμυνομένους σωθήναι.
- 44. Τέλος δὲ, τραυματιζομένων ἤδη πολλών διὰ τὸ ἀεὶ ἐν τῷ αὐτῷ ἀναστρέφεσθαι, ξυγκλήσαντες ἐχώρησαν ἐς τὸ ἔσχατον ἔρυμα τῆς νήσου, ὁ οὐ πολὺ ἀπείχεν, καὶ τοὺς ἑαυτών φύλακας. ὡς δὲ ἐνείδοσαν, ἐνταῦθα ἤδη πολλῷ ἔτι πλέονι βοῆ τεθαρσηκότες οἱ ψιλοὶ ἐπέκειντο· καὶ τῶν

Λακεδαιμονίων ὅσοι μὲν ὑποχωροῦντες ἐγκατελαμβάνουτο ἀπέθνησκον, οἱ δὲ πολλοὶ, διαφυγόντες ἐς τὸ ἔρυμα, μετὰ τῶν ταύτη φυλάκων ἐτάξαντο παρὰ πᾶν, ὡς ἀμυνούμενοι ἢπερ ἢν ἐπίμαχον. 45. καὶ οἱ ᾿Λθηναἷοι ἐπισπόμενοι περίοδον μὲν αὐτῶν καὶ κύκλωσιν χωρίου ἰσχύϊ οὐκ εἶχον, προσιόντες δὲ ἐξ ἐναντίας ἄσασθαι ἐπειρῶντο. καὶ χρόνον μὲν πολὺν καὶ τῆς ἡμέρας τὸ πλεῖστον ταλαιπωρούμενοι ἀμφότεροι ὑπό τε τῆς μάχης καὶ δίψους καὶ ἡλίου ἀντεῖχον, πειρώμενοι οἱ μὲν ἐξελάσασθαι ἐκ τοῦ μετεώρου, οἱ δὲ μὴ ἐνδοῦναι · ῥῷον δ᾽ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἠμύναντο ἡ ἐν τῷ πρὶν, οὐκ οὖσης σφῶν τῆς κυκλώσεως ἐς τὰ πλάγια.

- 46. Ἐπειδη δὲ ἀπέραντον ην, προσελθών ὁ τῶν Μεσσηνίων στρατηγός Κλέωνι καὶ Δημοσθένει, ἄλλως ἔφη πονείν σφας · εί δε βούλονται έαυτώ δούναι των τοξοτών μέρος τι καὶ τῶν ψιλῶν, περιιέναι κατὰ νώτου αὐτοῖς ὁδῷ η αν αυτος εύρη, δοκείν βιάσασθαι την έφοδον. λαβων δε α ητήσατο, έκ του άφανους όρμήσας, ώστε μη ίδειν έκείνους, κατά τὸ ἀεὶ παρείκον τοῦ κρημνώδους της νήσου προβαίνων, καὶ ή οἱ Λακεδαιμόνιοι χωρίου ὶσχύϊ πιστεύσαντες ούκ εφύλασσον, χαλεπώς τε καὶ μόλις περιελθών έλαθεν. καὶ ἐπὶ τοῦ μετεώρου έξαπίνης ἀναφανείς κατὰ νώτου αὐτων, τους μεν τῷ ἀδοκήτῷ ἐξέπληξεν, τους δὲ ἃ προσεδέχουτο ιδόντας πολλώ μαλλου επέρρωσευ. 47. και οί Λακεδαιμόνιοι, βαλλόμενοί τε άμφοτέρωθεν ήδη, καὶ γιγνόμενοι εν τῷ αὐτῷ ξυμπτώματι (ὡς μικρὸν μεγάλφ εἰκάσαι) τῷ ἐν Θερμοπύλαις, — ἐκεῖνοί τε γὰρ τῆ ἀτραπῷ περιελθόντων των Περσων διεφθάρησαν, οδτοί τε αμφίβολοι ήδη όντες οὐκέτι ἀντείχου, ἀλλὰ πολλοίς τε ὀλίγοι μαχόμενοι καὶ ἀσθενεία σωμάτων διὰ τὴν σιτοδείαν ὑπεχώρουν, καὶ οἱ ᾿Αθηναῖοι ἐκράτουν ἦδη τῶν ἐφόδων.
 - 48. Γνούς δὲ ὁ Κλέων καὶ ὁ Δημοσθένης ὅτι, εἰ καὶ

όποσονοῦν μᾶλλον ἐνδώσουσι, διαφθαρησομένους αὐτοὺς ύπὸ τῆς σφετέρας στρατιᾶς, ἔπαυσαν τὴν μάχην καὶ τοὺς έαυτων απειρξαν, βουλόμενοι αγαγείν αυτούς 'Αθηναίοις ζωντας, εί πως του κηρύγματος ακούσαντες επικλασθείεν τή γνώμη [τὰ ὅπλα παραδοῦναι] καὶ ἡσσηθεῖεν τοῦ παρόντος δεινού. ἐκήρυξάν τε εἰ βούλοιντο τὰ ὅπλα παραδούναι καὶ σφας αυτούς 'Αθηναίοις, ώστε βουλεύσαι ο τι αν εκείνοις δοκη · οί δε ἀκούσαντες παρηκαν τὰς ἀσπίδας οί πλείστοι καὶ τὰς χείρας ἀνέσεισαν, δηλούντες προσίεσθαι τὰ κεκηρυγμένα. 49. μετὰ δὲ ταῦτα, γενομένης της ἀνακωχής, ξυνήλθον ές λόγους ο τε Κλέων και ο Δημοσθένης, και έκείνων Στύφων ὁ Φάρακος, τῶν πρότερον ἀρχόντων τοῦ μεν πρώτου τεθνηκότος, Έπιτάδου, τοῦ δὲ μετ' αὐτον Ίππαγρέτου έφηρημένου έν τοις νεκροίς έτι ζώντος κειμένου ώς τεθνεώτος, αυτός τρίτος έφηρημένος άρχειν κατά νόμον, εί τι εκείνοι πάσχοιεν. 50. έλεγε δε ο Στύφων και οί μετ' αυτοῦ ὅτι βούλονται διακηρυκεύσασθαι προς τους ἐν τη ηπείρω Λακεδαιμονίους δ τι χρη σφάς ποιείν. καὶ έκείνων μεν οὐδένα ἀφέντων, αὐτῶν δὲ τῶν ᾿Αθηναίων καλούντων έκ της ηπείρου κήρυκας καὶ γενομένων έπερωτήσεων δὶς ἡ τρὶς, ὁ τελευταίος διαπλεύσας αὐτοίς ἀπὸ των έκ της ηπείρου Λακεδαιμονίων ανηρ απήγγειλεν ότι οί Λακεδαιμόνιοι κελεύουσιν ύμας αὐτοὺς περί ύμων αὐτων βουλεύεσθαι, μηδέν αἰσχρον ποιο ῦντας. 51. οἱ δὲ καθ' ἐαυτοὺς βουλευσάμενοι, τὰ ὅπλα παρέδοσαν καὶ σφας αὐτούς. καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ἐπιοῦσαν νύκτα ἐν φυλακῆ εἶχον αὐτοὺς οἱ ᾿Αθηναίοι τη δ' ύστεραία οί μεν 'Αθηναίοι τροπαίον στήσαντες έν τη νήσφ τάλλα διεσκευάζοντο ώς ές πλοῦν, καὶ τοὺς ανδρας τοις τριηράρχοις διεδίδοσαν ές φυλακήν, οί δε Λακεδαιμόνιοι κήρυκα πέμψαντες τους νεκρούς διεκομίσαντο.

- 52. 'Απέθανον δ' ἐν τῆ νήσφ καὶ ζῶντες ἐλήφθησαν τοσοίδε · εἴκοσι μὲν ὁπλῖται διέβησαν καὶ τετρακόσιοι οἱ πάντες · τούτων ζῶντες ἐκομίσθησαν ὀκτὼ ἀποδέοντες τριακόσιοι, οἱ δὲ ἄλλοι ἀπέθανον. καὶ Σπαρτιᾶται τούτων ἢσαν τῶν ζώντων περὶ εἴκοσι καὶ ἐκατόν. 'Αθηναίων δὲ οὐ πολλοὶ διεφθάρησαν · ἡ γὰρ μίχη οὐ σταδία ἢν. χρόνος δὲ ὁ ξύμπας ἐγένετο ὅσον οἱ ἄνδρες οἱ ἐν τῆ νήσφ ἐπολιορκήθησαν, ἀπὸ τῆς ναυμαχίας μέχρι τῆς ἐν τῆ νήσφ μάχης, έβδομήκοντα ἡμέραι καὶ δύο. τούτων περὶ εἴκοσιν ἡμέρας, ἐν αἷς οἱ πρέσβεις περὶ τῶν σπονδῶν ἀπήεσαν, ἐσιτοδοτοῦντο, τὰς δὲ ἄλλας τοῖς ἐσπλέουσι λάθρα διετρέφοντο. καὶ ἢν σῖτος ἐν τῆ νήσφ καὶ ἄλλα βρώματα ἐγκατελήφθη · ὁ γὰρ ἄρχων Ἐπιτάδας ἐνδεεστέρως ἑκάστφ παρεῖχεν ἢ πρὸς τὴν ἐξουσίαν.
- 53. Οἱ μὲν δὴ ᾿Αθηναῖοι καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἀνεχώρησαν τῷ στρατῷ ἐκ τῆς Πύλου ἐκάτεροι ἐπ' οἴκου, καὶ τοῦ Κλέωνος, καίπερ μανιώδης οὖσα, ή ὑπόσχεσις ἀπέβη: έντὸς γὰρ εἴκοσιν ἡμερῶν ἤγαγε τοὺς ἄνδρας, ὥσπερ ὑπέστη. παρὰ γνώμην τε δὴ μάλιστα τῶν κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτο τοις Ελλησιν έγένετο τους γάρ Λακεδαιμονίους οὖτε λιμῷ οὖτ' ἀνάγκη οὐδεμιᾶ ήξίουν τὰ ὅπλα παραδοῦναι, άλλὰ ἔχοντας καὶ μαχομένους ώς ἐδύναντο ἀποθυήσκειν. 54. ἀπιστοῦντές τε μὴ είναι τοὺς παραδόντας τοις τεθνεωσιν όμοιους, καί τινος έρομένου ποτε ύστερον τῶν 'Αθηναίων ξυμμάχων δι' ἀχθηδόνα ἕνα τῶν ἐκ τῆς νήσου αίχμαλώτων εί οι τεθνεώτες αυτών καλοι κάγαθοι, ἀπεκρίνατο αὐτῷ, πολλοῦ αν άξιον είναι τὸν ἄτρακτον (λέγων τον οἰστον) εἰ τοὺς ἀγαθοὺς διεγίγνωσκε, δήλωσιν ποιούμενος ότι ο έντυγχάνων τοις τε λίθοις και τοξεύμασι διεφθείρετο.
 - 55. Κομισθέντων δὲ τῶν ἀνδρῶν, οἱ ᾿Αθηναῖοι ἐβού-

λευσαν δεσμοίς μεν αυτούς φυλάσσειν μέχρι οδ τι ξυμβῶσιν, ἡν δ' οἱ Πελοποννήσιοι πρὸ τούτου ἐς τὴν γῆν έσβάλλωσιν, έξαγαγόντες αποκτείναι. της δε Πύλου φυλακην κατεστήσαντο, καὶ οἱ ἐκ τῆς Ναυπάκτου Μεσσήνιοι ως ές πατρίδα ταύτην (έστι γὰρ ἡ Πύλος τῆς Μεσσηνίδος ποτε ούσης γης) πέμψαντες σφών αυτών τους έπιτηδειοτάτους, ελήιζου τε την Λακωνικήν και πλείστα έβλαπτον, ομόφωνοι όντες. 56. οι δε Λακεδαιμόνιοι, αμαθείς όντες έν τῷ πρὶν χρόνφ ληστείας καὶ τοιούτου πολέμου, των τε Είλωτων αυτομολούντων, καὶ φοβούμενοι μή καὶ ἐπὶ μακρότερον σφίσι τι νεωτερισθή τῶν κατὰ τὴν χώραν, οὐ ραδίως ἔφερον, ἀλλὰ, καίπερ οὐ βουλόμενοι ένδηλοι είναι τοις 'Αθηναίοις, έπρεσβεύοντο παρ' αὐτοὺς, καὶ ἐπειρῶντο τήν τε Πύλον καὶ τοὺς ἄνδρας κομίζεσθαι. οἱ δὲ μειζόνων τε ἀρέγοντο, καὶ πολλάκις φοιτώντων αυτούς απράκτους απέπεμπον. περὶ Πύλον γενόμενα.

NOTES.

XENOPHON: ANABASIS.

The expedition of Cyrus the Younger against his brother Artaxerxes — the Anabasis — was in the year 401 B. c. The march from
Sardis to the neighborhood of Babylon began in March or April; and
about six months later, in September or October, the battle of Cunaxa
was fought, in which Cyrus was killed, in a hand-to-hand encounter
with his brother, and the Greeks, though victorious in their part of
the battle, were left without a chief, at the King's mercy. They were
more than a thousand miles from home; and their choice lay between
returning through the hostile country of the Persians, and a retreat
towards the Greek colonies on the Black Sea, through the mountainous
region and the barbarous tribes that lay between. While negotiating
for permission to return, and safe-conduct by land or sea, five of their
officers were treacherously seized and put to death. It is in the distress, perplexity, and terror of this catastrophe that the ensuing narrative begins.

The famous "retreat of the ten thousand Greeks," along the upper waters of the Tigris, and through the highlands of Armenia, brought them to the shore of the Black Sea, at Trapezus (Trebisonde), about the middle of February, B. c. 400. This winter march, occupying nearly three months of actual travel, and extending over about fifteen hundred miles, is the subject of the two books here given. The narrative was written out by Xenophon, some years later, from notes taken at the time; and is referred to by himself (apparently) in the "Hellenica" as the work of Themistogenes. It contains by far the most vivid picture that has ever been given of the temper, discipline, and endurance of those citizen-soldiers who made up the Grecian forces; and along with it, an authentic and most curious account of those tribes of mountaineers who lived just outside the circle of the then civilized world.

About three years before the Anabasis, the Peloponnesian War had ended (B. c. 404) in the downfall of Athens and the complete over-throw of her supremacy, — as told in the extract from Xenophon's "Hellenica" given in this volume. The Greeks who joined Cyrus in

his enterprise were mostly soldiers of fortune from those disbanded armies which had filled Greece with adventurers and ruined men, ready to take service under any military chief who could promise them work and pay. "Most of them," says Xenophon, "had not gone out to this service for lack of subsistence, but because they heard of the worth of Cyrus; some brought armed followers with them, others invested money; of these some forsook their parents, others left children behind, so as to earn money for them, and bring it to them on their return." Some, like Xenophon, were men of a superior grade, disheartened by the political condition of things that followed the war, and drawn into this expedition by personal admiration of the prince, or personal attachment to some of his officers. Cyrus, at the time of his death, was about twenty-four years old: a man of great ability, ambition, and force, who had been an active ally of the Lacedaemonians in their war of conquest against Athens. Xenophon seems in the narrative to have been about thirty: he was a pupil and friend of Socrates, a thoroughbred Greek gentleman and soldier; but greatly disaffected towards the new democracy of Athens, and of strong sympathy with the Spartans.

Note. — The references are to the sections of Goodwin's Elementary Greek Grammar.

BOOK 3.— CHAP. I. 1. δσα ... ἔπραξαν ... δεδήλωται, what the Greeks did, dc. has been told. — τῆ ... τῆ (see G. 141, N. 3; 142, 2, N. 4). — dναβάσει, i. e. the march upward (dνα-βαίνω), from the coast towards Babylon. — ἐτελεύτησε: the aor. following a leading verb in a past tense has often (like the Latin perf. after postquam) the sense of the plup., had perished. — dπιόντων ... ἐν ταῖς σπονδαῖς, while they were retreating (pres. part. G. 204) during the armistice. — ἐν τῷ πρόσθεν λόγω (G. 141, N. 3), in the preceding narrative, i. e. in the two previous books.

2. of στρατηγοί, i. e. the five (see above). — συνειλημμένοι ήσαν periphrastic plup. (G. 98) from συλλαμβάνω, had been seized. — λοχαγών, &c. part. gen. (G. 168) with of συνεπόμενοι. — ἀπωλώλεσαν (G. 104, N.), ν. ἀπόλλυμι. — ἐπὶ . . . θύραις; their distance was about 350 miles from Babylon. — ἤσαν (G. 243, N. 2). — κύκλφ, like the English α-τουπά. — ἔμελλεν, with fut. inf. (G. 98, 3; 202, 3, N.), was likely. — ἀπείχον, were distant. — Έλλάδος, from Greece (G. 177). — τῆς οἰκαδε όδοῦ (G. 141, N. 3). — προίδ- for προέδ- (G. 9, 2; 105, 1, N. 1), ν. προδίδωμι — οἰ . . βάρβροι (G. 276, 1), the Persians of Cytus's army; these were more than 100,000 under the command of Ariaeus. — μόνοι (pred. nom.), left alone. — καταλελειμμένο, ν. καταλείπω. — οὐδὲ . . . οὐδὲνα (G. 283, 8). — νικώντες, if they should be victorious (G. 226, 1). — κατακάνοιεν: the form -καίνω for -κτείνω is common in Xen. — ἤττηθέντων, (ήττάομαι, used for pass. of νικάω), gen. abs. with αὐτῶν, or partitive gen. after οὐδείς. — λειφθείη, ν. λείπω.

- 3. evroospevol, having in mind. dθόμως exover, being disheartened: with exw the adverb has the meaning of the adjective with expl. els, at or towards. σίτου (G. 171, 2). dνέκανσαν, ν. dνακαίω. τὰ δπλα, i. e. the place where their arms were stacked. νύκτα (G. 161). ἀνεπαύσντο . . . εκαστος, they would lie down where each chanced to be (sc. ων, G. 279, 2): observe the force of the imperfect. πατρίδων, &c. objective gen. after πόθου (G. 167, 3). οὐποτ' is translated as if it qualified δμεσθαι (G. 203).
- Page 2. 4. Zevodův: "the inspiration now fell, happily for the army, on one in whom a full measure of soldierly strength and courage was combined with the education of an Athenian, a democrat, and a philosopher. It is in the true Homeric vein, and in something like Homeric language, that Xenophon describes his dream, or the intervention of Oneiros, sent by Zeus, from which this renovating impulse took its rise." Grote. — μετεπέμψατο (aor.), had sent for him. - Eivos, guest-friend: by a curious transition, this word signifies at once stranger, foreigner, mercenary soldier, guest, and friend; here, a stranger, or foreigner, who has been brought into the relation of guest, and so, by a sort of freemasonry, becomes a private friend, though he might be a public enemy. — el Eldo. . . . worfren (G. 246, 247): the direct discourse would be tav thous, workow, and tav thou might have been used here, like emadar lifen in § 9 (below). — dr . . . matridos, whom he (Proxenus) himself (G. 145, 1) said he considered a better friend to him than his country (G. 175, 1). Proxenus was one of the generals slain by the treachery of the Persians.
- 5. δ Ξενοφών (G. 141, N. 1 b). Σωκράτει: Socrates the philosopher, Xenophon's master and friend. μη . . . είη, lest it might be matter of accusation by the state (G. 218): the subject of είη is γενέσθαι (G. 259). τοῖς Λακ.: dat. governed by σύν in συμπολεμησαι (G. 187): for the aor. infin., see G. 203. ἐλθόντα, agreeing with αὐτόν understood.
- 6. ἐπήρετο: the aor. ἡρόμην (from ξρομαι) is common; but ἐρωτάω is almost always used for the forms from the present stem. τίνι (interrog.) ... εὐχόμενος, by sacrifice and prayer to which of the gods: ἄν qualifies ἔλθοι and σωθείη (G. 212, 4). ὁδόν, cognate acc. (G. 159). καλῶς πράξας, like the English doing well. ἀνείλεν, ν. ἀναιρέω. θεοῖς: dat. for acc. by inverse attraction, a rare construction (G. 153, Ν. 4).
- 7. ήτιῶτο, v. alτιᾶομαι. ἡρώτα, v. ἐρωτάω. τοῦτο, in appos. with the clause πότερον . . . μένειν. πότερον είη (G. 243). ἰτέον είναι, that he was bound to go (G. 281, 2). ὅπως ἀν . . . πορευθείη, indirect question (G. 245): the direct form would be πῶς ἀν πορευθείην; how could I go!
- 8. ofs (G. 153, N. 1): the antecedent is έκείνοις τοῖς θεοῖς understood.

 ἐξέπλει, v. ἐκπλέω (G. 123, N. 1). μέλλοντας (G. 138, N. 2 α). ὁδόν (G. 159). συνεστάθη (συνίστημι, G. 126, 1, N.), was introduced.
- 9. συμπρούθυμεῖτο (imperf.), joined in urging. ἐπειδάν . . . λήξη . . . άποπέμψει (G. 247): after εἶπε, ἐπειδή λήξειεν would be more common. ἀποπέμψει, will (for would) dismiss him (G. 243; 202, 4).

- 10. δστρατεύετο (imperf.), continued on the expedition. πλήν (G. 182, n.). είη (G. 203, 243). ἐπὶ βασιλέα: the word βασιλεύς is used without the article (as a title) in speaking of the king of Persia.
- Page 3. φοβούμενος . . . δμως, though fearing, &c. and reluctant, yet . . . ἀλλήλων, Κύρου, obj. gen. after αισχύνην (G. 167, 3).
- 11. λαχών, v. λαγχάνω: for its government, see G. 170, 2, and n.—

 Κοξεν, v. δοκέω: the subj. is σκηπτός.— πεσείν, v. πίπτω (G. 203).—

 πάσαν, sc. olκίαν: subj. of λάμπεσθαι, as if governed by the impersonal
 Κοξεν.
- 12. ἀνηγέρθη, v. ἀνεγείρω, was roused, woke. πŷ... πŷ, partly... partly... ἰδεῖν: the sor. είδον is connected with the tenses of ὁράω. μὴ οὐ δύναιτο, lest he might not be able, following ἐφοβεῖτο.
- 13. ὁποῖον... ἐστί, but what it is.— ἐκ τῶν συμβάντων, from what happened (G. 139). πρῶτον μέν, see the corresponding ἐκ τούτου, § 15. ἐκός, it is likely. ἐι δὲ γενησόμεθα (G. 223, N. 1). ἐπὶ βασιλεῖ, in the King's power. ἐπιδόντας, ν. ἐπεῖδον, having lived to see. τί ἐμποδῶν μὴ οὐχὶ... ἀποθανεῖν; (G. 263, 1, N.; 283, 7. παθόντας, ν. πάσχω. ἀποθανεῖν, ν. ἀποθνήσκω.
- 14. άμυνούμεθα (fut. mid.), how we may defend ourselves (G. 217). ξέον, ν. ξέοντ, just as if it were possible (G. 278, 2). οδ . . . ξτι, never.
- 15. ἐκ τούτου, upon this: we should expect ἐκ δὲ τούτου, see § 13.— ἔτι, any longer.— ἐν οἴοις, in what straits (G. 139).
 - 16. δήλον δτι = evidently. οὐ πρότερον . . . πρίν, not until (G. 240).
- Page 4.— ἐξέφηναν, v. ἐκφαίνω, opened war upon us. παρεσκευάσθα (perf. infin. pass., see G. 113, N. 4), had been got ready (G. 246). ἀγωνιούμεθα (fut. mid., G. 120, 3), of ἀγωνίζω (G. 217).
- 17. ὑφησόμεθα, v. ὑφίημι, yield ourselves. πείσεσθαι, v. πάσχω. δε, causal rel. (G. 238), since he. ὑε... ποιήσοντες, intending to make him a subject [slave] instead of king. ἄν qualifies παθεῖν (G. 211). καί... καί, emphatic. καί... ἤδη, even when already dead. ἡμᾶς, subj. of παθεῖν. κηδεμῶν οὐδείς, no relative (as Cyrus had his mother). The subj. of ἐστρατεύσαμεν is οἴ, understood from the preceding οἶς (G. 156, N.).
- 18. ἀρ' οὐκ... ελθοι, would he not make every effort!— τὰ ἔσχατα, cognate acc. (G. 159, N. 4).— αἰκισάμενος, implying both ignominy and torture.— τοῦ στρατεύσαι (G. 262, 2), objective genitive after φόβον.— ποιητέον, governing πάντα (G. 281, 2).
- 19. οικτείρων, μακαρίζων (G. 279, 1). αὐτῶν, limiting the phrase δσην... ἔχοιεν, &c. it need not be translated. ἐσθητα, clothing, in general.
- 20. ὁπότε ἐνθυμοίμην, whenever I considered (G. 233). The passage from δτι to λογιζόμενος is a sort of parenthesis, disconnected from the grammatical structure of the sentence ("anacoluthon"): in direct construction, we should have, οὐδένος μέτεστι, and ἐἀν μὴ πριώμεθα (G. 225, 247). ἀγαθῶν, good things, gen. after οὐδενός. μετείη (impera with

- gen. and dat. (G. 184, 2, N. 1; 243). δτου δ' ἀνησόμεδα, wherewith to buy (gen. of price, G. 178); the antecedent (ἀργύριον understood) follows ἔχοντας, I know that few had, &c. (G. 280). ἄλλως... ἀνουμένους, to get supplies in any other way than by purchase, following κατέχοντας, our oaths withheld us.
- 21. dola, pred. in appos. with ayaba, as prizes. buttered, whichever party, with antecedent omitted: the comparative form is used in reference to the two sides, Persian and Greek. serv (G. 232, 3).
- 22. αὐτούς, i. e. the Gods, whom the Persians have mocked by perjury (ἐπωρκήκασιν), G. 158, N. 2. θεῶν, object. gen. after δρκους. ἐξεῖναι, following δοκεί, I think we may. πολύ, adverbial, qualifying μείζονι. τούτοις, dat., agreeing with ἡμῖν understood after ἐξεῖναι.
- Page 5.—23. Et., besides.— τούτων, genitive of comparison (G. 175, 1), than they.— σèν τοῖς θεοῖς, by the Gods' help.—οἱ δὰ ἄνδρες, i. e. the enemy.— ἐὰν διδῶσιν (G. 223), if the Gods should grant us, de. The future apodosis is implied in τρωτοί, &c., more liable to be wounded and killed; in consequence of the superior armor of the Greeks.
- 24. ἀλλ' tows γάρ, but [enough, | for perhaps: an ellipsis of this kind is very frequent with ἀλλὰ γάρ. ἀναμένωμεν (G. 253). παρακαλοῦντας (G. 120, 2) future part. (G. 277, 3). τοῦ ἐξορμήσαι, gen. after ἄρξωμεν (G. 171; 262, 2). φάνητε, ν. φαίνω, show yourselves.
- 25. κάγω = και ἐγω (G. 11). ἡλικίαν: Xenophon appears to speak as a youth; but if, as other testimonies show, he was a man of forty, he may refer to his inexperience as commander.
- 26. $\pi\lambda \eta \nu$, except that. $\dot{\eta}\nu$. . . einer, for the simpler β owniázw ν $\tau \dot{\eta}$ ϕ $\omega \dot{\eta}$ einer, said with a Boeotian accent. $\delta \tau \iota$. . . $\lambda \dot{\epsilon} \gamma o \iota$ (G. 247) = ϕ $\lambda \iota \nu o \iota$ $\delta \sigma \iota v o \iota$ $\delta \iota v o \iota$ $\delta \sigma \iota v o \iota$ $\delta \iota$
- 27. μεταξύ ὑπολαβάν, interrupting in the midst. ἐν ταὐτῷ τούτοις, in the same place with these (G. 186, N. 2). ἐπεὶ . . . ἀπέθανε, i. e. after Cyrus was killed: ἐπεὶ = postquam. ἐπὶ τούτῳ, at this, the death of Cyrus.
 - 28. Thou known (see § 18), what did he leave undone?
- 29. σπονδαίς (G. 184, 2). οὐ νῦν . . . οὐδὶ . . . δύνανται ; (the οὐ is interrog.) are they not unable, wretched men! even to die! τούτου, governed by ἐρῶντες (G. 171, 2). τοὺς . . . κελεύοντας, those bidding us defend ourselves, subj. of φλυαρείν after φής.
- Page 6. πάλιν, qualifying κελεύειs: it appears from this "that Apollonides had been one of those who had held faint-hearted language (An. II. I. 14) shortly after the death of Cyrus. This helps to explain the contempt and rigor with which Xenophon here treats him. Nothing indeed could be more deplorable, under present circumstances, than for a man to show his acuteness by summing up the perils around." Grote.

- 30. Epol Sones, I think it right. apelopévous, avaléuras, agree with hpas understood, subj. of xphosa: deprive him of his command, lay our packs upon him, and treat him as such (i. e. as a pack-bearer).
- 31. Δτα (G. 197, 1, N. 2), with both his ears bored; Δτα, &c. presupposes an active construction τρυπάν τὰ Δτα αὐτῷ, to bore his ears for him.
- 32. ἀπήλασαν, v. ἀπελαύνω. οίχοιτο, was gone. όπου . . . είη . . . οίχοιτο . . . είη (G. 233; see also 200, n. 3).
- 33. els... δπλων, at the front of the encampment (v. § 3, G. 191, N. 6).

 ἐγένοντο, amounted to (in number), not were. μεσαλ νύκτες, plural, referring to the divisions of the night.
- 34. ἤρχετο (v. ἄρχω) began. ὧδε, as follows. ὁρῶσι, dat. of the participle agreeing with ἡμῖν, which follows εδοξε; αὐτοῖς intensive (G. 145, 1), reterring to ἡμῖν: it seemed best to us, when we saw, . . . ourselves to meet, &c. βουλευσαίμεθα (G. 216, 1). εἰ δυναίμεθα (G. 248, N.). πρὸς ἡμᾶς, understand ἐλεξας, what you said to us.
- 35. τάδε, as follows (G. 148, N. 1). συναλήφασιν, ν. συλλαμβάνω.— ήμων, partitive gen. after ους. δήλον ότι, see § 16. άπολέσωσιν, ν. άπόλλυμι (G. 216, 1). ήμιν, by us, following ποιητέα (G. 188, 3; 281, 1). The two clauses of this section are ταθτα μέν . . . ήμιν δέ. δυνώμεθα (G. 223).
- 36. συνέληλύθατε, v. συνέρχομαι. μέγιστον καιρόν, the grandest opportunity.
- Page 7.— ἀθύμους, pred. after ύμας.— ην... ήτε, if you shall be manifestly preparing.— ύμες is subject of the two clauses, αὐτοί τε... ἡτε (G. 280, N. 1; 145, 1), καὶ παρακαλητε (G. 223).
- 37. τούτων, gen. of comparison after διαφέρειν (G. 175, 2). τι, somewhat, qualifying διαφέρειν (G. 160, 2). χρήμασι, pay. άξιοῦν δεί ὑμᾶς αὐτούς, we have a right to expect that you, &c.
- 38. δνήσαι ἄν, would help, ν. δνίνημι (G. 226, 3). εἰ ἀντικαταστα-θώσιν, ν. -καθίστημι, if you would provide that for (ἀντί) the perished ... be substituted (G. 224; 217; 201, Ν. 2). ώς ... εἰπεῖν, to speak briefly (G. 184, 5; 268). συνελόντι, ν. συναιρέω. οὐδαμοῦ (G. 283, 8); contrasted with παντάπασιν, chief of all.
- 39. ἐπειδὰν... ἡν καί, when you have ... if then, &c. (see G. 232, 3).

 ποιήσαι ἄν (G. 211; 226, 3). πάνυ ἐν καιρῷ, quite seasonably.
- 40. ὡς ἀθύμως, how spiritless. οῦτω γ' ἐχόντων, at least while they are so: gen. abs. with αὐτῶν understood. δ τι, for what service (G. 188, 1, N. 2). νυκτός (G. 179, 1).
- 41. Δs... ποιήσουσι, so that they may think not only of this, what they are to suffer, but also of what they are to do.
- 42. twoiv (G. 233). ερρωμενέστεροι (compar. of the perf. part. pass. of ρώννυμι), more vigorous. τούτους is antecedent of ὁπότεροι: such men their foes do not abide. ώς ἐπὶ τὸ πολύ, generally (for the most part).

- Page 8.—43. ζήν, ν. ζάω.— ἐκ παντὸς τρόπου, any way they can.— ἐγνώκασι, perf. of γιγνώσκω.— τούτους, antecedent of ὁπόσοι.— ἀφικνουμένους (G. 280).— διάγοντας, passing their life.— ἔως ἀν ζώσιν (G. 233).
- 44. aurous, ourselves (emphatic). nal... mapanales, and call on the rest (to be so too).
- 45. τοσοῦτον... δσον, I knew only so much of you, as that...— ἐψ΄ οἰς, for what (G. 153, N. 1). βουλοίμην &ν (G. 226, 2). δτι πλείστους (like the Latin quam plurimos), as many as possible, i. e. the more the better. See note on Chap. 2, § 6.
 - 46. aipeiobe, &c. imperat. oi déouevoi, you who need them.
- 47. αμα είπων (G. 277, N. 1). τὰ δίοντα, the needful business, subj. of μέλλοιτο. Δαρδαγεύς: Dardanos was a town of Troas.
- II. 1. πρηντο, had been elected (plup. pass. of alpie). υπέφαινε, was barely glimmering: a common force of υπό in comp. is slightly. πρώτον μέν answers to ἐπὶ τούτο, § 4.
- 2. avdpes στρατιώται, fellow-soldiers. όπότε, since. ανδρών following στερόμεθα (G. 174).
- Page 9. πρὸς δ' ἔτι, and besides. οἱ ἀμφὶ 'Αρ., Ariaeus and his men (G. 141, N. 3). οἱ . . . δντες (G. 276, 2), who were our allies before.
- 3. ἐκ τῶν παρόντων, from these straits. ἀνδρας, pred. acc. referring to ἡμᾶς understood: we must come out bravely. ἀλλά γε, yet at least. πολεμίοις, dat. after ὑποχείριοι (G. 185). οἶα τοὺς ἔχθρους, double acc. after ποιήσειαν (G. 165). ποιήσειαν (G. 251, 1); i. e. such things as I wish they may do to our enemies.
- 4. έπί, directly after. δστις, i. e. (such a man) who. είη (G. 243). περί... ἀν ποιήσαιτο, would hold it of the utmost consequence (G. 245). ἐπὶ τούτοις, to that effect. ὀμόσας, ν. ὅμνυμι. οὐδέ, not even. αὐτοῖς τούτοις, by that very means: i. e. being on intimate terms (ὀμοτράπεζος) with Clearchus.
- 5. δν . . . ἐλάβομεν (G. 156, N.). προδώσειν, infin. following πιστά (G. 260, 2). και οὐτος, even he too. Κύρον (G. 158, N. 2). τοὺς ἐκείνου ἐχθίστους, his worst enemies. ἡμᾶς, indir. obj. after ποιείν (G. 165, N. 1).
- 6. ἀποτίσαιντο, requite (G. 251): ἀπο- implies the rendering what is due. ἔπ, any longer. ἀs ἀν δυνάμεθα κράτιστα, as vigorously as we shall be able: by an ellipsis of δύναμαι we have the common expressions ἀς κράτιστα, &c. as vigorously as possible, &c. δυνάμεθα, δοκῆ (G. 232, 3).
- 7. έσταλμένος, equipped, ν. στέλλω. νομίζων όρθῶς ἔχειν, thinking it right. κόσμον, ornament, refers to his equipment. καλλίστων (G. 178, N.). ἐν τούτοις, in such [equipment]. τελευτής (G. 171, 1). λόγου, ibid.
- Page 10.—8. advois did hillas liva, to enter into friendship with them, like did dings iddein rin, to go to law with one; and below, did nav-

- rds πολίμου abrois liva, to go to war with them in every way: for abrois, see G. 186, N. 1. δρώντας . . . πεπόνθασιν, seeing the generals what they have suffered, a common form of expression for seeing what the generals, &c. δν (G. 153, N. 1); its antecedent would be gen. after δίκην (G. 167, 3), punishment for what they have done: the antecedent in such cases is (as in the English what) implied in the relative. τὸ λοιπόν, adverbial, for the future (G. 160, 2; 161).
- 9. ἐπὰ ... λεγόντων, since while we spoke, &c. olavés, omen: so sneezing is still regarded by the vulgar in some countries. εύξασθα, ω νου, depending on δοκά: when δοκά (as here) means it seems good to me, it pleases me, the infin. after it belongs under G. 202; whereas, generally, it belongs under 203. ὅπου ἄν ... ἀφικώμεθα (G. 232, 3). ἀνατενάτω, an appeal to the citizen-soldiers: decisive measures must be taken by their vote and consent.
- 10. ἐμπεδοῦμεν, we stand by. ἐπιωρκήκασι . . . λελύκασιν, i. e. have sworn falsely to the treaty, and then have broken it. οῦτω δ' ἐχόντων, gen. abs.: things being so. κάν, even if. κάν . . . ὦσι, ὅταν βούλωντω (G. 225 and 233).
- 11. ἀναμνήσω ὑμᾶς... κινδύνους: ἀναμιμνήσκω here takes two accus like the verbs included in G. 164; for its regular construction, see G. 171, 2, N. 3. ἀγαθοίς, pred. after εἶναι (G. 138, N. 8). ὡς ἀφανωύνων (fut. of ἀφανίζω), &c. to blot Athens (again) out of existence (G. 277, 3, and N. 2). ὑνοστήναι, ν. ὑφίστημι, to withstand. ἐνίκησαν: i. e. at Marathon.
- Page 11.—12. ὁπόσους κατακάνοιεν (κατα-καίνω), representing ὁπόσους ἀν κατακάνωμεν of the direct form. ἀποθύουσιν, they are still (after ninety years) fulfilling that sacrifice. According to Herodotus, the number of Persians slain at Marathon was 6,400; by Xenophon's reckoning, those who perished in that invasion were at least 45,000.
- 13. την, that: i. e. the famous expedition. και τότε, then too. έστι δράν (G. 259): ἔστι = it is possible. ἀλλά, but only.
- 14. ἐρῶ (v. G. under εἰπον) will say. ἀφ' οῦ, since. ἐκείνων, i. e. the Persians of Xerxes's army. ὑμῶν αὐτῶν, gen. after πολλαπλασίων (G. 175, N. 1).
 - 15. πολύ (adverb) belongs to ἀμείνονας, &c.
- 16. αὐτῶν, obj. gen. after ἀπαιροι (G. 180, N. 1). ἄμετρον, predicate; supply ὄν (G. 280). els, against. ὅτι θέλουσι depends on the idea of knowing implied in πεῖραν ἔχετε. καὶ . . . ὅντες (G. 277, 5, and N. 1). δέχεσθαι, i. e. to abide our attack.
- 17. μηδέ... el, nor suppose that you are the worse for this, that, &c. (G. 254). Κύρειοι, the barbarian troops of Cyrus. ἡττωμένων, gen. of comparison (G. 175, 1); see Ch. I, § 2. ἐκείνους, referring to ἡττωμένων. ταττομένους (G. 280).
 - 18. ήμεν (G. 184, 4).

- Page 12. δηχθείς, v. δάκνω. δ τι αν γίγνηται (G. 233).
- 19. ἱππέων, gen. of compar. after πολύ ἀσφαλεστέρου. οἱ μὶν . . . ἡμεῖς δέ (G. 143, 1). ἡν τις προσίη (G. 223). ὅπου ἀν βουλώμεθα (G. 232, 3). τευξάμεθα, ν. τυγχάνω. ἐνί, in one thing. βεβηκότες, ν. βαίνω. ἡμᾶς: προέχειν usually takes the gen. (G. 175, 2); here the acc.
- 20. μάχας (G. 158, N. 2).— δτι... παρέξα, in appos. with τοῦτο, which follows. πότερον... ή, whether... or. κρεῦττον, sc. ἐστίν.— φανερός, evidently (G. 138, N. 7; 280, N. 1).— οῦς... ἀνδρας for τοὺς ἀνδρας οῦς (G. 154).— εἴσονται, will know, v. εἴδον.— σώματα: with nouns of different genders the article is usually repeated; here omitted in rapid address.
- 21. πότερον κρείττον (sc. ἐστί) is part of the indirect question depending on σκέψασθε in § 20. ἡs, by assimilation for ἡν (G. 153). ἀργυρίου, gen. of price (G. 178). μηδὲ . . . ἔχονταε, no longer having even this (i. e. ἀργύριου). αὐτούε, ourselves (G. 145, 1, end). ἡνπερ κρατώμεν (G. 223). ὁπόσφ ἀν βούληται (G. 232, 3).
- 22. et δè introduces three verbs. ἀπορον (G. 138, N. 2 c). μεγάλως ... διαβάντες, suppose yourselves to have been greatly deceived in having crossed (G. 203; 277, 2). σκέψασθε et, we should say, whether they have Not, &c. πηγών (G. 182, 2). ἡν ... ἐστ (G. 225). προϊούσι, to those advancing. οὐδέ, not even.
- 23. διήσουσιν, v. διίημι, let us pass (G. 223, N. 1). ot8' üs, not even so, i. e. not even under these circumstances. Murous, the Mysians, of N. W. Asia Minor, rebellious subjects of the King, and only half subdued. The Pisidians and Lycaonians inhabited the rugged southerly part of Asia Minor. βασιλίως άκοντος, gen. abs.
- Page 13. καρποῦνται (middle voice), reap for themselves: the nouns which would naturally be the subjects of this verb are attracted into the preceding clauses, and made the objects of ἐπιστάμεθα and είδομεν. τούτων, meaning the Persians, whose king has just been spoken of.
- 24. ήμας, emphatic. ἀν ἔφην, I might say (unless, &c. see next section: G. 226, 2). ἀρμημένους, after φανερούς (G. 280, N. 1): i. e. we ought not yet to let it be seen that we have set out for home. ἀς...οἰκήσοντας, as intending to settle hereabouts. ἄν before ὁμήρους belongs to δοίη understood (G. 212, 3). τοῦ...ἐκτέμψεν, gen. depending on ὁμήρους, hostages for sending, &c.: for the fut. infin. see G. 202, 3. καὶ εἰ, even if. ἄν ...ἐποία, he would be thrice-glad to do this (G. 222). μένειν παρασκευαζομένους, preparing (not prepared) to remain.
- 25. dlld γάρ, but [we will not do this] for, dc. δέδοικα, v. δείδω (perf. with pres. signification), I am afraid. dργοί (G. 138, n. 8). την, v. τάω (G. 123, n. 2). καλαίς και μεγάλαις, fair and tall, the Greek notion of female beauty. γυναιξί, dat. after όμιλειν (G. 186). μή before άσπερ is a repetition of μή after δέδοικα. λωτοφάγοι, lotus-

eaters, see Odyss. IX, 94, sqq.: having tasted of this sweet tropical plant, the companions of Odysseus lost all care for home.

- 26. ἐπιδείξαι, v. ἐπιδείκνυμι, show. ἰξόν, while it is in their power (G. 278, 2). τοὺς . . . πολιτεύοντας, those who live poor at home: obj. of ὁρᾶν. κομισαμένους (refers to the Greeks), if they shall bring them (τοὺς ἀκλήρους) hither (G. 226, 1): it would regularly take the case of αὐτοῖς. ἀλλὰ γάρ, but [enough:] for, &c.; often simply but. τῶν κρατούντων ἐστί, belongs to the strongest (G. 169, 1).
- 27. πῶς ἄν belongs to both πορευοίμεθα and μαχοίμεθα. See note on δοκεί in § 9. ἡμῶν, following στρατηγή (G. 171, 3), that our campaign may not be directed by the cattle. ἐπειτα, besides. els τὸ μάχεσθαι, &c. (G. 262, 1).
- 28. ἀπαλλάξωμεν, let us abandon (G. 253). κρατουμένων, gen. of possess. after πάντα. άλλότρια, forfeit, or lost.

Page 14. - voulter, consider as, followed by two accus. (G. 166).

- 29. λοιπόν (λείπω), it remains (sc. ἐστίν). ἐξενεγκείν, τ. ἐκφέρω. οὐ πρόσθεν . . . πρίν, not . . . until (G. 240). ὅντων ἀρχόντων, i. e. while we had our officers. ἀπολέσθαι ἄν, that we should be ruined (= ἀπολοίμεθα ἄν, G. 211).
- 30. τῶν πρόσθεν (gen. of compar.), than those before. τοὺς... τούς, see G. 142, 2, N. 4; observe the emphasis given by the position of τούς and τῶν.
- 31. ην... ην, in case... if (the latter should be translated first). υμῶν (part. gen. with τον ἐντυγχάνοντα, acc. subj. of κολάζειν), whoever of you may be at hand. — ἀεί, at any time. — ἐψευσμένοι, ν. ψεύδω. — οὐδενὶ ἐπιτρέψοντας, who will suffer no man to be a coward. For the case of κακφ̂, see G. 138, N. 8.
 - 32. ὁ ίδιώτης, just our phrase, the private.
 - 33. οίς (G. 153). αὐτίκα, presently. εἴρηκε, v. εἶπον.
 - 34. προσδείν, is needed besides. δπου, [to a place] where.
- 35. εὶ οἱ πολέμιοι: the εἰ is repeated after the parenthetical clause; εἰ... ἐπακολουθοῦεν is the protasis to οὐκ ἀν θαυμάζουμι (G 224).

Page 15. — ήμιν, after ἐπακολουθοίεν, follow close upon us (G. 187).

- 36. πλαίσιον, probably, a hollow square, with a front (τὰ πρόσθεν), two sides or flanks (πλευραί), and a rear (τὰ ὁπισθεν): within this the baggage and the camp-followers (ὁχλος) were to be placed. ὅπλων, i. e. the ὁπλῦται, or heavy infantry. ϵ . . . πλαισίου, if then it should be settled at once who is to lead the square: ἀποδειχθείη, v. ἀποδείκνυμι, w show forth or manifest, hence to appoint. ὁπότε ἐλθοιεν (G. 232, 4). τεταγμένοις (v. τάσσω), already assigned.
- 37. έχέτω, let it be. ήγοῦτο and the two other optatives express an exhortation in the form of a wish (G. 251, 1). Λακεδαιμόνιος: as the Lacedaemonians were now the first power in Greece. τὸ νῦν είναι, for the present (G. 268, N.).

- 38. τὸ λοιπόν, for the future (G. 160, 2). τάξεως (G. 171, 1). Εδοξε ταθτα, they roted this: "this seemed [good to them"].
- 39. τὰ δεδογμένα, what has been voted. δοτις . . . ἐπιθυμεῖ (like εἴ τις, &c.), G. 232, 1. μεμνήσθω εἶναι, be mindful that he be: ἄν would mean that he is. τῶν νικώντων ἐστί, it belongs to the victors. τὰ τῶν ἡττωμένων, the possessions of the vanquished. καὶ εἴ τις δέ, and even if any are: when καὶ and δέ are thus used together, δέ is always the connective, and καὶ is merely intensive.
- III. 1. τούτων, these things. λεχθέντων, ν. λίγω. ἀνέστησαν, rose up (the assembly being seated). ὅτου, ν. ὅστιε, governed by δέοιτο (G. 172, 1) and limited by περιττών, whatever of the spare articles: its antecedent is the obj. of μετεδίδοσαν. ἀς, about (before numerals). εἰς ἐπήκοον, within hearing (ἀκούω).
 - Page 16. 2. διάγων (sc. χρόνον), tarrying. φίλον, referring to μί.
- 3. Exerce (imperf.), was spokesman. et ... in (G. 221). in doruterara, doing as little harm as [shall be] possible. hv if any one (Tissaphernes for instance) shall hinder (G. 223).
- 4. ὑπόπεμπτος (observe the force of ὑπο-), sent in an underhand way.
 ετη (G. 243). οἰκείων, kinsmen. πίστεως ἕνεκα, to secure good faith,
 i. e. on the part of Mithridates.
- 5. τον πόλεμον ακήρυκτον είναι, that the war should be truceless (lit. one in which no heralds were allowed, i. e. implacable). εστ' . . . εεν, so long as they should be in the enemy's country (G. 248, 1): the direct form of the resolution (δόγμα) being εστ' αν άμεν. διέφθερον . . . στρατιώτας, they (the Persians) kept trying to bribe the soldiers (G. 200, N. 2). ἀπιών (G. 279, 2, N.). νυκτός (G. 179, 1).
 - 6. προεληλυθότων, ν. προέρχομαι.
- 7. προσήει, v. πρόσειμι. ώς φίλος ών (G. 277, N. 2). ψιλοί, exposed.
- Page 17.— $\dot{\eta}$ is = quam ut (G. 266, 2, n. 1). $\sigma\dot{\phi}$ evbov $\eta\tau\dot{\omega}$ v, after Eurveitsa (G. 171, 1), they shot too short to reach the slingers.
- 8. Swerter evan (G. 281, 2). illumor has for subj. the antecedent of of those who.
- 9. in rollow, with a long start. oby olds re, not possible (lit. no [such thing] as): here re has no apparent force.
- 10. τοδπισθεν (= τὸ ὅπισθεν), the rear, construed with τοξεύοντες. διάξειαν (G. 233).
- 11. δείλης, i. e. late in the afternoon. ἀφίκοντο, ν. ἀφικνέομαι. οὐδέν (G. 160, 2).
 - 12. μαρτυροίη (G. 243): he said, τὸ ἔργον μαρτυρεί. ἐώρων, ν. ὁράω.
 - 13. ἀληθή λέγετε, i. e. it was, in fact, as you say.
 - 14. χάρις, sc. Ιστω. βλάψαι (G. 266, 1).
 - 15. Soov, sc. rocovrov, from such a distance that (lit. through so great

- a distance as, G. 161). ol βάλλοντες, i. e. hurlers of the javelin. πολύ χωρίον, a long space. έκ τόξου ρύματος, if he had a bow-shot the start of him; as in έκ πολλού. § 9.
- Page 18.—16. ήμεις with μελλομεν, instead of ήμιν following δεί.—
 την ταχίστην, as soon as possible (G. 160, 2).— ίππεων (G. 172, n. 2).—
 σφενδονών, after διπλάσιον (G. 175, 1, n. 1).
- 17. διά τὸ σφενδονάν, through their hurling (G. 262, 1). μολυβδίσιν, leaden slugs (dat. following χρήσθοι, (G. 188, N. 2).
- 18. aὐτῶν, part. gen. after τίνες. πέπανται, v. πάομαι. τούτψ (corresponding to τίνες), to such. αὐτῶν, for them (i. e. the slings; gen. of value, G. 178). τῷ . . . ἐθλοντι, to whoever is willing to rank as slinger. ἀτέλειαν, exemption from the severer camp duties.
- 19. σκευοφόρα, i. e. mules, &c. in place of (ἀντί) the horses. εἰς ἰττέας, for cavalry service. τοὺς φεύγοντας, i. e. those mentioned above, in § 9.
 - 20. έδοκιμάσθησαν, were accepted. ἐπεστάθη, v. ἐφίστημι.
 - IV. 1. τη άλλη, the next day, an unusual expression for ύστεραία.
- 2. διαβεβηκόσι, having crossed, agreeing with atrois. ύποσχόμενος, v. ύπισχνέομαι. ἀν . . . λάβη (G. 247): after the past tense et λάβο would be the more common form. παραδάσειν (G. 203, n. 2).
- Page 19.—3. δσον (like is with numerals), about: lit. [as much] as.
 παρήγγελτο, ν. παραγγέλλω, orders had been given. ους, subj. of διώκειν. εξηπο, ν. είπον. θαρρούσι... δυνάμεως, to pursue boldly, as a sufficient force was to follow; for is, see G. 277, N. 2.
- 4. κατελήφει, plup. of καταλαμβάνω; understand αὐτούς. ἐξικνοῦντο, were within shooting distance. ols, those to whom. ol δέ (G. 143, 1, N. 2).
- 5. τοις βαρβάροις, on the side of the Persians (G. 184, 3). ότι φοβερώτατον δρών (G. 261, 2): as frightful as possible to behold.
 - 6. ούτω πράξαντες, having fared thus, see G. 165, N. 2.
- 7. Λάρωσα, an old name found in many Grecian cities: the site is now called *Nimroud* (a few miles below Nineveh), whence some of the most interesting relics were brought by Mr. Layard. το παλαιόν, anciently. δύο παρασάγγαι, i. e. about seven miles: the parasang was a Persian measure.
- 8. βασιλεός, i. e. Cyrus the Great. ἐλεῖν, v. αἰρέω. νεφέλη, a cloud hiding the sun: i. e. an eclipse. ἔξέλιπον, v. ἐκλείπω: understand τὴν πόλιν; the eclipse being considered an evil omen. ἐάλω, v. ἀλίσκομα.
- παρά would regularly here take the dative (G. 191, N. 1). πλίθρου, about 100 feet.
- Page 20.—10. Mformla: these are the ruins of Nineveh, opposite Mosul; Mespila means, probably, the district, or is a general name for ruins. Many monuments and sculptures have been brought from these ruins to the British Museum, and some to this country.

- 11. Ε παρασάγγαι, i. e. more than 20 miles. καταφυγείν (G. 203; compare έλειν, below, G. 202). ἀπάλεσαν . . . όπο Περσών, they lost their power (i. e. were deprived of it) by the Persians.
 - 12. χρόνφ, by length of siege. ἐάλω, ν. άλίσκομαι.
- 13. ets refers to the coming of T. upon the course of their day's march.
 οῦς τε, &c. understand ἔχων. ἔχοντος, who kad (in marriage), agreeing with 'Ορόντα (G. 39). οῦς . . . βαρβάρους, the barbarians whom Cyrus had in his expedition. πρός, in addition to. ἔδωκεν (2011), had given.
- 14. τάς μέν . . . τάς δέ (G. 143, 1). είχεν καταστήσας, stationed and kept in the rear of the Greeks. παραγαγών, 201. part. of παράγω.
- 15. Σκόθαι τοξόται: the name Scythian was given to all archers of a certain class, whether they were native Scythians or not. At Athens the policemen were called τοξόται οr Σκόθαι, because the state sometimes imported Scythian slaves (who were archers) to serve as a city police. άνδρός (G. 171, 1). ούδὶ... ράδιον ῆν, i. e. could not well miss if he tried.
 - 16. είποντο, v. έπομαι: continued to follow. τῆ τότε (G 141, N. 3).
- 17. καί, also: i. e. there was this further advantage.— άλίσκοιτο (G. 233).
- Page 21.— Κρησί, construed with χρήσιμα.—χρόμενοι (G. 279, 2, N.). τοξεύειν (G. 260, 1). ἄνω ἰέντες, shooting upwards, so as to recover the arrows more easily; μακράν, sc. δδόν (G. 161).
 - 18. perov Exortes, having the worst of it.
- 19. ἔγνωσαν, ν. γιγνώσκω: found out (G. 200, N. 5). κέρατα, wings. όδοῦ... γεφύρας: these genitives absolute contain the reason of ħν... συγκύπτη (G. 272, 2): in case of a narrow way, &c.; which they would be likely to find in the hilly and broken country they were nearing. ἐκθλίβεσθαι τοὺς ὁπλίτας (G. 261, 1, N.): this clause is subj. of ἀνάγκη ἐστίν: the hoplites wore heavy armor, and depended for their effectiveness on the steadiness of the ranks. πιεζομένους, crowded together.
- 20. Sidony, v. Sieno. $\tau \delta$ misrov, the space between. edexiderov, &c., easy for the enemy to attack. $\pi \delta \lambda \in (G. 185)$.
- 21. dvd ékardv dv8pas, of a hundred men each: dv6, means at the rate of. dllows: the lóxos had its divisions of fifty and twenty-five, each with its special officer. Ewev, apart from, i. e. behind.
- 22. ἀνεξεπίμπλασαν, they filled the space left open. τὸ διέχον, the interval. κατά λόχους, by companies in single file, i. e. six abreast in all, there being six λόχοι. κατά πεντηκοστῦς and κατ΄ ἐνωμοτίας, i. e. twelve abreast and twenty-four abreast; as there were twelve divisions of fifty and twenty-four divisions of twenty-five.
- Page 22. 23. ἐν τῷ μέρα, each in turn. φάλαγγος, dep. on που: if there was need at any part of the column. τέτταρας, i. e. four days' marches without adventure.

- 24. Bas (Labor 11, a royal building or estate on the distant slope. dopero, gladly.
- 25. Δε... Δναβαίνειν, so as to ascend the next (G. 266, N. 1). ττὸ μαστίγων, under the lash, i. e. scourged to it as slaves.
- 26. Έλληνων; construe as adj. γυμνήτων (G. 175, 2). δχλφ, the crowd, as distinct from the men in the ranks.
 - 27. σχόλη, slowly. δντες, because they were (G. 277, 2).
- 28. ταύτά = τὰ αὐτά, the same. πριν ἀνήγαγον, until they brought up. τὸ δρος, i. e. the higher hill (§ 24), from which the smaller hills descended (καθήκον).
- 29. ὑπέρ, above. πολεμίων: the first πολέμιοι refer to the Persians, the second πολέμιοι to the Greeks. δεδοικότες, ν. δείδω. ἀποτμηθείησαν, ν. ἀποτέμνω: the ending -είεν is more common.
- 30. τἢ ὁδῷ... γηλόφους, i. e. by the road which led over the hillocks, as opposed to the course of the πελτασταί along the slope of the higher hill (κατὰ τὸ ὄρος).
- Page 23. έπιπαριόντες, passing along, over against them. τὰς κόμας, $v. \S 24.$ ἱατρούς, nurses. τετρωμένοι, v. τιτρώσκω.
- 31. και άμα, and at the same time, sc. because. συμβεβλημένας, v. συμβάλλω. συνενηνεγμένα, v. συμφέρω. τῷ σατραπεύοντι, by the acting satrap, or royal governor (G. 188, 3).
- 33. πολύ διέφερον, i. e. they found it quite different. χώρας, position. πολεμίοις (G. 184, 2).
- 34. Έλληνικοῦ, from the Greek force (following ἀπ-, G. 193). σταδίων, gen. of compar. after μεῖον.
- 35. abtols (G. 184, 3, n. 4). πεποδισμένοι, hobbled, their feet being tied together by a short cord. τοῦ μὴ φεύγειν ένεκα (G 262, 2). θορύβου όντος, temporal, like νύκτωρ (G. 277, 1).
- 36. διαγγελλομένους, passing the word of command. εκτρυξε, sc. the herald. ἀκουόντων, i. e. within hearing of the enemy.
- Page 24.— λύειν is used in a rare (chiefly poetic) sense = λυσντελείν, to profit, to be expedient: as in English, they thought it would not pay.— αὐτούς and νυκτός belong to both of the following infinitives.
- 37. kal abrol, themselves too (G. 145, 1). dispurvix (av, spur. bo' fiv, along the base of which.
- 39. προσελάσας, v. προσελαύνα. δ δέ (G. 143, N. 2). ήμεν (G. 184, 3). οὸκ ἔστι παρελθείν, there is no getting by.
- 40. Ερημα, exposed. τὰ ὅπισθεν, the rear. ἀπελῷ, fut. of ἀπελαύνω (G. 120, 2). πῶς τις . . . ἀπελῷ, how we (lit. one) shall drive the men from the hill.
- 41. υπέρ αὐτοῦ, close above. ἐαυτῶν, their own, i. e. the Greeks. ἐγώ δ' ἐθέλω, I volunteer: the ἐγώ is more emphatic, as the imperatives μένε and πορεύω have no pronoun.

42. Théoda, v. alpha. — Sé ol: the ol is here dat. of the personal pronoun (G. 79, 1; 144, 2), following συμ-πέμψαι (G. 193); distinguish between ol, the, proclitic; ol (ol), to him, enclitic; ol, who, oxytone.

Page 25. — ἀπὸ τοῦ στόματος, from the front. — μακρόν, too far.

- 43. Tobs Trunkorlovs: i. e. half of the six companies of § 21. ITM-KTOV, picked men.
 - 44. άμιλλᾶσθαι, to race, or vie in speed.
- 45. διακελευομένων, agreeing with the plural implied in στρατεύματος (G. 138, N. 3). τῶν ἀμφὶ Τισσαφέρνην, Tissaphernes and his men.
- 46. ἐπί and πρός with the accus. both mean towards. την λοιπήν, sc. δδόν.
 - 47. Extrov, on equal footing.
- 48. και δς, and he (G. 151, N. 3). ξχων, έχων, holding, wearing. δώρακα ίπτικόν: the horsemen carried no shield, and accordingly wore a heavier breastplate. ὑπάγειν, to lead on slowly. παριέναι, to come up.
- 49. Δναβάς, mounting his horse again. βάσιμα . . . άβατα, passable . . . impassable (i. e. for a horseman): the plural is analogous to άδύνατά ἐστιν, it is impossible, for άδύνατόν ἐστιν. φθάνουσι, anticipate; here governing the acc. πολεμίους. γενόμενοι (G. 279, 2).
 - V. 1. στραφέντες, v. στρέφω.

Page 26. — ἀγαθῶν, i. e. supplies.

- 2. ἐσκεδασμένων, v. σκεδάννυμι. γάρ explains why they were scattered. διαβιβαζόμεναι, i. e. while they are passing over. κατελήφθησαν, v. καταλαμβάνω.
- 3. ἐννοούμενοι μή, apprehending lest. εἰ κάοιεν, sc. the enemy (G. 248, n.). λαμβάνοιεν (G. 244) governs ἐπιτήδεια.
- 4. ἐκ τῆs βοηθείαs, from helping them: that they had gone to help is taken for granted.
- 5. δράτε...είναι; don't you see that they admit the country to be ours?

 ὑφιέντας (G. 280). μη ... χώραν, in app. with ä. νῦν ... κάουσιν, they are now (doing, by) burning. ὄψονται, used as fut. of δράω.
- 6. ἐπί, against. ὑπίρ, in defence of. ούκουν, not then: observe the difference between this and ούκοῦν, therefore.
- 7. σκηνάς, encampment (in the village). ένθεν μεν... ένθεν δέ, on the one hand... on the other hand. ὁ πόταμος, i. e. the Tigris. βάθος, acc. of specification (G. 160, 1). ὡς μηδέ... βάθους, so that not even the spears projected of those who tried the depth, i. e. their spears found no bottom (G. 184, 3; 266, N. 1).
- Page 27.—8. kard respansorythlous, four thousand at once.— &v Stopas, what I require (G. 172).
- 9. ἀσκῶν: bags of inflated hide are still used in crossing these rivers.— ἀποδαρέντα, ν. ἀποδέρω.— φυσηθέντα refers to the hides implied in â ἀποδαρέντα.— παρέχοι ἀν (G. 226, 2).

- 10. δεσμών, girths. δρμίσας, mooring. ἀφείς, v. ἀφίημ: letting them down. ἀμφοτίρωθεν δήσας, fastening to the two banks, as pontoons, or supports to a floating bridge.
- 11. etoeve, v. olda, you shall know. the του μή καταδύναι, will keep from sinking (G. 263, 1): for the use of μή, see G. 283, 6.
 - 12. οἱ κωλύσοντες (fut.), men ready to prevent it.
- 13. ἐπανεχώρουν εἰς τοῦμπαλιν, &c., i. e. they made a day's march backward to some villages which had not been burnt by the enemy (see § 3).

 ἡ πρὸς Βαβυλώνα, or towards Babylon: these words seem to have been originally a marginal note explaining εἰς τοῦμπαλιν: τοῦμπαλιν ἡ πρὸς Βαβυλώνα would mean, in a direction opposite to that of Babylon, which is hardly possible under the circumstances described in § 15. κατακαύσαντες ἐνθεν, for they had burned [those] from which, &c. δμοσε ἡσαν θαυμάζειν, were like to wonder, i. e. seemed amazed.
- 14. ἐαλωκότας, v. ἀλίσκομαι... ἤλεγχον... χώραν, they examined them as to the whole region on every side (G. 160, 1).
- 15. της ἐπὶ Βαβυλώνα εἰη, was on the way towards B.— ῆκοιν (G. 247).
 θερίζειν, ἐαρίζειν, in reverse order: the King spent the spring at Susa, and the summer at Ecbatana.— διαβάντι, after crossing (sc. τινί, G. 184, 5).— Καρδούχους, the people called Kurds, Armenian Kordukh; the termination -χοι (acc. to Kiepert, quoted by Hertlein) corresponding with the plural ending -υκΗ: the region is Kurdistan.
 - 16. βασιλέως (G. 171, 2).
- Page 28. ἀκούειν, listen to or obey. ἀλλά... ἀπονοστήσαι, i. e. once a royal army invaded them, but none of them returned (G. 203). σπείσαιντο, v. σπένδομαι. σφῶν, ἐκείνων, part. gen. (G. 168, N. 2).
- 17. ἐκασταχόσε εἰδέναι, that they knew the way in every direction. τούτους, governed by διελθόντας. ἔφασαν, they (the captives) said. ἄξειν, they (the Greeks) would come. εὕπορον . . . πορεύεσθαι : the direct discourse would be, εὕπορόν ἐστιν ὅποι ἄν τις ἐθέλη πορεύεσθαι, it is easy to go whithersoever we shall wish (G. 223), the apodosis being future in sense.
- 18. «pas, gen. after ήνίκα, at whatever hour. την ὑπερβολήν, the pass: this is called the acc. of anticipation; regularly it would be, they feared lest the mountain-pass should be seized beforehand. ἡνίκ ἀν . . . παραγγέλλη might have been changed to the optative (omitting ἄν), as ἐπειδή δειπνήσταιεν is changed from ἐπειδὰν δειπνήστητε.
- BOOK 4.— CHAP. I. 1. δσα ἐπολεμήθη... Ελληνας represents the active constr. δσα ἐπολέμησαν (G. 159, N. 2); it means to what extent war was made upon the Greeks.
- 2. ἔνθα, understand ἐκεῖσε, thither. πάροδος, way along the river. ἐκρέματο, ν. κρεμάννυμι. πορευτέον (G. 281, 2). This section is a recapitulation of what has been stated in the last chapter.

- Page 29 3. ἀλισκομίνων (G. 171, 2, N. 1), the captives taken along the vay. εἰ διάλθοιεν has for its apodosis the whole sentence ἐν τῆ ᾿Αρμανία... περιίασι; including two subordinate protases: it represents ἐἀν διάλθωμεν of the direct discourse; and the four following verbs might, like it, have been changed to the opt. (G. 247). περιίασι, will pass: the pres. of εἰμι often has a fut. meaning (G. 200, N. 3). ἐλέγετο: the subject is τὰς πηγὰς εἶναι. ἔστιν οὕτος ἔχον, tỉ is just so.
- 5. την τελευταίαν φυλάκην: the Greeks divided the night into three watches. δσον... διαλθείν, enough to cross in the dark; δσον (sc. τοσούτον) takes the infinitive from the idea of sufficiency which it implies. παραγγίλσεως, the word of command passed round, not by signal of trumpet.
- 6. μή, lest, after κίνδυνος. πορευομένων, as they went, gen. abs. έπισποιτο, v. έφέπομαι.
- 7. alσθέσθα, v. alσθάνομα: infin. after πρίν (G. 274); its subj. is τινά. ἀεί qualifies ἐφείπετο. τὸ ὑπερβάλλον: i. e. each detachment followed, as it crossed the height.
- 8. et wws, in case the K. should be willing, &c. (G. 226, N.; 248, 2). διώναι, v. διίημι. διά ... χώρας, through the region as a friendly one (G. 142, 3).
- 9. Sty, v. Sorts: whatever. kadourtwo (G. 171, 2), when they salled.
- Page 30. 10. διά το . . . είναι (G. 262, 1). ήμέραν (G. 161). κατέτρωσαν, ν. κατατιτρώσκω. ἐξ ἀπροσδοκήτου, like the Latin ex improviso. ἐπέπεσε, ν. ἐπιπίπτω.
- 11. πλείους is nom. (G. 72, 2). ἐκινδύνευσεν ἀν διαφθαρήναι, would have risked perishing. συνεάρων (v. συνοράω), watched each other's signals.
 - 12. **ἀφεῖναι**, *let go* : ν. **ἀφ**ίημι.
- 13. ἐποίουν: the subj. is ὑποζύγια, &c. ἐπί, in charge of. δόξαν, kaving resolved, acc. abs. (G. 278, 2), is governed by ποιείν understood.
- 14. ὑποστάντες, v. ὑφίστημι; halting.— εἴ τι, translate whatever.—
 τῶν εἰρημένων, of the things ordered [to be abandoned], or simply, of the things above mentioned (see § 12).— οἱ δέ, and they (the soldiers).— πλην... ἐκλεψεν, unless one smuggled anything.— οἰον, such as.— τῶν εὐπρεπῶν is partitive genitive.— τὰ μέν... τὰ δέ, sometimes... sometimes.
 - 16. avaxajovres and samva are both poetic words.
- Page 31. παρήγγελλεν ὑπομένειν, would send word [for those in front] to wait.
- 17. δτε παρεγγυφτο, whenever the word was passed. πράγμα τι, some trouble ahead. παρελθόντι, i. e. to Xenophon.
- 19. ἄσπερ είχεν, just as he was (in haste). τέθνατον, are dead; ν. θνήσκω. ἀνελέσθαι, ν. ἀναιρέω: to take up for burial, a most sacred duty with the Greeks. The last sentence is in the direct discourse.

- 20. µla avry 8865 is subj., and opela pred.: this one way which you see is steep, &c. in party, way out. sudor of (G. 151, n. 2).
- 21. $\tau a v'$ towevbov (G. 158, N. 2). et was buvalunv, in case I should be able (G. 226, N.; 248, 2). of . . . bbóv, say there is no other way: of $\phi \eta \mu$ is used like the Latin nego.
- 22. Tree, i. e. the ambush. airos robrou trees, for this very purpose. eldon, acquainted with: v. olds.
- 23. el elder, whether they knew (the direct question was tore, G. 243).

 οὐκ ἰφη, see note on § 21. φόβων, threats.

Page 32. — κατεσφάγη, ν. κατασφάττω.

- 24. ἐτύγχανε . . . ἐκδεδομένη, i. e. he happened to have a married daughter there. αὐτός emphasizes the subj. of ἡγήσεσθα: he said he would himself lead (G. 138, N. 2). δδόν, acc. of extent (G. 161).
- 25. **5**, obj. of **προκαταλήψοιτο**: and unless they (τις) should occupy this (G. 202, 4; 223, N. 1; 247).
- 26. πελταστάs is in app. with, and δπλιτών limits, λοχαγούς. δποστάs εθελοντής, standing forth as a volunteer.
- 28. ἐρωτῶσιν εἴ τις . . . ἐθέλοι (G. 200, N. 1; 201). πολλοῦ, gen. of value.
- II. 1. of 84, i. e. Xenophon and Chirisophus. ἐμφαγόντας (v. ἐσθίω), when they had eaten. συντίθενται, agree with them. τὸ ἄκρον, see Ch. 1. § 21. τοὺς μὲν, αὐτοί 84, i. e. the volunteers and the officers. ἄνω ὅντας, when they are above.
- 2. Übep, &c. rain. brus... tov vov, that the enemy might have their attention turned to that road. is makera habour, might be, as far as possible, unseen.
- Page 33.—3. Αν έδει... ἐκβαίνειν, which they must cross before getting to the ascent. και μείζους, &c. as we say, more or less. διεσφενδονώντο, bounded off (as if hurled from slings).
- 4. el μη δύναιντο, if they could not get by (G. 225). κυλινδούντες (G. 279, 1).
 - 5. is . . . karéxovres, supposing they held the summit.
- 6. of δ' of κατείχον, i. e. they were wrong in thinking that they were on the summit: of δf is irregular, referring to the subj. of the preceding verb (see also G. 143, 1, N. 2). μάστος, a round hill. αῦτη, inserted as antecedent to f (G. 142, 4, end). αὐτόθεν, from that spot (where they were).
 - 7. δλίγοι, but few. προσελθόντες (G. 279, 2).
- Page 34.-9. $rac{1}{2}$ mep . . . Exortes, the same way with those who had the guide.
- 10. ἡ διεζεθχθαι (v. διαζεύγνυμι), or else be separated. ἐπορεύθησαν αν, i. e. they would have gone, had it not been for what is stated in the next

- clause (G. 226, 1). inotifyia, subj. of inshma, there was no other way for the beasts to get through.
- 11. **όρθίοις τοις λόχοις**, with the companies in file, or column; "the whole array covering a great length of ground, since the road was very narrow."— ε βούλουντο (G. 226, N.).
- 12. τέως μέν, for some time. έδύναντο (G. 135, 3). προσίεντο, admit: i. e. they did not let the Greeks get near them, but fled. παρέληλύθεσαν, ν. παρέρχομαι.
- 13. ἐννοήσας μή, taking counsel lest. ξρημον, exposed. ήλωκότα, ν. άλίσκομαι. και πάλιν . . . παριούσιν, the enemy would yet again take it and attack the teams as they passed. ἐπιθούντο for ἐπιθώντο (ν. ἐπιτίθημι). Such forms of the 2 aor. opt. mid. sometimes occur in Attic Greek, following the analogy of verbs in ω. For similar forms of προίημι, see G. 129, III. ἐπι πολύ . . . πορευόμενα, the cattle stretched out a good way, as they were travelling in a narrow road: ἄτε with part. is like quippe in Latin with relative.
- 14. o into ... lectoris, the one above the guard that had been surprised at the fire in the night by the volunteers.
- 15. δείσαντας μή πολιορκοΐντο, for fear of being surrounded. αὐτούς, the barbarians. ἀπολιπεῖν (G. 203). ἄρα, i. e. as it proved.
- Page 35. 16. **υπάγειν**, advance slowly. **blobas** τὰ δπλα, lit. ground their arms, i. e. halt or take up a position.
 - 17. ἀλλόμενοι, by leaping.
 - 18. ἀπήτει, claimed back, see Ch. I. § 19.
- 19. ἐφ' ῷ, on condition that (G. 267). ἐν ῷ, while. συνερρύησαν, ∇ . συρρέω (ῥέω).
- 20. ἤρξαντο: i. e. the Greeks. ἔνθα . . . ἔκατο, where the armed force was stationed; see § 16. κατέαξαν, ν. κατάγνυμι: broke. ἔχων, holding, or carrying; i. e. he disappeared with it.
- 21. Λουσιεύς, from Lusi in Arcadia. προσέδραμεν, ν. προστρέχω. προβεβλημένος, ν. προβάλλω: holding out [his shield] in front of both (G. 199, 3).
- 22. αὐτοῦ, there.— ἐν λάκκοις κονιατοῦς, in plastered (or cemented) cisterns. Such reservoirs, cisterns, or "cellars, with a circular mouth like a large well, increasing in size to the bottom (i. e. in shape a truncated cone), are still seen in great numbers in Piraeus." Boise, from Sturz. A scholiast on Aristophanes says, "The Athenians and other Greeks make large excavations underground, round or square, cement them, and keep wine and oil in them: these they call λάκκοι."
- 23. διεπράξαντο, managed, or bargained. ήγεμόνα, see Ch. I. § 24. νομίζεται: the word νόμος "includes all that is enjoined by law, custom, or the general sentiment, and all that is voluntarily accepted in reliance on these." J. S. Mill, Diss. Vol. IV. p. 302, N.

- Page 36. 24. Exchaor, tried to hinder the passage (G. 200, N. 2).
- 25. **TOIS TPÁTOIS** (G. 184, 3). **armtips**, construed with ylyrerfa: trying to get above those hindering.
- 27. ἡν ὁπότε, there were [times] when (G. 152, N. 2). πράγματα, difficulty. φείγοντες, fleeing; ἀποφεύγαν, to escape.
- 28. τόξα, probably long-bows, which were drawn by bringing one end to (or near) the ground and advancing the left foot (προβαίνοντες) towards that end (πρὸς τὸ κάτω τοῦ τόξου). Strabo (p. 772) tells of Aethiopian elephanthunts, in which three men used one bow, τῶν μὰν κατεχόντων τὸ τόξον καὶ προβεβηκότων τοῖς ποσὶ, τοῦ δ' Ἐκοντος τὴν νευράν, two of them holding the bow, with their feet advanced (i. e. each with one foot advanced to steady himself), and the third drawing the string. Arrian (Ind. 16) speaks of bows which the Indians drew by bringing them to the ground and bracing themselves (ἀντηβάντες) with the left foot. In the passage of the Anabasis, there is very slight MS. authority for the common reading προσβαίνοντες.

 ἀκοντίοις, in appos. with αὐτοῖς (G. 137, N. 4): the arrows, a yard long, were picked up and used as darts, being fitted with an ἀγκύλη, a loop or strap, fastened at the middle, as a guide in grasping and help in hurling.
- III. 1. η άλίσθησαν, ν. α άλίζομαι: the word originally means to pass the night (or live) in an open court (α άλή). άσμενοι, gladly. τῶν Καρδούχων belongs to ὁρέων, as adjective or limiting genitive.
- 2. πολλά, used as an adv. qualifying μνημονεύοντες, talking over, recounting. ξπαθον, v. πάσχω.
- Page 37. κακά . . . σύμπαντα, evils [so many] as they did not [suffer], even all put together, dc. ώς (G. 277, N. 2). ἀπηλλαγμένο, v. ἀπαλλάττω.
- 3. που, somewhere (indefinite). lunder, following dree (G. 182, 2). δχθοιε, bluffs.
 - 5. ώσπερ χειροποίητος (sc. ούσα), [appearing] as if it had been built.
- 6. ὑπὰρ τῶν μαστῶν, above their breasts. οὅτ' corresponds with τέ after ἐπί. εἰ δὲ μή: the μή seems superfluous; but the phrase (as usual) means simply otherwise, i. e. if any of them did attempt to carry their arms through the river. γυμνοί, exposed: plur. since τις is collective.
 - 7. Enda, where. sunelegmenous, v. sullegue. Ellhosin (G. 184, 4).
 - 8. περιρρυήναι, ν. περιρρέω: to fall away: for αὐτῷ, see G. 184, 3.
- Page 38.—9. is ráxiora, as soon as.—iss, dawn.—intro mps-ton, with the first [victim].
- 10. ήδεσαν, v. οίδα, knew. The direct discourse of the following sentence would be: ἔξεστιν ... προσελθείν, και ἐὰν καθεύδη ... εἰπεῖν, ἐὰν ... ἔχη (G. 225). αὐτῷ, following προσελθείν (G. 187). ἐπεγείραντα εἰπεῖν, to wake him and tell. ἔχοι, sc. εἰπεῖν.
 - 11. και τότε, and this time. συλλέγοντες (G. 279, 2). ἐπ' αὐτὸν τὸν

ποτυμόν, close to the river (G. 142, 4, n. 2). — ἄσπφ, &c., apparently putting away bags of clothes.

- 12. ἐς νευσόμενοι (G. 277, N. 2). Staβalver (G. 203, N. 1). πρόσθεν . . . πρίν, they crossed before wetting their middle.
- 13. καl... έκελευε, gave orders to pour out [wine] for the young men. φήνασι, v. φαίνω (G. 97). ονείρατα (see § 8): the plural seems to indicate the several points of the dream. ἐπιτελέσαι, depending on εύχεσθαι: pray them to fulfil. σπείσας, v. σπένδω. ταὐτά, the same story.
- 14. σπονδάς, libations. ὅπως ἀν διαβαῖεν, indirect question, representing πῶς ἀν διαβαῖμεν ; (G. 245).

Page 39. — 16. στάδιοι, in appos. with δδός, instead of genitive.

- 17. artimapherar, v. -elus: went along over against them, i. e. on the other bank. - Everto ... παρήγγελλε: "I conceive the matter thus: first, the order is given to ground arms, so that the shield is let down and drops upon the ground, sustained by the left hand of the soldier upon its upper rim; while the spear, also resting on the ground, is sustained by the shield and by the same left hand. The right hand of the soldier being thus free, he is ordered, first, to wreath himself (the costume usual in offering sacrifice); next, to take off his wreath; lastly, to resume his arms. Probably the operations of wreathing and unwreathing must here have been performed by the soldiers symbolically, or by gesture, raising the hand to the head, as if to crown it. . . . Cheirisophus himself, however, had doubtless a real wreath, which he put on and took off; so probably had the prophets and certain select officiating persons." Grote. anobús may, however, be rendered like ἐκδύντες (§ 12), stripping off the upper garment. To wear the wreath, on solemn occasions, was a Spartan custom. - dollows, in [double] file (see Ch. II. § 11).
 - 18. els τον ποταμόν, i. e. so that the blood ran into the river.
- 19. ἀνηλάλαζον, shouted ALALA: the όλολυγή was a cry or chant, of higher pitch, uttered by women on glad occasions.
- 20. drd κράτος, at speed. προσποιούμενος, feigning: he "made a feint of hastening back to the original ford, as if he were about to attempt a passage there. This distracted the attention of the enemy's horse [on the opposite bank], who became afraid of being attacked on both sides, galloped off to guard the passage at the other point, and opposed no serious resistance to Cheirisophus." Grote.
 - 21. ETELVOV, pushed on.
- 22. ἐβόων μὴ ἀπολείπεσθαι, they called to them [exhorting them] not to be left behind. συνεκβαίνειν, σύν governs τοις πολεμίοις understood.
 - 23. ката . . . тотанов, along the bluffs which reached to the river.

Page 40. — σφίσιν (G. 144, 2).

24. καταβαίνοντες (G. 280, N. 1).

- 26. dκμην διβαινε, were just crossing. παρ' dσπίδας, to the left. int φάλαγγος, so as to form a phalanx, or close column. σύραγούς, rearguard.
- 27. 700 8xhow withous (G. 174): left by the crowd [of campfollowers, &c.].
- 28. **LSwr... Stabalvortus,** when X. saw them [on the point of] crossing [to come to aid him]. abrol, i. e. Xenophon and his men. ένθεν καλ ένθεν σφών, on both sides of them. διηγκυλωμένους, ἐπιβεβλημένους, hand on the thong (dγκύλη), arrow on the string. πρόσω τοῦ ποταμοῦ, far into the river (G. 168).
 - 29. ψοφη, ring with the thump of the stone.
- Page 41.— σημήνη το πολεμικόν, signal the charge. ἐπὶ δόρυ, to the right (see § 26). ἀς, so as (G. 266, n. 1). ἔσοιτο . . . γένηται (G. 247, n. 1).
 - 30. ύποζυγίων, dep. on ἐπιμελησόμενοι (G. 171, 2). ἤρχοντο, began.
 - 31. is ... ikavis, well enough, considering it was among the mountains.
 - 32. Câttov, v. táxus. távartía (adv. acc.), the opposite way.
- 33. alσθόμενοι, perceiving [that the Greeks were crossing]. Εδραμον, v. τρέχω. Ετρωσαν, v. τιτρώσκω. καl . . . 'Ελλήνων, even when the Greeks had got across.
- 34. ol iπαντήσαντες, those who had come to the relief: see §§ 27, 28.— προσωτέρω τοῦ καιροῦ, further than was safe.
 - IV. πεδίον, γηλόφους, acc. of extent, dep. on ἐπορεύθησαν.
 - 2. ην κώμην, for η κώμη είς ην, &c. (G. 154, N.).
- 3. ὑπφήλθον τὰς πηγάς, &c.: here they crossed the mountain-range of the Taurus; the Teleboas (generally supposed to be the present Kara-du) flows into the Euphrates. "After the river Teleboas, there seems no one point in the march which can be identified with anything approaching to certainty. Nor have we any means even of determining the general line of route, apart from specific places, which they followed from the river Teleboas to Trebizond." Grote.

Page 42. — 4. ἀνέβαλλεν = ἀνεβίβαζεν, lifted, or helped up.

- 5. Tolk apxovon, with the officers (G. 187). els enthroov, within hearing.
 - 6. ἐφ' φ (G. 267). αὐτός (G. 138, n. 8).
- χιὼν πολλή: this was in lat. 39°, and at an elevation of four thousand feet; it was now near the end of November. ξωθεν, in the morning. τὰς τάξεις, subj. of διασκηνήσαι, quarter here and there.
- 9. lepeta, cattle for slaughter. Tŵr attockebarrupérar tirés, certain of the stragglers. κατίδοιεν ... φαίνοιτο, the direct discourse would be κατέδομεν ... και φαίνεται.
 - 10. ἐδόκει διαιθριάζειν, it seemed to be clearing up.

- Page 43.—11. ἀλεεινόν (G. 138, Ν. 2, c).— δτφ μη παραρρυείη v. παραρρέω (G. 233); i. e. the snow kept all warm from whom it did not drift off.
- 12. ἐτόλμησε, undertook. γυμνός, i. e. without his mantle. ἀφελόμενος, taking away [the axe].
 - 13. πικρών, i. e. almonds. μύρον, perfume.
- 14. els στέγαs, under shelter. δίκην έδίδοσαν, paid the penalty. κακώς σκηνούντες (G. 277, 2): by camping ill, i. e. in the open air.
- 15.. Τημνίτην, of Temnos (in Aeolis). πυρά, see § 9. άληθεθσαι, to have told truly. μη δυτα, ούκ δυτα (G. 283, 4).
- 16. ούκ ξφη: render ούκ as qualifying their (G. 203). σάγαριν, a two-edged battle-axe. 'Αμαζόνες: i. e. in pictures or statues, with which the Greeks were familiar.
- 17. τό (in appos. with ποδαπός είη), the question. τό στράτευμα, acc. (G. 160, 1), attracted from its natural position as subj. of είη. ἐπὶ τίν, for what.
 - 18. ώς ἐπιθησόμενον (G. 277, N. 2). ήπερ μοναχή, where only.
- Page 44. 19. ἡγεμόνα (G. 137, N. 4), as guide. ἀλόντα, ν. άλίσκομαι.
 - 20. τὸ στρατόπεδον, the [enemy's] camp.
 - V. 1. δπη . . . τάχιστα, as quickly as possible.
 - 2. Ένφράτην, "that is, the eastern branch, now called Murad."
 - 3. τρίτος, sc. σταθμός. ἀποκάων, blasting (here of cold).
- 4. εἶπε σφαγιάσασθαι, told them to sacrifice: the infin. after εἶπον follows the principle of G. 202, εἶπον having the force of a verb of commanding. On the other hand, ἔφη σφαγ- would mean he said that he had sacrificed (G. 202; 260, 2, N. 1). σφαγιάζεται, sc. ὁ μάντις. λῆξαι stands in indir. discourse after ἔδοξε (G. 203).
- Page 45.—5. διεγένοντο κάοντες, continued burning.—ξύλα πολλά: the woods have since been quite stripped from these highlands, so that dried cattle-dung is the ordinary fuel.—οὐ προσίεσαν, did not admit.—μεταδοῖεν (G. 225).— ἄλλο τι εἴ τι, whatever else.
 - 6. ἔστε ἐπί, clear down to. οὖ παρήν, where it was handy.
- ἐβουλιμίασαν (G. 106): bulimy ("ox-famine") was a disease in which the patient suffered from ravenous hunger, hunger-faintness.
- 8. φάγωσιν, v. ἐσθίω. διεδίδου, distributed. δίδοντας, as givers; the fut. part. would be more usual.
- 9. ἐκ τῆς κόμης, connect with γυναϊκας, women from the village. ἐρύματος: i. e. the village fountain was outside the wall.
- 10. πορεύοντα...είη... ἀπέχει: these might all be opt. or all indic. (G. 243), and there is good MS. authority here for both πορεύοιντο and ἀπέχοι.

- 11. Statelfora the book, continue the march [so far as the village].
- Page 46.— 12. διεφθαρμένοι . . . τοὺς ὀφθαλμούς, with their eyes blinded by the snow: the acc. is retained from the (possible) active constr. διαφθείραν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῖς, to blind their eyes for them (G. 197, 1, N. 2); τοὺς δακτύλους is in the same constr. after ἀποσεσηπότες, which is passive in sense.
- 13. της χιόνος, against the snow (obj. gen.). ἐπορεύετο (G. 225, n. 1); there is good authority here for the more regular πορεύοιτο. εἰς την νύκτα ὑπολύοιτο, took off his shoes for the night; opposed to ὑποδεθεμένοι, with their shoes on: δέω, bind, and λύω, loose, refer to the sandal-thongs.
- 14. πόδας, understand τούτων, as anteced. of δσοι. καρβάτιναι. brogues, or moccasons. βοῶν; the mention of the animal instead of his hide is by the usage called metonymy.
- 15. τετήκα (G. 101, 2, N. 2). ἀτμίζουσα ἐν νάπη, steaming in a dell: a warm spring was discovered hereabouts in 1843. ἐνταθθ' ἐκτραπόμενα, turning aside hither. οἰκ ἐφασαν, refused.
- 16. ὁπισθοφύλακας (without the art.), some of the rear-guard. τελευτῶν ἐχαλέπαινεν, finally got angry. "So greatly was the army disorganized by wretchedness, that we hear of one case in which a soldier, ordered to carry a disabled comrade, disobeyed the order, and was about to bury him alive." Grote. This story came out afterwards, when the charge was made against Xenophon that he had flogged his men (Book 5, VIII, 8-11), which he did in this one instance. δύνασθαι ἄν, sc. ἔφασαν (G. 211).
- 17. φοβησαι, to frighten. έμφὶ ... διαφερόμενοι, quarrelling about what they had, i. e. their booty (G. 153, N. 1).
- 18. ἀτε ύγιαίνοντες, as they were in good condition. ἀνακραγόντες, v. ἀνακράζω. μέγιστον (G. 159, N. 2). ἡκαν αὐτούς, threw themselves, i. e. they rushed down into the dell over the snow-banks.
- Page 47.—19. ἐπ' αὐτούς, to their relief.— ἐγκεκαλυμμένοις, wrapped up.— καθαστήκα, had been set.— ἀνίστασαν (G. 200, N. 2).
- 20. 5\lambda v, i. e. of the main body: Chirisophus had gone on in advance (see above, § 9).
- 21. avacriforavras... mpoliva, he ordered them (i. e. rods ventárous) to rouse [the disabled] and compel them to advance.
- 22. των (G. 170, 1); σκαψομένους agrees with the acc. (some) supposed to be limited by των: sends some of those, &c. to see. oi δέ, i. e. those who had the sick in charge. κομίζαν (G. 161, 2, N.), to carry: in Latin it would be portandos. διεληλυθέναι (G. 202, 2).
 - 23. Stalaxóvtes, assigning by lot.
- 24. εἰλήχει, v. λαγχάνω. ἐπτακαίδεκα: the number was apparently much greater (see § 35); possibly, says Krüger, the number written was Σ' (200), afterwards altered to IZ' (17). ἐνάτην, i. e. eight days (G. 161, N.).

- 25. Karáysto, underground: the description is said to correspond with the dwellings found in the Armenian highlands at the present day. "The descent by wells is now rare, but is still to be met with; but in exposed and elevated situations, the houses are uniformly semi-subterraneous, and entered by as small an aperture as possible, to prevent the cold getting in." Ainsworth, quoted by Watson. атора (G. 160, 1).
 - Page 48. Sprides, poultry. τούτων, of (all) these creatures.
- 26. olvos κρίθινοs, beer. κρατήρσιν, vats, or tubs. κάλαμοι, reeds, or straws (without joints, γόνατα), which, as they drank, would keep off the floating grains or hulls (κριθαί).
- 27. ἀκρατος, strong: applied to wine unmixed (ά-κεράννυμι). συμμαθόντι, to one used to it (G. 184, 5).
- 28. οὐτε στερήσοιτο... ἀπίασιν, the direct discourse would be οὐτε στερήση.... τήν τε οἰκίαν ἀντεμπλήσαντες... ἄπιμεν: the form στερήσοιτο is middle, with passive meaning. ἀντεμπλήσαντες, ν. ἀντεμπίπλημ: filling in recompense. ἀπίασιν, ν. ἄπειμ: the present of είμι has the force of a future, as in English, I am going. ἀγαθόν τι, acc. governed by ἔξηγησάμενος, which follows φαίνηται, if he shall appear to have given them good directions (G. 280). ἔστ', until (G. 239, 2).
- 29. κατορωρυγμένος, v. κατορώσσω (see Ch. II. § 22). v όφθαλμοῖς, in sight.
- 30. ἀφίεσαν, i. e. the people of the villages did not let them depart, until, &c. παραθείεν (G. 240, 1).
 - 31. oik . . . oi, everywhere (G. 283, 8).
- 32. τφ (τινι), to any one. είλκεν, ν. είλκω, he would draw. ενθεν . . . βοῦν, whence he had to stoop and drink, sucking like an ox (for το περ βοῦς ροφεί).
- Page 49.—33. κατελάμβανον κάκείνους, they found them too, i. e. Chirisophus and his men.— σκηνοῦντας, bunqueting.— ώσπερ ένεοῖς, as if deaf and dumb; i. e. by signs, as they could not understand Greek.
- 34. of largo, the breed of horses in this region is still celebrated. ή efη, indirect question for πη έστιν ή όδός;
- 35. πρός...οικέτας, to his family. ειλήφει, had taken (see Book 3, III, 19). παλαίτερον, too old for service. ἀναθρέψαντι, ν. ἀνατρέφω. καταθύσαι (G. 265). αὐτόν, i. e. the horse. τῶν πώλων (G. 170, 1).
- VI. 1. τῷ κωμάρχη, the chief, who served as guide (see next section).

 ἡγήσοιτο, sc. the boy's father; the thought of Xen. was: ὅπως ϵἰ...
 ἡγήσεται, ... ἀπίη (G. 248, Ν). ἀπίοι, return.
 - 2. λελυμένος, unbound. ήν, it was.
 - Page 50. our elev, there were none.
- 3. ἀποδράς φχετο (v. ἀποδιδράσκω, οιχομαι), ran off (G. 279, 2, n.). διάφορον, cause of difference. έχρητο, found him.

- 4. &vá, at the rate of. Pâsrv: the true Phasis flows into the Black Sea, some distance farther north; this (according to Grote "not verifiable") was probably the upper part of the Araxes, flowing into the Caspian. It seems to have taken the Greeks out of their course, towards the northeast.
 - 5. τη ... iπερβολή, the pass leading to the plain.
- els, about (like ώs), lit. to the number of. κατά κέρας, in column. ἐπὶ φάλαγγος, in close order for attack.
- δπως ἀγωνιούμεθα, an object. clause (G. 217): compare δπως γένοιτο (§ 6), which is a final clause (G. 216, 1).
 - 9. προσγενέσθαι (following εἰκός), will join them (G. 203, N. 2).
- 10. δπως μαχούμεθα is in appos. with τοῦτο (G. 215, Rem.), and is the regular form of the object. clause; but δπως λάβωμεν . . . ἀποβάλωμεν (in appos. with τοῦτο below) is the less common form (G. 217, N. 1).
- Page 51. $\tau \circ \tau \circ \ldots \circ \iota v \circ \iota$, I think we must look to this. $\dot{\alpha} \tau \circ \beta \dot{\alpha} \lambda \circ \iota$, sacrifice.
- 11. ἐφ': ἐπ' has here the sense of in extent. ούδαμοῦ... ἀλλ' ἡ, nowhere else than: ἀλλ' ἡ for ἄλλο ἡ, other than, except, seems to have had but one accent, so that ἀλλ' has the appearance of the elided form of ἀλλά. ὄρους τι, some part of the mountain. κλέψαι, to surprise: the same idea is expressed by λαθόντας. μᾶλλον, rather, repeats the comparison already given in κρέττον.
- 12. δρθιον lévau, to march up-hill (G. 159). ένθεν και ένθεν, on both sides of us. τραχεία, sc. δδός. κεφαλάς (G. 197, 1, N. 2).
- 13. αισθησιν παρίχειν, i. e. betray ourselves. δοκοθμεν δ' ἀν... ἀν ... χρήσθαι, it seems to me that we should find, ἀc.: αν belongs to χρήσθαι (= χρήμεθα αν), and is repeated because the sentence is long (G. 212, 2). We translate δοκοθμεν impersonally merely that we may render the infin. by a finite verb, and so give the force of αν. The protasis is in προσποιούμενοι (= εἰ προσποιούμεθα), if we should make a feint (G. 226, 1). ἐρημοτέρφ, with fewer defenders. μένοιεν: ἀν is understood from the preceding sentence, although this case hardly comes under the general rule (G. 212, 4).
- 14. κλοπής, surprise, lit. theft. συμβάλλομα, sc. λόγους, i. e. make more talk. τῶν ὁμοίων, equal citizens, or peers. ἐκ παίδων, as we say from a child.
- 15. ληφθήτε, ν. λαμβάνω. μάλα qualifies the idea of καιρός έστιν: a very fit time. κλέπτοντες του δρους (G. 170, 1); cf. δρους κλέψαι τι (§ 11).
- 16. dλλά μέντοι (more emphatic than dλλά), but now: καὶ μέντοι, and indeed. δεινούς κλέπτειν, i. e. formidable stealers. δεινού του κινδύνου: the penalty of embezzlement might be death. ὑμῖν, among you (G. 184, 3).

- Page 52.—17. Tobrw Turbdvopa, I learn from them (G. 171, 2, N. 1). vépera, is pastured. alf. (G. 188, 1). β ard, places passable (G. 139, 1).
- 18. ἐλπίζω μενείν (G. 203, N. 2). ἐν τῷ ὁμοίφ, on a level with them. ἡμίν τσον (G. 186).
- 19. καί, άλλά, observe the emphasis and spirit of these abrupt connectives.
- 20. ek toútou, upon this. kdew (G. 203, N. 2). buóre tyotev (G. 248).
 - 21. ἐκ τοῦ ἀρίστου, after breakfast.
 - 22. έγρηγόρεσαν, τ. έγείρω. διά νυκτός, all night long.
- 24. τὸ πολό, the main part. τοὺς πολλούς, the two main bodies. άλληλων, following ὁμοῦ (G. 182, 2).

Page 53. — 26. To ava, their men above.

- 27. στησάμενοι (G. 199, N. 1).
- VII. 1. Τάοχοι, a tribe of Georgian mountaineers, still known among their kindred as Tao: for the ending -χοι, see Book 3, v., 15. ἐν οἰς . . . ἀνακεκομισμένοι, where they carried and kept all their provisions.
 - 2. airóse (to avoid els 8), into which (G. 156).
 - 3. els kalóv, in the nick of time. alperéov (G. 281, 1).
- 4. οὕτω διατίθεται, is served thus. σκέλη, acc. after the passive συντετριμμένους (G. 197, 1, N. 2).
- 5. ἀναλόσωσιν (ν. ἀναλίσκω), use up. ἄλλο τι ἡ ... παριέναι, is there (i. e. will there be) anything to prevent us from passing by i άλλο τι ἡ (= nonne) is an interrogative implying an affirmative answer (see G. 282, 3); so that this question means, literally, Is anything else [the case] than [this, that] nothing prevents, &c.?
- Page 54.—6. τρία ἡμίπλεθρα, i. e. 150 feet.— διαλειπούσαις, scattered.— ἀνθ' ἀν, behind which.— φερομένων, flying through the air.— δταν λωφήσωσιν (G. 232, 3).
- 7. πολλοί (pred.), in great numbers. atró, that very thing. μκρόν τι, a little way, i. e. fifty feet.
 - 8. kal' Eva, one by one.
- 9. kal allow 86, and others besides: in such expressions 86 is always the connective.

Page 55. — 12. The trues, the rim of his shield (G. 171, 1, N.).

- 15. els χείρας, to close quarters. πτερύγων, fringes. έστραμμένα, ν. στρέφω.
- 16. δσον ξυήλην, about as long as a Spartan dagger (see G. 153, n. 5). μίαν λόγχην, i. e. only at one end: the Greek spears were sharpened

- at the butt, so as to stick in the ground. dworf provers dw... exoperouro (G. 206): the dw belongs grammatically to exoperouro, but it gives a frequentative meaning to the whole sentence.
- 17. It revives refers to the provisions being deposited in the strong places, rather than to carrying them into these.
- Page 56.—19. Sid... χάρας, through their own enemies' country.— πέμπει (G. 200, N. 1).
- πέντε ήμερῶν, within five days (G. 179, 1). ἐπηγγείλατο, agreed.
 Έλλήνων, obj. gen. after εἰνοίας, good will for the Greeks.
 - 22. δασειών ώμοβόεια, made of raw hides of shaggy oxen.
- 23 27. "But every moment the shout became louder, as fresh men came to the summit and gave vent to their feelings; so that Xenophon grew anxious, and galloped up to the van with his handful of cavalry to see what had happened. As he approached, the voice of the overjoyed crowd was heard distinctly crying out, Thalatta, Thalatta ! (The Sea, the Sea!) and congratulating each other in ecstasy. The main body, the rear guard, the baggage soldiers driving up their horses and cattle before them, became all excited by the sound, and hurried up breathless to the The whole army, officers and soldiers, were thus assembled, manifesting their joyous emotions by tears, embraces, and outpourings of enthusiastic sympathy. With spontaneous impulse they heaped up stones to decorate the spot by a monument and commemorative trophy; putting on the stones such homely offerings as their means afforded, - sticks, hides, and a few of the wicker shields just taken from the natives. To the guide, who had performed his engagement of bringing them in five days within sight of the sea, their gratitude was unbounded. They presented him with a horse, a silver bowl, a Persian costume, and ten darics in money; besides several of the soldiers' rings, which he especially asked for. Thus loaded with presents he left them, having first shown them a village wherein they could find quarters, as well as the road which they were to take through the territory of the Makrones." Grote.
- 23. of del imórres, those who successively came up; so rods del βοώνταs, those who successively raised a shout.
- Page 57.—25. δτου δὴ παρεγγνήσαντος, some one [whoever he may have been] giving the word; δστις seldom has this indefinite sense except when it is joined with -ouv. In Anab. 5, II. 24 we find δτου δὴ ἐνάψαντος, some one or other setting it on fire.
- 26. κατέτεμνε, i. e. he made them useless, that the natives might not destroy the monument to get the shields.
- 27. Saktulious: "The free Greek, if not of the very poorest class, were a ring, not only as an ornament, but as a signet to attest his signature, or for making secure his property." Becker's Charicles. The Daric stater or Daric was a Persian gold coin, equivalent (by weight) to about \$5:30.

- VIII. 1. σωξε: the imperf. is usual in descriptions, instead of the present, when connected with past tenses of narration. τήν, sc. χώραν.
- 2. olov (used with the superl. like ως or δτι), excessively. δι' ού refers to ὁ ὁρίζων, the frontier stream. ξκοπτον, cut down, to make floats or bridges.
 - 3. ξρριπτον: i. e. to get within shot of the Greeks.

Page 58.—5. eperforance, when he asked (gen. abs.). — during data, Ionic 3 per. plur. (see G. 122, 2).

- 6. ἀπερχόμεθα, we are returning.
- 7. el Solev av, indir. question (G. 245). Icarav, said yes: obe Icarav is said no.
- 8. ώς διαβιβάσοντες, so as to get them across. έν μέσοις (G. 142, 4, N. 4).
 - 9. δπως άγωνιοῦνται (G. 217).
- 10. παίσαντας . . . ποιήσαι, that they should give up the phalanx, and should form the companies in columns. $\tau \hat{\eta} \mu \dot{v}$, $\tau \hat{\eta} \delta \dot{\epsilon}$, here, there.
- 11. ἐπὶ πολλούς, many in depth (the idea of extending to a great depth being prominent): ἐπ' ὀλίγων (below) is simply few in depth, with no such accessory idea. περιπτεύσουσιν ήμῶν, will outflank us (G. 175, 2). τοῖς περιπτοῖς refers to that part of the enemy's line by which they would outflank the Greeks. ἀθρόων, coming in a mass.
- Page **59.**—12. **TOTOÚTOV... STOV... YEVÉTBU,** to occupy so much ground, by leaving spaces between the columns, that the outer columns will be beyond, &c. iTOPEBU... of iTOXATOL λ 6 χ 0, i. e. our outer columns will be, &c. i iv, wherever.
- 13. **Ενθεν και Ένθεν**, on both sides. δρθιον προσίοντα, advancing in a line. ούδε**ιs** μηκέτι μείνη: no one will stand his ground (G. 257): the compounds of οὐ and μή (as here) may be used in these expressions, which contain an emphatic future.
- 14. τὸ μὴ εἶναι (G. 263, 2). ὁμοὺς καταφαγεῖν, to devour raw; see Iliad IV. 35, ὁμὸν βεβώθοις Πρίαμον.
- Page 60.—20. τὰ ἄλλα (G. 160, 1).— ἐθαύμασαν, found strange.—σμήνη: "Most modern travellers attest the existence, in these regions, of honey intoxicating and poisonous, such as Xenophon describes. Professor Koch, however, states that after careful inquiries he could find no trace of such; he thinks that the honey which the Greeks ate must have been sate or tainted." Grote. τῶν κηρίων (G. 170, 1; cf. 171, 2). κάτω διεχώρει atroûs, they had a diurrhoea: διεχώρει being an impersonal verb.— ἐδηδοκότες, v. ἐσθίω. ἐψκεσαν, v. είκω. ἀποθνήσκουσιν, dat. pl. following ἐψκεσαν.
 - 21. τροπης, defeat.

- 22. Trapezus is now Trebizond. ληίζοντο, foraged.
- 24. συνδιεπράττοντο, joined them (the Greeks) in making terms.— ὑπέρ, in behalf of. ξένια (pred.), as friendly gifts.
 - 25. hv «vearto, see Book 3, 11, 9.
- Page 61.— Εφυγε, was banished. Κκων κατακανών, having killed accidentally. The Greeks looked upon any one who had caused the death of another, even by accident, as a polluted person, and he was obliged to leave the country. Even "any inanimate object, a piece of wood or stone, &c., which had caused death to any one without the proved intervention of a human hand, when the fact was verified, was [after solemn trial] formally cast beyond the border by the old Athenian law." Grote. ἐπιμεληθήνει, to take charge: infin. of purpose after ελουνο (G. 265).
- 26. τὰ δέρματα, the hides of the slain animals, offered as prizes. δπου πεποιηκὸς εἰη (G. 248, 4). τρέχειν (G. 261, 2). ἀνιάσεται, v. ἀνιάω: will hurt himself.
- 27. στάδιον, cognate accus. like δόλιχον, πάλην, &c. αίχμαλότων, captives in place of the free-born boys who ran in the Greek games. στάδιον... δόλιχον: the Olympic stadium, or distance between the starting-point and the goal of the Olympic race-course, was a little less than a furlong (6063 English feet). The δόλιχον was a longer race, in which the runner ran several times round the whole race-course; it must have been variable, as different accounts give from six to twenty-four stadia as its length. κατέβησαν, entered (the contest). ἄτε... ἐταίρων, since their comrades were looking on.
- 28. βωμόν, the barrier, where the course began. άγαν, with ἐλάσαντας and ἀναστρέψαντας, refers to the drivers of the horses.

After a short delay at Trapezus, the Greeks continued their retreat, partly by land marches, partly by voyaging along the coast, - enlisting for a time under Seuthes, king of Thrace, - till, about a year later, they joined a Spartan army acting under Agesilaus in Western Asia Minor. Having thus entered service with the Lacedaemonians, Xenophon took part (B. c. 394) against Athens in the disastrous battle of Coronea, - the most desperate engagement that had yet taken place in Greece, in which, for the first time, the Theban phalanx appears to have been a full match for the valor of the Spartans. For this act of hostility against his native city sentence of exile was pronounced against him; and most of the latter part of his life was spent in the territory and under the protection of the Lacedaemonians. His two sons took part, and one of them was killed in the battle of Mantinea (B. C. 362), where Sparta and Athens fought against the predominance of Thebes. He died, apparently at Corinth, a few years later.

HELLENICA.

[Book II.]

THE Peloponnesian War lasted twenty-seven years, from B. C. 431 to 404, of which the first twenty are included in the narrative of Thucydides, and the remainder in the Hellenica of Xenophon. It arose from the fear and jealousy felt by Sparta and other Greek states at the power and glory of the Athenian Empire, aided by the uneasiness of the subject allies of Athens herself under what they believed to be an oppressive rule. Since the formation of the confederacy of Delos in 477 B. C. — which was a defensive union of voluntary allies under Athens as presiding city, made to secure the Aegean against the possibility of another Persian invasion, - the maritime power of Athens had steadily increased, and the smaller states had gradually been changed from independent allies to subjects of an imperial city. This change is well explained in Chapters XLIV. and XLV. of Grote's History of Greece. The splendor of Athens reached its height under Pericles, the most illustrious of her statesmen (who died in 429 B. c.); and her Dorian neighbors in Sparta, Corinth, Megara, and Thebes were now ready to combine for her destruction. In 432 B. c. the disputes between Corinth and Athens about the Corinthian colonies of Corcyra and Potidaea gave a plausible pretext for war, and war was at once declared. But, as Thucydides tells us, the war arose chiefly from the alarm felt by Sparta at the extent of the Athenian power. and her dread of its further increase. The war began in the spring of 431 B. c.; and it ended in the spring of 404 B. c. with the surrender of Athens, which is described in the first extract from the Hellenica. The power of Athens had been seriously crippled by the disastrous expedition to Syracuse (B. c. 415-413); it was finally broken by the destruction of the Athenian fleet at Aegospotami, as related in the chapter immediately preceding the narrative here given.

Aegospotami, or Goat's River, was a station on the European side of the Hellespont, opposite the Asiatic town of Lampsacus, which had just been captured by Lysander, the Spartan commander. It was "an open beach, without harbor, without good anchorage, without either houses or inhabitants or supplies"; and was chosen by the Athenian commander, merely to compel Lysander to an engagement. Each morning the fleet would cross the strait in line of battle, but the Spartan forces kept close under shelter of their port. Each day it withdrew to its anchorage, followed only by a few scoutboats to watch the disembarking; and then the men would stray on

shore for provisions, as far as Sestos, a few miles below. For five days the same scene was repeated. In vain Alcibiades, then living in exile near by, warned the generals of the exposed condition of their fleet, and urged that they should at least fall back to the safe and friendly harbor of Sestos; he was dismissed with the taunt that they were now in command, not he. "At length, on the fifth day, Lysander ordered the scout-ships, which he sent forth to watch the Athenians on their return, to hoist a bright shield as a signal as soon as they should see the ships at their anchorage, and the crews ashore in quest of their meal." The moment he beheld this welcome signal, he gave orders to his entire fleet to row across the strait as swiftly as possible, while the land forces marched along the strand in case of need. The fleet was taken by complete surprise. A squadron of twelve vessels under Conon, with the sacred ship called Paralos, All the remainder, nearly one hundred and seventy in number, were captured on the shore, defenceless, and seemingly without the least attempt on the part of any one to resist. This sweeping victory was won without the loss of a ship, almost without the loss of a man. Of more than thirty thousand prisoners, all the Athenians, some three or four thousand, were put to death. It had been charged against them that they had resolved, if victorious, to cut off the right hands of all their prisoners; and one of their generals, Philocles, had put to death the captured crews of two ships, allies of the Lacedaemonians, by hurling them headlong from a precipice. Charges like these, at the end of a long and obstinate war, account for the vindictive and bitter temper of the conquerors. (See Grote, Ch. LXV.)

The battle at Aegospotami was fought in September, B. c. 405. Byzantium surrendered directly after; Lysander permitting its garrison, with other Athenians found there or elsewhere, to sail to Athens, "but nowhere else," says Xenophon, "for he knew that the more there were gathered in the city and Piraeus, the sooner they would be brought to straits by famine."

II. 3. Παράλου: the Paralos ("Seaboard") and the Salaminia were two sacred vessels maintained by Athens, and used in the service of the government. They carried deputations to the sacred festivals, and embassies; and were sometimes used to bring state criminals to Athens, as in the case of Alcibiades in 415 B. C.—νυκτός (G. 179, 1).— ή ξυμφορά (= συμφορά), the disaster to the fleet at Aegospotami: ξόν is often used for σύν in the older Attic.— Παραιῶς, the Piraeus was the principal port of Athens; it was fortified and connected with the city (ἄστυ), which was four and a half miles distant by the two long walls of Pericles. (See the plan at the end of the volume.)— ὁ ἔτερος... παραγγάλων: we should expect the gen. absol., but the nominative is in apposition with the

nominative implied in the verbal noun elways (as if sugar had been used).

- Page 62. πενθούντες, agreeing with the subject implied in obsels, as if it had been, all were sleepless. πείσεσθαι, that they were to suffer (G. 246). οἰα ἐποίησαν: see G. 247 (last example) and N. 2. Μη-λίους: Melos, a Spartan colony, had been subjugated by Athens in 416 B. C.; the men of military age were put to death, and the women and children were enslaved.
- 4. 18οξε, they voted, lit. it pleased them: the expression is the same which was used in the Athenian decrees, 18οξε τῆ βουλῆ καὶ τῷ δήμφ. ἀποχώστει (v. ἀποχώντυμ), to block the channel. περὶ ταῦτα, thus employed.
- 5. ναυσίν (G. 188, 5). κατεσκινώσατο, established, i. e. in the form of "an oligarchy of ten native citizens, chosen from among his most daring and unscrupulous partisans, to govern in conjunction with the Lacedaemonian harmost." τὰ ἐπὶ Θράκης, often without χωρία, a common expression for the coast of Thrace.
- 6. ἀφειστήκε, had (already) revolted.— 'Αθηναίων (gen. governed by ἀπο- in ἀφειστήκε, G. 193), from the Athenians.— σφαγάς ... ποιήσαντες, having made a massacre of the aristocrats: this massacre took place eight years before, but was recent enough to forbid the Samians to hope for mercy.
- 7. Δεκίλειαν: a post in Attica, whence Agis, the Spartan king, was now threatening the city. δτι: understand λέγοντάς τινας, or άγγελλοντας after ἔπεμψε. προσπλεί (G. 243). τοῦ ἐτέρου, the other of the two kings, Agis being one.
- 8. ἐν τῆ ᾿Ακαδημία τῷ καλουμένο γυμνασίο, the common reading, would be an unusual expression for in the gymnasium called the Academy. Perhaps we may insert a comma after ᾿Ακαδημία, and take the following words in apposition with ᾿Ακαδημία, in the Academy, viz. in the gymnasium thus named. Many scholars consider the last three words as an interpolation. The Academy (i. e. the grove of the hero Academus) was northwest of the city, on the Sacred Way leading to Eleusis. It was afterwards made famous by Plato, who used it as his place of instruction; and its name is thus a familiar word in all modern languages.
- 9. Αζγιναν: in the first year of the Peloponnesian war (431 B. c.), the Athenians expelled the Aeginetans with their families from their island, and the Spartans allowed them to settle in Thyrea. ἀπέδωκε implies that Lysander restored Aegina to its former inhabitants. δσους έδύνατο πλείστους, the greatest number which he was able (to collect), like ὡς πλείστους οτ ὅτι πλείστους. ὡς αδτως, likewise, adv. οτ ὁ αὐτός, the same. Μηλίως: see note on § 3 above. τῆς αὐτῶν, sc. χώρας (G. 141, N. 4). πρὸς τὸν Πειραιᾶ, he came to the Piraeus and anchored there.
 - 10. τί χρή ποιείν (G. 243).

- Page 68. Εντων (G. 277, 2.) σωτηρίαν τος μή παθείν, security against suffering, the μή strengthening the negative idea (of prevention) implied in σωτηρίαν (G. 263, 1). δ. . . μικροπολίτας, what they had not done for punishment, but had done unjustly (ήδικουν) through insolence to men of the small states: δ is direct object of ἐποίησαν and cognate object of ἡδίκουν. οὐδ' ἐπὶ μιζ, more emphatic than ἐπ' οὐδεμιζ. ἐκείνοις, the Lacedaemonians.
- 11. ἀτίμους ἐπιτίμους ποιήσαντες: they passed a vote of amnesty, restoring to full civic rights all who had forfeited any of those rights (i. e. who had become ἄτιμοι) either as public debtors or by sentence of the law. After this vote, the citizens met in the acropolis and pledged themselves to harmony. ἀποθνησκόντων (G. 277, 5.) ἔχοντες, keeping. ἐπὶ τούτοις, on these conditions.
- 12. είναι, sc. ἔφη. κύριος αὐτός (G. 138, N. 8): αὐτός is adjective pronoun, himself (145, 1).
- 13. πλησίον της Λακωνικης: as Sellasia is generally said to be in Laconia, πλησίον should perhaps be omitted here. οἰα, sc. τοιαῦτα. αὐτόθεν, instantly. εἰ δέονται (G. 247). τι, at all. κάλλιον (G. 75).
- 14. ήκον (G. 200, N. 3). ἐνέπεσε, ν. ἐμπίπτω. ἔως ἃν πέμπωσιν, while they should be sending (G. 247; 202, 1): ἔως πέμποιεν might have been used.
- 15. Λακεδαιμονίοις, dat. with εἰρήνην ποιεῖσθαι (G. 186, N. 1). ἐφ' οἰς προεκαλοῦντο, on the terms which they offered (G. 153, N. 1). ἐκάτερον, i. e. each of the two long walls leading to the Piraeus; see note on § 20, below. μη ἐξεῖναι depends on the verbal force of ψήφισμα (G. 261, 1, N.).
- 16. el βούλονται, if they wished (G. 247): the direct form of the sentence following δτι would be, el βούλεσθέ με πέμψαι, ήξω elδώς πότερον άντέχουσι, &c. Λακεδαιμονίους is by anticipation object of elδώς, instead of being subj. nominative of άντέχουσι. ή connects βουλόμενοι (G. 277, 2) to πίστεως ένεκα (in order to secure good faith).
- Page **64.** δ τι τις λέγοι, whatever any one might propose (G. 248). όμολογήσειν (G. 202, 3, N.).
- 17. τέως, for some time. κατέχοι and κελεύοι are instances of the rare imperfect optative, representing κατέχε and ἐκέλευε of the direct discourse, which would regularly be retained in such cases (G. 243, N. 1). είναι, sc. ἔφη. κύριος (G. 138, N. 8). ὧν ἐρωτῷτο, of what he (Lysander) was asked (G. 153, N. 1), the direct form being ὧν ἐρωτῶμαι (indic.). δέκατος αὐτός, a common expression for one of ten, generally applied to the principal person in the number mentioned.
- 18. άγγελοθντα (G. 277, 3) δτι ἀπεκρίναιτο, to inform them that he had replied, &c. (the message was ἀπεκρίνατο Λύσανδρος, &c.).
 - 19. Em tive hoyo, in what capacity. nakely enchance, gave orders to

summon them. — μη σπένδεσθαι, [urging] to make no terms. — ξαιράν, sc. την πόλιν.

- 20. con that a constant with the same with the leading to the leading to the order of Athens, a Spartan replied, that he would not put out one of the eyes of Greece, and leave her ττροφθαλμον. The same argument was used at Athens in favor of helping Sparta, after the battle of Leuctra, in 371 B. c. For ανδρανοδιαίν, see G. 120, 3.— ἐποιούντο, offered to make (G. 200, N. 2).— ἐψ΄ ψ΄... ἔποσθαι (G. 267).— τὰ μακρὰ τείχη: probably only the two long walls leading to the Piraeus are meant; as the third or Phaleric wall, leading to the old port of Phalerum, was now of less account, since the Piraeus had been strongly fortified and connected with the city by two walls.— καθέντας (ν. καθίημι), restoring.— τὸν αὐτόν, &c., lit. regarding as foe and friend the same with the Lacedaemonians.
- 21. µh finow, lest they might have come (G. 200, N. 3; 202, 2). od ydp fri everyopa persev, for there was no longer room (xépa) for delay.
- 22. 44' ofs... receivre, the terms on which (they said) the L. offered to make peace; we conver representing we convert of the direct form (G. 248, 4); see two covers in § 20, above.

Page 65. — ττ' αύλητρίδων, to the music of flute-girls.

- III. 1. τῷ ἐπόντι ἔτα, the year beginning at midsummer 404 B. C., the first year of the ninety-fourth Olympiad.—8ν...οὐκ ὀνομάζουσι, whom the Athenians do not name, i. e. among the ἀρχοντε ἐπάνυμοι: the first of the nine Archons gave his name to the year, whence he was called the Eponymus.—ἀναρχίαν: the word ἀναρχία was entered in the public records for this year instead of the name of Pythodorus.—There are strong reasons for believing all of § 1, except τῷ δ' ἐπιόντι ἔτα, to be an interpolation; it will be seen that the other words break the construction of the sentence, which becomes grammatical only by taking τῷ... ἔτα with ἔδοξε in § 2.
- 2. εδοξε τφ δήμφ, the people voted: see note on II. 4, above. ot ... ξυγγράψουσι (G. 236, N. 3), who were to compile, &c.: see note on § 11, below.

The omitted sections (4-10) refer to matters in Thessaly and Syracuse (under the tyrant Dionysius), to the surrender of Samos to Lysander, and to Lysander's return to Sparta.

- 11. ἐφ' ἐτε ξυγγράψαι (G. 267), equivalent to of ξυγγράψουσι in § 2. πολιτεύσουντο is an indirect statement (G. 248, 4) of the idea of the Athenians in choosing the Thirty: in § 2 the indicative of the direct form is retained. For the middle voice, see G. 199, N. 1. del ξμιλλον, they continually delayed.
- 12. ξώντας and δντας (G. 246; 280). βαρείς, odious. ὁπηγον θανάτου, arraigned capitally (G. 178, last example). αὐτῶν (G. 173, 2, N.).

Page 66. - 8001 Eury 800 . . . 8vres (G. 280, N. 2).

- 13. δπως αν έξειη... δπως βούλοιντο, how they might get the power to treat the city as they pleased; indirect question, representing πῶς αν έξειη ήμῶν τῷ πόλει χρησθαι δπως βουλοίμεθα (G. 245; 247, N. 3). The first δπως is an indirect interrog tive (like πῶς); the second is relative (G. 232, 4). φρουρούς σφίσι ξυμπράξαι έλθειν, to help bring it about that guards should come to them, i. e. to aid in having guards sent them: σφίσι refers to the Thirty (G. 144, 2). ἔως ... καταστήσαιντο (G. 239, 2; 248, 3). θρίψειν (G. 17, 2, N.; 203, N. 2). Compare αὐτοῖς πεμφθηναι with σφίσιν έλθειν above: as Λύσανδρος is subject of ξυνέπραξεν, σφίσιν would have been incorrect here.
- 14. Δε... πράττοιεν (G. 248, N.): the idea of the Thirty was Δε πάντα ἐπαινῆ ἃ ἄν πράττοιεν (or ἃ πράττοιεν), that he may praise everything which we may do (or everything which we do). τῶν φρουρῶν, depending on the omitted antecedent of οῦς. ῆκιστα... ἀνέχεσθαι, representing ῆκιστα... ἀνέχονται, they [are men who] least endure being thrust out (unless ἄν is omitted by accident before ἀν-έχεσθαι, or unless ἄν in the next clause affects ἀνέχεσθαι also). πλείστους ἄν... λαμβάνειν, would get most adherents (G. 211): the protasis is expressed in ἐπιχεροῦντας, = εἰ ἐπιχειροῦν (G. 226, 1).
- 15. ἐπὶ τὸ ... ἀποκτείνειν (G. 262, 1). ἄτε ... φυγών, inasmuch as he had been exiled (G. 277, N. 2): φεύγειν often means to be exiled; hence ὑπὸ τοῦ δήμου follows, as if the verb were passive (G. 197, 1). εἴ τις ἐτιμᾶτο ... εἰργάζετο, in case one was honored, &c. depends as protasis on ἀντέκοπτε λέγων, and not on εἵη: if it belonged to the indirect discourse after ὅτι, we should expect τιμῶτο οr τιμᾶται, &c.
- 16. olkelws expfire, treated as a friend. δτι οδκ έγχωροίη, that it was not possible (lit. there was no room). μη ούκ έκποδών ποιείσθαι, not to put out of the way (G. 283, 7): when we should have (affirmatively) έγχωρεί μη τοῦτο ποιείν, we may have (negatively) ούκ έγχωρεί μη οὐ τοῦτο ποιείν. ήττόν τι belongs to ἐτιμελείσθαι. ὅστερ τυραννίδος, as a tyranny: the meaning is, if you think that our large number prevents our government from being in spirit a tyranny (properly a rule of one), and from requiring the same vigilance as a tyranny, you are a fool.
- 17. δήλοι, evidently (G. 138, n. 1; 280, n. 1). ξυνιστάμενοι, banding together (in a threatening way).
- Page 67.— el μή...λήψοιτο,... ξσοιτο, representing el μή...λήψεται (G. 223, Ν. 1), άδύνατον ξσται (G. 202, 4).— τις, they (by the English idiom); for we should say unless we take for el μή τις λήψεται in the direct form.
- 18. συρρυείησαν, ν. συρρέω. καταλέγουσι, register them in the list (κατάλογος, catalogue) mentioned in § 20. τοὺς μεθέξοντας δή, who (as they said) were to take part in the administration (G. 277, 3): we might have had οι μεθέξουσι (see § 2, above).

- 19. κοινωνούς ποιήσασθαι belongs at once with βουλομένους and with TPLTYLLIOVS, that, wishing to make the best of the citizens partners, they made three thousand of them partners. — to before apartor belongs to not frasta, which is the subject of Socoin: we should expect another infinitive after Exerc. Sé, but after the new verb open the construction changes to that of the participle (G. 280). - wore ... elva, as if this number (three thousand) must needs be honorable men: Exav avayenv riva moier is to be under some necessity of doing something (G. 261, 1, N.). For the accusative absolute see G. 278, 2, N; for worke, G. 277, N. 3. - oldy to ell is irregularly added, by an entire change in the form of the sentence, as if el Exot had been used after worken in the preceding clause, instead of the conditional participle exorta (G. 277, 4). Here olor te ov would have been the regular form after works (without el), as if it were possible; ely representing et ... toriv in the words of Theramenes, as Sonoin (above) represents Sone. - yeverbas has rivas understood as its subject, and is followed by σπουδαίουs and πονηρούs in the predicate. — κατασκευαζομένουs is added, by a sort of apposition, to explain пратточтая. — пточа так άρχομένων, weaker than its subjects.
- 20. ci δ' ξέτασιν, &c. The meaning of this obscure description seems to be as follows. The Thirty held a general review of all the citizens capable of bearing arms; but while the Three Thousand were reviewed together in the market-place, the other citizens were scattered over the city in small detachments (ἀλλων άλλαχοῦ). Then, while the ordinary citizens were dismissed for dinner or some other purpose (ἀπεληλύθεσαν), leaving their arms stacked at the places of review, a general call to arms was suddenly sounded (κελεύσαντες ἐπὶ τὰ ὅπλα); on which the Spartan garison (ψρουροί) and those citizens who understood the plot rushed and seized the arms of the unsuspecting citizens before the latter could return and secure them. ἐκεῖνοι, those who were ξω τοῦ καταλόγου. ἐν τῷ ναῷ, in the temple, i. e. the Parthenon.
- 21. Δε έξον, since (as they thought) it was in their power (G. 277, N. 2).

 5 τι βούλοιντο (G. 248). τῶν μετοίκων, resident foreigners, living at Athens chiefly for purposes of trade, without political rights; as many of them were rich, they were selected as victims. Lysias (in Eratosth. § 2) says that the Thirty seized ten μέτοικοι in this way, including two poor men in the number lest the purity of their motives should be suspected. ἀποσημήγασθαι, to confiscate (properly to put a seal upon).

During this reign of terror, the orator Lysias was arrested by order of the Thirty while he was entertaining friends at dinner; but he escaped from custody and fled to Megara. His brother Polemarchus, however, was arrested in the street by Eratosthenes, one of the tyrants, and was put to death without trial, and without so much as hearing the offence with which he was charged. The house of Polemarchus was plundered, even the golden ear-rings were torn from the ears of his wife, and his family were dependent on the charity of friends for the means of giving him a decent

- burial. Lysias describes these terrible scenes in his oration against Eratesthenes, whom he afterwards prosecuted for the murder of Polemarchus.
- 22. δυτινα βούλοιτο (G. 248, 1): this use of the optative must not be confounded with that seen in παρ' τν λαμβάνοιεν, below (G. 233). φάσκοντας, while we declare.
 - Page 68. μηδέν (G. 283, 4). τῷ παντί, in every way.
- 23. ἐμποδὰν τῷ ποιείν (G. 262, 2; 185). ίδία... άλλος πρὸς άλλον, privately; one to this man, one to that.
- 24. πλέονας τοθ καιρού, more than is fitting (lit. seasonable). μεθίστανται, are changing. τοις... μεθίσταστ, those who are changing (the government). διά τὸ... είναι, because the city is; διά τὸ... τετράφθαι, because the people have been reared (G. 202, 2).
- 25. Toîs clois huiv, to such as we (G. 158, N. 5). of $\beta \delta \lambda$ north, the aristocracy (the better class), opposed to the $\delta \eta$ nos, the mass of the people.
- 26. ἐἀν αἰσθανώμεθα (G. 225). ἐκποδών ποιούμεθα, we put him out of our way (G. 199, 2).
- 27. ols δύναται, by whatever means he can.— ήν κατανοήτε (G. 223); but δταν βουλάμεθα (G. 233).— el έγίγνωσκε, if he had this opinion (G. 221), has for its first apodosis the simple indicative πολέμως ήν. The second apodosis ένομίζετο αν has a further protasis implied in δικαίως, if he were rightly estimated (which would belong under G. 222); and to this it conforms. See G. 227, 1, and Greek Moods and Tenses, § 54, 1 (a).
- Page 69. 28. του δήμου, of the democracy. τοις . . . els ήμας, on those who were first brought before us (for judgment), follows έπιτιθέναι (G. 187). ἐν τῷ ἀσφαλεί, in safety (G. 139, 2).
- 29. δσφ... φανεροθ, by as much as what is secret is harder to guard against than what is open. έχθον (v. ἐχθρός), more hostile. οδτε ἐστείστατο οδτ' ἐπίστευσε, gnomic agrists (G. 205, 2; see N. 1): the subjunctive λαμβάνωσι (G. 233) depends on these agrists, as they are primary tenses (G. 201, end). τοθ λουποθ, for the future (G. 179, 1).
- 30. ἀναμνήσω (v. ἀναμμνήσω) here takes two accusatives; this verb regularly takes the accusative and the genitive (G. 171, 2, N. 3 and Rem.). κατά τὸν πατέρα, i. e. as his father had been. τοὺς τετρακοσίους, the oligarchy of the Four Hundred was established in Athens in 411 B. C.; it lasted only four months. See Grote, Chap. LXII. ἀντίπαλόν τι τῷ ὁλιγαρχία, a party hostile to the oligarchy.
- 31. κόθορνος, a high buskin, worn by tragic actors: see the cut in Smith's Dict. of Antiq. s. v. Cothurnus. ἀποβλέπει, it is adapted to both feet, as the man who is said to resemble it has an eye to both sides. ἀνδρα τὸν ἄξιον ζῆν, the man (who is) fit to live (G. 142, 2). οὐ... ξύνοντας: οὐ belongs to εἶναι, and προάγειν depends on δεινόν.— τως ἄν εἶν οὖρον καταστώτιν, until they get into fair sailing (G. 239, 2; 233).— ἐπειδάν τι ἀντικόψη: we should expect the optative, by assimilation to

- whice (G. 235), and we must translate it like one. See Greek Moods and Tenses, § 34, 1 (b).
- 32. Show, no doubt. whelever. . . doubtwar, you are in part to blame that very many who were on the side of oligarchy have perished at the hands of the people: alrids rivi rivos means the cause of something to some one; and alrids may take the simple infinitive (G. 261, 1) as here, or the infinitive with roo (G. 262, 2).
- Page 70. ἀνελίσθαι (v. ἀναιρίω), to take up or recover. νανραχία, the sea-fight at Arginusae, B. C. 406, in which the Athenian fleet was victorious, but sailed away leaving, besides the slain, more than a thousand perishing upon the wrecks: the commanders were afterwards brought to trial before the people, and six of them sentenced to death, for this neglect; but the trial was hasty and informal, and their execution was regarded by many as a public crime. ἀπίκτεινεν αὐτούς, caused their death: Theramenes, who was one of the commanders, joined in the accusation of the others.
- 33. του πλεονεκτείν, gain; του καλού, honor. τούτου, gen. after φείσασθαι, v. φείδομαι (G. 171, 2). ήμας ταυτό, the same to us (G. 165).
- 34. καλλίστη: Critias, who was a very able man, a kinsman of Plato and a friend of Socrates, wrote a treatise on the excellence of the Spartan constitution. ἀντι... πείθεσθαι, instead of yielding to the majority. τοις πραττομένοις, the acts of the government. ἄν before οἰεσθε belongs to ἀξωθήναι (G. 211). πολλοὺς... ὑμῖν, would make many of those who hold views (γιγνωσκόντων) hostile to you haughty. τῶν ξω, the political exiles, those who afterwards restored the democracy.
- 35. ἀποκτείναι (G. 203). οδκ ἡρχον κατ' ἐκείνων λόγου, i. e. my charge against them did not begin the controversy. προσταχθέν, when it was ordered (G. 278, 2). ἀπολογούμενος, alleging in defence. οδδέ, not even. μή δτι, not to say, much less. Εδοξα... λέγειν, was acknowledged to have spoken (seemed to speak) reasonably.
- Page 71. προέμενοι, ν. προίημι. ἀπολέσθαι (G. 265). ἀποπλέοντες φχοντο, sailed away (G. 279, 2, n.).
- 36. παρανενομηκέναι, has acted unlawfully (i. e. in accusing me); for which some editors suggest the milder παρανενοηκέναι, has erred in judgment. πενέστας, serfs (like the Laconian Helots): the charge of exciting a democratic revolt would be particularly galling to a proud aristocrat like Critias.
- 37. ων, sc. έκεινων, depending on μηδέν. μηδέν. . . . γένοιτο, may nothing of the kind be done here. όμῶς, obj. of παθσαι, depose you (see § 43, below). δίκαιον είναι explains τάδε, the obj. of ὁμολογω. εἰ κατανοήσσετε, see last note on § 31.
- 38. μέχρι ... καταστήναι, until you were established in the magistracy (βουλείαν): μέχρι τοῦ belongs also to ἀποδειχθήναι and ὑπάγεσθαι; but with ὑπάγεσθαι, μέχρι must be translated while.

- 40. ἐπόπτως Εξοιεν, would be suspicious (G. 202, 4). ἐκαστον, see § 21. τούτων ἀπολομένων (G. 226, 1) represents the protasis to ἔσσιντο: in the direct form, ἐὰν σὖτοι ἀπόλωνται, πολέμιοι ἔσσνται.
- Page 72.—41. παρηρούντο, took away (see § 20, above).— δπως... Δφελείν, in appos. with τούτου ένεκα (G. 215, Rem.).— μηδέν, in nothing.— Εξήν γάρ, &c., for if they had wanted that, they might have left no one (G. 222, N. 2) by distressing [the city] with famine a little longer (Ετ.): πιέσαντας agrees with the understood subj. of λιπείν (G. 138, N. 8, end).
- 42. ούκ αδ έδόκα μοι, again, I did not approve. τὸ ἀντίπαλον, the opposition, of which the head-quarters were with the exiles. ούτως, in this way, referring to the following protasis. εί... προσγενήσοιντο... φανήσοιντο: μέν and δέ show that εί belongs to both verbs. In the direct form the protasis would have the fut. indic. (G. 223, N. 1).
- 44. A έγω λέγω and a ούτοι πράττουσιν are subj. of γίγνεσθαι. aν belongs to βούλεσθαι (G. 211). ούτοι, i. e. the Thirty, represented by Critias. αὐτούs, i. e. the exiles. χαλεπὸν . . . χάρας, that they think it would be hard to get even a footing anywhere in the country: ἡγεῖσθαι, like νομίζειν, depends on οίμαι (αὐτούς); and χαλεπὸν αν είναι (= χαλεπὸν αν ἡν) depends on ἡγεῖσθαι.
 - 45. olos, [such a one] as, with infin. (G. 261).
- Page 73. тетракот w, see § 30, above. паст польтец, any form of government (G. 184, 2).
- 46. ἐκεῖνοι οἰδὲν ἀνίεσαν, they (the Spartans) relaxed nothing of their hostility. οἱ ἀμφὶ, &c. the party of the oligarchy (G. 141, N. 3). ἔρυμα: this was a fort on the mole (χῶμα) which commanded the entrance of the harbor of Piraeus, built under pretence of defending the city from a hostile fleet, but really to introduce a Lacedaemonian force to uphold the tyranny of the Four Hundred. ὑφ' αὐτοῖς ποιήσασθαι, make subject to themselves.
- 47. dποκαλεί, nicknames. δε πειρόμενον, because (as he says) I try. τί ποτε, what in the world?
- 48. od πρόσθεν ... πρίν, not ... until. καl ol δοθλοι ... μετέχοιεν, until even the slaves, and those who for poverty would sell the state for a drachma, should receive a drachma, i. e. have a seat in the Senate, the pay of a senator being a drachma (17 cts.) a day. Or the passage may mean simply, until all who would sell the state for a drachma should have an opportunity to do so, i. e. should have a drachma offered them. είναι αν represents είη αν, and πρὶν ... μετέχοιεν stands like a conditional relative sentence (G. 240, 1, third example). οί ... αν απόδομενοι (G. 211) is equivalent to ἐκείνοι οί ... αν ἀπόδοιντο. ἐγγενέσθαι αν (= ἐγγένοιτο αν), could arise or be formed. εἰς τὸ ... τυραννείσθαι, lit. into the [condition of] being under the tyranny of a few. τὸ μέντοι ... πολιτείαν, but with the help of the powerful, both by horses and by shields, to aid the government (I say) by these means; all this is the subject of εἶναι, if the

text is correct. But Sid roorew is thus a mere repetition of what precedes, and the words have probably been corrupted in copying.

- 49. ἐἀν... ἐλεγχθῶ... πράττων... πεποιηκός, if I am (shall be) convicted of doing... or of having done (G. 280): the apodosis δικαίως ἀν ἀποθνήσκειν, that I should justly die, has another protasis implied in παθών (= εἰ πάθοιμι); see note on § 27, above. ἐσχατώτατα (double superlative), extremest.
- 50. δήλη ... ἐπιθορυβήσασα, let it be seen that it applauded with favor (G. 280, N. 1).
- Page 74.— el ἐπιτρίψα: some MSS. have ἐπιτρίψοι, corresponding to ἀποφεύξοιτο (see G. 247, N. 1).— οὐ βιωτόν, intolerable.— τοὺς . . . ἔχοντας, the young men mentioned in § 23.— φανερώς τῆ βουλῆ (G. 185).— δρυφάκτοις, the railing, which separated the Senate from the spectators.
- 51. προστάτου... οδου δεῖ, that it is the duty of a leader who is what he ought to be (for τοιούτου οδον εἶναι δεῖ). δε ἄν... μη ἐπιτρέπη, not to permit: irregular for τὸ ... μη ἐπιτρέπαν. οδε, the young men above mentioned. τῶν ὅντων, dep. on μηδένα. κυρίους θανατοῦν, competent to put to death. ξυνδοκοῦν, since it is agreed on (G. 278, 2).
- 52. "Ecrica: the altar of Hestia (Vesta), the Goddess of the Household, "the senatorial hearth, the altar and sanctuary in the midst of the Senato house."— in Kpiria, in the power of Critics.
- 53. ὑμῶν, obj. of θαυμάζω (G. 171, 2). καλ ταθτα γιγνώσκοντες, and that too, when you know. οὐδέν (G. 160, 2). τὸ ὑμῶν ἐκάστου, that of any one of you.
- 54. τους ένδεκα, the Eleven, who had charge of prisons and executions.

 ἐπὶ τὸν Θηραμένην, to seize Theramenes. ἐκείνοι, nom. without verb.
- Page 75. οδ δεί, to the proper place, with απαγαγόντες. τὰ ἐκ τούτων, what follows from this, i. e. execution.
 - 55. τὸ ἔμπροσθεν, the space in front.
- 56. δηλοῦντα οἰα ἐπασχε, proclaiming aloud the treatment he was suffering. οἰκ . . . οἰμάξομα, shall I not suffer? The word, as used by Satyrus, meant that he would suffer for ti if he did not keep quiet. τὸ λειπόμενον, i. e. the last few drops of hemlock. ἀποκοτταβίσαντα, jerking out: the κότταβος was a sort of toast, in which the guest flung out a few out of wine, at the same time calling the name of his beloved; the sound of the wine, as it struck the mark aimed at, was accepted as an omen, or sign of favor. ἐκεῖνο τοῦ ἀνδρός, this quality of the man. τό belongs to ἀπολιπεῖν, in appos. with ἐκεῖνο.

"The scene just described," says Mr. Grote, "is one of the most striking and tragical in ancient history. The atrocious injustice by which Theramenes perished, as well as the courage and self-possession which he displayed in the moment of danger, and his cheerfulness even in the prison, not inferior to that of Socrates three years afterwards, naturally enlist the warmest sympathies in his favor. But . . . he was a selfish, cunning,

and faithless man; ready to enter into conspiracies, yet never foreseeing their consequences; and breaking faith to the ruin of colleagues whom he had first encouraged, when he found them more consistent and thoroughgoing in crime than himself."

- IV. 1. προώπου μὴ elσιίναι, forbade to enter the city (i. e. expelled from the city); ἡγου, dragged to execution: it was said that in these executions as many as fifteen hundred perished. Among the banished were the most eminent intellectual teachers, native or foreign, Socrates being hardly spared. φυνγόντων, gen. abs. irregularly for φεύγοντες. ἐνέπλησαν, ν. ἐμπίπλημι. τῶν ὑποχορούντων, the fugitives.
- 2. ές σύν, with about. Φυλήν, Phyle, a frontier fortress among the hills, on the road to Thebes, about fifteen miles from Athens.

Page 76. — 3. The runtes nal th borrepain, during the night (G. 179, 1) and on the next day (G. 189). — ind, [taken] by.

- 4. Amharfrour, would forage (i. e. those in Phyle). oulds: the Attic army was mustered according to the ten tribes.
- 5. συναλεγμένων (v. συλλέγω), as there were gathered, in appos. with περι έπτακοσίους.
- 6. designation, i. e. the forces of the Thirty. Snot, to [the post] where (after designation, which implies motion), i. e. each to his own work. επλων, encampment. torn μèν ούς, some (G. 152, N. 2).
- Page 77.—8. by τοις ιπτεύσι, under guard of the cavalry. πόσοι είεν, i. e. the people of Eleusis. προσδεήσοιντο (G. 243), how much advitional garrison they would need (i. e. in consequence of the seizure of Phyle). τὸν ἀκὶ ἰξιόντα, every one às he went out. ξυναλημμένοι (ν. συλλαμβάνω), seized. A similar visit and seizure of prisoners was made at Salamis. τοις ένδεκα, i. e. for execution.
- 9. 'Oubstor: not the Odeum of Pericles, but the older building near the Ilissus, once used as a theatre. raind hulv, the same with us (G. 159, N. 2; 186, N. 2).
- 10. Sorois.. Εμελεν, to such as cared only for gain. The number thus put to death, says Lysias, was about three hundred. Εβοήθουν αὐτοῖε, went to their relief (i. e. of their party in Piraeus). ἀναφέρουσαν, leading up, i. e. to the high ground of the Piraeus.
- 11. µħ dvivau atrois, not to let them come up, i. e. upon any of the high land of the peninsula. κύκλος, the whole circuit of the fortifications which surrounded the Piraeus. The name Piraeus was given to the whole peninsula with its three harbors; this included Munychia, which was the high hill on the east side of the peninsula, directly overlooking the smallest of the three harbors, the little bay of Munychia. The town of Piraeus occuried part of the larger lower hill south of the great harbor (the harbor called Piraeus), and extended across the isthmus along the shore, and over the low land west and northwest of Munychia, to the place at which the two long walls from Athens joined the fortifications of the Piraeus. In

this northern part of the town of Piraeus was the market-place named for Hippodamus of Miletus, who was employed by Pericles to lay out the new town of Piraeus. Hippodamus astonished the Athenians by his broad straight streets, crossing each other at right angles. One of these was the street here mentioned, leading from the great square (the dyopá) up the hill of Munychia; on which hill stood the temple of Artemis Munychia and that of the Thracian Artemis (Bendis). [On many maps the relative positions of Munychia and Piraeus are reversed, and Phalerum is wrongly made one of the three harbors of the peninsula of Piraeus.]

Page 78. — tylvovro . . . downsow, they formed [a body] not less than fifty shields in depth. — dva, upwards, to Munychia.

- 12. ἀντανέπλησαν, i. e. Thrasybulus and his men filled the upper part of the same street to oppose them. ἐπ' αὐτοῖε, behind them. αὐτόθεν, from that quarter. ἐν ζ, while. θέσθαι, to rest the shield on the ground. στάε, taking his stand (not standing): see G. 200, N. 5.
- 13. εἰσὶ τῶν προσιόντων, &c., there are among those who are advancing against us (G. 169, 1), first, those on the right, whom, &c. ἡμέραν πέμπτην, five days ago (G. 161, N.). See Anab. 4, V. 24. ἀπεσημαίνοντο, marked for death: this word usually means to put a seal on property taken for confiscation (see above, II. 21, with note). οῦ, where, explained in the next section.
- 14. **ξχοντες... καθέσταμεν,** we stand in front of them, with arms in our hands. δτ... ξυνελαμβανόμεθα, because we were seized while dining, &c. οἱ δὲ καὶ, some of us also. οὑχ ὅπως ἀδικοῦντες, not only when we were guilty of no wrong: lit. not to speak of our being guilty of any wrong: in full οὐ λέξω ὅπως (= ὡς) ἀδικοῦντες ἐφυγαδευόμεθα. χαμώνα, &c., see §§ 3 and 6 (above).

Page **79.**—15. ἐξιξόμεθα, v. ἐξικνέομαι: it governs the gen. by G. 171, 1.

- 16. φετο αν τις, one might suppose (G. 226, 2).— αμαρτήσεται, will miss: the object αὐτῶν (antecedent of ὧν) is understood.— δραπετεύσουσιν, will skulk, a word used in contempt of fugitive slaves.— ἐναλλομένους, leaping or rushing upon them, agrees with ἡμᾶς, the omitted subject of ἀνατρέπαν, instead of agreeing with ἡμᾶν understood after ἐξέσται (G. 138, N. 8).
- 17. **kαστός τις ... **ev, each man shall be conscious to himself of being the main cause of victory (G. 217). αὖτη, she, viz. νίκη. οἰς εἰσί, to those who have them (G. 153, N. 1). ἡμῶν, gen. part. after οἴ. ἐπίδωσι (G. 232, 3), ν. ἐφοράω. μνημείου ... τεύξεται, for none so rich, who shall win so fair a sepulchre: the construction is diomatic; understand οὖτω before καλοῦ. Ἐνυάλιον, the God of battles, a name of Ares (or Mars). ἀνθ' ἄν ὑβρίσθημεν, in requital of the insults we have borne: the active construction would be, ταῦτα ἡμᾶς ὑβρίζειν (G. 159, N. 4; 153, N. 1).

- 18. δ μάντις: the article is used because the prophet or diviner had his official place in the host. ἐπειδὰν. . . δοκεί, the words of the diviner.
- 19. τέθαπται, lies buried. τῶν δέκα, chiefs of the force established by the Thirty. Χαρμίδης: he was an uncle of Plato, from whom one of Plato's dialogues is named. πολλοί, many [of both parties].
- Page 80.—20. ὁ τῶν μυστῶν κῆρυξ, the herald of the [Eleusinian] mysteries, belonging to one of the ancient priestly families. (See Eumolpidae in Smith's Dict. of Antiquities).— κατασιωπησάμενος, having proclaimed silence.—ξυγχορευταί, companions in the choral dance.
- 21. πρός, in the name of. δλίγου δείν, almost (G. 268). άπεκτόνασυν, ν. ἀποκτείνω. μησίν, ν. μήν. δέκα ἔτη, the last ten years of the Peloponnesian war, the Decelean war.
- 22. τῶν ἀποθανόντων, part. gen. after ἔστιν οὕς. ἀλλὰ καὶ . . . κατε-δακρύσαμεν, some of them we too greatly lamented. οἱ λοιποί, the survivors of the Thirty.
- 23. ξυνεκάθηντο, τ. συγκάθημαι. διεφέροντο, disputed, wrangled. βιαιότερον (sc. τοθ προσήκοντος), unusually or unduly violent.
- Page 81. τοις τριάκοντα, dat. after πείθεσθαι. το τελευταίον, finally (G. 160, 2). έκείνους καταπαύσαι, to depose them (the Thirty).
- 24. Έλευσινάδε (G. 61), see § 8, above. τῶν ἐν ἄστε, things in the city (gen. following ἐπεμέλοντο). ἐφωδεύοντο, patrolled. τὸ μὲν ἀφ' ἐσπέρας (G. 161), after dark. τὸ δὲ πρὸς ὅρθρον, but towards morning, an exception to the preceding statement.
- 25. o'trives, [to] whoever: understand an anteced. dat. after torerou, depending on μεταδόντες, pledging their faith, that all who, &c. should have equal rights. The direct discourse would be [πâσιν] o'trives αν ξυμπολεμήσωσι, και ἐὰν ξένοι ὧσιν, Ισοτέλεια ξσεται.

Many exiles came to their aid, others sent money or arms, — the orator Lysias sending two hundred shields and two thousand drachmas in money, and hiring, besides, 300 fresh soldiers; there was one loan of five talents in money (\$5,000), afterwards repaid by the people.

- 26. Εστιν δτε, at times. ληστάς έχαροῦντο, roughly handled foragers. Αίξωνίων, men from Aexone, a town (or deme) on the coast of Attica. πολλῶν ἰππίων, i. e. many of the men under Lysimachus.
 - 27. τῶν ἰππίων, possessive gen. (sc. δντα) after Καλλίστρατον.
- Page \$2.— et & ... δει et meiv, if I may be permitted to speak: the apodosis (ἐρῶ, I will speak) is omitted. του μηχανοποιού depends on τουτο. κατά τὸν ἐκ Λυκείου δρόμον, over the race-course leading from the Lyceum. The Lyceum was a gymnasium just outside of the city walls on the east; and it was used in the next century by Aristotle as his place of instruction, as the Academy was used by Plato (see note on II. 8, above).

For this reason the word is a familiar one in modern languages, though in a somewhat different meaning. — δπου βούλοιτο (G. 248). — τοῦ δρόμου, partitive gen. after δπου. — πράγματα, trouble.

- 28. δτι dη, that it was possible (not would be): the direct discourse was οίον τί ἐστιν . . . ἐἀν ἀποκλασθῶσιν (G. 223). αὐτοῖε, the oligarchy at Athens.
- 29. μέγα ἐφρόνουν ἐπὶ τῷ Λυσάνδρφ, were highly elated with hopes of Lysander. προχωρούντων (sc. τῶν πραγμάτων), when matters were thus going on. εἰ . . . εὐδοκιμήσοι . . . ποιήσοιτο (G. 248, 2; 226, N.). ἔξάγει, withdraws the Spartan garrison from Athens (see III. 13, above).

Lysander's selfish policy had already disgusted the general feeling of the Greeks; and a party in Sparta, jealous of his authority, were resolved that he should not plant his own creatures a second time as rulers of Athens. On his arrival at Athens, Pausanias was beset with prayers for protection and redress by those who had suffered from the tyranny of the oligarchs, which strongly inclined him to make terms with the patriot party.

- 30. δτι έγίγνωσκον, because they were of opinion: they suspected that Pausanias meant to make Attica a separate province of Sparta (olkslav καλ πιστήν). Αλιπίδφ, the low land near Piraeus.
- Page 83.—31. en the earth, to their homes.— δσον από βοής ένεκεν, only for appearance' sake (lit. as far as shouting went, implying with no real purpose). One preposition is superfluous, and the simpler δσον από βοής is found in later Greek.— δήλος... ων (G. 280, Ν. 1).— κωφὸν λιμένα, the still harbor, probably the small cove west of the principal harbor of Piraeus.— πή εὐαποτείχιστος, i. e. where was the best line for blockading the Piraeus (i. e. on the side towards Athens).
- 32. ενέντας (v. ενίημι), at full speed, used intransitively. τοὺς ... ήβης, i. e. those who had been ten years of the military age; referring to the civic έφηβία, which began in the eighteenth year.
- 33. ἐπὶ πόδα, backward (without turning). οἱ τεθαμμένοι (v. θάπτω) ἐν Κεραμεκῷ, i. e. whose graves are in the Ceramicus. The outer Ceramicus is described by Thucydides as "the most beautiful suburb" of Athens. It was northwest of the city, and the road to the Academy (see note on II. § 8, above) passed through it. On this road (as on the Roman Via Appia) were many monuments of illustrious men, especially of such as had fallen in battle.
- 34. En out of eight deep. Ecoo Grow, v. Ecolo. ev tais 'Alais: this must refer to the marshy district at the junction of Piraeus with the mainland, not to either of the Attic demes called 'Alai.
- Page S4.—35. ot8' "2, not even under these circumstances: "2 for ovives is rare in Attic prose (G. 29, N.).—ola is object of Myorras, which belongs to πρέσβεις.—διίστη, divided (by making discord). "It seems plain that this is not a correct account. Pausanias did not create this dis-

- cord, but found it already existing, and had to choose which of the parties he would adopt. The peace-party was already uppermost in Athens, and it was both easiest, and most for the Lacedaemonian interest, to follow the course he did." Grote.
- 36. νομίζεται, it is according to [Spartan] custom. της γνώμης όντες, being of the opinion.
- 37. ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, i. e. those representing the government, the Ten (§§ 23, 24), the first embassy being sent by Pausanias. χρῆσθαι δ τι βούλονται, to deal with as they pleased (G. 248). ἀξιοῦν, thought fit.
- 38. Exer (G. 267). arrivar, &c., i. e. no man should be molested for past acts, except the Thirty, &c.
 - 39. Sifike (v. Silnui), disbanded.
- 41. ἡ ώς, than the manner in which. of γε would naturally be the subject of σίχονται, but it is disregarded after the clause ώσπερ . . . παραδιδόασιν, and κάκεινοι is introduced (by anacoluthon) after ούτω. The subject of παραδιδόασιν is τινές understood. ἀπιόντες (G. 279, 2, N.).
- 42. ἀνδρες: here he addresses his own followers, who had just taken the oath in the Acropolis. οὐ... ἀξιῶ... παραβήναι οὐδέν, I adjure you not to violate any part of the oath which you have taken (ἀν οὐδέν = οὐδέν ἐκείνων ἄ). Οὐκ ἀξιῶ sometimes means I ask some one not to do something (like οῦ ψημι, I deny): here οὐδέν (not μηδέν) merely repeats the negative idea expressed in οὐ... ἀξιῶ. ἐπιδεῦξαι depends on ἀξιῶ (without οὐ).
- 43. ἀρχάς, magistrates (authorities): the chief Archon then chosen, the Eponymus of the year 403 402, was Euclides, whose year is a famous era in Athenian history. τοὺς ἐν Ἑλευσῖν: see § 24, above. ἡ μήν, a formula often prefixed to an oath. μἡ μνησικακήσαν, not to remember evil, i. e. they declared an amnesty (a. and μνήστις). A part of the oath was as follows: και οὐ μνησικακήσαν πόλιτῶν σύδενι, πλὴν τῶν τρώκοντα και τῶν ἔνδεκα. ὅμου πολιτεύονται, they conduct the government in harmony, i. e. the oligarchical party and the democracy.

After these events, Athens was still left comparatively weak, disabled by the loss of her fortifications and of the long walls connecting the city with the port, until the great naval victory of Conon at Cnidus (s. c. 394) enabled him to rebuild the walls, and restore to the city something of its ancient glory and strength.

[Book VII.]

The peace of Antalcidas (B. c. 387) had left Sparta still supreme in Greece. But a few years later (B. c. 379) the patriot party in Thebes, by a fortunate surprise, expelled the Spartan garrison, and made the city independent. Under Epaminondas, her one great general and statesman, Thebes rapidly rose to power; and for nearly ten years after the great victory of Leuctra (B. c. 371) she held the first rank among the Grecian states. In 369 B. c. Epaminondas invaded the Peloponnesus, and established Arcadia as an independent power, with a strong military frontier against Sparta. It was to secure this that the second invasion was made, resulting in the battle of Mantinea, which closed the long period of the domestic wars of independent Greece. The battle of Mantinea was fought in 362 B. c.

Mantinea was a town about forty miles north of Sparta, and the head-quarters of the Peloponnesian army. Tegea was about ten miles farther south. Epaminondas had made a rapid march upon Sparta, and had actually entered the outskirts of the city, which was without walls; and, says Xenophon, "had not a Cretan providentially (βεία τωὶ μοίρα) come and told Agesilaus that the army was at hand, he would have taken the city, all defenceless, like a nest of young birds. But Agesilaus was warned, and beforehand in the city; and the Spartans, though very few, held their ground in good order." At this point the narrative begins.

- V. 11. Page 86.— ἐπεὶ ἐγένετο, after he had entered, &c. ταύτη, antecedent of δπου. βληθήσεσθαι, to be hit with missiles. οὐδ' ὅπου... πολλοί ὅντες, nor where they (the Thebans) being many would have no advantage in battle over the small number (of the enemy). τοῦτο λαβὸν... κατέβαινε, &c., i. e. he took possession of this place (and held it until he was driven from it, as is described in § 12), and descended to the low land, without going up (farther) into the city. Sparta was built on a line of hills along the right bank of the Eurotas. Epaminondas must have ascended these hills to enter even the outskirts of the city; and he was obliged to descend to the bank of the river to take the road to Tegea and Mantinea.
- 12. τὸ ἐντεῦθεν γενόμενον, what ensued, accusative (G. 160, 1) for the regular genitive (G. 173, 2): ἐντεῦθεν refers to χωρίον λαβών, not to κατέβαινε.— ἔξεστι, we may.— τοῖς ἀπονενοημένοις (G. 187), the desperate (lit. those who have lost all thought, i. e. for life).— ᾿Αρχίδαμος, son of the great king Agesilaus.— ὅπερ . . . κώλυμα, i. e. difficult ground.— πῦρ πνέοντες refers to the excitement of the Thebans on actually entering Sparta.
- 13. TEPLEYEYPATTO, a limit had been set (lit. a line had been drawn). astrois, the Spartans (see beginning of § 12).

14. el 'Aρκάδες, i. e. the Peloponnesian army at Mantinea. — άλλως τε καί, especially. — εὐτυχηκόσι, victorious, in the conflict just narrated. — τῶν δέ, &c., while they (the Thebans) had failed (G. 143, 1, N. 2). — δεηθείε αὐτῶν, urging them.

Page 87. — cinos, sc. et or lorde. — the, abroad, exposed.

- 15. **& Executives**: they had accordingly marched between fifty and sixty miles the first day; and after passing the night at the Isthmus, they had come nearly forty miles without food that day (ἀνάριστοι). ἐτόγ-χανον προσιόντες, i. e. they happened to arrive just as the Thebans were coming up from Sparta.
- 16. as, as well, i. e. as that of the Spartans. δυστυχήματος: the Corinthians were at peace with Thebes, and probably inflicted some annoyance on this hostile troop. as είδον: the Thebans were within a mile of the town. συνέρραξαν (ν. συρρήγνυμι), intransitive. ερώντες, eager.
- 17. altioi...σωθήναι, it was through them that the Mantineans saved all their out-door possessions.— ἀνδρες ἀγαθοί: among them was Gryllus, son of Xenophon, who was represented in a picture made at the time in the act of killing the Theban commander; hence the story that in the battle which followed he slew Epaminondas with his own hand. δήλον δπ (sc. ἀπέκτειναν), manifestly, is parenthetical, as usual. οὐ προήκαντε (ν. προίημι, G. 121, Ν. 2), i. e; did not leave unburied. ἡν οὕς (G. 152, Ν. 2), some, imperfect of ἔστιν οἰ.
- 18. Έπαμενώνδας would naturally be subject of some verb meaning thought: but after the long participial sentence, the construction changes to αστε ούκ έδόκει αδτῷ. εἰ δὲ καταλείψοι οἰς ἡλθε... πολιορκήσουντο: the direct discourse would be εἰ καταλείψω οἰς ἡλθον (G. 247 with ν. 2)... πολιορκήσονται. ἔσοιτο λυλυμασμένος represents ἔσομαι λελυμασμένος, I shall have been ruined, periphrastic fut. perf. of λυμαίνω (G. 98, 2, Ν.; 113, Ν. 2): the fut. perf. act. is generally formed in this way.
- Page 88. τοῦ συνεστάναι, of the alliance (between those mentioned). οὐκ . . . δυνατόν: as if he had come with any other object than fighting. ἀναλύσοιτο, would make good (properly, undo, cancel, hence, restore to the former condition): see G. 199, 2. πειρωμένω (sc. ἐαυτῷ), after καλήν.
 - 19. ἀς... ἀποκάμναν, so as to shrink from no labor (G. 266, N. 1).
- 20. Δε... ἐστομένης, because, as he said, there was to be a battle (G. 277, N. 2; 278). ἐπεγράφοντο... ῥόπαλα, probably, painted the figure of a club (as the arms of Thebes, in memory of Hercules as a Theban hero) on their shields, thus identifying themselves with the Thebans (Δε Θηβαίο δντες). There is equally good authority for reading ῥόπαλα ἔχοντες, which would imply a sneer at the Arcadian "heavy-infantry," armed only with clubs (see Grote's note), and ἐπεγράφοντο would then seem to mean, they inscribed their shields (?) as if they were Thebans, i. e. with the letter Θ.

- 21. The correspondence (sc. 886v), the directest way. The most are that part of the range of Maenalus which faces Tegea. The great eastern plain of Arcadia, which is two thousand feet above the sea and surrounded by high mountains, may be compared in its shape to an hour-glass, its two parts the plain of Mantinea and the plain of Tegea being separated by a narrow passage about a mile wide. When Epaminondas marched with the greater part of his army from Tegea (see § 14), instead of taking the direct road to Mantinea (ten miles distant), he turned to the left, approaching the hills which enclose the plain of Tegea on the northwest.
- 22. πρὸς τῷ ὅρει... ὑπὸ τοῖς ὑψηλοῖς refer to the part of Maenalus which was near the narrow pass leading into the valley of Mantinea.
- Page 89.— ἐπὶ κέρως, in column. τὸ ἔμβολον, the attacking column: ἔμβολον commonly means the pointed beak with which a ship makes an attack (see § 23). This attack was made from the Theban left wing. πεισομένοις (sc. τισίν), men likely to suffer.
- 23. ἀντίπρφρον, "bows on." τῷ ἰσχυροτάτω, i. e. the Thebans and other Boeotians, under Epaminondas himself. τὸ ἀσθενέστατον, i. e. the Argives. ἄσθενς. · βάθος, i. e. "only with the ordinary depth of a phalanx of hoplites (four, six, or perhaps eight deep)." Grote. πεξών ἀμίππων, infantry mixed with the cavalry, light-armed, and running beside the horses.
- 24. νενικηκὸς ἔσεσθαι, fut. perf. (see note on § 18, above, and G. 98, 2, κ.). ἐπειδὰν . . . ὁρῶσι (G. 232, 3) refers to the fut. ἐθελήσοντας as its apodosis: it might have been opt. (G. 248). τὸ ἐχόμενον, the next adjacent part of the army. ὡς . . . ἐπικισσοιντο (G. 202, 4) depends as indirect discourse on φόβον; fear that these would attack them, for the common construction, fear lest they might attack, φόβον μὴ ἐπικίσιντο. See Greek Moods and Tenses, § 46, κ. 6 (a). εἰ βοηθήσωσιν represents ἐὰν βοηθήσωσιν of the direct discourse (G. 247). συμβολήν, the attack.
- Page 90. 25. φυγόντων αὐτοῖς, having taken flight for them (G. 184, 3), i. e. when they had put them to flight. διέπεσον, &c., they slipped through the retreating enemy in their terror. ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου, i. e. of the enemy.
- "The calculations of Epaminondas were completely realized. The irresistible charge, both of infantry and cavalry, made by himself with his left wing, not only defeated the troops immediately opposed, but caused the enemy's whole army to take flight. It was under these victorious circumstances, and while he was pressing on the retiring enemy at the head of his Theban column of infantry, that he received a mortal wound with a spear in the breast." Grote.
 - 26. Tobvartler ov, the opposite of what (G. 153, N. 2).
 - 27. ούδὲν πλέον: the campaign of Mantinea, however, secured the

independence of the Arcadian allies of Thebes, and of the anti-Spartan frontier, including Messene.

The death of Epaminondas — one of the purest of patriots, and the most eminent military genius of Greece — was soon followed (361-360 B. c.) by that of Agesilaus, the last of the kings who maintained the ancient glory of Sparta. In the next year (360-359 B. c.) Philip of Macedon ascended the throne, and the whole course of Greek history was suddenly changed. The struggles for supremacy among the Greek states gave way to a long and hopeless struggle for independence, which ended in the fatal battle of Chaeronea (338 B. c.) and the subjugation of Greece to Macedonia.

MEMORABILIA.

The trial and death of Socrates took place in the year B. C. 399. At this time Xenophon was still absent, on the expedition recorded in the "Anabasis." Soon after his return to Athens, while his grief and indignation were still fresh, he wrote that interesting defence of his master's reputation, and illustration of his manner of teaching, given in the "Memorabilia" (Memorials). In this work he begins with a full and distinct denial of the charges made at the trial, followed by personal anecdotes of Socrates and specimens of his conversation. Xenophon is chiefly anxious to prove that he was a good citizen, in religious belief as well as in way of life; while the later accounts given by Plato in his dialogues show him much more clearly as an original and independent thinker. Both agree in testifying the highest veneration and the warmest personal regard.

Socrates was about seventy years old when brought to trial. He had served the state as a soldier in several campaigns in the Peloponnesian war; and he once saved the life of Alcibiades—one account says, of Xenophon also—in battle. He also served as presiding officer in the public assembly when the generals who had been victorious at Arginusae (406 B. C.) were put on trial on the charge of neglecting the shipwrecked and the dead after the battle; and the cool determination of the old philosopher was never better shown than by his stern refusal to put the question of condemnation to the people in an illegal form. (See note on § 18, below.) He had also incurred the hate and distrust of the Thirty Tyrants by resisting their tyranny; and the revolution under Thrasybulus saved his life from their resentment.

Digitized by Google

The general feeling against Socrates was part of the conservative reaction after the democracy was restored. Twenty years before this time Aristophanes had ridiculed him in the "Clouds," as one of the contemptible but dangerous innovators in morals and belief; and the prejudice then so pointedly expressed seems to have been felt at the time of his trial. For at least a quarter of a century he had been in the habit of discussing with all sorts and conditions of men, in streets and public walks or at private entertainments, in a manner very pointed and free, on any question of opinion or practice that might come up. In particular, he was unsparing in forcing his antagonists to push their conclusions to absurd lengths, and driving them into a corner by his sharp questions. In this way he made some jealous and bitter enemies. Besides, he had been intimate with several men afterwards declared to be public enemies, - particularly Alcibiades, the most dangerous of politicians, and Critias, chief of the Thirty Tyrants. The formal charge against him was, that he did not acknowledge or worship the Gods whom the city worshipped, but introduced new divinities of his own; and that he corrupted the youth of Athens. Each of these counts is distinctly met and replied to in this defence, which gives us the most clear and interesting portrait that has been left us of any of the remarkable men of antiquity. The portion here given is the first chapter of the first book, with the closing paragraph of the work.

I. 1. τίσι λόγοις, by what reasonings (G. 149, 2). — ol γραψάμενοι, those who made the charge. The middle γράφεσθαι in Attic commonly means to indict. The accusers of Socrates were Meletus, a poet of poor reputation; Anytus, a wealthy tradesman, who resented the influence of Socrates to draw his son from his own trade of tanner; and Lycon, a popular orator and demagogue. Meletus is said to have been put to death, and the others banished, a few years later, when the people repented of their judgment. — ἡ γραφή, the bill of indictment. — τῆ πόλει (G. 184, 3).

Page 91. — ous... voulter, not regarding as Gods those whom the city so regards. See note on Anab. 4, II. 23.

- 2. ώς ἐνόμιζεν depends on the verbal noun τεκμηρίφ. μαντικῆ, divination. διετεθρύλητο, it was notorious. τὸ δαιμόνιον, the divinity: the dienon of Socrates, as he believed, manifested itself by signs or indications, never urging him to any act, but constantly warning him against things wrong or dangerous. δθεν δή, on which very ground, indeed.
- 3. τῶν ἄλλων, than others [do]. φήμαις, omens from words; συμβόλοις, from signs or accidents; θυσίαις, from sacrifices.
- ξυνόντων, associates. ώς, on the ground that (G. 277, N. 2). τοις
 ... συνέφερε, to those persuaded by him, it was an advantage: μή (G. 288,
 4). μετέμελε, repented (G. 184, 2, N. 1).

- 5. ibona dv, he would have seemed, supply evan. The imperfects here and in the next sentence refer to past time (G. 222). eva, then, after all this. ravra, i. e. as to the future.
- 6. άλλά μήν, but moreover. τάδε, the following (see G. 148, N. 1). τά άναγκαΐα, things which must be done, opposed to τὰ άδηλα in the next clause. καλ πράττεν: the force of καί would be plainer here if ούτως preceded, as he believed, &c., so also to do them.
- Page 92. apiot' dv spaxogival = apiot' dv spaxosig (G. 211). onus anobisout, indirect question for the anobisotrui; el mointa (sc. lotiv or elg), whether they (i. e. ta abya) were to be done (G. 281, 1).
- 7. προσδείσθαι, needed besides. τεκτονικόν, &c. (pred. after γενέσθαι), capable of building, &c. ἀνθρώπων, gen. after ἀρχικόν, able to govern men (G. 180, 1). πάντα . . . μαθήματα repeats the preceding idea, τεκτονικόν . . . γενέσθαι. και ἀνθρώπου γνώμη αίρετέα είναι, could be grasped even by the mind of man, i. e. by man's mind without divine help. The clause τεκτονικόν μέν, &c. refers to the mere acquisition of these arts, as opposed to τὰ δὲ μέγιστα τῶν ἐν τούτοις, which follows.
- 8. καταλείπεσθαι, reserved. δυ ούδὲν εἶναι (for εἴη or ἐστί), by assimilation to καταλείπεσθαι (G. 260, 2, N. 2). τῷ...λαβόντι, to him who has gained powerful connections by marriage in the state. εἰ... στερήσεται, i. e. whether he will not be banished for being thus connected, in case of political troubles.
- 9. Salpovâv: notice the play upon this word and Salpóviov. parteropérous... Siakolveiv, who seek by divination [to know] what the Gods have granted to men to understand by learning. olov, for example. êxi feûyos, i.e. for taking charge of a team. The vaûv, his ship. d theorie... eldeval, what may be known by counting, de. ols (G. 152). doin (G. 247 and 233). Theo, propitious (G. 64).
- Page 93.—10. περιπάτους, porches or public walks.— πληθούσης άγορας, at the time of full market, towards noon (G. 179, 1).— Έλεγε ώς τὸ πολύ, he was generally talking.
- 11. Σωκράτους, gen. after both είδεν and ήκουσεν, by zeugma, taking the case required by ήκουσεν. της τῶν πάντων φύσεως, about the nature of the universe. ὅτως . . ἔχει, how what sophists call the World (lit. Order) is constituted. The sophists were professional teachers of rhetoric, philosophy, &c., whom it was the special delight of Socrates to convict of ignorance in what they assumed to teach. ἀνάγκαις, necessary laws. μωραίνοντας (G. 280).
- 12. πρώτον μέν: this corresponds to ἐσκόπει δέ in § 15. αὐτῶν ἐσκόπει, he used to inquire, in regard to them, dc.: αὐτῶν is a possessive gen. (G. 167, 1), depending on the following clause as on a substantive; cf. σκοπεῖν αὐτῶν τόδε, to examine this in (or about) them. In § 15 we have ἐσκόπει περὶ αὐτῶν. πότερα... ἡ (G. 282, 5). παρέντες (v. παρίημι), neglecting.

- 13. **loubuage** el, he wondered that (G. 228), not he wondered whether. On the principle of indirect discourse we might have had el el here (G. 248, examples under 2). τοὺς μέγιστα φρονοῦντας ἐπί, those who take most pride in. δοξάζειν depends on top implied in toutuage: see, however, § 8, above. τοῦς μαινομένοις... διακεῖσθαι, i. e. their relation to each other is like that of madmen (G. 186).
- 14. των . . . μαινομένων τους μέν, for of madmen, some, &c. (G. 143, 1). - ois' . . . elva, not to seem disgraceful, &c., even in public. - orioiv, anything whatever: a relative becomes an indefinite by the addition of -oûv. - ἐξιτητέον είναι (= ἐξιέναι δεῖν), that they ought to come out (G. 281, 2). - τὰ τυχόντα, which they may chance to find, i. e. accidental. - τῶν τε... μεριμνώντων, part. gen. (corresponding to των τε μαινομένων, above) depending on rols mer and rols be, which is twice repeated. - &v movov ro ον είναι, that all Being (τὸ ον) is but one. — ἄπειρα, pred. after είναι, referring to to by, i. e. that Being has countless forms. - obbey dy wore κινηθήναι, that nothing could under any circumstances (ποτέ) be moved (or move): the direct form would be obsev an more kinglein (G. 211). This refers to the paradox of Zeno the Eleatic (460 B. C.), which attempted to show the impossibility of motion. - ylyveobal te kal anolduobal, referring to the doctrine that all things are generated (or created) and are (in time) destroyed, as opposed to the doctrine that there can be neither generation nor decay in the universe. — οδτ' ... ἀπολέσθαι, = οδτ' αν γένοιτο ... ουτ' (dv) ἀπόλοιτο (G. 212, 4). Socrates compares these opposing doctrines of the physical philosophers with the different opinions held by different madmen on the matters mentioned in the beginning of the section.
- Page 94.—15. apa introduces a direct question (G. 282, 2): a second part of the same question is introduced by ¶. In the former part, the leading clause is ol... voulfour.— ποιήσειν δ τι ἀν μάθωσιν, that they are to practize (do) whatever they have learnt; but ποιήσειν dνέμους, &c., that they are to create winds, &c.— ¶, how (as indir. interrogative).
- 16. τοιαθτα, i. e. as above. d is object of both elbóras and dyvoouvras, as is shown by the position of μέν and δέ. δικαίως dν κεκλήσθαι (= κεκλημένοι dν elev), would justly be called (G. 211, and 200, N. 6).
- 17. el μη τούτων ένεθυμήθησαν, that they paid no regard to these (G. 171, 2). See § 13 above.
- 18. βουλεύσας, chosen senator (G. 200, N. 5), equivalent to βουλευτής γενόμενος. The Senate (βουλή) of Five Hundred was chosen annually by lot, and contained fifty members from each of the ten Attic tribes. Each set of fifty were called Prytanes (πρυτάνεις) during a tenth part of the year (called πρυτανεία); and it was then their duty to remain through the whole day in the Tholos (or Rotunda, near the Senate House), where their meals were provided them at the public expense. Every morning they chose one of their own number to be the Epistates, or President of the day, who (besides other duties) presided at any meeting of either the Senate or

the Assembly of the people which was held on that day. The Assembly met regularly on four days in each prytany; on other days, except holidays, the Senate met. * It thus appears how Socrates, by being chosen senator for the year, happened to be the presiding officer in the Assembly (ἐπιστάτης ἐν τῷ δήμῳ γενόμενος) on the day in question. It was the memorable day (in 406 B. c.) when the generals who had gained the naval battle of Arginusae were tried and condemned by the Athenian Assembly acting as a court. (See Grote, Chap. LXIV.; and note on Hell. 2, III. 32, above.) — ຖ້ν... βουλεύσειν: one of the clauses in the senatorial oath was κατά τους νόμους βουλεύσω, I will act as a senator in accordance with the laws. — μια ψήφφ, by a single vote: the illegality against which Socrates protested was chiefly (if not wholly) that of condemning several persons by one decree. When Socrates refused to bring the illegal proposition (which had already passed the Senate) before the Assembly (emulyoloai), it seems that the other Prytanes interfered and appointed some less scrupulous member of their body to act as president. — mepl masioros, of greater account.

19. où dr trówer, not, however, as (G. 160, 2, and 154).

Page 95. — 20. τοιαῦτα ... οἰά τις ἀν ... εἰη, such, that any one saying and doing them would be, &c.: ἀν belongs to both εἰη and νομίζοιτο (G. 212, 4), and λίγων και πράττων contains the protasis, = εἰ λίγοι και πράττοι (G. 226, 1).

IV. Chap. VIII. — 11. Σωκράτην... olos ήν, accus. of anticipation: cf. Mark i. 24, oldá σε τίς εἰ, "I know thee who thou art." — ol dperής έφιμενοι is limited by τῶν γιγνωσκόντων. — ποθούντες (G. 279, 2, N.). — ός όντα (G. 277, N. 2). — ἐμοί, dat. after ἐδόκει (in the tenth line below). — οῦνως is understood with δίκαιος, ἐγκρατής, &c. — παραβάλλων... κρινέτω, let him compare the character of some other man with these (i. e. the qualities just mentioned) and then (οῦνως) judge.

PLATO. - 1. APOLOGY.

The "Apology" of Plato probably contains very nearly the actual defence spoken by Socrates before his judges. It is not a formal reply to the indictment, but a protest against the falsehood of the charge

^{*} In the following century, in the time of Demosthenes, we find a different system, by which the Epistates chose by lot nine senators daily, one from each of the tribes except his own, who were called $\pi\rho b\epsilon\delta\rho o\iota$ and presided (as a board) in both Senate and Assembly.

in general.* Socrates claims that, so far from being a disbeliever in the Gods, he was fulfilling an express divine commission in instructing his fellow-citizens; nay, if his life should be spared on condition of refraining, he could not so disobey the command of the divinity. The Delphic oracle had pronounced that there was no wiser man than he. Astonished at this, he had tried to satisfy himself what it meant; until he learned that his wisdom consisted in knowing his own ignorance, and in the wish to learn. He had never professed to be a teacher; he had no part in the opinion of such natural philosophers as Anaxagoras; he had never received pay for his teaching, like the "Sophists"; he had done the duties of a good soldier and citizen, in the face of danger and public prejudice; he could have had no motive - as he shows in a brief dialogue with his principal accuser, Meletus - to mislead or injure any of the young men who came under his influence. These are the main points of this celebrated Defence, which he closes by distinctly, even haughtily, refusing any appeal to the compassion of his judges to violate their oath requiring an honest verdict, for this would be practical atheism; and by "leaving it to them and to God to judge concerning him, as should be best both for him and them."

The Defence, thus far, occupies about three fourths of the "Apology." When it was closed, Socrates was declared guilty by a majority of about 60 out of 501 votes. The penalty proposed by his prosecutors was death. But, in the class of trials to which this belonged, the defendant was called on to propose a penalty for himself, the court appearing to be bound by custom, if not by law, to choose between the penalties thus proposed. If Socrates had now proposed a sentence which the court had been likely to accept, his life would doubtless have been spared. Instead of this, he first proposed a public maintenance in the Prytaneum, - the city hall, where the hospitalities of the state were given to foreign ambassadors and other public guests, and where certain private citizens, as a reward for special services, were allowed to take their meals at the public table, - the highest civil honor which could be paid. He next declared that a life spent in exile, or under restraint of free speech, would be more intolerable than death; and finally proposed, as a money fine, one mina (about seventeen dollars), which, at his friends' suggestion, he increased to thirty minae. Upon this, the vote of the court was again taken, and the death penalty was decreed by a majority which (ac-

^{*} The genuine indictment is given by Xenophon in the first section of the Memorabilia. See page 91.

cording to one account) was larger by eighty votes than that by which he was found guilty at first.

The portion of the Apology here given contains the last words of Socrates before his judges, spoken after the sentence of death had been pronounced.

- Page 96.—1. οδ... χρόνου, for the sake of no long time, since Socrates was now an old man. δε... ἀπεκτόνατε, indirect discourse after the idea of saying implied in δνομα ξετε και αlτίαν. ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, of itself. πόρρω τοῦ βίου, advanced in life (G. 168): his age is said to be advanced, and near death. έμοῦ... θάνατον (G. 173, 2, N.).
- 2. ἀπορία... τοιούτων, have been condemned through lack of such words, &c. πολλοῦ γε δεῖ, not at all. τοῦ ἐθέλαν, one of the genitives depending on ἀπορία. ἀκούειν (G. 261, 2). θρηνοῦντος, &c. (G. 277, 6): these words explain λέγαν, &c.
- 3. τότε, then, in making my defence. dveλεύθερον, slavish (unworthy of a freeman). ἀπολογησαμένω (G. 277, 2; 184, 2, N. 1). ἐκείνως, so, i. e. by an unworthy defence. ὅπως ἀποφεύξεται (G. 217). πῶν ποιῶν, by any and every means. ἀφείς (G. 277, 2).
- Page 97.—4. μη ού ή (G. 218, N. 2). πονηρίαν, sc. ἐκφυγείν.— βάττον... βεί, baseness runs faster than death. ἄτε ἄν, as being (G. 277, N. 2). ὑπὸ τοῦ βραδυτέρου ἐάλων, I have been (was) overtaken by the slower (Death). ὁφλών, convicted (v. ὁφλισκάνω): lit. failing in a suit, and so condemned to pay the debt or penalty; here, death (θανάτου). We find ὁφλεῖν ζημίαν, to incur a penalty; ὀφλεῖν χρήματα, to incur a fine (as ἄφλε χιλίας δραχμάς, in the former part of the defence); ὀφλεῖν κλοπής δίκην (also ὀφλεῖν κλοπής), to be convicted on a charge of theft; ὀφλεῖν γέλωτα, alσχύτην, to incur laughter, disgrace; ὀφλεῖν μωρίαν, to incur the charge of folly: so ὡφληκότος μοχθηρίαν, below. τῷ τιμήματι, the sentence (the result of τίμησις, which is the act of settling the amount or kind of penalty). οὕτω σχεῖν, to come out thus. μετρίως, well enough.
- 5. χρησμφδήσαι, to utter my oracle. δταν μέλλωσιν αποθανεῖσθαι (G. 202, 3, N.), depending on χρησμωδούσιν, where we should expect a phrase meaning simply at the point of death, explaining ένταῦθα. οἰαν (sc. τιμωρίαν) is cognate accus. after ἀπεκτόνατε, such punishment as you have inflicted in condemning me to death. τοῦ διδόναι (G. 262, 2). τὸ δέ, but the fact (G. 143, 1, N. 2).
- dποκτείνοντες (G. 138, N. 8). τοθ όνειδίζειν (G. 263, 1). ύμιν (G. 184, 2). ού . . . ούτε . . . ούτε (G. 283, 8). δπως έσται (G. 217).
- Page 98.—7. ἐν ζ... ἄγουσι, while the officers are busy. ol, whither, i. e. to the prison. διαμυθολογήσαι, to have a talk; opposed to the formal judicial arguments which had preceded. τί ποτε νοεί, what it means.
- 8. δικασταί: his address before had been "Athenians"; to those who voted justly he now speaks as "Judges."— εἰωθυῖα (v. εθω), accustomed.— του δαιμονίου: Socrates believed that there was a divine voice within him

(δαιμόνιόν τι), which often warned him not to do certain things, but never urged him to any positive act. — πάνυ έπι σμικροίς, in very little things. — εί τι μέλλοιμι (G. 225). — οιηθείη άν τις, one might think. — και νομίζεται, and (what) is generally thought, ά (as nom.) being understood.

- 9. λέγοντα μεταξύ (G. 277, N. 1).
- 10. κινδυνεύα... γεγονέναι, seems likely to be (lit. runs a risk of being). Plato uses κινδυνεύω nearly in the sense of δοκέω, so that the infin. after it stands in indirect discourse (G. 203), as here. οὐκ ἔσθ' ὅπως, it is not (possible) that, &c.
- 11. Suoir Cárepor, one of two things. clor unfoir elva, (such) as to be nothing (i. e. like annihilation). rd day surva, the common saying.
- Page 99. 12. µn6' brap µn8'ev, not even any dream. imabav . . . όρα depends on tort understood with υπνος (G. 233). For the whole sentence, see G. 227, 1. — iyà yàp av olua: the force of av falls upon eipelv, several lines below, where it is twice repeated (G. 212, 2): ofuse is also repeated after the long protasis, and Séo. is repeated before our way aprevov. -The sentence reads, I think, if one were obliged to select that night in which he slept so soundly as to have no dream at all, and, comparing with that night the other nights and days of his life, were obliged to examine and say how many days and nights in his life he had lived better than that night, (I think) not only any private person, but the great King would himself find these easy to count (i. e. very few), compared with his other days and nights. The conditional sentence (without ofual) would be: el déol Tiva . . . el Tely, εύροι αν. μή δτι is elliptical for μή λέγωμεν δτι (let us not say that, dc.), not to speak of, i. e. not merely; it is often used, as here, where or forms no part of the construction of the sentence, and where the origin of the expression was probably not thought of.
- 13. οὐδὰν πλείων, no longer. εἰ δ' αὖ, but if, on the other hand. οἰον ἀποδημήσαι, like a migration.
- 14. "Assev (sc. δώμα), the (realm) of Death, or Hades. For the proper names which follow, see a classical dictionary; Triptolemus was not usually counted one of the judges in Hades, and Socrates probably follows some local Attic myth. έγένοντο, proved themselves. ἐπὶ πόσφ, at what price ?
- 15. ξμοιγε και αὐτῷ, to myself also. ὁπότε ἐντύχοιμι, when I should meet (G. 232, 4), like εἴ ποτε εὐτύχοιμι. διὰ κρίσιν ἄδικον, in consequence of an unjust judgment: referring to the contest for the armor of Achilles between Odysseus and Ajax, after which the defeated Ajax killed himself; this is the subject of the Ajax of Sophocles. ἐξετάζοντα: Socrates delights in the thought that he can go on examining and cross-questioning and exposing false pretensions to wisdom in Hades, as he had done in Athens.
- Page 100.—16. τον... άγαγόντα, i. e. Agamemnon.— † Σίσυφον, † Σίσυφον μυρίους (as the sentence might be written): instead of con-

tinuing the question by adding other names, he changes the form of the sentence, and adds, one might mention ten thousand others, &c. — ols is the object of exercises only by zeugma. — dunixavor etdauporias, a vast amount of joy. — oi erec, i. e. those who dwell below. — TOÚTOU EVERA, i. e. especially TOO exercises, for which Socrates implies that he is to suffer death.

- 17. οὖτε . . . τελευτήσαντι, either during life (pres.) or after death (aor.). ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, of its own accord, i. e. by chance. ἀπηλλάχθαι πραγμάτων, to be free (lit. to have been freed, G. 202, 2) from troubles. τὸ σημεῖον, the divine sign, the same as τὸ δαιμόνιον. τοῖς κατηγόροις (G. 184, 2). οἰόμενοι βλάπτειν, thinking that they were doing me an injury (G. 203). τοῦτο αὐτοῖς μέμφεσθαι: τοῦτο is cognate acc.; for αὐτοῖς, see G. 184, 2. μέμφομαι sometimes takes the simple object-accusative.
- 18. δέομαι (G.172, N.1). τιμφήσασθε, take your vengeance on. ταὐτὰ ταῦτα λυποῦντες, vexing them in this same way (G. 159, N. 4). ἐὰν ... ὄντες, if they think themselves to be something when they are nothing. ὀνειδίζετε αὐτοῖς (G. 184, 2). ὧν δεξ, sc. ἐτιμελεῖσθαι. οὐδενός: compare this use of οὐδέν in a causal sentence with μηδὲν όντες in the conditional sentence above (see G. 283, 1 and 2). δίκαια πεπονθὰς ἔσομαι, I shall have been justly treated (G. 98, 2, N.). αὐτός τε καὶ οἱ υἰεῖς, both myself and my sons; apposition, as if the latter were included in ἐγά. ὧρα ἀπιέναι, time to depart (G. 261, 1, N.).

The circumstances of the imprisonment of Socrates, and the occasion of the long delay in the execution of his sentence, are given in the extract from the "Phaedo" which follows.

Phaedo.

During his thirty days' confinement, Socrates was freely visited by his friends in prison. As the time of his execution drew near, they were anxious for his escape; and one of them, Crito, a man of wealth, and near his own age, had prepared a plan of rescue, with the connivance of the friendly jailer. Socrates, however, refused to avoid his fate, on the ground that the highest duty of a citizen, especially in a free state, is absolute obedience to the laws, accepting his sentence as the voice of the State itself,—which he sets forth in the brief dialogue called "Crito." On the morning of the day of execution, several of his friends gathered in his prison,—among them Phaedo, who afterwards tells his friend Echecrates and others the occurrences of the day in the Dialogue bearing his name. Much the largest part of it is taken up with discussing the views of Socrates on the nature and immortality of the soul. The portion here given

is the introductory narrative, and the conclusion, containing that story of his last hours, "which," says Cicero, "I often read with tears." *

The dialogue between Phaedo and Echecrates is supposed to take place at Phlius in Peloponnesus, the home of Echecrates.

- Page 101.—1. † ... † κουσας; or did you hear it from some one else?— αὐτός: Phaedo was a citizen of Elis, a disciple of Socrates, and afterwards the head of a philosophical school in his native place.— τῶν πολιτῶν Φλιασίων οὐδείς, no one of the citizens— Philasians: the position of Φλιασίων shows that it is not a mere adjective.— ἐπιχωριάζει 'Αθήναζε, ever goes to Athens to live at all (πάνυ τι).
- 2. ἐστεμμένη, v. στέφω, woreathed with laurel, which was sacred to Apollo. πέμπουσι, send in state, i. e. every year. θεωρία, a sacred embassy.
- 3. τοὺς δὶς ἔπτα ἐκείνους, the well-known fourteen, i. e. the seven virgins and seven youths whom the Athenians were obliged to send once in nine years to Minos of Crete, to be devoured by the Minotaur in the Labyrinth. The sacred trireme, the Delias, which carried the deputation to Delos, was believed to be the same vessel which carried Theseus to Crete. For the account of the voyage of Theseus, the death of the Minotaur, and the secape of Theseus with the victims by the help of Ariadne, see a classical dictionary under Theseus, and Plutarch's Life of Theseus, § 15.— et σωθείεν ... ἀπάξεν (G. 247).— καὶ νῦν ἔτι: "the custom was continued," says Plutarch, "to the time of Demetrius Phalereus," i. e. till about B. C. 300.— ἐπειδὰν ἄρξωνται (G. 233).— μηδένα ... πρὶν ἄν (G. 240).
- Page 102. τύχωσιν ἀπολαβόντες, happen to hinder them (G. 279, 2): compare ἔτυχεν... γεγονός (below), happened to have been done (perf.).
- 4. τὸ μεμνήσθαι, to commemorate, i. e. in conversation, as he explains it in αὐτὸν (sc. ἐμὲ) λέγοντα και ἄλλου ἀκούοντα. ὡς ἄν δύνη (G. 232, 3) ἀκριβέστατα, as accurately as you can: by omitting ἄν δύνη, we have the usual form ὡς ἀκριβέστατα (see ὡς σαφέστατα, above).
- 5. θαυμάσια έπαθον, I was marvellously affected. theos elσήει, did pity enter [my mind]. τοῦ τρόπου καὶ τῶν λόγων, causal gen. after εἰδαίμων (G. 173, 1). ὡς (= ὅτι οὕτως), i. e. he did so fearlessly, &c. (G. 238). ώστε . . . παρίστασθαι, so that it came into my mind, that he, &c. ἰέναι and πράξειν are both futures after παρίστασθαι (G. 203). ἄνευ θείας μοίρας, i. e. uncared for by the Gods. εἰκὸς παρόντι πένθει, natural to one present at suffering. ἡδονή, sc. εἰσήει. ὡς . . . ὄντων, i. e. from the thought that we were engaged in philosophical discussion (G. 277, N. 2). τουῦτοῦ τυνες, on some such subject (i. e. as philosophy). ἀτεχνῶς, absolutely or simply.

^{· *} Cuius morti illacrimari soleo, Platonem legens. Nat. Deor. III. 33.

- Page 103. is the parking, agreeing with mes, when I reflected. is the park ... evicer &, at one time, and at another: notice the accent of origination of the when it has this sense. 'Awoldsopos: he was a man of melancholy and excitable temper, sometimes called the fanatic. Among those mentioned as present at the death of Socrates are Antisthenes, the founder of the Cynics; Aristippus, the founder of the Cyrenaic school; and Euclides, the founder of the Megaric school of philosophy.
- 6. Alylon, in Aegina (G. 190, N.). $\sigma \chi$ élov $\tau \iota \dots \pi$ apayavé $\sigma \theta u$, I am very sure that these made up the company.
 - 7. Lus dvoix Ocin (G. 239, 2): see encion dvoix Ocin, below.
- Page 104.—8. εἶπε περιμένειν (G. 260, 2, n. 1), he bade us wait (ἐψη περιμένειν would mean he said he was waiting).— τως ἀν... κελεόση, until he should himself give us arders: τως... κελεόσειε might have been used after the past tense (G. 248).— λύουσι: from this it appears that Socrates had been kept chained.— παραγγίλλουσιν, they are giving him directions.— ὅπως ἄν (G. 216, 1, n. 2).— εἰσιώντες, as we entered.— Ξανθίπτη, the well-known termagant wife of Socrates.— ἀνευψήμησε, uttered cries of amentation, such as were held to be of bad omen: the word is taken, as similar words often were, in the opposite of its proper sense. Thus the left, which was ill-omened, was called εὐώνυμον, good-omened.— ὅτι before a direct quotation (G. 241, 1).— τῶν τοῦ Κρίτωνος, of Crito's attendants.
- 9. &s...elva, how curiously it is related to what seems its opposite. τῷ... παραγίγνεσθαι, that they will not come to a man together: τῷ belongs also to ἀναγκάζεσθαι (G. 262, 2). συνημμένω (v. συνάπτω), i. e. attached to one head. δό' δυτε, while they are two. μίθου ἀν συνέθη), he would have composed a fable (G. 211).
- Page 105. & dir παραγένηται (G. 233). ωσπερ... ξοικεν, as then I too believe (i. e. l, as Aesop would have done). ύπο τοῦ δεσμοῦ, on account of the chain. ἤκειν φαίνεται, appears to have come: φαίνομαι generally takes the participle.
- 10. dvamvhous: for the peculiar use of the acrist partic., see G. 204, N. 2.— evertus (cóvos), versifying.— to... spoolmov, the proemium (or hymn used at the beginning of a festival) in honor of Apollo: the Homeric Hymn to Apollo is an example of such a poem.— kal Chec... Edwos, not only had certain others previously asked me, but also Euenus, &c.— 5 to Siavon-Osis, with what intention.— ou plan too knew (G. 184, 2, N. 1).— emi is subject of knew.
- 11. ἀντίτεχνος, rival. τί λέγει, (to see) what they meant. ἀφοσιούμενος... ποιείν, clearing my conscience in case they (the dreams) should perchance command me to compose music of this kind (G. 248, 2). ἄλλοτ' ἐν ἄλλη ὄψα, at different times in different shapes.
- 12. αὐτό, it, i. e. the vision, subject of παρακελεύεσθαι (to urge one to the act) and ἐπικελεύειν (to cheer one in the act). τοις θίουση, runners in a race. καὶ ἐμοὶ... ἐπικελεύειν: supply ὑπελάμβανον from the preceding

clause: the follows therefore. — is ... of one (G. 277, N. 2): this contains the ground on which the vision urged Socrates. — μεγίστης μουσικής, the highest form of music, i. e. music in its wide Greek sense, including all literature and accomplishments. — τοῦτο πράττοντος, making this (philosophy) my business: cf. Lat. hoc agere and aliud agere. — πριν άφοσιώσασθαι, before performing my pious duty, — δσια ποιήσαι: πρίν here takes the infinitive, when it might have taken the subjunctive or optative as depending on a negative sentence (G. 240, 2).

Page 106. — ποιήσαντα and παθόμενον denote the means.

- 13. μύθους άλλ' οὐ λόγους, fables, but not [mere] narratives: here μθθος has its special sense of fables, and λόγοι its wider sense of narratives, while above (§ 10) Aesop's fables are called by Cebes by the more general name of λόγοι. οὐκ ἡ (sc. ἐγώ) represents the same in the direct discourse (G. 243, N. 1). τούτους ἐποίησα, I put these into verse. οἶς πρώτοις ἐνέτυχον, the first which I came upon (for τοὺς πρώτους οἶς ἐνέτυχον), added as further explanation of τούτους, to which the principal relative clause οῦς ... Αἰσώπου also belongs. ταῦτα φράζε, καὶ ἐρρῶσθαι, tell him this, and also (bid him) farewell.
- 14. of or is exclamatory (G. 155).— έκαν είναι, a peculiar phrase in which είναι seems superfluous, meaning willingly (G. 268, N.).— ότφ... μέτεστιν, who worthily shares in this thing (philosophy).— βιάσεται αὐτόν, i. e. by committing suicide: the first part of the following discussion (here omitted) refers to suicide, against which the authority of Philoläus (a celebrated Pythagorean) is quoted.
- 15. Δμα λέγων (G. 277, N. 1). το μή θεμιτον είναι (G. 262, 2) differs very slightly in meaning from οὐ θεμιτον είναι in indirect discourse: it means its not being right. In the following clause, ἐθέλων ἄν (= ἐθέλοι ἄν) depends directly on λέγως: that the philosopher should be willing (G. 226, 2) to follow, ἀx. μυθολογεῖν, to talk (familiarly): see Apology, § 7.

Here follows the celebrated dialogue on Immortality, ending with a striking parable, or myth, which sets forth the Greek imagery of the judgments of the future world, where "they who are sufficiently purified by philosophy live without the body forevermore, and come into dwellings fairer than these, which it were not not easy to describe, nor is there time enough at present."

- Page 107.—16. τούτων, &c. referring to the discourse just ended. καλὸν γὰρ τὸ ἀθλον, for noble is the reward. φαίη ἄν ἀνὴρ τραγικός, i. e. as a tragedian would express it. λουσάμενον, after bathing. λούων depends on the verbal idea in πράγματα, as we often say, to take the trouble to do a thing.
- 17. elev, well then (lit. let this be as it is, G. 251, 1). ἐπιστέλλειs is appropriately used of the last commands of one about to die. δ τι αν ...

- ποιοίμεν, i. e. which we should especially gratify you by doing: an belongs to ποιοίμεν. ούδὲν καινότερον, in English, simply = nothing new. ύμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμενοι = ἐὰν . . . ἐπιμελησθε, corresponding to ἐὰν δὲ ὑμῶν μὲν αὐτῶν ἀμελητε, below (G. 226, 1): in the latter clause μέν is irregular, and is omitted in many MSS. ούδ' ἐὰν ὁμολογήσητε, not even if you assent, &c. πλέον ποιείν = to profit.
- 18. δπως δν βούλησθε, as you please (G. 232, 3). έρωτα... θάπτη, he asks how he shall bury ME: the subjunctive here represents the interrogative subjunctive πῶς θάπτω; (G. 256) of the direct question, as it is seen above in θάπτωμεν, &c. (G. 244). άλλως λέγεν: άλλως is here equivalent to μάτην, idly, or without meaning.
- Page 108.—19. ἐγγόην (G. 159, N. 4).—οὖτος ... παραμενεῖν, for he [gave surety in court] that I would remain, i. e. would not escape: ἡ μήν is especially used in oaths and other solemn statements.—οἰχήστοθαι ἀπιόντα (G. 203, N. 2) represents οἰχήστομαι ἀπιών of the direct discourse (G. 279, 2, N.).—ο΄ς ... Σωκράτη, that it is Socrates that he lays out for burial.—ἡ δ΄ δς (G. 151, N. 3).—τδ... λέγειν, &c. to speak wrongly is not merely a mistake as regards the act itself.—καὶ θάπτειν (sc. χρὴ) οὕτως, &c. and [you must] bury it in such a way as shall be, &c. (G. 232, 3).
- 20. ἀνίστατο εἰς οἴκημά τι, arose [and went] into a room. δση (sc. ἡ ξυμφορά)... εἴη, i. e. how heavy [a calamity] had befallen us: indirect question. ἀτεχνῶς... στερηθέντες, exactly as [we should have done] if we had been bereft of a father (G. 277, N. 3: 226, 1). οἰκεῖαι, of the family.
- 21. δπερ άλλων καταγιγνόσκω, (the fault) which I find with others (G. 173, 2, N.). ἐπειδάν παραγγέλλω (G. 233), referring to different cases.

Page 109. — άλλ' ἐκείνοις, sc. τοῖς αἰτίοις.

- 22. et τέτριπται, if it is mixed. The hemlock was first bruised in a mortar; hence the use of τρίβω. ὁ ἄνθρωπος (at end), i. e. a servant.
- 23. πίνοντας, sc. τὸ φάρμακον (G. 280). ἐπειδὰν παραγγελθῆ, after the order has been given them, depends directly on the following participles, δειπνήσαντας, &c., but indirectly on πίνοντας, which is frequentative. οιδὲν ... ἐφλήσειν, that I gain nothing except [this] that I shall make myself ridiculous in my own estimation: see note on Apol. § 4. φειδόμενος ... ἐνόντος, sparing when nothing is left. Hesiod (Works and Days, 366 κελή δ΄ ἐνὶ πυθμένι φείδω, which Seneca thus translates: Sera parsimonia in fundo est; 't is a sorry thrift at the bottom of the cup, i. e. when only the dregs are left.
- Page 110.—24. two dv...γένηται, until a heaviness shall be felt (G. 239, 2).— και ούτως αὐτό ποιήσα, and then it [the poison] will do its own work: αὐτό is nominative (G. 145, 1).
- 25. και δς (G. 151, N. 3). του χρόματος (G. 170, 1). ταυρηδόν, fixedly. πρὸς τὸ ἀποσπείσαι, as regards pouring a libation from it. —

γενέσθαι, after εθχεσθαι (G. 203, N. 2). — γένοιτο (G. 251, 1). — ἐπισχόμενος (v. ἐπέχω), holding it (to his lips).

26. τὸ μὴ δακρύειν (G. 263, 2). — ἐμοθ γε βιῷ καὶ αὐτοῦ, even in spite of myself. — οἰου = ὅτι τοιούτου (G. 238). — ἀστερημένος εἰην (G. 248; cf. 250, Note). — ἀναβρυχησάμενος, sobbing aloud. — οὐδίνα ὅντινα οὐ (G. 153, N. 4), every one. — κατάκλασι, pierced to the heart (lit. broke). — ἐν εὐφημία, here in a negative sense, when no sounds of evil omen are heard: a common proclamation of silence before a religious ceremony was εὐφημία δοτω. Τhe saying ἐν εὐφημία χρὴ τολευτᾶν is called Pythagorean. — τοῦ δακρύειν: after ἐπόσχομεν we might have had τοῦ μὴ δακρύειν without change of meaning (G. 263, 1).

Page III.—27. σὖτος ὁ δούς, this man [of whom I spoke] who had given, &c.—διαλιπών χρόνον, from time to time: see note on the same expression in § 28.—ἐπανιέν, going upvards.—ὅτι ψόχοιτο, that he was becoming cold.—αὐτὸς ἡπτετο, he felt of himself.— τότι οἰχήσται, then he should be gone (in direct discourse οἰχήσομαι), one of the phrases used by the Greeks to avoid the mention of death.—᾿Ασκληπιῷ άλεκτρυόνα: those who recovered from sickness often sacrificed a cock to Aesculapius; so Socrates proposes this sacrifice in gratitude for his release from life.—μή άμελήστητε (G. 254).

28. δλίγον διαλυπών, after a little while: the same phrase is general (= at intervals) as used above, because there it is joined with the imperfect διεσκόπει.—καλ δε, i. e. Socrates.— εστησεν is active, and the meaning is, his eyes became fixed.— ξυνίλαβε, closed.— τῶν τότε... ἀρίστου, the best of his time whom we knew.

HERODOTUS.

The chief events of the great Persian Wars are the capture of Euboea and the battle of Marathon, B. c. 490; the defence of Thermopylae and the sea-fights at Artemisium and Salamis, B. c. 480; and the battles of Plataea and Mycale in the following year. The narrative of these events makes the most interesting and important part of the History composed by Herodotus in the generation immediately following.

Herodotus was born at Halicarnassus, one of the Doric cities on the western coast of Asia Minor, about the year 484 B.C. In his manhood he travelled extensively in Asia, Egypt, and Greece, a keen, intelligent, and accurate observer. His history is one of the earliest, and is much the most curious and interesting, of our sources of knowledge as to the countries, people, customs, history, local politics, and family traditions of the century before his own day. It is in nine Books, named for the nine Muses. It is full of illustrations of the religious beliefs, omens, oracles, customs, and feelings of the time. The conflict between Asia and Europe appears in Herodotus as part of a great drama, in which the Argonautic expedition and the Trojan war had been successive acts, which was watched at every point and guided by the manifest direction of the Gods; while in the earlier parts of his History he is constantly tracing proofs of that divine judgment, which humbles the pride and punishes the crimes of men.

Asia Minor, with the Greek colonies on its western coast, had been added to the Persian dominions by Cyrus the Great, who conquered Croesus, king of Lydia, B. c. 546. About the year B. c. 500, the Ionic cities, with Miletus at their head, revolted against the Persian rule; and, with the help of allies from Greece, especially the Atheniana, captured and burned the Lydian capital, Sardis. The war continued about six years, and ended in a complete Persian victory. The Ionic city of Miletus was captured and reduced to slavery, to the passionate grief of its generous allies in Athens. But the attention of the Persians had been drawn to the free states and islands towards the west, and these hostilities led the way to their two formidable invasions. Meanwhile the tyrant Hippias, son of Pisistratus, had been driven from Athens (B.c. 510), and had taken refuge at the Persian court. He was now a feeble old man; but his hate of the Athenians and desire of revenge made him eager to serve the invader, whom he accompanied himself to the plain of Marathon.

Although Herodotus was a Dorian by birth, he wrote his History in Ionic Greek. His intercourse with the Ionic cities in his immediate neighborhood must have made him familiar with their speech, even if we reject the account given by Suidas of his long residence as an exile in the Ionic island of Samos. But he probably chose the Ionic dialect chiefly because it had been used by the historians or annalists who preceded him. The dialect of Herodotus is known as the New Ionic, which, where it differs from the Attic, is very similar to the Old Ionic of Homer. Its general peculiarities should be learnt by the beginner from the grammar.* Others will be seen in the Lexicon; as the use of κ for π in κῶς, ὅκως, κότε, &c., for πῶς, ὅπως, πότε, &c., and the interchange of aspirates in ἐνθαῦτα, ἐνθεῦτεν, κυθών, for ἐνταῦθα, ἐντεῦθεν, χιτών. The chief peculiarity in syntax is the use of

^{*} See G. p. xix; §§ 30; 39; 44; 59; 67, Note 1; 70; Notes to 76-86; 122; 124; 128; Notes to 129 and 130; 140, Note 4; 148, Note 4. Much of the detail in the notes can be lessent by practice while reading.

the forms of the article beginning with r as relative pronouns (G. 140, r. 4), which must be kept constantly in mind.

The story of the Persian Wars is begun in the sixth book of Herodotus, and is continued in the three following books. The extracts here given include the battle of Marathon and the battles of Thermopylae, Artemisium, and Salamis, and end with the retreat of Xerxes to Asia after his defeat at Salamis. They begin with VI. 48, to which V. 105 is prefixed by way of introduction.

I.

Page 112.—1. βασιλί, uncontracted form for βασιλί (G. 53, 3).—

δ3, when. — Σάρδις = Σάρδις (G. 59, 2), accusative plural. — Ἰώνων . . .

ποιησάμενον, making no account of the Ionians. — μετά δί, but afterwards (G. 191, n. 2). — πυθόμενον, like δς ἐπύθετο above. — είρεσθαι, used to ask, imperfect infinitive (G. 203, n. 1). — ἀπείναι for ἀφείναι (v. ἀφίημι: G. 17, 1, n.), let fly. — μίν for αὐτόν (G. 79, 1, n. 2), i. e. the arrow. — βάλλοντα, as he let it fly (G. 204). — ἐκγενίσθαι, infinitive for optative in a wish (G. 270), be it granted. — προστάξαι depends on λέγεται (third line). — ἐκ τρίς, thrice. — ἐκάστοτε, i. e. every day at supper. — μέμνο (for μέμνησο), as if from a present μέμνομαι: the form μέμνη is found in Homer.

2. uerd & rouro: Darius had sent an army and a fleet in 492 B. C., under his son-in-law Mardonius, to subdue Eretria and Athens, reducing the Greek populations on the way. Some, including the Macedonians, were subdued by the army; but as the fleet beat about Mount Athos, "there fell on them a north wind, great and ungovernable, which treated them very roughly, dashing many of the ships against Athos; three hundred of them are said to have perished, and more than twenty thousand men. And as this sea about Athos is most full of monsters, many were seized and devoured by them, and some were crushed against the rocks; and some could not swim and so were lost; and some perished with cold. fared that fleet." (Hdt. VI. 44.) After some successes in the south of Thrace, Mardonius returned to Asia. — 8 71 fxour, indirect question. κότερ $\alpha = \pi$ ότερον. - έωυτ $\hat{\varphi} = \hat{\epsilon} \alpha$ υτ $\hat{\varphi}$. - σφέας αὐτούς $= \hat{\epsilon} \alpha$ υτούς. - ών = οδν, therefore. — άλλους άλλη τάξας, i. e. ordering them to different places. — modius = modes (G. 59, 2). — véas makpás, ships of war, naves longas.

3. τὰ προίο χετο αἰτίων, what he put forward as his demand.— ès τοὺς ἀπικοίατο = els οὖς ἀφίκοιντο (G. 233).— καὶ δὴ καί, lit. and moreover also, an emphatic formula very common in Hdt. Here it stands for the usual καί in the expression άλλοι τε...καί.— σφί = σφίσι (G. 79, 1, N. 2), used like αὐτοῖς in Attic (G. 144, 2.)— ἐπεκέατο (G. 129, V. N.). ἐπὶ σφίσι ἔχοντας, aiming a blow at them (as English, "have at them").

Page 113. — &s... orpareterral, so as to join the Persians in marching upon them. The jealousy thus roused threatened a war which would

have divided and weakened Greece: it was composed in season, and the men of Aegina fought bravely against the Persians at Salamis and Plataca.

— τὰ πεποιήκουν, what [as the Athenians said] they had done (G. 248, 4, last ex.). — συνήπτο: the active form συνάπταν πόλεμον (cf. συνάπταν μάχην in § 12, to join battle), means, to engage in war. The hostility between Aegina and Athens is traced by Herodotus to the following circumstance: In time of famine, the Epidaurians had brought two statues of sacred olive-wood from Athens, paying therefor a yearly service at the shrine of Erechtheus. After these had for many years been effectual to avert the barrenness of the land, they were stolen by Aeginetans, colonists of Epidaurus, and the tribute ceased. The Athenians then sent to demand it at Aegina; but, while they were attempting to drag away the sacred statues, a violent storm burst forth, with an earthquake, so that their whole expedition, struck with frenzy, fell upon one another and perished, except one man who fied to tell the tale.

4. ωστε is used with the participle by Hdt. in the same sense as are in Attic (G. 277, N. 2,); not in the sense of ως. — Πεισιστρατιδέων, i. e. Hippias and his household. Pisistratus, the father of Hippias, became tyrant at Athens B. c. 560. Hippias was expelled and the democracy restored B. c. 510, twenty years before the battle of Marathon. — προσκατημέων — ποσκατημέων. — ταύτης. . . προφάσιος, adhering to this purpose. — Έλλάδος, partitive genitive with τοὺς μὴ δόντας. — φλαύρως πρήξαντα, cf. κακώς πράττειν (G. 165, N. 2). — παραλός, "relieves." — ἀποδέξας — ἀποδέξας, having appointed. — Δᾶτιν, 'Αρταφέρνεα, in apposition with στρατηγούς.

Here follows the expedition of the fleet against the Grecian islands, and the capture of Eretria, in Euboea, the inhabitants of which were colonized by Darius eastward of the Persian Gulf.

5. & την 'Αττικήν: Eretria was opposite the northern point of Attica, across the strait, which is here about five miles wide. - Katepyovies = Kalelpyovres, hemming in the Athenians greatly: the word is doubtful. δοκίοντες . . . τά, expecting to do the same by the Athenians, as, &c. (G. 165). - ral ... yap: here the separate force of these particles can be seen. and ... for. Generally, however, kal yap means simply for surely (more emphatic than vao alone), the original ellipsis of a clause with kal being forgotten. - & Magastav: "the plain of Marathon is about six miles from north to south, and of varying width, having the eastern declivities of Pentelicus on the west, and the sea on the east." Felton. twenty miles northeast from Athens, and fifteen southeast from Eretria. ένιππεύσαι, i. e. for cavalry movements. — κατηγέστο = καθηγείτο. — σφί (G. 171, 3, N.). - Séka, i. e. one from each Attic tribe. - Sékatos, one of ten (not tenth). — του, whose. — κατέλαβε, it befell: its subject is φυγείν, which means properly to get banished (aorist), while devyew is to be in exile: φεύγω is of course transitive, lit. to flee from, hence Πεισίστρατον.

6. fixer in the Keprovisco: this refers to the Thracian Chersonesus (on the west side of the Hellespont), where Miltiades had been several years governor or "despot." Hence Byron's familiar lines,

"The tyrant of the Chersonese," &c.

His uncle, Miltiades, the so-called **claustis** (or *founder* of the Chersonese), had led the first Athenian colony to this region during the reign of Pisistratus. Miltiades the younger, according to Herodotus, had advised breaking down the bridge on the Danube, and leaving Darius to perish in his campaign against the Scythians (about 516 B. C.): hence the king's enmity against him, and attempt to seize him, described below.

- Page 114. περὶ πολλοῦ ἐποιεῦντο, made great efforts. τὸ ἐνθεῦτεν, thereupon. ὑποδεξάμενοι, watching for his return: the simple ἰδεξάμην in Ionic Greek, as in Attic, belongs to δέχομαι: but in compounds care must be taken to avoid confusion with this and similar Ionic forms (as ἰδέχθην) belonging to δείκνυμι. ἀπεδέχθη, was appointed.
- 7. τοῦτο μελετῶντα, i. e. this was his profession. τῷ = Φ, dative after περιπίπτε, falls in with (G. 187). βάσαντα (v. βοάω), calling. Πᾶνα, subject of κελεῦσαι, which depends on tλεγε understood: Pan was the Pelasgic (i. e. aboriginal) deity, whose chief seat of worship was the Pelasgic district of Arcadia. ἀπαγγείλαι, to carry this message (implying to ask). διότι (= διὰ τί)... ποιεῦνται, why they paid no reverence to him. τὰ δξ is used before τι as if τὰ μέν stood before πολλαχῶ. καταστάντων ... πρηγμάτων, when their affuirs were now restored to good condition. είναι: the subject is ταῦτα after πιστεύσαντες. ἰρόν, shrine: this was a grotto below the Acropolis, with a descent of 47 steps. ἀπό, in consequence of. λαμπάδι, a torch-race.
- 8. δευτεραίος, within two days: the distance is about 140 miles.—περιπεσούσαν (like περιπεσεύν), agrist participle without time (G. 279, 3). πρός, at the hands of. πόλι, dative of difference (G. 188, 2): Greece is become poorer, by one notable city. ἔαδε, ν. ἀνδάνω. ἀδύνατα ἡν, it was impossible, a common expression for ἀδύνατον ἡν (G. 135, 2).
- Page 115.— ίσταμένου τοῦ μηνός: the lunar month was divided into three parts, called ἱστάμενος, μεσῶν, Φθίνων.— εἰνάτη = ἐνάτη, ninth. It is supposed that in this particular month occurred the Carneia, the great Dorian festival in honor of Apollo, lasting from the seventh to the fifteenth (i. e. till the full moon), during which no Dorian might bear arms. It occurred generally in August, but this year early in September.— μη οἱ (G. 283, 7, end) . . . τοῦ κύκλου, while the moon's disk was not yet full.
- 9. συνευνηθήναι τῷ μητρί: this he understood to mean, that he should sleep in the grave in his native land. γηραιός, in his old age. κατελθών (G. 138, N. 8).
- 10. τοῦτο μὲν . . . τοῦτο δέ (G. 148, N. 4). ἀπέβησε, put ashore. καταγομένας, brought to land: the corresponding ἀνάγεσθαι is to put to sea. οἱ, to him, dative following ἐπηλθε. ἐόθει for εἰώθει, v. ἔθω. οἰα

- (G. 277, N. 2) with torn, since he was. προσβυτέρφ, rather old. ξεληλυθέναι, had come to pass (lit. had come out).
- 11. ἐν τεμένει 'Ηρακλίος, i. e. in Marathon. Πλαταιέες, the city of Plataea was about twenty-five miles northwest from Athens, in the territory of Boeotia. dναραιρέατο, for dνήρηντο, v. dναιρέα, had undertaken (G. 122, 2). ἐκαστέρω, too far off (to be of any use to you).
- Page 116. τοιήδε... ψυχρή, such a service would prove to be cold, i. e. too weak to be of use. φθαίητε... ήμέων, for you might be enslaved numy times before any of us would hear (G. 279, 2): πυθέσθαι here follows φθαίητε ή from the force of πρίν implied in the verb (G. 274, N.); a rare construction. τιμωρέειν οδ κακοΐσι, no cowards to help. συνεστεύτας, v. συνίστημι, coming in collision. Βοιωτοΐσι: especially Thebans, who would object to the proposed union of Plataea and Athens.
- 12. οὐκ ἡπίστησαν, i. e. they followed their advice. ποιεύντων is temporal. ἐπιτρεψάντων ἀμφοτίρων, both sides choosing them umpires. οὅρισαν for ώρισαν, ν. ὁρίζω. ἐᾶν...τελέων, that the Thebans should leave at liberty (ἐᾶν) those of the Boeotians who were unwilling to belong to the Boeotian league, which was under the exclusive control of Thebes.
- 13. ἐπεθηκαντο (G. 121, 2), attacked. ἐσσάθησαν (for ήσσ-, ν. ήσσάφμαι), were defeated. τοὺς . . . οῦρους, the boundaries which, &c.: τοὺς is relative.
- 14. έγίνοντο δίχα, were divided. τῶν μέν, &c., one part voting not to engage. ὁλίγους, too few. τῶν δέ, &c., the other, including Miliades, urging it. ἐνίκα ἡ χείρων, the more timid was likely to prevail (imperfect). κυάμφ λαχάν, elected by lot (lit. by the bean). The polemarch was the third in rank of the nine archons, and he was originally (as his name denotes) a military commander. Soon after the Persian Wars, however, his duties were confined to the management of the affairs of foreigners resident at Athens, and military matters were left to the board of ten generals (στρατηγοί).
- Page 117.—15. oil, &c., not even Harmodius and Aristogiton, who delivered Athens by slaying Hipparchus, the son of Pisistratus and brother of Hippias, who was then tyrant: they were from the same deme with Callinachus (Aphidnae).—δέδοκται τὰ πείσονται, it is already determined what they shall suffer: i. e. the tyranny of the Pisistratidae will be restored and the democracy abolished.—περιγένηται, shall get the victory.— o'n τὶ δοτι (G. 151, N. 4).— ἀνήκει ἐς σέ, has come up to you [for decision].— ἔλπομαι, I anticipate.— στάσιν, commotion or civil conflict.— ἄστε μηδίσαι, so that they will favor the Persians, i. e. prove traitors to the national cause: in this verb μηδίζω, and often elsewhere, the Persians are incorrectly called Medes by the Greek writers.— πρίν τι... ἐγγενέσθαι, before there came anything rotten (cowardly or corrupt) into one another of the Athenians.— δεῶν ... νεμόντων, if the Gods judge justly.— ἡν δη, if you prefer (v. αἰρδω).— τῶν ... ἀγαθῶν (G. 181, N.) & κατίλξα.

- 16. μετά δέ (G. 191, N. 2). πρυτανηίη της ήμέρης, command for the day, which passed in rotation through the whole board of ten generals: as one general belonged to each tribe, it is likely that the same order was followed here as in the ordinary succession of the tribes in the πρυτανεία, which was determined annually by lot (see note on § 17, below, and on Xen. Mem. § 18). δεκόμενος δεχόμενος. σύ...κω = σύ...πω, not yet. πρίν, until (G. 240, 1).
- Page 118.—17. τότε, &c.: the right wing was the post of honor, as being most perilous, that side being unprotected by the shield; it was anciently assigned to the king. is holdwore, in order, as they were numbered; see note on § 16, above. and ταύτης... σφι μάχης, from their fighting in this battle: for σφί (the Plataeans) see G. 184, 8, N. 4. buolas... γινομένας, when the Athenians celebrate the sacrifices and festivals which take place every four years: this refers especially to the greater Panathenaic festival. λέγων is parenthetical, and γίνεσθαι depends on κατεύχεται (G. 203, N. 2). εξισούμενον, extended to equal length. επιτάξιας δλίγας, but a few ranks deep.
- 18. Δs δέ σφι διετέτακτο, impersonal (see G. 188, 3, second ex.) dπεί-θησαν (ν. ἀφίημι), were allowed to advance (lit. let go or sent forth) "like racers in the course" (Stein). μανίην . . . ἐπέφερον, they imputed madness: in fact, only the admirable training of the Athenians saved them from being thrown into disorder, by which they must have perished. Υππου (fem.), cavalry. ἀνέσχοντο ὁρίοντες, endured to behold. ταύτην ἐσθημένους, wearing it (a peculiar word: G. 164; 197, 1, Ν. 2). τίως, till then. φόβος ἀκοῦσαι (G. 261, 2, Ν.).
- 19. μάχομένων, genitive absolute denoting time, while they fought.—
 τὸ μέσον (G. 160, 1), at the centre, like κατὰ τοῦτο ἐνίκων just below.—
 τῷ, where.— Σάκαι: these were Scythian bowmen, serving probably as mariners in the fleet, and efficient in land service.— ἐτετάχατο = τεταγμένοι ήσαν.— ῥήξαντες, breaking through.
- 20. ἀπὸ δ' εθανε, the verb is ἀπέθανε, the prepositions being separated by tmesis (G. 191, N. 3). γενόμενος, having proved himself. Κυνέγειρος, a brother of the poet Aeschylus: he was attempting to climb into the ship by the stern-works (ἀφλάστων). τὴν χεῖρα (G. 197, 1, N. 2).
- 21. ἐξανακρουσάμενοι, backing water. ἀπικόμενοι (G. 279, 2). αΙτίη, &c., an accusation became current (ἐσχε) that they planned this by contrivance of the Alcmaconidae: this was a powerful family in Athens, at feud with Miltiades, the same to which, in the next generation, Pericles belonged. ἀναδέξαι ἀσπίδα, displayed a shield (G. 203): this depends on the idea of saying in αΙτίη. This shield, "discernible from its polished surface afar off, was seen held aloft upon some high point of Attica, perhaps on the summit of Mount Pentelicus. . . . A little less quickness on

the part of Miltiades in deciphering the treasonable signal and giving the instant order of march, —a little less energy on the part of the Athenian citizens in superadding a fatiguing march to a no less fatiguing combat, — and the Persians, with the partisans of Hippias, might have been found in possession of Athens. . . . Nothing could have rescued her, except that decisive and instantaneous attack which Miltiades so emphatically urged." Grote.

22. ποδών (G. 168, N. 3), genitive following τάχιστα, i. e. at the top of their speed. — ἔφθησαν ἀπικόμενοι (G. 279, 2). — πρὶν ἢ ἤκεν (G. 274, N.). — Κυνοσάργεϊ, a grove and gymnasium, eastward of the city, like the Academy (see note on Xen. Hellen. p. 33). — ὑπεραιωρηθέντες, lying off (lit. above): in the same way the Greeks spoke of a vessel leaving the shore by ἀνάγεσθαι, and of one approaching the shore by κατάγεσθαι. Compare the active expression νέας ἀνακωχεύσαντες, keeping the ships at anchor, just below. — Φαλήρου, the old port of Athens (see map, and note on Xen. Hell. p. 42): at this time the Piraeus had not been fortified.

23. συνήνεικε, v. συμφέρω, it befell.

Page 120. — πληγέντα, struck with sword or pike; βληθέντα, hit with arrow or javelin. — σκιάζειν (G. 260, 2, N. 2).

24. Exorres ... οῦτω, making such haste to reach Athens in time for the battle. — τριταίοι, on the third day from Sparta (i. e. two days after leaving Sparta). Plato says that they arrived the day after the battle. — θηήσασθαι (v. θεάομαι).

After the victory at Marathon, Miltiades procured an armament of seventy ships under his own command, for secret service, — which proved to be an attack on Paros, to revenge, says Herodotus, a private quarrel. He returned unsuccessful, and was impeached of treason by Xanthippus, father of Pericles. The penalty of death was commuted for a fine of fifty talents; and before this was paid, he died of a wound or bruise received in his escape from Paros. Meanwhile, the Greeks were left in security and peace, and the next invasion, under Xerxes, was delayed for a period of ten years.

The date of the battle of Marathon, according to the most satisfactory calculations, is September 12, B. c. 490. The account of the battle in Herodotus, although it is the best that we have, is very far from satisfactory. We have no detailed description of the movements, no account of the feeling in Athens either before or after the victory, no statement (even on conjecture) of the numbers engaged on either side. This silence on some points probably arose from the fact that the invasion of Xerxes was the chief object of interest in his history, and the invasion of Darius was looked upon chiefly as introductory to this. But on other points, especially as to the numbers, we may safely presume that he is silent simply because he had no authentic

information. He is very minute in giving the numbers of the slain, one of which at least (that of the one hundred and ninety-two Athenians) he could have known from inscriptions. As to the numbers of the Persians, hardly a guess can be made: they are variously stated by later historians from 600,000 to 210,000, which last is the estimate of Cornelius Nepos. The same historian gives the number of Greeks as 10,000, including 9,000 Athenians and 1,000 Plataeans. Others give 10,000 Athenians and 1,000 Plataeans. If this estimate included only the heavy armed, and the usual addition is made for light armed, we shall make the whole Greek force consist of 20,000 or 22,000 men. (See Rawlinson, Appendix to Book VI.)

Herodotus does not mention cavalry in the battle, although he states that the field of Marathon was selected by the Persians because it was excellent for cavalry movements (ἐνκηπεῦσαι). We may suppose the cavalry to have been absent foraging on the day of the battle, which the Persians were not expecting (as Rawlinson suggests); or it may not yet have been landed, for some reason not given. At all events, no account is given of its re-embarkation, which would have been difficult after the defeat,

By the view given in Blakesley's "Excursus," the landing at Marathon was meant only for a lodgement. The region near held many partisans of Hippias, who were also formidable in the city; and if their expected movement had taken place, the Persians might have landed their cavalry, destroyed the little army of the Greeks, and occupied the country at their leisure. This plan was foiled by the generalship of Miltiades, who, after the two armies had held each other several days in check, suddenly extended his wings, and struck his blow so promptly that the Persians were beaten by sheer surprise. They could not, however, have been driven in rout, as Herodotus says, into the interior (μεσόγαιαν); the wings, alone, had fled in "panic" flight, and perished in the marshes on the flanks, — the service rendered, at this crisis, by the god Pan. On the whole, the main force must have come off with small loss and in good order, the greatness of the victory being exaggerated by the patriotic pride of the Greeks. Their ships lay moored, stern to the shore, and were easily got off, only seven of the whole fleet being taken or sunk. The battle was won, not by the mere superior valor of the Greeks, but by the skill and energy of their commander, who for five days kept his little army safe from attack, in a well-chosen position, and fought when a longer delay might have been fatal; for the Persians were expecting a demonstration from the disloyal faction in Athens, which was prevented only by the promptness and completeness of his victory.

II:

- Page 120.—1. καχαραγμένον, exasperated, lit. sharply cut: the same verb (χαράσσω) from which our own word character is derived. δεινότερα έποίες, comparative of δεινά ποιείν, to take (a thing) ill, aegre ferre.
- Page 121. isoviero, was kept in commotion ("din"). is... orparewoonlyw, since they were to attack Greece: this phrase gives the reason of aptorow.
- 2. τετάρτω έτες, i. e. probably in the summer of B. C. 487. Καμβύ-Two: Cambyses, son and successor of Cyrus the Great, had made Egypt a Persian province in 525 B. C. — μάλλον ώρμητο, was the more eager (lit. had been the more impelled). — στελλομένου, about proceeding, i. e. getting ready his στόλος. — παίδων: the dispute was between Xerxes and Artabazanes. Xerxes, though the younger, was son of Atossa, daughter of Cyrus the Great, the queen of Darius. Through her he inherited his own claim of sovereignty, and she was now all-powerful at the Persian court. He had, besides, the claim of having been "born in the purple," after Darius came to the throne, — Artabazanes being son of a former wife. — nwemoving, precedence as to the succession. — is see depends on the idea of demanding vaguely implied in στάσις έγένετο. — ούτω refers back to άπο-Séfarra: the meaning is, that after nominating a successor he should so set forth, i. e. he should not set forth until he had done this. - wapar kevatóμενον agrees with Δαρείον, which is subject of αποθανείν. — συνήνεικε, it happened.
- 3. Kal Zépens: Herodotus represents that Xerxes was at first indifferent to the expedition against Greece, but was urged to it by Mardonius (afterwards slain at Plataea), who hoped to become satrap of Greece. In a royal council held after Egypt was subdued, Xerxes declared his intention to make the invasion by way of the Hellespont, and was supported by Mardonius, but dissuaded by his uncle Artabanus, his wisest counsellor, who, however, yielded to the terror of a vision, which "threatened to burn out his eyes with hot irons" for his opposition to the will of destiny. He now "openly favored the expedition; and so Xerxes gathered together his host, ransacking every corner of the continent." — in riorepa irea, four full years, counting from the reduction of Egypt in B. C. 485. — avoping (v. ανω), advancing, i. e. in the course of the year. — χερί μεγάλη πλήθεος, with a mighty (hand of) force: with this use of xelp cf. Latin manus. στόλων: this refers to the expedition of Darius against the Scythians, the great Scythian invasion of Media, the war of Troy, and the conquest of Thrace and Northern Greece, still earlier, by the Mysians and Teucrians; "vet not all these," says Herodotus, "nor all others which have ever been, were worthy to be compared with this single one." — oi wév, &c., i. e. the several nations and districts subject to Xerxes. - is welder iteraxare, had orders for foot soldiers: 70 wellow means foot soldiers when opposed to

cavalry, but land force (in general) when opposed to a naval armament. — trwos (fem.), cavalry, "horse." — that (G. 277, N. 1). — yecopoas, see below § 10.

- 4. τοῦτο μέν (G. 148, N. 4), here with no correlative τοῦτο δί.— ὁς implies that προσπταισάντων gives the reason of Xerxes for digging the canal through Athos (G. 277, N. 2): for προσπταισάντων, see note on I. § 2.— προστοιμάζετο (impersonal), preparations were made in advance.— ἐκ τριῶν ἐτίων, from a time three years back.— Ἑλαιοῦντι, Elacus, at the extreme southwest point of the Chersoneus, was the base of the naval operations at Athos; the military head-quarters were at Sestos, about eighteen miles above.— ἄρμεον is from ὁρμέω, while ὁρμεόμενοι is an Ionic form (= ὁρμέωμενοι) from ὁρμέω.— ὁτὸ μαστίγων, i. e. driven to their work by scourges. See below, § 21; and III. § 44, where Hdt. describes the Persians at Thermopylae as driven into the battle by scourges.— παντοδαποί, various detachments.— διάδοχοι, in relays.
- Page 122.—5. σχοινοτενές, a straight line (as if by a stretched cord).
 —βαθέα (for βαθέῖα): at the greatest depth, the canal would be about sixty feet below the surface. βάθρων, stagings: the Phoenicians, according to Herodotus, were the only ones skilful enough in engineering to avoid the caving in of the banks by beginning the excavation with double the width required at the bottom. πρητήριον, Ion. for πράτηριον, a market, a place for selling, from πρα- (stem of πιπράσκω). άληλεσμένος (v. άλέω), ready ground.
- 6. ώς . . . εὐρίσκαν, so far as I can find out (G. 268): in fact, it was not a very difficult work, and was highly politic, especially in case Greece should be subjugated. The canal, which has been traced, "is about a mile and a quarter long, and twenty-five yards across; it has been much filled up with mud and rushes." παρεόν (G. 278, 2), when it was in his power. διερύσαι, to haul across, an operation easily performed with the light vessels of the ancients. εὖρος ώς . . . πλώειν, of [such] width that two triremes could pass through (G. 266, N. 1). ἐλαστρευμένας (for ἐλαυνομένας), driven by oars. [εὐξαντας γεφυρώσαι, simply to bridge the river: the Greeks said ποταμόν [εὐξαι (§ 8) and ποταμόν γεφυρώσαι, and Hdt. has even γεφύρας [ευγνύων.
- Κριτάλλων, the frontier town of Cappadocia. γην τε καὶ ὕδωρ, see below, § 28. δεῦπνα, see below, § 25.
- Page 123.—8. of &: those who had charge of the work (see τοίσι προσεκίετο below).— ἐξεύγνυσαν, were (in the mean time) building.— τὴν μὲν...τὴν &: understand γέφυραν from ἐγεφύρουν above.— βυβλίνην, of papyrus: this plant was used by the Egyptians for ropes as well as for paper.
- 9. ἐπικέσθαι (the subject is πληγάs), that three hundred blows should be laid on with a lash. κατείναι (ν. καθίημι), supply τινάs as subject. ποταμφ̂: the current, about three miles an hour, gives the Hellespont the aspect of a river.

10. τας 86, the bridges. — ύπό, under, as a support. — εξήκοντά τε και τριηκοσίας: the upper bridge may have been made stronger (of three hundred and sixty vessels) to resist the greater force of the stream; or it may have been at a broader part of the channel, which is here about a mile (See Grote's note.) — τοῦ μὲν . . . κατά ρόον, at right angles with the Pontus, and in the line of the current of the Hellespont (to diminish the resistance). - Iva avakexeon, that it [this arrangement of vessels] might ease (i. e. by lifting) the strain on the tackle: avayone (kindred to average) means to hold up, with the idea of relieving or keeping quiet (see avayweeúravrez ras véaz, keeping the ships off the coast, in I. § 24): so άγαχωκή means a truce. It is hard to see why (according to the common interpretation, that the force of the stream might keep up the tension of the cables, i. e. keep them taut) there should be any anxiety to provide for the tension of cables which were stretched over a strait a mile wide, and rested on vessels in a stream running three miles an hour! -- συνθέντες is repeated after the long parenthesis. - ras uev ... ras ereons. [they cast] those (dykúpas) of [the ships forming] one bridge towards the Pontus. — «Туске, to guard against. — ἔσωθεν, i. e. from the Euxine. — της δὲ ἐτέρης, i. e. the anchors of the other bridge. — προς έσπέρης, sc. κατήκαν. — εύρου, νότου: these were southeast and south winds, both blowing more or less up stream.

Page 124. — διέκπλοον: the small craft (π).ota λεπτά) would pass in and out underneath the cables.

11. χωρίς ἐκάτερα, i. e. the flaxen cables and those of papyrus. — είλκε, weighed: if the talent here meant is the Euboean, or old Attic, a cubit (eighteen inches) weighed nearly eighty pounds. — τῶν ὅπλων τοῦ τόνου, the stretching of the cables, i. e. the cables, as they were stretched across the strait. — ἐπεζεύγνυον, joined them above, either by ropes or by strips of wood.

12. χυτοί, breakwaters. — δηχίης, surf: the tide in this sea being very slight. — δ ήλιος: no eclipse of the sun, visible at Sardis, took place in B. C. 480, if the latest astronomical calculations can be trusted; the story here told may belong to the departure from Susa in the preceding year, when there was such an eclipse. The date of the invasion of Xerxes (B. C. 480) is too well established to admit of doubt. — ἐπινεφίλων ἐότων, genitive absolute: the indicative would be ἐπινεφίλω ἐστιν, it is cloudy (G. 135, 2). — αἰθρίης (noun), in fair weather, is genitive of time (G. 179, 1). — τὸ ἰθίλοι (= τὶ ἐθίλοι), τό being relative used interrogatively (G. 282, 1). — προδέκτορα, verbal of προδείκνυμι, that which designates or foreshows.

Page 125.—13. ἀναμίξ, i. e. not divided into separate bodies, as they marched according to cities or provinces. — διελίλειπτο, impersonal. — οῦτοι, these, who marched in advance. — προηγεύντο, i. e. led the part of the army which accompanied the king; opposed to οῦτοι. — κάτω τρέψαντε, this was a mark of respect to the king, who followed them. — δρμα Διές: by Zeus Hdt. means the chief God of the Persians, Auramazda or Ormuzd.

- 14. λόγος, choice or fancy. κατά νόμεν, i. e. with point upward. σότος, the ten thousand just mentioned. ροιάς, pomegranates, probably as sacred emblems. ἀντί σαυρωτήρων, in the place of points at the lower end. οί... τράποντες (Ion. for τρέποντες, present), those who preceded the Nisaean horses (§ 13).
- Page 126.—15. Σκάμανδρον, the Scamander of the Iliad: here a shallow brook, in a bed about two hundred feet broad; in the dry season only three feet deep.—ρέεθρον (G. 160, 1).—ούδ' ἀπίχρησε... πινόμενος, and did not have water sufficient for the army to drink (lit. did not suffice when drunk, &c.).— ός ἀπίκετο repeats the genitive absolute ἀπικομένου after the long relative clause.
- 16. "On this transit from Asia into Europe, Herodotus dwells with peculiar emphasis; and well he might do so, since when we consider the bridges, the invading number, the unmeasured hopes succeeded by no less unmeasured calamity, it will appear not only to have been the most imposing event of his century, but to rank among the most imposing events of all history." Grote. Ral... yap are here to be separated, and as (for) a seat had been erected for him here, &c. (See note on I. § 5, above.) &patero = &patero. &paper = &papero. &papero.
- 17. Sign = δ drip. spacelle, perceiving (see Lexicon). $\delta s \dots d$ représtant, the direct exclamation would be, rés ... lotte, et représtant; how short is the whole of man's life, if no one . . . is to be alive, &c. (G. 221, N.).
- Page 127.— the second σύτω qualifies είδαίμων.— τῷ (G. 238).—
 γλυκὴν γεύσας τὸν αἰῶνα, after giving [man] a taste of the sweetness of life,
 lit. a taste of life as (being) sweet.— φθονερός, jealous, i. e. lest man should
 vie with him in blessedness.
- 18. τῶνδ' ἐγὰ ὑμέων χρητζων, wanting this (G. 148, n. 1) of you: so δέσμαι occasionally takes two genitives, instead of the common construction (G. 172, n. 1). ξυνὸν . . . σπεόδεται, for this which we are seeking is for the good of all in common: the construction being τοῦνο γὰρ σπεόδεται (passive) [δν] ἀγαθὸν πᾶσι ξυνόν: the adjective ξυνός = κοινός. ἐνεταμένως, vigorously (adverb formed from participle of ἐντείνω). τῶν (= ὧν) for καὶ τούτων. οῦ μή τις . . . ἀντιστῆ (2 aorist), an emphatic future expression (G. 257). λελόγχασι (v. λαγχάνω), have in charge (as if assigned by lot): cf. Latin sortiti sunt.
- 19. τον ήλιον, the Sun, under the name of Mithra, was one of the chief objects of worship in the Persian religion.
- Page 128. ή μιν παύσει (G. 236). πρότερον ή ... γένηται, = πριν αν ... γένηται (G. 240, Ν.). άκινάκην, a short, straight-pointed sword, or dirk. μαστιγόσαντι (G. 277, 2).
- 20. ἐπὶ δὲ αὐτὸς Ε̞έρξης, i. e. after the chariot. ἀνήγοντο, put of form the shore.

- 21. alsoperos, likening thyself; biperos, taking to thyself. Eqr... worker (G. 222, N. 2).
- 22. τὸν Ἑλλήσποντον, accusative governed by the phrase το πλώσν, as if it were a compound verb like εκλέσπον, which takes the accusative. πρήσσων τὰ τριπαλιν τοῦ πτζοῦ, taking the opposite direction from the land force (lit. doing the opposite), i. e. sailing southwest towards the Aegean, while the army marched northeast into Thrace. Δορίσκον: this was a strong Persian fortress, which had been held since the invasion of Scythia by Darius. (See note on I. § 6.)
- Page 129.—23. πλήθεος ἀριθμόν, number of people.—τοῦ πεζοῦ, of the foot-soldiers (as we know from Hdt. VII. 184, where the cavalry are estimated at 80,000 in addition to this number.—τὸ πλήθος: by this reckoning, 1,700,000 men, a very uncertain estimate, as the numbers might easily be exaggerated in the loose way of counting. Ctesias makes 800,000, and Aelian 700,000; but "we may well believe," says Mr. Grote, "that the numbers of Xerxes were greater than were ever assembled in ancient times, or perhaps at any known epoch of history." συννάξαντες τώντην, i. e. τὴν μυριάδα. Compare κατανάξαντες τὴν γῆν in § 11, above. ὕψος (G. 160, 1).
- 24. διεξελάσας (G. 138, N. 8) θηήσασθαι, to see them in review (G. 204, N. 2). μετά, afterwards. ἀπέγραφον οἱ γραμματισταί: these lists, it has been thought, may have fallen into the hands of the Greeks, and been the authority for the account of Hdt. (see Rawlinson). δσον τε τέσσαρα, about four; τέ being used by Hdt. after δσος, as it is even in Attic Greek after olos, oble (G. 151, N. 4).

Page 130. - erros, between, governs both apopews and alyeadoù.

25. τους... ἐμποδών, whoever came in his way. — ἐς πῶν κακοῦ, into all sorts of distress. — ἀνάστατοι ἐγένοντο, lost house and home. — Θασίοισι, dative after ἀραιρημένος (v. αἰρέω), appointed by the Thasians. — ὅκου (= ὅπου), when. — ἀπέδεξε, reckoned in his accounts. — τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου, i. e. about 400,000 dollars.

Herodotus adds: "As soon as the herald's message came, the people would distribute their stores of grain, and proceed to grind wheat and barley-flour for many months' supply; then buy up and fatten the finest cattle; feed poultry and waterfowl in pens and coops for the service of the army; and provide gold and silver drinking-cups and bowls. These things for the king's table only; for the others, food alone. When the army arrived, a tent stood ready spread, in which Xerxes took his rest, while the troops remained in the open air. When dinner-time came, great was the toil of the entertainers; and after spending the night well fed, the army next day tore down the tent, and carried off all it held, leaving nothing."

26. Error et eloquévov, a saying well expressed, a bon mot. — και το λοιπόν, also for the future (as they had done in the present case). — παρέχεν αν, — παράχεν αν (G. 211); depends on the idea of saying implied in συνεβούλευσε: for it would have subjected them to the alternative, &c. — κάκιστα, &c., by the worst fate that ever befell men. (G. 168.)

The account of the march of Xerxes from Doriscus (§ 25) to Acanthus (§ 27), which is chiefly descriptive, is here omitted. Acanthus is just northwest of the Isthmus of Mount Athos, through which the canal (§ 4) had been dug by order of Xerxes. Here therefore, as is stated in § 27, the king separated from his fleet, sending it through the canal and round the two western capes of Chalcidice to the head of the Gulf of Therma. The only account given by Herodotus of the passage of the fleet through the canal is in the words (VII. 122), διεξίπλωσε τὴν διώρυχα τὴν ἐν τῷ "Αθφ γενομένην. The fleet remained at Therma until its departure for the coast of Thessaly (p. 137, § 5).

Meanwhile Xerxes marched with his army across Chalcidice, from Acanthus to Therma. On the way (according to Hdt. VII. 125) the camels which carried the provisions were attacked by lions (?). On reaching Therma, they encamped on the shore of the Gulf, the camp extending from Therma to the mouth of the Haliacmon on the western coast. South of this river and north of Mount Olympus was Pieria, celebrated as the birthplace and the home of the nine Muses. In this region Xerxes remained (§ 28), until he began his march of eleven or twelve days to Thermopylae (p. 140, § 13).

28. κήρυκες: see p. 122, § 7. — κεινοί (= κενοί), empty-handed.

Page 131. — ἐταμον δρκιον: cf. Latin ferire foedus. — καταστάντων εδ, having come into (i. e. being in) a good condition. — σφί (G. 184, 3, N. 4). — δεκατεῦσαι (causal) depends on δρκιον είχε, as if it were they took an oath to, &c. (G. 271).

29. Δαρείου πέμψαντος: see p. 112, § 2.— ot μέν, the Athenians.— τὸ βάραθρον, the pit: this was a deep hole at Athens, like a well, into which criminals were east, iron hooks in the sides tearing the body to pieces as it fell. Miltiades is said to have counselled this act, wishing to commit the city to inexpiable hostility against Persia.— συνήνεικε (ν. συμφέρω) γενέσθαι, chanced to befall.— ἀνεθέλητον, lit. unwelcome, belongs to δ τι.— In later times it was believed that the misfortunes of Miltiades were the retribution of this impiety. In Sparta, the wrath of the hero Talthybius, herald of Agamemnon, fell upon the state, and would not be appeased until two noble Spartans had offered themselves in expiation, and surrendered themselves to the Persians; Xerxes, however, generously spared their lives. But their sons, when proceeding as Spartan envoys to Persia, during the Peloponnesian War, were captured by the Athenians and put to death. Then at length, sixty years after it was committed, the crime against the ambassadors of Darius was atoned.

80. nariero, was sent forth. — obber neuropevou dxapi, likely to suffer no harm.

31. **Expression** I am constrained. Herodotus is writing some fifty years after the Persian wars, when Athens was unpopular in consequence of the extent of her empire. (See notes, p. 31.)

Page 132.— ἐπαρῶντο ἀντιεύμενοι, would have attempted opposition: in Hdt. πειράσμαι takes the participle like the verbs mentioned in G. 279, 2, N.— ἡντιοῦτο and ἐγίγνετο both refer to past time, like ἐπαρῶντο ἀν above (G. 222).— εἰ καὶ πολλαί, i. e. no matter how many.— κιθῶνες (Ionic for χιτῶνες), an unusual expression for walls: Hdt. once calls a wall a δώρηξ (I. 181), and Demades the orator uses ἐσθῆτα τῆς πόλωνς in the same sense. (Krüger.) Compare the English curtain of a fortress.— ἐληλαμένοι διά, extended across.— προδοθέντες ἀν ... ἐμουνώθησαν: ἀν belongs to the verb (not to the participle). So below, in μουνωθέντες ἀν ... ἀπόθανον: in § 32, ὁρόοντες ἀν ... ἀν ἐχρήσαντο, we find ἀν repeated on account of the length of the sentence, as it might have been in the two other cases. (See G. 212, 2; and also Greek Moods and Tenses, § 42, 3, Note 1).

82. The too, beforehand (G. 143, 2). — β asilées êmirationes, protasis to $\hat{\eta}\nu$ $\hat{u}\nu$, = el β asilées êmeraties (G. 226, 1). — $\hat{u}\nu$ tis léqui : $\hat{u}\nu$ belongs to $\hat{u}\mu$ artavoi : see last note on § 31, above. — τ oûto tò 'Elliquirée' (accusative after éyélautes) = τ oútous τ oùs 'Elliquires.

Page 133. — 33. The oracles are in hexameter verse (G. 295, 4), and the language is generally an imitation of the Homeric; the constructions are often confused, as would be expected from the fact that the verses were (or purported to be) spoken under the inspiration of the moment. (1.) dery is addressed to the whole people represented by the messengers, as if it were but one person. - to xara yains, to the ends of the earth (G. 162). (2.) δώματα and κάρηνα are governed by λιπών. — τροχοκ-Séos refers to the walls of Athens, which made an irregular circuit around the Acropolis or citadel. (3.) Eurebov (as adverb), firm, in its place. (4.) μέσσης (for μέσης), sc. πόλεως. (5.) κατά belongs to έρείπει (G. 191, N. 3). (6.) Eupinyevés, i. e. Assyrian: the Persians, who were highlanders, having learned the use of chariots from the Assyrians of the plain. - διώκων, driving: in the Persians of Aeschylus (vs. 83), Xerxes is said to come Σύριον άρμα διώκων. (7.) απολεί, sc. "Αρης. (8.) ίδρωτι ρεούμενοι, dripping with sweat, in their terror. (9.) κατά belongs to κέχυται: the meaning seems to be that blood falls in showers from the temple roofs, in which case the dative doddoor must be explained as in certain Homeric constructions (G. 184, 8, N. 1-4). But Karaxéw generally takes the dative in Homer (as the genitive in Attic) in the sense shower down upon, which does not suit the present passage as well, but perhaps is correct. -(10.) mpoilow, foreboding, as if the blood were itself terrified. (11.) trov, apparently addressed to two messengers; but the plural follows immediately. — ἐπικίδνατε, &c., deluge your souls with woes (perfundite animum malis, Stein); or (as Liddell and Scott translate), spread a brave spirit

over your ills: the former suits the context better: κίδνημι is kindred to σκεδάννυμ, scatter.

- 34. ἐχρίοντο, felt themselves in. προβάλλουσι σφίας αὐτούς, abandoning themselves to despair (dat. after συνεβούλευε). luctuplas (βάβδους), the suppliant olive-branches. ἰλθόντας agrees with the omitted subject of χρῶσθου, instead of taking the case of σφί (G. 138, N. 8). ἀναξ (= ἄ ἀναξ): for the special sense of the title ἀναξ in Homer, see Gladstone's Juventus Mundi, p. 152, according to whom it corresponds nearest with the partly religious and partly feudal term Lord. ἐστ' ἀν τελευτήσωμεν (G. 239, 2).
- 35. λέγουσι (dative), as they spoke. (2.) λισσομένη (G. 277, 5). (3.) dδάμαντι πελάσσας (sc. αὐτό), making it like (i. e. firm as) adamant. (4.) σὖρος may be either for δρος, mount, hill, or for δρος, boundary: it may mean, therefore, either the Acropolis of Athens or the bounds of Attica. Cecrops is one of the early (mythical) kings of Athens, in whose reign (says Hdt.) the people were called Κεκροπίδαι. (5.) Κιθαιρῶνος, the boundary of Attica towards Delphi (see map). (6.) τείχος ξύλινον, this is the celebrated wooden wall of the oracle. (8.) μέναν, infinitive for imperative.

Page 134. — (10.) in ... ison, yet a day shall come (nori) when thou shall meet him. (12.) Rawlinson translates

- "When men scatter the seed, or when they gather the harvest."
- 36. συνεστηκυίαι, opposed, like wrestlers who stand together in the ring.
 ρηχῷ, palisade: there were a few who clung to this interpretation, and perished on the sacred hill (see IV. § 34). κατά τὸν φραγμὸν...είναι, was (used) with reference to, &c. τοῦτο, this expression. συνεχίοντο, were confounded (con-fusi).
- 37. Θεμιστοκλίηs, a Greek of the Greeks, able, keen-witted, patriotic, and unscrupulous: the man who by his single counsel proved the deliverer of Greece.— εἰ... ἐόντως, if the saying had really been uttered with reference to the Athenians (εἰχε... εἰρημένον = εἰρητο: Stein).— σὸκ ἀν... χρησθήναι = σὸκ ἀν ἐχρήσθη (G. 211).— μὶν δοκέων, (he said) that he believed.— τῷ θεῷ, by the God (G. 188, 3).
- Page 185. συλλαμβάνοντι κατά τὸ δρθόν, to one judging rightly (G. 184, 5): Themistocles may probably have devised the oracle, as well as the interpretation, wishing to impress the deepest terror at the real danger, so as to overcome the timid clinging to the city, and persuade the people to accept the only chance of safety. τούτου, this, refers to παρασκευάζεσθα. . . νανμαχήσοντας: i. e. the ships (here implied) were the wooden wall of the oracle. ἔγνωσαν, decided (G. 200, N. 5): σφί belongs to αἰρετώτερα. τὸ σύμπαν είναι (G. 268, N.), in short.
- 38. ἐς καιρὸν ἡρίστευσε, prevailed (proved to be best) seasonably. τῶν ἀπὸ Λαυρείου (G. 191, N. 6) belongs to μετάλλων. ὀρχηδόν, apiece, i. e. for each male citizen. If Hdt. is right (V. 97) in estimating the Athenian

citizens at thirty thousand, the sum must have been fifty talents (about fifty thousand dollars). — δέκα δραχμάς, about two dollars. — χρημάτων, genitive of price. - Sunkorias: as Athens had only two hundred ships at Salamis, and must have had a fleet before this resolution of Themistocles (Miltiades sailed to Paros just after the battle of Marathon with seventy ships), and as fifty talents are an incredibly small sum for building two hundred ships of war, we must understand Hdt. to mean that this money was used (with other sums from the treasury) in building the fleet of two hundred ships which fought at Salamis. Plutarch (Them. IV.) says the money from the mines was used in building one hundred ships. — τον πρὸς Alyurfras: see above, I. § 3. The Aeginetans at this time had the finest navy in Greece, and they were called baharrospáropes, rulers of the sea, during the ten years from 490 to 480 B. C. Plutarch says of them at this time, κατείχον οι Αίγινήται πλήθει νεών την θάλασσαν. - is τό, for what (for the purpose for which). - is Stoy, nearly equivalent to is kalpov, seasonably. - Tolor Boulouévoior (G. 186).

39. is τώντό, into one place, probably the Isthmus of Corinth, afterwards the place of meeting of various councils of war (see below, III. § 1). — σφίσιν, to each other, as reflexive in sense of reciprocal (G. 146, x. 3; 144, 2). — πρώτον... πάντων, first of all things: according to Plutarch, Themistocles proposed this general reconciliation. — ἐγκεκρημένοι (which is an emendation for ἐγκεκρημένοι), from ἐγκεράννυμι: the wars are said to have been mixed up or concocted. See πόλεμος συνήπτο above, I. § 3.

Page 136. — πρηγμάτων, objective genitive. — φρονήσαντες εί κως έν τε γένοιτο, &c.: the sense is, they resolved to send these spies and messengers, having formed a voise plan (φρονήσαντες) in case the Greek race should in any way become united, &c. The apodosis to et... γένοιτο... πρήσσοιεν is suppressed (G. 226, N.), being implied in the context: i. e. their plan would succeed (or the like) in case of union. See Hdt. VI. 52: βουλομένην εί κως άμφότεροι γενοίατο βασιλέες, wishing that both might in some way become kings, lit. having a wish (which would be realized) in case both should in some way become kings. (See Greek Moods and Tenses, § 53, N. 2). — ὧς... ἐπιόντων gives the ground on which the Greeks acted (G. 277, N. 2).

In the narrative which follows, the spies sent to Persia are taken and brought before Xerxes, who "gave orders to his guard to take them round the camp, and show them all the footmen and all the horse, letting them gaze at everything to their heart's content; then, when they were satisfied, to send them away unharmed to whatever country they desired," — thinking he was thus surest to terrify the Greeks from all thought of resistance. Argos jealously refused the alliance, unless she should have equal command with Sparta, claiming that the supreme authority was justly hers, by right of descent from Agamemnon. She was even charged with having invited the Persians to the invasion of Greece. Gelo (whose exploits in Sicily are told at length) refused his aid, unless he should be put in supreme com-

mand, — to which the Greeks retorted that they came "to ask for an army, and not a general"; so Gelo stood ready to submit if the Persians were victorious. He afterwards claimed, however, that he would have helped the Greeks but for the embarrassment of a war with Hamilcar of Carthage. Corcyra promised help, but kept back her fleet (under pretence of head winds) till the crisis was past. The Cretans refused to assist, having once suffered calamity from Minos (who had perished in his pursuit of Daedalus) for the aid given by Idomeneus in the Trojan war. And the Thessalians submitted, reluctantly, to overwhelming force.

III.

Page 136.—1. τη (= η), where (in what region).— ἐν οδοισι χάροισι, on what sort of ground.— ἐσβολήν, i. e. from Thessaly into Central Greece.— της ἐς Θεσσαλίαν, i. e. the pass of Tempe, at the mouth of the Peneius. Herodotus gives three reasons why the pass of Thermopylae was preferred: the second (καὶ μία), that it was single, refers to the Persians having entered Thessaly by another route, and not by Tempe as was expected; and to justify the choice on this ground, he mentions the ignorance of the Greeks as to the mountain pass, την άτραπον, by which Thermopylae was finally turned.— Ἰστιαήτιδος, the territory of Histiaea (afterwards Oreus) in the north of Euloea. (For the bearing of these places, see a map of Greece.) This position was chosen to prevent the Persian fleet from taking the flank or rear of their force at Thermopylae.

2. τοῦτο μὰν, τὸ 'Αρτεμίσιον, first, as to Artemisium: τοῦτο μέν corresponds to ἡ δὲ αδ ... ἐσοδος (i. e. the pass of Thermopylae) below. — ἐκ ... Θρηϊκίου, after (coming from) the Thracian sea. — συνάγεται (sc. τὸ πέλαγος) ἐς ... τὸν πόρον, it (the sea) contracts into the strait, dc. — ἐκ τοῦ στεινοῦ δέκεται, i. e. after passing the strait, the shore (of) Artemisium in Eudoea (possessive genitive) comes next: δέκεται is used like ἐκδέχεται and ὑποδέχεται (§ 3), excipit. — ἡμίπλεθρον, about 50 feet. The line of the coast is now much farther from the hill, owing to the deposits made by the river. Rawlinson says: "The pass is now separated from the sea throughout its entire extent by a tract of marshy ground, a mile or two in width." — τὸ στανότατον τῆς χώρης τῆς ἄλλης, the narrowest part of the whole pass: τῆς ἄλλης is used as Thucydides speaks of the Peloponnesian war as ἀξιολογώτατον τῶν προγεγενημένων, lit. the most notable of those which had preceded it; and as we often hear a thing called "the most perfect of all others." See map of Thermopylae at the end of the volume.

Page 137.— 3. το προς έσπέρης (G. 160, 2), towards the west: in fact, more nearly towards the south; Hdt. thought of the coast as lying from north to south.—χύτρους, caldrons: of these there are two, enclosed in masonry. The hot springs of Thermopylae are salt, and of the

temperature of 100° Fahr. — 'Hpanhos: it was said that these springs were created miraculously that Hercules might have a warm bath after one of his labors. — την Alohosa, the Acolian land, the more ancient name of Thessaly. This irruption of Thessalians from Epirus is one of the earliest movements mentioned in the traditions of the race afterwards called Hellenic. Thucydides (I. 12) speaks of the migration of Bocotians from Arne in Thessaly into the land afterwards called Bocotia, a result of this Thessalian migration; and he assigns the sixtieth year after the capture of Troy as its date. — ἐτῆκαν, conducted (by trenches). — ὡς ἄν: Homer and Hdt. sometimes used ὡς ἄν and ὅτως ἄν with the optative, as all writers do with the subjunctive, without affecting the sense (G. 216, 1, N. 2). Here the ἄν belongs to the particle, not to the verb (G. 207, 2); in Attic Greek, such an ἄν would belong to the verb and form an apodosis.

4. ἐν Πιερίη: see note on II. § 27, above. — διαλυθέντες ἐκ τοθ Ἰσθμοῦ, breaking up [at, and departing] from the Isthmus.

Page 138.—5. 18 Σκιάθου (G. 182, 2). — Τροιζηνίη: this ship was captured by the Persians, who (as Hdt. adds) "took the handsomest man on board, and sacrificed him at the ship's prow," reckoning it a good omen, — the more so as the man's name was Leon. The two other triremes were taken; but the crew of the Athenian ship escaped. On hearing of this advance of the Persian fleet, the Greeks left their anchorage at Artemisium, and retreated to Chalcis on the western coast of Euboea.

6. περί το έρμα, upon the reef: this still lies in the mid-channel. — κομίσαντες, having brought it (the column) for this purpose. — καθαρόν, removed, i. e. by being made harmless. — ένδεκα ήμέρας: see note on II. § 27, above. — πανημερόν πλώοντες: the distance is about 100 miles. — της Μαγνησίης χώρης, possessive genitive with the following accusatives. — στρατός, the whole armament (army and navy).

In the estimate which follows (VII. 184-187, here omitted), Herodotus makes the whole Persian armament, including army and navy, before the battle of Thermopylae and before the storm, to consist of 2,641,610 men. To the number of 1,700,000 foot-soldiers counted in the review at Doriscus (see above, II. § 23), he now adds 80,000 for the cavalry, 517,610 for the crews and marines of the fleet, 20,000 for Arabs with camels and Libyans with chariots, and lastly 324,000 for the land and sea forces furnished by the Thracians, Macedonians, and Thessalians, whom Xerxes had pressed into his service since he entered Europe (see II. § 25). This immense total of 2,641,610 Herodotus proposes to double, to include all the noncombatants (attendants, crews of corn-vessels, and camp-followers). giving a grand total for the entire host of 5,283,220! Rawlinson, on various grounds, reduces the estimates for the military force to about 1,500,000, taking no account of the still greater exaggerations in the number of noncombatants. "Of all these myriads," says Herodotus, "there was not one who for beauty and stature better deserved to hold this vast power than Xerxes himself."

7. πρόκροσσα ... νέας they lay at anchor, arranged alternately (or in a quincunx), heading seaward, and eight rows deep. The scholia on II. XIV. 35 explain προκρόσσας (sc. νήμε) έρυσαν as follows: άλλην πρό άλλης παραλλήλως άνειλκυσαν κλιμακηδόν, i. e. they drew them up in parallel rows like steps; Aristarchus adds, that this would give the appearance of a theatre, κρόσσαι γάρ al κλίμακες. This means the seats of the Greek theatre, which were steps like those of a modern circus; and we may refer κλιμακηδόν (= πρόκροσσαι) to

the general appearance of the ships from the sea, which, if they were arranged (for example) as in the figure, might suggest the idea of a cuneus in the theatre, especially if the shore were curved, and if the inner rows

of ships were drawn up (as here) on a sloping beach. In II. 125, Hdt. says that the steps on the outside of the pyramids of Egypt were sometimes called αρόσσαι. We may, however, refer κλιμακηδόν to the irregular lines in which the ships were arranged from front to rear (as in the second figure). For another explanation, opposed to that of Aristarchus, see Liddell and Scott, s. v. πρόκροσσοι. — ούτω (sc. ώρμεον). — ζεσάσης, having become seething (i. e. before the storm burst). — ἀπηλιώτης (ἀπό-ήλιος), properly an east wind, here (eastnortheast, referring to the Έλλησποντίας. — τοίσι... δρμου, who were so anchored (as it allow it): for ούτω είχε δρμου (impersonal), see G. 168, N. 3. — οἱ δέ (G. 234; 227, 2), these. — ἀνασπάσαν τες (G. 279, 2). — μεταρσίας, at sea. — ℓλαβε (sc. ὁ χειμάν). — Ἰπνοίς, Ovens: see below. — τοῦ χειμώνος χρήμα, the matter of the storm, a common expression for the storm: cf. ὑὸς χρήμα μέγα, a huge wild boar (Hdt. I. 36).

Most writers place Sepias, the rocky headland on which the Persian fleet was wrecked, near the southeastern point of Magnesia, or even (as Grote) beyond that point upon the southern coast. For the following account of the topography we are indebted to Professor Sophocles, who was born on the coast of Magnesia, and who has known the whole shore as a boy and studied it as a scholar:—

The east-northeast wind, the 'Ελλησποντίαs of the ancients, is still the terror of navigators on the "harborless coast of Pelion" (Eurip. Alcest. 595). But it is dreaded chiefly north of Cape Nekhóri; a vessel overtaken by the wind south of this point can easily enter the channel between Thessaly and Euboea. The rocky headland directly east of the highest point of Pelion agrees best with the accounts of Sepias. Between this and the probable site of Casthanaia (four miles below) are two beaches, separated by a point of rocks. North of Sepias is another small beach, beyond which are several caves in the steep cliffs (in Πηλίφ), which are probably the 'Ιπνοί or Ovens. On these three beaches the fleet must have been drawn up, and here the disaster must have occurred.

- Page 139.—8. 'Ωρεθνιαν: Orithyia, daughter of the Attic king Erechtheus, was said to have been carried off by Boreas (the northeast wind), as she was picking flowers on the banks of the Ilissus. The story is pleasantly told in the beginning of Plato's Phaedrus.— ωρμηται, has gone forth or spread.— περί "Αθων: see above, I. § 4, and note on I. § 2.
- 9. λέγουσι διαφθαρήναι is understood with σύκ ἐλάσσονας. γηοχέσντι, being a landholder (γήοχος or γαιήοχος). και τοῦτον, him too (as well as other men), object of λυπεῦσα. συμφορή . . . παιδοφόνος, a calamity afflicting him by the death of a child (or children): this seems to imply that he was accidentally the cause of his child's (or children's) death.
- 10. οδκ έπην άριθμος, there was no reckoning. καταείδοντες γόησι, singing incantations by enchanters: γόησι is suspected by many recent editors. ἀνέμφ belongs to both participles. Θέτι, Thetis, the sea-goddess, mother of Achilles. It was said that the place at which Thetis was seized by Peleus was called Sepias, because she there changed herself into a cuttle-fish (σηπία) to escape her lover.
- Page **140.**—11. ὀπίσω ἡπείγοντο: see note on § 5, above. ἐπωνυμίην... νομίζοντες, keeping up the name, i. e. continuing to invoke Poseidon with this title of Saviour.
- 12. τὴν ἄκρην: the southeast cape of Thessaly, often mistaken for Sepias itself. ἰθέαν (sc. ὁδόν), straight. φέροντα, leading (Pagasae being at the head of the bay, the Gulf of Volo). εὖτ'... ἔπλεον, i. e. on the Argonautic expedition, τὸ κῶας being the famous Golden Fleece. 'Αφεταί, Aphetae, or place of departure, from ἀφίημι (through ἄφετος) in its neuter sense seen in ἀφήσειν, to set sail.
- 13. πορευθείς: see note on II. § 27, above. ès Μηλιέας, i. e. into the land of the Malians, at the head of the Gulf of Malis, in whose territory was the outer end of the pass of Thermopylae. τὸ ῥέεθρον (G. 160, 1) belongs to ἀπέχρησε: see note on II. § 15, above.
- Page 141. obros is not antecedent to forus, but repeats the idea of the relative clause for emphasis.
- 14. Δμπωτίς τε και ρηχίη, ebb and flow of the tide, which is seldom sufficient to be noticed in the Mediterranean. lόντι (G. 184, 5). βοηθίοντα, as an aid: the future is more common in this sense (G. 277, 3). καιομένφ, when he burnt himself on Mount Octa. ἀποφανήναι (G. 203).
- 15. κατ' ä, at which = where, referring to ταότη (where ¶ would have been more regular). δισχίλια ... πλέθρα, 22,000 plethra, i. e. in surface: the πλέθρον is a long measure of 100 (Greek) feet in length, or a square measure of 10,000 square feet; the Trachinian plain, therefore, must have contained nearly 8 square miles.
- 16. 'Accuro', not to be confounded with the Boeotian Asopus (see above, I. \S 13).

- Page 142.— 'Αμφικτύοσι, i. e. for the Amphictyonic Council, which met twice in each year, once at Thermopylae and once at Delphi. The word 'Αμφικτύονες (the same as ἀμφικτίονες) originally meant neighbors, and shows the origin of this and other similar assemblies. The hero Amphictyon, whose temple is here mentioned, was probably invented to connect the foundation of this famous council with the Greek mythology.
- 17. Θερμο-πύλα, from the hot springs. φερόντων (like ἐχόντων just before it), extending: see note on § 12, above. τὸ ἐπὶ... ἡπείρου (G. 160), as regards what was on this continent (Greece): see above, § 3.
 - 18. τοσοθτοι μέν, i. e. the 2120 just mentioned.
- 19. πκοιεν represents πκομεν of the direct discourse (G. 200, N. 3). σύ γλρ θεὸν είναι: the indirect discourse changes here from the optative to the infinitive (G. 246). τῷ (= ῷ)... συνεμίχθη: this acrist, being in a dependent clause, could not be changed to the optative (G. 247, N. 2). ὁφείλειν... πεσεῦν ἄν, ought to fall: ἄν may belong to ὁφείλειν (= ὁφείλοι ἄν), it would be his due to fall: or it may belong to πεσεῦν (πέσοι ἄν), it is his due that he should fall (if he should test his fortune). In the former case it is very irregular in its position; in the latter, in its construction. (See Greek Moods and Tenses, § 42, 2, N.; § 41, N. 4.)
- Page 143.—20. Hdt. honors Leonidas, the king of Sparta who belonged to the elder branch of the royal family, by giving his genealogy through the line of Spartan kings up to Aristodemus, the great-grandson of Hercules, one of the semi-fabulous Heraclidae who led the Dorian invasion of Peloponnesus. The twin sons of Aristodemus—Eurysthenes and Procles—founded the two lines of Spartan kings. (See Smith's larger History of Greece, Chap. IV.)
- 21. Ερσενος γόνου (G. 180, N. 1): Leonidas became king in 491 B. C. είχε, i. e. in marriage. τοὺς κατεστεῶτας, the established number of 300, this being the regular body-guard of a Spartan king; Leonidas, however, knowing the desperate nature of the present undertaking, instead of taking youths, as usual, now took only those who had sons living, that no family might become extinct.
- 22. κατηγόρητο, impersonal (G. 134, N. 2), it had been charged against them, μηδίζειν being the subject. είτε συμπέμψουσι: the future optative might be used (G. 243). ἀλλοφρονέοντες, reluctantly, or leaning to the other side.
- 23. Γνα... στρατεύωνται (G. 216, 2); subj. on the principle of indirect discourse. μηδέ, and not, sc. Γνα: and that these two might not join the Persians in case they should learn, dc. (G. 248). ὑπερβαλλομένους, backward, putting off. Κάρνεια, the same festival which kept the Spartans from Marathon: see note on I. § 8. ὀρτάσαντες, after keeping the festival.

- Page 144.— ἐνένωντο (ν. νοέω). äs δὶ καὶ . . . καὶ αὐτοὶ ἐπερα τοιαῦτα, pleonastic. συμπεσοῦσα (like an adjective with ἡν), coincident:
 the Olympic festival occurred every fourth year on the first full moon
 after the summer solstice, about a month before the Spartan Carneia.
- 24. δλθοθοι (G. 138, N. 8). περισπερχεόντων, being much incensed: the word is very doubtful, and most probably a mistake for περισπερχθέντων (see Liddell and Scott). ἀλέξασθαι depends on ἀλίγων, too few.
- 25. δκόσοι ... ποιέσιεν (G. 243): the direct questions would be πόσοι εἰσίν; and τί ποιούσιν; τοὺς ἡγεμόνας (G. 160, 1), by anticipation, instead of being subject of εἴησαν. Ἡρακλείδης: see above, § 20. πῶν μὲν οὸ, not the whole, in antithesis to ὁ δὲ τοὺς ἔξω. ἀλογίης ... πολλῆς, i. e. very little notice was taken of him. ὀπώπει (v. ὁρῶω).
- Page 145.—26. dλλλ...γάρ, but...since.— Δημάρητον: Demaratus was king of Sparta in the younger or Proclid line, but was declared illegitimate and succeeded on the throne (491 B. C.) by the next heir, Leotychides; soon after which he left his country to join the Persians. He proved the most sagacious counsellor of Xerxes, but was almost always overruled by the jealousy of the Persian court-officers.— γίλωτά με έδευ, you made fun of me.— ἀγὰν μέγιστός ἐστι, it is my utmost endeavor.
- 27. νόμος, (here) custom. οῦτω ἔχων, of this nature. τοσοθτοι, so few. χράσθαι (G. 269).
- 28. παρεξήκε (v. παρεξίημι), let pass. φερόμενοι, impetuously. επεσήσαν, came up to succeed them (επι-). καίπερ (G. 277, N. 1).
- Page 146. wollow min different, delyon 8' differ, many people, but few men.
- 29. τρηχίως περιείτοντο, were roughly handled: περιίπειν = to follow round, to tend, to treat, &c. ἐκδεξάμενοι, succeeding: see note on § 2, above. ἀθανάτους, Immortals: this body of 10,000 picked Persians were so called because the vacancies in their ranks were immediately filled, so that the number always remained the same (Hdt. VII. 83). κατεργασώμενοι, sc. τοὺς Ἑλληνας. οὐδὲν πλέον ἐφέροντο, gained no more: see below, § 32, μέγα τι οἰστοθαι.
- 30. δλλα τε ... και, showing, both in other ways, and especially [in this]. Εταιστάμενοι, used (like an infinitive) with ἀποδεικνύμενοι, showing that they thoroughly (Ε-) understood how to fight, &c. (G. 280). δκως εντρέψειαν (G. 233). φεύγεσκον (G. 122, 2). δήθεν implies that the flight was a pretence. δν belongs to ὑπίστρεφον in the iterative construction (G. 206), not in apodosis. καταλαμβανόμενοι, when they were overtaken (in their pretended flight). είναι (G. 265). εδυνέατο (G. 122, 2; 128, 1), imperfect for εδύναντο.
- 31. dvaδραμείν, leapt. "With the grave Orientals, nothing could so completely indicate an all-engrossing feeling of fear or horror as a gesture of this kind." Blakesley. κατατετρωματίσθα, indirect discourse with

toroba after thπίσαντος. — την άπραπόν, the secret path mentioned above in § 1. — ἐνώρων (v. ἐνοράω).

- Page 147.—32. δ τι . . . πρήγματι (G. 244; 188, 1, Ν. 2).—διφθειρε, brought destruction upon. Πυλαγόρων, a portion of the delegates
 to the Amphictyonic council were so called. The meeting of the council
 was called Πυλαία from Πύλαι (see note on § 16, above), even when it
 met at Delphi.
- 33. Πυλαγόροι: there is also a form Πυλαγόροι. πάντως κου... πυθόμενοι, having certainly gained the most accurate knowledge. Many names were current of persons said to have betrayed the pass to Xerxes; probably it may have been made known by more than one, in a region where many favored the invasion, and many more were in terror of the invader. τοθτο δί, and secondly. εί... ὁμιληκὸς είη, if he should have had much to do with the region, i. e. as a consequence of having had much to do with it (G. 202, 2): for the force of the rare perfect optative, see Greek Moods and Tenses, § 18, 1, with Note.
- 34. ήρεσε (v. ἀρέσκω). τῶν ἐστρατήγει (see note on § 29). ἀρμέατο (G. 122, 2), for ἄρμηντο. περὶ λύχνων ἀφάς, about lamplight.
- Page 148. τότε (see note on § 3, above). ἐν σκέπη τοῦ πολίμου, sheltered from the war (G. 167, 3). ἐκ . . . χρηστή, at so remote a period (see G. 191, N. 6) had it (the path) been shown by the Malians (G. 188, 3) to be a pernicious thing: οἰδὰν χρηστή (commonly οἰδὰν χρήσιμος), of no good, is a euphemism for bad: these words are sometimes understood to refer to the pass of Thermopylae itself (ἐσβολήν), and to mean that the Malians had so long ago shown the pass to be useless.
- 35. Μελάμπνγον: this was an epithet of Hercules, implying manliness and strength. Κερκάπων: these Cercopes were droll, mischievous dwarfs, who appear often in the stories of Hercules, sometimes amusing and sometimes tormenting the hero. In the local legend of Thermopylae, they appear as footpads lurking about the pass (hence their seats, 18ρας, at the narrowest place), where they steal the arms of Hercules while he is sleeping. Hercules seizes two of them and ties them to a pole, which he throws over his shoulders and walks away with them. They have been warned by their mother to beware of the Μελάμπνγος; and on seeing this characteristic of Hercules as they are swinging behind him, they make such sport of him that finally he too begins to laugh at their jokes and releases there of him that finally he too begins to laugh at their jokes and releases there carrying the two Cercopes on his shoulders. The stone called Μελάμπνγος probably had some imaginary resemblance to the sleeping Hercules.
- 36. τὰ Oiraiw: the mountain (usually called Callidromus) over which the path led forms a part of the Thessalian range of Oeta: the words ἐν δεξιῆ refer to the march southward and eastward after crossing the Asopus.

 ῥυόμενοι, keeping guard (as protectors). φρουρέοντες, guarding (as sentinels). ἡ κάτω ἐσβολή (G. 141, N. 3), i. e. Thermopylae itself. ὑποδεξάμενοι, having pledged themselves (or given a promise) to Leonidas.

- 37. ἀναβεβηκότας (G. 280). ide, as follows, belongs to ξμαθον. ἐνδυνον . . ἐνδυνομένους (G. 199, n. 1): as they were putting on their own armor, the middle is more exact. οἱ βάρβαροι is subject of ἐγένοντο. φανήσεσθαι (G. 203, n. 2).
 - 38. μη ... two, lest they might prove to be (G. 218; 216, 2).
- Page 149. φείγοντες (G. 279, 2, N.). dρχήν, originally, i. e. on purpose to attack them. παρεσκευάδατο (G. 108, 4, I.).— ol δέ refers to Πέρσαι, the subject of the preceding clause: this is not an Attic usage (G. 143, 1).
- 39. hot (G. 55, n. 1). oùroi, the diviner and the deserters. oùr two, forbade.
- 40. ούκ έχαν (G. 203, N. 1), depends on λέγεται, by a change of construction (G. 260, 2, N. 1). dρχήν: see § 38, above; dρχήν may often be translated at all, like Latin omnino. τῆ γνώμη πλείστός εἰμι, I am most strongly inclined to the opinion: so πολύς εἰμι (see Liddell and Scott). κελεύσαι (G. 203) depends on the phrase τῆ γνώμη πλείστός εἰμι. αὐτῆ, intensive. ἔχειν (G. 203, N. 1). ἐλείπετο, avaited. οὐκ ἐξηλείφετο, remained undiminished.
- 41? yevicta... droliota.: we should expect these to be in the future, on the principle of indirect discourse (G. 203); but verbs signifying to give an oracle are exceptional, probably because they imply a command. (See Greek Moods and Tenses, § 23, 1, N. 2).— "The notion which gave rise to this oracle seems to be the one, that in a dire extremity the anger of the deity was only to be propitiated by a most costly offering." Blakesley. It was related that Leonidas, before he left Sparta, gave instructions to his wife Gorgo for her conduct in widowhood; and that "funeral games were performed, as over him, in his presence."
- Page 150.— (2.) Περσείδησι, descendants of Perseus: Herod. (VII. 61) says that the Persians received their name from Perses, son of the Greek hero Perseus; a mere device to unite the two similar names. (3.) το μεν ούκι... δέ, not this, but, &c. (4.) οδρος (= δρος, boundary), Sparta's bounds. (5.) τον (G. 140), him, i. e. the invading Persian. (7.) Ετερον, one or the other. δια-δάσηται (ν. δατόρμαι οτ δαίσμαι). ἀποπέμψαι and οίχεσθαι depend on τῆ γνώμη πλειστός εἰμι in § 40, being partly a repetition of καλεύσαι, &c. in that passage. All from μένοντι δέ (§ 40) through the oracle is a sort of parenthesis.
- 42. τὰ ἀνέκαθεν, by descent. οὐκ ἀπελείπετο, remained not behind, i. e. did not separate himself from the army. Krüger.
- 43. Θηβαίοι déκοντες: as unwilling hostages, they could have been of little service; it is probable that this is the representation made afterwards by the Thebans, to reconcile themselves with the Persian conqueror. (See § 55.) Their politics were at this time "essentially double-faced and equivocal." Grote. A later orator, confounding Thespians and Plataeans, says of the latter, that one half the adult citizens perished in the pass,

- and the remainder fought in the Athenian fleet at Artemisium and Salamis.

 οὐκ ἔφασαν, said that they would not, &c. ἀπολιπόντες (G. 138, N. 8).
- 44. ἐς ἀγορῆς . . . πληθώρην, until about full-market time, i. e. the last part of the forenoon, before μεσημβρία.
- Page 151. χώρος, here = space to be passed over. τὸ μὰν γὰρ... ἐψυλάσσετο refers to the fight of the two preceding days.
- 45. πολλοί refers to the Persians: but the subject changes suddenly at ate γάρ. τοῦ ἀπολλυμένου, the dying. ράμης δσον είχον μέγιστον, their utmost strength; like às μέγιστον expanded into às (or δσον) έδύναντο μέγιστον. παραχρεύμενοι (sc. τοῦς σώμασιν), making their lives of no value. ἀτέοντες, reckless. κατεηγότα (ν. κατ-άγνυμι). οἱ δέ, referring to τοῦς πλέοσι, not Attic (see note on § 38, above).
- 46. γενόμενος, having proved himself (not having been). τὰ οὐνόματα: the names of the 300 could still be read on a column in Sparta in the time of Pausanias, 600 years afterwards. οἰκον, his estate. ὡς ἐούσης gives the reason of Artanes himself.
- Page 152.— τοῦτον ὑπεξείρυσαν, rescued his body. The bones of Leonidas were carried to Sparta forty years later, according to Pausanias; when the column just mentioned was erected.— τοῦτο συνεστήκε, this kind of battle continued.
- 48. πλην Θηβαίων: see below, § 55.—λέων, with reference to the name Λεωνίδης.— τοῦσι... περιεοῦσαι, such of them as happened still to have them (μάχαιραι) left.— και χερσι και στόμασι, as we say "tooth and nail," but of course with no comic idea.— ἐξ ἐναντίης, in front.— περισταδόν (adv. from stem of περιίστημι), so as to surround them.
- 49. πριν ή (G. 274, N.). τοσοῦτο . . . είναι depends on ξφη implied in what precedes. τὸν δέ, but he, irregularly inserted, as if the sentence had not been introduced by the relative τόν, to which πυθόμενον belongs. ὡς ἀγγέλλοι depends on the past tense εἰπεῖν (G. 203; 201, N. 2). εἰ . . . Εσοιτο represents εἰ ξοται in the direct form (G. 221, N.), if it was to be (not if it should be).
- 51. αὐτοῦ ταυτῆ τῆ περ ἔπεσον, there (i. e. at Thermopylae), on the spot where they fell. σφί refers to the Spartans and Thespians. πρότερον ἢ . . . οἴχεσθαι, like πρὶν ἤ in § 49: the subject of οἴχεσθαι is τοὺς συμμάχους understood, which is also implied (in the genitive) after τοῖς πρότερον τελευτήσασι. ἐπιγέγραπται: this verb applies especially to inscriptions, properly called ἐπιγράμματα (see below, after the inscriptions).
- Page 153. Πελοποννάσου: the Doric form, with ā for η (G. 30, 1). In the preceding verse, τῆδε and τριᾶκοσίαις are sometimes substituted (on conjecture) for the Ionic forms of the MSS., which can hardly be correct. χιλιάδες τέτορες: the number who fought (ἐμάχοντο), although Herodotus elsewhere speaks as if 4,000 fell (VIII. 25). The inscription refers only to those from Peloponnesus, who (according to § 18) amounted to 3,100. But

later writers speak of 700 or 1,000 Lacedaemonians besides the 300 Spartans; and these must be included, although Herodotus makes no mention of them. The whole question of the numbers at Thermopylae is much disputed. The stern simplicity of the second inscription has made it especially famous. — ἀγγάλλων is used for the imperative (G. 269). — In the third inscription, Μεγιστία is Doric genitive (G. 39); and οὐκ ἔτλη = scorned (Rawlinson). — Εφιή, εκερρί. — Σιμωνίδης: Simonides, the great lyric poet of Ceos, was often considered the author of all three epigrams. His still more famous ode on the heroes of Thermopylae (or perhaps only a fragment) is preserved by Diodorus:—

Των έν Θερμοπύλαις θανόντων εὐκλεὴς μέν ἀ τύχα, καλὸς δ΄ ὁ πότμος, βωμὸς δ΄ ὁ τάφος, πρὸ γόων δὲ μνᾶστις, ὁ δ΄ οἶκτος ἔπαινος. Ἐντάφιον δὲ τοιοῦτον οὕτ εὐρὼς οῦθ΄ ὁ πανδαμάτωρ ἀμαυρώσει χρόνος, ἀνδρῶν ἀγαθῶν. Ὁ δὲ σακὸς οἰκέταν εὐδοξίαν Ἑλλάδος εἶλετο · μαρτυρεῖ δὲ Λεωνίδας ὁ Σπάρτας βασιλεὺς, ἀρετῶς μέγαν λελοιπὼς κόσμον ἀέναὸν τε κλέος.

"Of those who at Thermopylae were slain,
Glorious the doom, and beautiful the lot;
Their tomb an altar: men from tears refrain,
To honor them; and praise, but mourn them not.
Such sepulchre nor drear decay
Nor all-destroying time shall waste; this right have they.
Within their grave the home-bred glory
Of Greece was laid; this witness gives
Leonidas the Spartan, in whose story
A wreath of famous virtue ever lives."

Translated by Sterling.

52. παρεόν = παρόν (G. 278, 2). — μεμετιμένοι (see μεθίημι in Cat. of Verbs). — ούκ έθελησαι depends on λέγεται in the first line. — τὸν έλεντα, his Helot servant: each Spartan soldier was entitled to be accompanied by seven Helots, and probably many of these fell in the first battles at Thermopylae, unmentioned by the historian (see, however, VIII. 25). — λεποψυχέοντα, (here) faint-hearted.

53. el... ήν, if it had been the case. — κομιδήν, return: see κομίζεσθα.

Page 154. — προσθέσθαι αν (= προσθετο αν) depends on λέγετας in § 52. — προφάσιος (G. 171, 1).

- 54. ητίμωτο, he was disgraced, as the perfect ητίμωται means he is disgraced. èv Πλαταιῆσι, i. e. at Plataea, in the following year (479 B. C.). dνέλαβε, he made up for. ἐπιναχθείσαν (ν. ἐπιφέρω).
 - 55. ώς . . . μηδίζουσι . . . άπικοίατο (G. 243).
- Page 165.—56. πλεθνας = πλέονας. σχόντα... Πλαταιίων: this attack of the Thebans on Plataea was the first hostile act committed in the Peloponnesian War (431 B. C.).
- 57. The instance of the south coast of Laconia, which would draw off the Spartans from the defence of the 1sthmus, and put all Greece in his power. This wise counsel was overruled by the Persian Achaemenes. It was followed afterwards by the Athenians, in the Peloponnesian War.
- 58. dποταμόντας, sc. τινάς. δήλα . . . γέγονε (G. 135, 2). τῶν (= ῶν) . . . dυθρώπων (G. 154, Note).

IV.

- Page 156.—1. ναντικὸν στρατόν: the return of the Greek fleet from the Euripus to its position at Artemisium has been mentioned in III. § 11. After describing the battle of Thermopylae in the Seventh Book, Herodotus begins the Eighth Book with the sea-fight at Artemisium, which took place on the same three days with the battles at Thermopylae (see below, § 15).— Πλαταιίες: see I. §§ 11-13.— πεντηκοντέρους: these were vessels of the older style with fifty oars, all in one row; while the triremes, the more modern ships of war with three banks of oars, were specially called νήες, sometimes νήες μακραί.
 - 2. en 'Aprephotov (G. 191, N. 6). hyenovern, be commander-in-chief.
- 3. es Σικελίην: see II. § 39. el στασιάσουσι, ώς άπολέεται (G. 223, n. 1; 247). τοσούτφ... δσφ (G. 188, 2).
- Page 157. μέχρι... εδέοντο, so long as they (the Athenians) were in extreme need of them (the Peloponnesian allies): μέχρι δσον here = δσον χρόνον. The desertion of these allies, all of whom acknowledged the headship of Sparta, would have withdrawn 113 ships. περὶ τῆς ἐκείνου, i. e. to liberate the Greeks in Asia Minor and the islands: this refers to the beginning of the Confederacy of Delos (about 477 B. c.). See notes, p. 31.
- 4. 'Aφετάs: see III. § 12, above. παρὰ δόξαν . . . ἡ ὡς κατεδόκεον, pleonastic for otherwise than as they expected, παρὰ δόξαν being more emphatic than the simple ἐτέρως. δρησμόν, α retreat, which would have betrayed the force at Thermopylae to destruction, besides leaving Euboea

unprotected against the Persian fleet. — προσ-μείναι ... χρόνον, to wait a little longer. — Θεμιστοκλία: Herodotus is writing after Themistocles had died in exile, when even his disinterested acts were liable to be suspected of corruption. But whatever we may think of his personal motives, we may easily believe that he used money furnished by the richer Euboeans in the way described in § 5. — ἐπ' ❖ . . . ποιήσονται (G. 236, N. 2 and 3).

- 5. ἐπισχεῖν (G. 265). ήσπαιρε, struggled, i. e. resisted. ἀπολιπόντι represents εἰ ἀπολίποις, as protasis to πέμψειε ἄν (G. 226, 1). ήπιστέατο, imperfect, supposed (G. 122, 2; 128, 1): cf. ἐδυνέατο above, II. § 30.
- Page 158.—6. «t κως thour (G. 226, N.), in case they should capture them, i. e. to capture them if they could. καταλάβοι, should close in about them (and save them), an unusual meaning. και ξμελλον δήθεν . . . περιγενίσται, and they were likely (as the Persians thought, δήθεν) to make their escape (i. e. if their flight was not hindered); whereas (δέ), according to their (the Persians') talk, not even a torch-bearer was to come off alive. The torch-bearer in an army or fleet kept alive the sacred fire which was brought from home, and his person was held sacred. His fall, therefore, implied the utter annihilation of the whole army. It was a common saying that "not even a torch-bearer escaped" (ούδὶ πυρφόρος ἐλείφθη), implying utter destruction.
- 7. πρὸς ταῦτα ἀν: this corresponds to ἐκ μὲν τῆς ἀντίης in § 6, taking the place of a clause with δέ.— ὡς ἄν (G. 216, 1, Ν. 2).— οἱ μέν, i. e. those who sailed round Euboea; σφεῖς δέ, and they, i. e. the main force; both in apposition with the subject of περιλάβοιεν.— ἐξ ἐναντίης, in front, like ἐκ τῆς ἀντίης in § 6.— τὰς ταχθείσας, i. e. the two hundred.
- 8. abrès περιεβάλετο, got for himself. άλλ' οὸ γάρ οἱ παρέσχε ὁς τότε, but [had not done so], for he had never had [such] an opportunity as then. έτι, at length.
- Page 159.— is ôyôśkovra: a swim of about nine miles! This is matched by another later story, that, during the storm at Sepias, the same man with the help of his daughter (also a diver) destroyed many Persian ships by diving down and loosening their anchors.
- 9. ἀποδεδέχθω, v. ἀποδείκνυμι (G. 202, 2, N. 1).— ώς γένοιτο, that it had taken place (G. 243).
- 10. ἐπενείκαντες, ascribing or imputing. καταφρονήσαντες ταθτα, resolved on this; καταφρονείν has this rare sense only in Ionic Greek. ἐς μέσον implies that they hoped to get the Greeks into the circle which they were about to make. ἐπιστάμενοι, feeling sure. ἀπονοστήσει, would return safe. ἡδομένοισι ἡν (G. 184, 8, N. 6). ὅκως . . . λάμψεται depends on the idea of striving in ἄμιλλαν ἐποιεθντο (G. 217).
- Page 160.—11. is iσήμηνε, when the signal was given (G. 134, N. 1, d).—is το μέσον: the sterns were brought together as the prows were turned toward the enemy on every side.— τογου είχοντο, held to the work.— κατά

- στόμα, beak to beak. Σαλαμνίων: the Salamis in Cyprus is meant; but ἐν Σαλαμῖνι below refers to the island near Athens.
- 12. μέσον θέρος, midsummer: της ώρης is partitive genitive. The hattles of Thermopylae and Artemisium took place in July, 480 B. C. κατιστία-το, imperfect, = καθίσταντο. Επίζοντες, apprehending. ἐς οἶα = ὅτι ἐς τοιαῦτα, causal relative (G. 238). ῥεύματα ἰσχυρά, swollen torrents.
- Page 161.—13. Saws &v (G. 216, 1, N. 2).— rd. Kotha, the Hollows of Euboea are probably on the southwest side, opposite Attica.
- 14. ἐπεβώθεον, came as reinforcement: these 53 ships, added to those mentioned in § 1, raised the Athenian fleet to the full number of 200. την αυτήν ώρην, the same time of day (see § 9, above).
- 15. σφι λυμαίνεσθαι, should harass them (G. 184, 2). τὸ ἀπὸ Ξέρξει, what Xerxes might do. οἱ μέν refers to the Greeks both at Thermopylae and at Artemisium; οἱ δέ to the Persians at both places: πόρου refers to the passage by sea and that by land. διως κρατήσουσι (G. 217, N. 2).
- Page 162.—16. παραπλήσιοι, equally matched, not in numbers, but as is explained in the next sentence.— αὐτὸς ὑπ' ἐωυτοθ ἔπιπτε: a Corinthian speaker in Thucyd. I. 69 speaks of the armament of Xerxes as αὐτὸν περὶ αὐτῷ σφαλέντα.— τράπεσθαι (lonic present passive), in apposition with χρήμα.
- 17. παλήσεις, should suffer: cf. ήν τι καταλαμβάνη (G. 248). σημαίνειν depends on προσετέτακτο and also on έτοϊμον. ès ἀναβολάς, with delay. The fleet had suffered so severely in the engagements, half of the Athenian ships being disabled, that it had already determined to withdraw; and, by advice of Themistocles, the Greeks were slaughtering the cattle of the Eubocans for their own supplies.
- 18. περί τὰ πότιμα ὕδατα, i. e. on the northern shore of Euboea, where the Persians would land for drinking-water. ἐπὶ τοὺς πατέρας: Attica was called the parent city of the Ionians in Asia Minor. μάλιστα μέν, best of all. ἐκ τοῦ μέσου ἡμῖν ἔξεσθε (G. 184, 3, N. 5), i. e. be neutral.
- Page 163.— καλ αύτοί, opposed to τῶν Καρῶν.— ἡ ἔχθρη ... γέγονε: i. e. in the assistance given by Athens in the Ionic revolt.— βασιλέα, object of λαθόντα.— ἐπείτε ἀνενειχθη̂: Herodotus occasionally omits ἄν in this construction, contrary to the usage in Attic prose (G. 234; 223, N. 2).— διαβληθη̂ (sc. τὰ γράμματα), should be misrepresented (G. 248, N.).

In the interval which follows, Xerxes is said to have brought the soldiers of his fleet to Thermopylae, that they might view the Grecian dead, — concealing the trenches where 20,000 of his own dead lay buried, — "truly a laughable device," says Herodotus, "which deceived nobody; on one side a thousand men lying about the field [as if these were all the Persians had lost], and on the other four thousand crowded together into one spot." He is also related to have asked of some Arcadian deserters what the Greeks were doing. "Holding the Olympic games," was the reply, and "seeing

wrestling and chariot-races." "And for what prize?" he asked. "An olive-wreath to the winner." Upon which a Persian officer exclaimed, "What men are these against whom we are brought out to fight?—men who contend with one another for honor, and not for gain!" At this time, too, the Thessalians (who had an old border-feud with the Phocians) sent a messenger into Phocis, offering, for a ransom of fifty talents, to save the district from being ravaged by the Persians: to which the Phocians replied, that they were free as the Thessalians to make friends with the Medes, if they chose; but they would never of their own will be traitors to the liberties of Greece. This heroic answer greatly endeared them in later times to the Athenians; but the opinion of Herodotus was, that their ancient hate would have led them to choose the side opposite to the Thessalians, whichever that had been.

- 19. is την Δωρίδα: it is strange that Herodotus represents the whole army of Xerxes as marching into Boeotia by the road which leads through Doris and Central Phocis by the valley of the Cephissus, a road which, by crossing a mountain ridge, avoided the pass of Thermopylae altogether. Stein remarks, that probably a part of the army at least passed through Thermopylae and took the upper road, which appears from the names of towns on that route which were burned by the Persians. This road also would be the only one practicable for the cavalry. ποδεών, footlet or sper (see Lexicon). ή περ refers to Doris. μητρόπολις, i. e. the starting-place of the Dorian emigration: the earlier home of the race was in Thessaljy. ούκ έδόκες, i. e. the Thessalians advised against it.
- 20. ἡ κορυφή, the name Tithorea was given to one of the summits in the mass of mountains called Parnassus: the place here mentioned was probably a natural fortress described by Plutarch (Sull. 15), below the highest peak of Tithorea; the present Velitza. κατά Νέωνα, at (or above) Neon. καμένη ἐπ' ἐωντής, lying by itself, i. e. a solitary peak. ἀνηνείκαντο, understand their possessions.
- 21. Παραποταμίουs, "Riverside," a town and people of the same name on the Cephissus.
- Page 164. rds & walve... towlov, were protecting their cities, i. e. when the Persians entered Bosotia.
- 23. etre... κατδρόξωσι, (G. 244): the direct question being κατορύξωμεν; shall we bury them? (G. 256). αὐτός before elval is adjective (G. 138,
 Ν. 8). πέρι (G. 191, Ν. 4). πέρην, i. e. across the Gulf of Corinth. —
 Κωρύκιον άντρον, the Corycian cave, sacred to Pan and the nymphs, was high above Delphi, in the side of one of the heights of Parnassus. It is described as about 300 feet deep, 40 feet high, and abounding in stalactites.
- Page 165.—24. ἀπάρεον, were in sight of. Προνηΐης, a title of the Delphian Athena (Attic Προναία), who was so called because her temple stood on the way leading to the great temple of Apollo, being thus before

- the temple (upd vaou). Sid udvrwv, above all: Sid has occasionally (in Herodotus as in the poets, not in Attic writers) a meaning of pre-eminence, of going through or beyond.
- 25. δύο κορυφαί (G. 138, N. 6), great masses of rock detached from the mountain and thrown down, probably, by the defenders: many such fragments are now to be seen in the pass. 100 Βοιωτών (G. 182, 2). μέτονας ή κατά ἀνθρώπων φύσιν, of more than human stature: ξχοντας cannot be correct here unless there is some error in the preceding words.
- 26. τούτους τούς belong to ήρωας. της Κασταλίης, the famous fountain of Castalia, which flows from the cleft between the two lofty peaks, the Φαιδριάδες, which overhang Delphi. One of these peaks was called Hyampeia. These two peaks above Delphi have caused the idea that the chief peak of Parnassus, Lycoreia, has a double crest.
- Page 166.—27. το ποιητέον = 8 ποιητέον, as indirect question. ἐπὶ τοῦσι κατήκουσι (ν. καθ-ήκω) πρήγμασι, on the circumstances that had arisen (or come in), like the Attic τὰ καθεστώτα. τῶν . . οὐδέν, nothing of the kind. οἰ δέ, the Athenians: see note on III. § 38, above. ἀπιέναι (ν. ἀφίημι) depends irregularly on ἐπυνθάνοντο, which takes the participle τειχέοντας regularly (G. 280).
- 28. 'Aθηναίων τῆ τις δύναται σώζειν, for 'Aθηναίων τινά τῆ $(=\hat{\eta})$ δύναται σώζειν. - ès Tροιζήνα: Troezen, on the Argolic coast, was a seafaring place, sacred to Poseidon, and inhabited by an Ionic people kindred to the Athenians. It deserves to be remembered to the honor of the Troezenians, that they received the Athenian exiles "with eager good-will," and "passed a vote that they should be maintained at the public charge by a daily payment of two obols to every one, and leave be given to the children to gather fruit where they pleased, and schoolmasters paid to instruct them." (Plutarch, Them. 10.) — τῷ χρηστηρίφ, that with reference to the "wooden walls." - iv to ipo, in the temple of Athena Polias, which formed part of the Erechtheum on the Acropolis of Athens. Here was preserved the olive-wood statue of the Goddess, which was believed to have fallen from heaven, and which was decorated with the costly peplus at the great Panathenaic festival. - is edown, i. e. to the serpent as actually existing, implying some doubt of his reality on the historian's part. - ἐπιμήνια, monthly food-offerings. — ώς . . . άπολελοιπυίης: it was a common ancient belief, that a city could not be taken or destroyed unless first forsaken by its divinity. Thus the Romans had a formula for summoning forth the Gods of the cities they were about to attack; while the true name of Rome and that of its tutelar divinity were said to be kept as a mystery, lest they should become known to an enemy who might thus disarm the city of its protector. (See Macrobius, Sat. III. 9.)
- Page 167.—30. προθέντος (for the more common λόγον προθέντος), having given nolice, the usual formula for opening a debate. τῶν (= ὧν) χωρέων, by attraction for δκου χωρέων τῶν ἐγκρατέες εἰσί, in which of the places they were themselves masters of. ἐπιλέγοντες, as if ἐλεγον or ἔγνωσαν

had preceded. — Iva, where. — πρὸς δὲ τῷ Ἰσθμῷ, supply ἐόντες from the clause with μέν.

- 31. These, had (already) come (G. 200, N. 3); but suproless at (regular present), was burning: so with the and into below.
- Page 168.—32. τρισί μησί: it was now September, B. C. 480, on the 20th of which the battle of Salamis was fought. άρχοντος, being Archon, i. e. Eponymus for the year: see note on Xen. Hell. 2, III. 1. τὸ ἀστυ, the city proper, all within the circuit of the walls. ταμίας, stewards, having charge of the temple-treasures.
- 33. 'Αρήτον πάγον, the Areopagus, or Mars' Hill. δκως ... άψειαν (G. 233). ἐνεδέκοντο, did they entertain them, i. e. the proposals of the exiled family of Pisistratus.
- 34. ἐκ τῶν ἀπόρων: ἄπορα is used like ἀπορίαι. ἔμπροσθε: the north side of the Acropolis is still sometimes called the front; the gateway and the only entrance are on the west side. ἡλπισε has here so much force of apprehension that it takes μή and the optative like ἐφοβήθη (G. 218): for ἡλπισε ἀν, see G. 226, 2. ἰρὸν . . . 'Αγλαύρου: the Aglaurium, a sanctuary which commemorated the place where Aglaurus, daughter of Cecrops, was said to have thrown herself from the Acropolis.
- Page 169. πρὸς τὰς πύλας, the gates of the temple, in the precincts of which they had ascended.
- 35. 'Αρταβάνφ: an uncle of Xerxes, who had been left in chief authority at the Persian capital, although he had attempted to dissuade Xerxes from his expedition against Greece.
- 36. γηγενίος, born of the Earth: see II. II. 548, τέκε δὲ ζείδωρος ἄρουρα. The temple of Erechtheus was one of the three temples united in the building commonly called the Erechtheum; a second was the temple of Athena Polias (see note on § 28, above); the third was the Pandroseum, which contained the sacred olive-tree planted by Athena, and the salt spring (θάλασσα) made by the stroke of Poseidon's trident. These were proofs (μαρτίσμα) offered by the rival deities in their famous contest for the possession of Athens, which was represented by Phidias in the group of statues on the western pediment of the Parthenon. δσον τε, about, like ώς with words denoting number or size: the τέ is a poetic addition (not Attic) allowed by Herodotus (G. 151, N. 4).
- 37. κυρωθήναι depends on ξμενον, which sometimes takes the infinitive in the sense of waiting for something to be done. πρήγμα, subject of discussion (see § 30, above).

Page 170. — Kal of (G. 151, N. 3).

38. περὶ ούδεμιής ... ναυμαχήσεις, i. e. you will no longer have any country to fight for (for od ... ούδεμιής, see G. 283, 8). — μη ού (G. 283, 7). — άναγνώσαι, to prevail upon: this meaning of άναγγνώσκω is not found in Attic.

- 39. συμμίξαι, communicare. δωυτοθ ποιεόμενος, making (or representing) them as his own.
- 40. τῶν εἴνεκεν (relative), = τούτων ὧν, &c.: τούτων depending on λόγον. πολλός, frequent or urgent; i. e. he had much to say. ἀπολυόμενος, in his defence, seese purgans. οι ἐγκαταλειπόμενοι, they who do not enter the lists.
- Page 171.—41. ἀναζεύξης, break up, move off; lit. yoke up, used properly of moving by land.— ἀναπεπταμένφ, open (as a bird with its wings spread), in contrast with the narrow waters at Salamis.— ἐς τό (relative), supply ἀνάγειν or some similar verb.— βαρυτέρας (if correct) must mean heavier in movement, not larger.— σφέας, the Persians.— κινδυνεύσεις... Έλλάδι: compare κινδυνεύειν τῆ ψυχῆ, in III. 27.
- 42. τοσάδε, the following (G. 148, N. 1). πρὸς ἡμέων, for our advantage.

 ἐς τήν (G. 191, N. 6). ἐν αὐτοῖσι (as above), i. e. in what I propose.

 μένων = ἡν μένης (G. 226, 1).
- 43. περιεούσι: cf. περιγίνεται in § 42. λόγιον refers to the oracle, II. § 35. οικότα is object of βουλευομένοισι, and is also understood as subject of ἐθέλει, which here is used like φιλεί = solet. βουλευομένοισι before ούκ ἐθέλει is dat. commodi.

Page 172. — πρός, according to, in obedience to.

- 44. τῷ μή ἐστι (G. 238): μή shows that there is a conditional as well as a causal force in the relative clause. ἐπιψηφίζειν ἀπόλι ἀνδρί, to put a question to vote for (i. e. on the motion of) a man without a country. σύτω συμβάλλεσθαι, then (i. e. after declaring his country) to join in proposing opinions. ἐωντοῖσι, to himself and his fellow-citizens. ἔστ ἄν, so long as: the subjunctive in the direct discourse depends on ἐστί (here changed to εἴη), which has a future (as well as present) sense; the idea being, we can certainly be said to have a country, so long as we have 200 ships to show.
- 45. ἐπεστραμμένα (v. ἐπιστρέφω), pressing, emphatic.— el μενέεις καὶ ἔσεαι: the apodosis is suppressed, it will be well.— τὸ πᾶν... φέρουσι, i. e. with them rests the whole fortune of war.— οἰκέτας, (here) our households.— Σῖριν, a town near Sybaris in Southern Italy.— καὶ... αὐτήν, and which (G. 156): a relative is seldom repeated in a new case, but a personal or demonstrative takes its place.
- 46. δοκέειν, used absolutely (G. 268). μη ... ἀπολίπωσι (G. 218; 216, 2). σύκέτι belongs to ἀξιόμαχοι οἱ περὶ Σαλαμίνα (G. 141, n. 3): ἀκροβολισάμενοι, after skirmishing.
- Page 173. Alax6as: among the descendants of Aeacus were Peleus and his son Achilles. It is not to be supposed that the ship was sent for images of these heroes; but it was believed that they would come in person, though unseen, to help the Greeks.
- 47. Δημαρήτφ: see note on III. § 57. Θριασίφ πεδίφ, between Parnes and Eleusis. δτεών κοτε είη, indirect question, like δ τι είη (below). πρόκατε (= πρόκα τε), suddenly, all at once. ἴακχον, the song sung by

the procession of the initiated (μύσται or μεμνημίνει) as they marched along the Sacred Way from Athens to the temple at Eleusis at the annual festival of Demeter: the name comes from the frequent recurrence of the verse "Ιακχ', Δ "Ιακχε, in which Dionysus (or Bacchus) was invoked under the name of Iacchus.

48. αὐτός belongs to the omitted subject of είπαι (see G. 138, N. 8): Εφη is still understood. — ἐρήμου ἐούσης, causal. — Μητρι και τῷ Κούρη, to Demeter (the Earth-mother or Ceres) and Core (the Daughter, Proserpine or Persephone; Κόρη, Ionic Κούρη). — μυείται, is initiated: the term probably refers to the candidates for initiation having their eyes closed or covered. — τὴν φωνήν (G. 159).

Page 174.—49. ούδὲ εἰς, ne unus quidem, more emphatic than the simple ούδείς.— ἐκ τοῦ κονιορτοῦ, after the dust.— ἐπὶ Σαλαμῖνος, towards Salamis; but ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, into the camp.— καταπτόμενος, calling to witness; properly used of clinging to the image of a God who is invoked.

50. θηησάμενο: see note after § 18, above. — Φαλήρφ, the old port of Athens; see map, and note on Xen. Hell., top of p. 43.

Herodotus now describes a discussion (here omitted), in which an immediate attack on the Greek fleet at Salamis was urged by all the Persian commanders except Artemisia, the queen of Halicarnassus. She advised distracting the Greeks by threatening various parts of their coast with attack. But her counsel seemed timid and slow, and was overruled by the majority, whom Xerxes followed. Herodotus also remarks, that the army and navy of Xerxes, when they reached Attica, were as numerous as they had been before the storm at Sepias and the battles at Artemisium and Thermopylae, the losses being made up by accessions from the Greeks. This, however, may well be questioned.

The movement mentioned in the words ἀνήγον τὰς νέας ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα, seems to have consisted in sailing across to some position southeast of Salamis, from which an attack could be made the next day on the Athenian fleet, which was lying in the Bay of Salamis (on the east side of the island). — ὅτι ... μέλλοιεν (G. 250, N.).

51. ἐπορεύετο, began its march. — συγχώσαντε, having destroyed (dug away): the road along the shore from Megara to Corinth is here artificially made on the steep side of the Scironian cliff (Σκιρωνίδες), and it is still rendered impassable by an ordinary rain-storm. This is the place at which the robber Sciron kicked travellers into the sea, until he was himself served in the same way by Theseus. (He has resumed his old business in later years, and a new Theseus is sadly needed there.)

Page 175. — φορμοί ψάμμου πλήρεις, gabions.

52. 'περί του παντός δρόμον θέοντες, running a race for the whole, i. e. having everything at stake. — άνηρ άνδρι παραστάς, each man with his neighbor. — τέλος (G. 160, 2. — έξερράγη, the excitement broke out (like a storm). — οἱ μέν, as if πολλοί ελεγον preceded; to this corresponds 'Αθη-

vator 84, &c. — ἀμόνεσθαι depends on some word like κελεύοντες understood with 'Αθηναίοι, &c.

53. λαθών, secretly. — ἐπεδίκοντο πολιήτας: after the great losses sustained at Thermopylae and later at Plataea, Thespiae was obliged to admit new citizens. This Sicinnus was an Asiatic by birth, and probably spoke Persian. — λάθρη = λάθρα (G. 182, 2). — φρονέων τὰ βασιλέος, favoring the King's cause. — παρέχει, affords you an opportunity.

Page 176. — περιίδητε διαδράντας, allow to escape: notice the tense of the participle (G. 279, 3). — πρὸς ἐαυτούς, against each other (G. 146, N. 3).

The first object of Themistocles was certainly to make a retreat of the Greek fleet impossible, as he believed that thus only could the progress of Xerxes be checked. He also wished to divert the attention of the Persian commanders from their original plan of attack to an entirely new one of cutting off a retreat, thus making them careless at the critical moment, and perhaps inducing them to divide their fleet. It can hardly be doubted, however, that here—as in his later stratagem (§ 85)—he had a crafty scheme for "laying up treasure" (ἀποθήκην μέλλων ποιήσεσθαι, § 84) with the King, in case the Greek cause should fail or he himself (as actually happened) should be driven to seek the protection of Persia.

54. τοῦτο 86, secondly. — ἀνήγον . . . Σαλαμίνα, they brought their west wing up to Salamis, sailing round the island (or surrounding the island, i. e. with ships stationed at important points). This refers to the ships which formed the west wing as they were stationed the evening before the battle (see note on § 50). — of audi . . . Kuyógoupay rerayuéyou those who had been stationed about Ceos and Cynosura: it is now generally agreed that this Cynosura must be some point of Salamis, and not the Cynosura of the bay of Marathon. The word (lit. dog's tail) means simply a long point of land, and the eastern point of Salamis suits the description better than any other. Ceos must be some place or point in the immediate neighborhood. - Katelχον . . . πορθμόν: the ships just mentioned, which were lying off Cynosura at nightfall, now advanced and blockaded the channel between Salamis and the peninsula of Piraeus (in which is Munychia). — ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων (cf. πολλούς των Περσέων, above), sc. τινάς (G. 170, 1). - ώς ... Eforcopérur, because (they thought) both the men and the wrecks would be especially likely to be brought ashore here. — έν πόρφ, &c., i. e. in the passage where the battle was to be fought.

The description of Herodotus, thus interpreted, agrees in all essential points with that of Aeschylus. The great tragedian, who had fought in the Athenian ranks of Marathon, was also in the battle of Salamis. It is to be assumed that no account of the position of the Persian fleet on that eventful morning can be correct, which does not agree with his description in the "Persians." This tragedy, exhibited in Athens in 472 B. C., contains a graphic account of the battle, which a messenger, just arrived at the Persian court from Salamis, narrates to Queen Atossa, the mother of

Xerxes. The three principal points mentioned by Herodotus in § 54 are prominent in Aeschylus. The landing of Persian troops on Psyttaleia, and their slaughter, are made a most important part of the story (see note on § 75). The stratagem of Themistocles is mentioned as the chief cause of the Persian defeat. In consequence of this, Xerxes first orders a triple line of ships "to guard the passage out and the roaring straits" (i. e. the southern entrance of the straits of Salamis); then "others ("to guard," or "to sail") in a circle round the isle of Ajax" (i. e. Salamis). The former are the ships described by Herodotus as holding "all the channel as far as Munychia"; the latter must be "the west wing," which the Persians bring round to Salamis (κυκλούμενοι). This last is made clearer by the statement of Diodorus, that Xerxes sent round the Egyptian ships to blockade the passage between the northwest point of Salamis and the mainland of Megara. This is the movement to which Aristides refers in § 58. may suppose that other ships were placed at other points around Salamis, where they would be of service if the Greeks made their expected attempt to escape by night. Aeschylus then describes the disappointment of the Persians when no signs of flight appeared; and their consternation, at break of day, when, as the sun rose, they heard the solemn paean — the war-cry of the Greeks - and the blast of the trumpet echo from the hills of Salamis. He represents the attack as begun by a Greek ship. The battle seems to have been fought chiefly within the straits, so that the Persian right extended towards Eleusis, and their left towards Piraeus (§ 62). Persians probably advanced in line from the open sea into the narrows, where they were soon thrown into confusion from want of room. Aeschylus speaks of the stream (¿coua) of the Persian fleet, which probably refers to their mode of entering the straits. The Persians were so soon thrown into confusion, that the fight must have rapidly lost its regularity, and probably no systematic plan of the Greek commander was carried out. This explains the confused accounts which we have of the progress of the battle, as to which Herodotus (§ 64) confesses himself unable to give details.

The battle of Salamis was fought on the 20th of September, 480 B. C.

55. συνεστηκότων, in conflict (see note on II. § 36, above). — 'Αριστείδης: Aristides, who had been one of the generals at Marathon, was banished from Athens by ostracism (see Dict. of Antiquities) in 482 B. C.; but
his sentence had been revoked since the invasion of Xerxes had begun, on
the notion of Themistocles, his bitter enemy and rival. Recalled too late
to return to Athens, he thus joined the Athenians in their camp at Salamis
the night before the eventful battle, bringing news of the movement of the
Persians which was most welcome to Themistocles.

Page 177.—56. περί τοῦ, &c., on the question, &c.—loov tori, it is all one.— Πελοποννησίοισι is to be joined with ἀποπλόου.

57. ἐξ ἐμέο, at my instigation. — παραστήσασθαι, to bring them over, i. e. to my opinion. — ώς οὐ ποιεύντων . . . ταῦτα, because (as they will say) the barbarians are not really doing this (G. 277, N. 2).

58. ¶καν και ἐκπλῶσαι, indirect discourse for ¶κω και ἐξέπλωσα. — τοὺς ἐπορμέοντας shows that the sea between Salamis and Aegina was occupied during the night by part of the Persian fleet (see note on § 54).

Page 178. — ἐπείθοντο here takes the accusative, as in II. § 34.

- 59. ἐς τὸν τρίποδα: this tripod was erected after the battle of Plataea. A portion of the pedestal, 16 feet high, is now in Constantinople; and the names of the states which "overthrew the Barbarian" (including the Tenians) are still to be read in the Doric inscription. (See Rawlinson's Herodotus, IV. p. 395.) τῆ Λημνίη: see § 11, above. κατέδεε, supply τὸ ναυτικόν.
- 60. τῶν Τηνίων is adnominal genitive with βήματα where we should expect ὑπό and the genitive with λεγόμενα. και οι (G. 151, N. 3) . . . ποιησάμενοι, used irregularly for the genitive absolute, as if other speakers besides Themistocles were to be mentioned in apposition. ἐπιβατίων, marines, fighting men on a ship, as opposed to sailors and rowers: ἐπιβαίτης originally means any one who embarks (ἐπιβαίνει); see below, § 89. προηγόρευε εδ ἔχοντα ἐκ πάντων, i. e. made the best speech of all. τὸ δὲ ἔπεα . . . ἀντιτιθίμενα, and his words throughout contrasted things nobler with things baser. δοα refers to τούτων. καταστάσι, constitution. καταπλέξας, having brought to an end. τριήρης: see § 46, above. ἀνήγον, yot under way, i. e. began to advance: in the next line, the middle is used in the same way, without νέας.
- 61. ἐπεκέατο, were close upon them.— ἐπὶ πρύμνην ἀνακρούεσθαι (also without ἐπί) is to back water: the statement is, that most of the ships at first backed water and were on the point of running ashore on the island behind them.— ἐξαναχθείς, advancing from the line. Ameinias is said to have been a brother of Aeschylus; another brother, Cynegeirus, fell at Marathon (I. § 20).— φανείσαν agrees with γυναίκα implied in the preceding accusative.

Page 179. — ἀνακρούεσθε (G. 200, N. 7).

- 62. κατά, opposed to. πρὸς ἐσπέρης and πρὸς τὴν ἡῶ here are northwest and southeast; Eleusis and the Piraeus giving the general direction of the Persian line. Θεμιστοκλέος ἐντολάς; see § 18, above. χρήσομαι... οὐδέν (G. 188, 1, Ν. 2). εὐεργέτης ἀνεγράφη: "Recording the name is repeatedly spoken of in the inscriptions of Assyria and Babylonia as the highest object of man's ambition. See Esther vi. 1." (Rawlinson.)
- 63. τῶν νεῶν, i. e. Persian, as τούτους refers to certain Persians. ξμελλε... συνοίσεσθαι, the result was bound to be such, frc. ἦσαν καὶ ἐγένοντο, were and proved themselves. αὐτοὶ ἐαυτῶν, compared with themselves (i. e. at other times): the comparative here takes two constructions, a genitive and a clause with ἢ, the former being inserted merely for emphasis.
 - 64. μετεξετέρουs, individuals. Αρτεμισίην: as Artemisia was queen

of Halicarnassus, the birthplace of Herodotus, he makes more special mention of her. (See also note on § 50, above.) — Ral ¶: see below.

Page 180.— ξμπροσθε γάρ: the clause introduced by γάρ ends with ἐοῦσα, after which εδοξέ οἱ, ετ pleased her, irregularly takes the place of a personal verb belonging to καὶ ἡ.— πρὸς... μάλυστα, close upon.— τὸ καὶ συνήνακε, which succeeded too: see § 66, below.— φέρουσα, bearing down.— ἀνδρών τε... καί: this implies that the ship was not only (τέ) manned by Calyndians, but also (καί) bore the king (?) of Calynda (a Carian town): ἐπιπλώοντος is genitive absolute.

65. et μεν και τι... έγεγόνες, even if we admit that she had had some quarrel with him, still, frc. — μέντοι is used like δέ in apodosis (G. 227, 2). — παραπεσούσα: Herodotus used συγκυρέω (as well as συμπίπτω) with the participle, like τυγχάνω in Attic (G. 279, 2).

66. ἀπὸ τούτων, by what she had done (not especially κακόν). — και τόν (G. 143, 2): so και τούς. — φάναι, assented (imperfect). — ἐπισταμένους, recognizing; but ἡπιστέατο, believed (wrongly). — αὐτῆ συνήνεικε, proved fortunate for her (Krüger), as in § 64, above; γενόμενα being causal: but συνήνεικε may perhaps be taken with γενόμενα, happened to result fortunately, like συνεκύρησε in § 65 (we have, however, συνήνεικε γενέσθαι in § 66). — και τὸ . . . γενέσθαι, and especially the circumstance, that, &c., referring to τά τε άλλα. — γεγόνασί μοι (G. 184, 3, Ν. 5).

67. $d\pi\delta \delta \epsilon$ (sc. $\epsilon \theta a vov$) = $d\pi \epsilon \theta a vov$.

Page 181. — ἐν χειρῶν νόμφ, in the hand-to-hand conflict. — ἀποδεξόμενοι here belongs to ἀποδείκνυμι, as ἀποδεξάμενοι in II. § 17: see note on I. § 6 (p. 114).

68. ἐς . . . ἀπολοίατο (G. 122, 2), i. e. that the collision was not accidental. — ἐς προδόντων, sc. τῶν Ἰάνων, became (as the Phoenicians charged, ಏς) they had been traitors: the genitive absolute is more emphatic than the simpler ὡς προδόντας would have been. — τοιόνδε, as follows. — κατεδύετο . . κατέδυσε: notice the difference in the voice and the tense. — τῆς καταδυσάσης νεός, the ship which had sunk them. — ἔσχον, took possession (not had or held).

69. ἐκέλευσε, sc. πνάς as subject of ἀποταμεῖν. — αὐτοί refers to the Phoenicians generally, who were to be taught a lesson. — δκως... τδο, whenever he saw (G. 233). — ὑπό, at the foot of: the eminence on which Xerxes sat during the battle is low compared with the higher mountain of which it is a projection. — πατρόθεν, i. e. adding his father's name to his own, in the Athenian style. — προσεβάλετο... πάθεος, i. e. he contributed somewhat (π) to this disaster of the Phoenicians (G. 170). — φίλος ἐψν, sc. τοῖς Ἰωσι.

Page 182.—70. ἐν τῷ πορθμῷ, between Psyttaleia and the Piraeus. The battle was fought between Salamis and the mainland, so that this remote position of the Aeginetans could still be called in the channel: hence ἐκπλωόντων and ἐκπλωούσας.

- 71. διώκουσα νέα, (sc. πολεμίην). την προφυλάσσουσαν επί Σκιάθφ: see note on III. § 5. κατακοπέντα, badly mangled, cut up. της στρατηγίδος, the flag-ship (of Themistocles). ές τον μηδισμόν refers to the charges made against the Aeginetans before the battle of Marathon: see I. § 3. ὑπό, to the protection of.
- 72. ἤκουσαν ἄριστα, gained the greatest glory: eð (or κακῶς) ἀκούειν = bene (or male) audire. 'Αρτεμισίην: see § 65, and note on § 64. πρότερον ἡ είλε = πρίν είλε, before he had captured, priusquam cepisset (G. 240, 1; 232, 2). ἡ after μν = or. ðs ἀν τη, [to anybody] who should take her alive (G. 248). γνατίκα: so Demosthenes afterwards resented the Athenians' fear of the later queen Artemisia of Caria (the builder of the Mausoleum), calling her βάρβαρον ἄνθρωπον, καὶ ταθτα γυνατίκα, a barbarian, and a woman at that.
- Page 183.— hour & ... Palippe repeats the statement of the last sentence in § 71, after the digression.
- 73. ώς δε ... γίνεσθα, and when they came, fc. (G. 260, 2, N. 2). iρδν 'Αθηναίης Σκιράδος: this was probably on the southern point of Salamis. οῦτε τι... είδόσι for οὐδέν τε... είδόσι. ἡρῶντο (v. ἀράομαι), prayed.
- 74. οδοί τε, ready. ἐπ' ἐξεργασμένοισι, after all was over. οδ μέντοι, &c.: Herodotus, who evidently disbelieved this story, (as Rawlinson remarks) "recorded it more on account of its poetic character than from ill-will towards Corinth."
- 75. κατεφόνευσαν: this is represented by the messenger in the *Persians* of Aeschylus as taking place after the battle, and as the worst disaster of the day. The Persian here slain are called "the finest, the bravest, the noblest, and the first in the King's confidence." (See § 54, above.)
- Page 184.—76. Κωλιάδα: this was on the Attic coast, a little more than two miles southeast of Phalerum. ἀποπλήσαι, to fulfil, governs τὸν χρησμόν, which is explained by τόν τε ἄλλον... Μουσαίφ, and irregularly by τὸ εἰρημένον, &c.: for the latter we should expect τὸν κατὰ τὰ νανήγια... εἰρημένον.— ἐλελήθες, had escaped the notice of. φρίξουσι in the oracle must mean shall roast (i. e. cook) with the wood of the oars which shall drift ashore. The MSS. have φρίξουσι, which might mean shall shudder at the sight of oars (?). The following words, ἀπελάσαντος βασιλίος, favor the common emendation φρίξουσι.
- 77. χῶμα διαχοῦν, to build a mole or dam from the Attic shore to Salamis. He also (τέ) began a bridge of boats, and pretended to be preparing for another sea-fight, while he was really planning a retreat (δρησμόν).— ἐκ παντὸς νόου, in real earnest.— πολεμήσειν is irregular after παρεσκεύασται (G. 202, 3.
 - 78. тарау(учета, travels (lit. comes in, arrives). обто, with such skill. Page 185. боом dv f (G. 225). µf of (G. 283, 7; 263, 1, м.). —

- κατ' άλλον, by one after another, a strange expression (perhaps a mistake) for κατ' άλλον και άλλον. λαμπαδηφορίη, torch-race, like λαμπάς (I. § 7).
- 80. Μαρδόνιον: see below, § 86. πειρεόμενον, in attempt, i. e. so far as he could, belongs to the subject of ποιδείν. ἐς τοσοῦτο ἐγίνετο, thus fur did mutters advance. ἐς τάχεος εἶχε (G. 168, N. 3). διαφυλαξούσας... βασιλέϊ, to guard the bridges for the King's passage (G. 265). Ζωστήρος: Zôster is a promontory of Attica about half-way between the Piraeus and Sunium. ἐπὶ πολλόν, to a great distance.
- Page 186.—81. * Amijov, they supposed, followed by sival in indirect discourse (G. 203).
- 82. el λύσουσι ... τοῦτ' ἀν ... ἐργάσαιντο: the direct form would have the same tenses and moods (G. 227, 1). ἡσυχίην μὴ ἔχειν, to avoid keeping quiet. ἄγοντι μέν = ἐἀν μὲν ἄγη (G. 226, 1). οὅτε... ἔσται, neither can anything succeed. κομιδή, return. τὸν ἐπέτεον αἰεὶ καρπόν, the harvest of each successive year. ἀλλά belongs to ἐατέον εἶναι (sc. ἔφη). ἐς δ ἔλθη, until he comes, without ἄν (G. 232, 3; 234).
- 83. μεταβαλών, turning, i. e. from the others to the Athenians. ώρμέατο, were eager (set out). και ἐπι σφέων αὐτῶν βαλλόμενοι, even taking it
 upon themselves, i. e. on their own responsibility. ώλλοι = οἰ ἄλλοι.
- Page 187. πολλοίσι, many occasions. ἀναλαμβάνεν, retrieve. τύρημα, good luck or godsend: the idea is, that the rescue of ourselves and of Greece is a piece of special good fortune.
- 84. καταβάλλων τὰ ἀγάλματα: the Persian religion, like the Jewish, was uncompromisingly hostile to idols (iconoclastic). A Persian therefore might commit acts with no sacrilegious intent which would be gross impiety in the eyes of a Greek. — ἀπεμαστίγωσε: see II. § 9, above. άλλ' . . . γάρ, but, since. — ἐπιμεληθήναι (G. 270), let us care for: we should expect δει here. — καί τις (G. 150, N.). — αποθήκην: see note on § 53. τά περ εγένετο: Themistocles took refuge in Persia after the death of Xerxes, when he claimed the favor of the King on the ground of the services rendered to the Persian cause at this time, confessing and boasting that his action had been treacherous to the Greeks. It may be doubted whether he deceived the Greeks, or the Persians, or both. Grote remarks: "There existed in the mind of this eminent man an almost unparalleled combination of splendid patriotism, long-sighted cunning, and selfish rapacity. . . . Moreover, a clever man tainted with such constant guilt might naturally calculate on being one day detected and punished, even if the Greeks proved successful."
 - 85. διέβαλλε, deceived them. Connect σιγάν τὰ (= å) ένετείλατο.
- Page 188. $-d\pi (\pi \lambda \omega o \nu \delta \pi (\sigma \omega))$: after this, Themistocles sent threatening messages to many of the Greek islanders, by which he extorted large sums of money, which laid the foundation of his great wealth of 80 or 100 talents. At Andros he demanded payment in the name of "those mighty Gods of Athens, Persuasion and Necessity"; but the Andrians refused in

the name of their "two unprofitable Gods, who never desert their island, Poverty and Helplessness," and submitted to a siege, in which they baffled all the efforts of the Athenians.

- 86. **ξδοξε** with προπέμψαι (G. 202) means it seemed good; but with είναι (G. 203) it means it seemed, and so with the following infinitive. ούκ ξφη, i. e. said that he would not. τριήκοντα μυριάδας: this is the army which remained in Greece during the winter, and was defeated at Plataea in the following year (479 B. C.).
- 87. οτδέν μέρος, i. e. no important part, compared with the host with which he entered.
- Page 189.— Γνα... γίνοιτο έλαύνων, wherever he happened to come in his march, depends on the frequentative force of έπιτάσσων (G. 233).— άρμα τοῦ Διός: see note on II. § 13, above.— ἀπίλαβε, receive back: so ἀποδίδωμι means give back or repay.— νεμομένας, as they were in pasture, refers to the eight white mares (called simply ίπωι λευκοί in II. 13) which drew the sacred chariot: compare the poetic use of dφ' ίπων, &c., referring to the chariot.
 - 88. τῆσι νηυσί: see §§ 80 and 96. ἐμπιπλάμενοι, gorging themselves.
- 89. 5δε, as follows, after λεγόμενος; not 5δε λόγος (without b): this is probably a specimen of the tales current in Greece which were invented to malign the servile temper of the Asiatics.— χαμαίνεσθαι (sc. τὸν βασιλέα), was suffering from the storm.— ώστε = ἄτε (G. 277, N. 2).— ἐπιβαττέων, here probably simply passengers: see note on § 60.
 - 90. κηδόμενος (G. 280). οίκε = ξοικε.
- Page 190. ἀποσωθήναι, was brought safe. 🖦 δὶ ἰκβήναι (G. 260, 2, N. 2).
- 91. οὐτε άλλως οὐτε τὸ... πάθος, neither in other points, nor as to this which [is said to have] happened to the Persians. ἀντίξουν μή οὐκ ἄν ποιήσαι τοιόνδε, opposed to the idea that he would have done something like this: μή is used because of the negative idea of ἀντίξους (G. 283, 6), while οὐ is added because of οὐκ ἔχω (G. 283, 7.) τοὺς μὲν καταβιβάσαι (sc. ἄν) is added (by apposition) to explain ποιήσαι ἄν; but δκως οὐκ ἄν... ἔξίβαλε reverts to the construction which ποιήσαι ἄν represents (ἐποίησε ἄν).
- 92. τραπόμενοι, after the fruitless siege of Andros: see note on § 85. έγένετο dv8ριds, a statue was made.
- 93. τῷ γενομένφ, to him who had shown himself. διενέμοντο, gave their votes; lit. distributed among themselves, because all voted for some of those present.
- Page 191.— δεύτερα (adverb), in the second place. συνέξεπιπτον, happened (fell out) to agree: see § 30. έμουνοῦντο, had but one vote apiece.
- 94. ἀκρίτων, in active sense: Krüger, however, interprets it unjudged, with their merits undecided. ἀριστήϊα μέν: we must understand ἀνδραγαθίης or some such word; Plutarch says (Them. XVII.), Εὐρυβιάδη μέν

dropeiae, insire (i. e. Themistocles) 32 σοφίαε αριστείον 15οσαν. (Stein will even insert the word in the text.)— innées: the 300 knights were the regular body-guard of a Spartan king when he went into battle; Leonidas, however, chose a special band of 300 to accompany him to Thermopylae (see note on III. § 21).

95. Δs... ξοι depends on the idea of saying in ενείκες. — Τιμόδημος: we must suppose this man to have been a native of Belbina, a little island near Sunium, and to have been made an Attic citizen and enrolled in the deme of Aphidnae. Plato and many other writers tell the same story of a Seriphian, without making him a citizen of Athens. — εάν, if I were, — εξην (G. 222; 226, 1), and if thou wert. — Αθηναίος must here mean born in Athens,

96. ναντικές, sc. στρατός. — δ Ξέρξων περιγενόμενος, unless δ is inserted before the participle, will mean which remained to (belonging to) Xerxes. — προσέμιξε, arrived at. — Κόμη, in Aeolis, on the coast of Asia Minor.

In the following spring, the army of Mardonius re-entered Central Greece, and again occupied Athens; the Athenians, as before, retreated to Salamis. At the great battle of Plataea, in which the Greeks were commanded by the Spartan Pausanias, Mardonius was defeated and slain, and his army nearly annihilated. This disaster, with the defeat in the sea-fight at Mycale, on the same day, was the final act of the Persian wars in Greece.

THUCYDIDES.

Thucypides is by universal consent acknowledged to be the first of Greek historians. The conscientious care with which he collected and sifted his materials, the calm unprejudiced spirit in which he judged both events and persons, the clear conception which he formed of the tendencies of his age, and of the secret springs of political action, and the acuteness displayed in the philosophic observations with which (unfortunately too seldom) he accompanied his narrative, have rarely been equalled and never surpassed. His sole work is the History of the Peloponnesian War, in eight books, which includes the period from the beginning of the war in 431 B. c. to the middle of 411 B. c., where it breaks off suddenly. Xenophon finished the history of the war, and continued the narrative to the battle of Mantinea (in 362 B. c.), in his Hellenica, a work which makes the greatness of Thucydides conspicuous by striking contrast.

Little is known of the life of Thucydides: in the first sentence of

his history he calls himself "an Athenian," and states that he began to write his account of the Peloponnesian War at the very beginning of the struggle, foreseeing its magnitude and the importance of the prize at stake. He elsewhere tells us that he continued his labors until after the end of the war in 404 s.c. (See page 117.)

The passage here given is taken from the fourth book. It contains the account of the fortifications of the Messenian Pylus in 425 B. c. by the Athenians under Demosthenes (the same general who twelve years later fell a victim in the disastrous Sicilian expedition), the attempt of the Spartans to dislodge them, the blockade of the Lacedaemonian force in the little island of Sphacteria, the appointment of Cleon to the chief command, and the final surrender of 292 Lacedaemonians, including 120 real Spartans, - such a prize as had never before fallen into an enemy's hands. The account is especially enlivened by the brilliant and amusing episode of Cleon, the leather-dresser and politician, the great popular leader of the day at Athens, who complained bitterly (and probably with reason) of want of energy in the siege of Sphacteria, saying it would be easy to take the island "if the generals were men," and he would have done it himself if he had been general. Nicias resigned his office of general, and nominated Cleon as his successor. The latter accepted unwillingly, and only in consequence of the clamor of the people; but he did it with the characteristic boast, that within twenty days he would either bring home the Lacedaemonians as prisoners or leave them dead on the island. This promise he actually performed to the letter, and the Spartan prisoners were brought back as Cleon's prize. Thus the attempt of Cleon's enemies to make him ridiculous and to ruin him ended in giving him still greater glory and wider influence.

The present extract begins with the second chapter of the fourth book, and ends with the forty-first. About one third of the whole passage, as it stands in Thucydides, is here omitted.

- Page 192.—1. του ήρος, i. e. the spring of 425 B. c. ήγειτο δε, &c., a form of words often used by Thucydides in describing the Peloponnesian invasions of Attica, of which this was the fifth. τὸς . . . ναος, i. e. the ships mentioned at the end of Book III. In the preceding winter Athens had voted to send 40 ships to Sicily, and had chosen three commanders, one of whom, Pythodorus, went immediately; whence the two others are called here τους ὑπολούπους.
- 2. άμα παραπλέοντας, as they coasted along (G. 277, N. 1). Coreyra (Corfu) lay on the route by which the Athenians usually sailed to Sicily, following the coast as far as possible. φυγάδων: these were of the expelled oligarchial party, restored and sustained by the Spartans: they had already (B. C. 427) provoked a bloody and desperate revolution in Coreyra. —

- adros, i. e. to Corcyra. και λιμού δυτος, &c.: here και connects τιμοροί and νομίζοντες, while δυτος is causal. κατασχήσειν τὰ πράγματα, that they should gain the mastery. ἐξ ᾿Ακαρνανίας, Demosthenes had commanded an army in Acarnania the year before. αὐτῷ δεηθέντι, at his own request.
- 3. έγένοντο . . . κατά την Δ., arrived off the coast of Laconia. ήπεί-γοντο, wished to press on (G. 200, N. 2).
 - 4. helov, called upon them, asked them.
- Page 193. εὐπορίαν, sc. οὖσαν (G. 280). ἐπὶ πολὺ τῆς χώρας, i. e. a large extent of the country: ἐπὶ πολύ is used as a neuter noun and one of the subjects of ὄν (see § 16). σταδίους, i. e. about 46 miles. ποτὲ οὖση (G. 204, N. 1). τὴν πόλιν δαπανᾶν, to put the state to expense.
- 5. ὕστερεν ... κοινώσας, implying that he communicated his plan to them without success. ὑπὸ ἀπλοίας, i. e. detained by the storm which brought them into Pylus. περιστάσιν, coming round, or setting to work (Arnold), agreeing with στρατώταις. λογάδην, picking the stones, an adverb of manner. ὡς ... ξυμβαίνοι, as each piece happened to fit (G. 233). πηλόν, mortar. ἐγκεκυφότες (sc. οὕτως) ὡς, stooping [in such a way] that, as a final clause; or ὡς μέλλοι may be taken like ὡς ... ξυμβαίνοι, above (G. 233). ὅπως μὴ ἀποπίπτοι (G. 216).
- 6. τὰ ἐπιμαχώτατα, the parts most exposed to attack. ἐξεργασάμενοι (G. 279, 2). αὐτό, of itself, naturally. ἐποιοῦντο, sc. τὸ πρᾶγμα. ὡς ... οὐχ ὑπομενοῦντας σφᾶς, accusative absolute (G. 278, 2, N.; 277, N. 2), in the belief that they (the Athenians) would not withstand them (σφᾶς, Spartans). ληψόμενοι agrees with the subject of ἐποιοῦντο, and is therefore not in the accusative absolute. ἐν ταῖς ᾿Αθήναις, in Attica, all of which was politically a part of Athens: see, below, ἐν τῆ ὙΑττικῆ.
- 7. &s... καταλημμένηs, we should expect the acc. (G. 280); but the genitive is occasionally used, as this case generally follows πυνθάνομαι (G. 171, 2). οἰκεῖον στφίσι (sc. είναι), as we say, it came home to them.

Page 194. — πρφ ἐσβαλόντες refers to the invasion of Attica. — χα-μών, bad weather.

- 8. of ἐγγύτατα τῶν περιοίκων, i. e. those who were nearest to the city of Sparta. The perioeci were descendants of the old Achaean population of Laconia, which had been subjugated by the Dorian invasion; they formed an intermediate class between the Dorian aristocracy (of Σπαρτίαται αὐτοί) and the Helots (who were slaves). ὑπερενεχθεΐσαι, carried over the isthmus by machines. A canal had been cut through this Leucadian isthmus about two centuries before, but it had since been choked by sand so as to be impassable. πεζός here means land force, as it opposed to naval forces: see note on Herod. II. § 23. προσπλεόντων (temporal). φθάσας, hastily. ἀγγείλαι (G. 265).
- 9. καί connects εἰργασμένον and ἐνόντων, as both contain reasons for ἐλπίζοντες ... αἰρήσειν. ἡν ... Ελωσι might have been εἰ... Ελωεν (G. 248). ἐς αὐτόν (G. 191, N. 6).

- 10. Σφακτηρία, the long island now called Sphagia, which nearly closes the entrance to the great bay of Navarino. The channels on both sides, however, are now much wider than they were in 425 B.C. See plan of Pylus.

 —τῆ μὲν...τῆ δέ, on one side (i. e. the northern), and on the other.
- Page 195. ὀκτὰ ἢ ἐννέα, sc. ναυσὶ διάπλουν, i. e. eight or nine ships could sail through the channel abreast. ἀντιπρώρους, with their prows facing (any one entering the bay).
- 11. τῶν καταλεφθεισῶν: of the five ships left him (§ 6) two had been sent to summon Eurymedon (§ 8). προσεσταύρωσε, he built a stockade (to defend them) in addition to the protection afforded by the fort. παραγενόμενοι (G. 279, 2).
- 12. ἡν προσβάλλη, sc. ὁ πεζός (G. 248). ἐκείνους, i. e. the Lacedae-monians.
- 13. άραντες: Thucydides often uses αίρω intransitively (perhaps with ναῦς οr στόλον understood) of making a movement with a fleet or an army.
- Page 196.—oi δὶ ... ἐποιοῦντο: the meaning is, that they made divisions, each containing few ships; and made their attacks with single divisions, allowing the others to rest in the mean time. ἐν μέρει, in turn, belongs equally to ἀναπαύοντες and to the following words. εί πως ... Ελοιεν, in case they should succeed in capturing the fort, &c. (G. 226, 3, N.).
- 14. έγένετο, made himself (not was). σχεῖν, like προσσχεῖν above, to effect a landing. ἀποκνοῦντας follows ὁρῶν (G. 280). τῶν νεῶν (sc. τινάς) belongs to ξυνδιατρίψωσιν. ξύλων, (mere) timbers. φειδομένους belongs to the omitted subject of περιιδεῖν. πεποιημένους (G. 279, 3). ὁκείλαντας belongs to τοὺς ξυμμάχους, which is subject of κρατήσαι as well as of ἀποκνήσαι.
- 15. τοιαύτα and πολλά (G. 159, N. 2). παρεξειρεσία was applied to those parts of the ship (either at the bow or the stern) which were beyond the seats of the rowers, ξέω της είρεσίας. περιερρύη (ν. περιερρίω), slipped from around (his arm). προσβολής depends on δ, being attracted from the antecedent clause where it would depend on τρόπαιον. τῶν ᾿Αθηναίων . . . ὑποχωρούντων (G. 277, 2), connected by καί with the causal dative χαλεπότητι.
- 16. και ταύτης, and that too, as often και ταῦτα. ἐπὶ πολὸ τῆς δόξης is nearly equivalent to πολὸ μέρος τῆς δόξης, ἐπὶ πολύ being used almost like a substantive (see § 4). The meaning is, it made at that time much of the glory of the one (the Spartans) that they were peculiarly an inland people, frc., and of the others (the Athenians) that they were maritime, frc. ἐν τῷ τότε (G. 141, N. 3). ἡπαρώταις, predicate after εἶναι (G. 138, N. 8); so θαλασσίοις, sc. εἶναι.
- Page 197. 17. παρ-έπεμψαν, sent along (the coast). 'Ασίνην, a seaport on the Messenian Gulf. ἐλπίζοντες . . . μηχαναις: the clause υψος μὲν ἔχειν depends on the idea of thinking implied in ἐλπίζοντες, the direct discourse being, υψος μὲν ἔχει, ἀποβάστως δὲ μάλιστα ούσης ἐλοθμεν

18. γνόντες, perceiving, i. e. that the entrances were open. — ἐκάτερον: see § 10. — καὶ μετεώρους . . . ἀντιπρώρους, both already afloat and with prows pointing towards them. — ἐς διὰ βραχέος, as (was likely) at so short a distance, belongs to what follows. — ἔτρωσαν, disabled, seldom used of ships. — αὐτοῖς ἀνδράσιν (G. 188, 5, Ν.). — ἐν τῆ γῆ, where we should expect ἐς τὴν γῆν; by a mixture of two expressions, ἐν τῆ γῆ οῦσαις and ἐς τὴν γῆν καταπεφευγυίαις. Krüger remarks that this use of ἐν for ἐς is found in Attic Greek only with the perfect. — πληρούμενα, i. e. as they were taking their crews on board. — ἀναδούμενοι, making fast to them (G. 123, Ν. 1).

19. ἐπεσβαίνοντες, see ἐπεσπλευσούμενοι in § 17, above.

Page 198. — των νεων, genitive after ἐπιλαμβανόμενοι (G. 171, 1), instead of accusative after ἀνθείλκον. — ἐν τούτω. . . παρῆν (for ἐν τούτφ τῷ ἔργω . . . ῷ τινι μὴ καὶ αὐτὸς παρῆν), each man believed that there had been slow progress in any work in which he had not been personally present: κεκωλῦσθαι represents the impersonal κειάλυται, there has been a hindrance, of the direct discourse; for ῷ μή τινι παρῆν, see G. 232, 1. — ἀντηλλαγμένος, mutually changed. — περὶ τὰς ναθς belongs to ἐγένετο θόρυθος. — ὡς ἐπὶ καιάντον, as far as possible. — περιέπλεον, they sailed round the island, in token of defiance. — καὶ ἀπὸ πάντων, i. e. from all, as well as from the few mentioned in § 8.

20. τὰ τθλη, the magistrates, used like al ἀρχαί, the authorities: it takes masculine participles (G. 138, n. 4). — ἀς ἐπὶ συμφορῷ μεγάλῷ, upon what they acknowledged (ἀς) to be a great calamity. — παραχρῆμα, on the spot, belongs to ὁρῶντας; and δ τι ἀν δοκῷ to βουλεύεν. — ἀδύνατον δν (G. 280). — παθείν and κρατηθήναι depend on κυδυνεύεν. — παθείν τι is a common euphemism for θανείν. — τὰ περὶ Πύλον is used as if σπασαμένους preceded, having made a truce for the neighborhood of Pylus; like σπένδεσθαι ἀναίρεσιν τοῦς νεκροῖς, to make a truce for the removal of the dead (Thucyd. 111. 24).

21. Λακεδαιμονίους . . . παραδούναι (G. 271). — δπλα ἐπιφέραν, like πόλεμον ἐπιφέρειν.

Page 199.— σττον τακτόν και μεμαγμένον, meal (lit. grain) in a fixed quantity and ready-kneaded: a χοίνιξ was about a quart, and a κοτύλη about half a pint. — κρέας, a piece of meat, of course limited in size. — Copá-

ποντες are Helots. — δράντων τῶν 'Αθηναίων, under the inspection of the Athenians. — δτα μη ἀποβαίνοντας, so far us (they can) without landing.

22. δ τι δ' ἀν ... παραβαίνωσιν καὶ ὁτιοῦν, and whatever of these terms either party shall transgress, even in any particular, = ἡν τι ... παραβαίνωσιν (G. 232, 3). — λελύσθαι, shall (at once and beyond question) be roid (G. 202, N. 2). — ἐσπεῖσθαι αὐτάς, that it (the treaty) shall be considered as having been made. — μέχρι οὖ, until, takes the subjunctive or optative like the simple μέχρι (G. 239, 2): for ἄν omitted, see G. 239, 2, N. — οἰ ἐκ τῶν ᾿Αθηνῶν, lit. the ambassadors from Athens, by prolepsis (πρόληψις, anticipation). — ἐλθόντων (sc. τῶν πρέσβων), on their return. — λελύσθαι, perfect (as above), shall be (finally) void; while ἀποδοῦναι is the sorist infinitive in its ordinary use (G. 202), shall return. — ὁμοίας οἴασπωρ refers to the condition of the ships. — παραλάβωσιν refers to the future (G. 232, 3), its apodosis being found in ἀποδοῦναι. — ἐπὶ τούτοις, on these terms.

Four chapters here omitted contain the speech of the Spartan embassy in the Athenian assembly. "Their proposition was in substance a very simple one, — Give up to us the men in the island, and accept, in exchange for this favor, peace, with the alliance of Sparta." Grote.

- 23. τοσαῦτα (G. 148, N. 1) refers to the speech here omitted. ἐπιθυμεῖν, κωλύεσθαι, δέξεσθαι, and ἀποδώσειν represent in the direct discourse ἐπεθύμουν, ἐκωλύοντο (G. 203, N. 1), δέξονται, and ἀποδώσουσιν. σφῶν, the Spartans (G. 144, 2). διδομένης, offered (G. 200, N. 2). τὰς σπονδὰς...ποιεῖσθαι πρὸς αὐτούς, that they now had the treaty in their own power, to negotiate it with them (the Spartans) whenever they might please. ἐτοῖμος is here declined with two terminations (G. 63, N). ποιεῖσθαι is middle, and has σπονδάς understood as its object.
- 24. τοὺς ἐν νήσφ is subject of κομισθήναι: ὅπλα and σφᾶς αὐτούς are objects of παραδύντας. ἐλθόντων, see § 22, above. Λακεδαιμονίους, subject of κομισασθαι, recover. ἀπὸ . . . ξυμβάσεως, i. e. by the Thirty Years' Truce, made in 445 B. C., by which Athens gave up all her rights in Peloponnesus. (See Thucyd. I. 115; Grote, Vol. V. Chap. 45.) κατα ξυμφοράς, in consequence of defeats. δεομένων . . . σπονδῶν, being then somewhat more in need of a truce: for τι, see G. 160, 2.
- Page 200.—25. ξυνέδρους, i. e. a committee. σφίσιν (G. 144, 2), i. e. for the Spartans. οἴτινες . . . ξυμβήσονται (G. 236, N. 3). πολὺς ἐνέκειτο, was vehement against them (G. 138, N. 7). γιγνώσκειν . . . πρότερον, imperfect infinitive (G. 203, N. 1). ξχοντας . . . αὐτούς (G. 280). οἴτινες, causal relative (G. 238). εἰ διανοοῦνται (G. 248, 1). τι belongs to ξυγχωρείν (G. 159), to make any concession. οῦ τυχώντες, not having gained [their object]. ποιήσοντας, like δν, depends on ὁρῶντες.
- Loχυριζόμενοι, maintaining stoutly (Loχυρώς). λελύσθαι, used as in § 22. άδίκημα, as an act of injustice, follows τὸ τῶν νεῶν.
- 27. τὰ περὶ Πύλον ἐπολεμεῖτο, passive for τὰ περὶ τὸν Πύλον πολεμεῖν, to carry on the war about Pylus (G. 198). ὁπότε . . . «ἔη, belongs only

to the preceding clause, except, in case of a wind, &c. (G. 233). — **Epson 4**-kovta, see § 17.

Page 201.—et us mapartou (sc. raipós), in case one should occur (G. 226, 3, n.), not an indirect question.— sore... osoai, connected with raipóv.

- 28. δη μη μία, except one; here δη was originally the relative δ η, and the ellipsis was δ η μη ην μία (none which was not one). οἰον εἰκὸς ὕδωρ, such water as was to be expected (i. e. on the coast, ἐπὶ τῆ θαλάσση). αὶ μὲν . . . ἄρμουν, i. e. some of the ships came near the shore for the crews to take their meals, while others were anchored at some distance from the shore.
- 29. ούς, causal, = ἐπεὶ αὐτούς (G. 238). ἡμερῶν (G. 179, 1). ἐν νήσφ, sc. ὅντας. αἴτιον ἡν (G. 135, N. 4). τὸν βουλόμενον, quemvia, subject of ἐσάγειν. ἀληλεσμένον, v. ἀλέω (G. 104). τάξαντες, &c., having fixed [its price] at a large sum, i. e. offering a high price for it. ἐσαγαγόντι, past to the future idea of giving implied in ὑπισχνούμενοι. τῆς νήσου, partitive genitive.
- 30. ἐτήρουν ἀνίμφ καταφέρεσθαι, they watched [for a chance] to be carried in by the wind: opposed to δσοι δλ... ήλισκοντο. The intermediate words explain ἀνίμφ καταφέρεσθαι. τοῖς δέ, as if τοῖς μέν (referring to the Athenians) had preceded ἄπορον. ἀφειδής, reckless, without regard to risk: the following clause with γάρ gives the reason of their recklessness. τετιμημένα χρημάτων, rated in money, i. e. since it was understood that a certain sum would be paid for them if they were injured (G. 142, 3). οι ὁπλίται, i. e. of the besieged. ἐφύλασσον, were watching (for them). κατὰ τὸν λιμένα, i. e. on the side of the great harbor. καλωδίφ, by a cord, diminutive of κάλως. μήκωνα, poppy-seed, which mixed with honey was taken to relieve hunger. λίνου σπέρμα, flax-seed.

Page 202. — σφας (G. 144, 2) is the object of λανθάνειν, to which τοὸς ἐσπέμποντας οι τὸ ἐσπέμπον is understood as subject.

- 31. την φυλακην επιλάβοι, might come upon their blockade. Εχοντάς τι Ισχυρόν, having some strong ground of confidence. δεξάμενοι (G. 277, 2).
- 32. κωλόμης, see § 24. ταύτὰ οἶς διέβαλλεν = ταύτὰ ἐκείνοις οὖς (G. 153, N. 1). for the case of εἰπών and ψευδής, see G. 138, N. 8. φανήσεσθαι may depend on ἀναγκασθήσεται, in the exceptional construction noticed in G. 202, 3 (see Greek Moods and Tenses, § 27, N. 2, a); or it may depend on γνούς irregularly, and by a change of construction. καὶ ἀρμημένους . . . γνώμη, even somewhat more inclined in mind. ἀπεσήμαινεν or in ἐντιμών. παρασκευή, with a (proper) force. εἰ ἀνδρες εἶεν, if the generals were men, representing εἰ ἄνδρες εἶενίν of the direct form (like εἰ μὴ πιστεύουσι and εἰ δοκεί above); not the same with εἰ ἄνδρες ἦσαν. αὐτός γ ἄν . . . ποιήσαι τοῦτο, he would have done this himself, if he had been in command. See G. 211 and 222 (ποιήσαι ἄν = ἐποίησα ἄν). αὐτός is adjective (G. 145, 1); for its case see G. 138, N. 8.

- 33. is τον Κλίωνα, against Cleon. 5 τι οδ . . . πλία, [asking] why he did not sail, even as things stood. it φαίνεται, if it appeared, might have been it φαίνοιτο, like it . . . είν in § 32. το ἐπὶ στάς είναι, so fur as they (the generals) were concerned (G. 268, N.). άφιίναι, resigned. παραδώστίοντα (desiderative of παραδίδωμι), wished to transfer it [the command].
- Page 203. oùr kột . . . strathystv (G. 138, n. 8). oùr âv olómevos . . . tolmhoai, here tolmhoai äv = tolmhoaiev äv (G. 211) : compare tolhoai äv in § 32.
- 34. Exarcxápes (transitive), sought to escape from what he had said. our έχων όπως . . . εξαπαλλαγή, indirect question for πώς εξαπαλλαγώ; (G. 244), not knowing how he should longer evade, &c. — ούτε φοβείσθαι . . . πλεύσεσθαί τε λαβών, &c. represents ούτε φοβούμαι . . . πλεύσομαι τε λαβών, &c., of the direct form; so below, ταθτα έχων ή άξω . . . ή αὐτοῦ ἀποκτενώ. For λαβών and έχων see G. 138, N. 8. — έκ τε Alvou, from Aenos, on the coast of Thrace; this τέ would naturally stand after πελταστάς. - ήσαν βεβοηθηκότες, periphrastic pluperfect (G. 98, 2, N.). — αὐτοῦ, on the spot. doutevois evigvero, were pleased with what had happened, lit. it happened to them pleased (G. 184, 3, N. 6). — TOO etépou, one or the other (of two). άπαλλαγήσεσθαι depends (in sense) on λογιζομένοις, being in apposition with reverous. - xeipararbai would regularly stand in the same construction (i. e. in the future), but it depends on the idea of hoping implied in the preceding words (see G. 203, N. 2): translate # σφαλείσι ... xepárarbas, or, if they should be disappointed in this calculation (i. e. in getting λείσι = εἰ σφαλείμεν (G. 226, 1).
- 35. διαπράξαμενος and προσελόμενος belong to Κλέων understood. προσ-ελόμενος, taking, in addition to himself; so προσ-ελαβε. ώρμηντο, were eager. ρώμην . . . παρέσχεν, also the burning of the island gave him encouragement. στρατοπέδω follows προσβάλλοντας. βλάπτων αν depends on ένόμιζε, to be supplied from the preceding clause.
- Page 204.—36. προσίσχοντας agrees with the omitted subject of ἀριστοποιείσθαι instead of standing in the genitive (G. 138, N. 8, end). —διὰ προφυλακής, under guard (lit. an outpost). κατὰ μικρὸν τής ὑλης, a small extent of the forest: cf. ἐπὶ πολύ, § 4, above, and note. ἐλαθε κατακαυθέν (G. 279, 2): for [καί] see below. ἐλάσσσι, for a less number than they pretended: ὑπονοῶν (with πρότερον) is imperfect participle (G. 204, N. 1). τήν τε νήσον... οὖσαν: this clause is transferred from its usual place after ποιείσθαι by Classen, on Krüger's suggestion: καί above is enclosed in brackets by Classen. Without these changes the passage is hardly intelligible. ἀξιόχρεων... ποιείσθαι, i. e. a thing which deserved greater pains on the part of the Athenians.
- 87. & ffew (G. 280, N. 4). αμα γενόμενοι = ξυνελθόντες. σφίσι, the Athenians. κελεύειν παραδούναι depends on προκαλούμενοι, but is also understood with βούλοιντο: summoning them, if they wished, to command,

- fr. if i, on condition that (G. 236, N. 2): τηρήσονται, as passive. ξυμβαθή: the active would be συμβαίνειν τι, to make some agreement (G. 159, N. 2). See §§ 55, 56. νυκτός, i. e. before daybreak, included in τή τοτεραία. όλιγον belongs to πρό της ia. της νήσου, partitive genitive after έκατέρωθεν, which implies that they landed from both sides.
- 38. •δε, as follows. διετετάχατο (G. 122, 2). και δμαλώτατόν τε και περί το ύδωρ, and what was at the same time (τέ) most level and near the water. αύτο τούσχατον, the very farthest [corner] of the island, explained by το προς την Πύλον.
- Page 205. λίθων (G. 167, 4). λογάδην: see § 5. d... κατα-λαμβάνοι, i. e. if they should be driven to a forced retreat; βιαιοτίρα: the comparative implies greater compulsion than they then had reason to expect.
- 39. ols ἐπέδραμον (G. 187), see δρόμφ, end of § 37: ἐπιτρέχω in this sense may take the accusative. λαθόντες τὴν ἀπόβασιν, not being perceived in their landing (G. 160, 1): although this belongs to 'Αθηναΐοι, it is connected by καί to the other descriptive clause ἔν τε ταῖς εὐναῖς ἔτι, which refers to φύλακας. αὐτῶν refers to φύλακας: the participals clause is more prominent in the genitive absolute than if the participal agreed with its noun. ἐς ἔφορμον: see § 27. ἄμα δὲ ἔφ (G. 186). δαλαμίων: these were the rowers of the lowest bench of a trireme, those of the upper and middle benches being called δρανῦται and ζυγῖται. ὡς ἔκαστοι (sc. ἔτυχον), in various ways. κατείχον (neuter), were stationed.
- 40. διέστησαν, divided themselves προς δ τι άντιάξωνται, indirect question (G. 244). ἀμφίβολοι, properly, in a position in which they were attacked on every side (πανταχόθεν βαλλόμενοι); here perhaps simply in perplexity, not knowing which way to turn: see § 47, below. ἐκατέρωθεν: on either side.
- 41. ol περί (G. 141, N. 3). δπερ ἡν πλείστον = τὸ πλείστον, or ol πλείστοι, the greater part. ἐξ ἐναντίας, in front of them, opposed to ἐκ πλαγίου, on the sides. οὖτοι, i. e. ol ὁπλίται, called ἐκείνοι below.
- Page 206. προσκέοιντο (G. 233; see 129, V.). καὶ ol, and they (G. 151, N. 3). προλαμβάνοντες τῆς φυγῆς, getting the start in flight (lit. securing beforehand a part of their flight), like προλαμβάνειν τῆς δδοῦ (G. 170), τραχίων ὅντων, sc. τῶν χωρίων, expressing the cause of προκαταλαμβάνοντες, and connected by καί to the causal dative χαλεπότητι. ὅπλα, i. e. the heavy arms of ὁπλιται.
- 42. προσπίπτοιεν, sc. οἱ ψιλοί (G. 233). δντας (G. 280). τῷ ἀμόνασθαι, in their defence. νεωστὶ κεκαυμένης, see § 36. ἐχώρει πολὸς ἄνω, rose thick. τὸ πρὸ αὐτοῦ, what was before him, αὐτοῦ referring to τινά understood as subject of ίδειν.
- 43. πίλοι, cuirasses of felt (Liddell and Scott), or perhaps "stuffed clothing of wool or felt" (Grote).— Ιστεγον, were proof against: στέγω (cf. Latin tego) means to keep out what is outside (as applied to a ship which does not

leak), or to hold a liquid without leaking. — βαλλομένων, when they (the Lacedaemonians) were hit. — ούδεν . . . χρήσσωσει, compare τι τούτοις χρήσομαι; (G. 188, 1, Ν. 2). — τοῦ προφῶν (G. 262, 2): τῷ δψα adds little to the meaning of προφῶν, to look forward with the sight. — κινδύνου τε . . και ούκ ξχοντες, these two clauses denote the circumstances of what precedes (G. 277, 6). — καθ' δ τι . . . συθήναι, indirect question depending on ἐλπίδα; the idea being, they were in despair when they thought how they could defend themselves and be saved.

44. ἀναστρέφεσθαι (like Latin versari), to move about in a place; sometimes simply to be.—ξυγκλήσαντες, closing their ranks, forming a close body.— ἐνέδοσαν, gave way, retired.— πολλῷ (G. 188, 2).

Page 207. — παρά πᾶν, sc. τοῦ ἐρύματος. — ήπερ ἡν ἐπίμαχον refers to παρὰ πᾶν, as if this were an adverb like πανταχή.

- 45. χωρίου ἰσχόϊ, owing to the strength of the place. περίοδον αὐτῶν καὶ κύκλωσιν οὐκ είχον = περιώναι αὐτοὺς καὶ κυκλοῦσθαι οὐκ είχον: with the verbal nouns ἔχω has the same force as with the infinitive. For αὐτῶν, see G. 167, 3. ἐξ ἐναντίας, in front, i. e. directly upon them ἄσασθαι, like ἔξελάσασθαι below. σφῶν τῆς κυκλώσεως, like αὐτῶν κύκλωσιν above. ἐς τὰ πλάγια, the act of surrounding, κύκλωσις, implies an attack upon the sides (G. 191, N. 6).
- 46. ἀπέραντον ἡν, it (the business) was endless.— ἰφη, &c.: the direct discourse would be: ἄλλως (in vain) πονοῦμεν ἡμεῖς : εἰ δὲ βούλεσθε ἐμοὶ δοῦναι...μέρος τι, περιείναι (G. 265) ... ὁδῷ ἡ ἀν αὐτὸς εὕρω, δοκῶ βιάσασθαι (I have a mind to force) τὴν ἔφοδον. When δοκῶ has this meaning, the dependent infinitive does not stand in indirect discourse (G. 202 and 203). κατὰ νώτου αὐτοῦς, in their rear (G. 184, 3, Ν. 4). κατὰ τὸ ἀεὶ παρεῖκον ... νήσου, i. e. wherever he could find a place which offered a foothold on the steep cliffs of the island; ἀεὶ being used as in hich Gaσιλεύς, whoever was king. περιελθών ἐλαθεν, he got round unobserved (G. 279, 2). τοὺς μέν, the Lacedaemonians; τοὺς δέ, his friends. τῷ ἀδοκήτω, by the unexpected act, or by the unexpectedness of the act (G. 139, 2).
- 47. γιγνόμενοι ... ξυμπτώματι, falling into the same mischance: σύμπτωμα (rare in classic Greek) means properly the coincidence of one thing with another (whence our symptom); then accident, mischance. ώς είκασαι (G. 268). τῷ ἐν Θερμοπύλαις, sc. ξυμπτώματι, depending on τῷ αὐτῷ (G. 186). οὖτοί τε corresponds to ἐκεῖνοί τε, and the following words (through ὑπεχώρουν) belong to it, leaving οί Λακεδαιμόνιοι without a verb. πολλοῖς τε . . καὶ ἀσθενεία σωμάτων gives two reasons for ὑπεχώρουν, and διὰ τὴν σιτοδείαν gives the reason for ἀσθενεία.
- 48. γνούς (G. § 138, N. 2, b) would regularly have been γνόντες: see ξπαυσαν. (G. 135, N. 1.)
- Page 208.— δτι . . . διαφθαρησομένους: after γνούς we might have either δτι διαφθαρήσονται (-σοιντο) or διαφθαρησομένους without δτι (G. 280); a mixture of constructions like this in so simple a sentence probably comes from mere carelessness.— εί πως ἐπικλασθεῖεν (G. 226, N.;

- 248, 2), in case they should be broken in spirit: if [τὰ ὅτλα παραδοῦναι] is not an interpolation here (as it seems to be), it must depend on the idea of compulsion or persuasion implied in the preceding words. τοῦ δεινοῦ (G. 175, 2). παραδοῦναι may depend on ἐκήρυξαν or on βούλουτο (or on both): either they proclaimed (to them) to surrender, &c., if they wished; or they proclaimed (to them), if they wished to surrender, &c., to do so. ὅττε βουλεῦται, on condition that (G. 266, 2) they (the Athenians) should determine. ὅτι... δοκῆ (G. 232, 3). παρῆκαν... ἀνέσεισαν, lowered their shields and waved their hands, to signify assent. προσίεσθαι, assent to (lit. admit): the participial construction common with δηλόω (G. 282) is not used here, as the expression δηλοῦντες προσίμενοι would be awkward.
- 49. ἐκείνων, the Lacedaemonians. ἐφηρημένου, chosen as successor (ἐπ-). εἰ... πάσχοιεν, in case anything should happen to those (the other two).
- 50. διακηρυκεύσασθαι, to send heralds over (δια-), implying to ask; on which idea δ τι... ποιείν depends. ἐκείνων ... ἀφέντων, the Athenians not letting any one of them (the Lacedaemonians) go on this errand. ἀπήγγειλεν δτι (G. 241, 1, end): the quotation is here direct, and δτι is not to be translated. μηδέν αισχρόν ποιούντας, provided ye do nothing disgraceful.
 - 51. Siekomioranto, carried their dead over (Sia-) to the mainland.
- Page 209.— 52. δκτά, genitive with ἀποδέοντες (G. 77, 2).— Σπαρτιάται: of the 292 prisoners, about 120 were full-blooded Spartan citizens, some of them of the first families in Sparta; the others were Lacedaemonian perioeci (see note on § 8).— οὐ σταδία, not a regular hand-to-hand battle, pugna stataria.— ἐν αἰς... ἀπήσαν, while the ambassadors went away; but the emendation ἀπήσαν, were absent, is generally accepted here.— λάθρα, as described in § 30.— ἐνδεεστέρως... ἐξουσίαν, i. e. more sparingly than the state of his supplies required.
- 53. ἀπέβη, was fulfilled (lit. came out). ὅσπερ ὑπέστη, as he undertook to do: see § 34. μάλιστα qualifies παρὰ γνώμην. ἡξίουν... παρα-δοῦναι, i. e. they did not think it possible for the Lacedaemonians to surrender their arms (lit. they did not expect the Lacedaemonians to surrender, βc.). ἀποθνήσκειν, sc. ἡξίουν.
- 54. μη είναι (G. 283, 6). καί τινος...τῶν ξυμμάχων: Thucydides seems to wish to relieve the Athenian citizens from the charge. δι άχθ: δόνα, to annoy him. εί...κάγαθοί: the question was asked in a way which implied that those who were not killed were not καλοι κάγαθοί. είναι ἄν = ἡν ἄν. τὸν ἄτρακτον, the shaft, used both for a spindle and for an arrow; the words λέγων τὸν οἰστόν imply that ἄτρακτος was not the common Attic name for arrow. ὁ ἐντυγχάνων ... λίθοις, he who happened to be struck by (lit. he who met with) stones, &c.
- Page 210. 55. μέχρι οὖ τι ξυμβώσιν (G. 239, N.), until they should have come to some (τι) agreement: see § 37 (συμβαθή). ἐξαγαγόντες

(G. 138, N. 8). — às ès πατρίδα ταύτην, for ès ταύτην às ès πατρίδα, to be joined with πέμψαντες. These "Messenians of Naupactus" were settled in this place (in Ozolian Locris, north of the Corinthian Gulf) by the Athenians, who took them under their protection after the surrender of Ithome (in Messenia) in 455 B. C. (For the revolt of the Helots and the long siege of Ithome, see Grote, Chap. XLV.) — οδοης, shown by ποτί to be imperfect (G. 204, N. 1), which was a part, &c. See § 4, above; and άμαθεις δντες, below. — δμόφωνοι, of the same (Greek) dialect.

56. μη ...τι νεωτερισθη, lest some revolution of still greater magnitude should be stirred up for them in the country: this represents an active construction νεωτερίζειν τι τῶν κατὰ τὴν χώραν, to revolutionize some of the affairs in the country. For σφίσι, see G. 184, 3, Ν. 4.— ἐνδηλοι είναι: a participle is understood, to be supplied from οὐ ραδίως ἐφορον (G. 280, Ν. 1).— κομίζεσθαι, to recover.— φοιτώντων, genitive absolute with a pronoun to be supplied from αὐτούς. See note on § 39, above. — ἀπράκτους, active, — οὐδὲν πράξαντας.

In the year after the taking of Sphacteria (B. c. 424), the historian Thucydides was appointed to a command in Thrace, where he had a family estate in a district rich in gold mines. While he was in command, Amphipolis was suddenly attacked by the Spartan Brasidas. Thucydides was summoned to bring aid; but Brasidas entered Amphipolis a few hours before Thucydides with his fleet sailed into the mouth of the Strymon, at Eion, about three miles below Amphipolis. For this misfortune or fault the historian was banished from Athens. His exile (of "twenty years," as he says) he spent in regions under the Spartan rule, chiefly in Peloponnesus, gathering the materials of his history. His death took place about B. c. 401, when he was near the age of seventy.

INDEX

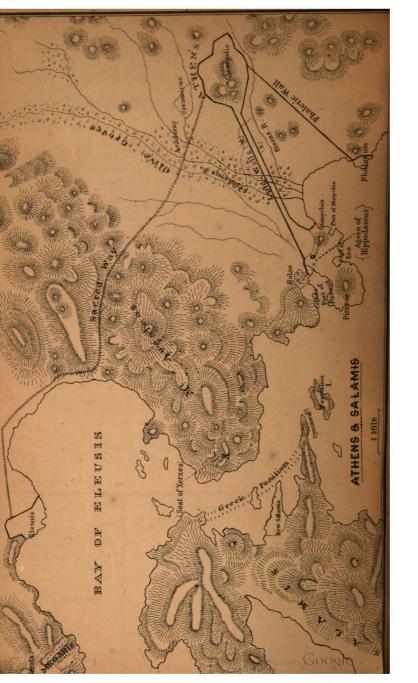
TO THE SYNTAX OF GOODWIN'S ELEMENTARY GREEK GRAMMAR, WITH PARALLEL REFERENCES TO HADLEY'S AND CROSBY'S GRAMMARS.

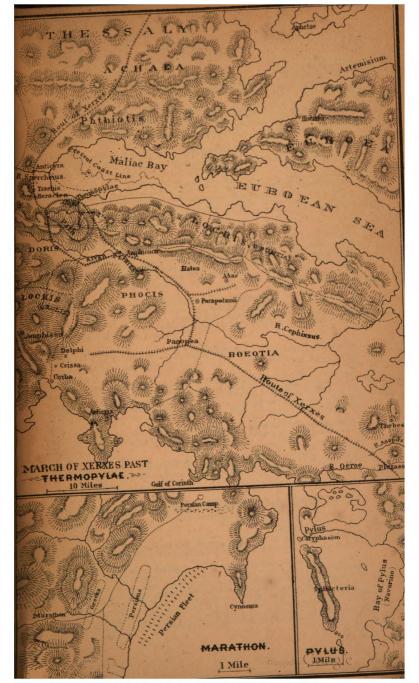
Goodwin.	Hadley.	Crosby, 1871.	Goodwin.	Hadley.	Crosby, 1871.
§ 133	485	57 s	§ 157, 1	589	400
134	485	400, 571, 666 s	2	548	484
135, 1	497	568	158	544	472
´2	515	569	159	547	477 s
8	514	498 s	160, 1	549	481
136	54 0	59 a, 898 b	2	552	488
137	499	898 s	161	550	482
N. 1	675	894 c	162	551	472 g
2	500	893 d	163	545	476 d
8	501	896	164	558	480 c
4	-	894 b	165	558	480 b
138	498	504, 498 s	166	556	480 a
189, 1	498	506	167	558	435 s
2	495	507	168	559	415 8
140	524	516 s	169	570	421 s
141	525	520 s	170	574	423 s
N. 1	530	522 s	171, 1	576	424 5
2	527	530 е	2		432
8	492	526	8	-	407
4	509	527 s	172	575	414
5		527	178, 1	577	429
6		664	2	-	431 c
142, 1	538	523, 1	8	_	429 f
2		523 , 2, 8	174	579	404 5
8		528 b	175	585	408
4	588	524	176	582	412
148	52 5	518 s	177	583	699
144, 1	667	536	178	578	431
2	668	589	179	591	433
145	669	540 s	180	587	444
146	670	587	181	587	487 b
147	675	538	182	588	445
148	678	542 s	188	790	675
149	682	564	184	594	452 s
150	688	548	185	595	452 s
151	508	549 s	186	608	449 s
152	510	551	187	605	699
N. 1	811	551 f	188, 1	606	466 s
2	812	559 a	2	610	468
158	818	554 s	8	600	461
154	817	551 s	4	600	458
155	815	564 b	5	604	465 s
156	808	562	189	618	469 a

Goodwin.	Hadley.	Crosby, 1871.] Goodwin.	Hadley. C	rosby, 1871.
§ 190	612	469 b	§ 286	710 c, 835 a	
191	614	688 s	287	771, 875 f	671 d
192	620	688 a	288	822	558 a
198	614	699	239	755, 758	641 d
194	V14	685 s	240	771	708 d
195	684	577	241	788 s	62 k
196	693	80 a	242	735, 788	643 e
197	698	586 s	248	735 s	643 s
198	694 b	586	244	787	647
199	687	578 s	245	785 c, 786 a	
200	695	590 s	246	714, 788	659 s
N. 1	699	609	247	788	648 s
22	702	594	248	729, 781	643 e
3	698	612	249	863 b	701 i
4	699	604	250	869, 877, 781	701 i
5	701	591 s	251	721, 834	638
6	712	268	252	723, 755	655 s
7	_	609 s	253	720 a, 883	628 a
8		597	254	720 b, 723 a	628 c
9	-	601	255	720 e	617 b
201	696	_	256	720 c	647
202	720	590 s	257	845	627
208	733	643 s, 659 s	258	763	663 s
204	788	660 ′	259	768, 778	663 a
205, 1	697	602	260	764	663 d
2	707	606	261	767	663 d, •
206	746	616	262	780 – 82	663 f
207	744	618	263	580, 764	664, 718
208	745	620	264	778	522 d
209	747	619	265	765	664
210	748	618	266	770	671
211	788	658 ณ	267 268	813 772	671
212	757	621 s	269	784	665, 671 c 670
213	719	613 s	270	508 b	670
214 215	727 739	623 624 s	271	id.	670 a
216 216	739		272	779, 541	670 b
210 217	756	624 s, 650 624 b	278	508 b	669
218	743	624 s, 650	274	769	708 d
219	732	631 s	275	785	678
220	745	631 s	276, 1	785	678
221	744	631 a	2	786	678
222	746	631 b	277	788	674
223	747	631 c	278	790	675
224	748	631 d	279	796	677
225	729 b, 749	a 634	280	808	659, 677
226	751, 722, 7		281	80 4	682, 3
227	7 50′	649 s	282	824	687
228	880	689	283, 1	832	686 b
229	755	549	2	888	686 a
230	755	640	8	887	686 c
231	757	641	4	835	686 d
232	761, 757 s	641	5	840	686 e
233	758	641	6	838	718 d
234	759, 788	641	7 8	846	713 f
285	760 d	649	. 6	848	713 a, j

SOME OF THE IMPORTANT DATES OF GREEK HISTORY.

Legislation of Solon B. C.	59
Tyranny of Pisistratus and his Sons	510
Conquest of Asia Minor by Cyrus	546
Hippias, son of Pisistratus, expelled	510
Democratic Constitution of Clisthenes	507
lonic Revolt in Asia Minor	500
Defeat of the Revolt: Miletus taken	4 94
First Persian Invasion: Battle of Marathon	4 90
Invasion of Xerxes: Thermopylae and Artemisium (July),	
Salamis (September)	480
Battles of Plataea and Mycale	479
Athens fortified by Themistocles	478
Confederacy of Delos (about)	477
Cimon banished: Ascendency of Pericles	461
Thirty Years' Truce between Athens and Sparta	445
Peloponnesian War	404
Death of Pericles	42 9
Seditions at Corcyra	427
Pylus and Sphacteria	425
Peace of Nicias (Truce for Fifty Years)	421
Sicilian Expedition	413
Revolution at Athens: Oligarchy of 400	411
Sea-Fight at Arginusae	406
Battle of Aegospotami	405
Capture of Athens: Thirty Tyrants	404
	4 03
Retreat of the Ten Thousand	100
Death of Socrates	399
Battle of Leuctra: Spartans defeated by Epaminondas 3	371
Battle of Mantinea: Death of Epaminondas	362
Accession of Philip of Macedon	360
Phocian or Sacred War	346
Amphissean Sacred War	339
Battle of Chaeronea: Death of Isocrates	338
Death of Philip: Accession of Alexander	336
Campaign of Alexander: Conquest of Persia 334-3	30
Death of Alexander	323
Death of Demosthenes	22

GREEK.

G II II II .	
Wholesale.	Retail.
GOODWIN'S GREEK GRAMMAR. By WILLIAM W. GOODWIN, Ph. D., Ellot Professor of Greek Literature in Harvard University. Half morocco. \$125	8 1.56
The object of this Grammar is to state general principles clearly and distinctly, with special regard to those who are preparing for college. In the sections on the Moods are stated, for the first time in an elementary form, the principles which are elaborated in detail in the author's "Syntax of the Greek Moods and Tenses."	
GREEK MOODS AND TENSES. The Fourth Edition. By William W. Goddwin, Eliot Professor of Greek Literature in Harvard University. 1 vol. 12mo. Cloth. pp 284 This work was first published in 1860, and it appeared in a new form — much enlarged and in great part rewritten—in 1865. In the present edition the whole has been again revised; some sections and notes have been rewritten, and a few notes have been added. The object of the work is to give a plain statement of the principles which govern the construction of the Greek Moods and Tenses, — the most important and the most difficult part of Greek Syntax.	175
GOODWIN'S GREEK READER. Consisting of Extracts from Xenophon, Plato, Herodotus, and Thucydides; being a full equivalent for the seven books of the Anabasis, now required for admission at Harvard. With Maps, Notes, References to GOODWIN'S GREEK GRAMMAR, and parallel References to CROSBY'S and HADLEY'S GRAMMARS. Edited by Profession W. W. GOODWIN, of Harvard College, and J. II. Allen, Cambridge. Bull for rocco. 1.60 This book contains the third and fourth books of the Anabasis (entire), the greater part of the second book of the Hellenica, and the first chapter of the Memorabilia, of Xenophon; the last part of the Apology, and the beginning and end of the Phaedo, of Plato; selections from the sixth, seventh, and eighth books of Herodotus, and from the fourth book of Thucydides.	2 00
LEIGHTON'S GREEK LESSONS. Prepared to accompan Goodwin's Greek Grammar. By R. F. LEIGHTON, Master of Melrose High School. Half morocco	1.25
This work contains about one hundred lessons, with a progressive series of exercises (both Greek and English), mainly selected from the first book Xenophon's Anabasis. The exercises on the Moods are sufficient, it is believed, to develop the general principles as stated in the Grammar. The text of four chapters of the Anabasis is given entire, with notes and references. Full vocabularies accompany the book. These lessons, with the additional exercises to be translated into Greek, are believed to be a sufficient preparation in Greek Composition for admission to any American college.	
LIDDELL & SCOTT'S GREEK-ENGLISH LEXI- CON, Abridged from the new Oxford Edition. 18th Edition Morocco back Sheep binding	8 00 8 50
Sheep binding	12 00 13 00 20.00
We have made arrangements with Messrs. Macmillan & Co. to publish in this country their new edition of Liddell & Scott's Greek Lexicons, and are ready to supply the trade	
The English editions of Liddell & Scott are not sterestyped; but each has been thoroughly revised, enlarged, and printed anew. The sixth edition, just published, is larger by one eighth than the fifth and contains 1865 pages. It is an estirely different work from the first edition, the whole department of etymology having been rewritten in the light of modern investigations, and the forms of the irregular verbs being given in greater detail by the aid of Veitch's Catalogue. No student of Greek can afford to dispense with this invaluable Lexicon, the price of which is now for the first time brought within the means of the great body of American scholars.	

LATIN.

Wholesale, H	2-4-5
ALLEN & GREENOUGH'S LATIN GRAMMAR. A New Latin Grammar for Schools and Colleges. By J. H. ALLEN, Cambridge, and J. B. GREENOUGH, Instructor in Latin in Harvard College, and Lecturer on Comparative Philology in the University course. Containing 226 pages, including a full exhibition of the forms and principles of the language, illustrated from the most recent studies and researches. \$1.25	
LEIGHTON'S LATIN LESSONS. Prepared to accompany Allen & Greenough's Latin Grammar.	
This work presents a progressive series of exercises (both Latin and English) illustrating the grammatical forms and simpler principles of syntax. Synonymes and rules of quantity are introduced from the first. The text consists of extracts from L. Homend's Viri Romse (Komulus and Remus; Horatti and Curatti; Life of Csear); the Helvetian War from Woodford's Epitome of Csear; the Nervian War (entirel); the War with the Veneti;—all fully illustrated with notes, references, and maps. Full vocabularies accompany the book.	
ALLEN'S LATIN LESSONS. 12mo. 134 pages. Consisting of a carefully prepared Method of instruction and course of Exercises, on the basis of Caesar, followed by half the First Book of the Gallic War, and exercises in Prosody; with Notes and Vocabulary. Cloth 100	1 2
ALLEN'S LATIN READER. 12mo. 518 pages. Consisting of Selections from Cæsar, Curtius, Nepos, Sallust, Ovid, Virgil, Plantus, Terence, Cleero, Pliny, and Tacitus, with Notes and a General Vocabulary of Latin of more than 16,000 words. With references to ALLEN'S, HARK-NESS'S, MADVIG'S, BULLIONS'S, and ANDREWS & STODDARD'S Latin Grammars. Half morocco. 200	2.5
ALLENS LATIN LEXICON. 12mo. 205 pages. (Being the Vocabulary to the Reader.) Cloth	1 2
ALLEN'S LATIN SELECTIONS. The same as the Latin Reader, without the Vocabulary. Cloth	1.50
ALLEN'S LATIN PRIMER. A First Book of Latin for Boys and Girls. By J. H. ALEM. 155 pages. Cloth	1.2
ALLEN'S LATIN COMPOSITION. By W. F. ALLEN. 107 pages. Cloth 1.00	1.2
This book includes a careful review of the Principles of Syntax, as contained in the Grammar, with practice in various styles of composition (from classical models), Vocabulary, and Parallel References to other Grammars.	
ALLEN'S MANUAL LATIN GRAMMAR. Prepared by W. F and J. H. Allen. 12mo. 148 pages, with Index. Cloth 1.00 Approved by Harvard College as indicating the amount required for Admission.	1.2
MADVIG'S LATIN GRAMMAR. Carefully Revised by THOMAS A TRACKER, Yale College. Half morocco 2.40	8.00
The most complete and valuable Treatise on the Language yet published, and admirably adapted to the wants of Teachers and College Classes	
THE ELEMENTS OF LATIN SYNTAX. Arranged for the use of Schools. By R. H. Chase, Philadelphia 100	1.25
THE LATIN VERB. Illustrated by the Sanskrit. By C. H.	50

WHITE'S JUNIOR STUDENT'S COMPLETE

LATIN-ENGLISH AND ENGLISH-LATIN LEXICON. By the Rev. J. T. WHITE, D. D. of C. C. O. Oxford, Rector of St. Martin Ludgate,

London. Revised Edition. Square 12mo. pp. 1058. Morocco back, price . 8.75

"The present work aims at furnishing in both its parts a sufficiently extensive vocabulary for all the practical purposes for which a Junior Student is likely to require it: and consequently Da. Whire has introduced into the English-Latin portion all English words likely to occur in passages not too difficult for translation by any boys not in the highest forms. As his standard of authority for all matters coming within its range of treatment, the Author has taken the larger English Dictionary which is known as Whire and Riddle's; and for late Latin terms, wherever such are introduced, he has had recourse to the best recognized sources of information. The Latin words and phrases, so cited, are in all cases followed by the name of some standard Latin writer, as a guaranty of their authority; and as the work is of a strictly elementary character, the conjugations of the verbs and the genders and genitive cases of the substantives are uniformly added. In the preparation of this portion of the book, Da. Whire has had the assistance of some of the best scholars both of Oxford and Cambridge."—

Guardian.

WHITE'S JUNIOR STUDENT'S COMPLETE LATIN-ENGLISH LEXICON. From the above. Morocco back . 800 8.50 Sheep . WHITE'S COLLEGE LATIN-ENGLISH LEXI-CON (Intermediate size), abridged for University Students from the parent work (as below). Medium 8vo, pp. 1048, price Morocco back . 7.00 Sheep . 7.50 WHITE AND RIDDLE'S LARGE LATIN-ENG-LISH LEXICON. By REV. JOHN T. WHITE and REV. J. E. RIDDLE,

FREUND. Third Edition, revised. 4to, pp. 2128, price, Morocco back . . . 16.00

Sheep 17.00

Calf . . . 2000

In two volumes, \$2.00 Extra.

Oxford, England. (The parent work), founded on the larger Dictionary of

We have contracted with Messrs. Longman; Green, & Co, of London, for the sole agency in this country for the above Latin Lexicons, and shall endeavor to meet the demands of the trade.

NATIONAL MUSIC CHARTS.

THESE charts will be found to commend themselves in the following particulars: —

1. The lessons are printed from a newly invented and patented type, forming a beautiful page, large and distinct enough to be seen by the whole class at once.

2. They save the time of teacher and scholar.

- 3. They are used successfully by teachers who have no practical skill in music.
- 4. They are arranged on a systematic and progressive plan; embodying the results of many years' experience of a practical teacher of children.

5. They answer equally well for adults, being truly scientific without being dull.

6. They have been proved by use, having been permanently adopted in the schools of Boston, Worcester, Salem, New Bedford, Cambridge, Charlestown, Chelsea, Lynn, Haverhill, Lawrence, Taunton, Newton, &c., Mass.; Manchester and Nashua, N. H.; Hartford and Bridgeport, Ct.; Syracuse, N. Y.; Providence, R. I.; Ann Arbor, Ypselanti, Adrian, Jonesville, Mich.; Newark, N. J.; Cincinnati, Louisville, San Francisco, Selma, Ala., and numerous other cities and towns throughout the Union.

7. They bring about the successful reading of music, in place of the parrot-

like rote-singing hitherto prevalent in schools.

8. They furnish a good set of model school-songs in the various keys.

9. They secure a good position of the body (so essential to health) while singing, as the pupils are obliged to look upward in reading from them, instead of bending over a book.

10. They accustom the smallest children to carry parts independently in

singing harmony.

11. They are neat and compact, requiring no use of chalk or crayon, and occupying, for *forty charts*, no more space in the school-room than is required for a single one of the ordinary pasteboard tablets.

12. They are cheap and durable, costing but Ten Dollars for a complete set

that will last for years to successive classes.

From the Chairman of the Committee on Music in the Boston Public Schools.

I take great pleasure in recommending the music charts of Mr. L. W. Mason to all who desire to see a real and rapid progress in this branch of commonschool instruction. They have been in constant use in the Boston schools for several years, and are still growing in favor with the teachers as they become habituated to their use.

I know of no other aids to musical instruction which could fill their place.

J. BAXTER UPHAM.

From the Principal of the State Normal School, and Chairman of the Music Committee of the Public Schools of Salem, Muss.

With the aid of the charts, teachers who possess comparatively little knowledge of the science of music are able to conduct elementary singing-exercises with good success.

I have no hesitation in recommending the charts as being well adapted to use in schools.

Yours truly,

D. B. HAGAR.

Digitized by Google

From the Teacher of Music in the Public Schools of Salem, Mass.

I am more and more impressed with their value as an appliance for the advancement of classes in singing. They are really an invention, by which many of the difficulties attending the study of music in public schools are overcome.

W. S. TILDEN.

From the Music-teacher of the Public Schools of Manchester, N. H.

Mr. Mason. Dear Sir,—I have used your music charts in the public schools in Manchester for the past three years. I think their merits deserve the highest commendation: and their practical use in the schools I consider indispensable.

J. D. JONES.

From the Music-teacher in the Public Schools of Chicago, Ill.

Mr. L. W. Mason. Dear Sir, — We have used your charts in the public schools of this city during the last two years, and have found them very useful. You will do a great good by making these exercises known.

O. BLACKMAR.

From the Superintendent of Instruction, Cleveland, Ohio.

We have had the National Music Charts in use in the Cleveland schools for more than a year past, and I am therefore able to state from experience that they are among the most useful devices for promoting the study of music in schools with which I have ever met.

We shall extend their use.

ANDREW J. RICKOFF.

From the Professor of Music at Harvard University.

The National Music Charts combine whatever is excellent in the German methods of primary musical instruction; and on the whole are superior, both in typographical appearance and in progressive arrangement, to anything of the kind published abroad.

JOHN K. PAINE.

Experience has taught me that nothing can excel the use of the chart as a means of confining the attention of the class to the lesson in hand.

B. JEPSON.

From the Superintendent of Schools of Cincinnati.

I. W. Mason, Esq. Dear Sir, — We have used your music charts in the public schools of this city for several years, with the most satisfactory results. We have found these charts an invaluable auxiliary to the regular teachers of the different departments in giving musical instruction. Especially is this true in the lower grades. They are also quite a saving of labor to the music teachers, lessening greatly the necessity of writing lessons on the blackboard. The charts, too, are thoroughly progressive, and are in a convenient form for the review of principles. I can scarcely see how music could be taught by non-professional instructors without their aid.

JOHN HANCOCK.

The National Music Charts should be introduced into every public school in the country.

P. S. GILMORE.

From the Secretary of Board of Education, Cincinnati, O.

L. W. MASON. Dear Sir. - I am satisfied that in the hands of the nonprofessional teacher, for whom they were more particularly designed, the utility of your music charts can hardly be over-estimated.

W. F. HURLBUT.

From the "Massachusetts Teacher."

With the aid of these charts, any person who can sing at all can train children in the elements of singing.

Admirably adapted to the purposes for which they were intended, and their introduction into our schools has been attended with the most satisfactory results. I commend them to the Teachers and Educators of the country.

JOHN D. PHILBRICK, Superintendent Public Instruction, Boston, Mass.

We have been astonished at the success met with in instructing pupils thoroughly and in so short a period, and do with pleasure acknowledge that we consider your method the most practicable ever experienced.

CARL ZERRAHN, ALFRE

ALFRED JAELL.

CARL BERGMANN. C. PLAGEMAN. HENRY BANDT.

So elementary, well arranged, clear, and at the same time progressive, are they, that any of our regular teachers who understand music at all, can efficiently teach their scholars themselves.

HENRY F. HARRINGTON. Superintendent Public Schools, New Bedford, Mass.

They have served a most excellent purpose in our work. Aside from their value in an instrumental point of view, the saving of time in writing exercises more than pays their cost! J. Š. PICKARD. Superintendent Public Schools, Chicago, Ill.

From the Annual Report of the Board of Trustees of the Public Schools of Louisville, Ky., for 1868.

In a good measure, the advance in this branch is due to the use of the National PRESTON B. SCOTT, Chairman. Musical Charts. WILEY ROGERS LOUIS EICHRODT.

From "Dwight's Journal of Music."

A right vital method, interesting master and pupil everywhere, and filling them all with the spirit of teaching and of learning how to sing, and something about music.

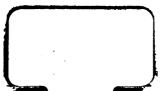
a of Digitized by Google 16

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY REFERENCE DEPARTMENT

This book is under no circumstances to be taken from the Building

-		
		SECRETARIA DE LA CONTRACTORIO DE
form 410		DESCRIPTION OF THE PERSON OF T
	The second second	

1 Coogle

Digitized by Google

